

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202187

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No K349.547 V46V Vol I Pt 12 Accession No K 1736

Author శంకర దాస శాస్త్రి,

Title శ్రీ. శంకర దాస శాస్త్రి, పరిచయము 134

This book should be returned on or before the date last marked below

ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲಾ

ಸಂಖ್ಯೆ—೧೫

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಪ್ರಣೀತಂ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಮಹಾಪುರಾಣಂ.

(ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಮೂಲ, ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥಾನುವಾದ ವಿವರಣೆಗಳೊಡನೆ)

ಪ್ರಥಮಖಂಡ — ನಾಲ್ಕನೆಯಭಾಗ

ಅನುವಾದಕ

ಚಾಮರಾಜನಗರದ ವೆಂಕಟರಮಣಶಾಸ್ತ್ರೀ.

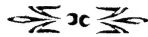
ಮೈಸೂರು

ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರೀ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್

೧೯೪೫

K 4496

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಈ ಪ್ರಥಮಾದಿವ ಏಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಮೊದಲು ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಸ್ತೋತ್ರ, ವಿಷ್ಣುನಂಜರ ಸ್ತೋತ್ರನೇ ಮುಂತಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ, ಕದಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತೋತ್ರ, ನೃಸಿಂಹಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಸಹ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುವು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಕೃಮವೂ ಸಹ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು

ರಾಮಾಯಣಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭರತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಭರತನು ಶೈಲಾಪಾದಿ ಗಂಧರ್ವರಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದನ್ನೂ, ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾದಾ ಯ ನರೇಂಬ ಗಂಧರ್ವಗುರುಗಳು, ಭರತನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಂತವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಸಂಭಾಸನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಗಂಧರ್ವರಾಜನಿಗೆ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ನೀತಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಸಂಕುಚದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು

ಕುರಿತಿಯಾಗಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮಲಿಸುಮಲಿ ಮಾಲ್ಯವಂತರೇಂಬ ಮಹಾವೀರರೂ, ರಾವಣಕುಂಬಕರ್ಣಾದಿಗಳೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಸಂಹೃತರಾದ ಸಮಗ್ರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುವರು

ಭರತನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಗಂಗಾ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ, ವಿಶ್ವಾಂತದಿಗಳನ್ನು ದಾಟುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಯುಧಾಜಿನ್ಮವಾ ರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಭರತನ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಿಸಿರುವ ವರ್ಣನಾಭಾಗವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥ ದಲ್ಲಿಯೂ ದೂರಿಯುವುದಿಲ್ಲ

ವಾಚಕರು ಈ ಸಂಪುಟದ ೨೨ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಷ್ಕರನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯದ ಇದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥವಾಚನದ ಸವಿಯೇ ಮಂದಟ್ಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಈ ಪುಷ್ಕರನೇ ಈ ಮಹಾಪುರಾಣದ ೨-೩ ನೇ ಖಂಡಗಳ

ಪ್ರಮುಖಪಾತ್ರನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು ಈ ಪುಸ್ತಕರನ್ನೇ ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸ, ಕಾವ್ಯಶೃಂಗಾರಗಳನ್ನೂ, ನಾನಾವಿಧ ಪಾಪಗಳೂ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಪ್ರಯೋಗಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಜ್ಯೋತಿಷಗಣಿತವೈಷಯಶಾಸ್ತ್ರಾದಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ (ಉಪದೇಶಿಸುವ) ಭಾಗವೇ ಈ ಪುರಾಣದ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಮುಂದಿನ ಸಂದರ್ಭವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಇಂತಹ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನು ಅರಿಸಿಯಾರಿಸಿ ಕನ್ನಡಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಂದು ಹರಡುತ್ತಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಜಯ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಜಿ. ಸಿ. ಎಸ್. ಐ. ರವರಿಗೆ ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕರಾದ ಹರಿಹರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನೂ, ಪುತ್ರ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಲೆಂದು ಅಚಿಂತ್ಯವೈಕ್ತರೂಪಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

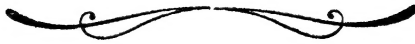
ಅಧ್ಯಾತ್ಮರಾಮಾಶ್ರಮ,

ವೈಸೂರು

೨೪--೪--೧೯೪೫

ಸಿ. ವೆಂಕಟರಮಣಶಾಸ್ತ್ರಿ,

ಅನುವಾದಕ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

--

ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಪ್ರೀಮಸ್ತೃಪಾನಿಷ್ಠವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರನಾಡುವುದರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
ಕಥನ

1-3

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಶಾಶ್ವತ ಕೂಸೂ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಜೇವಲಮುನಿಯಿಂದ ಆನೆ ಮೊಸಳ
ಗಂಧರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಶಾಸನ ಬರುವುದು

4-6

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷದ ಕಥೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವರನದಿಂದ ಆಗುವ
ಲ

7-23

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಸಕಲ ದುರಿತ ಸರಿಹಾರಕವಾದ ವಿಷ್ಣುವಂಜರ ಸ್ತೋತ್ರ

24-28

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಇಂದ್ರನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ವಿಷ್ಣುವಂಜರ ಸ್ತೋತ್ರದ
ಕಥನ

29-41

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಕಶ್ಯಪ ಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಖಶೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷರು ಉತ್ಪತ್ತಿ
ಯಾಗುವ ವತ್ತಾಂತ

42 45

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಯಾತುಧಾನರ ಉತ್ಪತ್ತಿ—ಮಾಲ್ಯ ಸುಮಾಲೀ ಮಾಲ್ಯವಂತರ
ವೃತ್ತಾಂತ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ಈಗಲೂ ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕಿರುವ
ವೃತ್ತಾಂತ

46-50

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಪುಲೋಮನ ಕಥೆ ಚೈವನರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಅಗ್ನಿಗ ಸರ್ವಭಕ್ಷಕ
ನಾಗಿರೆಂಬ ಶುಭ ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತ

51-55

ಇನ್ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಲವಣಾಸುರನ ವೃತ್ತಾಂತ—ಲವಣಾಸುರನ ಶೂಲವಿಂದ ಮಾಂಧಾ
ತನು ಮಡಿದು ಹೋದುದು

56-58

ಇನ್ನೂರ ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ - -

ಶೈಲಾಷವಂಶ ವರ್ಣನೆ

59-61

ಇನ್ನೂರ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ - -

ದುಷ್ಪನಾದ ಶೈಲಾಷನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಜಯಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ
ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ತಮ್ಮ (ಕೈಕೆಯಿಯ ಮಗ) ಭರತನು
ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಾಂತ

62-69.

ಇನ್ನೂರ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಭರತನ ಯುದ್ಧಯಾತ್ರಾ ವರ್ಣನೆ—ಸೇನೆಯ ಗಣನೆ ಯುವ
ರಂಗೆಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ವಿವಿಧ ಜನರ ವರ್ಣನೆ

70-74

ಇನ್ನೂರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಭರತನಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಾಡುವ ಮಂಗಳಾಶಂಸನೆ, ಸಮರ ವಿಜಯ
ಯಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು

75-87.

ಇನ್ನೂರ ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಾದ ವಾಡ್ಯಘೋಷಗಳು ಸಮರ ಪ್ರಾಯಾಣಿಕ
ಕೃತ್ಯ ನಿರ್ದೇಶವೂ ಸಹ

88-101

ಇನ್ನೂರ ಅರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಘರತನು ಗಂಗಾಸ್ಥಾನಮಾಡಿದ ವೃತ್ತಾಂತ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಾದ
ದೀಪ್ತೋತ್ಸವ ಸೃಸಿಕರು ಯಾತ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ
ಮೂಡಿದ ಸಂಗತಿ

202-110

ಇನ್ನೂರ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಿಂದಲೂ
ಅಗುವ ಫಲಗಳು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಸನ್ನಿತಿ ತೀರ್ಥದ
ಮಹಿಮೆ ವೇದಿಕಾ, ಚಂದ್ರಭಾಗು, ವಿತಸ್ತಾನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ
ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗುವ ಫಲಗಳು ಭರತನು ಕೈಕಯರಾಜ
ನಾದ ಯಥಾಪ್ರಾಪ್ತರಾಜನ ಅರಮನೆಗೆ ಬರುವುದು.

111-128

ಇನ್ನೂರ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಪ್ರವ್ಯಮ್ನಾಂಶ ಸಂಭೂತನಾದ(ಮನ್ಯಧನಂತೆ ಸುಂದರನಾದ) ಭರತ
ನಿಗೆ ಯುಧಾಜಿತನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಭೂತವೂರ್ವ
ವಾದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂತೋಷ
ಸಮಾರಂಭ

129-133

ಇನ್ನೂರ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಭರತನ ನಿತ್ಯಾಪ್ನಿಕ ವರ್ಣನೆ ಸೃಸಿಕರ ವಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ
ವಿಚಿತ್ರ ಚಮತ್ಕಾರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು.

136-162

ಇನ್ನೂರ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಕೈಲಾಸ ಗಂಧರ್ವನ ಒಳಗೆ ಗಾರ್ಗ್ಯರ ಮೂಲಕ ಭರತನು ಕಳುಹಿ
ಸಿದ ಸಮರಸಂವೇಶ ಗಾರ್ಗ್ಯರ ಮಾತನ್ನು (ಸಮರಸಂವೇಶ)

ಪುನಃಸಂಖ್ಯೆ

ಕೇಳಿ ರೋಷಾಕ್ರಾಂತರಾದ ಶೈಲೂಷತನಯರು ಮಾಡುವ
ಮಂತ್ರಾಲೋಚನಾ ನೃತ್ಯಾಂತ

163-169

ಇನ್ನೂರ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಭರತನ ಸಂಗದ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೇ ವಿನಯ ಸಂಧಾನವನ್ನು
ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಕೂಡದೆಂಬ ಅನರಾಜಿತಾದಿ ಸಭಾಸದರ ತೀರ್ಮಾನ

170-181

ಇನ್ನೂರ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ನಾಡಾಯನರು ಶೈಲೂಷನಿಗೆ ಹೇಳುವ ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಸುಮಾರು
ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸಂಹಾರಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ
ಭಗವಂತನ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಭರತನ ಸಂಗದ ಯುದ್ಧ
ಮಾಡದೆ ಮನುಷ್ಯಲೋಕ ವಾಸವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು
ಹೋಗುವುದೇ ಉತ್ತಮವೆಂಬ ವಿಚಾರ ವರಿಪ್ಲೂತನಾದ
ನೀತಿಗಳು.

182-187

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಹಿಂದೆ ದೇವಾಸುರರಿಗೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಸಕ್ತಿಗಳು ವಿಂಧ್ಯವರ್ವತದ
ಕಡೆ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದು ಬರುವ
ವೃತ್ತಾಂತ ಇಷ್ಟು ಮತಾಸಿಗಳ ಕಡೆ, ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಅಸಾಧ್ಯ
ಮಹಿಮೆಗಳು. ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಂದಾದ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಅವರಿಗೆ
ದೊರೆತ ವರಗಳು

188-197

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ -

ಮಾಲ್ಯವಂತನ ಮಾತನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ ಮಾಲಿ ಸುಮಾಲಿಗಳು
ಲಂಕಾವಟ್ಟಣವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹುಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ
ದೇವತೆಗಳು ಘೋರಸಾಗರಶಾಯಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಪಾರ್ಥಿಸುವುದು

198-202

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಅರಿತಿ ದೇವತೆಗಳು ಘೋರಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ ನದೀನದಾದಿಗಳೂ ಸಹ

ಅವರ ಸಂಗಡಲೇ ಸ್ವಯಾಣವಗಾಡಿ ಹೊರಡುವ ವೃತ್ತಾಂತ. 203-216
ಇನ್ನೂರ ಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ -

ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ
ಮಾಲಿ ಸುಮಾಲಿಗಿಬ್ಬರೂ ಅಸರಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ
ವೃತ್ತಾಂತ 217-220

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಈರಿತಿ ನಡೆದ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಮಾಲಿಯ
ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಡುವನು 221-229

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಮಾಲಿಯು ಸತ್ತಮೇಲೆ ಗರುವನು ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನೊಂದುಬಾರಿ
ಕೊಡವಿಬಿಡಲು ಅಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಾಳಿಗ ತೂರಿಕೊಂಡು ರಾಕ್ಷಸರು
ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಬಂದುಗುವ ಸಂಗತಿ ಮಹಾ
ವಿಷ್ಣುವು ಲಂಕಾನಟ್ಟಣವನ್ನು ಕುಚೀರಿಸಿಗೆ ಕೊಡುವನು
230-237

ಇನ್ನೂರ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಭರದ್ವಾಜರ ಮಗಳು ದೇವವರ್ಣಿನಿ. ಆಕೆಯ ಗಂಡ ವಿಶ್ವವಸ್ತು,
ಇವನ ಮಗನೇ ವೈಶ್ರವಣ (ಕುಬೇರ) ಈ ಮಹಾನುಭಾವನಿಗೆ
ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಕ್ಷೇಶ್ವರತ್ವವನ್ನೂ, ಧರಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ, ಲೋಕ
ಪಾಲಕತ್ವವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿರ್ಮಿತ
ವಾದ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನವನ್ನೂ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ
ಕೊಟ್ಟನು (ಉಪೋದ್ಭವತನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿರಿ) 238-242

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ಸುಮಾಲಿಯ ಮಗಳೇ ಕೈಕಸ ಇವಳ ತಂದೆಯ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ
ವಿಶ್ವವಸ್ತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ

ಅವನಿಂದ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣವಿಭೀಷಣರನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ
ಪಡೆಯುವ ವೃತ್ತಾಂತ ಈ ಮೂವರು ಸಹೋದರರೂ ತಪಸ್ಸು
ಮಾಡಿ ವರ ಪಡೆಯುವ ಸಂಗತಿ ವಿಭೀಷಣನೊಬ್ಬನೇ ಧರ್ಮನಿರತ
ನಾಗಿರುವನು ಅವನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮವರಬಲದಿಂದ
ಬಹು ದುಷ್ಟರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಕುಬೇರನಿಂದ
ರೆತ್ತುಕೊಳ್ಳುವರು ರಾವಣ ಮಂಪೋವರೀ ವಿವಾಹ ರಾವಣನ
ಹಂಡತಿ ಮಂಡೋದರಿಯು ಮೇಘನಾದನನ್ನು ವ್ರತವಿಸುವಳು 243-254

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ರಾವಣನ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಕಥೆ ಇದರ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು
ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಒರೆ
ದಿದ್ದಾರೆ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದರೆ ಒಂದೊಂದು
ಅಧ್ಯಾಯವೇ ಒಂದೊಂದು ಪುಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಈ
ರೀತಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯು ಅನೇಕ
ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಲು ಉದ್ದವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಪೂರ್ಣ
ಭಾಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಲಂಬಿಸಬೇಕು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಒರೆಯು
ತ್ತೇನೆ (ಈ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಿರುವ
ಅಧ್ಯಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಗ್ರಹರೂಪವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡುವುವು
ರಾವಣನು ವೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವನು ಮತ್ತು
ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸನಾದ ಅನರಣ್ಯ ರಾಜನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು
ಅವನಿಂದ ಶಾಕ ಹೊಂದುವನು
ವೇದವೇಯನ್ನು ಕೇಣಕ ಅವಳಿಂದ ಶಾಪಹೊಂದುವನು ಈ
ವೇದವತಿಯು ಸೀತೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ವೃತ್ತಾಂತ 255-273

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—

ನೀತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಂದು ಕುಬೇರನು ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ
ಕಳುಹಿಸಿರಲು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ದೂತ
ನನ್ನು ರಾವಣನು ಕೊಂದುಬಿಡುವನು ಮತ್ತು ಕುಬೇರನ
ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ರೆತ್ತುಕೊಂಡು ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು
ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅವನಿಂದ

ಶಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೈಲಾಸವರ್ವತವನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಕೈಜಿಜ್ಞೆ
ಕೊಂಡು ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡಾಗ ಶಿವನಿಂದ ರಾವಣನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು
(ಬಿರುದನ್ನು) ಹೊಂದಿ ಅಸ್ವಕ್ಕೂ ಬಿಡದೆ ಯಮನನ್ನು ಕೆಣಕಿ
ಅಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ ಜಗಳವಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು
ಅಸ್ವಕ್ಕೂ ಬಿಡದೆ ಸೂರ್ಯನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲೂ
ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ಬಿಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರಾವಣನು ಅಸ್ವಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಾಗದ ಇಂದ್ರಾದಿ
ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸುವನು

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ರಾವಣನು ವಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿವ್ವ ಕಾಲಯಿಜಾದಿ
ದೈತ್ಯರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ನಿವಾತಕ
ಚಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸ್ನೇಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬರುವನು ಇಷ್ಟಾದ
ಬಳಿಕ ಕಿಸ್ಕಿಂಧಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ
ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾರನಂಬುವನು
ವಾಲಿಯ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ
ಮಾಡದಂತೆ ತಡೆದು ರಾವಣನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವ ವೃತ್ತಾಂತ 274-284

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ--

ಈಶ್ವರನು ಅಂಧಕಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ವೃತ್ತಾಂತ
ಅಂಧಕಾಸುರರು ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಹುಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕಾರಂಭಿಸಲು ಅವರ
ರಕ್ತ ಪಾನಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ಮಾಹೇಶ್ವರಾದಿಮಾತೃಗಣ
ಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಈ ಮಾಹೇಶ್ವರ ಗ್ರಹಗಳು ಅಂಧಕರ
ರಕ್ತಗಳನ್ನು ಹೀರಿ ಮೂಲಾಂಧಕನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡು
ವುವು ಬಳಿಕ ಅವು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡು ಅವನ
ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳತೊಡಗಲು ಈಶ್ವರನು ನೃಸಿಂಹ ಸ್ತೋತ್ರ
ಮಾಡುವನು ನೃಸಿಂಹನು ಮಾತೃಗಣಗಳಿಗೆ ಸ್ತುತಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ
ಬೇರೆ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಕಾಟ್ಯವ
ರುದ್ರನ ಕಡೆಯ ಗಣಗಳು ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಡ್ಡಬೀಳುವವು

ಭಗವಾಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಸಕಲ ಮಾತೃಗಣ
ಗಳಿಗೂ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವ ವೃತ್ತಾಂತ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ
ಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವವರೆಲ್ಲರೂ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದು
ತ್ತಾರೆ.

285-318.

ಪಾರಕಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ —

ಈಗ ಬರೆದ ೨೨ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿರು
ವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮ
ಣಿಕಾಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ (ಇತಃ ಪರಂ ಪಾರಃ ಖಂಡಿತಃ ಏತದಧ್ಯಾಯಶೇಷಶ್ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯು
ತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಶ್ಚ ನೋಪಲಬ್ಧಃ) ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಅವರ ಅರ್ಥ
ವೇನೆಂದರೆ, —

ಈ ೨೨ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೩೫ ನೇ ಶ್ಲೋಕವಾದಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಈ ಅಧ್ಯಾ
ಯವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ೨೨ ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪಾರವೂ ಪ್ರಾಚೀನ
ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೊಂಬಾಯಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮಾಲೀಕರು
ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ

ಈರೀತಿ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರುವ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಿವೆಯೋ
ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೂಲವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನಾನಾದರೂ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ
ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಬರೆಯಲೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸುವುದಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರಕರು
ಯಾರನ್ನೂ ದೂರುಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ (ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನೋದಿರಿ)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಥಮಖಂಡದ ಚತುರ್ಥ ಸಂಪುಟದ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ
ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ದ್ವಿನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಶ್ರುತವಾನಸ್ಮಿ ಧರ್ಮಜ್ಞ ದೇವವೇಶ್ವೋಪಲೇಪನೇ |

ಘೃತಂ ಗದತಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಂಚೈಹೀತುಮಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಪುನಃ

॥ ೧ ॥

ಲೇಪನಾದಪಿ ಯತ್ಸ್ವರ್ಗಫಲದಂ ಚ ಯಥಾ ಭವೇತ್ |

ತನ್ನೇ ಕರ್ಮ ತ್ವಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಸರ್ವಜ್ಞೋಽಸಿ ಭೃಗೂತ್ತಮ

॥ ೨ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಸ್ತುತಿರ್ಲಘುತರಾ ತಸ್ಯ ಲೇಪನಾದಪಿ ಯಾದವ |

ತಥಾ ಬಹುಫಲಾ ವ್ರೂಕ್ತಾ ತಾಂ ಕುರುಷ್ವ ಯದೀಚ್ಛಸಿ

॥ ೩ ॥

ನೂರತೊಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧. ವಜ್ರಮಹಾರಾಜನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ —
ಎಲೈ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ, ವಿಷ್ಣುವೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಸಾರಿಸುವುದರ ಫಲವನ್ನು
ಈಗ ಕೇಳಿಯಾಯಿತು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಆಯಾಸವೇನೂ
ಇಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೇಳ
ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ

೨ ಈರಿತಿ ಲೇಪನ (ಸಾರಿಸು) ಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ಫಲವನ್ನು
ಕೊಡುವ ಉಪಾಯವಾವುದೋ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನೀನು ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ನನಗೆ
ವಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸು

೩. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ದೇವಾಲಯಲೇಪನಕ್ಕಿಂತಲೂ

ಯೇ ಸ್ತುವಂತಿ ಮಹಾದೇವಂ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಂ ।

ತೇಷಾಂ ನ ದುರ್ಲಭಂ ಕಿಂಚಿದಿಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ

॥ ೪ ॥

ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ತುವನ್ಮರ್ತ್ಯಃ ಸರ್ವಪಾವಂ ವ್ಯಪೋಹತಿ ।

ಸ್ವರ್ಗಂ ಚಾತ್ಯಂತಮಾಪ್ನೋತಿ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ

॥ ೫ ॥

ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಸ್ರಾಪ್ನು ಯಾದ್ಧರ್ಮಮರ್ಥಾರ್ಥೀ ಚಾಪ್ನು ಯಾದ್ಧನಂ ।

ಕಾಮಾನವಾಪ್ನು ಯಾತ್ಕಾಮೀ ಪ್ರಜಾರ್ಥೀ ಸ್ರಾಪ್ನು ಯಾತ್ಪ್ರಜಾಃ ॥ ೬ ॥

ರೋಗಾರ್ತೋ ಮುಚ್ಯತೇ ರೋಗಾದ್ವದ್ಗ್ಧೋ ಮುಚ್ಯೇತ ಬಂಧನಾತ್ ।

ಭಯಾನ್ಮುಚ್ಯೇತ ಭೀತಶ್ಚ ಮುಚ್ಯೇದಾಪನ್ನ ಆಪದಃ

॥ ೭ ॥

ದೇವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದು/ಬಹಳ ಲಭ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವಯ್ಯ, 'ವಪ್ರರಾಃ'

ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆದವರೆ

ನಿನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡು

೪ ಶಂಖ-ಚಕ್ರ-ಗದಾಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಯಾರು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಯಾವುದೂ ದುರ್ಲಭವಾದುದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ

೫ ಯಾರು ಭಗವಂತನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವರೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲದೆ ಅನಂತವಾದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ

೬ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಧರ್ಮವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ, ದುಡ್ಡುಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಆಶೆಯಿಟ್ಟು ಸ್ತುತಿಮಾಡಿದರೆ ಆ ಆಶೆಯೂ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಯಶಸ್ಸು ಬರಬೇಕೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ

೭. ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವವರು ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆ ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೆ ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುವನು. ಬಹಳ ಭಯದಿಂದಲೂ, ಕಷ್ಟದಿಂದಲೂ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೆ ಭಯಸಂಕಟಗಳು ದೂರ ಓಡಿಹೋಗುವುವು

ದುರ್ಗಾಣ್ಯತಿತರತ್ಯಾಶು ಪುರುಷಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ।

ಸ್ತುವನ್ಮನುಜಪಾದೂಲ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ

॥ ೮ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ದಿವ್ಯೈರ್ಯುಷಿಕೃತೈಃ ಸ್ತವೈಃ ।

ಸ್ತೂಯಾನ್ಮರೇಂದ್ರ ಸತತಂ ದೇವದೇವಂ ಸುಭಾಷಿತೈಃ

॥ ೯ ॥

ಕಮಲಪತ್ರಶುಭಾಮಲಲೋಚನಂ

ಶರಿಸುರಿಘ್ನಮಚಿಂತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ ।

ಶರಣಮೇತ್ಯ ಮಹಾಭಯಪೀಡಿತಾ

ಭುವಿ ಭವಂತಿ ನರಾ ಭಯವರ್ಜಿತಾಃ

॥ ೧೦ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಸ್ತುತಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನಂ ನಾನು

ದ್ವಿನವತ್ಕಥಿಕ ರತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

೧-೧೦. ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದವನು ಮಹತ್ತರವಾದ ದುರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಸಹ ದಾಟಿಬಿಲ್ಲನು ಆದ್ದರಿಂದ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಷಿಗಳು ರಚಿಸಿರುವ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಪಾರಾಯಣ-ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಈ ರೀತಿ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಮಲಪತ್ರದಂತೆ ನೇತ್ರವುಳ್ಳ, ಶತ್ರು ಸಂಹಾರಕನಾದ, ಅಚಿಂತ್ಯ ವರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿ ಯಾವನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಬಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾದಾಗ್ಯೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಭಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗುವನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಮಹಾತ್ಮೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ

ಒಂದುನೂರ ತೊಂಬತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

ಮುಗಿದುದು

ಯೇ ಸ್ತುವಂತಿ ಮಹಾದೇವಂ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಂ ।

ತೇಷಾಂ ನ ದುರ್ಲಭಂ ಕಿಂಚಿದಿಹ ಲೋಕೇ ಪರತ್ರ ಚ

॥ ೪ ॥

ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ತುವನ್ಮರ್ತ್ಯಃ ಸರ್ವಪಾವಂ ವ್ಯಪೋಹತಿ ।

ಸ್ವರ್ಗಂ ಚಾತ್ಯಂತಮಾಪ್ನೋತಿ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ

॥ ೫ ॥

ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ಧರ್ಮಮರ್ಥಾರ್ಥೀ ಚಾಪ್ನುಯಾದ್ಧನಂ ।

ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ಕಾಮೀ ಪ್ರಜಾರ್ಥೀ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಪ್ರಜಾಃ ॥ ೬ ॥

ರೋಗಾರ್ತೋ ಮುಚ್ಯತೇ ರೋಗಾದ್ಬದ್ಧೋ ಮುಚ್ಯತೇತ ಬಂಧನಾತ್ ।

ಭಯಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ಭೀತಶ್ಚ ಮುಚ್ಯತೇದಾವನ್ನ ಆಪದಃ

॥ ೭ ॥

ವೇವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದು/ಬಹಳ ಲಭ್ಯವಾದ ಉಪಾಯವಯ್ಯ 'ವದ್ರರಾಂ'

ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಫಲವನ್ನು ಮೇ ಮುಕ್ತಿ

ನಿನಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡು

೪ ಶಂಖ-ಚಕ್ರ-ಗದಾಧಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಯಾರು

ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲೂ ಯಾವುದೂ

ದುರ್ಲಭವಾದುದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ

೫ ಯಾರು ಭಗವಂತನಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವರೋ

ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲದೆ ಅನಂತವಾದ

ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ

೬ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಧರ್ಮವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ

ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ, ದುಡ್ಡು ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ

ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಆಶೆಯಿಟ್ಟು ಸ್ತುತಿಮಾಡಿ

ದರೆ ಆ ಆಶೆಯೂ ನಿರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಯಶಸ್ಸು ಬರಬೇಕೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ

ಬೇಡಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ

೭. ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವವರು ದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರೆ

ರೋಗವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿರುವವನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೆ

ಜೈಲಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುವನು ಬಹಳ ಭಯವಿಂದಲೂ, ಕಷ್ಟದಿಂದಲೂ

ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರೆ ಭಯಸಂಕಟಗಳು

ದೂರ ಓಡಿಹೋಗುವುವು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಾದೇ

॥ ತ್ರಿನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಅತ್ರಾಪ್ಯುದಾಹರಂತೀನುಮಿತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಂ ।

ಸ್ತುತೇನ ದೇವದೇವೇನ ಗಜೇಂದ್ರಸ್ಯ ತು ಯತ್ಕೃತಂ

॥ ೧ ॥

ಪುರಾ ವಜ್ರ ಮಹಾಬಾಹೂ ಗಂಧರ್ವೌ ಯೌ ಹಹಾ ಹೂಹೂ ।

ಗೀತೇಃ ಪರಸ್ಪರಂ ಸ್ಪರ್ಧಾಂ ಚಕ್ರತುಸ್ತೌ ಪರಂತಪ

॥ ೨ ॥

ಸ್ಪರ್ಧಮಾನೌ ಪರಂ ರಾಜಂಶ್ಚಕ್ರತುಸ್ತೌ ಪರಸ್ಪರಂ ।

ಅವಯೋಃ ಪ್ರಾಶ್ನಿಕಃ ಸಾಧುಃ ಕೋಽಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ

॥ ೩ ॥

ನೂರ ತೊಂಭತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಗಜೇಂದ್ರನು ದೇವಾದಿದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಎಂತಹ ಭಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದನೆಂಬುದೇ ಆ ಇತಿಹಾಸವಯ್ಯಾ!'

೨೯. ಎಲೈ ಮಹಾಭುಜಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ವಜ್ರಮಹಾರಾಜನೇ! ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾ, ಹೂಹೂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಗಾಯಕರಾದ ಗಂಧರ್ವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಗಾನವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲರು ಒಂದಾವರ್ತಿ ಗಾನವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಾನು ದೊಡ್ಡವ, ತಾನು ದೊಡ್ಡವ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ (ಹುರುಡು) ಹುಟ್ಟಿತು ಆಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ

ತಯೋರಥಾಹುರ್ಗಂಧರ್ವಾ ದೇವಲೋಕಯಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

ಏವಮುಕ್ತೌ ತತಸ್ತೌ ತು ನೇಚ್ಛೇತಾಂ ದೇವಲಂ ಮುನಿಂ

॥ ೪ ॥

ನಾಯಂ ಜಾನಾತಿ ಗೀತಸ್ಯ ವಿಶೇಷಮಿತಿ ಮೋಹಿತೌ ।

ತೌ ಶಶಾಪ ಮಹಾಕೃದ್ಧೋ ದೇವಲಃ ಸುಮಹಾತಪಾಃ

॥ ೫ ॥

ಅವಜ್ಞಾ ಜಾನತೋ ಯಸ್ಮಾದ್ಭವದ್ಭಾಷ್ಯಂ ಮಮ ನೈ ಕೃತಾ ।

ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಪಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಯುವಯೋರ್ದೇವಗಾನಯೋಃ

॥ ೬ ॥

ಹೌಹಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕಿರೀ ಹೂಹೂ ನಕ್ರೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

ನಕ್ರಂ ಚ ದೇವದೇವೇಶೋ ಗಜಾಕರ್ಷಣತತ್ಪರಂ

॥ ೭ ॥

ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರಾರೆಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಗಂಧರ್ವರು ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಚ್ಚಿಂತನಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಓರ್ವ ಋಷಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಎಲೈ ಹಾಹಾ, ಹೂಹೂಗಳೇ! ಇದೋ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಈ ದೇವಲನೆಂಬ ದೇವಮುನಿಯು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಯಾರು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವನೆನ್ನಲು, ಆ ಗಾಯಕರಿವರೂ, ಇವನಿಗೆ ಗಾನವಿದ್ಯೆಯೇನು ಗೊತ್ತಿದ? ಇವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನಿವನೇನು ಬಲ್ಲ? ನಾವು ಇವನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಜರಿದು ಮಾತನಾಡಬಿಟ್ಟರು ಇವರು ದುರಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಆ ದೇವಮುನಿಯು ಕೇಳಿ, -ಕೋಪಗೂಂಡವನಾಗಿ, ಎಲೋ ಗಂಧರ್ವಗಾಯಕರಿರಾ! ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಅವಮಾನಕರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದುದರಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಶಾಪಾರ್ಹರುಗಿರುವಿರಿ ನೀವು ಈ ದಿವ್ಯಲೋಕದಲ್ಲರಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ನಡೆಯಿರಿ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈಗಲೇ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿರಿ ಅಲ್ಲಿ ಹಾಹಾ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿ ಈ ಹೂಹೂ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿ, ಎಂದು ಶಪಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಗಂಧರ್ವರಿಬ್ಬರೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ದೇವಲನಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು, ಸ್ವಾಮಿ! ತಪ್ಪಾಯಿತು ವಿಶಾಪವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆನ್ನಲು, ದೇವಲನು ಹೇಳಿದನು -- ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಗಂಧರ್ವನು ಆ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಕಾರದಿಂದ ಬರುವ ಗಂಧರ್ವನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಂಗಳಾರಂಭಿಸಿದಾಗ, ಆ ಗರ್ಜೆಂದ್ರನು ವೃತ್ತಭಯದಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ

ನಾಗಸ್ತುತಸ್ತು ಚಕ್ರೇಣ ದ್ವಿಧಾ ಕರ್ತಾ ತದಾ ಯುನಾಂ ।

ಉಭೌ ಸ್ವಂ ಲಪ್ಸ್ಯಥೋ ರೂಪಂ ಶಾಪಸ್ಯಾಂತೇ ತು ಗಾಯನೌ || ೮ ||

ಶಾಪೇನ ತೌ ತಸ್ಯ ತತಸ್ತು ಜಾತೌ

ಮಯಾ ಯಥೋಕ್ತೌ ತವ ರಾಜಸಿಂಹ ।

ಗಜಸ್ತು ತೇನಾಪಿ ಜನಾರ್ದನೇನ

ಸಂನೋಚಿತೌ ತೌ ದ್ವಿಜವರೈಶ್ಚಾಪಾತ್ || ೯ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಗಂಧರ್ವಯೋರ್ಗಜನಕ್ರೀಕರಣಂನಾಮ

ತ್ರಿನವತ್ಯಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಈಗ ಆಗಜೇಂದ್ರನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೂಡಲೆ ಓಡಿಬಂದು ಆ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಎರಡು ಪಾಲಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವನು, ಆ ಕೂಡಲೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಶಾಪ ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಗಂಧರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಿರಿ' ಈ ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಲು, ಕೂಡಲೆ ಆ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಗಂಧರ್ವರು ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬಂದು ದುರಹಂಕಾರದ ಫಲವಾಗಿ ಆನೆ-ಮೊಸಳೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬೇಕಾಯಿತು! ಕಂಡೆಯಾ? ಬಾಯಿಕೊಬ್ಬಿನ ಫಲವನ್ನು! ಅಯ್ಯ! ವಜ್ರರಾಜ! ಆ ಗಜೇಂದ್ರನು ಮೊಸಳೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಆನೆ-

ಮೊಸಳೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತದ ನೂರತೊಂಭತ್ತ

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರನುಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಚತುರ್ನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಭಗವಂಚ್ಛೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಗಜೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಿಮೋಕ್ಷಣಂ ।
ವಿಸ್ತರಣಿ ಮಹಾಭಾಗ ಶಾಪಾನ್ನ ಕ್ರಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ

॥ ೧ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಅಸ್ತೃಸ್ತೀಂಚ್ಛ್ಯಂ ಗವಾನ್ನಾಮ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ಕುಲಾಚಲಃ ।
ಮಹಾದಾತುಸಮುನ್ನದ್ಧೈರ್ಯುತಃ ಶೃಂಗೈರ್ನಭಂಕಪೈಃ

॥ ೨ ॥

ಯಸ್ಯ ಶೃಂಗತ್ರಯಂ ಮಧ್ಯಂ ಭಾತಿ ರಾಜನ್ವಿಶೇಷವತ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಕಸೋಮನಿಲಯಂ ಮನೋಹಾರಿ ದಿವಂ ಗತಂ

॥ ೩ ॥

ನೂರತೊಂಭತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ವಜ್ರಮಹಾರಾಜನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ — ಸ್ವಾಮಿ! ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿ
ಗತ' ಈ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷದ ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು!
ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದ್ದರು? ಅವರಿಗೆ ಕಡೆಗೆ
ಮೋಕ್ಷವಾದುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ

ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷದ ಕಥೆ.

೧-೧೨ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಈ ಜಂಬೂ
ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗವಂತವೆಂಬ ಮಹಾಪರ್ವತವಿದೆ ಈ ಮಹಾ

ನಾಗಸ್ತುತಸ್ತು ಚಕ್ರೇಣ ದ್ವಿಧಾ ಕರ್ತಾ ತದಾ ಯುನಾಂ ।

ಉಭೌ ಸ್ತಂ ಲಪ್ಸ್ಯ ಭೋ ರೂಪಂ ಶಾಪಸ್ಯಾಂತೇ ತು ಗಾಯನೌ ॥ ೮ ॥

ಶಾಪೇನ ತೌ ತಸ್ಯ ತತಸ್ತು ಜಾತೌ

ಮಯಾ ಯಥೋಕ್ತೌ ತನ ರಾಜಸಿಂಹ ।

ಗಜಸ್ತು ತೇನಾಪಿ ಜನಾರ್ದನೇನ

ಸಂನೋಚಿತೌ ತೌ ದ್ವಿಜವರೈಶಾವಾತ್ ॥ ೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಗಂಧರ್ವಯೋರ್ಗಜನಕ್ರೀಕರಣಂನಾಮ

ತ್ರಿನವತ್ಯಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಈಗ ಆಗಜೇಂದ್ರನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೂಡಲೆ ಓಡಿಬಂದು ಆ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಚಕ್ರದಿಂದ ಎರಡು ವಾಲಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವನು, ಆ ಕೂಡಲೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈ ಶಾಪ ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಗಂಧರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವಿರಿ' ಈ ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದೆಂದು ಹೇಳಲು, ಕೂಡಲೆ ಆ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತಗಂಧರ್ವರು ಭೂಮಿಗಿಳಿದು ಬಂದು ದುರಹಂಕಾರದ ಫಲವಾಗಿ ಆನೆ-ಮೊಸಳೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಬೇಕಾಯಿತು! ಕಂಡೆಯಾ? ಬಾಯಿಕೊಬ್ಬಿನ ಫಲವನ್ನು! ಅಯ್ಯ! ವಜ್ರರಾಜ! ಆ ಗಜೇಂದ್ರನು ಮೊಸಳೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಆನೆ-

ಮೊಸಳೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತದ ನೂರತೊಂಬತ್ತ

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಚತುರ್ನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಭಗವಂಚ್ಛೋಕ್ತಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಗಜೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಿನೋಕ್ಷಣಂ ।
ವಿಸ್ತರೇಣ ಮಹಾಭಾಗ ಶಾಸಾನ್ಸಕ್ರಸ್ಯ ಚೋಭಯೋಃ

॥ ೧ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಅಸ್ತ್ಯಸ್ತಿಸ್ತಂಚ್ಛ್ಯಂ ಗವಾನ್ಮಾನು ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ಕುಲಾಚಲಃ ।
ಮಹಾದಾತುಸಮುನ್ನದ್ಧೈರ್ಯುತಃ ಶೃಂಗೈರ್ನಭಂಕಪೈಃ

॥ ೨ ॥

ಯಸ್ಯ ಶೃಂಗತ್ರಯಂ ಮಧ್ಯಂ ಭಾತಿ ರಾಜನ್ವಿಶೇಷವತ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಕಸೋಮನಿಲಯಂ ಮನೋಹಾರಿ ದಿವಂ ಗತಂ

॥ ೩ ॥

ನೂರತೊಂಭತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ವಜ್ರಮಹಾರಾಜನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ — ಸ್ವಾಮಿ! ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿ
ಗತ! ಈ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷದ ಕಥೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು!
ನೀನು ಪಡೆದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿ ಇದ್ದರು? ಅವರಿಗೆ ಕಡೆಗ
ಮೋಕ್ಷವಾದುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ

ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷದ ಕಥೆ.

೧-೧೮ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಈ ಜಂಬೂ
ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗವಂತವೆಂಬ ಮಹಾಪರ್ವತವಿದೆ ಈ ಮಹಾ

ತೇಷಾಮಧೈಕಂ ಸೌವರ್ಣಮಸರಂ ರಾಜತಂ ಮಹತ್ ।

ಸರ್ವರತ್ನಮಯಂ ಚೈಕಂ ಮಧ್ಯಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕ್ಷಯಂ

॥ ೪ ॥

ಕಾಂಚನಂ ಸೂರ್ಯನಿಲಯಂ ರಾಜತಂ ಶತಿನಃ ಕ್ಷಯಂ ।

ತ್ರಿಕೂಟಂ ಶೈಲರಾಜಾಭಂ ರತ್ನವಕ್ಷದ್ರುನ್ಮಯುತಂ

॥ ೫ ॥

ನ ತತ್ಕೃತಘ್ನಾಃ ಪಶ್ಯಂತಿ ನ ನೃಶಂಸಾ ನ ನಾಸ್ತಿಕಾಃ ।

ನಾತಪ್ತತಪಸಃ ಕೇಚಿನ್ನೈವ ಸಾವಕೃತೋ ಜನಾಃ

॥ ೬ ॥

ತಸ್ಯ ಸಾನುಮತಃ ವೃಷ್ಟೇ ಸರೋವ್ಯಾಕೋಚಪಂಕಜಂ ।

ಕಾರಂಡವಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ರಾಜಹಂಸೋಪಲೋಭಿತಂ

॥ ೭ ॥

ಸಚ್ಚಿತ್ತಮಿವ ಗಂಭೀರಂ ಸಚ್ಚಿತ್ತಮಿವ ನಿರ್ಮಲಂ ।

ಬಹೂಪಯೋಗ್ಯಂ ಚ ತಥಾ ಸರಾನ್ನಿಷ್ಟೃತಿಕ್ಯನ್ನಮ್

॥ ೮ ॥

ವರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಗೃಹಿಕಾದಿಭಾತುಗಳೂ ಸಿಬಿಡವಾಗಿವೆ ಈ ಪರ್ವತದ ತುದಿಯು ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತವಾಗಿದೆ. ಆ ಬೆಟ್ಟದ -ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರಗಳಿವೆ ಆ ಆಕಾಶಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಮೂರು ಶಿಖರಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರನ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿವೆ ಅದರಲ್ಲಿಂದಲೂ ಶಿಖರವು ಚಿನ್ನದಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದಲೂ, ಬೇರೊಂದು ಸಮಸ್ತ ರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವರತ್ನಮಯವಾದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನೆಯಿದೆ ಚಿನ್ನದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರ್ಣಮಯ ಗೃಹವೇ ಸೂರ್ಯನ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮನೆಯೇ ಚಂದ್ರನ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಶೈಲರಾಜನಾದ ತ್ರಿಕೂಟ ಪರ್ವತ ರಾಜನಂತಿರುವ ಈ ಮಹಾಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರತ್ನದ ಕೊಂಬೆಗಳುಳ್ಳ ಮರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ ಆ ಪರ್ವತವು ಕೃತಘ್ನರ (ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮರೆಯುವವ) ದೃಷ್ಟಿಗಾಗಲೀ, ಘಾತುಕರ ಕಣ್ಣಿಗಾಗಲೀ, ನಾಸ್ತಿಕರ (ಪರಲೋಕವೂ ದೇವರೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವವರು) ನೇತ್ರಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಮಹಾಪಾಪಿಗಳ ನಯನಗಳಿಗಾಗಲೀ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂತಹ ಮಹಾಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಾನರೇ ಕೊಳವಿದೆ

ಆ ತಾಮರಸ ಸರೋವರದೋಳ್ ಸರ್ವದಾ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳು ಏಕಸಿತವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಮತ್ತಾಸರಸಿಯೋಳ್ ರಾಜಹಂಸ-ಕಾರಂಡ

ಮಾನಚ್ಛಿನ್ನಾ ಭ್ರಶಕಲಸ್ಪಟಕಲ್ಹಾರತಾರಕಂ ।

ಮಹಾಕುಮುದರಾತ್ರೀಶಂ ದ್ವಿತೀಯಮಿವ ಚಾಂಬರಂ

॥ ೯ ॥

ಉತ್ಪಲ್ಲಪದ್ಮರಜಸಾ ಮಧುಸೈಃ ಪರಿಹಿಂಜಯೈಃ ।

ಸಮಂತಾದ್ವ್ಯವ್ಯ ಸತ್ಪದ್ಮಂ ತಪನೀಯಸಮೈರಿವ

॥ ೧೦ ॥

ಚ್ಯುತೇನ ಪದ್ಮಾದ್ರಜಸಾ ಹಂಸೈಃ ಕೇರರಮಂಧನೈಃ ।

ಸಾಯುನಾ ಭ್ರಾಮ್ಯಮಾಣೇನ ದುರ್ವಿಭಾವ್ರೋದಕೋಂಬುಜಂ

॥ ೧೧ ॥

ಮಹಾಂತಃ ಪದ್ಮಿನೀಪತ್ರಾ ಮಾಯುಭ್ರಸ್ತಾಭ್ರಶೀಕರೈಃ ।

ಯುಕ್ತಾ ಮುಕ್ತಫಲಾಕಾರೈರ್ಯತ್ರ ಭಾಂತಿ ಸಹಸ್ರಶಃ

॥ ೧೨ ॥

ನೃತ್ಯಂತಿ ಕಮಲಾ ಯತ್ರ ಶಘರೀ ಸ್ಪರಶಾಹತಾಃ ।

ಭ್ರಮರೋದ್ಗೀತಸಂಘೋಷೈ ರಸಗ್ನಾರಸನಾದಿಕಂ

॥ ೧೩ ॥

ವಾದಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸರ್ವದಾ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವು ಆ ಸರೋವರದ ನೀರಾದರೋ ಸತ್ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ, ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಆ ಕೊಳದ ನೀರು ಬಹು ರುಚಿಕರವಾಗಿ ಒಹಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಕಾಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎರಡನೇ ಆಕಾಶವೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾರಮಾನವಾಗಿರುವುದು ಅದಂತೆಮೊಡೆ — ಮೀನುಗಳೆಂಬ ಮೇಘವಂಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕಲ್ಹಾರ ಪುಷ್ಪಗಳೆಂಬ ಮಿನುಮಿನುಗುವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮಹಾಕುಮುದಪುಷ್ಪವೆಂಬ ಚಂದ್ರನಿಂದಲೂ ಎರಾಜಸುತ್ತುಲಿರುವ ಸರಸಿಯು, ಆಕಾಶೋಪಮವೆಂದು ಹೇಳಲೇನಿಷ್ಟಿಯುಂಟು! ಅರಳಿದ ತಾವರೇಹೋವಿನ ಹುಡಿಗಳಿಗೆ (ರಜಸ್ವಿಗೆ) ಮುತ್ತಿರುವ ದುಂವಿಗಳು ಎತ್ತಿತ್ತಲೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವುವು ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಭಗವತ್ಪಾದ-ಕಮಲರಜಸ್ವಿಗೆ ಮನಸೋತು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಸದೃಶಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ರಜಃಕಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಾರಿಬಂದು ತಾವರೇಡಂಟನ್ನು ಕಡೆದು ಇನ್ನೂ ಈ ಹೂಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ರಜಃಕಣಗಳಿವೆಯೋ? ಎಂದು ಹುಡುಕಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವುವು ಗಾಳಿ ಬೀಸಿಬೀಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ತಾವರೇಗಿಡಗಳೂ ಸಹ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಳಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಆ ಕಮಲಪತ್ರಗಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ತುಂಬಿದ ನೀರಿನ ಹಸಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಮುತ್ತಿನ ಮಣಿಗಳು ಆ ಸರೋವರದ

ಹಸಂತಮಿವ ಹಂಸೌಘೈರ್ನೃತ್ಯಂತಮಿವ ಚೋರ್ಮಿಭಿಃ |

ಉದ್ಗೀತಮಿವ ಕುರ್ವಾಣಂ ಕಾರಂಡವರವೈಃ ಶುಭೈಃ || ೧೪ ||

ಮಧ್ಯೇತ್ತಗಾಧಂ ಚತುರಃ ಪ್ರತೀಹಾರೈರಿವೋದ್ಧತೈಃ |

ಉತ್ಸಾರಯಂತಂ ಕಲ್ಪೋಲೈರ್ವಾಯುಕ್ಷಿಪ್ತದ್ರುನೋದ್ಭವಾಃ || ೧೫ ||

ಭ್ರಮರಾಂತರಸಂಲೀನಕಲ್ಪಾರಕುಸುಮಾಕ್ಷುಭಿಃ |

ಪಶ್ಯಂತಮಿವ ಶೃಲಸ್ಯ ಶೃಂಗಾಣಾಂ ತನ್ಮಹೋಚ್ಚ್ರಯಂ || ೧೬ ||

ಯತ್ರಾತಿರೀತಲಂ ತೋಯಂ ಲಘು ಸ್ವಾದು ಸುಧಾನಿಭಂ |

ಅನ್ಯಚ್ಛೃಂಗಂ ಸುನೋಹಾರಿ ಭೃಂಗನಾದಿನಿನಾದಿತಂ || ೧೭ ||

ತಸ್ಮಿನ್ನರಸಿ ದುಸ್ಪಾತ್ಮಾ ವಿರೂಪೋಽಂತರ್ಜಲೇಶಯಃ |

ಹೂಹೂರ್ಜಗಾಮು ಗ್ರಾಹತ್ವಂ ಶಾಪಾದ್ವೈ ದೇವಲಸ್ಯ ತು || ೧೮ ||

ಪದ್ಮಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಶಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದವು. ನೀರಿನೊಳಗಿನಿಂದ ಮಾನುಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ತಾವರೇಗಿಡದ ಬುಡವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಸುಂದರಿಯರು ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ನಾಟ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಆ ತಾವರೇಹೂವಿನ ಸುವಾಸನೆಗಾಗಿ ಆ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಂದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾಟ್ಯಗುಪ್ತಿಯರ ನಾಟ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಇಲ್ಲಿ ಸರಿಗಾನಮಾಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ. ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳು ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ನೀತನ್ಯತ್ಯಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ಆನಂದದಿಂದ ಶುಭ್ರದಂತ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ನಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿವೆ. ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತು ಇತ್ತಿಂದಿತ್ತು ಚಲಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನೀತನ್ಯತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಅಲೆಗಳು ತಾವೂ ಕೂಡಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಕಾರಂಡವ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂಗೀತಗಾರನ ಅಲಾಪನೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ. ವಾಯುವಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ತೀರವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗಾವಲಿಗಾರರು ಒಳಕ್ಕೆ ಇತರರನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹೂಡದೋಡಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಈ ಸರೋವರದ ನೀರು ಬಹಳ ತೀತಲವಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯೂ, ಅಮೃತದಂತೆ ಒಹು ಸಿಹಿಯಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ನೀರಿನ ರುಚಿಗೂ ತಾವರೇಹೂವಿನ

ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ತಥಾ ಶೈಲೇ ಹಾಹಾ ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮಃ |
ಬಭೂವ ಯೂಥವೋ ಹಸ್ತೀ ಚಲತ್ಪರ್ವತಸನ್ನಿಭಃ

|| ೧೯ ||

ಅಥ ದಂತೋಚ್ಚಲವಪುಃ ಕದಾಚಿದ್ಗಜಯೂಥಸಃ |
ಅಜಗಾಮ ಮಹೀಪಾಲ ಚೋತ್ಪಲ್ಲಕಮಲಂ ಸರಃ

|| ೨೦ ||

ವಂಶದಂಡೈಃ ಸ ಕಲಭೈರ್ವೃತಶ್ಚೈವ ಕರೇಣುಭಿಃ |
ವಾಸಯನ್ಮದಗಂಧೇನ ತಂ ತ್ರಿಕೂಟಂ ಮಹೀಧರಂ

|| ೨೧ ||

ಸ ಗಜೋಽಂಜನಸಂಕಾಶೋ ಮದಾಕುಂಚಿತಲೋಚನಃ |
ಸಲೀಲಂ ಪಂಕಜವನೇ ಯೂಥಮುಧ್ಯಗತೋ ವ್ರಜಂ

|| ೨೨ ||

ಗೃಹೀತಸ್ತೇನ ರೌದ್ರೇಣ ಗ್ರಾಹೇಣಾಪ್ಯಕ್ತಮೂರ್ತಿನಾ |
ವಶ್ಯತಃ ಸರ್ವಯೂಥಸ್ಯ ಕ್ರೋಶತಶ್ಚಾತಿದಾರುಣಂ

|| ೨೩ ||

ಮನವಾಸನೆಗೂ ಬಹು ಎತ್ತರದ ತನಕ ಮುತ್ತಿರುವ ಭೃಂಗಸಿಂಹಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ
ಈ ಸರೋವರದಲ್ಲೂ ಸಹ ಬೇರೊಂದು/ಶಿಖರವು ಎದ್ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇಂತಹ
ವರ್ಣನಾತೀತವಾದ ಮನೋಹರವಾದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ದೇವಲಯಸಿಯ ಶಾಸದಿಂದ
ವಿರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಹೂಹೂ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವನು ಗಂಧರ್ವಗಾಯಕನು ಈ ಸರೋ
ವರದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೊಸಳೆ
ಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದನು.

೧೯-೨೩ ಅದೇ ಶೃಂಗವತ್ಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಹಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗಂಧರ್ವ
ನಾಯಕನೂ ಸಹ ದೇವಲ ಶಾಸಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಒಂದು ಆನೆಯ ಸಲಗ (ಗೂಸಿನ ಯಜ
ಮಾನ) ನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು, ಆ ಕಾಡಾನೆಯು ಓಡಾಡುವ ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು
ಅದರ ದಂತ (ಕೊಂಬು) ಗಳು ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಉಜ್ಜಲವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸು
ತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೇ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಆ ಆನೆಯು ತನ್ನ ಬಳಗದೊಡನೆ
ಅಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಆ ತಾವರೇಕೊಳದ ಬಳಿಗೆ ಆನೇಕ ಪೆಣ್ಣಾನೆಗಳ
ಗುಂಪನ್ನೂ ಸಹ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂತು ಆ ಆನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕನ್ಯೋಲದಲ್ಲಿ
ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮದೋದಕಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಗಂಧೋದಕದಿಂದ ಆ ಪರ್ವತ

ಸ ಚಕಾರ ಮಹಾಯತ್ನ ಮಾತ್ಮನಃ ಪರಿಮೋಕ್ಷಣೇ ।

ಗ್ರಾಹೋಽಪಿ ಯತ್ನ ಮಾತಿಷ್ಠ ತ್ಸಂಜರಾಕರ್ಷಣೇ ಮರ್ಹಾ

॥ ೨೪ ॥

ಗ್ರಾಹೋಽಪಿ ಬಲಿನಂ ನಾಗಂ ನ ಶಶಾಕ ಮಹಾಂಭಸಿ ।

ಆಕ್ರಷ್ಟುಂ ನ ಚ ನಾಗೋಽಪಿ ತಥಾತ್ಮಾನಂ ನಿಮೋಕ್ಷಿತುಂ

॥ ೨೫ ॥

ವಿಸ್ಫೂರ್ಜ್ಯ ಚ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನಿಕ್ರುಷ್ಯ ಚ ಮಹಾರವಾನ್ ।

ವ್ಯಥಿತಃ ಸ ನಿರುದ್ಯೋಗಃ ಪಶ್ಚಿಮಾಮಾಗತೋ ದಶಾಂ

॥ ೨೬ ॥

ಸ ತು ನಾಗವರಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಃ ।

ಜಗಾಮ ಶರಣಂ ವಿಷ್ಣುಂ ತುಷ್ಠಾವ ಚ ಪರಂತಪಃ

॥ ೨೭ ॥

ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುನಾಸನಾಯುಕ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದವು ಈ ಶಾವಗ್ರಸ್ತನಾದ ಮದ್ದಾನೆಯಾದರೋ ಮದೋದಕವನ್ನ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕಫಿನಿಂದ ಕಾಡಿಗೆಯ ಬೆಟ್ಟವೂ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಾ ಆ ಆನೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಅಟಿ ವಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ತಾವರೇಕೊಡ ಬಳಿಗೆ ಬಂತು ಬಂದೊಡನೆ ಆ ಆನೆಯು ಆ ಕೊಡದೊಳಗಿಳಿದು ತನ್ನ ಮುಂದಿನೆರೆಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಂತಿತು ಅರಿತಿ ನಿಂತಕೂಡಲೆ ಕೊಳದೊಳಗಿದ್ದ ಆ ಶಾವಗ್ರಸ್ತಮಕರವು ಅದರ ಎರೆಡು ಕಾಲನ್ನೂ ಹಿಡಿದವದು ತನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನುಂಗಲಾರಂಭಿಸಿತು

ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಮೂಸಳೆಯು ಒಳಗೇ ತನ್ನನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನೆಯು ಬಲು ಗಾಢಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ಕಾಲನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಮೂಸಳೆಯು ನೀರಿನೊಳಕ್ಕೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಆನೆಗೆ ಏನೂ ತೋರದೆ ತನ್ನ ಬಳಗಗಳ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಕಿಂಚಿ ಕೊಳ್ಳಲು (ಅಳಲ) ಆರಂಭಿಸಿತು ಆ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಬಹು ಭಯವಾಗು ತ್ತಿತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಆನೆಗಳೂ ಓಡಿ ಬಂದು ಅದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗಿ ಎಳೆದರೂ ವ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಆಗ ಆನೆಯು ಏನೂ ದಿಕ್ಕು ತೋರದೆಂತಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವು ಉಳಿಯಲಾರದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದರೂ, ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಿರಿಚಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತ ಬಂದು, ಮೂಸಳೆಯ ಎಳೆತವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಬಂದಕೂಗಿಲ್ಲಾ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಆ ಆನೆಯು ತಾನಿನ್ನು ಬದುಕಲಾರೆನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಜೀವ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ,

ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸ ಕರಾಗ್ರೇಣ ಸರಸಃ ಕಮಲೋತ್ತಮಂ ।

ನಿವೇದ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಗಜಃ ಸ್ತೋತ್ರಮುದೀರಯತ್

॥ ೨೮ ॥

॥ ಗಜ ಉವಾಚ ॥

ನಮೋನಮಃ ಕಾರಣನಾಮನಾಯ

ನಾರಾಯಣಾಯಾಸುರದಾರಣಾಯ ।

ಶ್ರೀಶಾರ್ಙ್ಗಚಕ್ರಾಸಿಗದಾಧರಾಯ

ನಮೋಽಸ್ತು ತಸ್ಮೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ

॥ ೨೯ ॥

ಅದ್ವಾಯ ವೇದನಿಲಯಾಯ ಮಹೋರಗಾಯ

ಸಿಂಹಾಯ ದೈತ್ಯನಿಲಯಾಯ ಚತುರ್ಭುಜಾಯ ।

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರಮುನಿಚಾರಣಸಂಸ್ತುತಾಯ

ದೇವೋತ್ತಮಾಯ ವರದಾಯ ನಮೋಽಚ್ಯುತಾಯ

॥ ೩೦ ॥

ಭಗವಂತನಾದ, ಅವಿದ್ಯಾಂಧವನಾದ, ಅನಾಧರಕ್ಷಕನಾದ, ನಾರಾಯಣನೆ, ಗತಿಯೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಪ್ರಾಣದಾಶೆಯನ್ನು ಸುತರಾಂ ತೊರೆದು, ಅ ಕಮಲ ಸರೋವರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯೊವನ್ನು ನೋಡಲಿನಿಂದ ಕಿತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಿ, ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡ ಲಾರಂಭಿಸಿತು

ಟಿಪ್ಪಣಿ --ಭತ್ತರ ಪಾರಾಯಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಸರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಈ ಗಜೇಂದ್ರ ಪೋಕ್ಷಸ್ತೋತ್ರವು ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನ ಸುಕೃತ ಪರಿವಾಕದಿಂದ ಲಿಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ ಸ್ತೋತ್ರಂ

(ನಿತ್ಯ ಪಾರಾಯಣೋಪಯುಕ್ತವಾದುದು)

ಗಜೇಂದ್ರನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೆ --

೨೮-೪೮ ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷದ ೨೦ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಥವಿದು

೨೯ ಓ ಪರಮಾತ್ಮಾ! ವಾಮನಾವರ್ತಾರ್ಥ! ನಾರಾಯಣ! ಅಸುರ ಭಯಂಕರ! ಶಂಕಚಕ್ರಗದಾಧಾರ್ಥ! ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ! ನನಗೆ ಬಂದಿರುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು

೩೦ ಓ ಆದಿಪುರುಷ! ವೇದನಿಲಯ! ಮಹೋರಗರೂಪ! ಸಿಂಹರೂಪ!

ನಾಗೇಂದ್ರಭೋಗಶಯನಾಸನಸುಪ್ರಿಯಾಯ
ಗೋಕ್ಷೀರಹೇಮಶುಕನೀಲಘನೋಪಮಾಯ |
ಪೀತಾಂಬರಾಯ ಮಧುಕೈಟಭನಾಶನಾಯ
ಭಕ್ತಪ್ರಿಯಾಯ ವರದೀಪ್ತಸುದರ್ಶನಾಯ

|| ೩೧ ||

ನಾಭಿಪ್ರಜಾತಕಮಲಸ್ಥಚತುರ್ಮುಖಾಯ
ಕ್ಷೀರೋದಕಾರಣವನಿಕೇತಯಶೋಧರಾಯ |
ನಾನಾವಿಚಿತ್ರ ಮಕುಟಾಂಗದಭೂಷಣಾಯ
ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ವಿಜಯಾಯ ನಮೋ ನರಾಯ

|| ೩೨ ||

ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇ ಪರಮಕಾರಣಕಾರಣಾಯ
ಪುಲ್ಲಾರವಿಂದವಿಪ್ರಲಾಯತಲೋಚನಾಯ |
ದೇವೇಂದ್ರಭಾವನಪರೀಕ್ಷಿತಲೋಚನಾಯ |
ಯೋಗೀಶ್ವರಾಯ ವಿಜಯಾಯ ನಮೋ ವರಾಯ

|| ೩೩ ||

ವೈಷ್ಣವನಿಲಯ! ಚತುರ್ಭುಜ! ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರ-ಮುನಿಚರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತನೆ! ದೇವೋತ್ತಮ! ವರದರಾಜ! ಅಚ್ಯುತ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ

೩೧. ಆದಿಶೇಷನೆಂಬ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಸುಪ್ತನನ್ನನಾಗಿರುವ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವೇ! ಹಾಲಿನ ಬಣ್ಣದಂತೆಯೂ, ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದಂತೆಯೂ, ಗಿಣಿಯ ಬಣ್ಣದಂತೆಯೂ, ನೀಲಮೇಘ ವರ್ಣದಂತೆಯೂ, ಪೀತಾಂಬರದಂತೆಯೂ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಘೋರಿಯೇ! ಮಧುಕೈಟಭರನ್ನು ವಧಿಸಿದ ಭಕ್ತಪ್ರಿಯನೇ! ಮಹಾತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ವರಮಾತ್ಮನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ

೩೨ ಸ್ವಾಮಿ! ಸರಮಾತ್ಮಾ! ನಿನ್ನ ಹೊಕ್ಕುಕೆಂಬ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜನಿಸಿದನು ನೀನು ಕ್ಷೀರಕಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀಯೆ! ನೀನು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಿರೀಟಾಂಗದಾದಿ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ! ನೀನೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ನೀನೇ ವಿಜಯಿಯು, ನರನಂತೆ ಅವತಾರಮಾಡಿದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ

೩೩ ಭಗವಂತ! ನೀನೇ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕನು! ಸಕಲ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕಾರಣ

ಲೋಕಾಯನಾಯ ತ್ರಿದಶಾಯನಾಯ
ಬ್ರಹ್ಮಾಯಣಾಯಾತ್ಮಗುಣಾಯನಾಯ ।
ಧರ್ಮಾಯಣಾಯೈಕಜನಾಯನಾಯ
ಮಹಾವರಾಹಾಯ ಸದಾ ನತೋಽಸ್ಮಿ

॥ ೩೪ ॥

ಅಚಿಂತ್ಯಮವ್ಯಕ್ತಮನಂತರೂಪಂ
ನಾರಾಯಣಂ ಕಾರಣಮಾದಿದೇವಂ ।
ಯುಗಾಂತಶೇಷಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಂ
ತಂ ನಾಸುದೇವಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ

॥ ೩೫ ॥

ಯಮುಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವದಂತಿ ಸರ್ವಗಂ
ನಿಶಮ್ಯ ಯಂ ಮೃತ್ಯುಮುಖಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ।
ತಮೀಶ್ವರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾನುತೃಪ್ಯೈರ್ಗುಣೈಃ
ಪರಾಯಣಂ ವಿಷ್ಣುಮುಪೈತಿ ಶಾರ್ವತಂ

॥ ೩೬ ॥

ಕ್ವರೂಪನು, ಅರಳಿದ ಕಮಲದಂತೆ ನೇತ್ರಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು ದೇವೇಂದ್ರನಿಂದ
ನದೇ ಪದೇ ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವವನು. ನೀನು
ಯೋಗೀಶ್ವರನು, (ಯತ್ರಯೋಗೀಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣಃ) ನಿಜಯನು, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಇಂತಹ
ವ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ

೩೪ ಲೋಕರಕ್ಷಕಾ! ಅಪದ್ಭಾಂಧವಾ! ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಕಣ್ಣಿ
ನಂತಿರುವವನು ನೀನೇ ತ್ರಿಲೋಕರಕ್ಷಕನು, ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದವನು
ನೀನೇ, ಆತ್ಮಗುಣಗಳಿಂದ ಲೋಕಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನು ನೀನೇ, ನೀನೇ ಧರ್ಮ
ಸ್ವರೂಪನು, ಲೋಕೈಕ ವಿಭುವೂ ನೀನೇ, ಮಹಾವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ
ನೀನೇ, ಇಂತಹ ಲೀಲಾಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ

೩೫ ಅಚಿಂತ್ಯನೂ, ಅವ್ಯಕ್ತನೂ, ಅನಂತರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನೇ,
ಆದಿದೇವನೇ, ಲೋಕಕಾರಣನೇ, ಪುರಾಣಪುರುಷನೇ, ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪನೇ ಒಪ್ಪಿ
ನಾಗಿ ಉಳಿದು ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವನೇ, ವಾಸುದೇವನೇ,
ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ

೩೬ ಸ್ವಾಮಿ! ನೀನು ಅವ್ಯಕ್ತನು, ಅಚ್ಛೇದ್ಯನು, ಅನಾದ್ಯಂತ ರಹಿತನು,

ಕಾರ್ಯಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಮಪ್ರಮೇಯಂ
ಹಿರಣ್ಯನಾಭಂ ಕನಕಾರವಿಂದಂ ।
ಮಹಾಬಲಂ ವೇದನಿಧಿಂ ಸುರೋತ್ತಮಂ
ವ್ರಜಾಮಿ ವಿಷ್ಣುಂ ಶರಣಂ ಜನಾರ್ದನಂ

|| ೩೬ ||

ವಿಚಿತ್ರಕೇಯೂರನುಹಾರ್ಹನಿಷ್ಕಂ
ರತ್ನೋತ್ತಮಾಲಂಕೃತಸರ್ವಗಾತ್ರಂ ।
ಪೀತಾಂಬರಂ ಕಾಂಚನಭಕ್ತಿಚಿತ್ರಂ
ಮಾಲಾಧರಂ ಕೇರವನುಭ್ಯುನ್ಯಮಿ

|| ೩೭ ||

ಭವೋದ್ಭವಂ ವೇದವಿದಾಂ ವರಿಸ್ಕಂ
ಯೋಗಾತ್ಮನಾಂ ಸಾಂಖ್ಯವಿರಾಂ ವರಿಸ್ಕಂ ।
ಅದಿತ್ಯಚಂದ್ರಾಶ್ವಿನಸುಪ್ರಭಾವಂ
ಪ್ರಭುಂ ಪ್ರವದ್ಯೇಚ್ಯುತಸೂತ್ಮಭೂತಂ

|| ೪೦ ||

ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಧಿಯೆಂದೂ ಸುರೇಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವರು
ಅಂತಹ ಸನಾತನ ಪುರುಷನಾದ ಮನುಷ್ಯನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ

೩೭. ಯಾವ ನಿನ್ನನ್ನು ವೇದಾಂತಿಗಳು ನಾಶರಹಿತನೆಂದೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ
ನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾವ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ಮೃತ್ಯು
ಮುಖವಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವರೋ, ಅಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಶಾಶ್ವತ ಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ

೩೮ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಾರಣನಾದವನೇ! ಒ ಹಿರಣ್ಯ
ನಾಭನೇ! ಕನಕಾರವಿಂದದಂತೆ ಮುಖವುಳ್ಳವನೇ! ಮಹಾಬಲನೇ! ವೇದ
ನಿಧಿಯೇ! ಸುರೋತ್ತಮನೇ! ಜನಾರ್ದನನೇ! ನಿನ್ನನ್ನೀಗ ಶರಣುಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ
|| ೪೦ ||

೩೯-೪೦ ಸಕಲಾವಯವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ
ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯೇ, ವೇದವೇದ್ಯನೇ, ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ಸಾಂಖ್ಯ
ರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಪರಕೊಡುವ ಮಹಾನುಭಾವನೇ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆ
ಗಳು, ಅಷ್ಟವಸುಗಳೇ ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳಿಂದ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಲೋಕೈಕಾತ್ಮನೇ,
ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ

ಪ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಂ ಮಹಾದೇವಂ ವೇದಗುಹ್ಯಮನುತ್ತಮಂ ।

ಪ್ರವದ್ಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಚಲಂ ಭಕ್ತಾನಾಮಭಯಪ್ರದಂ

॥ ೪೧ ॥

ಪ್ರಭವಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ನಿರ್ಗುಣಂ ಚ ಗುಣಾತ್ಮನಾಂ ।

ಪ್ರವದ್ಯೇ ಮುಕ್ತಸಂಗಾನಾಂ ಯತೀನಾಂ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ

॥ ೪೨ ॥

ಭಗವಂತಂ ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷಮಕ್ಷರಂ ಪುಷ್ಕರೇಕ್ಷಣಂ ।

ಶರಣ್ಯಂ ಶರಣಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರವದ್ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಂ

॥ ೪೩ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾದೇಶಂ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಮಾದ್ಯಮೇಕಮನಾಮಯಂ ।

ಭೂತಾತ್ಮಾನಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಪ್ರವದ್ಯೇ ಮಧುಸೂದನಂ

॥ ೪೪ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ಪುರುಷಂ ವಿಷ್ಣುಂ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತಮವ್ಯಯಂ ।

ನಾರಾಯಣಮಣೀಯಾಂಸಂ ಪ್ರವದ್ಯೇ ಶರಣಂ ಹರಿಂ

॥ ೪೫ ॥

೪೧ ಪ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ವಚ್ಚೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೇ, ಮಹಾದೇವನೇ, ವೇದಗುಹ್ಯನೇ, ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನೇ, ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪನೇ, ಅಚಲನೇ, ಭಕ್ತಾಭಯಪ್ರದನೇ, ಸನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೂಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ ॥ ೧೩ ॥

೪೨ ಸರ್ವಲೋಕದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೂ ಕಾರಣನೇ, ನಿರ್ಗುಣನೇ, ಗುಣಾತ್ಮಕನೇ ಮುಕ್ತಸಂಗನೆ, ಯತಿಗಳಿಗೆ ವರಮಗತಿಯಾದವನೇ, ಸನ್ನನ್ನು ಶರಣುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ

೪೩ ಓ ಭಗವಂತ, ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಅಕ್ಷರ, ಪುಷ್ಕರೇಕ್ಷಣ, ಶರಣರಿಗೆ ಶರಣ್ಯನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯನೇ, ಸಿನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ ॥ ೧೪ ॥

೪೪ ಓ ಬ್ರಹ್ಮಜನಕನೇ, ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರನೇ, ಅಮೂರ್ತಿಯೇ, ಅನಾಮಯನೇ, ಭೂತಾತ್ಮನೇ, ಮಹಾತ್ಮನೇ, ಮಧುಸೂದನನೇ, ಸನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದೆನು

೪೫ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವವನೇ, ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನೇ, ಅವ್ಯಯನೇ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮನೇ, ಹರೇ, ನಾರಾಯಣ, ಕಾಸಾಡು ಕಾಸಾಡು

ಏಕಾಯ ಲೋಕತಂತ್ರಾಯ ಪರತಃ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ।

ನಮಃ ಸಹಸ್ರಶಿರಸೇ ಅನಂತಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ

॥ ೪೬ ॥

ವರೇಣ್ಯಮನಘಂ ದೇವಮೃಷಯೋ ನೇದಪಾರಗಾಃ ।

ಕೀರ್ತಿಯಂತ್ಯಭವಂ ಸರ್ವೇ ತಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ಸನಾತನಂ

॥ ೪೭ ॥

ನಮಸ್ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ಭಕ್ತಾನಾಮಭಯಪ್ರದ ।

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಂ

॥ ೪೮ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಭಕ್ತಿಂ ತಸ್ಯ ತು ಸಂಚಿತ್ಯ ನಾಗಸ್ಯಾಮೋಘಸಂಸ್ತವಃ ।

ಪ್ರತಿಮಾನಭವದ್ರಾಜನ್ಯತ್ವಶ್ಚ ಕ್ರಗದಾಧರಃ

॥ ೪೯ ॥

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಾಸ ಗ್ರಾಹಂ ಚಕ್ರೇಣ ಮಾಧವಃ ।

ಮೋಕ್ಷಯಾಮಾಸ ಚ ಗಜಂ ವಾಶೇಭ್ಯಃ ಶರಣಾಗತಂ

॥ ೫೦ ॥

೪೬ ಲೋಕೈಕತಂತ್ರನೇ! ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ಸದಸ್ರಪೀರ್ಷನೇ! ಅನಂತನೇ! ಮಹಾತ್ಮನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕೈಸೈ, ಸ್ವಾಮಿ ॥ ೧೮ ॥

೪೭ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಮುಷ್ಕಿಗಳು ವರೇಣ್ಯನೆಂದೂ, ಅನಘನೆಂದೂ, ದೇವಾದಿದೇವನೆಂದೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ ನಿನಗ ಜನನಮರಣಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾದ ಸನಾತನ ಮೂರ್ತಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ॥ ೧೯ ॥

೪೮ ಓ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ! ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದನೇ! ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ, ಕಾಪಾಡು

ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷದ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ ಪೂರೈಸಿತು

೪೯-೫೦ ಆ ಗಜೇಂದ್ರನ ಭಕ್ತಿಪರವಾದ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಭಕ್ತತ್ರಾಣಪರಾಯಣನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಒಹಳವಾಗಿ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಶಂಖ-ಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿಯಾಗಿ ಆ ಕೂಡಲೆ ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಚಕ್ರ

ಸ ಹಿ ದೇವಲಶಾಸೇನ ಹಾಹಾ ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮಃ |

ಗಜತ್ವಮುಭವತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದಿನಂ ಗತಃ || ೫೦ ||

ಗ್ರಾಹಾದ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಸದ್ಯಸ್ತು ಗಜೋ ಗಂಧರ್ವತಾಂ ಗತಃ |

ಗ್ರಾಹೋ ಗಂಧರ್ವತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಃ ಕೃಷ್ಣೇನ ನಿಸಾತಿತಃ || ೫೧ ||

ತಸ್ಯಾಪಿ ದೇವಲಕೃತಃ ಶಾವದೋಷೋಽಭವತ್ಪುರಾ |

ಪ್ರೀತಿನಾಂ ಸ್ಮಾತ್ರಯತೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಸದ್ಯಃ ಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ || ೫೨ ||

ಕೃದ್ಧೋಽಪಿ ನಿರ್ಘ್ನ ದೇವತ್ವಮರಾತೀನಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ |

ತಾ ಚ ಸ್ವಂ ಸ್ವಂ ವಪುಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಣಿವತ್ಯ ಜನಾರ್ದನಂ || ೫೩ ||

ದಿಂದ ಆ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗಜೇಂದ್ರನ ಕಾಲುಗಳನ್ನೆ
ಬಿಡಿಸಿ ಶರಣಾಗತನಾದ ಆ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಆ
ಅನೆಯು ದೇವಲಮುಷಿಯ ಶಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೊಂದಿ ಆ ಕೂಡಲೆ ಪೂರ್ವದ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು
ಹೋಯಿತು ಅದೇ ಮೇರೆ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರಹತವಾದ ಆ ಮೊಸಳೆಯೂ ಕೂಡ ಆ
ದೇವನನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗಂಧರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಈ
ರೀತಿ ಇಬ್ಬರಿಬ್ಬರು ಗಂಧರ್ವರೂ ಶಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಅನು
ರತ್ನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡು
ವನೋ ಅಂಥವನನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸಿ ಆ ಮಹಾಭಕ್ತನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ
ಸಾವಿತ್ರಾಜ್ಞವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೫೪-೫೫ ಭಗವಂತನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ರತ್ನಗಳ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಅಂಥವರಿಗೂ ಸಹ ದೇವತ್ವವನ್ನನು
ಗ್ರಹಿಸಿ ಕುವಾಡುವನು. ಇದೇ ಮೇರೆ ಗಜರಾಜನಿಗೆ ಅಪರಾಧಮಾಡಿದ ಮೊಸಳೆ
ಯನ್ನೂ, ಭಕ್ತಗಜೇಂದ್ರನನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು
ಗಂಧರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು
ಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂಬ ಈ ವಿಚಾರವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನನಗ ಆ ದೇವಾದಿದೇವ
ನೆಂದಲೇ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಯ್ಯಾ! ವಜ್ರರಾಜ |

ಗಂಧರ್ವಾಧಿಪತೀ ಶೀಘ್ರಂ ಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತ್ತಿಮಾಗತೌ |

ಇದಂ ಚೈವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಪುರಾ ದೇವೋಽಭ್ಯಭಾಷತ

|| ೫೫ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುಕ್ತಾ ಗಜಗ್ರಾಹೌ ಭಗವಾನ್ಮಧುಸೂದನಃ |

ಯೋಽಗ್ರಹೀನ್ನಾಗರಾಜಂ ಚ ಮಾಂ ಚೈವ ಪ್ರಣಿಧಾನರ್ವಾ

|| ೫೬ ||

ಸ್ತುರಿಷ್ಯತಿ ಸರಶ್ವೇದಂ ಯುವಯೋರ್ನೋಕ್ಷಣಂ ತಥಾ |

ಗುಲ್ಮಂ ಕೀಚಕನೇಣೂನಾಮಿಮಂ ಶೈಲವರಂ ತಥಾ

|| ೫೭ ||

ಅಶ್ವತ್ಥಂ ಭಾಸ್ಕರಂ ಗಂಗಾಂ ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯಮೇವ ಚ |

ಪ್ರಯಾಗಂ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥಂ ಚ ದಂಡಕಾರಣ್ಯಮೇವ ಚ

|| ೫೮ ||

ಸಂಸ್ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾ ಸನ್ಮುಕ್ನ್ಯೋಷ್ಯಂತಿ ಚಾಪಿ ಯೇ |

ನ ತೇ ದುಃಸ್ವಪ್ನಪಾಪಸ್ಯ ಭೋಕ್ತಾರೋ ಮತ್ಪರಿಗ್ರಹಾತ್

|| ೫೯ ||

ಸರ್ವಪಾಪೈವಿನೋಕ್ಷ್ಯಂತಿ ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಂ ಚ ಭಾಗಿನಃ |

ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ತಥಾ ಪುಣ್ಯಾಂ ಗತಿಂ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ

|| ೬೦ ||

೫೬ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನು ಆ ರೀತಿ ಮುಕ್ತರಾದ ಆ ಗಂಧರ್ವಯುಗ್ಮರನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮಿಯು ಇಂತು ಹೇಳಿದನು —

೫೭-೬೦ ಎಲೈ ಗಜೇಂದ್ರಮಕರರೇ! ಕೇಳಿರಿ ನೀವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಈ ಸರೋವರವನ್ನೂ, ನಿಮಗೆ ನಾನು ಮೋಕ್ಷಕೊಟ್ಟ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ, ಈ ಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪೊದೆ ಮತ್ತು ಬಿಬಿರುನೆಳಗಗಳನ್ನೂ, ಈ ಕುಲಾಚಲವನ್ನೂ, ಅರಳಿಮರವನ್ನೂ, ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ, ಗಂಗಾನದಿ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ಪ್ರಯಾಗ, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯ, ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ಮರಿಸುವರೋ, ಒರೆಯುವರೋ, ಕೇಳುವರೋ ಇವರಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದುಸ್ವಪ್ನದೋಷವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೋಹಾಗ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗಾಗುವ ದುಸ್ವಪ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುಸ್ವಪ್ನಗಳಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಶುಭ ಫಲವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ದುಃಸ್ವಪ್ನಂ ಚ ನೃಣಾಂ ತೇಷಾಂ ಸುಸ್ವಪ್ನತ್ವಂ ಪ್ರಯಾಸ್ಯತಿ ।

ಕೌನ್ಯೂಂ ಮಾತ್ಸ್ಯಂ ಚ ವಾರಾಹಂ ವಾಮನಂ ತಾತ್ಪರ್ಯಮೇವ ಚ ॥ ೬೦ ॥

ನಾರಸಿಂಹಂ ತಥಾ ರೂಪಂ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಲಯಕಾರಕಂ ।

ಏತಾನಿ ಸ್ತ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ಸಂಸ್ಕರಿಸ್ಯಂತಿ ಯೇ ನರಾಃ ॥ ೬೧ ॥

ಸರ್ವಸಾಪ್ತೇರ್ನಿಶುದ್ಧಾಸ್ತೇ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ ।

। ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉನಾಚ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತು ರಾಜೇಂದ್ರ ದೇವದೇವೋ ಜನಾರ್ದನಃ

॥ ೬೨ ॥

ಅಸ್ತೃಶದ್ಗ ಜಗಂಧರ್ವಂ ಗ್ರಾಹಗಂಧರ್ವಮೇವ ಚ ।

ತೇನ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ತೌ ಸದ್ಯೋ ದಿವ್ಯನಾಲ್ಯಾಂಬರಾನ್ವಿತೌ ॥ ೬೩ ॥

ವಿನಾನೇಭಿಮತೇ ಸ್ತ್ರಾಪ್ತೇ ಜಗ್ಮತುಸ್ತ್ರಿದಶಾಲಯಂ ।

ತತ್ರ ದೇವಪತಿಃ ಕೃಷ್ಣೋ ನೋಕ್ಷಯಿತ್ವಾ ಗಜೋತ್ತಮಂ ॥ ೬೪ ॥

— — — — —

೬೦-೬೧ ಕೂರ್ಮ, ಮತ್ಸ್ಯ, ವರಾಹ, ನಾರಸಿಂಹ, ಗರುಡನೇ ಮುಂತಾದ ಅವತಾರಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬೆಳಗೈ ಎದ್ದು ಸ್ಮರಣಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಕಲ ವಾವರ್ತಿಸಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಗತಿಯುಂ ಪೊಂದುವರು

೬೨-೬೪ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಗಜಗಂಧರ್ವನನ್ನೂ, ಮಹರಗಂಧರ್ವನನ್ನೂ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದನು. ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಸ್ತಸಂಸ್ಪರ್ಶವಾದೊಡನೆಯೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದಿವ್ಯವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು ಇಂತು ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಹು ರಹಸ್ಯವಾದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಋಷಿಜನ ರಿಂದ ಸ್ತುತಿಪಲ್ಲಡುತ್ತಾ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯ ಗತಿಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು ಹೀಗೆ ನಡೆದ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತ ಲಿದ್ದರು

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ ವೃತ್ತಾಂತವೆಂಬ ಪುಣ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು

ಋಷಿಭಿಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಸ್ತು ಗುಹ್ಯೈರ್ವೇದಪದಾಕ್ಷರೈಃ |

ಗತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುರ್ದುರ್ವಿಜ್ಞೇಯಗತಿರ್ವಿಭುಃ

|| ೬೬ ||

ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಣಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಸೇಂದ್ರಪುರೋಗಮಾಃ |

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಗ್ರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಾಂಜಲಯೋಃಭರ್ವ

|| ೬೭ ||

ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಣಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವಪಾಪವಿಮೋಚನಂ |

ಶ್ರಾವರ್ಯಾ ಪ್ರಾತರುತ್ಥಾಯ ಸರ್ವಸಾಹೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ

|| ೬೮ ||

ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಹಿ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ತೃತೇನ ಕಥಿತೇನ ಚ |

ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಣೇನೈವ ದೀರ್ಘಮಾಯುರವಾಪ್ನುಯಾತ್

|| ೬೯ ||

ಮಯಾ ತೇ ಕಥಿತಂ ದಿವ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ ಪಾಪನಾಶನಂ |

ಕೀರ್ತಯಸ್ವ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮಹಾದುಃಸ್ವನ್ನ ನಾಶನಂ

|| ೭೦ ||

ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನಂ ಚ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯಃ ಶೃಣು ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯಥೋದಿತಂ

|| ೭೧ ||

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದೊಡನೆ ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವರೋ ಅಥವಾ ಓದುವರೋ, ಅಥವಾ ಸ್ಮರಿಸುವರೋ ಅವರಿಲ್ಲರೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯಾಂತರಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ವಜ್ರರಾಜನೇ! ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಎಂತಹ ಭಯಂಕರವಾದ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸಿನ ದೋಷವನ್ನಾದರೂ ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿಸಿ ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡು (ಕೇಳು) ಆ ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತ ವರದರಾಜನೂ, ಪದ್ಮನಾಭನೂ, ನಾರಾಯಣನೂ, ವದ್ಯನಿಧಿಯೂ, ಸುರೇಶ್ವರನೂ, ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ ಆದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು.

ಎಲೈ ವಜ್ರರಾಜನೇ! ಕಥೆಯು ಬಹು ಪುಣ್ಯಕರವಾದುದು. ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಭಯಂಕರ ದುಸ್ವಪ್ನವಾದಾಗ ಇದನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು. ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ ಗಜೇಂದ್ರನು ದುಃಖದಿಂದ ಮೂರನಾದನು. ಅದರಂತೆ

ವರಂ ವರೇಣ್ಯಂ ವರಪದ್ಮನಾಭಂ
ನಾರಾಯಣಂ ಪದ್ಮನಿಭಂ ಸುರೇಶಂ ।
ತಂ ದೇವಗುಹ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪುರಾಣಂ
ವನಂದಿರೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿದಾಂ ವರಿಷ್ಠಾಃ

॥ ೭೨ ॥

ಏತತ್ಪುಣ್ಯಂ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠ ನರಾಣಾಂ ಪಾಪಕರ್ಮಿಣಾಂ ।
ದುಃಸ್ವಪ್ನದರ್ಶನೇ ಘೋರೇ ರುತ್ವಾ ಪಾಪಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ

॥ ೭೩ ॥

ಭಕ್ತಿಮಾನುಷಂ ಡರೀಕಾಕ್ಷೇ ಗಜೋ ದುಃಖಾದ್ವಿನೋಚಿತಃ ।
ತಥಾ ತ್ವನುಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಪದ್ಯ ಶರಣಂ ಹರಿಂ
ವಿಮುಕ್ತಃ ಸರ್ವಪಾಪೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ

॥ ೭೪ ॥

॥ ೭೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಗಜೇಂದ್ರವೋಕ್ಷಣಂನಾಮ
ಚತುರ್ನವತ್ಯಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಸೀನೂ ಸಹ ಆ ಮಹಾಪ್ರಭುವನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹಾರ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗು ಹೀಗೆಂದು ಗಜೇಂದ್ರವೋಕ್ಷದ ಕಥೆಯನ್ನು
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ವಜ್ರರಾಜನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದರು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಜೇಂದ್ರವೋಕ್ಷವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ
ನೂರತೊಂಬತ್ತ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಪಂಚನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಭಗವನ್ನೀದೃಶೀಂ ರಕ್ಷಾಂ ಸ ಚಕಾರ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।
ಯಥಾ ನಿರ್ಧೂತನೀರ್ಯೋಽಸೌ ನಿಸ್ತರೋ ರಜನೀಚರಃ ॥ ೧ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತೋ ಗೋವಿಂದೇ ತಜ್ಞ ವಂಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಃ ।
ಸರ್ವದುಷ್ಟೋಪಶಮನಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ವಿಷ್ಣು ವಂಜರಂ ॥ ೨ ॥

ನೂರತೊಂಬತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ವಜ್ರರಾಜನು ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ.—ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿ
ಗಳೇ! ಶತ್ರುರೂಪರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಲಹೀನರಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ-
ಣರು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ
ತಿಳಿಸಿರಿ (ಮುಂದಿನ ಕಥೆಗೆ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಉಪೋದ್ಘಾತವೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು)

೨ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಸಕಲ ದುಷ್ಟಾಪಿಷ್ಠ ವಿಕೃತ್ಪಂ-
ಹಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಗೋವಿಂದನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಆ
ಸ್ವಾಮಿಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಂಜರ (ರಕ್ಷಾಕವಚ) ವನ್ನಶ್ರಯಿಸಿ
ಬೇಕು (ವಿಷ್ಣುವಂಜರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ
ವಂಜರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ)

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ವಿಷ್ಣುಪಂಜರಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಶ್ರೋತುಂ ಧರ್ಮಭೃತಾಂ ವರ ।
ಸದಾ ಸರ್ವಭಯೇಭ್ಯಸ್ತು ರಕ್ಷಾಯಾಂ ಪರಮಾ ಭವೇತ್

॥ ೩ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ತ್ರಿಪುರಂ ಜಘ್ನುಷಃ ಪೂರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವಿಘ್ನಪಂಜರಂ ।
ಶಂಕರಸ್ಯ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠ ರಕ್ಷಣಾಯ ನಿರೂಪಿತಂ

॥ ೪ ॥

ನಾಗೀಶೇನ ತು ಶಕ್ರಸ್ಯ ಬಲಂ ಹಂತುಂ ಪ್ರಯಾಸ್ಯತಃ ।
ತಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ನಿಚೋಧ ಮಹೀವತೇ

॥ ೫ ॥

ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಸ್ಥಿತಶ್ಚಕ್ರೇ ವಿಷ್ಣುರ್ದಕ್ಷಿಣತೋ ಗದೀ ।
ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಭೃದ್ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಷ್ಣುಃ ಖಡ್ಗೇ ಮಮೋತ್ತರೇ

॥ ೬ ॥

೩ ವಜ್ರರಾಜನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ — ಸಕಲ ಭಯಗಳನ್ನೂ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ, ಸಂಹಾರಮಾಡುವ, ಸಕಲ ರಕ್ಷೆ (ರಕ್ಷಣೆ) ಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದ ವಿಷ್ಣು ಪಂಜರ (ರಕ್ಷಾಕವಚ) ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಹೇಳುವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ

೪-೫ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಈ ವಿಷ್ಣುಪಂಜರ (ರಕ್ಷಾಕವಚ) ವು ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾಮರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಮೂರಟ ಶಂಕರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಬಲು ಮೂರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಮೂರಟ ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೇ ಇದು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈಗ ನಿನಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು' ದೇವೇಂದ್ರ

೬-೧೭ ನನ್ನ ದೇಹದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗದಾಧರನಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುರ್ಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನಾಂಚಜನ್ಯ ಶಂಖವನ್ನು ಉದ್ವತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣುವೂ, ವಿದಿಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೃಷೀಕೇಶನೂ, ಅದರ ನಡುವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನನೂ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ

ದೃಷ್ಟೀಕೇಶೋ ವಿಕೋಣೇಷು ತಚ್ಚಿದ್ರೇಷು ಜನಾರ್ದನಃ ।

ಕ್ರೋಡರೂಪೀ ಹರಿಭೂಮೌ ಹಂತುಂ ಪ್ರೇತನಿಶಾಚರಾಃ ॥ ೭ ॥

ಗದಾ ಚೇಯಂ ಸಹಸ್ರಾಂತುರುದ್ವಮತ್ಪಾವಕೋಲ್ಬಣಾ ।

ರಕ್ಷೋಭೂತಪಿತಾಚ್ಛಾಂ ಡಾಕಿನೀನಾಂ ಚ ಶಾತನೀ ॥ ೮ ॥

ಶಾರ್ಙ್ಗವಿಸ್ಫುರ್ಜಿತಂ ಚೈವ ನಾಸುದೇವಸ್ಯ ಮದ್ರಿಸ್ತೂಃ ।

ತೀರ್ಥಜ್ಞನುಷ್ಯಕೂಷ್ಮಾಂಡವ್ರೇತಾದೀನ್ದಂತ್ಸರೇಷತಃ ॥ ೯ ॥

ಖಡ್ಗಧಾರಾಮಲಜ್ಯೋತ್ಪನ್ನಾ ನಿರ್ಧೂತಾ ಯೇ ಸಮಾಹಿತಾಃ ।

ತೇ ಯಾಂತು ಸೌಮ್ಯತಾಂ ಸದ್ಯೋ ಗರುಡೇನೇನ ವನ್ಶಗಾಃ ॥ ೧೦ ॥

ಯೇ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಾಸ್ತಥಾ ಯಕ್ಷಾ ಯೇ ದೈತ್ಯಾ ಯೇ ನಿಶಾಚರಾಃ ।

ಪ್ರೇತಾ ವಿನಾಯಕಾಃ ಕ್ರೂರಾ ಮನುಷ್ಯಾ ಜಂಬುಕಾಃ ಖಿಗಾಃ ॥ ೧೧ ॥

ಜನಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ವರಾಹರೂಪಿ ಭಗವಂತನು, ನನಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಹದರಿಸುವ ಪ್ರೇತರನ್ನೂ, ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ ತನ್ನ ಮೂತಿಯಿಂದ ಎರಡೂಡಿಸಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ತೇಜಸ್ಸುಗಳಂತೆ ಸಿಗಿಸಿಗನೆ ಹೊಳೆಯುವ ಮಹಾವಿಷ್ಣುನು ಗದೆಯು, ರಾಕ್ಷಸ ಶಿಶುಚ, ಡಾಕಿನಿ, ರುಕಿಸಿಗನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸದಬಜದ ಅಬ್ಬಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುಷಿನ ರೇಂಕಾರವು ನನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಾದ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಭೂತ ಪ್ರೇತ ಸುಶಾಪಿಗಳನ್ನೂ ಹದರಿಸಿ ಒಡಿಸಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ನಂದಕವೆಂಬ ಕತ್ತಿಯು ತನ್ನ ಶೀಘ್ರವಾದ ತುದಿಯಿಂದ ರತ್ನಗಳನ್ನಂಜಿಸಿ, ಕ್ರೂರಿಗಳಾದ ಅನರನ್ನು ಶಾಂತರನ್ನಾಗಿಮಾಡಲಿ. ಭೂತರೂ, ದೈತ್ಯರು, ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ, ವಿಘ್ನಕೂಗಳೂ, ಕರಿನಚಿತ್ತರಾದ ಜನರೂ, ನರಿಗಳೂ, ಹದ್ದುಗಳೂ, ಸಿಂಹಾದಿ ಕ್ರೂರವೃಗಗಳೂ, ಕ್ರೂರ ಸರ್ಪಗಳೂ ಕೃಷ್ಣನ ಧನುಷ್ಯಂಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ನನ್ನ ಸವಾಸವನ್ನು ವಿಟ್ಟು ದಿಕ್ಕಾಕಾಲಾಗಿ ಒಡಿಯೋಗಲಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಸಿಂಹಕೀಳ್ಕಲ ನನ್ನ ಮನೋಬುದ್ಧಿಯಿಗೇ ಸದ್ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡ

ಸಿಂಹಾದಯೋ ಯೇ ಪಶವೋ ದಂದಶೂಕಾಶ್ಚ ಪನ್ನ ಗಾಃ ।

ಸರ್ವೇ ಭವಂತು ತೇ ಸೌಮ್ಯಾಃ ಕೃಷ್ಣ ಶಾರ್ಙ್ಗರವಾಹತಾಃ ॥ ೧೨ ॥

ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಹರಾ ಯೇ ಮೇ ಯೇ ಜನಾಃ ಸ್ಮೃತಿಹಾರಕಾಃ ।

ಬಲೌಜಸಾಂ ಚ ಹಂತಾರಶ್ಚಾಯಾವಿಭ್ರಂಶಕಾಶ್ಚ ಯೇ ॥ ೧೩ ॥

ಯೇ ಚೋಪಭೋಗಹರ್ತಾರೋ ಯೇ ಚ ಲಕ್ಷ್ಯ ಣನಾಶಕಾಃ ।

ಕೂಷ್ಮಾಂಡಾಸ್ತೇ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತು ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರರಯಾಹತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ ಮನಃಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಮೈಂದ್ರಿಯಕಂ ತಥಾ ।

ಮನಾಸ್ತು ದೇವದೇವಸ್ಯ ನಾಸುದೇವಸ್ಯ ಕೀರ್ತನಾತ್ ॥ ೧೫ ॥

ವೈಷ್ಣೇ ಪುರಸ್ತಾನ್ಮಮ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರೇ

ವಿಕೋಣಶ್ಚಾಸ್ತು ಜನಾರ್ದನೋ ಹರಿಃ ।

ಲೆಳಸುವ, ನನ್ನ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾರದರಿಸಲೆಳಸುವ, ನನ್ನ ಭೋಗಭಾಗ್ಯ
ಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ನೀಗಲೆಳಸುವ ಭೂತಾದಿಗಳು ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರದ ಏಟಿಗೆ ತುತ್ತಾ
ಗಲಿ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಸುದೇವನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು
ವಂತೆಯೂ ಆ ಸ್ಮರಣ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ, ಮನಃಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯ
ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಗಳುಂಟಾಗಿ ಶಾಂತಿ ಸುಖವು ದೊರಕುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ
ನನ್ನ ಹಿಂಭಾಗ ಮುಂಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ, ಸರ್ವ ದಿಗ್ಗಿ
ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯದಲ್ಲೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡಲಿ
ಯಾರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು
ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನು
ಜಗದ್ರೂಪನಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ

ತಮಿಾಡ್ಯಮಿಾಶಾನಮನಂತನಿಕ್ರಮಂ
ಜನಾರ್ದನಂ ಪ್ರಣಿಪತಿತೋ ನ ಸೀದತಿ

॥ ೧೬ ॥

ಯಥಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಹರಿಸ್ತಥಾ ಪರಂ
ಜಗತ್ಸ್ವರೂಪಂ ಚ ಸ ಏನ ಕೇಶವಃ ।
ಸತ್ಯೇನ ತೇನಾಚ್ಯುತನಾಮಕೀರ್ತನಾ-
ತ್ಪ್ರಣಾಶಮೇತು ತ್ರಿವಿಧಂ ಮಮಾಶುಭಂ

॥ ೧೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ವಿಷ್ಣುಪಂಜರಸ್ತೋತ್ರವರ್ಣನಂನಾಮ
ಪಂಚನವತ್ಯಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅಚ್ಯುತ, ಕೇಶವಾದಿ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನ
ನಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಅಮಂಗಳಗಳನ್ನೂ ಹರಣಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ
ಮಾಡಲಿ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ವಿಷ್ಣುಪಂಜರ ಸ್ತೋತ್ರ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ನೂರತೊಂಭತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಷಣ್ಮನತೃಧಿಕಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಆತ್ಮರಕ್ಷಾ ತ್ವಯೋಕ್ತಾ ನೇ ಸರ್ವಬಾಧಾನಾಶಿನೀ ।

ಕೃಪಾನ್ವಿತೈಃ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಾ ಪರರಕ್ಷಾ ಭೃಗೂತ್ತಮ

॥ ೧ ॥

ಏತನ್ನೇ ಸಂಶಯಂ ಭಿಂದಿ ತ್ವಂ ಹಿ ಜ್ಞಾನಮಯೋ ನಿಧಿಃ ।

ವೈಷ್ಣವಾನಿ ರಹಸ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವಿದಿತಾನಿ ತೇ

॥ ೨ ॥

ನೂರತೊಂಭತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೨ ಅಯ್ಯ! ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನೆ! ನೀನು ಇದುವರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರು ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ ಇದು ತನಗೆ ಒದಗುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿರುವ ಉಪಾಯವಾಯಿತೇ ಹೊರತು ಇತರರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆಂದಿಗೂ ಸಾಧಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕರುಣಾಶಾಲಿಗಳಾದ ಜನರಿಂದ ಇತರರನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವುದು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಪರ ಹಿತ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನನಿಧಿಯಾದ ನೀನು ಇತರರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷೆ ಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ನೀನು ಸಕಲ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಆ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಸ್ತೋತ್ರೇಣಾನೇನ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಕುಶಾಗ್ರೈರ್ಮಾರ್ಜಯನ್ಮರಂ ।

ಉಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಶುಚಿಃ ಕುರ್ಮಾದ್ರಕ್ಷಾಂ ಪಾರ್ಥಿವಸತ್ತಮ

॥ ೩ ॥

ಸೋವನಾಸೇನ ಸಂಪೂಜ್ಯ ದೇವದೇವಂ ಜನಾರ್ದನಂ ।

ಅನೋಘೈಷಾ ಭವೇದ್ರಕ್ಷಾ ಕೃತಾ ನಾಸ್ತ್ಯತ್ರ ಸಂತಯಃ

॥ ೪ ॥

ಯಥಾ ಕಥಂಚಿತ್ಕೃತ್ವೈನಾಂ ನರೋ ಮೋಚಯತೇ ರುಜಃ ।

ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗೃಹೀತಾನಾಂ ರಕ್ಷೈಷಾ ಭೀಷಜಂ ಪರಂ

॥ ೫ ॥

ಓಂ ನಮಃ ಪರಮಾರ್ಥಾಯ ಪುರುಷಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ

॥ ೬ ॥

೩. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುವನು. -ಈವಾಗ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ರಾರ್ಭಾಗ್ರಗಂಧ ಶುದ್ಧೋದಕವನ್ನೂ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಮಂತ್ರ ಪೂತನಾದ ಆ ನೀರನ್ನು ಎದ್ದಾಂಸರು (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರೀಕ್ಷಿಸುವರೋ.) ಆ ರೀತಿ ಪ್ರೀಕ್ಷಣೆಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನು ಭಗವಂತನಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿತ ನಾಗುತ್ತಾನೆ

೪-೫ ಉಪಸಾಸದಿಂದಿದ್ದ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಕಲಶದಲ್ಲಾ ನಾಟಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಆ ಸವಿತೋದಕಗಳಿಂದ ಪ್ರೀಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದರೆ, ಈ ಪ್ರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಪ್ರೀಕ್ಷಣಾಬಲದಿಂದ, ಈ ರಕ್ಷಾಸೋತ್ರ (ಕವಚ) ವು ಅಮೋಘ (ಸತ್ಯ) ವಾಗಲು ಏನೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂತಹ ಅಸಾಘ್ರ ಬಾಯಿಲೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಈ ರಕ್ಷಾಸ್ತೋತ್ರವು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿ ರೋಗ ರಹಿತನನ್ನಾಗಿಸುವುದು. ಆಧಿವ್ಯಾಧಿ (ಮನೋರೋಗ, ದೇಹರೋಗ) ವೀಡಿತರಾದ ಜನರಿಗೆ ಈ ರಕ್ಷೆಯು ಔಷಧಸ್ವಾಯವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಂಬು

ಸರ್ವೋಪದ್ರವ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ವಿಷ್ಣುರಕ್ಷಾ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭಃ

೬-೫೮ ಓಪ್ಪಣಿ —ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಾವು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನಾನಾಪಿಫವಾದ ದುಃಖಕೊಳ್ಳಗಳಾದ ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ ವೈದ್ಯಕಾರಿ ಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಭಯಂಕರ ರೋಗಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ವಿವಿಧಯಾತನೆಗಳಿಂದ ಸರಳು ತ್ತಿರು ವ ಜನರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ ಈ ಎಲ್ಲರ ರೋಗ

ಗಳಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಶೇಷಗಳೇ ಕಾರಣ ಈರೀತಿ ಜನ್ಮಾಂತರ ಪಾಪಶೇಷಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾನಾರೋಗ ರೂಪಗಳಿಂದ ಒಡೆ ಸುತ್ತಲಿವೆ ಇದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೌಖ್ಯಪಡುವ ಆಶೆಯುಳ್ಳವರೂ, ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನಾಶಿಸುವ ಜನರೂ ಔಷಧಸೇವನ, ದಾನ, ಜಪ, ಹೋಮಾರ್ಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸಾರುತ್ತಲಿವೆ ಈರೀತಿ ರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಔಷಧವೂ, ನುರಿತ ವೈದ್ಯರೂ ಹೇಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೋ ಅದೇ ನೇರೆ ಈ ಸಕಲ ರೋಗಗಳಿಗೂ, ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಿಯೇನು? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರ (ಭವ) ರೋಗಕ್ಕೂ, ಭವರೋಗ ವೈದ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ ನೇತ್ರರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಈ ವಿಧವಾದ ಮಂತ್ರರಕ್ಷ ಮಂತ್ರವೈದ್ಯ, ಮಂತ್ರಕವಚ ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕಲ ಸಂಕಟಗಳಿಂದಲೂ ಪಾರಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯು ವೃತ್ತಂತರಾಗಿ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕಲೆಂಪೇ ಪೂರ್ವದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಇಂತಹ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳೆಂಬ, ಎಂದಂ ದಿಗೂ ನಾಶವಾಗದ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ ಇಂತಹ ಆಸ್ತಿಯೆನಿಸಿದ ಮಹಾಸಿಂಧಿಪುರುಷನಾಗಾದ ಮಹಾಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಮಹಾ ಜನರ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟಿರು ತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ದಸ್ತಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕಲರೂ ಸೌಖ್ಯ ವಾಗಿ ಬಾಳಲೆಂದು ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ

ಜನರೇ! ಸತ್ಯಸಫ್ಯಗಳೂ, ಭಗವನ್ಮುಖೋದ್ಗತವಾದ ಅಮೃತನಾಣಿಗಳೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವುದೆಂದು ನಂಬಿರಿ ಸಂರಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ, ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮಂದಬ್ರಹ್ಮಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ನನುಸ್ತ ಲೋಕವೂ ಸುಖ ಶಾಂತಿಗಳಿಂದ ಬಾಳಿ ಬದುಕಲಿ ಈಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣುರಕ್ಷಾಸ್ತೋತ್ರವು ನಿಮಗೆ ದೂರತ ನಿಧಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ಪಾರಾಯಣವಾದತ್ತ ಬನ್ನಿರಿ ಅದರ ಅರ್ಥವು ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅದನ್ನು ಓದಿರಿ ಅದರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಂತಹುದೆಂಬುದು ನಿಮಗೇ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುವುದು ಈ ಪುರಾಣದ ಲೇಖನವು ಬಹುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ, ಜನರ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಯು, ಅಮೃತದ ಗುಣಗಳೆಂದು ನಂಬಿರಿ ಲೋಕವು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಬಾಳಿ ಬದುಕಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಸರ್ವ ಮಂಗಳವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸಲಿ

ಅರೂಪಬಹುರೂಪಾಯ ವ್ಯಾಪಿನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ।

ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಾಯ ಶುದ್ಧಾಯ ಧ್ಯಾತೃಸಾವಕರಾಯ ಚ ॥ ೭ ॥

ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ತತ್ಸಿದ್ಧತು ಮೇ ವಚಃ ।

ವರಾಹನಾರಸಿಂಹಾಯ ವಾಮನಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ ॥ ೮ ॥

ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯತ್ತತ್ಸಿದ್ಧತು ಮೇ ವಚಃ ।

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ರಾಮಾಯ ವೈಕುಂತಾಯ ನರಾಯ ಚ ॥ ೯ ॥

ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯತ್ತತ್ಸಿದ್ಧತು ಮೇ ವಚಃ ॥ ೧೦ ॥

ಸರ್ವೋಪಯುಕ್ತವಾದ ವಿಸ್ತಾರವ್ಯಾಪ್ತೋತ್ತಮ ಕನ್ನಡ
ಅರ್ಥಾನುವಾದವು.

೭-೮ ಒ ಪ್ರಣವರೂಪನಾದ, ಪರಮಾತ್ಮನಾದ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಪುರುಷನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನಗೆ ರೂಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ಬಹು ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದೀಯೆ! ಸಕಲ ಲೋಕಗುಣಗಳನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವ ನೀನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂತಹ ಪರಿಶುದ್ಧನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ದವರ ಪಾಪಗಳು ಆ ಪುಣ್ಯವೇ ಓಡಿದೋಗುತ್ತವೆ.

೯-೧೦ ವ್ಯಾನಿ! ಪರಮಾತ್ಮಾ! ನಿನಗೆ ನಮಿಸಲು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಈ ರಕ್ಷಾಕ್ಷೋತ್ರವನ್ನು ಮೇಲಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಈಜಿಗ ಹೊರಬರುವ ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಸಂಣುಮಿಸಲಿ. ವರಾಹ-ನಾರಸಿಂಹ-ವಾಮನಾದಿ ನಾಕಾ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ರೋಕವನ್ನು ಕಾನಾಡಿದ ಓ! ನನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣದೇವತೆ! ನಿನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮಾತೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವಾಗಿಲಿ. ಮಮಾನುಭಾವ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಅವತಾರ, ರಾಮಾವತಾರ, ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ, ಮನುಷ್ಯಾವತಾರವೇ ಮುಂತಾದ ಸಾವಿರಾರು ಅವತಾರಮಾಡಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೌಕರ್ಯಪ್ರಪ್ತವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಯೊಂದಿ.

ನರಾಹ ನಾರಸಿಂಹೇಶ ವಾಮನೇಶ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ
ಹಯಗ್ರೀವೇಶ ಸರ್ವೇಶ ಹೃಷೀಕೇಶ ಹರಾಶುಭಂ ।

॥ ೧೧ ॥

ಅವರಾಜಿತ ಚಕ್ರಾದ್ಯೈಶ್ಚ ತುರ್ಭಿಃ ಪರಮಾಯುದೈಃ

॥ ೧೨ ॥

ಅಖಂಡಿತಾನುಭಾವೈಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವದುಃಖಹರೋ ಭವ ।

ಹರಾಮುಕಸ್ಯ ದುರಿತಂ ದುಃಕೃತಂ ದುರುಪೋಷಿತಂ

॥ ೧೩ ॥

ದೃತ್ಯುಬಂಧಾತಿಭಯದಂ ದುರಿಷ್ಟಸ್ಯ ಚ ಯತ್ಕಲಂ ।

ನರಾಪಧ್ಯಾನಸಹಿತಂ ಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಚಾಭಿಚಾರಕಂ

॥ ೧೪ ॥

ಗರಸ್ಪರ್ಶಮಹಾರೋಗಪ್ರಯೋಗಂ ಜರಯಾಜರ ।

ಓಂ ನಮೋ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ ಕೃಷ್ಣಾಯ ಶಾಂಭೋಣೇ ॥ ೧೫ ॥

೧೧-೧೪ ಓ ನರಾಹಮೂರ್ತಿ, ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯೇ, ವಾಮನ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಹಯಗ್ರೀವ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ, ಹೃಷೀಕೇಶ, ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸ್ತು ದೇವ, ಓ ಅವರಾಜಿತ, ಚಕ್ರವೇ ಮುಂತಾದ ನಾಲ್ಕು ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧರಿಸಿ, ನೀನು ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಈಗ ನಮ್ಮಿಂದ ಮಾರ್ಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಯಜಮಾನನ, ಜನ್ಮಾಂತರ ವಾಚನೇಷರೂಪವಾದ, ಸಕಲ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿ ಕಾಪಾಡು ಇವನಿಗೆ ವೃತ್ತ್ಯುಭಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸು. ಇವನಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಅಂಜಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓಡಿಸು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನು ಇವನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಈ ದುಷ್ಟಲರೂಪವಾದ ರೋಗ (ಪಾಪ) ಶೇಷವನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡು ಇವನಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಗದವರು ಮಾಟಕಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಮದ್ದುಹಾಕಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿಸಿದ್ದರೆ, ಮಹಾರೋಗ ಬರಬಿಂದು ಮಾಟ (ಅಭಿಚಾರ) ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ, ಅಂಧವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಕ್ಷಣ ಹೊಡೆದೋಡಿಸು

೧೫-೨೦ ಒ ರುಣವರೂಪಿಯಾದ ವಾಸುದೇವ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕೃಷ್ಣ, ಕಮಲನೇತ್ರ, ಕೇಶವ, ಚಕ್ರಧರ, ಪೀತಾಂಬರವರ ಧಾರೀ, ಸಮರಾಂಗಣದೊಳಗೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಜಕ್ರಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಗೆಲುವು

ನಮಃ ಪುಷ್ಕರನೇತ್ರಾಯ ಕೇಶವಾಯಾದಿಚಕ್ರಣೇ ।

ನಮಃ ಕಮಲಕಂಜಪ್ಪೀತನಿರ್ಮಲವಾಸನೇ

॥ ೧೬ ॥

ಮಹಾಹವರಿಪುಸ್ಕಂಧಪೃಷ್ಠಚಕ್ರಾಯ ಚಕ್ರಣೇ ।

ದಂಷ್ಟೋದ್ಧೃತಕ್ಷಿತಿಭೃತೇ ತ್ರಯಾಮೂರ್ತಿನುತೇ ನಮಃ

॥ ೧೭ ॥

ಮಹಾಯಜ್ಞವರಾಹಾಯ ಶೇಷಭೋಗೋರುಶಾಯಿನೇ ।

ತಪ್ತಹಾಟಕಕೇಶಾಯ ಜ್ವಲತ್ಪಾವಕಲೋಚನ

॥ ೧೮ ॥

ವಜ್ರಾಧಿಕನಖಸ್ಪರ್ಶದಿವ್ಯಸಿಂಹ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ।

ಕಾಶ್ಯಪಾಯಾತಿಹ್ರಸ್ವಾಯ ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮರೂಪಿಣೇ

॥ ೧೯ ॥

ತುಭ್ಯಂ ವಾಮನರೂಪಾಯ ಕ್ರಮತೇ ಗಾಂ ನಮೋನಮಃ ।

ಪ್ರದಹಾಶೇಷದುಷ್ಟಾನಿ ಸರ್ವಪಾಪಫಲಾನಿ ವೈ

॥ ೨೦ ॥

ಮರ್ದಮರ್ದ ಮಹಾದಂಷ್ಟ್ರ ಮರ್ದಮರ್ದ ಚ ಯತ್ಫಲಂ ।

ನರಸಿಂಹಂ ಕರಾಲಸ್ಯ ದಂತಪ್ರಾಂತಾನಲೋಜ್ವಲ

॥ ೨೧ ॥

ಚಕ್ರಧಾರಿಯೇ, ಕೋರೇಪಲ್ಲಿನಿಂದ ಭೂವೇವಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದೊಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೈತ್ತಿ ತಂದ ವರಾಹರೂಪನೇ, ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣು-ರುದ್ರರೂಪಮೂರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ಯಜ್ಞವರಾಹಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಾಪ್ರಾಪ್ತನನ್ನು ನೆಟಿಸುವ ಲೀಲಾನಾಟಕರೂಪಿಯೇ, ಪುಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಚಿನ್ನದ ಎಳೆಗಳಂತಿರುವ ಕೂದಲುಗಳನ್ನುವನೇ, ವಜ್ರಾಯುಧದಂತಿರುವ ಉಗುರುಳ್ಳ ನನ್ನ ಮನೆದೇವರಾದ ಯೋಗಾನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಬುಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮ ವೇದಾತ್ಮಕನೇ, ಈ ಮೂರುವೇದಗಳನ್ನೂ ಪಾರಾಯಣಮಾಡುತ್ತಾ ಚಿಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದ ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯೇ, ಆದೇ ವಾಮನರೂಪದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಗಳನ್ನು ಮೂರೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಅಳಿದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಮಾಡಿದ, ಈ ಯಜಮಾನನು ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನೂ ಈಗಲೇ ಸುಟ್ಟುಬಿಡೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ!

೨೧-೨೦ ಸ್ವಾಮಿ! ನಮ್ಮ ದುಷ್ಟಕರ್ಮಗಳೂ, ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪಶೇಷಗಳೂ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿವೆ ಆ ಪಾಪವೆಂಬ ಗೊಬ್ಬರದ ರಾಶಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ

ಭಂಜಭಂಜ ನಿನಾದೇನ ದುಷ್ಟಾನ್ಯಕ್ತಾರ್ತಿನಾಶನ ।

ಯುಗ್ಯಜುಃಸಾನುಗರ್ಭಾಭಿವಾರ್ಗೈರ್ವಾಮನರೂಪಧೃಕ್

॥ ೨೨ ॥

ಪ್ರಶಮಂ ಸರ್ವದುಃಖಾನಿ ನಯೈತಸ್ಯ ಜನಾರ್ದನ ।

೦ಕಾಹಿಕಂ ದ್ವೈಹಿಕಂ ಚ ತಥಾ ತ್ರಿದಿವಸಜ್ವರಂ

॥ ೨೩ ॥

ಚಾತುರ್ಥಿಕಂ ತಥಾತ್ಯುಗ್ರಂ ತಥೈವ ಸತತಜ್ವರಂ ।

ದೋಷೋತ್ಥಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋತ್ಥಂ ತಥೈವಾಗಂತುಕಂ ಜ್ವರಂ

॥ ೨೪ ॥

ಶಮಂ ನಯತು ಗೋವಿಂದ ಚೈತ್ಯಾಚೈತ್ಯಾಸ್ಯ ನೇದನಾಂ ।

ನೇತ್ರದುಃಖಂ ಶಿರೋದುಃಖಂ ದುಃಖಂ ಚೋದರಸಂಭವಂ

॥ ೨೫ ॥

ಅನುಚ್ಛ್ರಾಸಮತಿಶ್ವಾಸಂ ಪರಿತಾಪಂ ಚ ನೇಪಥುಂ ।

ಗುದಘ್ರಾಣಾದಿರೋಗಾಂಶ್ಚ ಕುಷ್ಠರೋಗಂ ತಥಾ ಹೃಯಂ

॥ ೨೬ ॥

ಕಾನುಲಾದೀಂಸ್ತಥಾ ರೋಗಾನ್ಪ್ರಮೇಹಾಂಶ್ಚಾತಿವಾರುಣಾಃ ।

ಭಗಂದರಾತಿಸಾರಾಂಶ್ಚ ಮುಖರೋಗಂ ಸನಲ್ಗುಲಿಂ

॥ ೨೭ ॥

ಅಶ್ಮರೀಮೂತ್ರಕೃಚ್ಛ್ರಾಂಶ್ಚ ರೋಗಾನನ್ಯಾಂಶ್ಚ ದಾರುಣಾಃ ।

ಯೇ ವಾತಪ್ರಭವಾರೋಗಾ ಯೇ ಚ ಪಿತ್ತಸಮುದ್ಭವಾಃ

॥ ೨೮ ॥

ಮಡಿಹುಡಿನಾಡು. ಓ ಮಹಾವಂಸ್ತು, ಭಯಂಕರವದನ, ಅಗ್ನಿನೇತ್ರ, ಈ ನಮ್ಮ ಪಾವರಾತಿಗಳನ್ನು ಸುಡಲು ನೀನೊಂದಾವರ್ತಿ ಸಿಂಹನಾದಮಾಡಿ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ ಬಲುದೂರ ಓಡಿಸಿಬಿಡು ಈ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸು ದಿನದಿನವೂ ಬರುವ ಜ್ವರ, ಎರಡು ದಿನದ ಜ್ವರ, ಮೂರರ ಜ್ವರ, ನಾಲ್ಕರ ಜ್ವರ, ಸಂತತ ಜ್ವರಗಳನ್ನೂ ಶಾಂತಮಾಡಿ ಅರೋಗ್ಯವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸು ಸನ್ನಿವಾತಜ್ವರ, ಆಗಂತುಕ ಜ್ವರಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದ ಹಾಗೆ ಅತಿ ಅಬಾಧಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಕಾಮಾಡು ಕಣ್ಣಿನೋವು, ತಲೆನೋವು, ಹೂಬ್ಬೇನೋವು ಉಬ್ಬಸ, ಅನುಚ್ಛ್ರಾಸ, ಅತಿಶ್ವಾಸ, ಅಮ, ನಡುಕ, ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ, ಕುಷ್ಠರೋಗ, ವಾಯುರೋಗ, ಕಾಮಾಲೆ, ಮೇಹ, ಭಗಂವರ, ಅತಿಸಾರ, ಅದ್ವಾರರೋಗ, ಒಡುಮೂತ್ರ, ಮಧುಮೂತ್ರ, ಅರ್ಧಾಂಗವಾಯುವೇ ಮುಂತಾದ ಭಯಂಕರ ವಾತರೋಗಗಳು, ವಿತ್ತರೋಗಗಳು, ಕ್ಲೇಷ್ಮ (ಕಫ) ರೋಗಗಳು, ಸನ್ನಿವಾತ ರೋಗಗಳು,

ಕಘೋದ್ಭವಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿದ್ಧೇ ಕೇಚಿತ್ಸಾನ್ನಿಪಾತಿಕಾಃ ।

ಅಗಂತವಶ್ಚ ಯೇ ರೋಗಾ ಲೂತಾವಿಸ್ಪೋಟಿಕಾದಯಃ ॥ ೨೯ ॥

ತೇ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಶಮಂ ಯಾಂತು ವಾಸುದೇವಾಪಮಾರ್ಜಿತಾಃ ।

ವಿಲಯಂ ಯಾಂತು ತೇ ಸರ್ವೇ ವಿಷ್ಣೋರುಚ್ಚಾರಣೇನ ಚ ॥ ೩೦ ॥

ಕ್ಷಯಂ ಗಚ್ಛಂತು ಚಾಶೇಷಾಸ್ತೇ ಚಕ್ರಾಭಿಹತಾ ಹರೇಃ ।

ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದನಾಮೋಚ್ಚಾರಣಭೇಷಜಾತ್ ॥ ೩೧ ॥

ನಶ್ಯಂತಿ ಸಕಲಾ ರೋಗಾಃ ಸತ್ಯಂಸತ್ಯಂ ವದಾಮ್ಯಹಂ ।

ಸ್ವಾನರಂ ಜಂಗಮಂ ಚೈವ ಕೃತ್ರಿಮಂ ಚಾಪಿ ಯದ್ವಿಷಂ ॥ ೩೨ ॥

ದಂತೋದ್ಭವಂ ನಖಭವಮಾಕಾಶಪ್ರಭವಂ ವಿಷಂ ।

ಲೂತಾದಿಪ್ರಭವಂ ಯಚ್ಚ ವಿಷಮತ್ಯಂತದುಃಖದಂ ॥ ೩೩ ॥

ಶಮಂ ನಯತು ತತ್ಸರ್ವಂ ಕೀರ್ತಿತೋ ಹಿ ಜನಾರ್ದನಃ ।

ಗೃಹಾನ್ಪ್ರೇತಗೃಹಾಂಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಚೈವಾಯಕಗೃಹಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ಮುಖಮಂಡಲಕಾನ್ಮೂರಾನ್ಪ್ರೇವತೀಂ ವೃದ್ಧರೇವತೀಂ ।

ವೃದ್ಧಿಕಾಖ್ಯಾನ್ಗ್ರಹಾಂಶ್ಚೋಗ್ರಾಂಸ್ತಥಾ ಮಾತೃಗೃಹಾನಪಿ ॥ ೩೫ ॥

ಹೆಸರೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಳು ರೋಗಗಳು, ಸಿಡುಬು, ಮಾರಿಕಾ, (ಪ್ಲೇಗ್, ಕಾಲರಾ) ರೋಗಗಳು, ಇಂತಹ ಸಕಲ ಭಯಂಕರ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಭಗವಂತಂತ್ರ ಪೂತ ಜಲಪ್ರೋಕ್ಷಣದಿಂದ ಹೆದರಿ, ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ನಾಶಹೊಂದಲಿ ಭಗವ ನ್ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಇವುಗಳ ಆಯುಸ್ಸು ಕೊನೆಗಾಣಲಿ,

೩೧-೪೦ ಅಚ್ಯುತ, ಅನಂತ, ಗೋವಿಂದ, ಎಂಬ ನಾಮಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರದ ಏಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳೂ ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿಹೋಗಲಿ ಭಗವನ್ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಸಕಲ ರೋಗಗಳೂ ನಾಶವಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಓ ಜನಾರ್ದನ! ನಿನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ವಿಷ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ವಿಷದೋಷವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ಓ ನರಸಿಂಹ

ಬಾಲಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚರಿತಂ ಹಂತು ಬಾಲಗ್ರಹಾನಿರ್ಮಾಣ ।
ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಯೇ ಗ್ರಹಾಃ ಕೇಚಿದ್ಯೇ ಚ ಬಾಲಗ್ರಹಾಃ ಕ್ವಚಿತ್ ॥ ೩೬ ॥

ನರಸಿಂಹಸ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ತೇ ದಗ್ಧಾ ಯೇ ಚಾಪಿ ಯೌವನೇ ।
ಸಹಾಕರಾಲವದನೋ ನರಸಿಂಹೋ ಮಹಾರವಃ ॥ ೩೭ ॥

ಗ್ರಹಾನಶೇಷಾನ್ನಿಶ್ಯೇಷಾನ್ಕರೋತು ಜಗತೋ ಹಿತಃ ।
ನರಸಿಂಹ ಮಹಾಸಿಂಹ ಜಿಹ್ವಾಜ್ವಾಲೋಜ್ಜ್ವಲಾನನ ॥ ೩೮ ॥

ಗ್ರಹಾನಶೇಷಾನ್ಸರ್ವೇಶ ಖಾದಖಾದಾಗ್ನಿಲೋಚನ ।
ಯೇ ರೋಗಾ ಯೇ ಮೂಢತ್ವಾತಾ ಯದ್ವಿಷಂ ಯೇ ಮಹಾಗ್ರಹಾಃ ॥

ಯಾನಿ ಚ ಕ್ರೂರಭೂತಾನಿ ಗ್ರಹಪೀಡಾಶ್ಚ ದಾರುಣಾಃ ।
ಶಸ್ತ್ರಕ್ಷತೇಷು ಯೇ ದೋಷಾ ಚ್ಛಾಲಾಗರ್ದಭಿಕಾದಯಃ ॥ ೪೦ ॥

ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸರ್ವಾತ್ಮಸ್ವರಮಾತ್ಮಾ ಜನಾರ್ದನ ।
ಕಂಚಿದ್ರೂಪಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ವಾಸುದೇವಾಶು ನಾಶಯ ॥ ೪೧ ॥

ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನ್ನ ನಾನುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿಶಾಚಗ್ರಹ, ಬಾಲಗ್ರಹ, ವೃದ್ಧಗ್ರಹವೇ ಮುಂತಾದ ಎಷ್ಟು ಸಾವಿರ ಗ್ರಹಗಳಿದ್ದರೂ ಆ ಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತವೆ ನರಸಿಂಹ! ನಿನ್ನ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನ್ನ ಭಯಂಕರ ಸಹಾಕರಾಲವಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಸಕಲ ದುಷ್ಟಾರಿಷ್ಯ ಗ್ರಹಗಳೂ ಬಲು ಬಿಚ್ಚಿಬಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ ಓ ಅಗ್ನಿನಯನ! ನರಸಿಂಹ! ಮಹಾಸಿಂಹ! ಜಿಹ್ವೆಯೆಂಬ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಉಜ್ವಲವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳ ನರಹರಿಯೇ! ಈ ಸಮಸ್ತ ದುಷ್ಕಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ತಿಂದು ತೇಗು ಓ ಭಯನಿವಾರಕನಾದ ನಾರಸಿಂಹ! ಯಾವ ರೋಗಗಳಿವೆಯೋ, ಎಂತಹ ಮೂಢತ್ವಾತಗಳಿವೆಯೋ, ಯಾವ ವಿಷಪ್ರಯೋಗವಿದೆಯೋ, ಯಾವ ಮಹಾಗ್ರಹ ಪೀಡೆಯಿದೆಯೋ, ಕತ್ತಿಯ ಗಾಯಗಳು ಯಾವುವು ಇವೆಯೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ

೪೧-೪೨ ಪರಮಪುರುಷ! ಪುಣ್ಯೋವಯ! ದಯಾಮೂರ್ತೀ! ನೀನು

ಕ್ಷಿಸ್ತ್ವಾ ಸುದರ್ಶನಂ ಚಕ್ರಂ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾವಿಭೀಷಣಂ ।

ಸರ್ವದುಷ್ಟೋಪಶಮನಂ ಕುರು ದೇವವರಾಚ್ಯುತ

॥ ೪೨ ॥

ಸುದರ್ಶನಮಹಾಜ್ವಾಲ ಚ್ಚಿಂಧಿಚ್ಚಿಂಧಿ ಚ ಮಾರಯ ।

ಸರ್ವಾಣಿ ದುಷ್ಟರಕ್ಷಾಂಸಿ ಕ್ಷಪಯಾತಿವಿಭೀಷಣ

॥ ೪೩ ॥

ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಚ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರತಸ್ತಥಾ ।

ರಕ್ಷಾಂ ಕರೋತು ಸರ್ವಸ್ಮಾನ್ನ ರಸಿಂಹಃ ಸ್ವಗರ್ಜಿತೈಃ

॥ ೪೪ ॥

ಭುವಂತರಿಕ್ಷೇ ಚ ದಿವಿ ಪಾರ್ಶ್ವತಃ ವೃಷ್ಣಶೋಗ್ರತಃ ।

ರಕ್ಷಾಂ ಕರೋತು ಭಗವಾನ್ಮಹುರೂಪೀ ಜನಾರ್ದನಃ

॥ ೪೫ ॥

ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಣುರ್ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ಸದೇವಾಸುರಮಾನುಷಂ ।

ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ದುಷ್ಪಾನಿ ಶಮಮಸ್ಯ ವ್ರಜಂತು ವೈ

॥ ೪೬ ॥

ಯಾವ ಅವತಾರಮಾಡಿಕೊಂಡವರೂ ಬಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಕಲ ದುಷ್ಟದೋಷ
ಗಳನ್ನೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಚಕ್ರಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ಪುಡಿ ಪುಡಿಮಾಡುವಿಷು ಒ
ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವೇ! ನಿನ್ನನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಭಗ
ವಂತನ ಕರಾರನಿಂದವನ್ನಲಂಕರಿಸುತ್ತೀಯೆ! ನೀನು ನನ್ನ ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ
ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಸಕಲ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ, ಪಿಶಾಚಾದಿ
ಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ರೋಗಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ನಿದರ್ಶಪ್ಪಣ್ಣವಾಗಿ
ಚೂರು ಚೂರಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕು

೪೪-೪೫ ಓ! ಓ! ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ! ನೀನೊಂದು ಬಾರಿ ಭಯಂಕರ
ವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಪೀಡೆ
ಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿ ನನಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಓ, ಬಹುವಿಧ ರೂಪವುಳ್ಳ
ಜನಾರ್ದನನೇ! ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ, ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ, ಸ್ವರ್ಗದ ಮೇಲೆ, ಹಿಂದೆ
ಮುಂದೆ, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನೀನು ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು

೪೬-೪೭ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ವಿಷ್ಣುಮಯವಾದುದು (ಸರ್ವಂ ವಿಷ್ಣು
ಮಯಂ ಜಗತ್) ಈ ಸೌಮ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ಕ್ರೂರವಾದ ಗ್ರಹಾದಿ ಭೂತಗಳನ್ನು

ಯಥಾ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೃತೌ ಸದ್ಯಃ ಸಂಕ್ಷಯಂ ಯಾತಿ ಪಾತಕಂ ।

ಸತ್ಯೇನ ತೇನ ಸಕಲಂ ದುಷ್ಟಮಸ್ಯ ಪ್ರಶಾನ್ಯತು ॥ ೪೭

ಪರಮಾತ್ಮಾ ಯಥಾ ವಿಷ್ಣುರ್ವೇದಾಂತೇಷ್ವಭಿಗೀಯತೇ ।

ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ಸಕಲಂ ಯನ್ಮಯೋಕ್ತಂ ತಥಾಸ್ತು ತತ್ ॥ ೪೮

ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಶಿವಂ ಚಾಸ್ತು ಪ್ರಣಶ್ಯತ್ಯಸುಖಂ ಚ ಯತ್ ।

ನಾಸುದೇವಶರೀರೋತ್ಕೃಃ ಕುಶ್ಯಃ ಸಂಮಾರ್ಜಿತೋ ಮಯಾ ॥ ೪೯ ॥

ಅಪಾಮಾರ್ಜತಿ ಗೋವಿಂದೋ ನರೋ ನಾರಾಯಣಸ್ತಥಾ ।

ತಥಾಸ್ತು ಸರ್ವದುಃಖಾನಾಂ ಪ್ರಶಮೋ ವಚನಾದ್ಧರೇಃ ॥ ೫೦ ॥

ಶಾಂತಾಃ ಸಮಗ್ರರೋಗಾಸ್ತೇ ಗ್ರಹಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಷಾಣಿ ಚ ।

ಭೂತಾನಿ ಚ ಪ್ರಶಾಂತಾನಿ ಸಂಸ್ಕೃತೇ ಮಧುಸೂದನೇ ॥ ೫೧ ॥

(ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ) ಸಕಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಕಣ್ಣುಮರೆಮಾಡಿಸಿ ಕಾವಾಡಲಿ
ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ
ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು (ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದೂಡನೆಯೇ ತಿಳಿದು ಮುಟ್ಟಿದರೂ
ಅಳಿಯದೆ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಕೈಸುಡುವಂತೆ)

೪೮-೫೧ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ ಅವನು
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಆ ಮಾತು ಎಷ್ಟರ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಈಗ ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ
ನಿಜವಾಗಲಿ ನಿಜ! ನಿಜ! ಈ ಮಾತು ನಿಜ! ದೇವರು ನಿಜ! ಪುರಾಣನಿಜ!
ಈ ಮಾತು ಸಕಲರಿಗೂ ಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಮಂಗಳ
ವಾಗಲಿ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳೂ, ವಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ ಈಗ ನಾನು
ನಾಸುದೇವನ ಶರೀರದ ರೋಮರೂಪಗಳಾದ ದರ್ಭೆಗಳ ತುದಿಗಳಿಂದ ಮಂತ್ರ
ಪೂತೋದಕಗಳನ್ನು ನೈರೋಕ್ಷಣೀಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ ಇದರಿಂದ ಸಕಲ ಬಾಧೆಗಳೂ
ನಾಶವಾಗುವುವು. ಇದು ನಾವಾಡುವ ಮಾತಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಮುಖದಿಂದಲೇ

ಏತತ್ಸಮಸ್ತರೋಗೇಷು ಸರ್ವಭೂತಭಯೇಷು ಚ |

ಅಪಾಂನಾರ್ಜನಕಂ ಶಸ್ತ್ರಂ ವಿಷ್ಣುನಾಮಾಭಿಮಂತ್ರಿತಂ

|| ೫೨ ||

ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಶಿವಂ ಚಾಸ್ತು ದುಷ್ಟಮಸ್ಯ ಪ್ರಶಾನ್ಯತು |

ಯದಸ್ಯ ದುರಿತಂ ಕಿಂಚಿತ್ತ್ಯಕ್ತ್ವಂ ಲವಣಾಂಭಸಿ

|| ೫೩ ||

ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಮಸ್ಯ ಸದೈವಾಸ್ತು ಹೃಷಿಕೇಶಸ್ಯ ಕೀರ್ತನಾತ್ |

ಯತ ಏನಾಗತಂ ಪಾಪಂ ತತ್ರೈವ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛತು

|| ೫೪ ||

ಏತದ್ರೋಗಾದಿಪೀಡಾಸು ಜಂತೂನಾಂ ಹಿತಮಿಚ್ಛತಾ |

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತೇನ ಕರ್ತವ್ಯಮಪಾನಾರ್ಜನಕಂ ಪರಂ

|| ೫೫ ||

ಅನೇನ ಸರ್ವದುಃಖೇನ ಪ್ರಶಮಂ ಯಾಂತ್ಯಸಂಶಯಂ |

ಸರ್ವಭೂತಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಕುರ್ಯಾತ್ತಸ್ಮಾತ್ಸದೈವ ಹಿ

|| ೫೬ ||

ಹೊರಟಿದೆ, ಈಮಾತು ಭಗವಂತನ ಮಾತು ಇದು ದಿಟವಾಗಲಿ ! ಸಕಲರೋಗಗಳೂ ಶಾಂತವಾಗಲಿ ಸಕಲ ಗ್ರಹಬಾಧೆಗಳೂ, ವಿಸಬಾಧೆಗಳೂ, ಭೂತಬಾಧೆಗಳೂ, ಮಧುಸೂದನನ ನಾನುಸ್ಮರಣೆಯಿಂಗೆ ನಾಶಹೊಂದಲಿ ಈ ರಕ್ಷೆಯು ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ಭೂತಭಯವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಇದು ಸಕಲ ವಿಸತ್ತುಗಳಿಗೂ ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿ ವಿಷ್ಣುನಾಮಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾಗಿರುವುದೇ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾಂತಿಯುಂಟಾಗಲಿ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾಗಲಿ. ಈ ಯಜಮಾನನ ದುರಿತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲವಣಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲಿ ಈ ಯಜಮಾನನು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರಲಿ ಹೃಷಿಕೇಶನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಾಪವು ಬಂದರೆ ಅದು ಹಾಗಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಏನಾದರೂ ರೋಗಬಂದರೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಿತಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಧೈವಭಕ್ತನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣಾ ಕರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳೂ ನಿಜವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವುವು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ರಕ್ಷಾಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕವಿಗಳ ಮಾತಿಗೆ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಗಳಿಗೂ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಿಗೆ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಿಗೆ ತುದಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲ ಅನಿರುದ್ಧ, ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ,

ನಾದ್ವಂತವತಃ ಕವಯಃ ಪುರಾಣಾ-
ಸ್ತುಕ್ವಾನ್ಮಿ ಬೃಹಂತೋ ಹ್ಯನುಶಾಸಿತಾರಃ ।
ಸರ್ವಜ್ವರಾ ದ್ಯಂತು ತನಾನಿರುದ್ಧ-
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣನಾಸುದೇವಾಃ

॥ ೫೭ ॥

ಏತೇ ಕುಶಾ ವಿಷ್ಣು ಶರೀರಸಂಭವಾ
ಜನಾರ್ದನೋಽಹಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಚಾಗತಃ ।
ಹತಂ ಮಯಾ ದುಷ್ಟಮಶೇಷಮಸ್ಯ
ಸ್ತಸ್ಥೋ ಭವತ್ಪೇಷ ಯಥಾ ವಚೋ ಹರಃ

॥ ೫೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಸತ್ಯಬಾಧಾಪ್ರಶಮನಂನಾಮ
ಷಣ್ಣವತ್ಯಧಿಕ ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾದಿ ವಿಷ್ಣು ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಜ್ವರ (ರೋಗ) ಗಳು ನಾಶ
ವಾಗಲಿ, ಈ ದರ್ಭೆಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ರೋಮಗಳು, ನಾನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜನಾರ್ದನನು,
ನಾನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ ನಾನೇ ಇವನ ಸಕಲ ವಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿ
ಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ (ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಈ ರಕ್ಷಾಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನು ಇದರ
ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಸಕಲರೂ ಹೊಂದಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಲಿ.)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಸತ್ಯಬಾಧಾಪ್ರಶಮನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ
ನೂರತೊಂಬತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ನವಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಂಗೇನ ಚೋರ್ವಶೀಸಂಭವಸ್ತಯಾ ।

ಕಥಿತಸ್ತು ಮಹಾಭಾಗ ಶತ್ಪ್ರಸಂಗೇನ ಚಾಪರಾಃ

॥ ೧ ॥

ಕಥಿತಾಶ್ಚ ಕಥಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಧರ್ಮಯುಕ್ತಾ ಮನೋಹರಾಃ ।

ನಿಷ್ಕೋರ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಸರ್ವಸಾಪಭಯಾಪಹಾಃ

॥ ೨ ॥

ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ತು ಯಾ ಪತ್ನೀ ಖಶಾನಾಮ್ನಾ ತ್ವಯೇರಿತಾ ।

ಯಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರೌ ಮಹಾತ್ಮಾನೌ ಕಥಿತೌ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸೌ

॥ ೩ ॥

ನೂರತೊಂಭತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೪ ವಜ್ರರಾಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ --- ಸ್ವಾಮಿ ! ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳೇ ! ಇದುವರಿಗೆ ನೀವು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಂಗವನ್ನೂ, ಉರ್ವಶಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದಿರಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಹಳ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸಹಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಈ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಗವದ್ಗುಣಾತ್ಮೆಯು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿವೆ ಈ ಕಥೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿವೆ ಸ್ವಾಮಿ ! ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನೀವು ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಖಸಯಂಬ ಹೇರಿನ ಹೆಂಡತಿಯು ಇವಳೆಂದೂ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದೂ ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ ಆ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರ

ತಯೋರುತ್ಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಶ್ರೋತುಂ ವಂಶಂ ತದ್ಭೈವ ಚ |
ಪ್ರಸ್ತುತಾ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಖಿಲೇನ ಪ್ರಕೀರ್ತಯ

|| ೪ ||

|| ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ||

ರಾಕ್ಷಸಂ ಪೂರ್ವಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಜನಯಾಮಾಸ ಸಾ ಖಶಾ |
ದಂಷ್ಟ್ವಾಕರಾಲವದನಂ ಪಿಂಗಲೋದ್ಬದ್ಧಲೋಚನಂ

|| ೫ ||

ಆಕರ್ಣದಾರಿತಾಃ ಸ್ಯಂ ಚ ಸ್ಥೂಲನಾಸಾಗ್ರಮುಲ್ಬಣಂ |
ವಿಕಚಂ ವಿಕಟಾಟೋವಂ ಶಂಕುಕರ್ಣಂ ವಿಭೀಷಣಂ

|| ೬ ||

ತದ್ಭೈವಾಪರಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಸೈವ ಯಕ್ಷಂ ವ್ಯಜಾಯತ |
ತಾದ್ಯಶೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಯಾದ್ಯಶೇನೈವ ರಾಕ್ಷಸಂ

|| ೭ ||

ಪ್ರಿಣೋಮಿ ಮಾತರಂ ಯಕ್ಷಃ ಹುಭಿತಸ್ತಾಮಭಾಷತ |
ರಕ್ಷೇತಿ ಮಾತರಂ ತಾಂ ತು ಯಕ್ಷಂ ವೈ ರಾಕ್ಷಸೋಬ್ರವೀತ್

|| ೮ ||

ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಅವರ ವಂಶದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸಂಚೋತ್ಪತ್ತಿಯ
ಕಥಾವಶೇಷವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಸಹ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು
ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗಿವೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

೫-೮. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಆ ಖಶಯು ಪೂರ್ವಸಂಧ್ಯಾ
(ಬೆಳಗಿನ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಲೆವೆಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಪ್ಪಾದ, ಹಳದಿ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ
ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಆ ರಕ್ತಸನಿಗೆ ಕಿವಿತನಕ ಬಾಯಿ, ದವ್ಪಮೂಗು, ಭಯಂ
ಕರ ಮುಖ, ಗೂಟದಂತಹ ಕಿವಿ, ಅದೇ ಖಶಾರಾಕ್ಷಸಿಯು ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಾಸಮಯ
ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯಕ್ಷನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಆ ಯಕ್ಷನ ರೂಪವೂ ರಾಕ್ಷಸನ ಹಾಗೆಯೇ
ಇತ್ತು.

ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಮ್ಮಾ, ನಾನು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ
ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವನು ಮತ್ತು
ಆ ಯಕ್ಷನೆಂಬ ಅನುಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು

ರಕ್ಷಣಾದ್ರಾಕ್ಷಸಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಕ್ಷಣಾದ್ಯಕ್ಷಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ |

ಭಾರ್ಯಾ ಬಭೂವ ಯಕ್ಷಸ್ಯ ದೇವರಾಮಾ ಕೃತಸ್ಥಲಾ

|| ೯ ||

ಯಕ್ಷೋ ರಾಜತನಾಭಾಖ್ಯಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯ ಸುತಃ ಸ್ತುತಃ |

ಅನುಹ್ರಾದಸುತಾ ಭಾರ್ಯಾ ತಸ್ಯಾಸೀನ್ನೃಪ ಗುಹ್ಯಕಾ

|| ೧೦ ||

ವೀರೋನುಚರಶ್ಚೈವ ವೀರಭದ್ರಸ್ತಥೈವ ಚ |

ತಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರಾಪುಭೌ ಖ್ಯಾತೌ ದೇವತುಲ್ಯೌ ಮನೀಷಿಣೌ

|| ೧೧ ||

ಕಕುತ್ಸ್ಥತನಯೇ ಭಾರ್ಯೇ ತಯೋರಾಸ್ತಾಂ ನರಾಧಿಪ |

ರಾಜನ್ಪುಣ್ಯಜನೀನಾಮು ಪ್ರಥಮಸ್ಯ ಬಭೂವ ಸಾ

|| ೧೨ ||

ತಥಾ ದೇವಜನೀನಾಮು ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯಾಪಿ ಯಾದನ |

ತಸ್ಯಾಃ ಪುಣ್ಯಜನಾ ಯಕ್ಷಾ ದೇವ ದೇವಜನಾಸ್ತಥಾ |

ಕಥಿತಾ ಬಹುಸಾಹಸ್ರಾ ಮಹಾಬಲಸರಾಕ್ರಮಾಃ

|| ೧೩ ||

೯-೧೪ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು ಕ್ಷಣದಾ (ರಾತ್ರಿ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಯಕ್ಷನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು ಆ ಯಕ್ಷನಿಗೆ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ಕೃತಸ್ಥಲೆಯೆಂಬವಳು ಹೆಂಡತಿಯಾದಳು ಆ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಯಕ್ಷನಿಗೆ ರಾಜತನಾಭನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು ಆ ರಾಜತನಾಭನ ಹೆಂಡತಿ, ಅನುಹ್ರಾದನ ಮಗಳಾದ ಗುಹ್ಯಕಳೆಂಬ ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಚರ, ವೀರಭದ್ರರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಯಕ್ಷಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟಿದರು ಇವರು ದೇವತೋಪಮರಾಗಿಯೂ ವಿಧ್ವಾಂಸರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಕುತ್ಸ್ಥರಾಜನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮದುವೆಯಾದರು ಮೊದಲನೆಯವಳ ಹೆಸರು ಪುಣ್ಯಜನೀ ಎರಡನೆಯವಳ ಹೆಸರು ದೇವಜನೀ ಈ ಪುಣ್ಯಜನೀ-ದೇವಜನೀಯರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೇ ಪುಣ್ಯಜನರೆಂದೂ, ದೇವಜನರೆಂದೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮುಕ್ಷಗಣಗಳು ಇಂತಹ ಯಕ್ಷಗಣಗಳು ಬಹು ಬಲಸರಾಕ್ರಮದಿಂದೂಡಗೂಡಿದವ ರಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದರು. ಇವರ ವಂಶವೇ, ಪುಂಜಾನಾ ಪುಂಜವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಯಕ್ಷರೂ ಯಕ್ಷಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಅಸಾರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ

ಕುಭೈರ್ವಿವಾಹೈಸ್ಸೃಪ ಯಕ್ಷವಂಶೈ-
ಯೌರ್ವಾಸ್ತು ಜಾತಾ ಬಹುಶೀಲಯುಕ್ತಾಃ |
ಧರ್ಮಸ್ಥಿತಾಃ ಸತ್ಯಪರಾ ವಿನೀತಾ
ಮಹಾನುಭಾವಾ ವರದಾ ವರೇಣ್ಯಾಃ

॥ ೧೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಯಕ್ಷೋತ್ಪತ್ತಿನಾಮ ನವಸಪ್ತತ್ಯಧಿಕ
ಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ತಕ್ಕ ತಕ್ಕ ಕನ್ಯೆಯರು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮರೂ
ಸತ್ಯಸಂಧರೂ, ವಿನೀತರೂ, ಮಹಾನುಭಾವರೂ, ವರದರೂ, ವರೇಣ್ಯರೂ ಆದ
ಅಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಯಕ್ಷಪುರುಷರು ಹುಟ್ಟಿದರು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಯಕ್ಷೋತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ
ನೂರತೊಂಬತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಅಷ್ಟನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉನಾಚ ॥

ಅಜಃ ಪಂಡಃ ಪಿಶಾಚೌ ದ್ವೌ ಭೂಪಾಲ ಕಪಿಶಾಸುತೌ ।

ಪಿಶಾಚೇ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಾಖ್ಯಾ ತತ್ರಾಜಸ್ಯ ಸುತಾ ಮತಾ

॥ ೧ ॥

ಪಿಶಾಚೇ ಯಾತುಧಾನಾಖ್ಯಾ ಪಂಡಸ್ಯ ತನಯಾ ಮತಾ ।

ಅಜಶ್ಚ ರಾಜಪಂಡಶ್ಚ ನಿಶೀಧೇ ಸ್ತುಥಿತಾವುಭೌ

॥ ೨ ॥

ಬಹಿರ್ಭೃತ್ಯೌ ತು ಸಹಿತಾ ದೃಷ್ಟವಂತೌ ನರೇಶ್ವರ ।

ರಾಕ್ಷಸಂ ಸ್ತುಥಿತಾಕಾರಂ ಪತಂತಂ ಸ್ತುಥಿತಂ ನಿಶಿ

॥ ೩ ॥

ನೂರತೊಂಭತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೬ ಕಪಿಶ ಎಂಬುವನಿಗೆ ಅಜನೆಂದೂ ಪಂಡನೆಂದೂ ಹಸರುಳ್ಳ ಪಿಶಾಚ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿದ್ದರು. ಆ ಅಜನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನೆಯೆಂಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಪಂಡನಿಗೆ ಯಾತುಧಾನಿಯೆಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಎಲೈ ವಜ್ರರಾಜನೇ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾ ಇರುವುದು ದಿನ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅಜನೂ ಪಂಡನಿಗೂ ಒಹಳ ಹೊಪ್ಪೇ ಹಸಿವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅರೊಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಇವರಂತೆಯೇ ಹೊಪ್ಪೆ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಆಗ ಈ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸ್ತುಥಿತರಾಗಿದ್ದ ಅಜಪಂಡ ಪಿಶಾಚರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಅವರವರಲ್ಲಿ ಒಹಳ ಹೊಡೆದಾಟವಾಗಿ

ಗೃಹೀತಃ ಸ ಪಿಶಾಚಾಭ್ಯಾಂ ಹ್ವಯಿತಾಭ್ಯಾಂ ಯದಾ ಬಲೀ ।

ಸೃಷ್ಟಃ ಸ ತಾಭ್ಯಾಂ ಯತ್ನೇನ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಸ್ಯ ತದಾ ಬಲಂ

॥ ೪ ॥

ಜಗಾದ ಭೂಮಿಪಶ್ರೇಷ್ಠ ಚೋಭಯೋರ್ಜನ್ಮಕಾರಣಂ ।

ಜನ್ಮ ಕರ್ಮ ಚ ತೌ ತಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಿಶಿತಭೋಜನೌ

॥ ೫ ॥

ದದತುಃ ಕನ್ಯಕೇ ತಸ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ನರಾಶಿನಃ ।

ಭಾರ್ಯಾದ್ವಯಸ್ಯ ವಂಶೌ ದ್ವೌ ರಾಕ್ಷಸಸ್ಯ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತೌ

॥ ೬ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಾನ್ವಯೇ ತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಾ ನಿಶಾಚರಾಃ ।

ಯಾತುಧಾನಾನ್ವಯೇ ತಸ್ಯ ಯಾತುಧಾನಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ

॥ ೭ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಾನ್ವಯೇ ಜಾತಾನಾದೌ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।

ಯಜ್ಞಹಾ ನಿರ್ಧನಿಕ್ಷೇಪಾ ಬ್ರಹ್ಮಪೂತೋಽಥ ನಿಘ್ನರ್ವಾ

॥ ೮ ॥

ಯಾರೂ ಸೋಲದೆ ಇರಲು ಆ ಅಜವಂದರು, ನೀನಾರು ? ನಿನ್ನ ವಂಶನಾವುದು ? ಎಂದು ಆ ಹಸಿದಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೇಳಿದರು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ತನ್ನ ವಂಶವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಮಾಡಿದರು ಆರೀತಿ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಬ್ರಹ್ಮಧಾನೀ-ಯಾತುಧಾನೀ ಎಂಬ ಆ ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ರಾಕ್ಷಸರ ವಂಶವು ಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಿಯ ವಂಶದವರೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಕ್ಷಸರಾದರು ಯಾತುಧಾನಿಯ ವಂಶದ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ಯಾತುಧಾನನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಕ್ಷಸರಾದರು

೮. ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಕ್ಷಸರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಯಜ್ಞಘ್ನ, ನಿರ್ಧನಿಕ್ಷೇಪ, ಬ್ರಹ್ಮಪೂತ, ನಿಘ್ನವಂತ, ಶ್ವಾನಕೃತ್ನು, ಕುಂತಲ, ಸರ್ಪ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಿಯ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು

ಶ್ವಾನಕೃತ್ಕುಂತಲಃ ಸರ್ಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಾತ್ಮಜಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ ।

ತೇಷಾಮನ್ವಯಸಂಭೂತಾಃ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ

॥ ೯ ॥

ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕವನಸ್ಥಾನಾಃ ಕಥಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಾಃ ।

ಹೇತಿಃ ಪ್ರಹೇತಿರುಗ್ರಶ್ಚ ಪೌರುಷಾದೋ ವಧಸ್ತಥಾ

॥ ೧೦ ॥

ವಿದ್ಯುತ್ಸ್ನಿಘ್ನಜ್ವಲ್ ವಾತಶ್ಚ ನಸೋ ವ್ಯಾಘ್ರಸ್ತಥೈವ ಚ ।

ಸುಸಕೃಚ್ಛ ಕರಾಲಶ್ಚ ಯಾತುಧಾನಾತ್ಮಜಾ ದಶ

॥ ೧೧ ॥

ಸೂರ್ಯಸ್ಯಾನುಚರಾ ಹೈತೇ ಸಹ ತೇನ ಭ್ರಮಂತಿ ವೈ ।

ತೇಷಾಮನ್ವಯಸಂಭೂತಾ ಯಾತುಧಾನಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ

॥ ೧೨ ॥

ಹೇತಿಪ್ರಹೇತಿವಂಶೌ ದ್ವೌ ತವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಾದವ ।

ಹೇತಿಪುತ್ರಃ ಸ್ತ್ರೈತೋ ಲಂಕುರ್ಯಸ್ಯ ಸಾಲಕಟಿಂಕಟಾಃ

॥ ೧೩ ॥

ಸಂಧ್ಯಾಸುತಾ ಸ್ತೃತಾ ಭಾರ್ಯಾ ಸುಕೇಶಸ್ತತ್ಪುತಃ ಸ್ತೃತಃ ।

ಮಾಲೀ ಸುಮಾಲೀ ಚ ತಥಾ ಮಾಲ್ಯವಾಂಶ್ಚ ಮಹಾಬಲಃ

॥ ೧೪ ॥

೯-೧೨ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಧಾನಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಸಂತಾನ ಗಳಾದುವು ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕ, ವನಸ್ಥಾನರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸರು ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಇನ್ನು ಯಾತುಧಾನಿಯ ವಂಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಈ ಯಾತುಧಾನಿಗೆ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಹಸರನ್ನೀಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೇತಿ, ಪ್ರಹೇತಿ, ಉಗ್ರ, ಪೌರುಷಾದ, ವಧ, ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ನಿಘ್ನ, ವಾತ, ನಭ, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಸುಸಕೃತ್, ಕರಾಳ ಈ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯೂ ಯಾತುಧಾನೆಯ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನುಸುಕಿಕೊಂಡು ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಹತ್ತು ಜನ ಯಾತುಧಾನಾತ್ಮಜರ ಸಂತಾನವೆಲ್ಲಾ ಯಾತುಧಾನ ರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ

೧೨-೨೦ ವಜ್ರರಾಜನೆ! ಕೇಳು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ಹೇತಿ ಪ್ರಹೇತಿ ಗಳೆಲ್ಲರ ವಂಶಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಹೇತಿಯ ಮಗನ ಹೆಸರು ಲಂಕು ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಂಧ್ಯಾದೇವಿಯ ಮಗಳಾದ ಸಾಲಕಟಿಂಕಟಿ ಇವಳ

ಸುಕೇಶತನಯಾ ಹ್ಯೇತೇ ದೇವಾಸುರಭಯಂಕರಾಃ |
ತವಸಾ ರೇ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ದೇವದೇವಂ ಜನಾರ್ದನಂ

|| ೧೫ ||

ನೀರೈರ್ಮಪ್ರತಿಮಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಲಂಕಾ ಚೈವ ಮಹಾಪುರೀ |
ಸುಸೂಲಿತನಯಾ ತತ್ರ ಕೈಕಸೀ ನಾಮ ರಾಕ್ಷಸೀ

|| ೧೬ ||

ಭಾರ್ಯಾ ವಿಶ್ರವಸಃ ಪುತ್ರೋ ಯಸ್ಯಾ ರಾವಣಸಂಜ್ಞಕಃ |
ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಾ ತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ

|| ೧೭ ||

ಸುಮಾಲೀ ವಸುನಾ ಯುದ್ಧೇ ಧರೇಣ ನಿನಿವಾತಿತಃ |
ಮಾಲೀ ಚ ದೇವದೇವೇನ ಕೇಶವೇನ ನಿಸಾತಿತಃ

|| ೧೮ ||

ಮಾಲ್ಯವಾಂಸ್ತತ್ರ ವರ್ಷಾತ್ಮಾ ಜೀನತ್ಯನ್ಯಾಪಿ ಯಾದವ |
ಶ್ರಾವಿತೌ ಭ್ರಾತರೌ ಯೇನ ಪುರಾ ದೇವರಣೋತ್ಸುಕೌ

|| ೧೯ ||

ಪೊಟ್ಟಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವ ಮಗನಿಗೆ ಸುಕೇಶನೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಸುಕೇಶನಿಗೆ ಮಾಲಿ ಸುಮಾಲಿ ಮಾಲ್ಯವಾಂಸರೆಂಬ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು ಇವರು ಮೂವರೂ ದೇವಾಸುರ ಜಯಂಕರರಾಗಿದ್ದರು ಈ ಮೂರು ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರೂ ತವಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಇವರು ಲಂಕಾವಟ್ಟಣವಲ್ಲ ನಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸುಮಾಲಿಗೆ ಕೈಕಸಿಯೆಂಬ ಮಗ ಂದ್ದನು ಇವಳು ವಿಶ್ರವಸ್ಸನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ರಾವಣನನ್ನು ಮಗನಾಗಿ ವದದಳು. ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಿಸಿದ ಈ ರಾವಣನ ಮಾತಾಮಹನಾದ ಸುಮಾಲಿಯು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಧರಾಸುರನಿಂದ ಹತನಾದನು ಸುಮಾಲಿಯು ಅಣ್ಣ ಮಾಲಿಯು ವರಮಾತೃನಾದ ಕೇಶವನಿಂದ ಸಂಹೃತನಾದನು ಮೂರನೆಯ ಮಾಲ್ಯವಾಂಸನು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಗೋಚಿಗೂ ಹೋಗದೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಇದಿಗೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದಾನೆ ಇವನು ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವಾಸುರರ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದವನೆ. ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವಾಗಿಯೂ, ಶುಭಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ, ನೀವು ದೇವತೆಗಳ ಸಂಗಡ ವಿರೋಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರೆಂದು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು ತಮ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿರುವರಿಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದೇವಾಸುರ ಸಂಗ್ರಾಮ.

ಹಿತಂ ಧರ್ಯುಂ ಶುಭಂ ವಾಕ್ಯಂ ನ ಚ ತೌ ತಸ್ಯ ಚಕ್ರತುಃ ।
ತೇನ ತೌ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ರಾಕ್ಷಸೌ ಸಮರದ್ವಯೇ

॥ ೨೦ ॥

ಸಂಶ್ರಾವಿತಸ್ತೇವ ತಥೈವ ವಾಕ್ಯಂ
ಸ ರಾವಣೋ ನಾಮವಿರೋಧಕಾಲೇ ।
ಉಲ್ಲಂಘ್ಯ ವಾಕ್ಯಂ ನಿಧನಂ ಜಗಾಮ
ಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತಸ್ಯಾಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವಃ

॥ ೨೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಹೇತಿವಂಶವರ್ಣನಂ
ನಾಮಾಷ್ಟ ನನತ್ಯಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ರಾವಣಾಸುರನ ಬಳಿ
ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ, ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ದೌಹಿತ್ರನಾಗಿರುವನೆಂಬ ಪ್ರೇಮದಿಂದ
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ನೀತಿಬೋಧೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ರಾವಣನು ದರ್ಮಾತ್ಮನಾದ
ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯವೇಮಾಡದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾವಣನಿಂದ
ಹತನಾದನೆಂಬ ಸಂಗತಿ ಲೋಕವಿದಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಹೇತಿವಂಶವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ನೂರತೊಂಬತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ನವನವತ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ವ್ರಹ್ಮೇತಿತನಯೋ ರಾಜಸ್ವಲೋಮಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಃ ।

ಕ್ರೋಧದೃಷ್ಟ್ಯಾ ತು ಯಃ ಶೀಘ್ರಂ ಚ್ಯವನೇನ ವಿನಾಶಿತಃ

॥ ೧ ॥

॥ ವಜ್ರ ಉವಾಚ ॥

ಚ್ಯವನೇನ ಕಿಮರ್ಥಂ ನೈ ಪುಲೋಮಾ ರಾಕ್ಷಸೋ ಹತಃ ।

ಕಥಂ ಚ ಭೃಗುಶಾರ್ದೂಲ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಪೃಚ್ಛತಃ

॥ ೨ ॥

ನೂರತೊಂಬತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಎಲೈ ವಜ್ರರಾಜನೇ ಕೇಳು
ವ್ರಹ್ಮೇತಿಗೆ ಪುಲೋಮನಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು ಅವನು ಚ್ಯವನ ಮಹರ್ಷಿಯ ಕ್ರೋಧ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಬೂದಿಯಾದನು

೨ ವಜ್ರಮಹಾರಾಜನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ — ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಸತ್ತ
ನೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲ ? ಆ ಕಥೆಯೇನು ? ಅದೇಕೆ ಅವನು ಆ ಋಷಿಯ ಕೋಪದಿಂದ
ಸತ್ತನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿ, ನ್ವಾವು

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಪುಲೋನ್ನೋ ದಾನವೇಂದ್ರಸ್ಯ ದ್ವೇ ಕನ್ಯೇ ಭುವಿ ವಿಶ್ರುತೇ ।

ಪುಲೋಮಾ ಭೈಗವೇ ದತ್ತಾ ಶಚೀ ದತ್ತಾ ಚ ವಾಸವೇ ॥ ೩ ॥

ಕನ್ಯಾಭಾವೇ ರುದಂತೀ ತು ಕದಾಚಿದ್ಯದುನಂದನ ।

ಪುಲೋಮಾಮುಕ್ತವಾನ್ಮ್ರಾಜನ್ಪುಲೋಮಾ ದಾನವೇಶ್ವರಃ ॥ ೪ ॥

ಹೇ ರಕ್ಷಃ ಕನ್ಯಕಾಮೇತಾಂ ಗೃಹ್ಣೀಷ್ಟ ರುದತೀಂ ಬಲಾತ್ ।

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಪುಲೋನ್ನೋ ಭವನಾಜಿರೇ ॥ ೫ ॥

ಛಿದ್ರಾನ್ವೇಷೀ ದುರಾಚಾರಃ ಪುಲೋಮಾ ಸ ವ್ಯತಿಷ್ಠತ ।

ಅನುಸೃತ್ಯ ಚ ಜಗ್ರಾಹ ತಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಚಾರುಲೋಚನಾಂ ॥ ೬ ॥

೨ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಪುಲೋಮನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಪುಲೋಮ, ಶಚಿ, ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು ಪುಲೋಮಿಯು ಭೃಗುಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದಳು ಶಚಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು

೪-೧೫ ಈ ಪುಲೋಮಿಯು ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು ಒಂದು ದಿನ ಈ ಅಳುಪುರುಕಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವಳ ತಂದೆಯು “ಗುಮ್ಮ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ! ಅಳಬೇಡ! ಎಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲೋಕಾರೂಢಿಯಾಗಿ ಹೆದರಿಸುವಂತೆ, ಪುಲೋಮಿ! ಪುಲೋಮಿ! ಹೊರಗೆ ರಾಕ್ಷಸ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಅಳುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಅಳಬೇಡಮ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು ಏನಾದರೂ ಆ ಹೆಣ್ಣು, ಅಳುವನ್ನು ಬಿಡದೇ ಚಿಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹು ಬೇಸರಪಟ್ಟು, ಲೋ, ರಾಕ್ಷಸ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೋ ಇಲ್ಲಿ ಎಂದು ಮಗು ಅಳುತ್ತಿದೆ. ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋ! ಎಂದು ಹೇಳಿದನು

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಥೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಹೀಗೇ ಈ ಪುಲೋಮಿಯಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಮಗುವು ಬಹು ಹರಮಾಡಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಅಮ್ಮನು, ಅಳಬೇಡ ಹೊರಗೆ ತೋಳಬಂದಿದೆ ಅತ್ತರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು

ನಿರ್ಭತ್ಸ್ಯ ತಂ ದುರಾಚಾರಂ ಪುಲೋಮಾ ದಾನೇವೋತ್ತಮಃ |

ಕಾಲೇನ ಪ್ರದದೌ ಕನ್ಯಾಂ ಭೃಗವೇ ತಾಂ ಸುಮಧ್ಯಮಾಂ

|| ೭ ||

ಅಂತರ್ವತ್ಸೀಂ ತು ರಹಿತಾಂ ಭೃಗುಣಾ ತಾಮನಿಂದಿತಾಂ |

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುಲೋಮಾಃಗ್ನಿಮಥಾಬ್ರವೀತ್

|| ೮ ||

ಪಾಲೋಮೀ ಯದಿ ಮತ್ಪೂರ್ವಾ ಸೇಯಂ ಪಾವಕ ಶಂಸ ಮೇ |

ತಾಮಗ್ನಿರಬ್ರವೀತ್ತಸ್ಯ ಸೇಯಂ ಪತ್ನೀ ಭೃಗೋಃ ಶುಭಾ

|| ೯ ||

ಏವಮಗ್ನಿರ್ಭೃಗೋಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಾಂ ಜಹಾರ ಸ ರಾಕ್ಷಸಃ |

ತಸ್ಯಾಂ ತು ದೃಶ್ಯಮಾನಾಯಾಂ ಗರ್ಭಃ ಕುಕ್ಷೇಸ್ತದಾ ಚ್ಯುತಃ

|| ೧೦ ||

ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಡಿನಿಂದೊಂದು ಹಸಿದ ತೋಳವು ಇವರ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ನುಗ್ಗಿ ಆ ತಳುವ ಮಗುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೊರಟೇಹೋಯಿತಂತೆ

ಈ ಕಥೆಯಂತೆ ಪುಲೋಮನು ತನ್ನ ಮಗ-ನ್ನು ತೆದುಸಿದೊಡನೆ ಮನೆಯ ಮೊರಗ ಸುತ್ತಾದುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭಿದ್ರಾಸ್ತಂಸಿಯೂ, ದುರಾಚಾರಿಯೂ ಆದ ಪುಲೋಮನಿಂದ ಹೆರರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ದಾನವನು, ಮನೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬಂದೊಡನೆ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು ನುಗ್ಗಿದೊಡನೆ ಆ ಅಯೋಗ್ಯರಾಕ್ಷಸನು ಆ ಪುಲೋಮಿಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರಂಭಿಸಿದನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆಯಾದ ಪುಲೋಮನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು, ಆ ಪೋಕರಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಬೈದು ಹೂರಕ್ಕೋಡಿಸಿದನು

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಈ ಪುಲೋಮಿಗೆ ವಿವಾಹ ವಯಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಪುಲೋಮನು ಆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು ಮದುವೆಯಾಯಿತು, ಪ್ರಸ್ತವೂ ಆಯಿತು. ಪುಲೋಮಿಯ ಬಸುರಿಯು ಆದಳು ಒಂದು ದಿನ ಇವಳ ಗಂಡನಾದ ಭೃಗುವು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೋಕರಿಯಾದ ಪುಲೋಮನು ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ,

ಚ್ಯವನಾತ್ ಚ್ಯವನೋನಾಮ ಬಭೂವ ಸ ಮಹಾತಪಾಃ ।

ದೃಷ್ಟ್ವಾಮಾತ್ರಸ್ತು ತೇನಾಸೌ ಪುಲೋಮಾಭಸ್ಯಸಾದ್ಗತಃ ॥ ೧೧ ॥

ಪುಲೋಮಾಃ ಶ್ರುನಿಪಾತೇನ ನದೀ ಜಾತಾ ವಧೂವರಾ ।

ವಹ್ನಿಶ್ಚ ಸರ್ವಭಕ್ಷ್ಯತ್ವಂ ಭೃಗುಶಾಸಾದುಪಾಗತಃ ॥ ೧೨ ॥

ಹುತಾಶನಸ್ತು ಸಂಕ್ರುದ್ಧಶ್ಯಾಪಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾತ್ ।

ಲೋಕಕಾರ್ಯರತಿಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ವಯಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೧೩ ॥

ವಹ್ನೇ ತನಾರ್ಚಿಭಿಃ ಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಶುಚಿ ಸರ್ವಂ ಭವಿಸ್ಯತಿ ।

ಶುಚಿಭೂತಂ ತತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಪಕ್ಷಯಿಸ್ಯತ್ಯಸಂಶಯಂ ॥ ೧೪ ॥

ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ! ಇವಳಾರನ್ನಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯು, ಹೌದು ಇವಳನ್ನು ಭೃಗುಮುಷಿಯು ಲಗ್ನವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಇವಳು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದುರಾಚಾರಿಯಾದ ವೋಲಿ ಪುಲೋಮನು, ಆ ಗರ್ಭಿಣೀ ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ಪುಲೋಮೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆಗ ಆಕೆಯು ದುಃಖದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಜೇಷ್ಠಗೆ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರಲು ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗುವು ಈಚೆಗೆ ಜಾರಿಬಿದ್ದಿತು ಹೀಗೆ ಗರ್ಭಚ್ಯುತವಾದುದರಿಂದ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಚ್ಯವನನೆಂದು ಹಸರಾಯಿತು ಆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯು ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ, ಕೇಳಬೇಕೆ! ಭೃಗುಸಂತಾನವನ್ನು, ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಆ ತಪೋಮಯ ಶಿಶುವು ಪುಲೋಮನನ್ನು ದುರದುರನೆ ನೋಡಿತು ನೋಡಿದ ಕ್ಷಣವೇ ಆ ಪುಲೋಮನು ಉರಿದು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹೋದನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಪುಲೋಮಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಯಿತು ಅದಕ್ಕೆ ಪುಲೋಮಾನವಿಯೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು ಆಗ ಭೃಗುವು ಬೇಗ ಬಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಆ ಪುಲೋಮನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಯಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು, ನೀನು ಸರ್ವಭಕ್ಷಕನಾಗು (ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ದಹಿಸು), ಹೀಗೆಂದು ಶಾಸಕೊಟ್ಟನು ಈ ರೀತಿ ಭೃಗುಶಾಪದಿಂದ ದುಃಖಿತನಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಸಹಾಯಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಆಗ ಭೃಗುವು ದಯೆಯಿಂದ, ಎಲೈ

ಏತತ್ತವೋಕ್ತಂ ಚ್ಯವನಸ್ಯ ಜನ್ಮ
ನಾಶಸ್ತಥಾ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಸ್ಯ ।
ವದ್ವೇಃ ಶುಚಿತ್ವಂ ಚ ತಥಾಽರ್ಚಿಸಾಂ ನೈ
ವಂಶಂ ಪುಲೋಮ್ನಾಢ ನಿಬೋಧ ರಾರ್ಜ

॥ ೧೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಚ್ಯವನೋತ್ಪತ್ತಿ ವರ್ಣನೋನಾಮು
ನವನವತ್ಯಧಿಕ ಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಅಗ್ನಿಯೇ! ಎಂತಹ ಅಪವಿತ್ರ (ಅಶುಚಿ) ಪದಾರ್ಥವೂ ನಿನ್ನ ಕಿರಣ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ
ವಿವಿಕ್ತವಾಗಲಿ, ಆ ರೀತಿ ಶುಚಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ವುದನ್ನೂ ಗಲಿ ನೀನು ಭಕ್ಷಿಸೆಂದು
ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು

ಎಲೈ ವಜ್ರನರೇಶ್ವರೇ! ಇಂತಹ ಈ ಚ್ಯವನಮುಷಿಯ ಜನನ ವೃತ್ತಾಂತ
ವನ್ನೂ ಪುಲೋಮ ರಾಕ್ಷಸನು ಚ್ಯವನನ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಿಹೋದುದನ್ನೂ
ಅಗ್ನಿ ಕಿರಣಗಳ ಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಭೃಗು
ಗಳ ಮಾವನಾದ ಪುಲೋಮನ ವಂಶಾನುಕಥನಮಾಡುವೆನು, ಕೇಳೈ! ಎಂದು
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಹೇಳಿದರು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಚ್ಯವನೋತ್ಪತ್ತಿ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ನೂರತೊಂಬತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಪುಲೋನ್ನುಸ್ತನಯಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಮಧುರ್ನಾಮ ನಿಶಾಚರಃ ।

ವಿನಿಷ್ಕೃಷ್ಯ ಸ್ವಕಾಚ್ಛೂಲಾಚ್ಛೂಲಂ ಪ್ರೌದಾದ್ವೃಷಧ್ವಜಃ

॥ ೧ ॥

ತಪಸಾ ತೋಷಿತೋ ಯಸ್ಯ ಸುಪುತ್ರಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಜಯಾಸಕ್ತೇ ತೇನ ರಾಜೇಂದ್ರ ರಾವಣೇ

॥ ೨ ॥

ದೀಕ್ಷಿತೇ ಮೇಘನಾದೇ ಚ ತಥಾ ಯಾತೇ ನಿಕುಂಭಿಲಾಂ ।

ಅಂತರ್ಜಲಗತೇ ನೀರೇ ತಥೈವ ಚ ವಿಭೀಷಣೇ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೮. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಇದುವರಿಗೆ ಪುಲೋಮನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಯಾಯಿತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗಂಡು ಸಂತಾನ ವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಪುಲೋಮನಿಗೆ ಮಧುವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಗನಿದ್ದನು ಈ ಮಧುವು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಶೂಲಾಯುಧವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದನು ಇದಕ್ಕೆ ಮಹೇಶ್ವರ ಶೂಲವೆಂದು ಹೆಸರು ಈ ಶೂಲಬಲ ದಿಂದ ಇವನು ಸಕಲ ಲೋಕವನ್ನೂ ಗೆದ್ದಿದ್ದನು. ಒಂದು ಬಾರಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಿಂದ ರಾವಣನು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು ಅವನ ಮಗ ಮೇಘನಾದನು, (ಇಂದ್ರಜಿತು) ನಿಕುಂಭಿಲಾ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ

ನಿದ್ರಾವಶಗತೇ ರಾಜನ್ಯಂಭಕರ್ಣೇ ಸುರದ್ವಿಷಿ ।

ಮಾಲಿನಸ್ತನಯಾ ತೇನ ರಾವಣಸ್ಯ ಸ್ವಸಾ ಹೃತಾ

॥ ೪ ॥

ಕುಂಭೀನಸೀ ಮಹಾಭಾಗಾ ರೂಪದ್ರವಿಣಸಂಯುತಾ ।

ಯಸ್ಯಾಮಸ್ಯ ಸುತೋ ಜಜ್ಞೇ ಲವಣೋ ನಾಮು ರಾಕ್ಷಸಃ

॥ ೫ ॥

ಯೇನ ಶೂಲಪ್ರಭಾವೇನ ಮಾಂಧಾತಾ ವಿನಿಸಾತಿತಃ ।

ನ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಭಾರ್ಯಾ ವಾ ಬಭೂವಾತಿದುರಾತ್ಮನಃ

॥ ೬ ॥

ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪುರುಷಾದ್ಯಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೈರ್ದಶಭಿರ್ನೃವ ।

ಆಹಾರಮಾಹ್ನಿಕಂ ತಸ್ಯ ಭವತ್ಯಾದರಿಕಸ್ಯ ತು

॥ ೭ ॥

ಅಲ್ಲಿ ಯಾಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು ವಿಭೀಷಣನು ಅಂತರ್ಜಲದಲ್ಲಿ ವರಮಾತ್ರ ನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುಂಭಕರ್ಣನು ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು ಆಗ ರಾವಣನ ತಂಗಿ ಕುಂಭೀನನೆಯೆಂಬವಳು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಳು ಅವಳು ಬಹಳ ರೂಪ ಮದದಿಂದಲೂ, ಧನಮದದಿಂದಲೂ ಕೊಬ್ಬಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಿದ್ದಳು ಅಂತಹ ಕುಂಭೀನನೆಯನ್ನು ಈ ಮಧುರೈತ್ಯನು ಲಂಕೆಯಿಂದ ಅವಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲವಣಾ ಸುರನು ಹುಟ್ಟಿದನು ಇವನ ಕೈಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಹೇಶ್ವರಶೂಲವು ಸಿಕ್ಕಿತು

ನಾನು ಹಿಂದೆ ಮಾಂಧಾತನು ಮಹೇಶ್ವರ ಶೂಲಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯಾದನೆಂದ ಹೇಳಿರುವೆವಷ್ಟೆ ' (೧೭೧ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ನೋಡಿ) ಆ ಮಹೇಶ್ವರ ಶೂಲದಿಂದ ಮಾಂಧಾತನನ್ನು ಕೊಂದವನು ಈ ಲವಣಾಸುರನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರ. ನೆನಪಿ ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು

ಅತ್ಯಂತ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಈ ಲವಣಾಸುರನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೊಟ್ಟೆಪುಣಜೆಯೇ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವಾಗಿದ್ದಿತು ಮನುಷ್ಯರೇ ಮೂತಾಗಿ ಎಂತಹ ಘೋರವ್ಯುಗಗಳಾಗಲಿ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು

ರಾಮಾಜ್ಞಯಾ ತಸ್ಯ ಬಭೂವ ರಾಜ-
 ನ್ರಾಮಾನುಜೋ ಮೃತ್ಯುರದೀನಸತ್ತಮಃ |
 ಶತ್ರುಘ್ನನಾಮಾ ಭುವನಸ್ಯ ವೀರೋ
 ಮಹಾಂತರಸ್ಥೋ ಹರಿರಪ್ರಮೇಯಃ

|| ೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಪ್ರಹೇತಿವಂಶಾನುಕೀರ್ತನಂನಾಮ
 ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಇವನ ಹೂವುಗೆ ಆಹಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸೋರಕ್ಕತ್ತ
 ವನ್ನೆನಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಲಕೃಷ್ಣಸುರನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ತಮ್ಮನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನು
 ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಕೊಂದು ಲೋಕೋಪಕಾರಮಾಡಿವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಪ್ರಹೇತಿವಂಶಾನು ಕೀರ್ತನೆ
 ಯೆಂಬವೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
 ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಏಕಾಧಿಕದ್ವಿಶತತನೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಯಕ್ಷೇನ ರಾಕ್ಷಸೇ ಜಾತೇ ತತಃ ಕಾಲೇನ ಕೇನಚಿತ್ ।

ಏಷಾ ಸುಷಾವ ಗಂಧರ್ವಂ ಶೈಲೂಷಮಿತಿ ವಿಶ್ರುತಂ .

॥ ೧ ॥

ಕೋಟ್ಯಸ್ತಿಸ್ತಸ್ಮು ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತಸ್ಯಾಸನ್ನದುರಾತ್ಮನಃ ।

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ವಿಸೃಷ್ಟಾಸ್ತು ಪ್ರಜಾಸು ಚ

॥ ೨ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇಶ ರಾಜ್ಯಾನಿ ಜಾತ್ಯಾಂಜಾತ್ಯಾಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ।

ಗಂಧರ್ವಾಣಾಮಧಿಪತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಚಿತ್ರರಥಂ ತಥಾ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂ ರೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೮ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ --ರಾಕ್ಷಸರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಈ ರೀತಿ ಇರುವಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪರ ಹೆಂಡತಿ ಖಶೆಯು ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಶೈಲೂಷನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು ಆ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಶೈಲೂಷ ಗಂಧರ್ವನಿಗೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಮಕ್ಕಳಾದರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಚದರಿ ಹೋಗುತ್ತ ಬಂದರು. ಆಗ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟನು ಆಗ ಗಂಧರ್ವರ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಚಿತ್ರರಥನನ್ನು ಈ ಶೈಲೂಷರ ಗುಹಿನ ಯಜಮಾನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು ಆಗ ಶೈಲೂಷ

ರಾಮಾಜ್ಞಯಾ ತಸ್ಯ ಬಭೂವ ರಾಜ-
 ನ್ರಾಮಾನುಜೋ ಮೃತ್ಯುರದೀನಸತ್ತಃ |
 ಶತ್ರುಘ್ನನಾಮಾ ಭುವನಸ್ಯ ವೀರೋ
 ಮಹಾಂತರಸ್ಥೋ ಹರಿರಪ್ರಮೇಯಃ

|| ೮ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಪ್ರಹೇತಿವಂಶಾನುಕೀರ್ತನಂನಾಮು
 ದ್ವಿರತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

— — —

ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಇವನ ಹೂಬ್ಬಗೆ ಆಹಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಇಂತಹ ಘೋರಕೃತ್ಯ
 ವನ್ನೆಸಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಲಕಷ್ಮಸುರನನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ತಮ್ಮನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನು
 ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಿಂದರೇ ಕೊಂದು ಲೋಕೋಪಕಾರಮಾಡಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಪ್ರಹೇತಿವಂಶಾನು ಕೀರ್ತನೆ
 ಯೆಂಬಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
 ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಏಕಾಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಯಕ್ಷೇನ ರಾಕ್ಷಸೇ ಜಾತೇ ತತಃ ಕಾಲೇನ ಕೇನಚಿತ್ ।

ಏಷಾ ಸುಷಾನ ಗಂಧರ್ವಂ ಶೈಲೂಷಮಿತಿ ವಿಶ್ರುತಂ .

॥ ೧ ॥

ಕೋಟ್ಯಸ್ತಿಸ್ತು ಪುತ್ರಾಣಾಂ ತಸ್ಯಾಸನ್ನದುರಾತ್ಮನಃ ।

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ವಿಸೃಷ್ಟಾಸ್ತು ಪ್ರಜಾಸು ಚ

॥ ೨ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇಶ ರಾಜ್ಯಾನಿ ಜಾತ್ಯಾಂಜಾತ್ಯಾಂ ಯಧಾಕ್ರಮಂ ।

ಗಂಧರ್ವಾಣಾಮಧಿಪತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಚಿತ್ರರಥಂ ತಥಾ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೨ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ --ರಾಕ್ಷಸರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಈ ರೀತಿ ಇರುವಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪರ ಹೆಂಡತಿ ಖತೆಯು ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಶೈಲೂಷನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು ಆ ದುರಾತ್ಮನಾದ ಶೈಲೂಷ ಗಂಧರ್ವನಿಗೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಮಕ್ಕಳಾದರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಯದ್ವಾತದ್ವಾ ಚದರಿ ಹೋಗುತ್ತ ಬಂದರು. ಆಗ ವ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೆಲವು ದೇಶ ಗಳನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟನು ಆಗ ಗಂಧರ್ವರ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಚಿತ್ರರಥ ನನ್ನು ಈ ಶೈಲೂಷರ ಗುಂಪಿನ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಗಿ ಮಾಡಿದನು ಆಗ ಶೈಲೂಷ

ಶೈಲೂಷಪುತ್ರಾ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಂಘಶಃ ಕೃತನಿಶ್ಚಯಾಃ ।

ಶಾಸನೇನೈವ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತಸ್ಯ ಚಿತ್ರರಥಸ್ಯ ತು

॥ ೪ ॥

ಸಿಂಧೋರುಭಯಕೂಲೇಷು ದೇಶಮುತ್ಸಾದ್ಯ ತೇ ತದಾ ।

ಹತ್ವಾ ಚ ಮನುಜಾಂಸ್ತತ್ರ ನಿವಸಂತಿ ಗತವ್ಯಥಾಃ

॥ ೫ ॥

ಉತ್ಸಾದಯಂತೋ ರಾಷ್ಟ್ರಾಣಿ ರಾಜ್ಞಾಂ ನಿಪ್ರಿಯಕಾರಕಾಃ ।

ತಾ ಶಶಾಪ ಸ ಗಂಧರ್ವರಾಜಶ್ಚಿತ್ರರಥಃ ಪ್ರಭುಃ

॥ ೬ ॥

ಅಧರ್ಮನಿರತಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾನುಷಾದ್ವಧಮಾಪ್ಸ್ಯಥ

॥ ೭ ॥

ಶಾಪೇನ ತಸ್ಯಾಪ್ರತಿಮೇನ ರಾಜ-

ನ್ ಗಂಧರ್ವರಾಜಾತಿಬಲಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೇ ।

ಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇರಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆಗ ಆ ಶೈಲೂಷರೆಲ್ಲರೂ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕೂಡಿ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ಚಿತ್ರರಥನ ಎದುರಬಿದ್ದ ಸಿಂಧೂನದಿಯ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೆದ್ದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಂದು ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಆಳತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಆ ಶೈಲೂಷರು ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ರಾಜನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯ ಕಂಟಕರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ಗಂಧರ್ವರಾಜನಾದ ಚಿತ್ರರಥನು ಇವರ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಪಮಾಡುತ್ತಾ, ಎಲೈ ಅಧರ್ಮನಿರತರಾದ ಯಕ್ಷರೇ, ನೀವು ಸರ ಹಿಂಸಕರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತೀರಿ ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರೇ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿ, ಆ ಮನುಷ್ಯರಿಂದಲೇ ಮರಣವುಂಟಾಗಲೆಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ರೀತಿ ಶಾಪ

ಬಭೂವ ನೃತ್ಯುರ್ಭರತಸ್ತು ತೇಷಾಂ
ದೇಹಾಂತರಸ್ಥೋ ಹರಿರಪ್ರಮೇಯಃ

॥ ೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲೂಷವಂಶವರ್ಣನಂನಾಮೈಕಾಧಿಕ
ದ್ವಿತೀತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಗ್ರಸ್ತರಾದ ಆ ಶೈಲೂಷರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪೀ ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬದ್ಧನಾದ
ಅವನ ಪ್ರೇಮದ ತಮ್ಮ ಭರತನಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೃತಿಹೊಂದಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಶೈಲೂಷವಂಶವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಧ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

|| ದ್ವ್ಯಧಿಕಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ವಜ್ರ ಉಪಾಚ ||

ಶೈಲೂಷಪುತ್ರಾ ಗಂಧರ್ವಾ ಭರತೇನ ಕಥಂ ಹತಾಃ |

ಕಿಮರ್ಥಂ ತು ಮಹಾಭಾಗ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಪೃಚ್ಛತಃ

|| ೧ ||

|| ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉಪಾಚ ||

ಅಯೋಧ್ಯಾಯಾನುಯೋಧ್ಯಾಯಾಂ ರಾಮೇ ದಶರಥಾತ್ಮನೇ |

ಕೈಕೇಯಾಧಿಪತಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಯುಧಾಜಿನ್ನಾಮ ಸಾರ್ಧವಃ

|| ೨ ||

ರಾಮಾಯ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ದೂತಂ ಭರತಮಾತುಲಃ |

ವೃದ್ಧಂ ಪುರೋಹಿತಂ ಗಾರ್ಗ್ಯಂ ಯೇನ ಕಾರ್ಯೇಣ ತಚ್ಚಕ್ಷುಃ || ೩ ||

ಇನ್ನೂರೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧. ವಜ್ರಮಹಾರಾಜನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ — ಎಲೈ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರೇ! ಶೈಲೂಷನ ಪುತ್ರರಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಭರತನಿಂದ ಹೇಗೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹತರಾದರೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೇಕೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರತನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಯುಧಾಜಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಯುಧಾಜಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನೂ, ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು ವಜ್ರರಾಜ!

ಸಿಂಧೋರುಭಯಕೂಲೇಷು ರಾಮದೇಶೋ ಮನೋಹರಃ ।

ಹತ್ವಾ ರಣೇ ಮನುಷ್ಯೇಂದ್ರಾನ್ ಗಂಧರ್ವೋರ್ವಿನಿವೇಶಿತಃ ॥ ೪ ॥

ಗಂಧರ್ವಾಸ್ತೇ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಞಾಂ ವಿಪ್ರಿಯಕಾರಕಾಃ ।

ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಭರತಂ ವಾಪಿ ಶತ್ರುಘ್ನಮಥವಾ ನೃವ ॥ ೫ ॥

ವಿಸರ್ಜಯಿತ್ವಾ ಗಂಧರ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ವಿನಾಶಯ ರಾಘವ ।

ರಾಜಾನೋ ನಿರ್ಭಯಾಃ ಸಂತು ದೇಶಶ್ಚಾಸ್ತು ತಥಾ ತವ ॥ ೬ ॥

ದೂತಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ರಾಘವಃ ।

ಮೇಘನಾದವಧೇ ಕರ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಮಹತ್ಕೃತಂ ॥ ೭ ॥

ಶತ್ರುಘ್ನೇನ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಲವಣಂ ಚ ವಿನಿಷ್ಠತಾ ।

ಪ್ರೇಷಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಭರತಂ ಗಂಧರ್ವಸ್ಯ ಚ ನಿಗ್ರಹೇ ॥ ೮ ॥

೪-೨೬ ಯುಧಾಚಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ಗುರ್ಗ್ಯರೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ
ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೀಗ ತಿಳಿಸಲಾಗುವುದು

ಅಯ್ಯ, ರಾಮ ! ಸಿಂಧೂನದಿಯ ಎರಡು ದಡದಲ್ಲಿರುವ ದೇಶಗಳೂ ನಿನ್ನ
(ರಾಮ) ರಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಂತರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶೈಲಾಸ-
ರೆಂಬ ಗಂಧರ್ವರು ಸಂಹರಿಸಿ ಆ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದಾರೆ ಇವರು
ಒಹು ಕೊಬ್ಬಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕಕಂಟಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಇವರ
ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗೆದ್ದು ಬರದಿದ್ದರೆ ಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲ ಇವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸು-
ವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನಾಗಲಿ, ಭರತನನ್ನಾಗಲಿ, ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನಾಗಲಿ ಸೈನ್ಯಸಹಿತ-
ವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಅವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ ಅವ-
ರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರೆ ಸಕಲ ದೇಶದ ರಾಜರೂ, ದೇಶದ ಜನರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಇರ-
ಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಮಾಡಬೇಕು

ಈರೀತಿ ದೂತನ ಮೂಲಕವೂ ಪುರೋಹಿತರ ಮೂಲಕವೂ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ
ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪರಮಾತ್ಮನು ಇಂತು ಆಲೋಚಿಸಿದನು
ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕಾವಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ರಾವಣ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು
ರಾವಣನ ಮಗ ಮೇಘನಾದ (ಇಂದ್ರಜಿತುವಿ) ನ ಮೇಲೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧ

ಇತ್ಯೇವಂ ಮನಸಿ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ರಾಮೋ ಭರತಮಬ್ರವೀತ್ |
ಗಚ್ಛ ಗಾರ್ಗ್ಯಂ ಪುರುಷಸ್ಮತ್ಯ ವತ್ಸ ರಾಜಗೃಹಂ ಸ್ವಯಂ || ೯ ||

ಮಾತುಲೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಃ ಕೈಕಯೇಂದ್ರಗೃಹಾತ್ತತಃ |
ಜಹಿ ರ್ವಲೂಷತನಯಾನ್ಸಂಧರ್ವಾನ್ಪಾಪನಿಶ್ಚರ್ಯಾ || ೧೦ ||

ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭರತೋ ಭ್ರಾತೃವತ್ಸಲಃ |
ರಾಮಸ್ಯ ಸಾದೌ ಶಿರಸಾ ಚಾಭಿವಂದ್ಯ ಕೈತಾಂಜಲಿಃ || ೧೧ ||

ಗೃಹಂ ಗತ್ವಾ ಚಕಾರಾಥ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಾಸ್ಥಾನಿಕಂ ವಿಧಿಂ |
ಹಿಷಧೀನಾಂ ಕಷಾಯೇಣ ತದೋತ್ಪ್ಲವಿತವಿಗ್ರಹಃ || ೧೨ ||

ಗೌರಸರ್ಪಪಕಲ್ಮೇನ ಪ್ರಸಾಧಿತಶಿರೋರುಹಃ |
ತೀರ್ಥಸಾರಸನಾದೇಯೈಃ ಸಲಿಲೈಶ್ಚ ಸ ಸಾಗರೈಃ || ೧೩ ||

ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡು ಆಯಾಸವಿಂದ ಬಳಲಿರುವನು ರತ್ನಪ್ಪನನ್ನು ಕಳು
ಹಿಸೋಣವೆಂದರೆ ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ಅವನು ಭಯಂಕರಾಕಾರನಾದ ಲವಣಾಸುರನ
ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ, ಲವಣಾಸುರನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಬಹಳ ದಣಿದಿರುವನು ಆದರೆ ಇದು
ವರೆಗೆ ಭರತನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೂ ಕಳುಹಿಸಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ
ನೊಡನೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜತೆಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ
ಈ ರೀತಿ ರಾಮನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆರೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಭರತನನ್ನು ಕುರಿ
ತಂತೆಂದನು - -

ವತ್ಸ ಭರತ! ನಿಮ್ಮ ಮಾವನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ ಈಗ ನೀನು
ಸಿಂಧೂತೀರದಲ್ಲಿರುವ ರೈಲೂಷ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ ಗಾರ್ಗ್ಯ
ರನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೀನು ಕೈಕಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಮ್ಮ
ನೋದರಮಾವನೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾನೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಚತುರಂಗಬಲ ಸಮೇತ
ರಾಗಿ ಸಿಂಧೂತೀರ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ
ಬನ್ನಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ಅಣ್ಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೊಡನೆಯೇ
ಭರತನು ರಾಮನ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು,
ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಈಗಲೇ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವನಾಗಿ, ಆ ಕೂಡಲೇ

ಚಂದನಸ್ತ್ರವಸಂಮಿಶ್ರೈಃ ಕುಂಕುಮಾಕ್ಷೋದಸಂಯುತೈಃ ।

ಸರ್ವೌಷಧಿಸಮಾಯುಕ್ತೈಃ ಸರ್ವಗಂಧಸಮನ್ವಿತೈಃ

॥ ೧೪ ॥

ಮಂತ್ರಪೂತೈರ್ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸಸ್ನಾ ರಾಘವನರ್ಥನಃ ।

ಶಂಖಭೇರೀನಿನಾದೇನ ಪಣವಾನಾಂ ಸ್ವನೇನ ಚ

॥ ೧೫ ॥

ಅನಕಾನಾಂ ಚ ಶಬ್ದೇನ ನಿಸ್ವನೇನ ಚ ಬಂದಿನಾಂ ।

ಸೂತಮಾಗಧಶಬ್ದೇನ ಜಯಕಾರ್ಯಸ್ತಥೈವ ಚ

॥ ೧೬ ॥

ತುಷ್ಪವುಃ ಸ್ನಾನಕಾಲೇ ತಂ ಸ್ತವೈರ್ಮಂಗಲಪಾರಕಾಃ ।

ತಥೋಪತಸ್ಥುರ್ಗೀತೇನ ಗಂಧವಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಜಾಃ

॥ ೧೭ ॥

ಸ್ನಾತಃ ಸ ಭರತೋ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯ ಯುವರಾಜಾಭಿರೂಪಯಾ ।

ವಿಲಿಪ್ಯ ಚಾರುಸರ್ವಾಂಗಂ ಚಂದನೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ

॥ ೧೮ ॥

ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ದೊರಚು ಪ್ರಾಸ್ಥಾನಿಕ (ವಿಜಯ ಪ್ರಯಾಣ) ವಿಧಿಯನ್ನಾಚರಿಸಿದನು. ಆ ಕ್ರಮವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುವನು —

ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಶಾಲಿಗಳಾಗಲವೇಕ್ಷಿಸುವ ರಾಜರು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಸ್ಥಾನಿಕವಿಧಿಯೇನೆಂದರೆ —

ಮೊದಲ ದಿನ ಕ್ರಮವಿದು — ಸಕಲೌಷಧಿ ರಸಗಳನ್ನೂ ಭಟ್ಟಿ ಇಳಿಸಿ ಕಷಾಯ ಮಾಡಿ ಆ ಕಷಾಯವನ್ನು ಸಕಲ ಅವಯವಗಳಿಗೂ ಲೇಪಿಸಿ (ಸವರಿ) ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಿಳಿ ಸಾಸುವೆಯನ್ನರೆದು ಅದರ ಕಲ್ಮವನ್ನು ತಲೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಕಲ ತೀರ್ಥ ಸರಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಗರಗಳಿಂದಲೂ ತರಿಸಿದ ತೀರ್ಥಜಲವನ್ನೊಟ್ಟಿ ಗೂಡಿಸಿ ಆ ನೀರಿಗೆ ಸಕಲ ಸುಗಂಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಕಸ್ಮೂರಿ, ಸಕಲ ಒಷಧಿ ರಸಗಳನ್ನೂ ಬೆರೆಸಿ ಅದನ್ನು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಅಭ್ಯಂಗನನ್ನಾ ನಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಧಿಯಂತೆ ಭರತನು ಮೊದಲು ತೀರ್ಥಾಭ್ಯಂಗನ ನ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆ ವಿಜಯಪ್ರದವಾದ ಅಭ್ಯಂಗನನ್ನಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಖಭೇರೀ ನಿನಾದಗಳೂ, ನಗಾರಿ, ಮದ್ದಲೆ

ಅಹತಾಂಬರಸಂವೀತಃ ಶ್ವೇತನಾಲ್ಪವಿಭೂಷಿತಃ ।

ಕಃಂಡಲೀ ಸಾಂಗದೀ ಮೌಲೀ ಸರ್ವರತ್ನವಿಭೂಷಿತಃ

॥ ೧೯ ॥

ಅಂತಸ್ಥಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ದೇವದೇವಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ।

ಗಂಧನಾಲ್ಪನಮಸ್ಕಾರಧೂಪದೀಪಾದಿಕರ್ಮಣಾ

॥ ೨೦ ॥

ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಜಗನ್ನಾಥಮುವತಸ್ಥೇ ಹುತಾಶನಂ ।

ಸುಹುತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಂದ್ರೇಣ ರಾಘವಾಣಾಂ ಪುರೋಧಸಾ

॥ ೨೧ ॥

ಗೋಭಿರ್ವಸ್ತ್ರೈರ್ಹಿರಣ್ಯೈಶ್ಚ ತುರಂಗಕರಿಪುಂಗವೈಃ ।

ಮೋದಕೈಃ ಸಫಲ್ಪಿದ್ವಧ್ನಾ ಗಂಧೈರ್ನೂಲ್ಯೈಸ್ತಥಾಃಕ್ಷತೈಃ

॥ ೨೨ ॥

ಸ್ತಸ್ತ್ರಿವಾಚ್ಯಾಂಸ್ತಥಾ ವಿಸ್ರಾನ್ಮಹಾತ್ಮಾ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಃ ।

ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮೋತ್ತರೇ ರಮ್ಯೇ ಸೂಪವಿಷ್ಣೋ ವರಾಸನೇ

॥ ೨೩ ॥

ಮೊದಲಾದ ವಾದ್ಯ ಶಬ್ದಗಳೂ, ಡಕ್ಕದಮರುಗಾದಿ ಧ್ವನಿಗಳೂ, ಗಾಯಕರ, ಹೊಗಳಿ
ಭಟರ ಸ್ತುತಿವಾರಗಳೂ, ಜಯಕಾರಶಬ್ದಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಗಿ ಆದುವು
ಸಮಂಗಲಿಯರು ಮಂಗಳಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಗಂಧವರೂ, ಅವರಸ್ತ್ರೀಯರೂ
ಮನೋಹರವಾದ ತೂರ್ಯೋತ್ರಯವನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು ಯುವರಾಜೋಚಿತ ಸಂಪತ್ತಿ
ನಿಂದ ಆ ಭರತನು ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣಾರ್ಥವಾದ ಸ್ನಾನಕ್ರಿಯೆಯೂ, ರೇಷೆ
ಒಳಕ ಸನಾಂಗಳಿಗೂ ಸುಗಂಧ ಸುರಭಿತವಾದ ಗಂಧವಸ್ತುಗಳಂ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡವ
ನಾಗಿ, ಹೊಸ ಪೀತಾಂಬರವಂ ಧರಿಸಿ, ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳಿಂದಲಂಕೃತನಾಗಿ, ಕುಂಡ
ಲಾಂಗದ ಕಿರೀಟಾದಿ ನಾನಾಭೂಷಣಗಳಿಂ ವಿಭೂಷಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯಾರವಿಂದ
ದೋಳು ಅನಾಹತ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಪೂಜಿಸಿ, ಗಂಧ ಮಾಲ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಧೂಪ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳಂ ಮಾನಸಪೂಜೆ
ಯಿಂದಲೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಒಳಕ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಮನೆಯಂ ಪ್ರವೇಶಗೈದು ಆ
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರ ವಾಗಿ ಒಳಗಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳಿಂದ
ಹೋಮಾದಿಗಳಂ ನೆರವೇರಿಸಿ, ಪುರೋಹಿತರಾದ ವಸಿಷ್ಠರಂ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವ

ಆಯುಧಾನಂತರಂ ಚಕ್ರೇ ಧ್ವಜಚ್ಯುತ್ರಾಭಿಪೂಜನಂ ।

ಸ್ತಸ್ತಿಕಾನ್ತರ್ಧಮಾನಾಂಶ್ಚ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ

॥ ೨೪ ॥

ನಡ್ಯಃ ಕಾಂಚನವಿನ್ಯಸ್ತಾಃ ಶಂಖಃ ಸತ್ಕಮಲಾಂಜನಂ ।

ಪೂರ್ಣಕುಂಭಂ ಗಜಮದಂ ದೂರ್ವಾಃ ಸಾದ್ರ್ವಂ ಚ ಗೋಮಯಂ ॥

ರತ್ನಾನ್ಯಾದಾಯ ಬಿಲ್ವಂ ಚ ಚಾಪಮಾದಾಯ ಸತ್ವರಃ ।

ಸತರಂ ರಾಘವಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪದದ್ವಾತ್ರಿಂಶಕಂ ಯಯೌ

॥ ೨೬ ॥

ಶ್ರೇಷ್ಠಮಶ್ವಂ ಸುಚಂದ್ರಾಭಂ ಹೇಮಭಾಂಡಪರಿಚ್ಛದಂ ।

ಅರುಹ್ಯ ನಿರ್ಮಯೌ ಶ್ರೀರ್ಮಾ ಜಯಕಾರಾಭಿಪೂಜಿತಃ

॥ ೨೭ ॥

ಪೌರಜಾನಪದಾನಾತ್ಮೈರ್ವಾದ್ಯಘೋಷೇಣ ಭೂರಿಣಾ ।

ಹ್ರಾದೇನ ಗಜಘಂಟಾನಾಂ ಬೃಹಿತೇನ ಪುನಃಪುನಃ

॥ ೨೮ ॥

ಹ್ರೇಷಿತೇನ ತುರಂಗಾಣಾಂ ನರಾಣಾಂ ಕ್ಷೇಡಿತಿತೇನ ಚ ।

ದ್ವಿಜಪುಷ್ಪಾಹಘೋಷೇಣ ಪ್ರಯಾತೋ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಃ

॥ ೨೯ ॥

ಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೂ, ಗೋದಾನ, ವಸ್ತ್ರದಾನ, ಹಿರಣ್ಯಾಶ್ವಗಜಭೂದಾನಾದಿ ಗಳಂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅವರುಗಳಿಗೆ ಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿಯನುಮಾನವಾದ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದವಂ ಪಡೆದವನಾಗಿ ಅವರು ಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೊಗಸ ಬೊಗಸೆಯಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಂ ಕೊಟ್ಟು, ಶ್ರೇಷ್ಠಾಸನವೆನಿಸಿದ ವ್ಯಾಘ್ರಾಸನದೊಳ್ ಕುಳಿತು ಆಯುಧ ಧ್ವಜಚ್ಯುತ್ರಾದಿ ಪೂಜೆಗಳಂ ನೆರವೇರಿಸಿಯಾದ ಬಳಿಕ, ಮಂಗಳ ದ್ರವ್ಯಗಳಂ ನಂದ್ಯಾವರ್ತಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳಂ ನವೀತೀರ್ಥ ಕಲಶಗಳಂ, ಶಂಖ, ಪೂರ್ಣಕುಂಭ, ಗಜಮದ, ದೂರ್ವಾ, ಸಾದ್ರ್ವ, ಗೋಮಯಾದಿಗಳಂ, ರತ್ನ, ಬಿಲ್ವ, ಚಾಪಬಾಣಗಳಂ ಸಂಗಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಸೃನ್ಯ ಸಹಿತನಾಗಿ ಪೂರ ಮೆಟ್ಟು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಪಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟು ದಾರಿಯಂ ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದು ಕೊಂಡು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು

೨೭-೩೦ ವಿಜಯ ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಹು ಮೆಚ್ಚು ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಚಿನ್ನದ ಕಲಶದಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಶ್ವವನ್ನೇರಿದನು. ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿದ ಭರತನನ್ನು ನೋಡಿ, ಜನರೆಲ್ಲರೂ

ಭರತಸ್ಯ ಪ್ರಯಾಣೇ ತು ದೇವಾಃ ಶಕ್ತಪುರೋಗಮಾಃ |

ಮುಮುಚುಃ ಪುಸ್ಪನರ್ಷಾಣಿ ವಾಚ ಊಚುಃ ಶುಭಾಸ್ತಥಾ || ೩೦ ||

ಏಷ ನಿಗ್ರಹವಾ ಧರ್ಮ ಏಷ ಸತ್ಯವತಾಂ ವರಃ |

ಏಷ ವೀರ್ಯವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ರೂಪೇಣಾಪ್ರತಿನೋ ಭುವಿ || ೩೧ ||

ಅನೇನ ಯತ್ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ರಾಮೇ ವನಮುಷಾಗತೇ |

ನ ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಲೋಕೇ ಸ್ಥಿತಿರಿದಿವಾ ವಾ ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವಚಿತ್ || ೩೨ ||

ಜಯ! ವಿಜಯೇಭವ! ವಿಜಯತಾಂ! ಭರತ ಮಹಾರಾಜ! ಎಂಬುದಾಗಿ ಜಯಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಭೋಗರಿಯುತ್ತಿರುವ ಭರತನು ಪಟ್ಟಣದ ಜನರಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಮುಂದುವರೆದು ಗಜಾಶ್ವರಥ, ಪದಾತಾದಿಗಳು ಹೊರಬೆರಲು ಗಜಕೂರಗಳಲ್ಲಿನ ಘಂಟೆಗಳು ನಾಡ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಕುದುರೆಗಳು ಹೇಷಾರವಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪುಣ್ಯಾಹ ಮಂತ್ರಗಳಂ ಪಠಿಸುತ್ತಿರಲು ಅಂತಹ ಆ ಶುಭ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭರತನ ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣವಂ ಬೆಳೆದನು

ಈ ರೀತಿ ಭರತನು ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣವಂ ಬೆಳೆಸಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಹೂವುಗಳಿಂದ ಕರೆವರು ಮತ್ತು ಈ ರೀತಿ ಶುಭಾಶಂಸನವನ್ನು ಸಹಾ ಮಾಡಿದರು, ಭರತನಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಈ ಭರತನು ಧರ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಮಹಾ ಸತ್ಯಸಂಧನು. ವರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇವನನ್ನು ಹೋಲುವವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಈ ಭರತನು ಊರಿನೊಳಗಿದ್ದ ರಾಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಎಂತಹ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿದ್ದನೋ ಅಂತಹ ನಿಯಮವನ್ನ ಪಾಲಿಸಲು ಇವನ ವಿಧವೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು? ರಾಮನ ವನವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನವಾಗಲೀ ಇವನು ಪುರಸ್ಕರವಾದ ಲಿಲ್ಲ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ರಾಜಭೋಗವನ್ನೂ ಇವನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ರಾಮನು ಬಿಟ್ಟಮನೆಯು ಬಂಕಿಯಿಂದ ಸುಟ್ಟುಹೋದ ಮನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಇವನು ನಂದಿಗ್ರಾಮದ ಎಲೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕಾಲ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನು ದುಃಖವೆಂಬ ಹಾಸಿಗೆ

ಅನೇನ ರಾಜ್ಯಂ ಸಂತ್ಯಕ್ತಂ ಗೃಹಂ ದಗ್ಧಮಿವಾಗ್ನಿನಾ ।

ಅನೇನ ದುಃಖಶಯಗ್ಯಾಸು ಶಯಿತಂ ಸುಮಹಾತ್ಮನ

॥ ೩೩ ॥

ನಿತ್ಯಮಾಸನ್ನಭೋಗೇನ ಜಟಾವಲ್ಕಲಧಾರಿಣಾ ।

ಫಲಮೂಲಾಶಿನಾನೇನ ರಾಮರಾಜ್ಯಂ ಹಿ ಪಾಲಿತಂ

॥ ೩೪ ॥

ಶೃಣ್ವನ್ಸವಾಕ್ಯಾನಿ ಸುರೇರಿತಾನಿ

ರಾಮಾನುಜೋ ರಾಮಗೃಹಂ ಜಗಾಮ ।

ಶೂರಾರ್ಯವಿದ್ವತ್ಪುರುಷೋಪಕೀರ್ಣಂ

ರತ್ನೈರ್ಯಥಾ ಸಾಗರಮಪ್ರಮೇಯಂ

॥ ೩೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಭರತಪ್ರಸ್ಥಾನವರ್ಣನಂನಾಮ

ದ್ವ್ಯಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

ಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಎದುರಿಗೇ ಹತ್ತಿರ
ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಸಿದ್ಧವಂಕಲ್ಪನಾದ ಭರತನು ಅವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದ,
ಜರಮುಡಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನೇ ಮುಷಿಡನಂತೆ ತಿಂದುಕೊಂಡು
ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಅವನ ಪಾದುಕೆಗಳಿಗೆ
ಕುಟ್ಟು ಬಿಡಕೆಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು 'ದವನಲ್ಲವೇ?' ಈ ಮಹಾನುಭಾವ! ಈ ಪುಣ್ಯಾ
ತ್ಮನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಮತ್ತಾವ ಬೇರೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂದೀತೆಂದು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ
ಸಂತು ಬಿಡುಗಣ್ಣರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಆ ಭ್ರಾತೃಭಕ್ತನಾದ
ಭರತಭೂಪಾಲಕನು, ಶೂರರಿಂದಲೂ, ಆರ್ಯಪುರುಷರಿಂದಲೂ, ವಿದ್ವಜ್ಜನರಿಂದಲೂ
ವಂದಿತನಾಗಿ ವಿವಿಧರತ್ನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಾಗರವನ್ನು ಸಂತ್ತು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂ
ದ್ರೀರಾಮನ ಆರಮನೆಗೆ ಬಂದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಭರತಪ್ರಸ್ಥಾನಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ

ಎರಡನೂರದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ತ್ರ್ಯಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಗೃಹಾತ್ಪ್ರಯಾತೇ ಭರತೇ ಪ್ರಸಾದಾಧಿನಿ ಯಾದನ ।

ಪ್ರಾಗೇವ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ರಾಮೋ ನಿತ್ಯೋದ್ಯುಕ್ತಮಭಾಷತ

॥ ೧ ॥

ಅನುಯಾನಂ ಕುಮಾರಸ್ಯ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।

ಪ್ರೇಷಯಾಶ್ವಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಶತಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ರಾಘವ

॥ ೨ ॥

ದಶ ದಂತಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ರಥಾನಾಂ ಷಡ್ಗುಣಾನಿ ಚ ।

ಕೊಟ್ಟಿಃ ಪಂಚ ಪದಾತೀನಾಂ ಸಮರೇಷ್ಟನಿವರ್ತಿನಾಂ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೨೩ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಭರತನು ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ರಾಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ರಾಮನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿಯಾಯಿತಷ್ಟೆ? ಈರಿತಿ ಭರತನು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದು ಭರತನ ಅನುಯಾನದ (ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡುವ ವರಿವಾರದ) ವಿಚಾರವಾಗಿ ಏನು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ರಾಮನು ಭರತನ ಅನುಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಭಾರಗಳನ್ನೂ ಜನಸಹಾಯವನ್ನೂ ಇಂತು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಕುದುರೆಗಳು, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಆನೆಗಳು, ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ರಥಗಳು, ಐದು ಕೊಟ್ಟಿ ಯುದ್ಧ ಕುಶಲ

ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಾಸ್ತಥಾ ವತ್ಸಮನುಗಚ್ಛಂತು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ।
ಗೋರಥೈಶ್ಚ ತಥಾ ಪುಷ್ಪೈರ್ಗೋಭಿರುಷ್ಪೈಶ್ಚ ತಥೈವ ಚ ॥ ೪ ॥

ನ್ಯಾಯತೈಃ ಪುರುಷೈರಶ್ವೈರ್ಗರ್ವಭೈಶ್ಚ ತಥಾಃವರೈಃ ।
ವಸ್ತ್ರರೂಪ್ಯಸುವರ್ಣಾನಾಂ ಮಣೀನಾಮುಪಿ ಭಾಗಶಃ ॥ ೫ ॥

ವಿಸರ್ಗಾಯ ಕುಮಾರಸ್ಯ ವರಿಪೂರ್ಣಾ ಯಥಾಸುಖಂ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ಮುಖ್ಯಾಸ್ತಥೈವ ನಟನರ್ತಕಾಃ ॥ ೬ ॥

ಗೀತೇ ನೃತ್ತೇ ತಥಾ ಲಾಸ್ಯೇ ಪ್ರವೀಣಾಶ್ಚ ವರಾಂಗನಾಃ ।
ಪ್ರಾಸ್ಥಾನಿಕಾರ್ಶ್ವಯೇ ಕೇಚಿತ್ಪಾನನಿಕ್ರಯಿಣಶ್ಚ ಯೇ ॥ ೭ ॥

ರೂಪಾಜೀವಾಶ್ಚ ವಣಿಜೋ ನಾನಾಪಣ್ಯೋಪಜೀವಿನಃ ।
ನಾನಾರೂಪಮುಪಾದಾಯ ಬಹುವಣ್ಯಂ ವ್ರಜಂತು ವೈ ॥ ೮ ॥

ವಿಷವೈದ್ಯಾಃ ಶಲ್ಯವೈದ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಕಾಯಚಿಕಿತ್ಸಕಾಃ ।
ಕರ್ಮಂತಿಕಾಃ ಸ್ಥವತಯೋ ಮಾರ್ಗಿಣೋ ವೃಕ್ಷರೋವಕಾಃ ॥ ೯ ॥

ರಾದ ಪದಾತಿಗಳು (ಸೈನಿಕರು) ಇವರೆಲ್ಲರ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ
ಗುವ ದ್ರವ್ಯರಾಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಧನ ಧಾನ್ಯಾಕ್ಷರುಗಳೂ, ಅವರ ಸರಿವಾರಗಳೂ,
ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಗಳೂ, ಒಂಟಿಯ ಬಂಡಿಗಳೂ ಸಹ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು
ಒರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಷ್ಟು ಹೊರಡಲಿ. ಕುದುರೆ, ಹೀಸರಗತ್ತೆಗಳ
ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಸವಾರರೂ, ಅವರ ಆಳುಗಳೂ ಹೊರಡಲಿ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಟ್ಟೆ,
ರತ್ನಗಳು ಭರತನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರ
ಡಲಿ ಭರತನ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಬೇಕೋ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು
ಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ, ಮೇಳದವರೂ, ಪ್ಯಾವರಿಗಳೂ
ಗೀತನೃತ್ಯ ವಾಡ್ಯ ಕುಶಲರೂ, ಮೇಳಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾಣೆಯರಾದ ಸೂಳೆಯರೂ,
ಅವರ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರೂ, ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದ ಬೇಕಾದ ರಸಿಕರೂ, ಪಾನ(ಮದ್ಯ) ನಿಕ್ರಯಿ
ಗಳೂ, ಸೈನಿಕರ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸೂಳೆಯರೂ, ವಿವಿಧ ಪದಾರ್ಥ
ಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ವರ್ತಕರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಕೂಪಕಾರಾಃ ಸುಧಾಕಾರಾ ವಂಶಕರ್ಮಕೃತಸ್ತಥಾ |
ವಚಿಗ್ವರಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿತ್ಕೂರ್ಚಕಾರಾಶ್ಚ ಶೋಭನಾಃ || ೧೦ ||

ಪರಿಕರ್ಮಕೃತಶ್ಚೈವ ತಥಾ ವಸ್ತ್ರೋಪಜೀವಿನಃ |
ಮಾಯೂರಿಕಾಸ್ತ್ಯತ್ತಿರಿಕಾಶ್ಚೇತಕಾ ಭೇದಕಾಶ್ಚ ಯೇ || ೧೧ ||

ರಂಜಕಾ ದಂತಕಾರಾಶ್ಚ ತಥಾ ದಂತೋಪಜೀವಿನಃ |
ಏರಂಡನೇತ್ರಕಾರಾಶ್ಚ ಕಟಿಕಾರಾಶ್ಚ ಶೋಭನಾಃ || ೧೨ ||

ಅರಕೂಟಕೃತಶ್ಚೈವ ತಾಮ್ರಕೂಟಾಸ್ತಥೈವ ಚ |
ಭೂರ್ಜಕೂಟಾಃ ಖಡ್ಗಕಾರಾ ಗುಡಸೀಧುಪ್ರವಾಚಕಾಃ || ೧೩ ||

ಔರಭ್ರಕಾ ಮಾಹಿಷಕಾಸ್ತುನ್ಮನಾಯಾಶ್ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣ |
ಯೇ ಚಾಭಿಷ್ಠಾವಕಾಃ ಕೇಚಿತ್ಕೂತಮಾಗಧಬಂಧಿನಃ || ೧೪ ||

ಜೈಲನಿರ್ಣೇಜಕಾಶ್ಚೈವ ಚರ್ಮಕಾರಾಸ್ತಥೈವ ಚ |
ಅಂಗಾರಕಾರಾಶ್ಚ ತಥಾ ಲುಬ್ಧಕಾ ಯೇ ಚ ಧೀವರಾಃ || ೧೫ ||

ಕಬಂಧಧಾರಿಣೋ ಯೇ ಚ ಯೇ ಚ ಕಾಷ್ಠ ಪ್ರಸಾಟಿಕಾಃ |
ವಸ್ತ್ರಸೀವನಸಕ್ತಾಶ್ಚ ಗೃಹಕಾರಾಶ್ಚ ಯೇ ಸರಾಃ || ೧೬ ||

ಕುಂಭಕಾರಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿತ್ಕೃಶ್ರುವರ್ಧಕಸಶ್ಚ ಯೇ |
ಲೇಖಕಾ ಗಣಕಾ ಯೇ ಚ ತಥಾ ತಂಡುಲಕಾರಕಾಃ || ೧೭ ||

ಅನುಯಾನಮಾದಲಿ ವಿಷವೈದ್ಯರೂ, ಶಲ್ಯವೈದ್ಯರೂ, ರಸ್ತವೈದ್ಯರೂ, ದೇಹ
ಚಿಕಿತ್ಸಕರೂ ಹೊರಡಲಿ. ಬಡಗಿಗಳೂ, ಕುಲುವೆ ಕೆಲಸದವರೂ, ಜವಳಿ ಅಂಗಡ
ಯವರೂ, ಮರನೆಡುವವರೂ, ಭಾವಿ ತೋಡುವವರೂ, ಮಣ್ಣು ಸುಡುವವರೂ,
ಬಿದಿರುಗೆಲಸದ ಗೌರಿಗಳೂ, ಚಾಪೆ ನೇಯುವವರೂ, ಅಲಂಕಾರ ಕೆಲಸ ಬಲ್ಲವರೂ,
ನವಿಲು ಸಾಕುವವರೂ, ಹಕ್ಕಿಸಾಕುವ ಜನರೂ, |ರಂಗಾರೆಯವರೂ, ಎಣ್ಣೆ ಮಾರು
ವವರೂ, ತಾಮ್ರ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವವರೂ, ಆಯುಧಗಳನ್ನು
ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕುಶಲರೂ, ಕಂಬಳಿಮಾಡುವ ಕುರುಬರೂ, ಎಮ್ಮೆ ಸಾಕುವ ಜನರೂ,
ನೇಯ್ಗೆಯವರೂ, ಚಿಪ್ಪಿಗರೂ, ಸೂತಮಾಗದ ವಂದಿಗಳೆಂಬ ಹೊಗಳುಭಟರುಗಳೂ,

ಸಕ್ತುಕಾರಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿಚ್ಛಾಕಪಜ್ಞೋಪಜೀವಿನಃ ।

ತೈಲಿಕಾ ಗಾಂಧಿಕಾಶ್ಚೈವ ತೀರ್ಥಸಂಶುದ್ಧಿಕಾರಕಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ಚಿತ್ರಕರ್ಮವಿದೋ ಯೇ ಚ ಯೇ ಚ ಲಾಂಗೂಲಿಕಾ ಜನಾಃ ।

ಸೂತಾಃ ಪೌರಗನಾಶ್ಚೈವ ಸೌವಿದಲ್ಲಾಶ್ಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ॥ ೧೯ ॥

ಗೋಪಾ ವನಚರಾ ಯೇ ಚ ನದೀತೀರವಿಚಾರಣಾಃ ।

ಗೋಸಂಸ್ಥೈರ್ಮಹಿಷೀಸಂಸ್ಥೈಸ್ತೈಃ ಸುಯಾಂತು ಯಥಾಸುಖಂ ॥ ೨೦ ॥

ಶ್ರೇಣೀ ಮಹತ್ತರಾ ಯೇ ಚ ಗ್ರಾಮಘೋಷಮಹತ್ತರಾಃ ।

ತಥೈವಾಟಿವಿಕಾ ಯೇ ಚ ಯೇ ಚ ಶೈಲವಿಚಾರಣಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ಸೌಮಿತ್ರೇ ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಸುಭೃತಾಶ್ಚ ಸುಪ್ರಾಜಿತಾಃ ।

ಅನುಯಾಂತು ಕುಮಾರಂ ಮೇ ಭರತಂ ಭಾತೃವತ್ಸಲಂ ॥ ೨೨ ॥

ಚರ್ಮ ಹದಮಾಡುವವರೂ, ಇದ್ದಲು ಸುಡುವವರೂ, ಬಲೆ ಬೀಸುವ ಬೆಸ್ತರೂ, ಬೇಟೆಗಾರರೂ, ನೀರು ಹೊರುವವರೂ, ಸೌದೆ ಸೀಳುವವರೂ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವವರೂ, ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುವವರೂ, ಗಡಿಗೆ, ಕುಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಕುಂಬಾರರೂ, ದಪ್ಪ ದಪ್ಪ ಮೀನೆ ಬೆಳೆಸಿರುವವರೂ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೂ, ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಲೇಖಕರೂ, ಜೋಯಿಸರೂ, ಮತ್ತು ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವವರೂ, ಹಿಟ್ಟು ಬೀಸುವವರೂ, ಅಕ್ಕಿಮಾಡುವವರೂ, ತರಕಾರಿ ಮಾರುವವರೂ, ತರಕಾರಿ ಹೆಚ್ಚುವವರೂ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರೂ, ಅಡಿಗೆಯವರೂ, ಊಳಿಗದವರೂ, ದನಕಾಯುವವರೂ, ಹಸು ಕರೆಯುವವರೂ, ಅವರವರ ಮಂದೆಯ ಹಸುಗಳೊಡನೆ ಹೊರಡಲಿ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುಂಪುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಅವರವರ ಅಧಿಕಾರಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲಿ. ಈ ರೀತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ರಾಮನು ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ, ರಾಜಾಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು

ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತಃ ಸ ತು ತಾರ್ಕಸಮಸ್ತಾ-
 ಸಾ ಜ್ಞಾ ವಯಾಮಾಸ ನರೇಂದ್ರನಾಕೃತ್ |
 ಆಮಂತ್ರ್ಯ ರಾಮಂ ಶಿರಸಾ ಚ ಸರ್ವೇ
 ವಿನಿರ್ಯಯುಸ್ತೇ ನಗರಾನ್ಪ್ರಹೃಷ್ವಾಃ

|| ೨೩ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮ ಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಅನುಯಾತ್ರಿಕ ವರ್ಣನಂನಾಮು
 ತ್ಯಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಸಕಲರಿಗೂ ಅಜ್ಞಾನಿ, ರಾಮನ ಮುಂದೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅರಿತವನಾದ
 ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅವನೆಯಂತೆ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಜನರೂ
 ಭರತನೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣವ ಪ್ರಥಮ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಅನುಯಾತ್ರಿಕ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
 ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
 ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾವುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಚತುರಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವಕಾಲೇ ತು ರಾಮಃ ಶುಶ್ರಾವ ತನ್ಮಹತ್ ।

ಖಂಖನಾದ್ಯರವೋನ್ಮಿಶ್ರಂ ಭರತಸ್ಯಾನುಯಾತ್ರಿಕಂ

॥ ೧ ॥

ರಾಜದ್ವಾರಮುಪಾಗತ್ಯ ಭರತೋಽಪಿ ಮಹಾಯಶಾಃ ।

ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಜಗಾಮ ರಾಜಾನಮನತೀರ್ಮ ತುರಂಗಮಾತ್

॥ ೨ ॥

ಸ ದದರ್ಶ ತದಾ ರಾಮಂ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥಿತಂ ।

ಅನುಲಿಪ್ತಂ ಪರಾರ್ಥೇನ ಚಂದನೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭರತನ ಆನುಯಾತ್ರಿಕಸೂಚಕವಾದ ಶಂಖನಾದ್ಯ ರವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಹತ್ತರವಾದ ಧ್ವನಿಯು ರಾಮನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು.

೨. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಭರತನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಏಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಚರಣಗಳಿಗಭಿವಂದಿಸಿ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನಿಳಿದು ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ರಾಮನ ಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು

೩-೯. ಭರತನು ಲೀಲಾನಾಟಕ ರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶನಮಾಡಿ ಅವನ ಆಶೀರ್ವಾದವಂ ಪಡೆಯಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ

ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ವಸಾನಂ ವಸನಂ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಂ ।

ತೇಜಸಾ ಭಾಸ್ವರಾಕಾರಂ ಸೌಂದರ್ಯೇಣೋಡುಪೋಪಮಂ

॥ ೪ ॥

ಕ್ಷಮಯಾ ವೃಧಿವೀತುಲ್ಯಂ ಕ್ರೋಧೇ ಕಾಲಾನಲೋಪಮಂ ।

ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಷ್ಣುತುಲ್ಯಂ ವರಾಕ್ತಮೇ

॥ ೫ ॥

ಸತ್ಯೇ ದಾನೇಃ ವ್ಯನೌವಮ್ಯಂ ದನೇ ಶೀಲೇ ಚ ರಾಘವಂ ।

ಪುರೋಹಿತೈರಮಾತ್ಮೈಶ್ಚ ಯುತಂ ಪ್ರಕೃತಿಭಿಷ್ಠಥಾ

॥ ೬ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ಭರತ. ಶ್ರೀಮಾರ್ಜುನಗಾಮ ಶಿರಸಾ ಮಹೀಂ ।

ಭರತಂ ಯುವರಾಜಾನಂ ರಾಮಾಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನೇ

॥ ೭ ॥

ಸ್ಯವೇದಯತ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರತೀಹಾರಃ ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ।

ಉತ್ಥಾಯ ಕಂಠೇ ಜಗ್ರಾಹ ರಾಮೋಪಿ ಭರತಂ ತವಾ

॥ ೮ ॥

ಆ ಭಗವಂತನ ಅರವಸೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದನು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಲೀಲಾಚಾನುಷ್ಠಾನವಿಗ್ರಹನು ಆಗ ರಕ್ಷಿಸಿದನಾದ್ದರಿಂದ ಆನಂದವಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದನು ಆ ವ.ಕಾನು ಭಾವನು ಮೈಗೆಯ್ದು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸುಗುಣ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ಪರಿವರ್ತನ ಸಕಲ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಸುಗುಣವಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಿತು ಶ್ರೀರಾಮನೂರ್ತಿಯು ತಿಳಿದು ಬಿಟ್ಟು ಉಚ್ಚ ಅಂಧದನ್ನೇ ಹೊದಿದ್ದನು ಸರ್ವಾನಯನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುವರ್ಣ ವಪುರತ್ತ ಮಂಡುಚಿತವಾದ ಆನರ್ಘ್ಯವಾದಾಭರಣಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು ಮುಖದ ಕಾಂಠಯು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ದೊಳಹೊಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು ಆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಖ ನೌಂದರ್ಯವಾದರೋ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಅಹ್ಲಾದಜನಕವಾಗಿದ್ದಿತು ಆ ಜಗದೊಡೆಯನ ಕ್ಷಮೆಯು ಘನವೇನು ಕ್ಷಮೆಯಂತೆ ಅಪಾರವಾಗಿದ್ದಿತು ಭಗವಂತನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡರೆ ಕಾಲಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯು ಅವನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆ ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೂಡ ಪಾರ ಕಲಿಯ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಸರಾಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ಭಯಂಕರ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಾದ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದನು ಸತ್ಯದಾನ ದಮಾಶೀಲಗಳಿಲ್ಲದೂ, ಈ ರಮಾಪತಿಯಾದ ರಘುಕುಲ ತಲಕವನ್ನು ಹೋಲುವವರು ಸತ್ಯ ಶೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಸಿಗಲಾರರು ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗಳಿಂದೊಪ್ಪು

ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಚೈನ ಮುಪಾಘ್ರಾಯ ಆದಿದೇಶಾಸ್ಯ ತಾಸನಂ ।

ಭರತಂ ತು ಸುಖಾಸೀನಂ ರಾಮೋ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್

॥ ೯ ॥

ತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರ ವರಬ್ರಹ್ಮನು ಪುರೋಹಿತರಾದಲೂ, ಮಂತ್ರವರ್ಗವಿಂದಲೂ, ಇತರ ಮುಖ್ಯ ರುವಾರ ಜನರಿಂದಲೂ ಮೃತ್ಯುನಾಗಿ ಒಡ್ಡಲಾಗದೋ? (ರಾಜ ಸಭೆ) ಮಂಡಿಸಿ ಆತ್ಮಾರಾಮನಂತೆ ರಾಜಾಜಿಸುತ್ತಲದ್ದನು

ಇಂತಹ ನಯನ ಮನೋಹರನಾದ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಭೃತ್ಯವಾದ, ಭೂತಪಂಚಕ ಗಂಗೋಡೆಯನಾದ ಜಗವಾನಂದಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಆ ಭಗವಂತನ ಅನ ಪಮಭಕ್ತನಾದ ಭರತನ, ನಿಲನ ಮೇಲೆ ತಲೆಯನ್ನು ಸೋಕಿ ಉದ್ದವಾಗಿ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದನು.

ಅಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಧಿಮಾಗಧರು, ಯುವರಾಜರಾದ ಭರತನ್ಯಪಾಲಕರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ! ಸ್ವಾಮಿ ಸರಾಹ್ ! ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದರು

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಪ್ರತೀಪಾರಿಯು ಭರತನೇವ್ವರರು ಮಾತ್ರೇ ಅಲ್ಲ ಅವರ ಸಹೋದರರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ (ರಾಜ) ರೂ ಸಹ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ! ಸರಾಹ್ ! ಎಂದು ಕೂಗಿದನು

ಮಂತ್ರನಾಗಧ ಪ್ರತೀಪಾರಿಗಳ ಮಾತು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕಿದೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯು ಕೂಡಲೆ ಸಿಂಹಾಸನವಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಎಂದ, ಭರತನ ಕತ್ತನ್ನು ತಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಗಾಢಾಲಿಂಗನಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಸ್ತ್ರೀತಿಯ ತಮ್ಮನ ತಲೆಯನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಮೂಸಿ ನೋಡಿದನು ಮತ್ತು ಅವನ ಕೈಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು ಈರೀತಿ ಭರತನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದೊಡ ನೆಯೇ ಸಕಲ ಹೃದಯಾಂತರಂಗವಿರಾಜಮಾನನಾದ, ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಾಧಾರಭೂತ ನಾದ ವೇದವೇಶ್ವರೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಆ ಭರತನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವನ ಶುಭ ವಿಜಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂತು ಮಂಗಳವಾಕ್ಯವನ ವನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿವನ್ನೋದಿ ವಾಚಕರು ಧನ್ಯರಾಗಲಿ

ಚಪ್ಪಣಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು, ಅಂಜನಯನು ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಲಂಕಾರಟ್ಟಣವಾದ ಹಂತಿರಾಗಿ ಬಂದು ಶುಭೋಪಾಸನವನ್ನು ದೇವ ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಆ ತನ್ನ ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆಗೆ ಆಲಿಂಗನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಗಂಧರ್ವಪುತ್ರಾಂಸ್ತಾನ್ವತ್ಸಾ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನಗರದ್ವಯಂ ।
ಸಿಂಧೋರುಭಯಪಾರ್ಶ್ವೇ ತು ಪುತ್ರಯೋರುಭಯೋಃ ಕೃತೇ ॥ ೧೦ ॥

ಅಭಿಷಿಚ್ಯ ತದಾ ವತ್ಸ ಪುತ್ರೌ ನಗರಯೋಸ್ತಯೋಃ ।
ಯುಧಾಜಿತಿ ಪರೀಧಾಯ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಗಂತುಮರ್ಹಸಿ ॥ ೧೦ ॥

ತ್ವಯಾ ವಿನಾ ನರವ್ಯಾಘ್ರ ನಾಹಂ ಜೀವಿತುಮುತ್ಸುಹೇ ।
ಕ್ಷೇತ್ರಧರ್ಮಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ತತ್ರ ತ್ವಂ ಪ್ರೇಷಿತೋ ಮಯಾ ॥ ೧೨ ॥

ಸ ತ್ವಂ ಗಚ್ಛ ಮಹಾಭಾಗ ಮಾ ತೇ ಕಾಲಾತ್ಯಯೋ ಭವೇತ್ ।
ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು ತೇಂತರಿಷ್ಟೇಭ್ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವೇಭ್ಯಶ್ಚ ಗಚ್ಛತಃ ॥ ೧೩ ॥

ಇದಾನೀಂತೇ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಸರ್ವಸ್ವಂ ಮಮ ಮಾರುತೇ ।
ಇತ್ಯಾಲಿಂಗ್ಯ ಸವಾಶ್ಲಿಸ್ಯ ಗಾಢಂ ವಾನರಪುಂಗವಂ ॥ ೧೪ ॥

ಪರಂಭೋಹಮೇ ವತ್ಸ ದುರ್ಲಭಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ।
ಅತಸ್ತ್ವಂ ಮಮಭಕ್ತೋಸಿ ಪ್ರಿಯೋಸಿ ಹರಿಪುಂಗವ ॥ ೧೫ ॥

ಒ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಭಕ್ತನೆ! ನೀನು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ ವಸ್ತು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನ ತೆಗೆದುಕೋ, ಎಂದು ಅವನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದನು ಒ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಯನಾದ ಮಾರುತಿಯೇ, ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಅಲಿಂಗನಮೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗ ತಕ್ಕದಲ್ಲ ಪರಮೋಪಕಾರಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವದಾನರೂಪವಾದ ಗಾಢಾ ಲಿಂಗನವು ದೊರೆತಿದೆ

ಈ ಭಗವಂತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾರುತಿಯು ಪರಮಪುರುಷ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಒ ನನ್ನೊಡೆಯ ರಾಮಮೂರ್ತೀ, ನನಗೆ ಈ ಪರಮಪುಣ್ಯಲಭ್ಯವಾದ ಮಾನವ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂಕೊಟ್ಟಿ ನನಗೆ ಇನ್ನೇನಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಹೇಳಿದನು

೧೦-೧೯. ರಾಮನು ಭರತನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತು ಹೇಳಿದನು — ಭರತ, ನೀನು ಸಿಂಧಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಶೈಲಾಸ ಗಂಧರ್ವ ಗಣವನ್ನು ಸೈನ್ಯಸಹಿತನಾಗಿ

ದಿವ್ಯೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸಮರೇ ಚ ತಥಾನಘಃ || ೧೪ ||

ಸ್ವಾಂಸ್ವಾಂ ದಿಶಮಧಿಷ್ಠಾಯ ದಿಕ್ಪಾಲಾ ದೀಪ್ತತೇಜಸಃ |
ಸಾಲಯಂತು ಸದಾ ತುಭ್ಯಂ ದೀಪ್ತವಿಗ್ರಹಧಾರಿಣಃ || ೧೫ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ರುದ್ರಶ್ಚ ಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ಸಮರುದ್ಗಣಾಃ |
ಅದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ರುದ್ರಾ ಅಶ್ವಿನೌ ಚ ಭಿಷಗ್ಗೌ || ೧೬ ||

ಭೃಂಗವೋಂಗಿರಸಶ್ಚೈವ ಕಾಲಸ್ಯಾವಯವಾಸ್ತಥಾ |
ಸರಿತಃ ಸಾಗರಾಃ ಶೈಲಾಃ ಸಮುದ್ರಾಶ್ಚ ಸರಾಂಸಿ ಚ || ೧೭ ||

ದೈತ್ಯದಾನವಗಂಧರ್ವಾ ಪಿಶಾಚೋರಗರಾಕ್ಷಸಾಃ |
ದೇವಪತ್ನೈಸ್ತಥಾ ಸರ್ವಾ ದೇವಮಾತರ ಏವ ಚ || ೧೮ ||

ಹೋಗಿ ಸಂಹರಿಸಿ, ಆ ನೋತೀರವ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಎರಡು ದೇಶವನ್ನು
ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡು. ಆ ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿನ್ನಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು
ಈ ಮೇರೆ ನೀನು ಆ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವಬ್ಬಭಿಷೇಕವನ್ನು
ಮಾಡಿ, ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೈಕಯರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಸೋದರಮಾವನಾದ
ಯುಧಾಜಿನ್ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಾ

ಭರತ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಬರಲಾರೆ ಆದರೂ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಕ್ಕೆ
ಮರ್ಯಾದೆಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳು
ಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ

ಅಪ್ಪ ಮಗು, ಭರತ! ಇನ್ನು ಹೊರಡಪ್ಪ! ಸಾವಕಾಶಮಾಡಬೇಡ ನೀನಿಗೆ
ಮಂಗಳವಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಈ ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾದ ನೀನಿಗೆ
ಆಕಾಶವೂ, ಭೂಮಿಯೂ, ದೇವಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಭೂಲೋಕದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ
ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ

ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ದಿಕ್ಪಾಲಕರೂ ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ದಿವ್ಯದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ರುದ್ರನೂ, ವಿಷ್ಣುವೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ಸಸ್ಮಮ
ರುದ್ಗಣಗಳೂ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೂ, ಅಷ್ಟವಸುಗಳೂ, ಏಕಾದಶರುದ್ರರೂ, ಅಶ್ವಿನೀ

ಶಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಸ್ತ್ರಾಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮಂಗಲಾಯ ಭವಂತು ತೇ ।

ವಿಜಯಂ ದೀರ್ಘಮಾಯುಶ್ಚ ಭೋಗಾಂಶ್ಚಾನ್ಯಾ ದಿಶಂತು ತೇ ॥ ೧೯ ॥

ಇತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಸ್ವಯನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಜ್ಞಾ ಸ ಸಮುದೀರಿತಂ ।

ರಾಮಸ್ಯ ಪಾದೌ ಶಿರಸಾ ತ್ವಭಿವಂದ್ಯ ಧನುರ್ಧರಂ ॥ ೨೦ ॥

ನಿರ್ಗತ್ಯ ರಾಜಭವನಾದ್ರಾಮಾಜ್ಞಾಕಲ್ಪಿತಂ ಜಗತ್ ।

ಹಿಮಾದ್ರಿಕೊಟಿಸಂಕಾಶಂ ಚಾರುದಂಷ್ಟೋಜ್ಜ್ವಲಾನನಂ ॥ ೨೧ ॥

ಮದೇನ ಸಿಂಚಮಾನಂ ಚ ನೃಪವೇಶ್ಮಾಜಿರಂ ನೃಪ ।

ಸಮಾಕ್ರಾಂತಕಟಿಂ ಚಾಪಿ ಪಾನಲುಬ್ಧಶಿಲೀಮುಖೈಃ ॥ ೨೨ ॥

ದೇವತೆಗಳೂ ಭೃಗು ಅಂಗೀರಸಾದಿ ಮುಸರ್ಪಿಗಳೂ, ಕಾಲಾವಯವಗಳಾದ ಸಿಮಿಷ-
ಫಳಿಗೆ-ಮುಹೂರ್ತ-ಯಾಮ-ದಿನ-ತಿಥಿ-ರಕ್ಷ-ಮಾಸ-ಸಂವತ್ಸರಗಳೂ, ಮೊಳೆಗಳೂ,
ಸಮುದ್ರಗಳೂ, ಬೆಟ್ಟಗಳೂ, ಪರೋಪರಗಳೂ, ದೈತ್ಯವಾನನ ಗಂಧರ್ವರೂ,
ಪಿತೃಚೋರಗ ರಾಕ್ಷಸರೂ, ದೇವಪಕ್ಷಿಯರೂ, ದೇವಮಾತೆಯರೂ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೂ,
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ ಮತ್ತು ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಸಕಲ
ರೂ ನಿನಗೆ ವಿಜಯವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯನ್ನೂ ಸಕಲ ಭೋಗ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ
ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ ನೀನು ಹೋಗಿ ಬಾ, ಮಗುನೆ !

೨೦-೨೨ ಈರೀತಿ ತನಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಶುಭಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಿದುದನ್ನು
ಕೇಳಿ ಭರತನು, ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿಯೇ ನೆಲದ ತನಕ ಬಗ್ಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಚರಣ
ಗಳಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಹೊರಟು, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ
ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದೆಂದೂ, ಈ ಮಹಾನು
ಭಾವನೇ ಜಗದೊಡೆಯನೆಂದೂ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು

ಭರತನು ಹೊರಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಸುಖದಾನೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು
ಅದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಿಸುವೆವು ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶ
ಸುತ್ತು ಸುಂದರವಾದ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದಲೂ ಸುಂದರಾನಂದದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಾದ ಮದ
ಗಜವು ಎರಡು ಕರ್ಪೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಮದೋದಕ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದು
ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನುಳ್ಳದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಸ್ವಬ್ಧಚಾರುಮಹಾಕರ್ಣಂ ಮಧೂಪಕೃಪಯೈವ ತು ।

ದೀರ್ಘಾಗ್ರಸುಧ್ವಕ್ಷಕೃತಂ ಕೃತಶೃಂಗಾವತಸಕಂ

॥ ೨೩ ॥

ಸ್ವಾಸನಂ ನ್ಯೂಧಕುಂಭಂ ಚ ತಥೋದಗ್ರಂ ಮಹಾಬಲಂ ।

ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಾಂ ಪಿರಸಾ ಧಾರಯಾನಂ ತು ಕಾಂಚನೀಂ

॥ ೨೪ ॥

ದಟುಸ್ವನೇ ತಥಾ ಘಂಟೇ ದರ್ಶನೀಯೇ ಮನೋಹರೇ ।

ಕುಂಭಂ ವಿಚಿತ್ರಂ ರಮ್ಯಂ ಚ ಕೋನಿದಾರಂ ಮಹಾಧ್ವಜಂ

॥ ೨೫ ॥

ವೈಜಯಂತ್ಯಃ ಪತಾಕಾರ್ಶ್ವ ಕಿಂಕಣೇಜಾಲಮಾಲಿತಾಃ ।

ಸಮಾರೂಢಂ ನಯವಿದಾ ಮಹಾಮಾತ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ

॥ ೨೬ ॥

ನೈದೂರ್ಯದಂಡತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರಕಾಂಚನಾಂಕುಶಧಾರಿಣಾ ।

ಜಘನಸ್ಥೇನ ಚಾನೈನ ವರತೋಮರಧಾರಿಣಾ

॥ ೨೭ ॥

೨೩-೨೭ ಆ ಆನೆಯ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ಮದೋದಕವಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಲೋಸುಗ ದುಂಬಿಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆ ರಾಜರಿಗಿರುವುದು ಗಜವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಿವಿಯನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸದೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದರ ತಲೆಯೆಂಬ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಮಾವುತನು ಕೂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶಿಖರವೆ ಮೇಲೆ ಕಲರವನ್ನಿಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ರೀತಿಯಾದ ಮಾವುತನನ್ನು ತನ್ನ ಕುಂಭಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಆನೆಯು, ಚಿನ್ನದ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಕತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಮೊಡ್ಡ ಗಂಟೆಗಳು ಮೊಡ್ಡ ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹು ದೂರಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಧ್ವಜವೂ, ಪತಾಕೆಯೂ, ಕಿರುಗಂಟೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಸೇವಕನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ನೀತಿಜ್ಞನಾದ ಮಂತ್ರಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಮಂತ್ರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣೋರ್ಯಮಯವಾದ ದಂಡವನ್ನೂ, ಸುವರ್ಣದ ಅಂಕುಶ (ಈಟಿ) ವನ್ನೂ ಹಿಡಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಾವುತನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ (ಆನೆಯ ಸೂಂಟಿನ ಬಳಿ) ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ತೋಮರಾಯುಧವನ್ನೂ ಹಿಡಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಾಜಸೇವಕನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಆನೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ನಿಂತು ಜೋಯಿಸರೂ, ಪುರೋಹಿತರೂ, ಮುತ್ತಿಕೃಗಲೂ, ವಿಜಯಪ್ರದವಾದ ವೇದ

ತಥಾ ನೈಜಯಿಕ್ಯೈರ್ಮುಂತ್ರೈರ್ದೈವಜ್ಞೇನಾಭಿಮಂತ್ರಿತಂ ।

ಆರುರೋಹ ನುಹಾತೇಜಾ ಜಯತ್ಕಾರಾಭಿನಂದಿನಃ

॥ ೨೮ ॥

ಪೂರ್ಣೇಂದುಮಂಡಲಾಕಾರಂ ರುಕ್ಮದಂಡಂ ಮನೋಹರಂ ।

ಭತ್ತಮಾದಾಯ ತಂ ಪ್ರೇಮ್ನಾ ಚಾರುರೋಹ ಸ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ

॥ ೨೯ ॥

ಚಾಮರೌ ದ್ವೌ ಸಮಾದಾಯ ಚಂದ್ರರಶ್ಮಿಸಮಪ್ರಭೌ ।

ಆರೂಢಂ ಯೋಷಿತೋರ್ಯುಗ್ಮಂ ರೂಪೇಣಾಪ್ರತಿಮಂ ಭುನಿ

॥ ೩೦ ॥

ತಂ ಸಮಾರುಹ್ಯ ನಾಗೇಂದ್ರ ಮದಲೇಖಾಭಿಗಾಮಿನಂ ।

ಜಗಾಮ ಸಹ ಗಾಗ್ಯೇಣ ರಥಾರೂಢೇನ ಯಾದವ

॥ ೩೧ ॥

ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಆನೆಯನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಅಂತಹ ಆ ಮಹಾಗಜದ ಮೇಲೆ ಭರತನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಸಕಲ ದಿಗಂತರಾಸಗಳಿಂದ ಜಯಜಯ ಕಾರವು ಹೊರಟು ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳೆಲ್ಲಾ ಜಯತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಹೋಯಿತು

ಆ ಭರತ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ಆನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಸ್ವರ್ಣ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಂತಿರುವ ಮನೋಹರವಾದ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ದಂಡವನ್ನೂ, ಒಂದು ಶ್ವೇತಚ್ಛತ್ರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಭರತನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಅವ್ರತಿಮಸುಂದರಿಯಾದ ಇಬ್ಬರು ರಮಣಿಯರು ಎರಡು ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಭರತನ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತುಕೊಂಡರು ಭರತನು ಪುರೋಹಿತರಾದ ಗಾಗ್ಯರನ್ನೂ ಆನೆಯ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ರಥವನ್ನೇರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟನು.

ಗಜವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಿತು ಆ ಗಜಾರೋಹಿಯಾದ ಭರತನ ಹಿಂದೆ ಚತುರಂಗಬಲವೂ ಹೊರಟಿತು 'ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಬಾವುಟಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. 'ಎತ್ತು ಹಾರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಗೋಣೀಹಾರಿತು ಸಂತೆ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಗಂಟುಕಳ್ಳರು ನೆರೆದರು, " ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವ ಹದ್ದುಗಳೂ, ಕಾಗೆಗಳೂ, ನರಿಗಳೂ, ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ, ಯಕ್ಷ

ತಮನ್ವಯೌ ಮಹಾಭಾಗ ಚತುರಂಗಮಹಾಬಲಂ ।

ಪತಾಕಾಧ್ವಜಸಂಬಾಧಂ ಕಲ್ಪಯಂತಂ ವಸುಂಧರಾಂ

॥ ೩೨ ॥

ಶ್ಯೇನಾಃ ಕಾಕವಹಾಃ ಕಂಕಾಃ ಪಿಶಾಚಾ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಾಃ ।

ಯಯುಃ ಪುರಸ್ಸರಾಸ್ತಸ್ಯ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ

॥ ೩೩ ॥

ಗಂಧರ್ವಪುತ್ರಮಾಂಸಾನಾಂ ಲುಬ್ಧಾ ಮಾಂಸೋಪಜೀವಿನಃ ।

ರೂರ್ಯಘೋಷೇಣ ಮಹತಾ ಬಂದಿನಾಂ ನಿಃಸ್ವನೇನ ಚ

॥ ೩೪ ॥

ಮಾಯುನಾ ಚಾನುಲೋಮೇನ ಸೇನ್ಯಮಾನಃ ಸುಗಂಧಿನಾ ।

ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮುಖ್ಯಾನಾಂ ದರ್ಶನಾಧ್ಯುಷ್ಪಮಾನಸಃ

॥ ೩೫ ॥

ನಿರ್ಮಯೌ ರಂಜಮಾರ್ಗೇಣ ಜನಸಂಬಾಂಧಶಾಲಿನಾ ।

ತೇಜಸ್ವಿನಾಂ ಚ ತೇಜಾಂಸಿ ಹೃದಯಾನಿ ಚ ಯೋಷಿತಾಂ

॥ ೩೬ ॥

ರಾಕ್ಷಸ ಗಣಪೂ ಸಹ ಗಂಧರ್ವರ ರುಚಿಕರವಾದ ಮಾಂಸದ ಸವಿಯನ್ನು ನೋಡು
ವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಭರತನಿಂತ ಬಹುದೂರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಬರುವು

೩೪-೩೬ ಆ ಸಮರಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ನೃತ್ಯ
ಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳೆಂಬ ತೂರ್ಯಧ್ವನಿಗಳೂ, ಸ್ತುತಿಪಾರಕರ ಹೊಗಳುವ ಧ್ವನಿಯೂ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು ಎಡಗಡೆಯಿಂದ ವಾಯುವು ಸುಗಂಧದಿಂದೊಡ
ಗೂಡಿ ಸುಖವಾಗಿಯೂ ಹಿತವಾಗಿಯೂ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು ಈ ನಯನಮನೋಹರ
ವಾದ ವಿಜಯಯಾತ್ರಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮೆರವಣಿಗೆ (ಉತ್ಸವ) ಯನ್ನು ನೋಡಲ-
ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರದವರಿಗೆ ಜನರ ಗುಂಪು ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು ಆ ಗುಂಪಿನ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಗಜಾರೂಢನಾದ ಭರತನು
ತೇಜಸ್ವಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ಭಾಮಿನಿಯರ ಭಾವ (ಹೃದಯ) ಗಳನ್ನೂ ನೆಳೆದು
ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಊರಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು

ಅದವಾನೋ ಮಹಾತೇಜಾ ನಗಾತ್ಸ ವಿನಿಯಮಯಾ ।

ಕ್ರೋಶಮಾತ್ರಂ ತತೋ ಗತ್ವಾ ಸಮೇ ದೇಶೇ ಚ ಸೋದಕೇ ॥ ೩೭ ॥

ಪ್ರಶಸ್ತದ್ರುಮಸಂಕೀರ್ಣೇ ಶಿಬಿರಂ ಪ್ರಾಬ್ಧ್ವಿ ಪೇವಿತಂ ।

ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷೈಃ ಸುನಿಪುಣೈರ್ವಿವೇಶ ಭರತಸ್ತದಾ ॥ ೩೮ ॥

ಸ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಶಿಬಿರಂ ಸ್ವಂ ನಿವೇಶನಂ ।

ಮಂಗಲಾಲಂಭನಂ ಕೃತ್ವಾ ವರಾಸನಗತಃ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೩೯ ॥

ಪೌರಜಾನಪದಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಯಾದವಃ ।

ಸರಿಷ್ಟಜ್ಯ ತತಃ ಶಶ್ವಾಲ್ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಶುಭಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ॥ ೪೦ ॥

ಮೂರ್ಧ್ನಿ ಚೈನಮುಪಾಘಾಯ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಧರ್ಮವಿತ್ ।

ಪ್ರಾಯಾಣಿಕಂ ಚ ಶ್ವೋಭೂತೇ ದುಂದುಭಿಸ್ತಾಡ್ಯತಾಂ ನುನು ॥ ೪೧ ॥

೩೭-೪೦ ಒಂದು ಗಾವುದದ ದೂರ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿದ ಒಳಕ ಭರತನು, ತನ್ನಜಲ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಮ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇನಾನಿವೇಶನವನ್ನು (ಬಡಾರ) ಮಾಡಿದನು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮೊದಲ ಮರಗಳಿದ್ದವು ಈ ಪ್ರಮಾಣದ ಮುಂಭಾಗವಾಗಿಯೇ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗುಡಾರಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳೊಡನೆಯೂ ನಿಪುಣರಾದ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆಯೂ ಭರತನು ಆನೆಯಿಂದಿಳಿದು ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ ಶಿಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಭರತನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

ಈರೀತಿ ಶಿಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖಾನಂದನಾಗಿ ಕುಳಿತ ಭರತನು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲಾರದ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಬಹುದೂರ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಕಲ ಪುರಜನರಿಗೂ ಒಳ್ಳೇ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಬಳಿಕ ಶುಭ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶಿರಸ್ತನ್ನಾಘ್ರಾಣಿಸಿ, ಅವನನ್ನೂ ಸಹ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಭರತನು ಊರಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

೪೧-೫೨ ಆ ಬಳಿಕ ಭರತನು ಸಮರಸನ್ನಾಹಿತರಾಗಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಕಲ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ಜನರನ್ನೂ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಕೂರಿತು

ದೈಶಿಕಾಃ ಪುರತೋ ಯಾಂತು ಯೇ ಚ ವೃಕ್ಷಾವರೋಹಕಾಃ ।

ಅಷ್ಟಾಪ್ತ ಸಕಲಂ ಚೈವ ಶಿಬಿರಂ ಚ ತಥಾವಿಧಂ ॥ ೪೨ ॥

ಅವೃಕ್ಷೇಷ ತು ದೇಶೇಷು ರೋಪಯಂತು ದ್ರುಮಾ ಜನಾಃ ।

ದ್ರುಮಾಃ ಕಂಟಕಿನಶ್ಚೈವ ಯೇ ಚ ಮಾರ್ಗಪ್ರರೋಧಕಾಃ ॥ ೪೩ ॥

ಛಿಂದಂತು ಗತ್ವಾ ತಾನದ್ಯ ತೀಕ್ಷ್ಣೈಃ ಪೀಘ್ರಂ ಪರಶ್ವದೈಃ ।

ತೋಯಹೀನೇಷು ದೇಶೇಷು ಕೂಪಾನ್ಕುರ್ವಂತು ಮೇ ತಥಾ ॥ ೪೪ ॥

ವಿಷಮಾಂಶ್ಚ ತಥಾ ದೇಶಾನ್ಸಮಾನ್ಕುರ್ವಂತು ಮೇ ಪಥಿ ।

ತೀರಾಣಿ ಸರಿತಾಂ ಚೈವ ಕುರ್ವಂತು ಪುಲಿನಾನಿ ಚ ॥ ೪೫ ॥

ನ ಭವೇದ್ಯೇನ ಸಂಘಟ್ಟೋ ಜನಸ್ಯ ಪಥಿ ಯಾಸ್ಯತಃ ।

ಪುರಃ ಪ್ರಯಾಂತು ಸೈನ್ಯೇನ ವಿಜಯೇ ರತಿವರ್ಧನಾಃ ॥ ೪೬ ॥

ಇಂತು ಅಷ್ಟಾಪನಿಮಾಡಿದನು—ನಾಕೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಸಮರದುಂದು
ಭಿಯು ನೋಳಗಲಿ ಸಕಲ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹಿಗಳೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೊರಡಲಿ
ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವವರು ಮುಂದೆ ಹೊರಡಲಿ ಬರೀ ಬಯಲಾಗಿರುವ ಮರವ
ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಲಿ. ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಬೀ
ದಿರುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳನ್ನೂ, ಮುಳ್ಳು ಪೊದೆಗಳನ್ನು, ಮುಳ್ಳುಮರಗಳನ್ನೂ
ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಲಿ ಅಂತಹ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಲು ಹರಿತವಾದ ಕೊಡಲಿ
ಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮರ ಕಡಿಯುವವರು ಮೊದಲು ಹೊರಡಲಿ ದಾರಿ
ಯಲ್ಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಿಯನ್ನು ತೋಡಿ
ಜಲಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಿ ಹಳ್ಳ ತಿಟ್ಟಾಗಿ ಏರುವೇರಾಗಿ ಏರುತ್ತಿಗ್ಗಿನ ಭೂಪ್ರದೇ
ಗಳನ್ನು ಸಮಭೂಮಿಯನ್ನಾಗಿಮಾಡಲಿ ನದಿಯ ತೀರಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸಿರಿ ದಾರಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಜನರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತೆ
ಕೊಂಡು ನೂಕಿಕೊಂಡು ನಡೆಯದಂತೆ, ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ವರಸೆವರಸೆಯಾಗಿ ಬಿಡ
ವಾಗಿ ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೊಬ್ಬರು ಸಿಸ್ತಿನಿಂದ ನಡೆಯಲಿ ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಲು ಅರ್ಹ

ನೀಲಶ್ಚ ನಕ್ರದೇವಶ್ಚ ವಸುಮಾನುನಯಸ್ತಥಾ ।

ಮಧ್ಯಪ್ರಯಾಗೇ ಗಾಂಧಾರೋ ಜಯನಾಭೋ ರಣೋತ್ಕಟಿಃ ॥ ೪೭ ॥

ಸುಶೀಲಃ ಕಾಮಪಾಲಶ್ಚ ಯಾಂತು ಸೈನ್ಯೇನ ದಂಶಿತಾಃ ।

ಜಘಾನಂ ಕಟಿಕಸ್ಯಾಹಂ ಪಾಲಯಾನೋ ಯಥಾಸುಖಂ ॥ ೪೮ ॥

ಸೈನ್ಯೇನ ಸಹ ಯಾಸ್ಯಾಮಿ ವಿಜಯಾಯ ನ ಪಶ್ಯತು ।

ಪಶ್ಯಂತು ದೈಶಿಕಾಃ ಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಭೂತಯವಸೇಂಧನಂ ॥ ೪೯ ॥

ಸೋದಕಂ ಚ ಸಮಂ ಯತ್ರ ಸೇನಾವಾಸೋ ಭವೇನ್ಮಮ ।

ಏವಮಾಜ್ಞಾಪ್ಯ ಭರತೋ ವಿಜಹಾರ ಯಥಾಸುಖಂ ॥ ೫೦ ॥

ಸುಷ್ಪಾಪ ಚ ನಿಶಾಂ ತತ್ರ ಘರ್ಮಕಾಲೇ ಮನೋಹರಾಂ

॥ ೫೧ ॥

ರಾದ ಸಮರೋತ್ಸಾಹಿಗಳಾದ, ನೀಲ, ನಕ್ರದೇವ, ವಸುಮಂತ, ಸುತಪ ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಡಲಿ. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಾರ, ಜಯನಾಭ, ರಣೋತ್ಕಟ, ಸುಶೀಲ, ಕಾಮಪಾಲ ಇವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಡಲಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯಗಳ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸಕಲ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ಬರುವೆನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಹೊರಟ ನಾಗರಿಕಾದಿವರ್ಗದವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಮಜಲನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಸೇನಾಸಿವೇಶನ ಕ್ಯಾಗಿ ಬಿಡಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿ ಆ ಜಾಗವು ತೃಣಜಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿರಲಿ ಸಮಾನಾಗಿಯೂ ಜಲಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿಯೂ ಇರುವ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಿಡಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ ಈ ರೀತಿ ಭರತನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ತಾನು ಸುಖವಾಗಿ ಆ ಬೇಸಗೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದನು ಈ ರೀತಿ ಆ ರಘುಕುಲತಿಲಕನಾದ ಭರತನು ಮಲಗಿಕೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಆ ಪುಣ್ಯಕರ

ಸುಪ್ತಸ್ಯ ಸಾ ತತ್ರ ರಘೂದ್ವಹಸ್ಯ
ಪುಣ್ಯಾ ಯುಯಾ ರಾತ್ರಿರದೀನಸತ್ತ್ವಾ |
ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಾಭರಣಾ ಪ್ರತೀತಾ
ಚ್ಯೇಷ್ಠಸ್ಯ ಮಾಸಸ್ಯ ರಣೋತ್ಸುಕಸ್ಯ

|| ೫೨ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಭರತನಿರ್ಯಾಣವರ್ಣನಂನಾಮ ಚತುರಧಿಕ
ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ವಾದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ರಾತ್ರಿಯು ಬಹು
ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಭರತನ ಸಮರವ್ರಯಾಣ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂ ರನಾಲ್ಪನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ
॥ ಪಂಚಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಪ್ರಭಾತಾಯಾಂ ತು ಶರವರ್ಯಾಂ ದುಂದುಭಿಃ ಸಮಹನ್ಯತ |
ಸ್ರಾಯಾಣಿಕೋ ಮಹಾರಾಜಾ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥ ೧ ॥

ತಸ್ಯ ಶಬ್ದೇನ ಮಹತಾ ವಿಬುದ್ಧಃ ಕಟಿಕೇ ಜನಃ |
ಅವಶ್ಯಕರಣೀಯಾನಿ ಕೃತ್ವಾ ರಾಜಂಸ್ತುರಾನ್ವಿತಾಃ ॥ ೨ ॥

ತ್ವರಿತಾ ಗಮನಾರ್ಥಾಯ ಸಮಾಹೂಯೇತರೇತರಂ |
ಪಟಿನೇಶ್ವಾನಿ ರನ್ಯಾಣಿ ಸಂಹಂತುಮುಪಚಕ್ರಮುಃ ॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧-೩ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದನು --ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಯಿತು
ನಗಾರಿಯ ಧಣಾರ್ ಧಣಾರ್ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯು ವಿಜಯಪ್ರಯಾಣಸೂಚಕವಾಗಿ,
ಮೊಳಗತೊಡಗಿತು ಭರತನ ಪಾಳ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಈ
ಮಹಾಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದ ಪ್ರಯಾಣ ಸನ್ನಾಹಮಾಡಿ
ದರು ಬೇಗ ಬೇಗ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಣಿಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಪ್ರಯಾ
ಣಕ್ಕೆ ವಿಳಂಬವಾದೀತೆಂದು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಡಲು ತ್ವರಿಸಡಿಸು
ತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಬಿಡಾರಗಳ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿಚ್ಚಿ
ಹಾಕುತ್ತಲೂ, ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕೆಲವರು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕುತ್ತಲೂ
ಇದ್ದರು

ಮಹಾಂತಿ ಸುಮನೋಜ್ಞಾನಿ ವರ್ತತೋರ್ಣಕೃತಾನಿ ಚ |

ಚಕ್ರಸ್ತಾನಿ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸುಖವಾಹ್ಯಾನ್ಯಯತ್ನತಃ |

|| ೪ ||

ತತಸ್ತಾರೋಪಯಾಂಚಕ್ರಃ ಕರಭೇಷು ಖರೇಷು ಚ |

ಗೋರಥೇಷು ತು ಮುಖ್ಯೇಷು ತಥಾ ದಂತಿಷು ಸತ್ಸರಾಃ |

|| ೫ ||

ಭಾಂಡಮುಚ್ಛಾವಚಂ ಚೈವ ಶಯನಾನಿ ನೃದೂನಿ ಚ |

ಆಸನಾನಿ ಚ ಮುಖ್ಯಾನಿ ಭಾಂಡಂ ಯಚ್ಚ ಮಹಾನಸೇ |

|| ೬ ||

ವೇಯಂ ಚ ಯವಸಂ ಚೈವ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ |

ಕವಚಾನಿ ತುರಂಗಾಣಾಂ ಶಿಲ್ಪಭಾಂಡಾನಿ ಯಾನಿ ಚ |

|| ೭ ||

ಧನಂ ಚ ವಿವಿಧಂ ರಾಜಸ್ವವೋವಕರಣಾನಿ ಚ |

ಆರೋಪ್ಯಮಾಣೇ ಭಾಂಡೇ ತು ಕರಭಾಣಾಂ ವಿಕೃಷ್ಯತಾಂ |

|| ೮ ||

ಶುಶ್ರುವೇ ತುಮುಲಃ ಶಬ್ದಃ ಖರಾಣಾಂ ಚ ಖರಸ್ವನಃ |

ಗಜಾನಾಂ ಯುಜ್ಯಮಾನಾನಾಂ ತುರಂಗಾಣಾಂ ರಥೈಃ ಸಹ |

|| ೯ ||

೪-೫ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಸುಲಭವಾದ ಕಂಬಳಿಯ ದೇರೆಗಳನ್ನು ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಯಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿದರು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಕತ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾರಭಾರವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಸ್ಥಿಲ್ಲಾ ಹರಿದರು

೬-೮ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಹಾಸಿಗೆಗಳು, ಮಣಿಗಳು, ಬಿಂದಿಗೆ ಕೊಳದಪ್ಪಲೆಗಳು, ಉಳಿದ ಇತರ ಅಡಿಗೆ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ, ಪಾನೀಯ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ, ಹುಲ್ಲಿನ ಕಂತೆಗಳೂ, ವಿವಿಧ ಶಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಕುದುರೆ ಜೇನುಗಳೂ, ಅಲಂಕಾರವಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ, ಹಣದ ಚೀಲಗಳೂ, ಹಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳೂ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಉಪಯುಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಜಾಂವಾಹನಗಳ ಮೇಲೂ, ಬಂಡಿಗಳ ಮೇಲೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಪೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು

೯-೧೧ ಸಾಮಾನು ತುಂಬಿದ ಗಾಡಿಗಳೂ, ಸಾಮಾನನ್ನು ಹೂತ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟೊಡನೆ ಬಹು ಗದ್ದಲವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಧ್ವನಿನೊಡತೊಡಗಿದವು. ಕತ್ತಿಗಳು ಕಿರಿಚಿದುವು ಆನೆಗಾಡಿ, ಕುದುರೆಗಾಡಿ

ವಾದ್ಯಾನಾಂ ಹನ್ಯಮಾಸಾನಾಂ ಶುಶ್ರುವೇ ತುಮುಲಂ ಸ್ವನಂ ।

ನಾದೇನ ಗಜಘಂಟಾನಾಂ ಬೃಂಹಿತೇನ ಚ ಪಾರ್ಥಿವ

॥ ೧೦ ॥

ಹ್ರೇಷಿತೇನ ತುರಂಗಾಣಾಂ ಬಿಭೂವ ತುಮುಲಃ ಸ್ವನಃ ।

ಪ್ರಾಯಾಣಿಕಮುಪಾದಾಯ ತಾಂಡಯನ್ನೇನ ದುಂದುಭಿಂ

॥ ೧೧ ॥

ಅಗ್ರೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾನ್ಯೇನ ಯಯೌ ದುಂದುಭಿಃ ಸಹ ।

ವಣ್ಯಾನಿ ಚ ಸಮಾದಾಯ ನಣಿಜಸ್ತ್ವರಿತಾ ಯಯುಃ

॥ ೧೨ ॥

ಗ್ರಹೀತುಕಾಮಾಶ್ಚಾನ್ಯಾನಿ ಸೋದಕಾನಿ ಸಮಾನಿ ಚ ।

ಸ್ಥಾನಾನಿ ವರಮುಖ್ಯಾನಾಂ ಯಯುಃ ಶ್ವಾಗ್ರೇಸರಾ ನರಾಃ

॥ ೧೩ ॥

ಮಹಾನಸಿಕಮುಖ್ಯಾಸ್ತು ತ್ವರಿತಾಶ್ಚ ತಥಾ ಯಯುಃ ।

ಸುಖಯಾನಾಸು ರಮ್ಯಾಸು ತಥೈವಾಶ್ವತರೀಷು ಚ

॥ ೧೪ ॥

ಗಳು, ಎತ್ತಿನಗುಡಿಗಳ ಚಕ್ರಗಳು ಕಿರಕಿರ ಸವ್ದರಾಡಿದುವು ವಾದ್ಯಗಳು ಮೋಗ
ಪೊದಗಿದುವು ಅನೆಗಳ ಕತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ದೂಡ್ಡ ಘಂಟೆಗಳ ಸದ್ದು, ಗಜಗಳ
ಬೃಂಹಿತವೂ (ಕೂಗು) ಕುದುರೆಗಳ ದೇವಾ (ಕೂಗುವ) ಧ್ವನಿಯೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ
ಮುಂದೆ ಹೊರಟ ಮಾವಟಗರ, ಅನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನಗಾರಿಯನ್ನು ಬಡಿ
ಯುವ ಭಾರೀ ಧ್ವನಿಯೂ ದಿಕ್ಕುಗಳ ತುದಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮೊಳಗು
ತ್ತಿದ್ದುವು

೧೨-೧೪ ಸೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡಿ ಲಾಭ ಸಂಪಾದಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ
ಸವಾರ್ಥಗೋಡನ ಹೊರಟಿದ್ದ ವರ್ತಕರು ಬೇಗ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಅವಸರ ಅವಸರವಾಗಿ
ಕ್ರಯ್ಯ ಸವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು ಮುಂದೆ
ಮುಂದೆ ಹೊರಟ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನೂ, ಸೃಷ್ಟವನ್ನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ
ತಾವೂ ಬೇಗ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬ ಆತುರದಿಂದ ಹಿಂದಾಗಿ
ಹೊರಟ ಜನರು ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯವರ ಅವಸ್ಥೆ
ವೇಳುವಳಾಗಿಲ್ಲ ತಡವಾಗಿ ತಾವು ಎದ್ದದ್ದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮ ಒಂಡಿಗಳನ್ನೂ ವಾದನಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿ ವೇಗವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ
ಮುಂಚೆ ತರುವುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆತುರಪಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿದರು

ಅರೋಹ್ಯ ಯೋಷಿತೋ ಜಗ್ತುಃ ಪ್ರತ್ಯುಷೇ ಮುದಿತಾ ಜನಾಃ ।

ಅರೂಢಾಶ್ವಾಪರಾ ನಾರ್ಕಃ ಸವಿತಾನಾಃ ಕರೇಣವಃ

॥ ೧೫ ॥

ಕಂಚುಕೋಷ್ಣೀಷಿಭಿರ್ಗುಪ್ತಾ ಗುಪ್ತಾ ನರ್ಷವರೈಸ್ತಥಾ ।

ಯಯುಃ ಸಸೈನ್ಯಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ಗೀತವಾದ್ಯಪುರಃಸರಾಃ

॥ ೧೬ ॥

ದೀನಾಂಧಕೃಪಣಾನಾಥಾಂಸ್ತರ್ಪಯಂತ್ಯೋ ಧನೇನ ತಾಃ ।

ನರೇಂದ್ರಯೋಷಿತೋ ರಾಜ್ಞಾಂ ದಿವ್ಯಾಂಕಾರಭೂಷಿತಾಃ

। ೧೭ ॥

ತಥಾನ್ಯೇ ಬದ್ಧನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಾಃ ಪುರುಷಾಶ್ಚ ಕಲಾಪಿನಃ ।

ಅದೀಪ್ಯ ತೃಣವೇಶ್ಮಾನಿ ಜಗ್ಮುಸ್ತ್ವರಿತಮಾನಸಾಃ

॥ ೧೮ ॥

೧೫-೧೬ ಸೈನ್ಯವ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ಹೆಂಗಸರು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳ ರಥಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು ಅವರುಗಳು ಆಗಿಂದಾಗ್ಯೆ ನೆರಗನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಎಳೆದು ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಖೋಜಾ (ನವುಂಸಕ) ಗಳು ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾವಲಿದ್ದರು ಆ ಲಲನೆಯರು ಆನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೋಗುವಾಗ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಕೆಲವರು ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು

೧೭ ಕುರುಡರೂ, ಕುಂಟರೂ, ಹೆಳವರೂ, ತಿರುಕರೂ, ಅಂಗಹೀನರೂ ಕಾಸನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಅವರಿಗೆ ರಾಜ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಣದ ಬೀಲಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅದರಿಂದ ದುಡ್ಡುಗಳನ್ನು ಈಚೆಗೆ ತೆಗೆದು ಆ ಕಂಗಾಲರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದರು

೧೮ ಕಲವು ಜನ ಸಿಪಾಯಿಗಳು (ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯವರು) ತಮ್ಮ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಒರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಸೈನಿಕರ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಹುಲ್ಲು ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಉರಿಸಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೊರಟರು

ಭರತೋಽಪಿ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಶಿಬಿಕಾಂ ರತ್ನ ಭೂಷಿತಾಂ ।

ವಿನಿರ್ದಯಾ ಮಹಾತೇಜಾಸ್ತು ರ್ಭೂಷಾಪುರಃಸರಃ

॥ ೧೯ ॥

ಶೂನ್ಯಂ ಚ ಶಿಬಿರಸ್ಥಾನಂ ಗೃಧ್ರಮಂಡಲಸಂಕುಲಂ ।

ಬಹುಕ್ರವ್ಯಾದಸಂಕೀರ್ಣಂ ಕ್ಷಣೇನ ಸಮಪದ್ಯತ

॥ ೨೦ ॥

ಗಜೋಷ್ಟ್ರಗರ್ವಭಾಶ್ವಾನಾಂ ಶರೀರಾವಯವೈರ್ಯುತಂ ।

ಭಗ್ನಭಾಂಡಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ಶರೀರಾವಯವೈರ್ಯುತಂ

॥ ೨೧ ॥

ಬಹುಕ್ರವ್ಯಾದಸಂಕೀರ್ಣಂ ಕರೀಷೋತ್ಕರಸಂಯುತಂ ।

ಖಾತ್ಯೈರ್ಮಹಾನಸಸ್ಥಾನೈರ್ದಗ್ಧವೃತ್ತಿಕಯಾ ಯುತೈಃ

॥ ೨೨ ॥

ಸಮಂಡಕರ್ದಮೋಪೇತ್ಯೈರ್ಮುಕ್ತಿಕಾಸಹಿತೈರ್ಯುತಂ ।

ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ನಿರ್ದಯುಃ ಸರ್ವೇ ಭರತಸ್ಯ ತು ಸೈನಿಕಾಃ

॥ ೨೩ ॥

೧೯ ಭರತನು ರತ್ನವಿಚಿತವಾದ ಸಲ್ಲಿಕೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ದನು ಆಗ ಸಕಲ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳೂ ಭೋಗವಿಧವು ನೀತವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಗಳಾದುವು.

೨೦. ಈ ರೀತಿ ಭರತನ ಸೈನ್ಯವು ಆ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಹೊದನೆಯೇ ಆ ಬಯಲಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಜನವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹವ್ಯಗಳೂ ಹಸಿದ ರಾಕ್ಷಸರೂ, ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗಾಗಿ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು.

೨೧-೨೨ ಈ ಬಡಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜುಗವಲ್ಲಿ ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೆಯೂ ಕತ್ತೆ ಕುದುರೆ ಅನೆ ಒಂಟೆಗಳ ಲದ್ದಿಯೂ, ಒಡೆದ ಗಡಿಗೆ ಮಡಿಕೆಗಳ ಚೂರಿಸ ರಾಶಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೋ ಎನೋ ಎಂದು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಕೇಡಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಅಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಬೆರಣೇಬೂದಿಗಳೂ, ಇದ್ದಲು ರಾಶಿಯೂ, ಅಡಿಗೆಗಾಗಿ ಅಗದಿದ್ದ ಸುಟ್ಟ ಒಲೆಗಳ ಗುಂಪುಗಳ್ಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

೨೩ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಸರನ್ನು ಸುಡುವಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಗರಣಿಗಳು ಧೂಳಿನೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಕೆಸರಾಗಿ ವಾಸನೆ ಹುಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು ಆ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಕೆಸರಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಪಲಕ್ಷ ನೋಣಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೋರು ತಿತ್ತು ಈ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಭರತನ ಸಕಲ ಪರಿವಾರವೂ ಮುಂದಿನ

ಪ್ರಯಾಣೇ ತಸ್ಯ ಸೈನ್ಯಸ್ಯ ಬಲೀವದ್ವಾಂಚ್ಛಮಾನ್ವಿತಾಃ ।

ನಾಗಾನುತ್ಥಾಪಯಾಮಾಸುರುಪವಿಷ್ಣಾನ್ಪ್ರಯತ್ನತಃ

॥ ೨೪ ॥

ಕೇಚಿದುಷ್ಟ್ರಪರಿತ್ರಸ್ತಾನ್ಗರ್ಧಭೇನ ನಿಪಾತಿತಾಃ ।

ಭಾಂಡಾನಾರೋಪಯಾಂ ಚಕ್ರುಃ ಭೂಯಃ ಏವ ನರೋತ್ತಮಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ನದ್ಯುತ್ಪಾರೇಷು ಮಹಿಷಾನ್ಯೇಚಿತ್ಸೂರ್ಯಾಂಶುತಾಪಿತಾಃ ।

ನಿಷಣ್ಣಾನ್ಸಹ ಭಾರೇಣ ತಾಡಯಾಂಚಕ್ರೀರ ಜನಾಃ

॥ ೨೬ ॥

ಕೇಚಿದಶ್ವತರಾಂಸ್ತ್ರಸ್ತಾ ನಾಗಬೃಂಹಿತನಿಸ್ಪನ್ಯೈಃ ।

ಆರೂಢಯೋಷಿತೋ ಯತ್ನಾಜ್ಜಗೃಹುರ್ನ್ಯಪ ರೃಷಿಷು

॥ ೨೭ ॥

ಮಜಲು ಮುಬ್ಬಲು ಪ್ರವಾಣ ಪಳಸಿದುವು.

೨೪ ಈ ಪ್ರಯಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎತ್ತುಗಳು ಆಯಾಸಪಟ್ಟು ಮಲಗಿ ಮೆಲುಕು ಊಕುತ್ತಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು ಇದರಂತೆ ಆನೆಗಳೂ ಸಹ ಮಲಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದವು ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟಿಹೊಡೆದು ಒಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಜನರು ಎಬ್ಬಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

೨೫ ಒಂಟೆಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಕತ್ತೆಗಳು ಬೆಚ್ಚಿ ತಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿಕೊಂಡವು ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒರುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಪುನಃ ಆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇರಿ ಅದನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು

೨೬ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಲೇರುತ್ತ ಬರಲು ನದಿಗಳನ್ನು ದಾಟುವಾಗಲೂ ಎತ್ತರ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗಲೂ ಹೊರೆ ಹೊರಲಾರದೆ ಕೋಣಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು ಪಾಪ! ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಜನರು ಸಿದ್ಧಯರಾಗಿ ಬಲವಾಗಿ ಹೊಡೆದು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

೨೭ ಆನೆಗಳ ಕೂಗಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಿದ ಹೇಸರ ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯರು ತಾವೆಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೇವೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಆ ಕತ್ತೆಗಳ ಬೆನ್ನನ್ನು ಒಲವಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು

ಕೇಚಿದಶ್ಚೈರ್ಗಜತ್ರಸ್ತೈರಾಕ್ಷಿಪ್ತಾ ಭುವಿ ಮಾನವಾಃ |

ಜಾನುನಿಮುಶ್ರಣಾರ್ಥಾಯ ನಾಜಿಗ್ರೀವಕೃತಾಂಘ್ರಯಃ || ೨೮ ||

ತುರಂಗಾಂಶ್ಚ ತದೋದ್ಭ್ರಾಂ ತಾಂಸ್ರಸ್ತಚಮಾಂಶ್ಚ ಸಾದಿನಃ |

ಕೇಚಿದಾಕ್ರಮ್ಯ ನೇಗೇನ ಜಗೃಹುಸ್ತತ್ರ ಯಾದವ || ೨೯ ||

ವಿಶಶ್ರಮುಸ್ತಥಾ ಕೇಚಿದ್ವೈಹೃಚ್ಛಾಯಾಸು ಮಾನವಾಃ |

ಕೇಚಿಚ್ಛೋದಕತೀರೇಷು ಚಕ್ರರೇ ಭೋಜನಕ್ರಿಯಾಂ || ೩೦ ||

ಕೇಚಿತ್ಸಂತ್ರಸ್ತತುರಗಸನ್ನಿ ಕೃಷ್ಣಸಮುತ್ಥಿತೈಃ |

ದ್ರುತಾನ್ಯಾಪಿಂಜಲೈರ್ಯತ್ನಾ ಜ್ವಗೃಹುಸ್ತಾಂಸ್ತುರಂಗಮಾಃ || ೩೧ ||

೨೮ ಅನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆದರಿ ಕುದುರೆಗಳು ಓಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೂಳಿತಿದ್ದ ಸವಾರರು ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವಕ್ಷಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಅವರ ಮೋಣಕಾಲುಗಳೂ, ಮಂಡಿಗಳೂ ನೋವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ನೋವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸವಾರರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದ ವಾಯುಶೈಲಗಳನ್ನು ನೋವಾದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

೨೯ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕುದುರೆಗಳು ಅನೆಯ ಕೂಗಿಗೆ ಹೆದರಿ ಹತೋಟಿ ತಪ್ಪಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಅಶ್ವರೂಢರು ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದು ಆ ಕುಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತಡೆದು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೦. ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಬಿಸಿಲ ವೇಗವನ್ನು ತಾಳಲಾರದ ಮರದ ಸೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನೀರಿನ ಜಾಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ನೀರಿನ ಬಳಿ ಕುಂತು ತಾವು ಕಟ್ಟಿ ತಂದಿದ್ದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೧ ಅನೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಅದರ ಮೇಲಿನ ಚತುರರಾದ ಸವಾರರು, ಆ ವೇಗದ ಕುಣಿತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣವನ್ನೆಳೆದು ಜಗ್ಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೇಚಿತ್ಕಟಿಕಸಂತ್ರಸ್ತಾನ್ಮೃಗಯೂಧಾಸ್ಪ್ರಧಾನತಃ |
ವೇಗೇನಾಕ್ರಮ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟೈರ್ಜಘ್ನುರ್ಯದುಕುಲೋದ್ವಹಃ

|| ೩೨ ||

ಕೇಚಿಚ್ಚ ಯನಸಂ ಚಕ್ರಃ ಕೇಚಿಚ್ಚ ಕ್ರುರಭೇಂದನಂ |
ತಥಾನ್ಯೈರ್ದ್ವಿಗುಣೇಭೂತಂ ತಥಾ ದುಂದುಭಿನಿಸ್ಸನಂ

|| ೩೩ ||

ಪ್ರಾಯಾಣಿಕಂ ಜಹುಃ ಶೀಘ್ರಂ ಶ್ರುತುಂ ಯದುಕುಲೋದ್ವಹಃ |
ಕೇಚಿಮಾಪಣನೀತ್ಯಗ್ರಮಹಾವಂಶಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಂ

|| ೩೪ ||

ಸಪತಾಕಂ ನರಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಸ್ಮ ಇತಿ ಮನೀನಿರೇ |
ಚಕ್ರಃ ಕೇಚಿಚ್ಚ ಚ್ಛಂದಾಸಿ ಸಹಾಯಾನಾಂ ಪುನಃಪುನಃ

|| ೩೫ ||

೩೨ ಈರೀತಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸೈನ್ಯವು ಒರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಡಿ ನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾನಾವಿಧ ವನವ್ಯುಗಗಳು, ದಿಕ್ಪತೋರದೆ ಹದರಿ ದಿಕ್ಪಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವೃಗಯಾ (ಬೇಟೆ) ಕೌತುಕಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಗುರಿಕಟ್ಟಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಆ ಕಾಡು ವೃಗಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೩. ಹುಲ್ಲಿನ ಭಾರವಾದ ಹೂರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೆಲವರು ಆ ಸೈನ್ಯದ ಹೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒರುತ್ತಿದ್ದರು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಬಹು ಭಾರವಾದ ಸೌದೇ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಅದರರಡರಷ್ಟು ಭಾರವಾದ ನಗಾರಿಗಳನ್ನು ಕತ್ತಿಗೆ ತಗಲುವಾಕೆಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಕೆಲವರು ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೪ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜನರು ಬಹುದೂರ ನಡೆದು ಆಯಾಸಗೊಂಡು, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಡಾರವು ಸಿಕ್ಕಿತೋ ಎಂದು ವೇಚಾಡುತ್ತಿರುವುದರೊಳಗೆ ದೂಡ್ಡ ದೂಡ್ಡ ಬೊಂಬುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯು ಗೋಚರವಾಯಿತು.

೩೫ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಾವುಟಗಳ ಕಾಣಿಸುವು ಬಹೋ ! ಇನ್ನೇನು ನಾವು ಇಳಿಯುವ ಮಜಲು ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಜನರು ಸಂತೋಷಪಡತೊಡಗಿದರು ಕೆಲವರು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಕೂರಿತು, ಇದೇ ತಾನೇ ನಾವು ಇಳಿಯುವ ಸ್ಥಳ, ಎಂದು ಪವೇ ಪದೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪುರೋಗತಾನಾಂ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನಲಬ್ಧಿಚಿಕೀರ್ಷಯಾ ।

ಕೇಚಿತ್ಪಟಿಕುಟೀಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಕೀಯಾಂ ತ್ವರಿತಾ ಯಯುಃ ॥ ೩೬ ॥

ವರ್ತತೋರ್ಣಾಕೃತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗೃಹಾಂಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಯಯುದ್ರುಫತಂ ।

ಕೇಷಾಂಚಿತ್ತತ್ರ ವೇಶ್ಮಾನಿ ತೀರ್ಣಾನಿ ನೃಪಸತ್ತಮ ॥ ೩೭ ॥

ಕೃತಾನಿ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾನಿ ದದೃಶುಸ್ತತ್ರ ಮಾನವಾಃ ।

ದ್ರುಮೈರ್ವಿಶ್ರಾಮ್ಯಮಾಣೈಶ್ಚ ಕ್ರಿಯಮಾಣೈಸ್ತಥಾ ಕಟೈಃ ॥ ೩೮ ॥

ಗೃಹೈರಾರೋಹ್ಯಮಾಣೈಶ್ಚ ವಟೋರ್ಣಾತ್ಪಣಸಂಸ್ಪೃತೈಃ ।

ಶುಶುಭೇ ತನ್ಮಹಾರಾಜ ಶಟಿಕಂ ಶುಭಕರ್ಮಣಃ ॥ ೩೯ ॥

ಶಸ್ತ್ರೇಣ ಸಂಶೂಧಯತಾಂ ಭುವಂ ಭೂಮಿವತೇ ನೃಣಾಂ ।

ರಾಜಸಾಕ್ರಾಂತವಪುಷಾಮಪ್ರಕಾಶಂ ವಪುರ್ಬಭೌ ॥ ೪೦ ॥

೩೬ ವಜ್ರಮಹಾರಾಜ ! ಭರತನ ವಿಜಯ ಯಾತ್ರಾಪ್ರಕರಣವನ್ನ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು ನೈಸ್ಯವು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಂದೆ ಹೋದ ಜನರು ಮುಂದಿನ ಮಜಲವನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೈಸ್ಯದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡರು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ತಮ್ಮ ಗಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಡಿಸಿದ ಬಿಡಾರವ ಗುಡಾರವಾವುವೆಂದು ಹುಡುಕಿ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಚಾರುಕುಮಾಡಿದರು.

೩೭-೪೦ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಿಡಾರದ ಕುಟೀರಗಳನ್ನು ಕಂಬಗಳಿಂದ ಅವು ನಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೋಗಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು ಅನೇಕ ಗುಡಾರಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದುವು ಇನ್ನು ಕೆಲವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಇದ್ದರು ಕೆಲವು ಗುಡಾರಗಳು ಮರದ ನೆರಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು ನೆಲವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆತ್ತಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೆತ್ತಗಿರುವ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲಿನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅನೇಕ ಗುಡಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು ಆ ಗುಡಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಜನರು ಗುದ್ದಲಿ ಸಿಕಾಶಿಗಳಿಂದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಗೆದು ಅದನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಹರಡಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮೈಕೈಗಳೆಲ್ಲಾ ಧೂಳುಗಳಿಂದ ಮ್ಯಾಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಂತಹೀನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥತೋಯ ಸಂಪೂರ್ಣದೃತಯಶ್ಚ ತಥಾ ಜನಾಃ ।

ಧಾವಮಾನಾಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯಂತೇ ವರ್ಧಿತಾ ಗೃಹಶೋಧನೇ ॥ ೪೦ ॥

ಅಭ್ಯುಕ್ತಯಂತಿ ಚಾಪ್ಯನೈ ತೃಣನೇಶ್ವಾನಿ ಸಾರ್ಥಿವ ।

ತಸ್ತಾನಾಂ ಶೀತಕಾಮಾನಾಂ ದೃತಿವಕ್ರೋದ್ಗತೈರ್ಜಲೈಃ ॥ ೪೧ ॥

ಅಭಿಶ್ರವೇಣ ಧೂವೇನ ಸಮಂತಾದಾಕುಲೀಕೃತಂ ।

ಬಭೂವ ತಸ್ಯ ಕಟಿಕಂ ನೀಹಾರೇಣೈವ ಸಂಯುತಂ ॥ ೪೨ ॥

ಅನರೋಪಿತಘಾಂಡಾನಾಂ ದಾಂತಾನಾಂ ಯದುದನಂದನಂ ।

ವೃಷ್ಣಾನ್ಯಭ್ಯುಕ್ತಯಾಮಾಸುರ್ಗೋಮಯೇನ ಜಲೇನ ಚ ॥ ೪೩ ॥

ಖರೋಷ್ಪ್ರಸಬಲೀವರ್ಧಂ ಚರಣಾರ್ಥೇ ವಿನಿರ್ಗತಂ

॥ ೪೪ ॥

ದದೃಶೇ ಬಹುಸಾಹಸ್ರಂ ಕಟಿಕೇ ಭರತಸ್ಯ ತು ।

ರಥೇಭ್ಯಸ್ತುರಗಾನಸ್ತೇ ವಿಮುಚ್ಯ ಹಯಕೋವಿದಾಃ ॥ ೪೫ ॥

೪೦-೪೨ ಮಣ್ಣನ್ನು ಆಗದು ನೆಲವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದ ಕುಂತಿ ಭಾವಿಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಸುರಿದು ಅದನ್ನು ದಮ್ಮಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನೆಲವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಕೂಲಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಆಳುಗಳು ನೆಲದಮೇಲೆ ಹರಡಿದ್ದ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚ ನೀರನ್ನು ಚಮುಕಿಸಿ ಬಿಲಿಸಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದಾದ ಆಯಾಸವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ತಣ್ಣಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಆ ಗುಡಾರಗಳು ಸುನಾಸನೆಯುಳ್ಳುದಾಗಿರಲೆಂದು ಧೂಪದ ಹುಡಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಧೂಪದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು

೪೪-೪೬ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಿ ವದಾರ್ಥಗಳ ಬಂಡಿಗಳೂ ಅಡಿಗೆ ಬಿಡಾರದ ಬಳಿ ಇದೂಡನೆ ಆ ಪಾತ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೆಳಕ್ಕೆಳಿಸಿ ಆ ವಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಗಣೆ ನೀರಿನಿಂದ ಚುಮುಕಿಸಿ ಹುಳಿ ಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಇಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

ಹೇಸರಗತ್ತಿಗಳೂ, ಅನೆಗಳೂ, ಕುದುರೆಗಳೂ, ಎತ್ತುಗಳೂ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿ ಬಂದು ಬಂದು ಆ ಬಿಡಾರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು

ಅವರೋಪಿತಭಾಂಡಾನಿ ಸ್ವಾಂತಯಾಂಚಕ್ರರೇ ಶನೈಃ |

ಸಮುತ್ಥಾಯ ರಜೋ ಭೌಮಂ ತುರಂಗಪರಿವರ್ತನೈಃ || ೪೭ ||

ಖಮಾರುರೋಹ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಪೋತಾರುಣಸಾಂಡುರಂ |

ಸ್ಥಾಪಯಾಂಚಕ್ರರೇ ಚಾನ್ಯೇ ಜಲಸ್ಥಾನೇ ಚ ನಾಜಿನಃ | ೪೮ ||

ಶ್ರೇಣೀಂ ಚಕ್ರಸ್ತಥೈವಾನ್ಯೇ ಕಟಿಚ್ಛಾಯಾಸು ಪಾರ್ಥಿವ |

ವಿತಾನಾಧಸ್ತಥಾ ಕೇಚಿತ್ಸ್ಥಾಪಯಾಂಚಕ್ರರೇ ಹರ್ಯಾ || ೪೯ ||

ಹಯೇಭ್ಯೋ ಯವಸಂ ದತ್ವಾ ಕೇಚಿದ್ಭುಜಿರೇ ಜನಾಃ |

ಕಟಿಚ್ಛಾಯಾಶ್ಚ ನಾಗಾನಾಂ ಚಕ್ರಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಸಹಸ್ರಶಃ || ೫೦ ||

ವಿತಾನಾನಿ ಚ ಮುಖ್ಯಾನಿ ಸೂರ್ಯತಾಪಪ್ರಶಾಂತಯೇ |

ಸ್ನಾತಾ ಜಲಾಶಯೇ ನಾಗಾಂಲ್ಲಬ್ಧತೋರ್ಯಾಜನಾಧಿಪ || ೫೧ ||

ಗಾಡಿಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಲಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ
ಆ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು

೪೭-೫೪ ಕೆಲವು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
ಗೂಟಹೊಡೆದು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದರು ಹೀಗೆ ಅನೆಗಳನ್ನೂ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಸಾಲ
ಸಾಲಾಗಿ ವರಸೆವರಸೆಯಾಗಿ ಗೂಟಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಆ
ನೋಟವು ಬಹಳ ಮನೋಹರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಅನೆಗಳಿಗೂ, ಕುದುರೆಗಳಿಗೂ
ಜೊಂಡು-ಹುಲ್ಲು ಮುಂತಾದ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟುಬಳಿಕ, ಅದರ ಮಾವು
ತರೂ, ರಾವುತರೂ ತಾವು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು

ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳದಂತೆ ಬಹು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಡೇರೆಯ
ನೆರಳುಗಳಲ್ಲೂ ಮರದ ನೆರಳುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಗೂಟ ಹೊಡೆದು ಸಾಲಾಗಿ
ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದರು ಅನೆಗಳನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವು ದಣಿವಾರುವಂತೆ ನೀರು ಕುಡಿದು
ಸೊಂಡಿಲಿನಿಂದ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಸ್ನೇಹೈಯಾಗಿ ಸುರಿದುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಆ ಅನೆ
ಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಗಜಸ್ನಾನವೆನ್ನುವಂತೆ ಆ ಗಜಗಳು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ

ಸಂಭನ್ನಾಸ್ತೃಪರೀಧಾನಕುಂಭಾ ನಿನ್ಯುಃ ಸ್ವಮಾಲಯಂ ।

ಕಟಿಕಾದ್ಧೂರತಶ್ಚಕ್ರಾಲಾನಂ ನೃಪ ದಂತಿನಾಂ

॥ ೫೨ ॥

ಅಲಾನಾನಿ ಮಹಾರಾಜ ಮಹಾವೃಕ್ಷೇಷು ಮಾನವಾಃ ।

ಅದಾಯ ಗೋಪಿನಸ್ತತ್ರ ಕಟಿಕಾಶ್ಚ ವಿದೂರತಃ

॥ ೫೩ ॥

ಗೋಸಂಘಾನ್ಮಹೀಷೀಸಂಘಾಂಶ್ಚಕ್ರನ್ಯೃ ಸ್ತಾನ್ಯಥಾಸುಖಂ ।

ಕಟಿಕೇ ಚ ತಥಾನಿ ನ್ಯುಗೋರಸಾನಿ ನರಾಧಿಪ

॥ ೫೪ ॥

ಕಟಿಕಾಪಣ್ಯವೀಧೀಂ ಚ ಸರ್ವಪಣ್ಯವಿಭೂಷಿತಾಂ ।

ದದೃಶುಃ ಪುರುಷಾಸ್ತತ್ರ ಅಯೋಧ್ಯಾಮಿವ ಚಾಪರಾಂ

॥ ೫೫ ॥

ಸ್ಥಾನಾನಿ ಸರ್ವವೈದ್ಯಾನಾಂ ಸಧ್ವಜಾನಿ ನರಾಧಿಪ ।

ಸಾಂಗದಾನಿ ಚ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಕಟಿಕೇ ಭರತಸ್ಯ ತು

॥ ೫೬ ॥

ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷೇಣ ವೀರೇಣ ವಿಜಯೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।

ಕೃತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರೇಣ ಸ್ಕಂಧಾವಾರನಿವೇಶನಂ

॥ ೫೭ ॥

ಬಳಿಕ ಗುಡಾರಗಳಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರುವ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು

ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳನ್ನೂ ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನೂ, ಅನೆ ಕುದುರೆಗಳಿಗಿಂತ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಅವುಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕರದು ಕೊಂಡು ಬಿಡಾರಗಳಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು

೫೫ ಆ ಸೈನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ, ನಾಲುಹಿಡಿದು ಜೋಡಿಸಿದ್ದ, ನಾನಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಗಳು ದಾರಿಯ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲೂ ಬಹುದೂರ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣವೇ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು

೫೬ ಆ ಸೈನ್ಯದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ವೈದ್ಯರ ಗೃಹಗಳು ಬಾವುಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದುವು

೫೭. ಸೈನ್ಯದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಿಜಯನೆಂಬ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯ ರಿಸ್ತಿನಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಕಲರ ಬಿಡಾರಗಳೂ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದುವು

ವಿನೇತ ಭರತಃ ಶ್ರೀಮಾಂಶ್ಚ ತುರಂಗಬಲಾನ್ವಿತಃ ।

ಅನ್ವೀಯಮಾನೋ ವೀರಾಭ್ಯಾಂ ಪುತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಯದುನಂದನ

॥ ೫೮ ॥

ಪುಷ್ಕರೇಣ ಚ ವೀರೇಣ ತಕ್ಷೇಣ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾ ।

ಬಲಮುಖ್ಯೈಸ್ತದೈವಾನ್ಯೈಃ ಸೂತಮಾಗಧಬಂದಿಭಿಃ

॥ ೫೯ ॥

ಶಂಖವಾದಿತ್ರಶಬ್ದೇನ ಪಟಹಾನಾಂ ಸ್ವನೇನ ಚ ।

ಭರತಸ್ಯ ಗೃಹದ್ವಾರತೋರಣಾಂತಿಕಮಾಗತಾಃ

॥ ೬೦ ॥

ಬಭೂವುರ್ಬಲಮುಖ್ಯಾಸ್ತೇ ದಿಕ್ಷು ಯೇ ಯದುನಂದನ ।

ಸಂತೈಜ್ಯ ಮಧ್ಯಮಾಂ ವೀಧೀಂ ಪ್ರನೇಶಾಯ ಮಹಾಮನಾಃ

॥ ೬೧ ॥

ಬಂದಿಭಿಃ ಪ್ಯಾಪ್ಯಮಾನಾಂ ಸ್ತಾರ್ತನಾಮಕರ್ಮಾವದಾನತಃ ।

ಶಿರಃಕಂಪೇನ ಭರತಃ ಪ್ರೈರಯತ್ಸಾನ್ನಿನೀಶನಾ

॥ ೬೨ ॥

೫೮-೫೯. ಮಹಾರಾಜನಿಗಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಜಯೋಗ್ಯನಾದ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಭರತನೂ, ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಪುಷ್ಕರ ಮತ್ತು ತಕ್ಷರೂ ಸಹ ಇದ್ದು ಕೊಂಡರು ಚತುರಂಗ ಒಲವೂ ತಮತಮಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಆವೇಶನಗಳಲ್ಲ ಇವರು ಕೊಂಡುವು ಸೂತಮಾಗದ ವಂದಿಗಳು ರಾಜಗೃಹದ ಅಕ್ಕವಕ್ಕಗಳಲ್ಲೇ ವಿಡುರ ಮಾಡಿದರು

೬೦-೬೨ ಭರತನು ತನ್ನ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿಳಿದೊಡನೆ ನಾನಾವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು ವಂದಿಮಾಗಧರು ಹೊಗಳಿದರು ಆ ಬಳಿಕ ಅವರವರಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದ್ದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಹಸರನ್ನ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಜನರು ಇಳಿದು ಸುಖವಾಗಿ ಸ್ನಾನಭೋಜನ ನಿದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ದಣಿವಾರಿಸಿ ಕೊಂಡರು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೇವೇಂದ್ರನೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭರತನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು

ಎರಡೆರಡು ಗಾವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಮಜಲಿನಂತೆ ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿವೂ ದಾರಿ ಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಗಂಗಾನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಒಂದಿಳಿದವು

ಬಲುಮುಖ್ಯಾನ್ನಿವೇಶಾಥ ಸ್ವಗೃಹಂ ಸರ್ವಯುದ್ಧಮತ್ |
ದ್ವಿಯೋಜನಾಧ್ವನಾ ಶ್ರಾಂತಾ ಭರತಸ್ಯ ತು ಸೈನಿಕಾಃ

|| ೬೩ ||

ಏವಿಶುರ್ಭವನಾನ್ವಾನ್ವಾನ್ವೇಜಿರೇ ಶಯನಾನಿ ಚ |
ಪ್ರವಿಶ್ಯ ನೇಶ್ಮಪ್ರವರಂ ಭರತೋಽಪಿ ಯಥಾಸುಖಂ

|| ೬೪ ||

ವಿಜಹಾರ ಮಹಾರಾಜ ದೇವರಾಜಸಮದ್ಯುತಿಃ |
ಕ್ರಮೇಣಾನೇನ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಭೂಮಿಸಾಲ ದಿನೇದಿನೇ |
ಅಸಸಾದ ವ್ರಜನ್ನೇನ ಗಂಗಾಂ ತ್ರಿವಥಗಾಂ ನದೀಂ

ಸುರಾಂಗನಾಪೀನವಯೋಧರಸ್ಯ-
ಸಚ್ಚಂದನಕೃಷ್ಣಾಲನಲಬ್ಧಲಕ್ಷ್ಮೀಂ |
ಗ್ರೀಷ್ಮಾರ್ಕ್ತತಾಪಾದ್ವಿಗಲತ್ತುಷಾರ-
ವಿವೃದ್ಧಶೀತೋದವಟೋತ್ತರೀಯಾಂ

|| ೬೬ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಪ್ರಯಾಣವರ್ಣನೋನಾಮು
ವಂಚಾಧಿಕ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

೬೬ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನದಿಯು ವ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ದೇವ
ಸಾರಿಯರ ಪೀನಕುಚಗಳಿಗೆ ಲೇಪಿಸಿದ ವರಿಮಳಗಂಧವನ್ನು ಗಂಗೆಯಿಂದ ತೊಳ
ಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು, ಬಿಸಿಲಿನ ತಾವದಿಂದ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ
ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಿಮಗಳ ಕಣಗಳೆಂಬ ನೂಲುಗಳಿಂದ ನೇಯ್ದ ಬಿಳಿಸೀರೆ
ಯನ್ನಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು
ಅಂದರೆ ಈ ತ್ರಿವಥಗೇಯಾದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಡೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ಪ್ರತಿವಿನ್ಯಾಸ
ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಸುಖ ವ್ರಯಾಣ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ
ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಷಡುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉನಾಚ ॥

ನಿನೇಶಮಕರೋದ್ರಾರ್ಜ ಗಂಗಾತೀರೇ ಸ ರಾಘವಃ ।
 ಭರತಸ್ಯ ತದಾ ಚಕ್ರುರ್ಗಂಗಾಯಾಂ ಜಲಮಂಟಪಾಃ ॥ ೧ ॥

ತಥೈವ ಬಲಮುಖ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ನರಾಧಿಪ ।
 ಸೈನಿಕಶ್ಚ ಜನಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತಾಂ ಸುರನಿಮ್ಮಗಾಂ ॥ ೨ ॥

ಸಾಫಲ್ಯಂ ಜನ್ಮನೋ ಮೇನೇ ತತ್ಯಾಜ ಚ ತಥಾ ಕ್ಲಮಂ ।
 ಸಸ್ಮಾ ಪಸೌ ಪಯಃ ಕಾನುಂ ಹರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ಯುತಃ ॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಎಲೈ ವಜ್ರರಾಜನೇ, ಕೇಳು. ಗಂಗಾನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಭರತನ ಸೈನ್ಯವು ಬಂದಿಳಿಯಿತಷ್ಟೆ. ಆಗ ಸೇವಕರು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಭರತನ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಜಲಮಂಟಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದರು.

೨-೩ ಭರತನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಕಲ ವೀರಶೂರ ಸೈನಿಕರೂ, ಇತರ

ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಜನರೂ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಾವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದುದು ಇಂದಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದಂಟಾದ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಜನರ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಇಳಿದು ಕೂಡಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು. ದಣಿವಾರುವಂತೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ

ಸ್ನಾಪಯಾಂಚಕ್ರೇ ತತ್ರ ತುರಂಗಾಂಸ್ತುರಗಪ್ರಿಯಾಃ ।

ಕುಂಜರಾಃ ಸ್ನಾಪಯಾಮಾಸುರ್ಮಹಾಮಾತ್ರಾಸ್ತಥೈವ ಚ

॥ ೪ ॥

ಮಜ್ಜದ್ವಿಬರ್ಹುಸಾಹಸ್ರೈಃ ಕುಂಜರೈರ್ಜಾಹ್ನುನೀ ನದೀ ।

ಕಿರಾತನಿಷಯೈಃ ಸೈವ ನಿರರಾಜ ಯಥೋಪಲೈಃ

॥ ೫ ॥

ಸಮುತ್ಥಿತಮಹಾಮಾತ್ರಾನ್ದ್ವಾನ್ದ್ವಾಭ್ಯಕ್ಷಣಭದ್ಮನಾ ।

ಚಿತ್ರೇಡುದ್ಯುತಿಭಿಃ ಕೇಚಿದ್ವಿನಿಶುರ್ಬಾಹುಭಿಸ್ತಥಾ

॥ ೬ ॥

ಗಂಗಾಮಾಸಾದ್ಯ ಸಂಹೃಷ್ಟಾ ಭರತಸ್ಯ ತು ಸೈನಿಕಾಃ ।

ಭರತೋಽಪಿ ತಥಾ ಸ್ನಾತಃ ಕೃತದೈವತಪೂಜನಃ

॥ ೭ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಚಕ್ರೇ ಮಹಾತೇಜಾ ದದೌ ದಾನಂ ತಥೈವ ಚ ।

ದತ್ವಾ ತತ್ರ ಮಹಾದಾನಾನಾಜ್ಞಾಪಯತಿ ಯಾದವ

॥ ೮ ॥

ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದರು ಕುದುರೆಸವಾರರು ಮೊದಲಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದರು ಆನೆ ಮಾವುತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆನೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನೊಳಗೆ ಇಳಿಸಿದರು ಸಾವಿರಾರು ಆನೆಗಳು ಇಳಿದು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯುಕ್ತರುವುವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ ಮಾವುತರನ್ನೂ, ಅವರಿಂದ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಆನೆಗಳೊಡನೆ ಅವರು ಆಟವಾಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು

೭-೧೨. ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಭರತನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು. ಭರತನೂ ಸಹ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯಂ ಮುಗಿಸಿ ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧವಂ ನೆರವೇರಿಸಿದನು ಶ್ರಾದ್ಧಾನಂತರ ಮಹಾದಾನೋಪದಾನಾಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು ಆ ಬಳಿಕ ಶಿಲ್ಪಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೂಟಾಗಾರವನ್ನು (ದೀಪಮಂದಿರ) ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಡಿದ. ಓಗೊಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಮತ್ತು ಇತರ ಸೇವಕರನ್ನು ಕುರಿತು

ಶಿಲ್ಪಿನೋ ಮಮ ಕುರ್ವಂತು ಕೂಟಾಗಾರಾನ್ಮನೋರಮಾಃ ।

ರಾತ್ರೌ ದೀಪನೀವೇಶಾರ್ಥಂ ಶಶಶೋಭ ಸಹಸ್ರಶಃ

॥ ೯ ॥

ಅನೀಯಂತಾಂ ತಥಾ ನಾವಃ ಸೈನ್ಯಸಂತರಣಾಯ ಮೇ ।

ಕ್ರಿಯಂತಾಂ ಚರ್ಮನಾವಶ್ಚ ಪ್ಲನಾಶ್ಚ ಶತಶಸ್ತ್ರಥಾ

॥ ೧೦ ॥

ಉತ್ತರಂ ಪಾರಮಾಸಾದ್ಯ ನಿವೇಶಃ ಕ್ರಿಯಂತಾಂ ತಥಾ ।

ವರಂ ಪಾರಂ ಜನಾ ಯಾಂತು ಉದಯಾಸ್ತಮಯಾಂತರೇ

॥ ೧೧ ॥

ಏವಮಾಜ್ಞಾಸ್ಯ ಭರತೋ ವಿಜಹಾರ ಯಥಾಸುಖಂ ।

ಪ್ರಸಾರಿತಕರೋ ರಾಜಸ್ಸರ್ವಕ್ರೈವ ದಿವಾಕರಃ

॥ ೧೨ ॥

ಯಯಾವದರ್ಶನಂ ತತ್ರ ಭರತಸ್ಯೈವ ಲಜ್ಜಯಾ ।

ಪದ್ಮಪತ್ರದಲಾಗ್ರಾಭಾ ಪ್ರತೀಚೀ ಚಾಭವತ್ಕ್ಷಣಾತ್

॥ ೧೩ ॥

ಆದಿತ್ಯೇಸ್ತಮನುಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗಾನುರಂಜಿತಾ ।

ತತಸ್ತು ತಮಸಾ ವ್ಯಾವೇ ಸ ಸ್ರಾಜ್ಞಾಯತ ಕಿಂಚನ

॥ ೧೪ ॥

ಇಂತೆಂದನು — ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗಂಗಾನಯನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವ ಯಾದುದರಿಂದ ದೋಣಿ, ತೆನ್ನ, ಹರಿಗೋಲು, ಜಂಜಾಲು, ಮುಂತಾದ ನೌಕಾರು ಸಾವಿರಾರು ನೌಕೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ತಾನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಭವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು

೧೩ ಆಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು ಈ ಬಿಸಿಲಿನ ವೇಗ ದಿಂದಂಟಾದ ತಾಪದಿಂದ ಭರತನೂ, ಭರತನ ಸೈನ್ಯವೂ ಬಹುವಾಗಿ ಬಳಲಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದವನಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನು ಭರತನ ಮುಖಕಾಂತಿಗೆ ನುಚಿಕೆವದುತ್ತಾ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಔತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಪ್ರತೀಚೀದಿಗಂಗನೆಯು ಪದ್ಮಪತ್ರದಳದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವಳಾದಳು (ಅಸ್ತಮಾನಕಾಲ ವಾಯಿತೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ)

೧೪-೧೫ ಈರೀತಿ ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಲು ಆಕಾಶವು ಸಂಧ್ಯಾರಾಗದಿಂದ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ಎತ್ತೆ

ಭರತಾಜ್ಞಾ ಕೃತಾನ್ಮೂರ್ತಂ ಕೂಟಾಗಾರಾನ್ವದೀವರ್ಕಾಃ ।

ಧ್ವಜಮಾಲಾಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತಾಂಶ್ಚಿಕ್ಷಿಪುರ್ಜಾಹ್ನವೀಜಲೇ

॥ ೧೫ ॥

ಸೈನಿಕೈಶ್ಚ ತಥಾ ಮುಖೈರ್ಭರತಸ್ಯ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ ।

ಗಂಗಾಂಭಸಿ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತ ದೀಪವೃಕ್ಷಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ

॥ ೧೬ ॥

ಸಾ ದೀಪಮಾಲಿನೀ ಗಂಗಾ ತೀರದ್ಯೋತಿತವಿಗ್ರಹಾಃ ।

ಜಹಾಸ ಫೇನಹಾಸೇನ ಜಿಹ್ವೇನ ಗಗನಪ್ರಿಯಾ

॥ ೧೭ ॥

ಜಲಾಂತರಾಗತ್ಯರ್ಧೀವೈರ್ಧೀಪವೃಕ್ಷೈರ್ಮನೋಹರೈಃ ।

ತಥಾ ಕಲ್ಲೋಲಸಂಕ್ರಾಂತೈರ್ಗಂಗಾ ದೀಪ್ತೇನ ಲಕ್ಷ್ಮತೇ

॥ ೧೮ ॥

ತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲೆಯು ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತ ಬಂತು ಆಗ ಏನೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಹೂತ್ತಿಗೆ ಭರತನು ಮೂರ್ತವಲ್ಲೇ (ಮುಖ್ಯಾಕ್ಷವಲ್ಲೇ) ನೂಡಿದ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ದೀಪ ಮಾಲೆಗಳಿಂದೂಡಗೂಡಿದ ಕೂಟಾಗಾರವು ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿತು ಆಕಾಶ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ ದೀಪವಂತಿರ ವ ಮುಟ್ಟವಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಒಹಳ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾವುಟಗಳನ್ನೇರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟರು

೧೬-೧೭ ಆ ದೀಪದ ಮನೆ (ಕೂಟಾಗಾರ) ಗಳಿಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಸೈನಿಕರೂ, ಭರತನೂ, ಅವನ ಪರಿವಾರವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ದೀಪ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದರು ಈ ದೀಪಮಾಲೆ ಗಳಿಂದಲಂಕೃತಳಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ತನ್ನ (ಗಂಗೆಯ) ದಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿದವಳಾಗಿ ಆಕಾಶದಿಂದಿಳಿದು ಬಂದು ಸಾಲಿಗೆಯಂ ನೀಡಿ ನೊರೆಯೆಂಬ ರಾಯ ರೂಪವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಆ ದೀಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಪಾಸ್ಯಮಾಡು ತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೧೮ ಆ ಮನೋಹರವಾದ ದೀಪಗಳು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿ ಪ್ರಕಾಶ ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಗಂಗೆಯ ಅಲೆಗಳೊಡನೆ ಅವುಗಳು ಸೇರಿ ಎಷ್ಟದ್ದು ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವೆಂಬ ಮರಗಳು ಪ್ರಕಾಶ ವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಲಿತ್ತು

ಏವಂ ಹಿ ಕ್ರೀಡತಾಂ ತತ್ರ ಗಂಗಾತೀರೇ ತಥಾ ನೃಣಾಂ ।
ರಾತ್ರಾನೇನಾಂಜಸಾ ಜಗ್ಮುರ್ನಾವೋ ಬಹುವಿಧಾ ನೃಪ ॥ ೧೯ ॥

ಶಶಾಂಕರಾಜಹಂಸೇನ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಖಸರಸೀಂ ಜನಾಃ ।
ಆಕ್ರಮ್ಯಮಾಣಾ ಸುಷುಪುರ್ನಿಶೀಥೇ ನಿದ್ರಯಾಃ ಸ್ವಿತಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ಶಶಾಂಕೋದಯಸಂಸುಪ್ತಬಲಂಪದ್ಮವನೋಪಮಂ ।
ನಿಬೋಧಯಾಮಾಸ ತಥಾ ದಿವಾಕರಕರೋತ್ಕರಂ ॥ ೨೧ ॥

ಚಕ್ರೈಷುಸ್ತೇ ತದಾ ನಾನಾಃ ಕರ್ಣಧಾರಾ ಯಥಾ ಸ್ವಕಾಃ ।
ಬಲಂ ಚ ಸಕಲಂ ಪಾರಂ ತಾರಯಾಂಚಕ್ರೀ ತದಾ ॥ ೨೨ ॥

ನಾವಸ್ತಾಂ ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲೈಃ ಪತಾಕಾಭಿಶ್ಚ ರಾಜಿತಾಃ ।
ನಿನ್ಮುರ್ಬಲಂ ಪರಂ ಪಾರಂ ಕರ್ಣಧಾರಸ್ಥಿಗಾಹತಾಃ ॥ ೨೩ ॥

೧೯-೨೦ ಹೀಗೆ ಭರತನ ಪರಿವಾರವು ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ದೀಪದ ಆಟವನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಸಾವಿಕರಿಂದ ತರಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾವಿರಾರು ನೌಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಕೋಳಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ರಾಜಹಂಸಗಳಂತೆ ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡರು ಆಗ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ಆಯಾಯ ನಾವೆಗಳಲ್ಲೇ ನಿದ್ರೆಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅವರು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟರು

೨೧ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾಸವಟ್ಟು, ರಾತ್ರಿ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಆ ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಶುಭ್ರವಸನಧಾರಿಗಳಾದ ಭರತನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಚಂದ್ರೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರಳಿ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಬಿಳಿದಾವರೆಯ ವನಗಳಂತೆ ಆ ಗಂಗಾ ನದಿಯು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೨೨ ಅಂತಿರ್ಮ ಸೈನಿಕರ ಗುಂಪನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ನೌಕೆಗಳು ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದುವು ಸಾವಿಕರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ನೌಕೆಗಳು ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಗೆಯ ಅಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದುವು.

೨೩ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೋಣಿಯ ಮೇಲೂ ಬಾವುಟಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು ಕಿರುಗಂಟಿಗಳು ಪಡೇ ಪಡೇ ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು ಸಾವಿಕರು ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡು

ಭಾಂಡ್ಯಃ ಪೂರ್ಣಸ್ತಥಾ ಕಾಶ್ಚಿತ್ಕಾಶ್ಚಿತ್ಪೂರ್ಣಾ ಜನೇನಚ |

ತುರಂಗಮೈಸ್ತಥಾ ಪೂರ್ಣಾ ಗೋಖರೋಷ್ಟೈಸ್ತಥಾ ಪರಾಃ || ೨೪ ||

ಕಾಶ್ಚಿತ್ಸಕುಂಜರಾ ನಾಮೋ ಯಯುಃ ಪಾರಂ ತದಾ ಪರಂ |

ತಥಾ ಪದ್ಮದಲಾಕ್ಷೀಣಾಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ನಾನಶ್ಚ ಪೂರಿತಾಃ || ೨೫ ||

ವಿನೂನಾಭಾಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯಂತೇ ಗಂಗಾಂಭಸಿ ನರೇಶ್ವರ |

ಕರ್ಣಧಾರವರೋಪೇತಾ ದಂಡಿಭಿಃ ಪುರುಷೈರ್ವೃತಾಃ || ೨೬ ||

ಲೋಕಸಂತಾರಣಾರ್ಥಾಯ ಭೂಯೋ ಜಗ್ಮುಸ್ತಥಾ ಪರಾಃ |

ಚರ್ಮನೌಭಿಸ್ತಥಾ ಕೇಚಿತ್ಪ್ಲವೈಃ ಕೇಚಿತ್ಪ್ಲಯಂತ್ರಿತೈಃ || ೨೭ ||

ಜಗ್ಮುರಾದಾಯ ಭಾಂಡಾನಿ ದೃತಿಭಿಶ್ಚ ತಥಾ ಕೃಚಿತ್ |

ನರೃದೃತಿಸಮೂರೂಢೈಃ ಕೃಷ್ಯಮಾಣಾಸ್ತುರಂಗನಾಃ || ೨೮ ||

ಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆಡುತ್ತಾ ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಅನಂದತುಂದಿಲರಾಗಿ ಆ ಸಮಸ್ತ ನೌಕೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ದಡಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಟ್ಟರು

೨೪ ಆ ಅನೇಕ ವಿಧ ನೌಕೆಗಳೂ ಕೆಲವು ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪದಾರ್ಥ ಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದರು ಕೆಲವು ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಅನೆಗಳನ್ನು ಹಲವು ಹರಿಗಲಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿದ್ದರು ಕುದುರೆಗಳೂ, ಹಸುಗಳೂ, ಹೇಸರಗತ್ತಿ ಗಳೂ, ಒಂಟೆಗಳೂ, ನೂರಾರು ನೌಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ದಡಕ್ಕೆ ತಂದು ಬಿಡ ಲ್ಪಟ್ಟವು.

೨೬ ಅನೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾವೆಗಳೂ, ಹೆಂಗಸರ ಗುವನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾವೆಗಳೂ, ಆ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮಾನಗಳು ಹೋಗುವಂತ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು ಸಮರ್ಥರಾದ ನಾವಿಕರೇ ಆ ನಿಶೀಧದಲ್ಲಿ ನೌಕೆಗಳನ್ನು ನಿಧಾನ ವಾಗಿ ನಡೆಸಿದನು.

೨೭ ಈಚೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಜನರ ಗುವು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಉಳಿದಿತ್ತು ಅವರನ್ನೂ ಸಹ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ದೋಣಿಗಳು ಬಂದು ಆಚೆ ದಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದುವು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಜಂಜಾಲು, ತೆಪ್ಪ, ದೋಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿದರು.

೨೮ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾನುಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಗಳಾಗಿ ಆ

ಜಗ್ಮುಃ ಕೇಚಿತ್ಪರಂ ಪಾರಂ ಬಾಹುಭಿರ್ಮನುಜೇತ್ವರ |

ಜಗ್ಮುರನ್ಯೇ ಪರಂ ಪಾರಂ ಸಂಗೃಹೀತಾರ್ಜ ರತ್ನಿಭಿಃ || ೨೯ ||

ನೌಸ್ಥೈರೇವ ವರೈಃ ರೀಘ್ರಂ ತುರಗಾಃ ನೃಪಬಾಹುಭಿಃ |

ಮಹಿಷಾಣಾಂ ಚ ಸಂಘಾನಿ ಗನಾಂ ಚ ಯದುನಂದನ || ೩೦ ||

ಜಗ್ಮುರ್ಗೋಪಾಲಕೈಃ ಸಾಧ್ಯಂ ವರಂ ಪಾರಂ ಚ ಬಾಹುಭಿಃ |

ಉಷ್ಣಗರ್ಧಭಸಂಘಾನಿ ತಾರ್ಯನಾಣಾನಿ ಬಾಹುಭಿಃ || ೩೧ ||

ಭೂಯೋಭೂಯೋ ನೃವರ್ತಂತ ತತ್ರ ರಾವೋ ಮಹಾನಭೂತ್ |

ತೀರ್ಣಸ್ಯ ತಾರ್ಯಮಾಣಸ್ಯ ನರಸ್ಯ ಯದುಸತ್ತಮ || ೩೨ ||

ಆಸೀತ್ತೋಲಾಹಲೋ ಘೋರಸ್ತೀರಯೋರುಭಯೋರಪಿ |

ಭರತೋಽಪಿ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸ್ನಾತೋ ದುತಹುತಾರನಃ || ೩೩ ||

ಸಾಮಾನ್ಯಗಳ ಜಪಯಲ್ಲಿಯೂ, ರಾವುತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳ ಜಪಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಡಗನ್ನು ಹತ್ತಿ ಆಚೆಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋದರು

೨೯-೩೧ ಕೆಲವರು ಆ ದೀನವ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಈಜಿಕೊಂಡೇ ಹೋದರು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ, ಎಮ್ಮೆ ಹನುಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟದ್ದು ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಈಜಿಕೊಂಡೇಹೋದರು. ಇದರಂತೆ ಹೇಸರಗತ್ತಿಗಳೂ, ಒಬ್ಬಳೂ ಈಜುವವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಿಕೊಂಡೇ ಹೋದುವು

೩೨-೩೩ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿರುವವರ, ದಾಟಲು ಕಾಡಿನಂತಿರುವವರ, ದಾಟದವರ, ಗುಲ್ಲು ಒಹಳ ಹುಚ್ಚಾಗಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು ಹೀಗೆ ಎರಡು ದಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಲಭೆಯು ಬಹಳ ಹುಚ್ಚಾಗಿತ್ತು

ಭರತನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಗುಂಗಾನ್ನ ನಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಔಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನನ್ನು ಗಂಧಮಾಲಾನ್ಮಲೇವನಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದವನಾಗಿ ನೌಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯ

ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ತಟೇ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಯಾದವ ।

ಸ್ವಸ್ತಿನಾಚ್ಯಾಂಸ್ತತೋ ವಿವ್ರಾನ್ಗೋಭಿರ್ವಸ್ತ್ರೈರ್ಧನೇನ ಚ ॥ ೩೪ ॥

ಸಂಪೂಜ್ಯ ಜಾನ್ವವೀಂ ದೇವೀಂ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾನುಲೇವನೈಃ ।

ಸಂಪೂಜಯಾಮಾಸ ತದಾ ಭೂಯ ಏವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ॥ ೩೫ ॥

ಗೋಭಿರಶ್ವೈಸ್ತಥಾ ನಿಷ್ಕೈರ್ವಸ್ತ್ರೈರ್ಗಂಧೈಸ್ತಥೈವ ಚ ।

ಅರುರೋಹ ತದಾ ನಾವಂ ಪಾಂಡುಕಂಬಲಸಂವೃತಾಂ ॥ ೩೬ ॥

ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲವಿತತಾಂ ವತಾಕಾಧ್ವಜಮಾಲಿನೀಂ ।

ಭರತೇ ತು ಸಮಾರೂಢೇ ಕರ್ಣಧಾರಸ್ಥಿಗಾಹತಾ ॥ ೩೭ ॥

ಜಗಾಮ ಸು ವರಂ ಪಾರಂ ನೌರ್ವಿಮಾನೋವಮಾ ನೃಪ ।

ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ ವರಂ ಪಾರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಕಟಿಕಸ್ತದಾ ।

ಉವಾಸ ರಾಜಂಸ್ತತ್ತ್ವೈವ ದಿವಿ ದೇವೇಶ್ವರೋ ಯಥಾ ॥ ೩೮ ॥

ರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ವ್ಯಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ವಸ್ತಿನಾಚನ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವರಿಗೆ ಗೋದಾನ, ವಸ್ತ್ರದಾನ, ಹಿರಣ್ಯದಾನ, ಭೂರಿ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮೋಡಶೋವಚಾರಗಳಿಂದ ಗಂಗಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ರತ್ನಕಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದ ಕಿರುಗಂಟಗಳಿಂದಲಂಕೃತನಾದ, ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಾವುಟಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಂದರವಾದ ನೌಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು ಭರತನು ಕುಳಿತೊಡನೆ ಕರ್ಣಧಾರನು (ನಾವಿಕ) ಜಲದೊಳಗೆ ಜಳವೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಜಲರಥವಂ ನದೆಯಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು

೩೮ ಆಕಾಶವಿಮಾನವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನಾವೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿ ನೊಳಗಾಗಿ ಆಚೆಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿತು ಭರತನೂ ಭರತನ ಸಕಲ ಸ್ವನಿಕರೂ, ಪರಿಜನೆಲ್ಲರೂ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿದಂತಾಯಿತು ಆ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರೂ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆಯೇ ಭರತನು, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದನು

ದೇವೀಂ ಮಹಾದೇವಜಟಾತಟಿಸ್ಥಾಂ
 ಶಶಾಂಕಸಂಸರ್ಗವಿವೃದ್ಧಶೀತಾಂ ।
 ಉತ್ತೀರ್ಯ ರಾಜಾ ಭರತಃ ಸ ಚೈನಾಂ
 ನಿನೈಃ ಕ್ಷಯಂ ಶಕ್ರಸಮಪ್ರಭಾವಃ

॥ ೩೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಗಂಗಾವತರಣವರ್ಣನೋನಾನು
 ಷಡುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೩೯ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಭರತ ಮಹಾರಾಜನು
 ಮಹಾದೇವನ ಜಟಾಜೂಟದಿಂದಿಳಿದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದ, ಚಂದ್ರನ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಕೊಡನ
 ನೇರಿ ಬಹು ಶೀತಲವಾದ ನೀರನ್ನು ಕೈ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು
 ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟುವ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
 ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂ ರಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
 ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

|| ಸಪ್ತೋತ್ತರದ್ವಿತೀತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ||

ಭರತೇ ತು ಸಮುತ್ತೀರ್ಣೇ ಗಂಗಾಂ ಗಗನಮೇಖಲಾಂ ।

ವಿವೇಶ ಕಟಿಕಂ ತಸ್ಯ ತಮನ್ಯಃ ಕಾರವೋ ನೃಪ

|| ೧ ||

ಬಲೇನ ಚತುರಂಗೇಣ ಸಮುದ್ರಾಭೇನ ಸಂಯುತಃ ।

ಈಶ್ವರಶ್ಚ ಕಿರಾತಾನಾಂ ದಮನೋ ನಾಮ ಸಾರ್ಥಿವಃ

|| ೨ ||

ಹಸ್ತಿನಾಂ ಬಹುಸಾಹಸ್ರೈರ್ಬಲೈರ್ಯುಕ್ತೋ ವ್ಯದೃಶ್ಯತ ।

ಯಥಾರ್ಹಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ತಂ ಭರತೋ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ

|| ೩ ||

ಇನ್ನೂರೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೨ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಆಕಾಶವೆಂಬ ಡಾಬಿನಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾದ ಗಂಗಾದೇವಿ (ನದಿ) ಯನ್ನು ಭರತನು ಸಪರಿವಾರನಾಗಿ ದಾಟಿದೊಡ ನೆಯೇ ಕುರುದೇಶದ ರಾಜನೂ ಕಿರಾತರೊಡನೆಯೂ ಆದ ದಮನನೆಂಬ ಸಾಮಂತ ರಾಜನು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಅಪಾರವಾದ ಚತುರಂಗ ಬಲದಿಂದಲೂ, ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಗಜ ಬಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಭರತನ ಪಡೆಯೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡನು

೩-೪ ದಮನನು ಸಸೈನ್ಯನಾಗಿ ಸಮಿಪಕ್ಕೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭರತನು ಪರಮಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಪುಜೋಪಕರಣ

ಆಸಸಾದಾರ್ಕತನಯಾಂ ಯಮುನಾಂ ಪಾಪನಾಶಿನೀಂ ।

ಯಮಸ್ಯ ಭಗಿನೀಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ನೀಲಮಾಲಾಂ ಮನೋಹರಾಂ ॥ ೪ ॥

ಯತ್ರ ಕೃಚನ ನದ್ಯಾಂ ಹಿ ಕೃತ್ವಾ ಶ್ರಾದ್ಧಂನರಾಧಿಪ ।

ಅಕ್ಷಯಂ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ನಾಕಪೃಷ್ಠೇ ಚ ಮೋದತೇ ॥ ೫ ॥

ಯತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಭಾನುಜಾಂ ।

ಮುಚ್ಯತೇ ಪಾತಕೈಃ ಸರ್ವೈರ್ನಾಕಲೋಕಂ ಸ ಗಚ್ಯತಿ ॥ ೬ ॥

ಅನರ್ಕಾಭ್ಯುದಿತೇ ಕಾಲೇ ಮಾಘಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶೀಂ ।

ಯಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತಸ್ತು ಸಂಪೂಜ್ಯ ಧರ್ಮರಾಜಂ ತಿಲಾಂಭಸಾ ॥ ೭ ॥

ಗಳಿಂದಾರಾಧಿಸಿ, ಅವನನ್ನೂ ಅವನ ವೈವ್ಯವನ್ನೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಪಾವನನಾಶಿನಿಯಾದ ಶಮನನ (ಯಮನ) ತಂಗಿಯಾದ ಯಮುನಾದೇವಿಯ (ನದಿ) ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

೪ ಆ ಯಮುನೆಯ ನೀರು ಬಹು ಕಷ್ಟಾಗಿ ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸ್ನಾನ, ದಾನ, ತೀರ್ಥ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರೆಲ್ಲರೂ ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವರಲ್ಲದ ಸ್ವರ್ಗಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೊರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ

೫ ಈ ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಮಾಘ ಬಹು ಚತುರ್ದಶಿ ದಿವಸ ಸ್ನಾನಮಾಡುವರೋ ಅಂಥವರು ವಕಲ ಪಾನಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ

೬ ಈ ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿವಸ ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಸೂರ್ಯನ ಮಗಳಾದ ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಾಗಿ ಯಾರು ಈಕೆಯ ಅಣ್ಣನಾದ ಯಮಧರ್ಮರಾಯನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿ ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ನರಕಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ

ನ ದುರ್ಗತಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ಕುಲಂ ಚೈವ ಸಮುದ್ಧರೇತ್ |

ಯತ್ರ ಕ್ಲೇಶನ ನದ್ಯಾಂ ಹಿ ಮಾಘಾಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶೀಂ

|| ೮ ||

ನಾದೇಯಾಂಭಸಿ ಸರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಸ್ನಾತಃ ಪಾಪೈರ್ವಿಮುಚ್ಯತೇ |

ಯಮುನಾ ತು ವಿಶೇಷೇಣ ಯಮಸ್ಯ ಭಗಿನೀತಿ ಸಾ

|| ೯ ||

ಸ್ನಾತಶ್ಚ ಯಾಮುನೇ ತೋಯೇ ಸಂತರ್ಯ ಪಿತೃದೇವತಾಃ |

ನ ದುರ್ಗತಿಮವಾಪ್ನೋತಿ ನಾಕಲೋಕಂ ಚ ಗಚ್ಯತಿ

|| ೧೦ ||

ತಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಯಮುನಾಂ ಯಥಾ ಗಂಗಾಜಲಂ ತಥಾ |

ವಿದ್ಯತ್ಯ ಭರತಸ್ತದ್ವದುತ್ತಾರ ಮಹಾನದೀಂ

|| ೧೧ ||

ಸಮುತ್ತೀರ್ಣಸ್ಯ ಯಮುನಾಂ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

ವಿನೇಶ ಕಟಿಕಂ ರಾಜಾ ಮತ್ಸ್ಯಾನಾಂ ಸುರಥಸ್ತಥಾ

|| ೧೨ ||

ಗೌರಸೇನಶ್ಚ ಸಾಲ್ವಾನಾಂ ಶಿಬೀನಾಂ ಚ ಪ್ರಭದ್ರಕಃ |

ಸ ತೈರ್ನೃಪತಿಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಮುಪಾಯಯೌ

|| ೧೩ ||

೮-೯ ಅವರಿಗೆ ದುರ್ಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಅಂಥವರು ತಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೇ ಬುದ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ ಯಮುನಾನದಿ ಹರಿಯುವ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಯಾವನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಬಹುಳ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿವಸ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೧೦-೧೩ ಯಮುನಾನದಿ ಸ್ನಾನವಿಂದಲೂ, ಅದರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ

ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದಲೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಇಂತಹ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನದಿಯನ್ನು ಭರತನೂ ಅವನ ಸೈನಿಕರೂ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದಂತೆಯೇ ದಾಟಿಕೊಂಡು ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು ಯಮುನಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆಯೇ ಭರತನ ಸೈನ್ಯದ ಜತೆಗೆ ಮತ್ಸ್ಯದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಸುರಥನೂ, ಸಾಲ್ವ ರಾಜನಾದ ಗೌರಸೇನನೂ, ಶೈಬ್ಯದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರಭದ್ರಕನೂ ಭರತನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.

ಯದರ್ಥಮೇಷಾ ಚರತಿ ಲೋಕೇ ಗಾಥಾ ಪುರಾತನೀ ।
ಸಾಂಸರ್ವೋಽಪಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಾಯುನಾ ಸಮನೀರಿತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ಅಪಿ ದುಷ್ಕೃತಕರ್ಮಾಣೋ ನಯಂತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ ।
ಸಮಂತಪಂಚಕೇ ಪುಣ್ಯೇ ಯೇ ವೃತಾ ಮನುಜೇಶ್ವರ ॥ ೧೫ ॥

ತೇ ಸರ್ವೇ ನಾಕಮಾಸಾದ್ಯ ರಾಜಂತೇ ದಿವಿ ದೇವವತ್ ।
ಸಂನೀತೀರ್ಯಸ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಿಶ್ರುತಂ ॥ ೧೬ ॥

ತೀರ್ಥಸನ್ನಯನಾದೇವ ಸಂನೀತಿರಿತಿ ನಿಶ್ರುತಂ ।
ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಯಾನಿ ತೀರ್ಥಾನಿ ಅಸಮುದ್ರಸರಾಂಸಿ ಚ ॥ ೧೭ ॥

ಮಾಸಾಂತೇ ಸತತಂ ತತ್ರ ನಿತ್ಯಮಾಯಾಂತಿ ಯಾದವ ।
ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತು ಯಃ ಕುರ್ಯಾದ್ರಾಹುಗ್ರಸ್ತೇ ದಿನಾಕರೇ ॥ ೧೮ ॥

ಅಶ್ವಮೇಧಶತಸ್ಯಾಗ್ರ್ಯಂ ಫಲಂ ನಿಂದತಿ ಮಾನವಃ ।
ಭರತಸ್ತು ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತತ್ರೋನಾಸ ಸುಖೀ ತದಾ ॥ ೧೯ ॥

೧೪-೨೦. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾಥೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಧೂಳು ಯಾರ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂತಹ ಪಾಪಿಯೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅವನು ಪುಣ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕಾಶಿ, ಗಯ, ಪ್ರಯಾಗ, ಅಯೋಧ್ಯ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಐದು ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡುವರೋ ಅವರಲ್ಲರೂ ಮಹಾಪುಣ್ಯ ಲೋಕ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.

ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೊಂದಾದ ಸನ್ನೀತಿಯೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದೆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಆನಯನ (ತರೋಣ) ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಸನ್ನೀತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮುದ್ರಪರ್ಯಂತ ವಾಗಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪವಿತ್ರ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆಯೋ ಅಪರಮಪಾವನವಾದ ತೀರ್ಥ ಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯೋಪ ರಾಗ (ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ) ಪುಣ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಒಂದು ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು

ವಪ್ರಚ್ಛ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಸ್ತತ್ರ ತೀರ್ಥಸನ್ನೀತಿಕಾರಣಂ ।

ವೃಷ್ಟಸ್ತು ಭರತೇನಾಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತು ಘಟೋದರಃ

॥ ೨೦ ॥

ಉನಾಚ ಭರತಂ ತತ್ರ ಕಥಾಂ ಪಾವಪ್ರಣಾಶಿನೀಂ ।

॥ ಘಟೋದರ ಉನಾಚ ॥

ಶಕ್ರೇ ವೃತ್ರನಥಾಕ್ರಾಂತೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ದೈತ್ಯಸಾದ್ಗತೇ

॥ ೨೧ ॥

ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾಃ ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಷ್ಣುಂ ಶರಣಮಾಯಯುಃ ।

ತನುನಾಚ ಹರಿದೇವಶ್ಚೈವನಸ್ಯಾತ್ಮಸಂಭವಃ

॥ ೨೨ ॥

ಭಾರ್ಗವೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದಧೀಕ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ।

ಅಘ್ನಿಭಿಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ತಸ್ಯ ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಯ ವರಾಯುಧಂ

॥ ೨೩ ॥

ಪ್ರನಿರೃ ದೇವಾಂಸ್ತತ್ರಾಹಂ ಹಂತಾ ವೃತ್ರನುಸಂಶಯಂ ।

ಏವಮುಕ್ತಾಃ ಸುರಾಃ ಸರ್ವೇ ದಧೀಚಿಸ್ಯಾರ್ತಮಂ ಯಯುಃ

॥ ೨೪ ॥

ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಭರತನು ಸಮವಾರನಾಗಿ ಬಂದು ಒಂದು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳನ್ನು ಕೂರಿತು ಭರತನು ಈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಘಟೋದರನೆಂಬ ಪುತ್ರವಾಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಜನರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕವನವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

೨೧-೨೨ ಘಟೋದರನು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯೇನೆಂದರೆ -- ಇಂದ್ರನು ವೃತ್ರ ಶುರವಧಾನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ತ್ರಿಲೋಕವೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಅಧೀನವಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಕೂರಿತು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಇಂತುವನು -- ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಭೃಗು ಮಂತ್ರೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಜ್ಯವನನ ಮಗ ದಧೀಚಿಸಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮೂಳಗಳಿಂದ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಮೂಲದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ಈ ವೃತ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೇ ಹೊರ್ತು ಬೇರ

ದದೃಶುಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಂ ದಧೀಚಂ ತಪಸಾಂ ನಿಧಿಂ |
ಪೂಜಯತ್ವಾ ಮಹಾಭಾಗಂ ತಮೂಚುಃ ಸಂಹತಾಃ ಸುರಾಃ || ೨೫ ||

ತ್ವದಸ್ಥಿಭಿಃ ಕರಿಷ್ಯಾಮೋ ವಜ್ರಂ ದೈತ್ಯನಿಬರ್ಹಣಂ |
ಅನ್ಯಾನಿ ಚ ತಥಾಃಸ್ಮಾಣಿ ಸುರಕಾರ್ಯಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ || ೨೬ ||

ತತ್ರ ತ್ವಂ ದೇವಕಾರ್ಯಾರ್ಥಂ ಸನ್ನಾಸಂ ದ್ವಿಜರೋಚಯ |
ಏವಮುಕ್ತೋ ದಧೀಚಸ್ತು ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಸ ತಾನ್ಸುರಾಃ || ೨೭ ||

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಾ ಸರ್ವತೀರ್ಥೇಷು ವೈ ಮಯಾ |
ತಾಂ ತು ಕೃತ್ವಾ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ದೇಹನ್ಯಾಸಂ ಸುಲೋತ್ತಮಾಃ || ೨೮ ||

|| ದೇವಾ ಊಚುಃ ||

ಶಕ್ತಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಾಮಾಹ್ವಾನೇ ದ್ವಿಜಪುಂಗವ |
ಇಹಾದ್ವೈವ ಸಮಾಯಾಂತು ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಿ ತೇನಸಘ || ೨೯ ||

ವಿಧದಿಂದ ಇವನು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ನೀವೇಲ್ಲರೂ ದಧೀಚಿಮುಷಿಯು
ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಹೋಗಿರಬೇಕು, ಭಗವಂತನ ಮಾತಿನಂತೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ
ದಧೀಚರ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು

೨೫-೨೮ ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ದಧೀಚಿಮುಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು
ಪೂಜಿಸಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಇಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.— ಸ್ವಾಮಿ, ವಜ್ರದಂತೆ ದೃಢ
ವಾದ ನಿಮ್ಮ ಶರೀರದ ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ವೃತ್ತಾಕಾರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿ ಆ ವೃತ್ತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೇ ಹೊರತು ಅನ್ಯಥಾ ವೃತ್ತನು ಸಾಯುವಂತಿಲ್ಲ
ವಾದುದರಿಂದ ನೀವು ದೇವತಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅದನ್ನು
ನಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ದಧೀಚರಿಂತೆಂದರು, — ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ,
ನಾನು ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು
ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆಂಬುದರಿಂದ, ಸಕಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ಬಂದನಂತರ ಈ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನಿಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದನು

೨೯ ದೇವತೆಗಳು ದಧೀಚರೊಡನೆ ಹೇಳಿದರು — ಎಲೈ ಮುಷಿಪ್ರವರನೇ !

ತೇಜಸಾ ಚ ತ್ವದೀಯೇನ ತಥಾಃಸ್ಮಾಕಂ ಚ ಭಾರ್ಗವ ।

॥ ಘಟೋದರ ಉನಾಚ ॥

ಏನಮುಕ್ತಃ ಸುರೈಃ ಸರ್ವೈಸ್ತೀರ್ಥಾನಿ ಸರಿತಸ್ತಥಾ ॥ ೩೦ ॥

ಸರಾಂಸಿ ಚ ಸಮುದ್ರಾಶ್ಚ ತತ್ರಾಜಗ್ಮುರ್ನರಾಧಿಪ ।

ಕಾಮೈನ ಮಹತಾ ರಾಜನ್ಯೋಗೇನ ಪರಮೇಣ ಚ ॥ ೩೧ ॥

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚ ತೇಷಾಂ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ತತ್ರ ಸ್ನಾತೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।

ತರ್ಪಣಂ ಚ ತಥಾ ಕೃತ್ವಾ ಸುರಾಣಾಂ ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ॥ ೩೨ ॥

ಉನಾಚ ದೇವಾಂಸ್ತತ್ರ ಸ್ಥಾನಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।

॥ ದಧೀಚ ಉನಾಚ ॥

ಅದ್ಯ ಪ್ರಭೃತಿ ಮಾಸಾಂತೇ ಭವದ್ಭಿಃ ಸತತಂ ಸುರಾಃ ॥ ೩೩ ॥

ಸಕಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿನಗೆ
ರಕ್ತಿಯಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ತಪೋಬಲದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ
ತೇಜೋಬಲದಿಂದಲೂ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳೂ ನಾವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೇ ಒರುವುವೆಂದು ಹೇಳಿದರು

೩೦ ಘಟೋದರನು ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳ
ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ ದಧೀಚಿಮುಷಿಗಳ ತಪೋಬಲದಿಂದಲೂ ಆವಾಹಿತರಾದ ಸಕಲ
ತೀರ್ಥರಾಜರೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸನ್ನಿಹಿತರಾದರು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು
ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಧೀಚರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಲು ಆ ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಆ ಸಕಲ
ತೀರ್ಥವಾದ ಆ ಸನ್ನೀತಿಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದು ದೇವಮುಷಿಸ್ತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು ಆ ಬಳಿಕ ದಧೀಚರು ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿ, ಇಂದ್ರನ
ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಂಟ ಕಟ್ಟಿನಿಂತಿದ್ದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತಂತು
ವೇಳಿದರು —

೩೩. ದಧೀಚರು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ — ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳರಾ! ಇನ್ನು
ಮುಂದೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ (ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ) ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಕಡೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ
ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ಸನ್ನೀತಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿ ಸ್ನಾತರಾದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ
ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೂ, ಶರೀರಾಪಸಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಸ್ವರ್ಗವಾಸವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು.

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಮಿಹ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತೀರ್ಥೈಶ್ಚೈವ ಯಥಾಂಗತೈಃ ।

॥ ಘಟೋದರ ಉನಾಚ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ಯಸ್ತಥೇತ್ಯುಕ್ತೋ ದೇವೈಸ್ತೀರ್ಥೈಶ್ಚ ಸ ತ್ವಥ

॥ ೩೪ ॥

ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಹಂ ದಿನಂ ಯಾತೋ ದಧೀಚಃ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ ।

ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ಚ ತಸ್ಯಾಸ್ತಾಂ ಭಾಗೈರ್ವಪ್ರಮಥುಕರೋತ್

॥ ೩೫ ॥

ಆಯುಧಾನಿ ಚ ದೇವಾನಾಂ ತಥೈವ ಚ ವೃಥಪ್ಸೃಥಕ್ ।

ತೇನ ವಜ್ರೇಣ ಮಹತಾ ವೃತ್ರಂ ಹತ್ವಾ ಮಹಾಸುರಂ

॥ ೩೬ ॥

ಜಘಾನ ದೈತ್ಯಮುಖ್ಯಾನಾಂ ನವತೀರ್ಥವತಿಶ್ಚಥಾ ।

ತತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಮಾಸಾಂತೇ ನಿತ್ಯಮೇವ ರಘೂದ್ವಹ

॥ ೩೭ ॥

೩೪ ಘಟೋದರನು ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ -- ಎಲೈ ಭರತನೇ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತ್ತು ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಾ ? ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ದಧೀಚರ ಮಾತಿನಂತೆ ದೇವತೆಗಳೂ, ತೀರ್ಥರಾಜರೂ ಸಹ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು ಇಷ್ಟು ಸಂಗತಿ ಬೆಳೆದ ಮೇಲೆ ದಧೀಚರು ಇಚ್ಛಾ ಮರಣದಿಂದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ದಿವ್ಯದೇಹವೆಂದು ದರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು

೩೫-೩೬ ಆ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳು ದೇವಲೋಕದ ಬದಗಿಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು ದಧೀಚಿಖುಷಿಗಳ ದೇಹದ ಮೂಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಹದವಾಗಿ ಕೊಯ್ದು ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅದರಂತೆ ಆ ದೇವತೆಲ್ವಿಯು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಆ ಋಷಿಯ ಎಂಬಿನಿಂದ ರಚನೆಮಾಡಿದನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿ ಲೋಕಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು

೩೭ ಆ ವೃತ್ರನ ಸೃನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾನಾಯಕರಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ತೊಂಭತ್ತು ತೊಂಭತ್ತು ಜನಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮಹೇಂದ್ರನು ಆ ಅಸುರಸೈನ್ಯದ ಅಸುವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಗತಾಸುಗಳನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದನು

ಸಾನ್ನಿದ್ಯಮಿಹ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಕಲ್ಪಿತಂ ।

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ನಿತಚ್ಛ್ರತ್ತಾ ಮಹಾತೇಜಾ ದತ್ತಾ ದಾನಾನಿ ರಾಘವಃ

॥ ೩೮ ॥

ಯಯಾ ಸೇನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ಭರತೋಮರಕಂಟಿಕಂ ।

ತತ್ರ ವಿಶ್ಣುನದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಚ ರಾಘವಃ

॥ ೩೯ ॥

ಅಸಸಾದ ನದೀಂ ಗೌರೀಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ವಾವಭಯಾವಹಾಂ ।

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಙ್ಗಯಾ ರಕ್ಷಃ ಪ್ರವಿನೇಶ ಪುರಾ ನೃಪಂ

॥ ೪೦ ॥

ಕಿಶಾಹತೇನ ಮಾರ್ಗಸ್ಥಂ ಶವ್ತಂ ಭೂವಾಲ ಶಕ್ತಿನಾ ।

ಸೌದಾಸಂ ಸ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ತು ಭಕ್ಷಯಾಮಾಸ ರಕ್ತಿನಂ

॥ ೪೧ ॥

೩೮ ಎಶೈ ಭರತನೇ, ಕೇಳಿ ಆ ವೃತ್ತಸಂಹಾರ ಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನವ
ಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಸದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ, ತೀರ್ಥಗಳೂ ವ್ರತಿಮಾಸದ ಅಂತ್ಯಭಾಗ
ದಲ್ಲಿ ಈ ನನ್ನೀತಿ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದೆ ಒರುತ್ತಲಿವೆ

೩೯ ಈರೀತಿ ಹೇಳಿದ ಘಟೋದರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಘುಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ
ಭರತನು, ಆ ತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ
'ನನ್ನ ಸ್ವಸೃತನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹರಿವ್ಯಾರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ
ಒರಬರು, ಅಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾದ ವಾವನಿನಾರಕವಾದ, ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳವಾದ ಗೌರೀನದಿಯ
ಸಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿದನು.

ವಿಸಾಶಾ (ಗೌರೀ) ನದಿಯ ಇತಿಹಾಸ.

೪೦-೪೨ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಯುಷಿಗಳು ಇದ್ದರಷ್ಟೆ? ಅವರಿಗೂ ವಸಿಷ್ಠ
ರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನಸ್ತುಪವಿದ್ವೇ ಇತ್ತು, ಇದು ಬಲಿಯುತ್ತುಲೇ ಇತ್ತು
ಕೊನೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ವಸಿಷ್ಠರ ಮೇಲೆ ವಿವರೀತ ಹೊಟ್ಟೀಕೆಚ್ಚು ಹುಟ್ಟಿತು.
ಆದರೆ ವಸಿಷ್ಠರನ್ನಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ
ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಸಿಷ್ಠರ ವಂಶವನ್ನೇ ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋ
ಚನೆಯಿಂದ, ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ
ಮೂಲಕ ಆ ವಸಿಷ್ಠರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಲೇ

ತತಃ ಪುತ್ರಶತಂ ರಾಜನ್ವಸಿಸ್ಕಸ್ಯೈವ ಸತ್ತರಃ |
ಹತೇ ಪುತ್ರಶತೇ ದುಃಖಾದ್ವಸಿಸ್ಕೋ ಭಗವಾನ್ಯುಷಿಃ || ೪೨ ||

ವಿನೇಶ ನಿನ್ಮುಗಾಂ ಗೌರಿಂ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಚಿಕೀರ್ಷಯಾ |
ವಿಪ್ರಸ್ಯ ಭೂಪ ಯಾತಸ್ಯ ನಿದ್ರತಾ ಸಾ ತದಾ ಭವತ್ || ೪೩ ||

ತತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿಂಚ್ಛತದ್ಪ್ರರಿತಿಶಬ್ದಿತಾ |
ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಶಮನೀ ಸರ್ವಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಣೀ || ೪೪ ||

ಸ್ನಾತಾನಾಂ ಚ ತಥಾ ರಾಜ್ ದಶಭೇನುಫಲವ್ರದಾ |
ತಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ತತ್ರಾಪಿ ದತ್ತಾ ದಾನಂ ಸ ರಾಘವಃ || ೪೫ ||

ಇದ್ದರು ಒಂದೆರಡಾವರ್ತಿ ಈ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸನು ವಸಿಷ್ಠರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಶಕ್ತಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿ, ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಆಚ್ಛ್ರ ಸಾಗದೆ ಅವರಿಂದ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದನು

ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಸೌದಾಸನೆಂಬ ರಾಜನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಪಾಶಹಸ್ತದಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದನು ಅದರ ಒಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವವರು ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮುಗ್ಗುರಿಸಿಬಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಿನ್ನುವುದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಹೀಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಶಕ್ತಿ ರುಷಿಗಳು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು ಅವರೂ ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಸೌದಾಸನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾದಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದನು ಆ ಹಗ್ಗವು ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತೊಡರಿ ಮುಗ್ಗುರಿಸಿಬಿದ್ದರು ಆ ಕೊಡಲೆ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಈ ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಅಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ವಸಿಷ್ಠರ ಉಳಿದ ನೂರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟನು ಇವನ್ನು ತಿಳಿದು ವಸಿಷ್ಠರು ಬಹಳವಾಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ವಂಶವೇ ನಾಶವಾದ ಮೇಲೆ ತಾನಿನ್ನಿರಬಾರದೆಂದು ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೂ, ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಂತೆಯೂ ಅಳುತ್ತಾ, ಯಾವುದಾದರೂ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುಗಡೆವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಒಹಳ ಅಳವಾದ ಈ ಗೌರೀನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಗೌರೀಮಹಾದೇವಿಗೆ ಧುಮುಕುವುದಕ್ಕೆ

ಉತ್ತೀರ್ಯ ತಾಂ ಯಯೌ ತತ್ರ ಸಾ ಚಾಂತ್ಯಾ ಯತ್ರ ನಿಷ್ಕಗಾ ।

ಯಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಪಾವಭಯೈರ್ನರಾಃ ॥ ೪೬ ॥

ಯಸ್ಯಾಂ ಸ್ನಾ ನಾದವಾಪ್ನೋತಿ ದಶಗೋದಾನಜಂ ಫಲಂ ।

ಆಷಾಢೇ ಚ ತಥಾ ಕೃತ್ವಾ ಗೋಸಹಸ್ರಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೪೭ ॥

ಗೌರೀತೋಯಾದ್ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ವಸಿಷ್ಠೋ ಭಗವಾನ್ಯಜಿಃ ।

ಪಾಶಬಂಧಭದ್ರೈರ್ಯಸ್ಯಾಂ ಪಪಾತ ಸಹಸಾ ನೃಪ ॥ ೪೮ ॥

ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರು ಆ ಗೌರಿಗೆ ಬಹಳ ಹೆದರಿಕೆಯುಂಟಾಗಿ, ಇವರು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಮಾಡುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದ್ರುತವಾಗಿ (ಓಡಿ) ಹರಿದುಹೋದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಗೌರಿನದಿಗೆ ವಿದ್ಯುತಾನವಿಯೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ನಾಮಕರಣವುಂಟಾಯಿತು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತೆಯಾಗಿ ಹೊರಟ ಗೌರಿಯು ದಿಕ್ಕು ತೋಚದೆ ನೂರಾರು ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಮೊರಟು ಹೋದುದರಿಂದ ಶತದ್ರುತವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸಹ ಹೊಂದಿದಳು (ಈ ನದಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಮರಸಿಂಹನು ಶತದ್ರು, ವಿತದ್ರು, ವಿಪಾಶಾ, ವಿಪಾಟಾ ಎಂದು ಈ ನದಿಯನ್ನು ನಾನಾನಾಮಗಳಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿರುವನು) ಈ ಶತದ್ರು ನದಿಯು (ಗೌರಿ) ಸರ್ವ ಪಾಪವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿ ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳಗಳನ್ನೂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ನಾತರಿಗೆ ದಶ ಗೋದಾನ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಇಂತಹ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಭರತನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನಾಗಿ ಆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಗೌರಿ ಮಾಡುವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಕೊನೆಯಾಗುವುದೋ, ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಶತದ್ರು (ವಿತದ್ರು) ವು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ವಸಿಷ್ಠ ಭಿತವಾದ ರೂಪ ಪವಿತ್ರವಾದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರು ಸಕಲ ಭಯ (ಪಾಪದೋಷ) ಗಳಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವಾಗಿ ದಶ ಗೋದಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಆಷಾಢ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ದಾನಗೂಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

೪೮-೫೦. ಭರತನ ನದೀದಾಟುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ವಜ್ರರಾಜನನ್ನು ಕೂರಿತು,

ವಿಸಾಶಶ್ಚ ತಥಾ ದೇನ್ಯಾ ಕೃತ್ವಾ ತೀರೇ ವಿಸರ್ಜಿತಃ |

ರಕ್ತಪುತ್ರಂ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಸಿಷ್ಠೋಽಪಿ ಪರಾಶರಂ

|| ೪೯ ||

ಮಹಾರಾಜ! ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ (ವೇದೋದಿತ) ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೆ' ಮುಂದೆ ವಸಿಷ್ಠರು ಮಡುವನ್ನು ಧುಮುಕಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟು ಗೌರೀ ಮಡುವಿಗೆ ಓಡುಹೋದ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿದರಂತೆಮೊಡೆ —

ಗೌರಿಯ-ಮಡುವು ಮಾಯವಾದ ಮೇಲೆ ವಸಿಷ್ಠರ ಆತ್ಮಹತ್ಯಾ ಸಂಕಲ್ಪವೂ ಮಾಯನಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇತ್ತ ಕಡೆ ಸೌದಾಸನನ್ನು ನರಿಸಿ ಪಾಶಹಸ್ತದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹೀರುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಹೆವರಿಕೆಯಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಗೌರೀ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡಿ ವಿವಾಶನಾಗಿ ತಾನೂ ವಿಸಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತನು. ಆಗ ಗೌರೀ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯು ರಾಕ್ಷಸನ ಪಾಶದಿಂದಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ ಪುತ್ರನಾದ ಪರಾಶರನನ್ನು ನಾಶದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ವಿವಾಶಾಶೀರದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಶಕ್ತಿಯ ಮಗ (ವಸಿಷ್ಠರ ಮಗ ಶಕ್ತಿ) ಪರಾಶರನು ಒಮುಕಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಸಿಷ್ಠರಿಗೆ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನೊಬ್ಬನಾದರೂ ಬದುಕಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಂತಾನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವೆ ನಿಂತಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಮಾನಂದವಾಯಿತು ಮತ್ತು ತಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಾ, ಗೌರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾಪಶಾಪಭೀತಿಗಳಿಂದ ಮಡುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಸಾಶಿಳಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ ನಾಶ್ವೀಲಂ ಕೀರ್ತಯೇತ್ ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಸಿಷ್ಠನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಅನಂದಪರವಶ ನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಗೌರೀನವಿಯು (ಮಡು) ತುದಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ನದಿಗೆ ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ವಿಪಾರಕಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನೋದಿದರೆ ಎಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಆಗಿರಲಿ ಎಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕನೇ ಆಗಿರಲಿ, ತ್ರಿಲೋಕ್ಯವನ್ನೇ ಜಯಿಸಿರಲಿ, ಮುಕ್ತಿದ್ವಾರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿರಲಿ, ಅಂತೂ ಅಂತೂ ಎಂತಹವನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮಾದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಎಂತೆಂತಹ ಪ್ರಮಾದಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದುವೆಂಬ ಬಹು ನೀತಿ ಗರ್ಭಿತವಾದ

ಅಸ್ತಿ ಸಂತಾನಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಮರಣಾದ್ವಿನಿವರ್ತತ |

ಸಾ ಚಾಂತ್ಯಾ ಚ ತಥಾ ಲೋಕೇ ವಿಸಾರತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ || ೫೦ ||

ವಿಸಾಶಾಂ ಚ ಸಮುತ್ತೀರ್ಣೇ ಭರತೇ ಧರ್ಮವತ್ಸಲೇ |

ವಿನೇಶ ಕಟಿಕಂ ತಸ್ಯ ಕುಣಿದೇಶೋ ಮಹೋದಯಃ || ೫೧ ||

ತ್ರೈಗರ್ತೋ ವಸುಧಾನಶ್ಚ ಕುಲೂತಾಧಿಪತಿರ್ಜಯಃ |

ದಾಶೇರಕಸ್ತಥಾ ರಾಜಾ ಗೋವಾಶನ ಇತಿ ಶ್ರುತಃ || ೫೨ ||

ಇರಾವತೀಂ ಶೀಘ್ರಗಮಾಂ ಭರತೋಽಪಿ ತದಾ ಯಯೌ |

ದಶಭೇನುಫಲಂ ಯತ್ರ ಸ್ನಾತ ಏವ ಸಮಶ್ನುತೇ || ೫೩ ||

ಸಂಕ್ಷಿತಿರ್ಥಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಹತೈಕಾ ಇರಾವತೀ |

ಅಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ತು ವಿಶೇಷೇಣ ಯತ್ರ ಯುಜ್ಯೇತ ರೇವತೀ || ೫೪ ||

ಸಂಗತಿಯು ಈ ವಸಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾಮಾದ್ಯರಿ ಪಡ್ವರ್ಗಗಳು ಮಾನವನ ಮಾನವನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ, ದುರಾಗತ ಗೋಳಗುಮಾಡುವ ಅಂತಃಕೃತ್ರಿಗಳೆಂದು ಸಕಲರೂ ತಿಳಿದು ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿ ವರ್ತಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ ಮೂಲಕಥೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅಲಮತಿ ವಿಸ್ತರೇಣ

೫೧-೫೨ ಭರತನು ವಿಸಾಶಾನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮವತ್ಸಲನಾದ ಅವನ ಸೈನ್ಯದ ಜತೆಗೆ ತಾವೂ ಯುದ್ಧ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕುಣಿದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಮಹೋದಯನೂ, ತ್ರೈಗರ್ತಾಧಿಪತಿಯಾದ ವಸುಧಾನನೂ, ಕುಲೂಕ ದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾದ ಜಯರಾಜನೂ, ದಾಶೇರಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಗೋವಾಶನ ಮಹಾರಾಜನೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡರು

೫೩-೫೪ ಮೋಗು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಾದ ಇರಾವತೀ ನದಿಯು ಸಿಕ್ಕಿತು ಈ ಇರಾವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಮತ್ತು ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವರು ೫ ಇರಾವತೀ

ಯತ್ರ ದತ್ತಾ ಬಹುವಿಧಂ ದಾನಂ ರಘುಕುಲೋದ್ವಹಃ |

ಉತ್ತೀರ್ಯ ತಾಂ ಯಯೌ ಶೀಘ್ರಂ ದೇವಿಕಾಂ ಪಾಪನಾಶಿನೀಂ || ೫೫ ||

ದೃಷ್ಟಮಾತ್ಮೈವ ಯಾ ದೇವೀ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷನಾಶಿನೀ |

ಶರೀರಬಹುಲಾ ಸಾ ತು ಹರಸ್ಯ ದಯಿತಾ ಉಮಾ || ೫೬ ||

ತತ್ಪ್ರಾಪಿ ದತ್ತಾ ದಾನಾನಿ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಶಂಕರಂ |

ಭರತೇ ಚಾಥ ತತ್ರಸ್ಥೇ ವಿನಿಶುಃ ಪಂಚ ಸಾರ್ಥವಾಃ || ೫೭ ||

ಸಾರ್ವತೀಯಾ ಮಹಾರಾಜ ಪದಾತಿಗಣಸಂಕುಲಾಃ |

ಕುಮಾರಃ ಶ್ರೇಣಿಮಾಂಚ್ಛೂರೋ ಬಲಬಂಧುಃ ಸುಯೋಧನಃ || ೫೮ ||

ಮಹಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳು ಬಂದು ನೆಲೆಸಿವೆ ಅಷ್ಟವೀ
ಯೋಗವಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೇವತೀನದಿಯು ಆ ನದಿಯೊಡನೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳು
ತ್ತದೆ ಅಂತಹಪುಣ್ಯನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ದಾನಗಳನ್ನು
ಮಾಡಿ ಆ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದವನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಪಾಪನಾಶಿನಿಯಾದ ದೇವಿಕಾನದಿ
ಯನ್ನು ನೋಡಿದನು

೫೬. ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಈ ದೇವಿಕಾನದಿಯು ಸಕಲ ವಿಧ ಪಾಪ
ಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದಾಗಿರುವುದು. ಒಳಗವಾದ ಪಾತ್ರವಿಸ್ತಾರ
ದಿಂದ (ದೊಡ್ಡಶರೀರ) ಕೂಡಿರುವ ಈ ನದಿಯು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಿಯತಮಳಾದ
ಉಮಾದೇವಿಯೆಂದು ಹೆಸರುಹೊಂದಿದೆ

೫೭ ಇಂತಹ ಉಮಾರೂಪಳಾದ ದೇವಿಕಾನದಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದೊಡನೆಯೇ
ಭರತನು ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಬಹು ವಿಧವಾದ
ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಭರತನು ಆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅವನ ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮತ್ತೈದು ಮಂದಿ ಮಹಾರಾಜರು ಅವನ
ಜತೆಗೆ ಬಂದು ಕೂಡಿಕೊಂಡರು

೫೮-೬೦ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಗಣಿತ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೊಡಗೂಡಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶೂರನಾದ ಕುಮಾರರಾಜನೂ, ಬಲ
ಬಂಧುವೂ, ಸುಯೋಧನನೂ, ಮದ್ರರಾಜನಾದ ಅಂಶುಮಂತನೂ, ಮಹಾಬಲನೆಂಬ

ಮದ್ರಾಜೋಃ ಶುಮಾಂಶ್ಚೈವ ತಥೈವ ಚ ಮಹಾಬಲಃ ।

ಪೂಜಿತೋ ಮದ್ರಾಜೇನ ಶಾಕಲೇನ ನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೫೯ ॥

ತ್ರಿರಾತ್ರಮುಷಿತಃ ಶ್ರೀನಾಂಶ್ಚಂದ್ರಭಾಗಾಂ ನದೀಂ ಯಯೌ ।

ಚಂದ್ರಾಂಶುಶೀತಲಜಲಾಂ ಸರ್ವಸಾಪಸೃಣಾಶಿನೀಂ ॥ ೬೦ ॥

ಬಹುತೀರ್ಥಸಮಾಯುಕ್ತಾಂ ಸ್ನಾನಾತ್ಸರ್ವಪ್ರದಾಂ ನೃಣಾಂ ।

ವಿಶೇಷೇಣ ಮಹಾರಾಜ ಮಾಘಪುಷ್ಯತ್ರಯೋದಶೀಂ ॥ ೬೧ ॥

ಭರತೇ ತಾಂ ಸಮುತ್ತೀರ್ಣೇ ವಿನೇಶ ಕಟಿಕಂ ತತಃ

ಏತಚ್ಛ್ರುತಂಜಯಃ ಶ್ರೀನಾನಭಿಚಾರಃ ಕೃತಂಜಯಃ ॥ ೬೨ ॥

ಕಾಶ್ಮೀರಕಶ್ಚ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸುಬಾಹುರಿತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ।

ಅಸಸಾದ ಸ ತೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ವಿತಸ್ತಾಂ ತು ಮಹಾನದೀಂ ॥ ೬೩ ॥

ಮತ್ತೋರ್ವ ಮಹಾರಾಜನೂ ಈ ಮೇರೆ ಐದು ಮಂದಿ ರಾಜರು ಭರತನ ಪಾಳಯದ ಬಳಿ ಬಂದಿಳಿದರು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭರತನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿ ಮೂರು ದಿನಸ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಮುಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಚಂದ್ರಕಿರಣದಂತೆ ತಂಪಾದ ನೀರಿನಿಂದ ಮೊಡಗೂಡಿದ ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಮಹಾನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು

೬೧-೬೩. ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿರುವ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶೀ ದಿನ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವೂ ಕೈಗೂಡುವುದು. ಇಂತಹ ಬಹು ಪ್ರದಳಾದ ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯನ್ನು ಭರತನು ದಾಟಿದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಸೈನ್ಯದ ಜತೆಗೆ ಶ್ರುತಂಜಯ, ಅಭಿಚಾರ, ಕೃತಂಜಯರೆಂಬ ರಾಜರೂ, ಕಾಶ್ಮೀರರಾಜನಾದ ಸುಬಾಹುವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಮಹಾರಾಜನೂ ಸಹ ಒಂದು ಸಸೈನ್ಯರಾಗಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡರು ಆ ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದವರಾಗಿ ವಿತಸ್ತಾನದಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಪ್ರದಾಂ ಸ್ನಾನೇ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷನಾಶಿನೀಂ ।

ಪ್ರೋಷ್ಯ ಸಾದಸ್ಯ ಮಾಸಸ್ಯ ಶುಕ್ಲವಕ್ಷತ್ರಯೋದಶೀಂ

॥ ೬೪ ॥

ವಿಶೇಷೇಣ ಮಹಾರಾಜ ಪುಣ್ಯಾಂ ವರಮಪಾವನೀಂ ।

ಭರತಸ್ತಾಂ ಸಮುತ್ತೀರ್ಯ ಸುದಾಮಾಂ ಚೈವ ನಿನ್ನುಗಾಂ

॥ ೬೫ ॥

ಆಸಸಾದ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಕೈಕಯಾದ್ಯದುನಂದನ ।

ಬಲೇನ ಚತುರಂಗೇಣ ಯುಧಾಚಿಕ್ಷೈಕಯಾಧಿವಃ

॥ ೬೬ ॥

ನಿರ್ಯಯೌ ಭರತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭರತಮಾತುಲಃ ।

ನಾಗರಾಜ್ಞ ತಥಾ ಮುಖ್ಯಾ ರಾಜಗೃಹನಿನಾಸಿನಃ

॥ ೬೭ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವೈಶ್ಯಾ ಯೇ ಚ ವರ್ಣವರಾ ಜನಾಃ ।

ಯಾಸೈರುಚ್ಚಾವಚೈಃ ಸರ್ವೇ ನಗರಾತ್ತು ವಿನಿರ್ಗತಾಃ

॥ ೬೮ ॥

೬೪-೬೮ ಭುದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶ ದಿನಸ ಸರ್ವಕಲ್ಮಷನಾಶಿನಿಯಾದ ಈ ವಿತಸ್ತಾನನಿಯಲ್ಲಾರು ಸ್ನಾನಮಾಡುವರೋ ಅವರಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಂದೇವವಾಗಿ ನಾಕ ಲೋಕವನ್ನು ನೇರುವರು

೬೫-೬೬ ಇಂತಹ ಪರಮಪಾವನವೂ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯಪ್ರವಸೂ ಆದ ವಿತಸು ನದಿಯನ್ನು ಭರತನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಸುದಾಮಾ ನದಿಯ ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಈ ನದಿಯ ದಡವನ್ನು ಭರತನು ನೇರುವ ಹೂತ್ತಿಗೆ ಸುಯಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೈಕಯ ವೇಶದ ರಾಜನಾದ ಯುಧಾಚಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ಚತುರಂಗ ಬಲವಮೇತನಾಗಿ ಬಂದು ಭರತನ ಪಡೆಯನ್ನು ಸೇರಿದನು

೬೭-೬೮ ಈ ಯುಧಾಚಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ಭರತನ ನೋದರಮಾವನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೋದಿಸವರಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದೇ ಇದ್ದಾರೆ ಇಂತಹ ಯುಧಾಚಿತನು ತನ್ನ ನೋದರಳಿಯನು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡು ವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭರತನ ಬಳಿ ಹೊರಟನು ಅವನ ಹಿಂದ ಸಕಲ ನಾಗರಿಕರೂ ಅರಮನೆ ಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರೂ, ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಮಿನ ಜನರೂ, ನಾನಾವಿಧವಾದ ಮಹನಗಳನ್ನೇರಿಕೊಂಡು ಭರತನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಓಡಿಯೋಡಿ ಬಂದರು

ವಾದಿತ್ರಾನ್ವರತಃ ಕೃತ್ವಾ ಗಣಿಕಾರ್ಜ್ವ ವಿನಿರ್ಗತಾಃ ।

ಸ್ರುತಿಗ್ರಹನಿಮಿತ್ತಂ ತು ರಾಘವಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ

॥ ೬೯ ॥

ಭರತೋಽಪಿ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಸ ಸಮೇತ್ಯ ಯುಧಾಜಿತಾ ।

ಅಭ್ಯಧಾವತ ತಪ್ತ್ವೀತ್ಯಾ ಮಾತುಲಂ ಕೈಕಯಾಧಿಸಂ

॥ ೭೦ ॥

ಕಂಠೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಭರತಂ ಮೂರ್ಘ್ಯವಾಘ್ರಾಯ ಚಾಸಕೃತ್ ।

ಭರತೋಽಪಿ ಸಮಾಪಾಯ ರಾಜಗೇಹಮುಪಾಗಮತ್

॥ ೭೧ ॥

ಸಮೇ ಮನೋರಮೇ ದೇಶೇ ಪ್ರಭೂತಯಶಸೇಂಧನೇ ।

ಶಿಬಿರಂ ಭರತಶ್ಚಕ್ರೇ ನಗರಸ್ಯಾದಿಪರತಃ

॥ ೭೨ ॥

೬೯. ಆಗ ಆ ಜನರ ಗುಂಪಿನ ಮುಂದುಗಡೆ ನಾನಾವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ವಾರನಾರಿಯರು ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳನ್ನು ಪಾಡುತ್ತಾ ಮೇಳ ದೂಡನೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಂದಹಾಸವಿಂದ ನಡೆದರು, ಇಂತು ಆ ಕೈಕಯ ನಗರದ ಪ್ರತಿಯೋಂದು ವನೆಯಿಂದಲೂ ಜನರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಹೊರಟು ಭರತನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದರು

೭೦-೭೧ ತನ್ನ ಸೋದರವಾವನಾರ ಯುಧಾಜಿದ್ರಾಜನು ಬರುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಭರತನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಆತುರಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಪ್ರೇಮಭರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡಿ ಮಾವನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತನು ಸೋದರಳಿಯನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೇ ಓಡಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಯುಧಾಜಿತನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಬಲವಾಗಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ತೆರೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೂಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದನು

೭೨-೭೩ ಆಗ ಭರತನು ತನ್ನ ಸಕಲ ರಾಜನರಿವೃತ್ತವಾದ ಮಹಾಸ್ವಯಂವನ್ನು ಊರಿನ ಹೊರಗೆ ತೃಣಜಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ಸಮಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದನು ಭರತನು ತೋರಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಡಾರಗಳನ್ನೂ ಸೈನಿಕರಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನೂ ಇಳಿಸಿದರು.

ವೃಥಾ ಪೃಥಕ್ತದಾ ಚಕ್ರಃ ಸ್ಕಂದಾನಾರನಿವೇಶನಂ ।

ಮನಃಪ್ರಿಯೇಷು ದೇಶೇಷು ನಾನಾದೇಶ್ಯಾ ನರಾಧಿಪಾಃ

॥ ೭೩ ॥

ಕೃತ್ವಾ ನಿವೇಶಾನ್ಮನುಜೇಶ್ವರಾಣಾ-

ಮಾದಿಶ್ಯ ಭೋಗಾನ್ಸಕಲಾನ್ಸ ತೇಷಾಂ ।

ನಿವೇಶ ನಾಗೇನ ಸ ಮಾತುಲಸ್ಯ

ಪುರಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಠೋ ರಘುವಂಶಚಂದ್ರಃ

॥ ೭೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ರಾಜಗೃಹಗಮನೋನಾಮ

ಸಪ್ತೋತ್ತರ ದ್ವಿತೀತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ನಾನಾದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧ
ರಾಗಿದ್ದ ಸಕಲ ರಾಜರನ್ನೂ ರಾಜಾರ್ಹವಾದ ಬಿಡುಗಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ತಾನು ಮಾತ್ರ
ಸೋದರಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಭರತನು ಹೊರಟನು

೭೪ ರಘುವಂಶಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಪ್ರಾಯನಾದ ಭರತ ಮಹಾರಾಜನು ನಾನಾ
ದೇಶದ ರಾಜರನ್ನೂ, ಸುಖಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ನೂತನ ಗೃಹಗಳಲ್ಲಿಲಿ,
ಅವರಿಗೆ ಸಕಲ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ
ಅಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಮಾವನೊಡನೆ ಮರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮಾತುಲ
ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಭರತನು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಒಂದನೆಂಬ

ವಿಸರನ ಇನ್ನೂರೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರನುಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಮಂಡೇ

॥ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉನಾಚ ॥

ತತಃ ಸ್ವಲ್ಪವರೀವಾರೋ ಭರತೋ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ ।

ಅಭ್ಯುತ್ಪಾದಯ ತತಃ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಮಾತುಲಃ ಕೈಕಯಾಧಿಪಃ

॥ ೧ ॥

ಕಂಠೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಭರತಂ ಮೂಢ್ನುಕಸಾಘ್ರಾಯ ಚಾಸಕೃತ್ ।

ಭರತೋಽಪಿ ಸಮಾಧಾಯ ರಾರ್ಜ ಗೃಹಮುಸಾಗತಂ

॥ ೨ ॥

ಪ್ರವಿವೇಶ ಪುರಂ ಹೃಷ್ಯೋ ಮಾತುಲಸ್ಯ ಯುಧಾಜಿತಃ ।

ಸತಾಕಾಢ್ನಜಸಂಬಾಧಂ ಸಿಕ್ತಂ ಚಂದನವಾರಿಣಾ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೩ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಚತುರಂಗ ಬಲದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಸೋದರಮಾವನು, ಇಲ್ಲೇ ಸಮಾಧವಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಭರತನನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಿತಪರಿವಾರದೊಡನೆ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಎವರಿಸಿದಂತೆ ಮೊರಟನೆಷ್ಟೆ? ಆಗ ಭರತನೂ ಸಹ ಮಿತಪರಿವಾರದಿಂದ ಸೋದರಮಾವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ, ಆ ಯುಧಾಜಿತನಿಗೆ ಸೋದರಳಿಯನಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿ ಭರತನ ಕತ್ತನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡೇ, ತಲೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೂಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಂದನು ಆ ಅರಮನೆಯ ಆನೇ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

ಧೂಪೇನಾಃ ಗುರುಸಾರಾಣಾಂ ಸಮಂತಾದಾಕುಲೀಕೃತಂ ।

ಕೃತೋಪಹಾರಂ ಸರ್ವತ್ರ ಕುಸುಮೈಃ ಪಂಚವರ್ಣಕೈಃ ॥ ೪ ॥

ಸರ್ವಪಣ್ಯವಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಸಮಾಲಂಕೃತಬಾಲಕಂ ।

ಖಮುಲ್ಲಿಖದ್ಭಿಃ ಪ್ರಾಸಾದೈಃ ಶ್ವೇತಮೇಘಗಣೈರ್ಮೃತಂ ॥ ೫ ॥

ವಿನೈಸ್ತಬಲಿಪೂಜಂಚ ದೇವತಾಯತನೇಷು ಚ ।

ಮಹಾನಾದಿತ್ರಘೋಷೇಣ ಸಮಂತಾತ್ಮತನಿಸ್ತನೈಃ ॥ ೬ ॥

ಪೌರೈರ್ದಿದ್ಯಕ್ಷುಭಿಃ ಸರ್ವೈರಾಕೀರ್ಣಪಣವೀಧಿಕಂ ।

ರಾಜಮಾರ್ಗೇ ಮಹಾರಾಜ ಪಿಂಡೀಕೃತಮಹಾಜನಂ ॥ ೭ ॥

ತೋರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು ಬಾವುಟಗಳು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲೆಯೂ ಪನ್ನೀರುಗಳನ್ನೂ ಗಂಧೋದಕಗಳನ್ನೂ ಚುಮುಕಿಸಿದ್ದರು

೪-೬ ಭರತನು ತನ್ನ ನೋದರಮಾವನಾದ ಯುಧಾಜಿದ್ರಾಜನ ಆರಮಣಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಡೆದ ವೈಭವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಇಕ್ಕಲದಲ್ಲೂ ನಿಂತಿದ್ದ ಜನರು ಸುಗಂಧಪರಿಪೂರಿತವಾದ ಪಂಚವರ್ಣಗಳಿಂದ ರಂಜಿತ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದರು ಬೀದಿಯ ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮುಂದೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುಮಂದಿ ಬಾಲಕರು ನಿಬಿಡವಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದರು. ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಸಾಧಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಜನರಾತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ ಆಕಾಶವು ಬಿಳಿನೋಡಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಭರತನ ಕ್ಷೇಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆಗಳೂ ಬಲಿಪರಣ ಪೂಜೆಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಊರಿನ ಬೀದಿಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೋಡಿದರೂ ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯರವಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು

೭ ಈ ಮನೋಹರವಾದ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲೂ ಅಂಗಡಿಯಂಗಡಿಗಳಲ್ಲೂ ಜನರ ಗುಂಪು ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಗಂಡಸರ ಗುಂಪಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಂಗಸರ ತಂಡವು ತಡೆಯಲಾರದಷ್ಟು ತುಂಬಿದ್ದಿತು

ರಾಜನಾಗಾರ್ಗದಪಾಕೃಷ್ಟಶೂನ್ಯಸರ್ವನಿವೇಶನಂ ।

ಯೋಷಿದ್ವೈಂದಸಮಾಕ್ರಾಂತರಾಜನಾಗರ್ಮಹಾಗೃಹಂ || ೮ ||

ಪ್ರವಿವೇಶ ಪುರಂ ಶ್ರೀಮಾನ್ಪರತೋ ನಾಗಧೂರ್ಗತಃ ।

ತಸ್ಯ ಕಾನಾಭವಪುಷಃ ಪ್ರವೇಶೇ ಭರತಸ್ಯ ತು || ೯ ||

ಗೃಹಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಯಯುರ್ನಾರ್ಯೋಗಸಾಕ್ಷಕಾಃ

ಕಾಶ್ಚಿದಧಾರ್ನುಲಿಸ್ತಾಂಗೈಃ ಕಾಶ್ಚಿದೇಕಾಂಜಿತೇಕ್ಷಣಾಃ || ೧೦ ||

ಕೇಶೈಃ ಸಂಯಮಿತೈಕಾರ್ಥೈಃ ಕಾಶ್ಚಿವರ್ಧನಿವೇಶಿತೈಃ ।

ಏಕಸ್ತಂಶ್ಚರಣೇ ಕಾಶ್ಚಿದ್ಗೃಹೀತ್ವಾ ಕಾಪ್ಮನಾದುಕಾಃ || ೧೧ ||

೮ ಉಂಟಿದ್ದಿರುವ ಯಾವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಕಲರೂ ನೋಡ ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನಾಗರಗಳಿಗೆ ಬಂದು ನುಡಿದವಾಗಿ ನಗರಬಿಟ್ಟರು ಇಂತಹ ಜನಸಂವರ್ಣಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ಉಂಟೋಗೆ ಭರತನು ಅನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

೧-೧೦ ಮನ್ಮಥನಂತೆ ಮಂದರನಾದ ಭರತನು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾಗಿಲಿನ ಬಳಿಗೆ ಒಳಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಕೆಲವು ಜನ ಹೆಂಗಸರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಅರ್ಧಾರ್ಧ ನೀರು ಸುರಿದುಕೊಂಡು ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಒದ್ದೇ ಒಟ್ಟೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ನೂಲಿನ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದುಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಿಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವರು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಭರತನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದರು. ಮುಂದೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ಅರ್ಧ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಅರ್ಧವನ್ನು ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನೋಡುವೆಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತೋ ಎಂದು ಅರ್ಧಾರ್ಧ ತಲೆಬಾಚಿಕೊಂಡೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಮೆಟ್ಟನ್ನು (ಜೋಡು) ಮೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೆಂಗಸರು ನೋಟಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲಿಗೆ

ತ್ವರಿತಾಶಾ ಯಯುರ್ನಾರ್ಯೋ ದ್ವಿತೀಯೇ ಚರ್ಮಸಾದುಕಾಃ ।
ತಥಾ ಪರಾಃ ಸಮಾಕ್ಷಿಪ್ಯ ಪೂರ್ವಾಕ್ರಾಂತಗವಾಕ್ಷಕಾಃ ॥ ೧೨ ॥

ವ್ರಜಂತೀಷು ತಥಾಃನ್ಯಾಸು ಕಾಶ್ಚಿನ್ನಾರ್ಯೋ ಗವಾಕ್ಷಕಾತ್ ।
ನೇಗವತ್ಯೋ ಯಯುಃ ಶೀಘ್ರಂ ಸಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಚರ್ಮಸಾದುಕಾಃ ॥ ೧೩ ॥

ನಾರ್ಯಃ ಸ್ವವದನೈಶ್ಚ ಕ್ರೂಃ ಸುಃವಕ್ತ್ರಾಂಸ್ತಾನ್ ಗವಾಕ್ಷಕಾಃ ।
ಅರ್ಧಪ್ರನಿಷ್ಠಸತ್ಯಂಬುಸಾಣೆನಾರಿಜಕುಡ್ಮಲಾಃ ॥ ೧೪ ॥

ದ್ವಿತೀಯಸಾಣೆಸಂದರ್ಶಸಮಾಕ್ರಾಂತೈರ್ಯಯುಃ ಕರೈಃ ।
ನೀವೀಬಂಧನವಿಶ್ಲೇಷಸಮಾಕುಲಿತಚೇತನಾಃ ॥ ೧೫ ॥

ಮರಡ ಜೋಡನ್ನೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಚರ್ಮದ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಮೆಟ್ಟಿ
ಕೊಂಡು ಹೊರಟರು ಈ ರೀತಿ ಹೊರಟ ಅವರು ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ
ಕುಳಿತು ನೋಡಿದಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಜ್ಜೋಡಿ ಜೋಡುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದ್ದುದನ್ನು
ಕಂಡು ನಾಚುತ್ತಾ ಆ ಜಾಗದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಸರಸರಿ ಜೋಡನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ
ಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟೊಡನೆಯೇ ಅವರು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಸಮೀಪದ
ಜಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದು ಆಕ್ರಮಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

೧೩ ಹೀಗೆ ತಾವು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ಬೇರೆ ಹೊಸವರು ಒಂದು
ಆಕ್ರಮಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹೆಂಗಸರು, ತಮ್ಮ ಜಾಗವೆಲ್ಲಿ
ಹೋದೀತೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಚರ್ಮ ಮತ್ತು
ಮರಗಳ ಇಜ್ಜೋಡೀ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ
ಓಡಿ ಬಂದು ಮೊದಲಿದ್ದವರನ್ನು ನೂಕಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ
ಕುಳಿತರು.

೧೪ ಈ ರೀತಿ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಕುಳಿತ ನೀಲಕುಂತಲೆಯರು ಅರ್ಧ ದೇಹ
ವನ್ನು ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಚಿ, ಮುಖವನ್ನು ಬೀದಿಯ ಕಡೆ ಮಾಡಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡು
ತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಕತ್ತನ್ನು ಹೊರಗೆ ಚಾಚಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಿಟಕಿಯ ಸರಳುಗಳನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಬಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೫ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಉಟ್ಟಿದ್ದ ರೇವೆಯ ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಸೀರೆಯು
ನೆರಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಹೋಗುವುದೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ

ಯಯುರೇನಾಪರಾಸ್ತತ್ರ ಪಾಣಿಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟನೀವಯಃ ।

ಕುಸುಮಪ್ರಕರಂ ಕಾಶ್ಚಿದೂಹಮಾನಾಃ ಶಿರೋಗತೈಃ ॥ ೧೬ ॥

ಯಯುರೇನಾಂಶುಕೈರ್ದೀರ್ಘೈಸ್ತ್ವರಮಾಣಾ ಗವಾಕ್ಷಕಾಃ ।

ಸಿತಾಸಿತೇನ ರಾಮಾಣಾಂ ರಮಣೀಯೇನ ರಾಘವಃ ॥ ೧೭ ॥

ಯಯೌ ದೃಷ್ಟಿನಿಸಾತೇನ ರಜ್ಯಮಾನ ಇವಾಂಶುಮಾಃ ।

ಸ ಚಕರ್ಷ ತದಾ ತಾಸಾಂ ಪತಿತ್ಯೇರ್ನೇತ್ರರತ್ತಿಭಿಃ ॥ ೧೮ ॥

ಹೃದಯಾನ್ನಿಗೃಹೀತ್ವೇವ ಗಚ್ಛಮಾನಃ ಸ ರಾಘವಃ ।

ಸ ತು ದೃಗ್ವಿಷಯೇ ಯಾಸಾಂ ಯಾಸಾಂ ತಸ್ಮಾತ್ಪರಾಗತಃ ॥ ೧೯ ॥

ಸೀರೆಯ ನೆರೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಕೈಯಿಂದ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನೆರೆ ಗನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಹೆಂಗರಸು ಭರತನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರು

೧೬ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮಂದಿ ನಾರಿಯರು ಮುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಮುಡಿದು ಅದನ್ನು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಸವರಿ ಸವಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಎಡಗೈಯಿಂದ ಸೀರೆಯ ನರಿಯನ್ನು ಸವರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನೋಟ ನೋಡಲು ಓಡಿಬಂದರು.

೧೭-೧೯ ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ವೈ ತುಂಬುವಂತೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬೇಗ ಕಿಟಕಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ನೋಟನೋಡಲು ತ್ವರೆ ಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಸಹಸ್ರಾವಧಿ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಸರಿಸುವಂತೆ ರಘುವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಭರತನು ಈ ನೋಟಕರ ಸಡಗರಗಳನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾ, ಸಕಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ನೆಳದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಯಾರಾದರೂ ಹೆಂಗಸರು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ನೋಟವೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅದರೊಡನೆ ಸಂಧಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಯನ ಗತಿಯನ್ನು ಧಟ್ಟನೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಬಂದನು

ನ ತಾ ಬುಬುಧಿರೇ ಕಾಂಚಿತ್ತ್ರಿಯಾಂ ಚಿತ್ರಗತಾ ಇವ ।

ಭರತೇ ದೂರಯಾತೇಷಿ ನಿಶ್ಚಲಪ್ತಾಃ ಕಾಶ್ಚಿದೇವ ತಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ಅಕೃಷ್ಣಾಸ್ತಾ ಯಯುಃ ಕ್ಷೋಣೀಂ ಪ್ರೇರ್ಯಮಾಕೃಃ ಸಖೀಜನೈಃ ।

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಂಶಸಮುತ್ಪನ್ನಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಮದರ್ಶನಃ ॥ ೨೧ ॥

ಅದಾಯ ತಾಸಾಂ ಚೇತಾಂಸಿ ಯಯೌ ರಾಜಗೃಹಂ ದ್ರುತಂ ।

ತಸ್ಮಿನ್ನಾಜಗೃಹೇ ರಾಜಾ ರಾಘವೋ ರಾಜಮಂದಿರಂ ॥ ೨೨ ॥

ಅಸಸಾದ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಕೈಲಾಸಮಿವ ಚಾವರಂ ।

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸ ಗೃಹಂ ಮುಖ್ಯಂ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಭೂಭುಜಂ ॥ ೨೩ ॥

ಪಾನಭೋಜನವಾಸಾಂಸಿ ಸೈನಿಕಾನಾಂ ಚ ಯಾದವ ।

ಉನಾಸ ಸ ಸುಖಂ ತತ್ರ ಪೂಜಿತಶ್ಚ ಯುಧಾಜಿತಾ ।

ಜಗಾಮ ಚಾಸ್ತಂ ಸವಿತಾ ಜಪಾಪುಷ್ಪೋತ್ಕರಪ್ರಭಃ ॥ ೨೪ ॥

೨೦-೨೨ ಭರತನು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದ ಒಳಕೆಲಸವೆಲ್ಲರೂ ಏನೇನೂ ತೋರದ ಚಿತ್ರವಲ್ಲ ಬರೆದ ಬಿಂಬಿಗಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು ಭರತನ ಸವಾರಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಟದ್ದನ್ನೋ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಸುಂದರಿಯರು ನಿಶ್ಚಲಸ್ಥಿತರಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟರು ಸಮಿಯರು ಬಂದು ಎಷ್ಟು ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದರೂ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದರೂ ಅನರು ಏಳಲೇ ಇಲ್ಲ ಅದೇಕೆಂದರೆ, ಭರತನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಗೃಹವನ್ನು ಕೂತು ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗಲೇ ಇವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನು.

೨೩ ಇಂತು ಆ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಭರತನು ಕೈಲಾಸರವಣತನೇ ಬೇರೆಯೊಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಹಳ ಎತ್ತರದವರಿಗೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ, ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನಾದ ಯುಧಾಜಿತರಾಜನ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಸಾಮಂತ ರಾಜರಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

೨೪ ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿದ್ದ ಸಕಲ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ಉಡುಪು, ತಿಂಡಿ, ಪಾನಕಗಳನ್ನೂ, ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ಉರುಚಾರ್

ಜಾಂಬೂನದೇ ರತ್ನ ಸಹಸ್ರಚಿತ್ರೇ
 ಸ ರಾಜಪುತ್ರಃ ಶಯನೇ ವಿಚಿತ್ರೇ ।
 ಸುಷ್ಣಾಪ ರಾತ್ರೌ ಭವನೇ ವಿಚಿತ್ರೇ
 ನಿರಾಘಾ ರಾತ್ರಿಂ ಪವನೇ ವಿಚಿತ್ರೇ

॥ ೨೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಭರತಸ್ಯ ರಾಜಗೃಹಪ್ರವೇಶವರ್ಣನೋ
 ನಾಮಾಷ್ಟೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಮಾಡಿದನು ಯುಧಾಜಿದ್ರಾಜನೂ ಸಹ ಪರಮ ಸಂತೋಷಪರವಶನಾಗಿ ಅವನ
 ರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದು ದಿವಸ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಡೆದು ಮನದಣಿಯುವಂತೆ
 ಉಪಚಾರಮಾಡಿದನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಹಗಲು ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆದು
 ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯಿತು

೨೫ ಆ ಬೇಸಗೆಯ ಕಾಲದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದಮಾರುತನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ
 ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ದೀಪಿಸುತ್ತಿರಲು, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ
 ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವಾದ ಮತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ
 ಭರತನು ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಭರತನ ರಾಜಗೃಹ ಪ್ರವೇಶದ
 ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರೊಂಟನೆಯ
 ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಾದೇ

|| ನವೋತ್ತರದ್ವಿತೀತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ||

ತಸ್ಮಿನ್ನಾತ್ರೈವಸಾನೇ ತು ಭೂಮಿಸಾನಾಂ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ |

ಕಟಿಕೇಷ್ವಭೃಹನ್ಯಂತ ಸಂಜ್ಞಾತೂರ್ಯಾಣಿ ಯಾದವ

|| ೧ ||

ಬಹೂನಾಂ ಬಲಮುಖ್ಯಾನಾಂ ನಾನಾಲಿಂಗಾನಿ ಭಾಗಶಃ |

ತೇಷಾಂ ಕೋಲಾಹಲಃ ಶಬ್ದೋ ಬಭೂವ ಗಗನಂಗಮಃ

|| ೨ ||

ವಿವಿಶುರ್ಭರತಸ್ಯಾಪಿ ತತಃ ಪ್ರಾಚೋಧಿಕಾ ಜನಾಃ |

ವೈಣಿಕಾ ಗಾಯಕಾ ಮುಖ್ಯಾ ನಂಶನಾದ್ಯವಿದಶ್ಚ ಯೇ

|| ೩ ||

ಇನ್ನೂ ರೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧-೨ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದನು — ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕೇಯಿತು, ಅರುಣೋದಯ ಸಮಯವು ಸಮಾಪಿಸಿತು ಆ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತಗಳಾಗಿದ್ದ ಸೇನಾನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ರಾಜರುಗಳನ್ನೂ, ಅನರ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಬೋಧಸಂಜ್ಞಾಸೂಚಕವಾದ ಮೃದ, ಮಧುರ ವಾದ್ಯ (ನೌಪತ್ತಿ) ಗಳು ಧ್ವನಿಮಾಡಿದುವು ಮತ್ತು ಸೃನ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಆಕಾಶದವರೆಗೂ ಕೇಳಿಬರುವಂತೆ ಕೋಲಾಹಲವುಂಟಾಯಿತು.

೩-೫. ಭರತನು ಮಲಗಿದ್ದ ಮನೆಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲೂ ಸಹ ಇವೇ ಮೇಲೆ

ಮಾರ್ದಂಗಿಕಾ ಸಾಣನಿಕಾಃ ಶಂಖವಾದನಕಾಶ್ಚ ಯೇ |

ರಕ್ತಕಂಠಾಃ ಸಮಧುರಾ ಯೇ ಚ ಮಂಗಲಸಾರಕಾಃ

|| ೪ ||

ಸೂತಮಾಗಧಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ವಂದಿನಶ್ಚ ನರಾಧಿವ |

ತುಷ್ಪವೃಭರ್ತಂ ವೀರಂ ಸುಖಸುಹೃಂ ಮಹಾನುತಿಂ

|| ೫ ||

ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಸಮುತ್ತಿಷ್ಠ ಪ್ರಭಾತಾ ರಜನೀ ಶುಭಾ |

ದಿಕ್ಪಾಚೀ ರಘುಶಾರ್ದೂಲ ವರ್ತತೀರುಣರಂಜಿತಾ

|| ೬ ||

ನೂನಮಸ್ಯಾಂ ಹಿ ವೇಲಾಯಾಂ ಮಾತಲಿಸ್ತಿದಶಾಧಿಪಂ |

ವಿಬೋಧಯತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸುಖಾಯ ಜಗತಾಂ ವಿಭುಂ

|| ೭ ||

ತ್ವಯಿ ಸುಪ್ತೇ ಜಗತ್ಸುಪ್ತಂ ವಿಬುದ್ಧೇ ಚ ಸುಖಾನ್ವಿತಂ |

ತಸ್ಮಾದುತ್ತಿಷ್ಠ ಲೋಕಾನಾಂ ಶಿವಾಯ ರಘುನಂದನ

|| ೮ ||

ವ್ರಾಜೋಧಿಕ (ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವ) ಜನರು ಸ್ವರಿಯಂತರು ವೀಣೆ ನ ಡಿಸುವವರು, ಸಂಗೀತಗಾರರು, ಕೊಳಲನ್ನಡುವವರು, ಮೃದಂಗ ಬಾರಿಸುವವರು, ಮದ್ದಲಿ ಬಾರಿಸುವವರು, ಶಂಖವನ್ನಡುವವರು, ಮಧುರಕುರದವರು, ಮಂಗಳ ವಾರಕರು ಹೊಗಳುಭಟರು, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ನೇರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮ, ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸುವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಭರತನಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು

೬-೭ ಭರತ! ರಘುವಂಶತೀತ! ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಬೆಳಗಾಯಿತು, ಏಳು. ಮೂಡಲದಿಕ್ಕು ಕೆಂಪಾಯಿತು ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿಯೂ ಸಹ ತನ್ನೊಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಸೌಖ್ಯ ಕ್ಷೋಸ್ಕರ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ! ನೀನೂ ಏಳು

೮ ಎಲೈ ಭರತನೇ! ನೀನು ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಮಲಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀನು ಎದ್ದಿದ್ದರೆ ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದವು ಸುಖಿಸುಗಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಷೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದೇಳು ರಘುನಾಯಕ!

ತ್ವಂ ಹಿ ಸರ್ವಗುಣಾರಾಮೋ ಯಥಾ ರಾಮೋ ಮಹೀಪತಿಃ ।

ಗುಣೈಃ ಶಶಾಂಕರಶ್ಚಾಭ್ಯಸ್ತಯಾ ನೈ ರಂಜಿತಂ ಜಗತ್

॥ ೯ ॥

ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಶಸಾ ಸುಸಿತೇನ ತೇ ।

ಮುಖಾನ್ಯರಾತಿವೃಂದಾನಾಂ ಕ್ರಿಯಂತೇ ಮಲಿನಾನಿ ಯತ್

॥ ೧೦ ॥

ಕೃಪಾಣಧಾರಪಾನೀಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಽರಾತಿಗಣಸ್ತವ ।

ತೃಷ್ಣಯೈವ ಭವತ್ಯಾಶು ರಂಜಿತಾನಿಲಯೋ ಭಯಾತ್

॥ ೧೧ ॥

ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಶ್ಚಾತಿಗಂಭೀರೋ ಭವಾನ್ರತ್ನಾಕರಸ್ತಥಾ ।

ಆಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಾತ್ಸಮುದ್ರೇಣ ನ ಸಮಃ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ನಃ

॥ ೧೨ ॥

೯ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದೆಂತು ಸಕಲ ಗುಣ ಗುಣಾಭಿರಾಮ ನಾಗಿರುವನೋ ಅದರಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಇರುತ್ತೀಯೆ ! ಆಹ್ಲಾದಜನಕನಾದ ಚಂದ್ರನ ಬೆಲ್ದಿಂಗಳಿಂದಲಿ ನೀನು ಸಹ ನಿನ್ನ ಸುಗುಣಗಳಂಬ ಬೆಲ್ದಿಂಗಳಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ

೧೦. ಯರನ್ನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಸ್ವಚ್ಛ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಮುಖವೆಂಬ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳು ಬಾಡಿದೋಗುತ್ತವೆ ಇವು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವೈ ! ಭರತಮಹಾರಾಜ ! ಕೈರವಗಳು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದರೆ ಅರಳಬೇಕಷ್ಟೆ ! ಭರತನ ಯಶಸ್ವಂದಿಕೆಯು ಶತ್ರುಮುಖರೂಪವಾದ ಕೈರವಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಅಶ್ಚರ್ಯವೆಂದು ಉಪ್ರೇಕ್ಷಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೧ ಬಾಯಾರಿ ಬಳಲಿ ಬಂದ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳ ದಾಹವು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಣ ಧಾರೆ (ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗು) ಯಿಂದ ಹೊರಟ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಕುತೂಹಲಪಟ್ಟು, ಇದು ನೀರಲ್ಲ, ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗುಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅಂಜಕೆ ಯಿಂದ ಅಡಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುವು

೧೨ ಭರತನೇ ! ನೀನು ಅಕ್ಷೋಭ್ಯನು (ಕಲಕಲ್ಪಡಲು ಅರ್ಹನಲ್ಲ) ಸಮುದ್ರವಾದರೋ ಕ್ಷೋಭ್ಯವು (ಕಲಕಲ್ಪಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು) ಇದರಂತೆ ನೀನೂ ಸಮುದ್ರನೂ ಸಮಾನನಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಸಮುದ್ರದ

ಸೌಮ್ಯಃ ಕಲಾನಾರ್ ಲಪ್ತೀನಾರ್ ನಯನಾನಂದಕಾರಕಃ |

ದೋಷಾಕರೇಣ ಕ್ಷಯಿಣಾ ನೌವನ್ಮುಂ ತೇ ಸರಾಧಿವ || ೧೩ ||

ಬಾಹುಭೋಜ್ಯಾದಿವಿಸ್ತೀರ್ಣಾ ಸರ್ವಾಶ್ರಯವತೀ ದೃಢಾ |

ನೌವನ್ಮುಂ ಯಾತಿ ತೇ ಸನ್ಮುಕ್ ಕ್ಷೋಣೀ ವಿಂಧ್ಯೇನ ಕಂಪಿನಾ || ೧೪ ||

ಯತ್ರೇಸ್ತಿ ತದವಶ್ಯಂ ತ್ವಂ ದದಾಸಿ ನಿಪುಸೂದನ |

ಅವಿದ್ಯಮಾನಾ ಭೀರ್ವತ್ತಾ ಭವತಾರಿಗಣೇ ಕುತಃ || ೧೫ ||

ನಿನೇಷಮಪಿ ಯೋ ದೃಷ್ಟಸ್ತಯಾಃ ಸಾಂಗನಿರೀಕ್ಷಣೈಃ |

ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಯಂ ದೃಷ್ಟೋ ನಿತ್ಯನೇವೇಕ್ಷಣೈಃ ಶ್ರಿಯಃ || ೧೬ ||

೭೫ಗೆ ಹೋಗಲು ಜನರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ
ವಾದುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸರಿಸರು ಬರಲಾರದು

೧೩ ಹದಿನಾರು ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಸರಿ
ಹೋಲಲಾರದು ಅದೇಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕ್ಷಯಿಸಿ ಹೋಗ ತಕ್ಕವನು ಮತ್ತು
ದೋಷಾಕರನಾಗಿರುವನು ನೀನಾದರೋ ಮೋದಕಕಲಾ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನು
ಮತ್ತು ನಯನಾನಂದಕರನಾಗಿ ಸಂಸಕ್ತನಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವವನಾಗಿದ್ದೀಯೆ.

೧೪ ಎಲೈ ಭರತನೇ! ನಿನ್ನ ಭಜಲವಿಂದಾಳಲ್ಲುಡುತ್ತಿರುವ, ಸಕಲಕ್ಕೂ
ಅಪ್ರಯಸ್ಕಾನವಾದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಈ ಭೂಮಂದಲವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ
ನಿಂತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ವಿಂಧ್ಯವರ್ವತವೂ ಸಹ ಕೆನ್ನತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸರಿಸರು
ಬರಲಾರದು.

೧೫ ಎಲೈ ರತ್ನಭಯಂಕರನಾದ ಭರತನೇ! ನೀನು ಯಾರೇನನ್ನು ಕೇ-
ದರೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಿನ್ನ ರತ್ನ
ಗಳು ಅದೇಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಫಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರೋ ತಿಳಿದು.

೧೬ ಎಲೈ ಭರತನೇ! ನೀನು ಒಂದೇನಿವಿಸಕಾರಿ ಯಾರನ್ನು ಕಡಗನ್ನೆ
ನಿಂದ ನೋಡುವಿಯೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೂಲಕ್ಷಿಯು ಪ್ರತಿವಿವಸಪೂ
ಸಂಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ ಅಂದರೆ ರಾಜಾನ್ಯಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನಿಗೆ

ಪುರಪರ್ಯಂತಧಾರೇಣ ಚಕ್ರೇಣಾರಿಗಣಸ್ಯ ತೇ ।

ಶಿರಾಂಸ್ಯಪಹರತ್ಯಾ ಜೌ ದೇವದೇವೋ ಜನಾರ್ದನಃ

॥ ೧೭ ॥

ಕಪಾಲಮಾಲೀ ಖಟ್ಟಾಂಗೀಶ ಶಾಂಕಕೃತಭೂಷಣಃ ।

ವಾನಾರ್ಧದಯಿತಾಕಾರಃ ಶಂಕರಃ ಶಂ ಕರೋತು ತೇ

॥ ೧೮ ॥

ಪದ್ಮಾಸನಃ ಪದ್ಮಜನ್ಮಾ ಸರ್ವಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ ।

ಋದ್ಧಿಂ ಮೇಧಾಂ ಧೃತಿಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಬಲಂ ಚ ವಿದಧಾತು ತೇ

॥ ೧೯ ॥

ನಭಶ್ಚ ರೋಽಂಬುಜೋ ದೇವೋ ದಿಗ್ವಿಧೂಕರಪೂರಕಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಪೇ ದೀಪಃ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ಕರೋತು ತೇ

॥ ೨೦ ॥

ಬಡತನವೆಂಬುವುದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಅವನು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ನಿಜ ವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮಂತಪದವಿಗೇರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆಂದು ಮುಖ್ಯಾಭಿವ್ರಾಯ

೧೭ ಎಲೈ ಭರತನೇ ! ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳು ಬಹು ಹರಿತವಾದ ನಿನ್ನ ಚಕ್ರದ ಅಲಗುಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಲಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವರಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜ !

೧೮ ಎಲೈ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಭರತನೇ ! ಕಪಾಲಮಾಲಿಯೂ, ಖಟ್ಟಾಂ ಗಿಯೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರನೂ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ನಿನಗೆ ಶುಭ ವನ್ನಂಟುಮಾಡಲಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಯ್ಯಾ !

೧೯ ಎಲೈ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭರತನೇ ! ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಭೀಕಮಲ ದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ವಿತಾನುಹನೆನಿಸಿದ ಪದ್ಮಾಸನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ, ಬಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಲಿ

೨೦. ಎಲೈ ಧರ್ಮಾನುವರ್ತಿಯಾದ ಭರತನೇ ! ಪ್ರತಿದಿವಸವೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡತಲಿರುವ, ದಿಗ್ವಿಧುಗಳ ಕರಗಳಿಂದಾಲಾಗಿತನಾದ ಈಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಸಿರುವ ದೀಪದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೋರುತ್ತಾ ಉದಯಿಸಿರುವನು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಿ.

ಕೇಶಯಕ್ಷೇಶದೇವೇಶಪ್ರೇತೇಶ್ವರನಿಶಾಚರಾಃ ।

ಸರ್ವದೇವಗಣೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ದಿಶಂತು ತೇ || ೨೦ ||

ಋಷಯಃ ಸರಿತಃ ಶೈಲಾಃ ಸಾಗರಾಶ್ಚ ದಿಶೋ ದಶ ।

ಕಾಲಸ್ಯಾವಯವಾಶ್ಚೈವ ಸುಪ್ರಭಾತಂ ದಿಶಂತು ತೇ || ೨೧ ||

ಇತಿ ಶೃಣ್ವನ್ನಿರಂ ಪುಣ್ಯಾಮೇಷಾಂ ಮಂಗಲವಾದಿನಾಂ ।

ಮಹಾಪುಣ್ಯಹಘೋಷೇಣ ತತ್ಕಾಜ ಶಯನಂ ತದಾ || ೨೨ ||

ಆಯುಷ್ಯಯಂ ಸ ಶುಶ್ರಾವ ಲೇಖಕೈರ್ಗಣಕೈಃ ಸಹ ।

ವೇಗೋತ್ಸರ್ಗಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಯಯೌ ಸ್ನಾನಗೃಹಂ ಶುಭಂ || ೨೩ ||

ಸ್ನಾನಾರಂಭಂ ತತಶ್ಚಕ್ರೇ ದಂತಧಾವನಪೂರ್ವಕಂ ।

ಉತ್ಸಾದಿತಃ ಕಷಾಯೇಣ ಬಲವ್ಯದ್ಧಿಕರ್ಮಸ್ತದಾ || ೨೪ ||

೨೦ ಎಲೈ ಭರತಚಕ್ರಾಧಿಪತಿಯೇ ! ದೇವೇಶ್ವರ, ಪ್ರೇತೇಶ್ವರ, ನಿಶಾಚರೇಶ್ವರರೂ ನಿನಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ

೨೧ ಎಲೈ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರೇಮದ ತಮ್ಮನೇ ! ಋಷಿಗಳೂ, ಸದರಿಗಳೂ, ವರ್ವತಗಳೂ, ಸಾಗರಗಳೂ, ಹತ್ತುದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ಕಾಲಾವಯವಗಳೂ ಸಹ ನಿನಗೆ ಸುಪ್ರಭಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ.

೨೨ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ನಾನಾನಿಧವಾಗಿ ಮಂಗಳರೂಪವಾದ ಜಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪುಣ್ಯಹವ್ಯನಿಗಳಿಂದ ಭರತನ ಪ್ರಚೋದನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಪಿಗಳ ಮನೋಭಾವವನ್ನರಿತು ಪ್ರಚೇಶ್ವರನಾದ ಭರತನು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕುಳಿತನು.

೨೪-೨೭ ಭರತನು ಎದ್ದಕೂಡಲೇ ಲೇಖಕರೂ, ಗಣಕರೂ ಸಹ ಆಯುಷ್ಯಯ ಲೆಖ್ಯವನ್ನು ಓದಿದರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಭರತನು ಸಾವಕಾರವಾಗಿ ಮೂರಟು ಸ್ನಾನದಮನೆಯನ್ನು ತಲವಿದನು ನೀರುಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಬಳಿಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಮುಖಮಜ್ಜನೆ (ಮಾರ್ಜನೆ) ಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಲು ತೆಳುವಾದ ಒಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಬಲರಾಲಿಗವಾದ

ಸುಖಂ ಭದ್ರಾಸನಾಸೀನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಬರಧರಃ ಪ್ರಭುಃ |

ಸಸ್ನಾ ಸ ವಿವಿಧೈಸ್ತೋಯೈರ್ನದೀಸಾಗರಜೈಃ ಶುಭೈಃ || ೨೬ ||

ಕುಂಭೈಃ ಸುವರ್ಣಮಾಹೇಯೈಸ್ತಾಮ್ರೈ ರೌನ್ಯನುಯೈಸ್ತಥಾ |

ಶತಾಧಿಕೈರ್ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಾಷಢಿ ಸಮನ್ವಿತೈಃ || ೨೭ ||

ಕ್ಷೀರಪ್ರವಾಹಸಂಯುಕ್ತಮಾಲ್ಯಕಂಠೈಃ ಸುಪೂಜಿತೈಃ |

ಅವರ್ಜಿತೈರ್ಮಹೀಪಾಲ ಸುಸ್ನಾತಾಲಂಕೃತೈರ್ನರೈಃ || ೨೮ ||

ಚಂದನಸ್ರಾವಸಂಪೂರ್ಣೈರ್ದ್ವಿಜಮಂತ್ರಾನುಮಂತ್ರತೈಃ |

ಬಭಾರ ವಸನಂ ಚಾರು ಸ್ನಾನತೋಯಾಘ್ರಸಂಕುಲಂ || ೨೯ ||

ಶಶಾಂಕಮಂಡಲಂ ಪೂರ್ಣಂ ತನ್ವಭೈರಿವ ಸಂವೃತಂ |

ವಾದ್ಯಪುಷ್ಪಾಹಘೋಷೇಣ ತಥಾ ಗೀತಸ್ವನೇನ ಚ || ೩೦ ||

ಜಿಟ್ಟಿಗಳು ಬಂದು ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೊತ್ತಿ ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ಸುಗಂಧನುಸುಳಯುಕ್ತವಾದ
ತೈಲಗಳನ್ನು ಸವರಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಮೈಕೈಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ನೀರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿದ್ದ ವಿವಿಧ
ಕಷಾಯ (ಒಗರಾದ ರಸದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿದ ನೀರು) ಗಳಿಂದಲೂ, ನದೀ
ಸಾಗರಗಳಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಸರ್ವಾಷಢಿ ರಸಗಳಿಂದ ಬೆರೆದ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದ
ಪಂಡಿಯಿಂದ ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ಕೊಳವವುಲೆಗಳಿಂದ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು
ತುಂಬಿತುಂಬಿ ಅಭ್ಯಂಗನ (ನೀರೆರೆದು) ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು

೨೮-೨೯ ಆ ಅಭ್ಯಂಗನಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ನೀರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ
ಕ್ಷೀರಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದಿತು ನಾನಾವಿಧ ಪರಿಮಳಗಂಧಗಳ ಮಿಲನದಿಂದ
ಸುವಾಸಿತವಾಗಿದ್ದಿತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಜಲವನ್ನಭಿಸಂಕ್ರಿಸಿದ್ದರು
ನೀರು ಕಾಯಿಸುವ ಹುಡುಗಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ತೊಳೆದು ಅದರ ಕತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು ಇಂತಹ ಹುಡು
ಗಳಿಂದ ಹದವಾಗಿ ಬಿಸಿಯಾದ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿತುಂಬಿ ಮೊದಲೇ ತಾವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ
ಶುಭವಸ್ತ್ರಗಳಂ ಧರಿಸಿದವರಾದ ಪರಿಚಾರಕರು ಭರತನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರು

೩೦ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಕೂಡಲೆ ಮನೋಹರನಾದ, ಬೇಗ ನೀರನ್ನು ಹೀರುವ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಭರತನ ಒದ್ದೆಯಾದ ವ್ಯುಯನ್ನು ಒರೆಸಿದರು. ಆ ಕೂಡಲೇ

ಸ್ನಾತೋಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ವಿಧಿವತ್ಪೂರ್ವಾಂ ಸಂಧ್ಯಾಂ ಸಮಾಹಿತಃ ।

ದದರ್ಶ ವದನಂ ಚಾರು ದರ್ಪಣೇ ಚಾಧ ಸರ್ಪಿಷಿ ॥ ೩೧ ॥

ಸ ಸುವಣೇ ಮಹಾರಾಜ ದೈವಜ್ಞೇನಾಭಿಮಂತ್ರಿತೇ ।

ದಿನೇಶಂ ತಿಥಿನಕ್ಷತ್ರಂ ತತಃ ಶುಶ್ರಾವ ರಾಘವಃ ॥ ೩೨ ॥

ಸಾಂವತ್ಸರಮುಖೋದ್ಗೀರ್ಣಂ ಕಲಿದುಃಸ್ವಪ್ನನಾರಸಂ ।

ಚಕಾರಾಭ್ಯರ್ಚನಂ ಚಾಧ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಚಕ್ರಿಣಃ ॥ ೩೩ ॥

ಗಂಧಮಾಲ್ಯನಮಸ್ಕಾರಧೂಪದೀಪಾನ್ನ ಸಂಪದಾ ।

ಸ್ತವೈರ್ಬಲಿಪ್ರದಾನ್ಯೈಶ್ಚ ಗೀತವಾದ್ಯಸ್ತನೇನ ಚ ॥ ೩೪ ॥

ಭರತನು ಮಡಿಯಾಗಿದ್ದ ತೀಳುವಾದ ರೇಷ್ಮತುಗುಟವನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಆ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಾಲಂಕೃತನಾದ ಭರತನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚಂದ್ರಮಂದಲದ ಸುತ್ತಲೂ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಬಿಳಿಮೋಡಗಳು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಈ ರೀತಿ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ ಭರತನು ಅಹ್ನಿಕದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭದ್ರಾಸನದಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಸಣ್ಣಸ್ವರದಿಂದ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ವೈದಿಕರು ಪುಣ್ಯಹಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೧. ಭರತನು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಮೊದಲು ಆಚಮನಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಂತ್ರತಂತ್ರಲೋಪವಿಲ್ಲದೆ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಾದೊಡನೆಯೇ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿಕೊಂಡನು.

೩೨-೩೩. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಜೋಯಿಸರುಗಳು ಆ ದಿನದ ಪಂಚಾಂಗಶುದ್ಧಿ (ತಿಥಿ-ನಕ್ಷತ್ರ-ವಾರ-ಯೋಗ-ಕರಣಗಳು) ಯನ್ನೋದಿದರು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಸಕಲ ದುಸ್ವಪ್ನದೋಷಪರಿಹಾರಕವಾದ ದಿನ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಭರತನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅಯಾ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು (ಶುಭಾತಿಥೌ ಶೋಭನೇಮಹೂರ್ತ) ಮಾಡಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು.

೩೪. ಸಕಲ ಲೋಕನಾಯಕನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಗಂಧಸ್ಪೃಶ್ಯನಮಸ್ಕಾರ

ಸಂಪೂಜ್ಯ ದೇವದೇವೇತಂ ವಿವೇಶಾಗ್ನಿಗೃಹಂ ಶುಭಂ ।
ತತ್ರಾಗ್ನಿಂ ಸಮುಪಸ್ಥಾಯ ಹುತಂ ಪೂರ್ವಂ ಪುರೋಧಸಾ

॥ ೩೫ ॥

ದುಃಸ್ವಪ್ನ ನಾರನಂ ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಿವೃದ್ಧಿಜಯಪ್ರದಂ ।
ಸ್ರಾಗೇವ ತಸ್ಯ ಕೃತವಾನ್ವಿದ್ವಾ ನೃಪವುರೋಹಿತಃ

॥ ೩೬ ॥

ಧೂಸದೀಪಸೈವೇದ್ಯವೇ ಮುಂತಾದ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಗಳಿಂದಲೂ, ನಾನಾವಿಧ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಗೀತವಾದ್ಯಸ್ವನರೂಪವಾದ ಸೇನೆಯಿಂದಲೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸನಕಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಲಿಹರಣವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು

ಟಿಪ್ಪಣಿ -- ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರನ್ನು, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ಹೂವುಗಳಿಂದಲೂ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಿ, ತೀರ್ಥಜಲದಿಂದಲೇ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಿವೇದಿತವಾದ ನಿವೇದನಾನ್ನದಿಂದಲೇ ಬಲ್ಯಾದಿ ಭಕ್ಷ್ಯರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸನಾತನಕಾಲದಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾದ ಭಾಗವತರ ಹಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬಲಿ, ವಿಭೀಷಣ, ಭೀಷ್ಮ, ಕಪಿಲ, ನಾರದ, ಅರ್ಜುನ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಅಂಬರೀಷ, ಅಂಜನೇಯ, ಜಾಂಬುವಂತ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರು ಬಾಣಾಸುರ, ರಾವಣ, ಚಂಡಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿರಿಟ, ಇವರು ಪರಶಿವನ ಪರಮಭಕ್ತರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವರ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಗಂಧಕ್ಕೂ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಗಳಿಗೂ ತೀರ್ಥಕ್ಕೂ ನಿವೇದಿಕಾನ್ನಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯರಾದ ಹಕ್ಕುದಾರರು

ವ್ರತದಿನವೂ ತಾನು ಉಟಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮೇಲೆ ಬರೆದಂತೆ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ ಬಲಿಹರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ತೀರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೇ ಉಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಇದರಿಂದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

೩೫ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಭರತನು ಔಪಾಸನದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿತಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ತಾರ್ಥಿಸಿ ಪುರೋಹಿತನು ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮೊದಲೇ ಮೊನುಮಾಡಿದ್ದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿದನು.

೩೬-೩೮. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ರಾಜಪುರೋಹಿತನು ದುಸ್ವಪ್ನ

ತತಸ್ತೌ ಪಸಮೇ ವಹ್ನೌ ಭರತಃ ಪ್ರೀತಮಾನಸಃ |

ಶ್ರೀಸೂಕ್ತಂ ಪೌರುಷಂ ಸೂಕ್ತಂ ಜುಹಾವ ಪ್ರಯತಸ್ತದಾ || ೩೭

ಅಜ್ಯೇನ ಮಂತ್ರಪೂತೇನ ವಿಧಿನಾ ಸುಸಮಾಹಿತಃ |

ದತ್ತಾ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಂ ಚಾಗ್ನೌ ಕೃತಜನ್ಯೋ ಮಹಾನುತಿಃ || ೩೮ ||

ನಾಶಕವೂ, ಸಿದ್ಧಿವೃದ್ಧಿಜಯಪ್ರದವೂ, ಆದ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಾನೇ ರಾಜನಿಗೋಸ್ಕರ ಮಾಡಿದ್ದನು

ಭರತನು ಸಹ ಅಗ್ನಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದು ಮಂತ್ರವಿಂದಲೂ ವ್ರತ್ಯೇಕವ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಪೂತವಾದ ಅಜ್ಯಾಹುತಿ (ತುಪ್ಪದ ಪೋನು) ಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದನು. ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಈ ರೀತಿ ಅಗ್ನಿ ಸೂಜೆಯಾದ ಬಳಕೆ ಮಹಾನುಮಂತ್ರಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಜಲಾರ್ಚನೆ (ಜಲತರ್ಪಣ) ಮಾಡುವುದು

ಬೆನ್ನಣೆ!—ಇದನ್ನು ನಿತ್ಯಾಪ್ನೀಕವೆಂದು ಪೂರ್ವಿಕರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಇದನ್ನೇ ನಾವೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಹ ವಿಧಾಯಕಮಾಡಿರುವರು ಇದನ್ನೇ ಸನಾತನಸಂಪ್ರದಾಯವೆನ್ನುವರು ದೇವಾಧೀಶ್ವರರು ಭೂಮಂಡಲಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದಮೇಲೆ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯವ್ರತಗಳು ಪೂರ್ವಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಸ್ತಿಕರಾಗುತ್ತಿರುವುದು ದೈವಪ್ರೀತವೆನಿಸುವುದು ರಾಜಕಾಲಸ್ಯಕಾರಣಂ ಎಂದೇ ವಿಧಿವಚನವಿದೆಯಾದುದರಿಂದ ಸನಾತನವರ್ಣಾಶ್ರಮವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವವನು ತಿಕ್ಷ್ಣಾರ್ಹನಾಗುವನೆಂದು ರಾಜಾಣ್ಣಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಅವನುನುಸರಿಸಿ ಸಕಲವ್ರತಗಳೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು ಇಂತಹ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರು ಈಗಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಇದನ್ನು ಮೀರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನಿಂದ ದಂಡಾರ್ಹರಾದವರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಆಚಾರಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ರಾಜನಿಗೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ದೇಶಕ್ಕೂ ಮಹದುಸಕಾರವಾಗುವುದು

ಉದಕೇನಾರ್ಚನಂ ಚಕ್ರೇ ದೇವಾನಾಂ ಸಿತ್ಯಭಿಃ ಸಹ ।
ತತಃ ಸ ನಿಯಮ್ಯಾ ತಸ್ಮಾದ್ಭರತೋ ವಹ್ನಿವೇಶ್ಮನಃ ॥ ೩೯ ॥

ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ತಸುನಾ ತದಾ ।
ಗೋಭಿರಶ್ವೈಃ ಸುವರ್ಣೇನ ದಧಿಪುಷ್ಪಫಲಾನ್ನಿತ್ಯೈಃ ॥ ೪೦ ॥

ಮೋದಕೈಶ್ಚ ತಥಾ ರಶ್ಮೈರ್ವಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ರಘುನಂದನಃ ।
ಪೂಜಿತಾನಾಂ ದ್ವಿಜೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಭರತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥ ೪೧ ॥

ಪುಣ್ಯಾಹಘೋಷಸ್ತ್ರಿಧಿವಂ ಜಗಾಮ ಮಧುರಸ್ವರಃ ।
ಸ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ವಿವ್ರೇಂದ್ರಾನ್ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಚ ತಥಾ ಗೃಹಂ ॥ ೪೨ ॥

ನಿತ್ಯಕರ್ಮ ಚ ಕೃತ್ವೇದಂ ಚಂದನೇನ ಸುಗಂಧಿನಾ ।
ಸೂಕ್ಷ್ಮಶುಕ್ಲಪರಿಧಾನೋ ವರಧೂಪೇನ ಧೂಪಿತಃ ॥ ೪೩ ॥

೩೯-೪೧ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಒಳಕ ಭರತ ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಹೊರಟನು. ಹೊರಗ ಅನೇಕ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಭರತನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಶೇಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರವರ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಅವರವರ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗೋದಾನ, ಅಶ್ವದಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನ, ದಧಿಪುಷ್ಪ ಪಲಾನ್ನಿತವಾದ ವಿವಿಧವೋದಕ (ಭಕ್ಷ್ಯ) ದಾನ, ರತ್ನದಾನ, ವಸ್ತ್ರದಾನಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತ ಪಡಿಸಿದನು.

೪೨ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿದವು ಒಳಕ ಭರತನು. ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದನು ಹೋಗುವಾಗ ರಾಜಸಭೆಗೆ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸಕಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

೪೩-೪೫. ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಭರತನು ಮೈಗೆಲ್ಲಾ ಪರಿಮಳ ಸುಗಂಧಗಳ ಪುಡಿಯನ್ನು ಪೂಸಿದವನಾಗಿ, ಗುಗ್ಗಲಾಗರ ಮೊದಲಾದ ಧೂಪದ ಮಂಡಿಗಳಿಂದ ಧೂಪಿತನಾಗಿ (ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡು) ತೆಳುವಾದ ಬಿಳಿ ಪಂಚೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಕಲಾವಯವಗಳಿಗೂ ತಕ್ಕ ತಕ್ಕ ಅನರ್ಘ್ಯ ಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಜಾಜಿ

ಅಭೂಷ್ಯ ಸರ್ವಗಾತ್ರಾಣಾಂ ಭೂಷಣಾನಿ ರಘೂದ್ವಹಃ ।

ಶುಕ್ಲಂ ಸುಗಂಧಿ ಮಾಲ್ಯಂ ಚ ಸ್ತಜಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಸ್ತಧಾ

॥ ೪೪ ॥

ಮಂಗಲಾಲಂಭನಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿಶ್ಚಕ್ರಾಮ ಸಭಾಗೃಹಂ ।

ಶುಕ್ಲಂ ರಯ್ಯಾಸನಂ ತತ್ರ ವರರತ್ನವಿಭೂಷಿತಂ

॥ ೪೫ ॥

ಮಹಾರ್ಘಲೋರಣೋವೇತಂ ಸೋತ್ತರಚ್ಛದಮ್ಯದ್ಧಿಮತ್ ।

ವಿತಾನಶ್ಚ ತಥಾ ದತ್ತಂ ತಸ್ಯೋವರಿ ಮಹರ್ಥಿಮತ್

॥ ೪೬ ॥

ಅಸೀನಮಾಸನೇ ತಸ್ಮಿನ್ಪರತಂ ಸತ್ಯಸಂಗರಂ ।

ಪ್ರಾಂರವೋ ಬದ್ಧನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಃ ಕವಚೋತ್ತಮಭೂಷಿತಃ

॥ ೪೭ ॥

ರಕ್ತಾಂಬರಧರಾ ವೀರಾ ರರಶ್ಚುಃ ವೃಷಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।

ತಥೈವೋಭಯಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥಾಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಃ

॥ ೪೮ ॥

ಮುಂತಾದ ಸುವಾಸನಾ ಭರಿತ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಠಮೋಳೆ ಧರಿಸಿ, ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಾಹಾರಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಿತನಾಗಿ, ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಭೂರ್ಗುರೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಸಭಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನಾದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಸುವರ್ಣದ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಸುಖಶಯ್ಯಾಸನದೋಳೆ ಮಂಡಿಸಿದ (ಕುಳಿತ) ನು.

೪೬-೪೮ ಆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸುತ್ತಲೂ ಬಹು ಚಿಲೆಯುಳ್ಳ ಚಿನ್ನದ ತೋರಣಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಸಿಂಹಾಸನವು ತುಂಬಾ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಭರತನು ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ, ಉತ್ತಮವಾದ ಕವಚಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಡುಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಉನ್ನತರಾದ, ರಕ್ತವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದಿದ್ದ ವೀರಪುರುಷರು ಭರತನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವೇ ರೀತಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ಎಡಬಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹು ಸುಂದರರಾಗಿದ್ದರು.

ವಾರಮುಖ್ಯಾಃ ಸುವೇಷಾಸ್ತಮುಪಾಸಾಂಚಕ್ರೀ ತದಾ |

ವಾಲನ್ಯಜನಧಾರಿಣ್ಯಸ್ತಾಲನ್ಯತಂಕರಾಃ ಪರಾಃ || ೪೯ ||

ತಾಂಬೂಲಭಾಂಡಧಾರಿಣ್ಯೋ ನೀಲನೀರಜಲೋಚನಾಃ |

ಕುಂಡಲೀ ಬದ್ಧನಿಸ್ತ್ರಿಂಶೋ ದಂಡಸಾಣಿಃ ಸುವೇಶರ್ವಾ || ೫೦ ||

ಉನಾಚ ಭರತಂ ಕ್ಷತ್ತಾ ಭೂಮಿವಿನ್ಯಸ್ತಜಾನುಕಃ |

ದಿದೃಕ್ಷನಸ್ತೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸಂಶಯಚ್ಛಿದಃ || ೫೧ ||

ಶ್ರೇಣೀಮಹತ್ತರಾ ಯೇ ಚ ಬಲಮುಖ್ಯಾಸ್ತದೈನ ಚ |

ಪ್ರವೇಶಯೈನಾನಿತ್ಯುಕ್ತೋ ದ್ವಾಸ್ಥಾಸ್ತ್ಯುಕ್ತಾ ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ || ೫೨ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಬಲಮುಖ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪ್ರವೇಶಯತ ಸತ್ತರಂ |

ಆಶೀರ್ಭಿರಭಿನಂದ್ಯೈನಂ ಸಂಪ್ರನಿಷ್ಠಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ || ೫೩ ||

೪೯. ಬಳಿಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಲಂಕೃತರಾದ ವಾರನಾರಿಯರು ಬೀಸಣಿಗೆ ಚಾಮರ ಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬೀಸುತ್ತಾ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಅಲಂಕರಿಸಿ ನಿಂತರು.

೫೦-೫೨ ಆ ಬಳಿಕ ಒರೆಯಿಂದ ಕತ್ತಿಯನ್ನೆಳೆದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಜೋಪದಾರನು ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒರೆಗೆ ಸ್ಪರಿಸಿ ಅದೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನದ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತನು. ಆ ದಂಡಧಾರಿಯು ಮೊಳಕಾಲು ಸೆಲಕ್ಕೆ ಸೂಕುವಂತೆ ಬಗ್ಗಿ ಭರತನಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ, ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ನಿಸ್ಸಂಶಯ ಪ್ರಕೃತಿಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಗೆ ಬಹುಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಾಲುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆಯವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವೀರರೂ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆನ್ನಲು ಭರತನು ಆ ಸೇವಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿರುವ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸೆನ್ನಲು ಅದರಂತೆ ಸಕಲ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಸೈನಿಕರೂ ಒಳಗೆ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟರು.

೫೩-೬೦ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಭರತನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿದರು. ಬಳಿಕ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ತಮ ಗೋಸ್ವರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ದಂತದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು.

ಬೃಸೀಷು ದಂತಪೀರೇಷು ವಿವಿಶುಶ್ಚ ಯಥಾಸುಖಂ ।

ತತಸ್ತು ಬಲಮುಖ್ಯಾನಾಂ ನಮತಾಂ ಭರತಂ ತದಾ

॥ ೫೪ ॥

ಕ್ಷತ್ರಾ ಜಗ್ರಾಹ ನಾಮಾನಿ ಕಂತಾರಕ್ತಸ್ವರಾನ್ನಿತಃ ।

ತತಸ್ತೇಷೂಪವಿಷ್ಟೇಷು ದ್ವಾರೇಷು ವಿವೃತೇಷು ಚ

॥ ೫೫ ॥

ಪ್ರವಿನೇಶ ಜನಃ ಸರ್ವೋ ನ ನೃವಾಯುತ ಕಶ್ಚನ ।

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಶುಶ್ರುವೇ ತುಮುಲೋ ಧ್ವನಿಃ

॥ ೫೬ ॥

ಭರತಂ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮಾನಾಂ ಭೂಮಿಸಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ।

ಹ್ರಾದೇನ ಗಜಘಂಟಾನಾಂ ಬೃಹಿತೇನ ತಥೈವ ಚ

॥ ೫೭ ॥

ಹ್ರೇಷಿತೇನ ತುರಂಗಾಣಾಂ ರಥನೇಮಿಸ್ತನೇನ ಚ ।

ನಾಮಭಿಃ ಕೀರ್ತ್ಯಮಾನೈಶ್ಚ ವಂದಿಭಿಃ ಪೃಥಿವೀಕ್ಷಿತಾಂ

॥ ೫೮ ॥

ಶಂಖವಾದಿತ್ರಘೋಷೇಣ ಪಟಹಾನಾಂ ಸ್ತನೇನ ಚ ।

ಆಜಗ್ಮುರ್ಭರತಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ನರೇಂದ್ರಾಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ

॥ ೫೯ ॥

ತೋರಣಾದವತೀರ್ಯೈವ ವಾಹನೇಭ್ಯೋ ಮಹೀಕ್ಷಿತಃ ।

ಸರ್ವೇ ಸ್ವಲ್ಪಪರೀವಾರಾ ವಿವಿಶುಸ್ತೇ ಸಭಾಂ ಶುಭಾಂ

॥ ೬೦ ॥

ಇದೇ ಮೇರೆ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜ ಸಭೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು ಯಾರನ್ನೂ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಅಲ್ಲಿ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಬಹಳ ಗಲಭೆಯಾಯಿತು ಅದೇನೆಂದು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಭರತನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಜಾರೂಢರಾಗಿಯೂ, ತುರುಗಾರೂಢರಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ರಾಜರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅನೆಗಳ ಕತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಗಂಟುಗಳ ಸದ್ದೂ, ಗಜಗಳ ಬೃಹಿತವೂ, ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಷಾರವವೂ, ರಥಚಕ್ರಗಳ ಧ್ವನಿಯೂ ಆಕಾಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿತು ಶಂಖಗಳೂ, ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳೂ ಧಕ್ಕಾ ನಿನಾದವೂ ಸೇರಿ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕಿವುಡುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು ರಾಜಗೃಹದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೊ ಆ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ವಾಹನಗಳಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ರಾಜಸಭೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಭರತನಿಗೆ ಮಣಿದು ನಿಂತರು ಮಂದಿಮಾಗಧರು ಆ ರಾಜರ ಹಸರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ

ಶಿರಃಕಂಪೇನ ಭರತಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನಿವೇದಿತಾಃ ।
ಪ್ರತೀಹಾರೇಣ ದಕ್ಷೇಣ ತೇನ ಚಕ್ರವರ್ತಸನಂ

॥ ೬೦ ॥

ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥಾ ನೃಪತೀನ್ಧರತಸ್ತುನುರೂಪರ್ಯಾ ।
ಗಿರಾ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಕುಶಲಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಚಾಪ್ಯಥ

॥ ೬೧ ॥

ತುಷ್ಪವುರ್ವಂದಿಸಸ್ತತ್ರ ನಾನಾದೇಶ್ಯಾನ್ನ ರಾಧಿಪಾಃ ।
ನಿವೇದಯಂತಃ ಸ್ತುತ್ಯಂತೇ ಭರತಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ

॥ ೬೨ ॥

ಸ್ತುತತಾಂ ಭರತಂ ತತ್ರ ಬಂದಿನಾಂ ಸ ಮಹಾಸ್ತನಃ ।
ಪ್ರಾಸಾದಭೋಗಸಂರುದ್ಧೋ ವಿಪುಲಃ ಸಮವತ್ಸತ

॥ ೬೩ ॥

ಕ್ಷಾಪ್ತಸಾಲಮೌಲಿನಾಣಿಕ್ಯಮುರೀಚಿವಿಕಟೋಜ್ಜ್ವಲಂ ।
ಬಾಲಾತಪಾಂಶುಚ್ಛಿರಿತಂ ಬಭೂವ ಚ ಸಭಾಗೃಹಂ

॥ ೬೪ ॥

ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಪರಿವಾರ
ದೊಡನೆ ರಾಜನ ಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು

೬೦-೬೧ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಭರತನಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಹು
ಕಾರರು ತೋರಿಸಿದ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು ಈ ರೀತಿ ಸುಖಾನಂದನ
ರಾದ ಸಮಸ್ತ ರಾಜರನ್ನೂ ಭರತನು ಅವರವರಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಮರ್ಯಾದ
ಯಿಂದ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಿದನು.

೬೨. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ, ಅವರು ಆಗುತ್ತಿರುವ
ದೇಶಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ, ಅವರ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನೂ ವಂದಿಸುತ್ತಾ ಧರ್ಮ
ಬೇರೆಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಭರತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು

೬೩-೬೪ ಈ ಮೇರೆ ವಂದಿಗಳು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಸದ್ದು ಆ
ಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಆ ರಾಜರುಗಳು ನೀರಸನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು
ವಿವಿಧ ವಜ್ರಮಾಣಿಕ್ಯ ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಕಿರೀಟಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಅತ್ಯುಜ್ವಲವಾದ
ಕಾಂತಿಯು, ಆ ಸಭಾಗೃಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೂರ್ಯನ ಎಳೆಬಿಸಿಲು ಪ್ರಸರಿಸುವಂತೆ
ಎಂಬಂತೆ ಒಹಳ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು

ತತಃ ಸ ಭರತಃ ತ್ರೀಮಾನ್ವಿಸಸರ್ಜ ನರಾಧಿಪಾಃ ।

ಸ್ತುಹಸ್ತದತ್ತತಾಂಬೂಲಾನ್ಪ್ರತೀಹಾರನಿವೇದಿತಾಃ

॥ ೬೬ ॥

ತತಃ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಯಯೌ ದ್ವಿತೀಯಗೃಹಸುತ್ಸಮಂ ।

ತತ್ರ ಚಕ್ರೇ ತದಾ ಮಂತ್ರಂ ಮಾತುಲೇನ ಯುಧಾಜಿತಾ

॥ ೬೭ ॥

ಪುರೋಧಸಾ ಚ ಗಾರ್ಗ್ಯೇಣ ಸ್ವೇನ ಕಾಲನಿದಾ ತಥಾ ।

॥ ಯುಧಾಜಿದುವಾಚ ॥

ಕಾಲೇ ತ್ವನಿಾಸ್ಥಿತೇ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ವಧೇಚ್ಛಯಾ

॥ ೬೮ ॥

ತತ್ರ ಯಾವನ್ನ ಚಾನಂತಿ ಗಂಧರ್ವಾಸ್ತೇ ತ್ವದಾಗಮಂ ।

ಅವಸ್ಥಂದೇನ ತಾನದ್ಯ ತಾವದ್ರಾತ್ರೌ ಜಹಿ ಪ್ರಭೋ

॥ ೬೯ ॥

೬೬ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸಭಾಭವನವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿಸಿತು ತನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಜರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಭರತನು ತನ್ನ ಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಮಸ್ತ ರಾಜರನ್ನೂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು ಆ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಯಥಾ ಯಥಾ ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಭರತನು ಆ ಸಭೆಯ ಎರಡನೆಯ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ಯುಧಾಜನ್ಮಪಾರಾಜನೊಡನೆಯೂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯನಾದ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡನೆಯೂ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದನು

೬೮-೭೦ ಭರತ! ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರದೆ ರಾಮಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತೀಯೆ! ಈಗ ಈ ದುಷ್ಟರಾದ ಗಂಧರ್ವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಈಗ ನೀನೊಂದು ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಏನೆಂದರೆ, ನೀನು ಒಂದಿರುವ ವೃತ್ತಾಂತವು ಆ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ರಾತ್ರಿಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆ ಗಂಧರ್ವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನುಗ್ಗಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚರವಿಲ್ಲದ * ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ ಅವರುಗಳ ಕತ್ತನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯನೆಂದೂ, ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಅವರನ್ನು

ಅವಸ್ಥಾಂತರದ ನಿಧನಂ ಸುಖಂ ತೇಷಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

॥ ಕಾಲನಿಧನಾಚಿ ॥

ಸುಖೇ ಪ್ರಮತ್ತೇ ವಿಶ್ವಸ್ಯೇ ತಥಾ ರಾಜಂಚ್ಛ್ರಮಾನ್ವಿತೇ ॥ ೭೦ ॥

ಅವಶೇಷೇ ಬಲೇ ಚೈವ ಸರಿತಂ ವಹತೀಂ ತಥಾ ।

ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಶ್ರಾಂತೇ ಭದ್ರಯುದ್ಧಂ ವಿಧೀಯತೇ ॥ ೭೧ ॥

ರಾತ್ರೌ ವಿಹಾರಶೀಲಾಸ್ತೇ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಪ್ರಭವಂ ಪ್ರಭೀನೀ ।

ನ ತೇವಸ್ಥಂದಮರ್ಹಂತಿ ರಾತ್ರೌ ಕೈಕಯನಂದನ ॥ ೭೨ ॥

ವಿಜಯಶ್ಚ ದಿವಾ ಯುದ್ಧೇ ಭರತಸ್ಯ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ।

॥ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಉಪಾಚಿ ॥

ಅದೌ ದೂತೇನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ ॥ ೭೩ ॥

ಯಥಾ ದೇಶಮಿಮಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಜಘ್ನಂ ತುಹಿನಾಚಲಂ ।

ಗಂಧರ್ವಾಣಾಂ ನಿವಾಸಸ್ತು ಹಿಮವತ್ಕಚಲೋತ್ತಮೇ ॥ ೭೪ ॥

ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಈ ಮೋಸದ ಯುದ್ಧವಿಂದಲೇ
ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದನು

೭೧-೭೩. ಕಾಲನಿಧನಂ ವಿರಸು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ರಹಬಾಸ್! ರಹ
ಬಾಸ್! ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯವಲ್ಲವೇ? (ಹಾಸ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲ) ವತ್ತಾಗಿ ಬದ್ಧಕೊಂಡು
ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಹರಿಯುವ ನದಿ ನೀರಿನಂತೆ ನಮ್ಮ ಸ್ವನ
ಪ್ರವಾಹವು ಒಮ್ಮೆಯೇ ನುಗ್ಗಿ ಗಂಧರ್ವರ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ, ಮುಚ್ಚಿ ಮರೆಯಾಗಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪಾಯವೆಂದು ಯುಧಾಚಿದರು ಹೇಳಿದ
ರಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ ಈ ಕ್ರಮವು ಧರ್ಮಯುದ್ಧ
ವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಭರತನು ಈ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹಗಲಿನಲ್ಲೇ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು
ದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ

೭೪-೭೬. ಗಾರ್ಗ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಒಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ
ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ದೂತನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆ ಗಂಧರ್ವರಾಡನಿಗೆ ಒಂದು

ಪೂರ್ವಮೇವ ಕೃತಸ್ತೇನ ಯೇನೇದಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ಜಗತ್ |

ಸ್ಥಾನಮೇತನ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ತ್ಯಕ್ತುಮರ್ಹಥ ಮಾ ಚಿರಂ

|| ೭೫ ||

ತೇ ಚ ದೂತವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ್ಥಾನಂ ದದ್ಸುರ್ನರಾಧಿಪ |

ಅಸಂಶಯಮುಪಾರುಹ್ಯ ಚೈತನ್ಮನು ಮತಂ ಭವೇತ್

|| ೭೬ ||

ರಾಘವಾಃ ಸತ್ಯಸಂಧಾಸ್ತು ಕೂಟಯುದ್ಧಂ ನ ಶಿಕ್ಷಿತಾಃ |

ತಸ್ಮಾತ್ತೇಷಾಂ ವಧಃ ಕಾರ್ಯಃ ಸುಯುದ್ಧೇನ ಮಯಾ ನೃಪ

|| ೭೭ ||

|| ಭರತ ಉವಾಚ ||

ಗಾರ್ಗ್ಯವಾಕ್ಯಂ ತಥಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ರೋಚತೇತಿಶಯೇನ ಮೇ |

ಪ್ರಯಾತು ತೇಷಾಂ ದೌತೈನ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಏವ ಮಹಾಯಶಾಃ

|| ೭೮ ||

ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸೋಣ, ಅವೇನೆನ್ನುವಿರೋ -- ಭಗವಂತನು ಭೂಲೋಕ
ವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತ್ರನೇ
ಪಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಈ ರೀತಿ ಮನುಷ್ಯನಾನುಹವಾದ ಈ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀವಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಈಗಲೂ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ
ನಿವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿರುವ ಮಂಜಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ (ಹಿಮಾಲಯ) ಹೋಗಿ ನೀವು ಸುಖ
ವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕಳುಹಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಒಳ್ಳೆ
ಮಾತಿಗೆ ಬಗ್ಗಿ ಸಾಮೋವಾಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದಾದರೆ
ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಇದು ನನ್ನ ಅಭಿಮತವೆಂದು ಗಾರ್ಗ್ಯರು
ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು

೭೭ ೭೮ ಭರತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ -- ರಘುವಂಶೋತ್ಪನ್ನರಾದ ರಾಜರಲ್ಲರೂ
ಸತ್ಯಸಂಧರೆಂದೂ ವೀರರೆಂದೂ ಒಹುಕಾಲದಿಂದ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಇವರುಗಳು
ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂಟ (ಮೋಸ) ಯುದ್ಧವನ್ನರಿತವರಲ್ಲನಾದುದರಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ
ಯುದ್ಧಮಾಡಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದುದು ಧರ್ಮವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ
ಯಾದುದರಿಂದ ಗಾರ್ಗ್ಯರ ಮಾತಿನಂತೆ ಮೊದಲು ಆ ಗಂಧರ್ವರ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದೂತ
ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡೋಣ ಅಂತಹ ಯೋಗ್ಯನಾದ ದೂತನಾರೂ ಸಮ್ರಾಜ್ಯ
ವಾದುದರಿಂದ ಗಾರ್ಗ್ಯರೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿ

॥ ಯುಧಾಜಿದುವಾಚ ॥

ಗಚ್ಛ ಗಾರ್ಗ್ಯ ಮಹಾಭಾಗ ಗಂಧರ್ವಾಧಿಪತಿಂ ಪ್ರತಿ ।

ತಂ ಚ ಶ್ರಾವಯ ವಾಕ್ಯಾಣಿ ತ್ವಯೋಕ್ತಾನೀಹ ಯಾನಿ ಮೇ ॥ ೭೯ ॥

ಅಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ತಥಾ ತೇಷಾಂ ಶ್ರಾವಯಾಗ್ರಾಣಿ ಮಾ ಚಿರಂ ।

ಅಸ್ಮೈನ ನಾನ್ಮಾ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥ ೮೦ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಏವಮಸ್ತೃತ್ಯಧೋಕ್ತೋಽಸೌ ಯಯೌ ಗಾಗ್ಗೋ ಮಹಾಯಶಾಃ ।

ರಥೇನ ಕಾಂಚನಾಂಗೇನ ಗಂಧರ್ವನಗರಂ ಪ್ರತಿ ॥ ೮೧ ॥

ಗತೇ ಪುರೋಹಿತೇ ಗಾಗ್ಗೇ ಭರತೋಽಪಿ ಮಹಾಯಶಾಃ ।

ಹಸ್ತಿಪೃಷ್ಠೇ ರಥೇ ಚಾಶ್ವೇ ಶಸ್ತ್ರೇ ಶಾಸ್ತ್ರೇ-ತಥೈವ ಚ ॥ ೮೨ ॥

೭೯-೮೦ ಯುಧಾಜಿನ್ಮಹಾರಾಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಗಾರ್ಗ್ಯ ! ಈ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು. ನೀನೇ ಹೊರಡು ಭರತನು ಹೇಳಿದನೆಂದೇ ಹೇಳು ನನ್ನ ಕೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ. (ಯುಧಾಜಿತನಿಗೆ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರಿಕೆ ನುಸಾಡಿದ ಮಾತನ್ನು (ಕೂಟಯುದ್ಧ) ಅಶ್ಲೇಷಾದರೂ ಅಡಿಬಟ್ಟೆಯೇ ! ಜೋವಾನ) ಗಂಧರ್ವರಾಜನಾದ ಶೈಲೂಷನನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವಿಯೋ, ಅಥವಾ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಿಯೋ ? ಎಂದು ಭರತನು ತಿಳಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳು

೮೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿಗಳು ವಜ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ವಜ್ರಮಹಾರಾಜ ! ಕೇಳು ಈ ಮೇರೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಾರ್ಗ್ಯನು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಸುವರ್ಣ ರಥದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು.

೮೨-೮೩ ಪುರೋಹಿತನಾದ ಗಾಗ್ಗನು ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಮಹಾ ವೀರನಾದ ಭರತನು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ, ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ, ರಥದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ, ಧನುರ್ವೇದೋತ್ತಮಾದ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ, ಅಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ, ಎದುರಾಳಿಗಳಾದ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಾಹುಯುದ್ಧದ ಮಾದರೀ ಪಾರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು ಇಷ್ಟಲ್ಲಾ ಆದ ಬಳಿಕ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. (ನಿರಯುದ್ಧಂ ಬಾಹುಯುದ್ಧ, ಇತ್ಯಮದಃ)

ವ್ಯಾಯಾನಂ ಚ ತಥಾ ಚಕ್ರೇ ನಿಯುದ್ಧೇ ಚ ಯದೂತ್ತಮಃ ।

ಉತ್ಸಾರಿತಸ್ತಥಾ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಧಾವದ್ಭಿಃ ಕುಶಲ್ವೈರ್ಜನೈಃ ॥ ೮೩ ॥

ಸ್ನಾತೈಃ ಸಂಪೂಜಿತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಧಿವತ್ಸಾತ್ತ್ವವತ್ತಮೈಃ ।

ಸಮಸ್ಯುತ್ಯ ತಥೈವಾಗ್ನಿಂ ಹುತಂ ಸುಷ್ಮ ಪುರೋಧಸಾ ॥ ೮೪ ॥

ತಥಾಭುಕ್ತವತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪೂಜಿತಾನಾಂ ದ್ವಿಜನ್ಮನಾಂ ।

ಪುಣ್ಯಾಹಘೋಷಂ ವಿತ್ತೇನ ಭೂಮಿಸಾಲಂ ವಿಸರ್ಜ್ಯತಾನ್ ॥ ೮೫ ॥

ವರಾರ್ಥಚಂದನಾಕ್ಷಾಂತಂ ಗಸ್ತನುಚಾರುಸಿತಾಂಬರಃ ।

ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಣೋಪೇತಃ ಸೃಗ್ವೀ ಧೂವೇನ ಧೂಪಿತಃ ॥ ೮೬ ॥

ಅಸೀನಸ್ತ್ವಾಸ್ತನೇ ದಿವ್ಯೇ ಬುಭುಬೇ ಸ್ವಜನ್ಮೈರ್ಯುತಃ ।

ಮಾತುಲಸ್ಯ ಮಹಾರ್ಘಾಣಿ ಶುಚೀನಿ ಗುಣವಂತಿ ಚ ॥ ೮೭ ॥

೮೩-೮೬ ಇಷ್ಟಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು ಹಸಿದಿದ್ದ ಸ್ವಸ್ಯ ಪೆಲ್ಲವೂ ಭರತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದೊಡನೆಯೇ ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಮಾಯುಸೇನ ದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಡಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕ ವೇಷತಾರ್ಚನೆ ಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದರು ರಾಜರುಗಳೂ ಸಹ ಇವೇ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದ ಒಳಿಕೆ ವಿವ್ರರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದರು ಭರತನು ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾದ ಪರಿಮಳ ಗಂಧಗಳನ್ನು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ದವನಾಗಿ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಧೂವದ ಹೊಗೆಗಳಿಂದ ಮೈಕೈಗಳಂ ಕಾಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ಸುವಾಸನಾಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸಕಲಾಭರಣಭೂಷಿತರಾದ ಕೆಲವು ರಾಜರನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಅಪ್ತರನ್ನೂ ಭರತನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು.

೮೭-೮೯ ಭರತನೂ ಸಹ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು ಅವನ ಅತೆ ಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಒರೆದಂತೆ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಆಪ್ತರೂ ರಾಜರೂ ಸಹ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು ಸೋದರಮಾವನಾದ ಯೌಗಾಚತನು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರತ್ನ ಒಚಿತವಾದ ಚಿನ್ನದ ತಪ್ಪೆಗಳಲ್ಲಿ (ನರಹಕ್ಷಿ ಮೃಗಾವಿಗುಗೂ ಬೆಂಕಿಗೂ

ಅಪರೀಕ್ಷಿತಪೂರ್ವಾಣಿ ಪುರುಷೈರಾಸ್ತುಕಾರಿಭಿಃ |

ನರಸಕ್ಷಿಮ್ನುಗಾಣಾಂತು ಲಿಂಗೈರ್ವಹ್ನೌ ತಥೈವ ಚ

|| ೮೮ ||

ಭಕ್ಷ್ಯಂ ಭೋಜ್ಯಂ ಚ ಲೇಹ್ಯಂ ಚ ಪೇಯಂ ಚೋಷ್ಯಂ ತಥೈವ ಚ |

ಪಾತ್ರೇಷು ರುಕ್ಮರಾಸ್ಯೇಷು ತಥಾ ಮಣಿಮಯೇಷು ಚ

|| ೮೯ ||

ಭುಕ್ತ್ವಾನ್ಮಂ ಗೀತಶಬ್ದೇನ ಚಾಪ್ಯೈಃ ಕತಿಪಯೈಃ ಸಹ |

ಪಥೋಽಪಸ್ಪೃಶ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ದಂತಥಾವನಪೂರ್ವಕಂ

|| ೯೦ ||

ಹಾಕಿಸಿ, ಅಪ್ತರುಗಳಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದ) ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ, ಚೋಷ್ಯ ಪರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿದ್ದನು ಭರತಾದಿಯಾಗಿ ಸಕಲರೂ ಆ ಪದ್ರಸೋಪೇತ ವಾದ ಮೃತ್ಪಾನ್ಮನನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡಿದರು ಭೋಜನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವ ನ್ನನುಗಳನ್ನು ಗಾಯಕರು ವಿವಿಧರಾಗರಂಜಿತರಾಗಿ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ —ಅದರೂ ಯಾರ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯಕೂಡದಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ರಾಜನು ಭೋಜನಮಾಡುವ ಅನ್ನವನ್ನೂ ತಿಂಡಿತಿರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಪರಿ ಗ್ರಹಾರ್ಹವೆಂದು ಮೊದಲೇ ವೈದ್ಯರು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲೇಬೇಕಾದ ನಿಯಮವುಂಟು. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾರಾದರೂ ದುರಾತ್ಮರಿಂದ ಸ್ವಚೋದಿತರಾದ ನೌಕರರು ಅನ್ನಪಾನಾದಿ ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಕುಶ್ಲಮಾಡಿರುವರೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಸಂವೇಹದಿಂದ ಈ ಕ್ರಮವು ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. (ದ್ವಿತೀಯ ಖಂಡವನ್ನು ಓದಿರಿ)

ಯುಧಾಜಿತನು ಭರತನಿಗೆ ನೋವರಮಾವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಔತನದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿಸದೇ ಭರತನ ವರಿವಾರವೂ, ಭರತನೂ ಉಟ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸರು ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದೇ ನೆಂದರೆ, ಸೋದರಮಾವನಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೋದರಳಿಯಂದಿರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮವಿರುವುದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವ್ಯಾಸರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಸೋದರಮಾವನ ಮನೆಯ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡದೆಯೇ ಸಕಲರೂ ಭೋಜನಮಾಡಿ ಸಂತೃಪ್ತರಾದರೆಂದು ಭಾಷಿಸಬೇಕು ಅಲಮತೆ ವಿಸ್ತರಣೆ

೯೦೯೨ ಭೋಜನವಾದ ಬಳಿಕ ಭರತನು ದಂತಥಾವನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಚಕ್ರಸ್ಯ ಶಯನಂ ಭೇಜೇ ವಾಮಸಾರ್ವಭೌನ ಶತ್ರುಹಾ ।

ಇತಿಹಾಸಂ ಸ ಶುಶ್ರಾವ ತತ್ರಸ್ಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ॥ ೯೧ ॥

ತತಃ ಸ ಶಯನಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಂ ಮಹಾಯಶಾಃ ।

ಚಕಾರ ರಘುಶಾರ್ದೂಲಃ ಸತಾಂ ಮಾರ್ಗಮನುವರ್ಜ ॥ ೯೨ ॥

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಸಹ ಗಾಗ್ಗೋ ಯುಧಾಜಿತಾ ।

ವಿನೇಶ ಭರತಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ರಥರೇಣುಪರಿಪ್ಲುತಃ ॥ ೯೩ ॥

ಸುಖಾಸೀನಶ್ಚ ಭರತಂ ವಾಕ್ಯಮೇತತ್ತತೋಽಬ್ರವೀತ್ ।

॥ ಗಾಗ್ಗೇ ಉವಾಚ ॥

ತತೋ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಶೈಲೂಷಃ ಶ್ರಾವಿತೋ ಮಯಾ ॥ ೯೪ ॥

ಕೈತೋಳಿದುಕೊಂಡು ಅಚಮನಮಾಡಿದನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತನ್ನ ಬಿಡಾರದಲ್ಲಿ
ಸುತ್ತಾಡಿ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಡಮಗ್ಗಲಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮಲಗಿ
ಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞನಾದ ಒಬ್ಬ ಪಂ ಡಿತನು ಹೇಳಿದ
ಇತಿಹಾಸ (ಚರಿತ್ರೆ) ಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಲ
ಕ್ಕಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು ಎವ್ವ ಕುಳಿತ ಒಳಕ ಪ್ಪಲ್ಪ ಸಮಯದವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಿಕರಾದ
ಸಜ್ಜನರ ಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿದನು

೯೩ ೯೬. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶೈಲೂಷರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ
ಗಾಗ್ಗನು ರಥದ ಮೇಲೆಯೇ ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ಹೊರಟು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು ಭರತ
ನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಶತ್ರುವಾದ ಶೈಲೂಷ
ಗಂಧರ್ವನು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಇಂತು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಗಾಗ್ಗನು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ —

ಸ್ವಾಮಿ ! ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡದ ನಾನು ಶೈಲೂಷನ
ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದೆನು ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ,--ನಾನು ಇದೊಂದಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ
ವೆಂದೂ, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿ
ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲದೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, ಪುನಃ, ಎಲೋ, ಗಾಗ್ಗೇ ! ನಾಳೆ ನನ್ನ ಭರತ

ನ ತಾನಿ ತಸ್ಯ ರೋಚಂತೇ ಸಂಗ್ರಾಮಸ್ತಸ್ಯ ರೋಚತೇ ।

ಭರತೇನ ಸಮಾಗಮ್ಯ ರೋಚತೇ ದ್ವಿಜಪುಂಗವಃ ॥ ೯೫ ॥

ಭರತಂ ನಾಶಯಿಷ್ಯಾಮಿ ನೀಹಾರಂ ಚಂದ್ರಮಾ ಯಥಾ ।

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ ತು ಮಾಂ ರಾಜಾ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸತ್ವರಃ ॥ ೯೬ ॥

ಅಹ್ವಾನದುಂದುಭಿಸ್ತತ್ರ ನಿಷ್ಕಾಂತೇ ಮಯಿ ಚಾಹತಃ ।

ಏತತ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸ ಯುದ್ಧಾಯ ಪ್ರಾತಃ ಸಜ್ಜೋ ಭವೇತ್ತವ ॥ ೯೭ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ॥

ಇತಿ ಗಾರ್ಗ್ಯವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಭರತೋ ಗಾರ್ಗ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।

ಗಚ್ಛ ತೀಘ್ರಂ ಗೃಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಂಚ್ಛಾಂತೋ ರಥಬಲಾಧ್ವತಃ ॥ ೯೮ ॥

ಅಹಮಾಜ್ಞಾಸಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಂ ಸಾಂಗ್ರಾಮಿಕಂ ವಿಧಿಂ ।

ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ವಿಜಯಂ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷಮುಥಾಸಬ್ರವೀತ್ ॥ ೯೯ ॥

ನನ್ನ ಮೋಡಗಳನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ನಾನು ಭೇದಿಸಿ (ನಾರಮಾದಿ) ಬಿದುತ್ತೀನೆ ಹೋಗು! ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ನನ್ನ ಭರತನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬಿಡೆಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದನು

೯೭. ಕೂದಲೇ ನಾನೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾದವೆ ರಥದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಹೂರಟು ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆನು ನಾನು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರಣದುಂದುಭಿಯು ಮೊಳಗಿದ ಸದ್ದು ನನಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಭರತ! ಕೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ? ನಾಳೆಯ ದಿನ ಆ ಗಂಧರ್ವರು ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಇಷ್ಟೇ ವೃತ್ತಾಂತ

೯೮-೧೦೦ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ವಜ್ರರಾಜನಿಗೆ ಮುಂಡೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —ವಜ್ರರಾಜ! ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳಯ್ಯ! ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಗಾರ್ಗ್ಯನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭರತನು ಹೇಳಿದನು —

ಅಯ್ಯ! ಗಾರ್ಗ್ಯ! ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಸಕಲ ರಾಜರೂ, ಸಕಲ ಸೈನ್ಯವೂ ಒಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾಗ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೊರಡಲಿ. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗುವಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ

ಮನೋಽಪ್ಯವಾಹಿಭಿಃ ಶೀಘ್ರಂ ಶಿಖರೇಷು ಮಹೀಕ್ಷಿತಾಂ ।

ಯೋಧಾನಾಚ್ಛಾಪಯಂತ್ವದ್ಯ ಶ್ವೋಭೂತಾಯ ರಣಾಯ ವೈ ॥ ೧೦೦ ॥

ಯುದ್ಧಾವಧಾನಿಕಂ ಸರ್ವಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಚ ತಥಾ ತ್ವಯಾ ।

ಏವಮಾಚ್ಛಾಪ್ಯ ನಾಗಾನಾಂ ತುರಗಾಣಾಂ ತಥೈವ ಚ ॥ ೧೦೧ ॥

ವ್ರತ್ಯವೇಕ್ಷಾಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಧ್ಯಾಮನ್ವಾಸ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮಾಂ ।

ರಹೋಗತಃ ಸ ಶುಶ್ರಾವ ನರಾಣಾಂ ಗೂಢಭಾಷಿತಂ ॥ ೧೦೨ ॥

ಆರುರೋಹ ತದಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ್ವಾಸಾದಂ ಹಿಮಸಾಂಡುರಂ ।

ಕೃಲಾಸಶಿಖರಾಕಾರಂ ನಿವಾತಂ ರಜನೀಮುಖೇ ॥ ೧೦೩ ॥

ತತಸ್ತು ಸೈನಿಕಃ ಕಶ್ಚಿಚ್ಛಿಖರೇ ಭರತಸ್ಯ ತು ।

ತಲಂ ತಲೇನಾಭ್ಯಹನತ್ಸವನಾರ್ಥಂ ಯದ್ಭಿಚ್ಛಯಾ ॥ ೧೦೪ ॥

ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಿಡಿರನೇಕೆಂದು ಸೈನ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ದಂಗಳೋರೆ ಮೂಲಕ ನಾರಿಸಿವಿಡೆಂದು ಅಚ್ಚೆ ಮಾಡಿದನು

೧೦೧-೧೦೨ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಿದ್ಧತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯಲಿ ಅನೆಗಳೂ ಕುದುರೆಗಳೂ, ಕಾಲಾಳುಗಳೇ ಮುಂತಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸೈನ್ಯವೂ ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಯಾಣ ಸನ್ನಾಹನ ಮಾಡಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಭರತನು ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಗೋಸ್ಕರ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ತರಲೆದನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಭರತನು ಗೂಢಚಾರನಂತೆ ಬೇರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜನರು ಅವರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಮಾತ ನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಕತ್ತಲೆಯಾಗುತ್ತಲೂ ಗುಡಾರವಿಂದ ಹೂರ ಹೊರಟನು

೧೦೩-೧೦೪ ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಿ, ಒಮ್ಮದಂತಿ ಶುಭ್ರ ವಾದ ಅರಮನೆಯ ಎತ್ತರನಾದ ಮಹಡಿಯನ್ನೇರಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಅಗ ಇವನ ಕಿವಿಗೆ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು ಬಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಆ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ನದದ ಸಂಗಮ ಯಿಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ ಅಗ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದ ಉರಿಬೇಸಗೆಯೆಂದು ಹಿಂದೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಯಾಗಿದೆಯವು' ಆ ರಾತ್ರಿ ಆಕಾಶವು ನಿರ್ವಲನಾಗಿತ್ತು ರೂ ಒಹಳವಾಗಿತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಾಳಿಯೇ ವೀಸು ತ್ತಲಿ ರಲಿಲ್ಲ ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಬೀಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು ಅಂಗೈಯನ್ನು ಅಗಲವಾಗಿ ಕೆನ್ನ

ತತಸ್ತು ಸೈನಿಕೈಃ ಸರ್ವೈಸ್ತಲತಾಲ್ಪೈರ್ಮಹಾಸ್ವನಂ ।

ಚಕ್ರೀರೇ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರ ತಸ್ಮಿನ್ನಾಲೇ ದಿನಂ ಗತಂ

॥ ೧೦೫ ॥

ಪ್ರನಮೌ ಚ ತದಾನೀತೋ ವಾಯುರ್ಮನುಜಪುಂಗವ ।

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಮದ್ರಾಜಸ್ತದಾಂಶುರ್ಮಾರ್

॥ ೧೦೬ ॥

ಪ್ರಾಸಾದವರನಾರೂಢೋ ಚ್ಚಾತವಾನ್ಪರತಂ ತದಾ ।

ದೀಪಾಲೋಕೇನ ಲಕ್ಷ್ಮಾ ಚ ಪ್ರಾಸಾದಸ್ಯ ವಿವೃದ್ಧಯಾ

೧೦೭ ॥

ಸ ಜಗಾಮ ತದಾ ರಾಜಾ ಪ್ರಹಸನ್ಸೈನಿಕಂ ಜನಂ ।

ಭರತಸ್ಯ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಯುಕ್ತ್ಯೈವ ಬಲದರ್ಶನಂ

॥ ೧೦೮ ॥

ತೃಣಮುಷ್ಟಿಮುಪಾದೀಪ್ಯ ಸರ್ವೋಽಪಿ ಕಟಿಕೇ ಜನಃ ।

ಪಾಣಾನಾದಾಯ ಮುದಿತಃ ಕ್ಷ್ವೇಡಾರಬ್ಧಂ ಕರೋತು ನೈ

॥ ೧೦೯ ॥

ಯನರೆಗೆ ವೀಸುತ್ತಾ ಇರಲು ಆಕೈಯು ಕೆನ್ನೆಗೆ ನೋಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸದ್ದಾಯಿತು ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಳಿಯೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು (ತಲವೆಂದರೆ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಕೆನ್ನೆಗೆ ನೋಕಿಸುವುದೆಂದರ್ಥ) - ಇವನು ಹೀಗೆ ಗಾಳಿ ಬೀಳಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹ ಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಇತರರೂ ಸಹ ತಲವಿವ ತಲವನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದರು ಇದು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ತಾಳಧ್ವನಿಯಂತೆ ಒಬ್ಬಗೂಡಿ ಮಹಾಶಬ್ದವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ಈ ಸದ್ದು ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಸಹ ಹಬ್ಬಿತು.

೧೦೬-೧೦೯ ಇದರಿಂದ ಗಾಳಿಯೂ ಬೀಸಿತು ದೂಡ್ಡ ಸದ್ದೂ ಆಯಿತು ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮದ್ರದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಅಶುಮಂತನು, ಭರತನು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿ ಆ ಭರತನನ್ನು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ತೋರಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕೆಂದುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ದೀಪವ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬಲರಡಿಸಿ, ಆ ದೀಪ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕತ್ತರೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದವನಾಗಿ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ವೇಳಿದನು ಈಗ ನಮ್ಮ ಸೃಷ್ಟದ ಬಲವನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಭರತನಿಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನೀವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಿಡಾರವಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿ ಒಣ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿ, ಅದು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡಿರಿ.

ಸಾರ್ಥಿವ್ಯೇ ನೈವಮುಕ್ತೇ ತು ಕಟಿಕೇ ತಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।

ಸೋಲ್ಕಾಹಸೋ ಜನಃ ಸರ್ವಃ ಕ್ಷಣೇನ ಸಮಪದ್ಯತ

॥ ೧೧೦ ॥

ಶಿಬಿರಂ ಮದ್ರರಾಜಸ್ತು ದ್ವಿತೀಯಮಿವ ಚಾಂಬರಂ ।

ಬಭೂವ ತಾರಕಾಚಿತ್ರನುಲ್ಕಾಹಸ್ತೈಸ್ತದಾ ನರೈಃ

॥ ೧೧೧ ॥

ತದ್ವಲೌಘಮಪರ್ಯಂತಂ ಸೋಲ್ಕಾಹಸ್ತೈರ್ಜನೈರ್ವೃತಂ ।

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗಾಮ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪರಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ ರಘೂದ್ವಹಃ

॥ ೧೧೨ ॥

ಪ್ವೇಷಾಃ ಕಿಲಕಿಲಾಶ್ಚೈವ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹರ್ಷಮುಪಾಗತಃ ।

ತಸ್ಮಿನ್ಪ್ರಶಾಂತೇ ಜ್ವಲನೇ ಮಂದೀಭೂತೇ ಚ ನಿಃಸ್ವನೇ

॥ ೧೧೩ ॥

ಅಭ್ಯಹನ್ಯಂತ ಭೂಪಾನಾಂ ಶಿಬಿರೇಷು ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ ।

ಸಂಜ್ಞಾತೂರ್ಯಾಣಿ ರನ್ಯಾಣಿ ನಾನಾಲಿಂಗಾನಿ ಚಾವ್ಯಥ

॥ ೧೧೪ ॥

೧೧೦-೧೧೧ ಈ ಮೇರೆ ಮದ್ರರಾಜನು ಅಜ್ಞೆಮಾಡಿಮೊಡನೆಯೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮೊಳಗಾಗಿ ಬಿಡಾರದ ಹೊರಗಡೆ ಏನಾಯಿತು, ಒಲ್ಲರಾ? ವಾಚಕರೇ, ಕೇಳಿರಿ! ಕೊಳ್ಳಿಯ (ಹುಲ್ಲಿನ) ಉರಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾ ಅಗಾಧವಾದ ಮದ್ರರಾಜನ ನೈನ್ಯವು ಆಕಾಶವೇ ಬೇರೆಯೊಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಅಸಂಖ್ಯಾಕನಕ್ಷತ್ರರಾಗಿಗಳು ವೃಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮದ್ರರಾಜನ ನೈನ್ಯವೆಂಬ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಅಸಂಖ್ಯಾಕವಾದ ಕೊಳ್ಳೀಉರಿಗಕೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಒಡಮೂಡಿ ರಾರಾಜಿಸಿದುವು

೧೧೨-೧೧೩ ಹೀಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಎದ್ದ ಉರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಭರತನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು. ಭರತನು ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿದ್ದ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಿಲಕಿಲಧ್ವನಿಯೂ, ಸಿಂಹನಾದ ಧ್ವನಿಯೂ ಆರಂಭವಾಗಿ ಇದರಿಂದ ಭರತನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಆನಂದವುಂಟಾಯಿತು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ಸದ್ದು ನಿಂತು ಉರಿಯೂ ಆರಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಶಾಂತಿಮಯವಾಗಿರಲು ತದುತ್ತರ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ, ಏನಾಯಿತು ಬಲ್ಲರಾ?

೧೧೪-೧೧೫. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶದ ರಾಜರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮನೋಹರವಾದ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಯುದ್ಧಸಂಜ್ಞಾಸೂಚಕವಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ರಮರವವು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಧ್ವನಿಗಳೂ, ಕೋಲಾಹಲ ಶಬ್ದಗಳೂ

ಸುಬಹೂನಿ ಮಹಾರಾಜ ತೇನ ಕೋಲಾಹಲಂ ಮಹತ್ |

ಬಭೂವ ಪ್ರೀತಿಜನನಂ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ

|| ೧೧೫ ||

ಮಂತ್ರಯಿತ್ವಾ ತತಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ಸ್ವಣಮಾತ್ರಂ ಯುಧಾಜಿತಾ |

ತೇನೈವ ಸಹ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚ ಸುಷ್ವಾಪ ಶಯನೋತ್ತಮೇ |

ಮಧುರೇಣ ಸುಗೀತೇನ ವೀಣಾವೇಣುರವೇಣ ಚ

|| ೧೧೬ ||

ಹಿಮಾವದಾಶೇ ವರಮಾಲ್ಯಚಿತ್ರೇ

ವಿತಾನಕಾಛೋವಿಹಿತೇ ಮನೋಚ್ಛೇ |

ಸುಷ್ವಾಪ ರಾತ್ರಿಂ ಸ ಮಹಾನುಭಾವೋ

ಭೋಗೀಂದ್ರಭೋಗೇ ಮಧುಚಿದ್ಯದೈವ

|| ೧೧೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವರ್ಣನೋನಾಮ

ನಮೋತ್ತರ ದ್ವಿತೀತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಎಷ್ಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಕೇಳಿ ಭರತನು ಪಟ್ಟ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಬರೆಯಲು ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೧೧೬. ಭರತನು ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನವನ್ನು ನೋದರಮಾನನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನೆರವೇರಿಸಿದವನಾಗಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಅವನೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದನು ಭರತನು ಮಲಗಿದೊಡನೆಯೇ ಮಧುರನಾದ ಗಾನಗಳೂ, ಕೊಳಲು ವೀಣೆಗಳ ಇಂಚರವೂ ಮಧುರ ಮಧುರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿದುವು

೧೧೭. ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಭಕ್ತರ ದುರಿತರಾಶಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಆದಿನಾರಾಯಣನು ಆದಿಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ವರಮಾನಂದದಿಂದ ಮಲಗಿರ ವನೋ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಪುಂಜಲಬ್ಧಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭರತ ಚಕ್ರಾರ್ಥೀಶ್ವರನು, ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ, ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ, ಮಂಜಿನಂತೆ ಬೆಳ್ಳಗಿದ್ದ, ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದದ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ

ಇನ್ನೂ ರೊಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉನಾಚ ॥

ಆಹ್ವಾನದುಂದುಭಿಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶೈಲೂಷತನಯಾಸ್ತತಃ ।

ಆಸೇದುಃ ಪಾರ್ಥಿವಂ ಸರ್ವೇ ಶೈಲೂಷಂ ತಂ ಸಮಾಗತಾಃ

॥ ೧ ॥

ನಮುಚಿಃ ಕಾಮಪಾಲಶ್ಚ ಗನೇಷಣಸುದರ್ಶನೌ ।

ವೀರಬಾಹುಃ ಸುಬಾಹುಶ್ಚ ವಾಯುನೇಗಸುವರ್ಚಸೌ

॥ ೨ ॥

ನಿಕುಂಭಃ ಕುಂಭನಾಮಾ ಚ ಬಲಾಕೋ ಬಲಕಸ್ತಥಾ ।

ಹರಿಕೇಶೋ ಮಹಾಜಾಶ್ಚ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಃ ಪ್ರಭಂಕರಃ

॥ ೩ ॥

ವೃಂದಾರಕೋ ಜ್ಯೋತಿಷಿಕೋ ದೃಢಸ್ಕರಪರಾಜಿತಃ ।

ಕುಮುದಃ ಕುಮುದಾಪೀಡೋ ವಸುನಾಥಃ ಸುಲೋಚನಃ

॥ ೪ ॥

ಇನ್ನೂರ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಿ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಹ್ವಾನ ದುಂದುಭಿಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಶೈಲೂಷ ಗಂಧರ್ವನ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಶೈಲೂಷನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೇರಿದರು

೨-೩. ಆ ಶೈಲೂಷನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅವನ ಮಕ್ಕಳುಗಳ ಹೆಸರುಗಳೇ ನಂದರೆ — ನಮುಚಿ, ಕಾಮಪಾಲ, ಗನೇಷಣ, ಸುದರ್ಶನ, ವೀರಬಾಹು,

ಚಂದ್ರಾಪೀಡೋ ಗದೀ ಮೌಲೀ ಕಿನ್ನ ರೋಜಗರೋರುಹಃ ।

ಕೇಸರೀ ವರನಾಣಶ್ಚ ಭಾನುರಾಗಾವದೋ ರಯಿಃ

॥ ೫ ॥

ಏಕಲವ್ಯೋ ವಿಶಾಲಶ್ಚ ಕಲವಿಂಕಃ ಕಲಾಪ್ರಿಯಃ ।

ಭೀಮನಾದೋ ಮಹಾನಾದೋ ವಾಸುಕಿಃ ವನಸೋ ಗದಃ

॥ ೬ ॥

ಚಂದ್ರವರ್ಮಾ ಮಹಾವರ್ಮಾ ವಸುಷೇಣೋಗ್ರಚಾರಕಃ

ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಶೈಲೂಷಸ್ಯ ಸುತಾಃ ಪ್ರಭೋಃ

॥ ೭ ॥

ದಿವ್ಯನಾಲ್ಯಾಂಬರಧರಾಃ ದಿವ್ಯಚಂದನಭೂಷಿತಾಃ ।

ಆಸನೇಷು ಮಹಾರ್ಹೇಷು ಸ್ಥಾಯಾಂ ವಿವಿಶುಸ್ತದಾ

॥ ೮ ॥

ಶೈಲೂಷಸ್ಯ ಸುತೈರ್ಗುಪ್ತಾ ಸಭಾ ಸಾ ರತ್ನಚಿತ್ರಿತಾ ।

ರರಾಜ ತಾರಕಾ ಚಿತ್ರಾ ನಿಶೇವ ನೈವ ಶಾರದೀ

॥ ೯ ॥

ಸುಬಾಹು, ವಾಯುವೇಗ, ಸುವರ್ಚಸ, ನಿಕುಂಭ, ಕುಂಭ, ಬಲಾಕ, ಬಲಕ, ಹಂಕೇಶ, ಮಹಾಜ, ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ, ಪ್ರಭಂಕರ, ಬೃಂದಾರಕ, ಜ್ಯೋತಿಷಕ, ದೃಢಸ್ಯ, ಅವರಾಜಿತ, ಕುಮುದ, ಕುಮುದಾಪೀಡ, ವಸುನಾಥ, ಸುಲೋಚನ, ಚಂದ್ರಾಸೀದ, ಗದೀ, ಮೌಳೀ, ಕಿನ್ನರ, ಅಜಗರ, ರುಹ, ಕೇಸರೀ, ವರನಾಣ, ಭಾನು, ರಾಗಾವಪುರಯ, ಏಕಲವ್ಯ, ವಿಶಾಲ, ಕಲವಿಂಕ, ಕಲಾಪ್ರಿಯ, ಭೀಮನಾದ, ಮಹಾನಾದ, ವಾಸುಕಿ, ವನಸ, ಗದ, ಚಂದ್ರವರ್ಮ, ಮಹಾವರ್ಮ, ವಸುಷೇಣ, ಅಗ್ರಚಾರಕ ಇನ್ನು ಹೀಗೇ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವ ರಾಜಕುಮಾರರುಗಳು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

೮-೯ ಅವಶಿಷ್ಟರೂ ಕೊರಳುಗಳಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವ್ರವ್ಯಹರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು ದಿವ್ಯಪರಿಮಳ ಗಂಧದಿಂದ ಲೇಪಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜಕುಮಾರರೆಲ್ಲರೂ ಸುಖಾಸೀನರಾಗಿ ಕುಳಿತರು. ರಹಸ್ಯವಾದ ಶೈಲೂಷರಾಜ ಸಭೆಯು ರತ್ನದ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶರತ್ಕಾಲದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಶುಭ್ರವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಿನುಮಿನುಗುವಂತೆ ಆ ರಾಜಕುಮಾರರೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು

ತೇಷಾಂ ಸಮುಪವಿಷ್ವಾನಾಂ ಶೈಲೂಷಸ್ತಾನಧಾಬ್ರವೀತ್ |

ಗಾರ್ಗ್ಯಸ್ಯ ವಚನಂ ಸರ್ವಮನುಮಾನಂ ತಥಾ ಸ್ವಕಂ

|| ೧೦ ||

ತೇಽಭಿಯೋಗಂ ತದಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಾನುಷಾನ್ಮನುಚೇತ್ಸರ |

ಚಕ್ರನಾರ್ವನಾವಿಧಾರ್ಚ್ವೇಷ್ಟಾ ಮನ್ಯುನಾ ಕ್ರೋಧಚೇತಸಃ

|| ೧೧ ||

ಗಂಧರ್ವರಾಜಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ಕ್ರೋಧಾದಶ್ರುವ್ರವರ್ಷಿಣಃ |

ರೇಜುರ್ಯುಗಾಂತಮೇಷಾಭಾ ಅಚಿರಾಭಾಸದ್ವೈಗೃಶಾ

|| ೧೨ ||

ಬಭಾರ ನಮುಚಿರ್ವಕ್ತ್ರಂ ಕ್ರೋಧಗಾರಾನುರಂಜಿತಂ |

ದಿಕ್ಸೌಮ್ಯೇವ ದಿಶಾದಾಹಂ ಮಹಾಸಂಗ್ರಾಮಸೂಚಕಂ

|| ೧೪ ||

ಕಾಮಸಾಲಲಲಾಟಿಸ್ಥಾ ತ್ರಿಶಾಖಾ ಭೃಕುಟೇ ಬಭೌ |

ತ್ರಿಭಿಃ ಪ್ರಸಾತ್ಯೈರ್ಗಂಗೆವ ನಿವತಂತೀ ಹಿಮಾಚಲಂ

|| ೧೪ ||

೧೦. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಶೈಲೂಷನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿರ್ವೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ — ಎಲೈ ಕುಮಾರಕರುಗಳಿರಾ! ಗಾರ್ಗ್ಯನು ಬಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿಯೇ ಇರುವಿರಷ್ಟೆ? ಅವನು ಮನುಷ್ಯರಾಜ ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಅಭಿಯೋಗವನ್ನು ತಂದಿವನು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದಾರಭ್ಯ ನನಗೇಕೋ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆಯೆನ್ನಲು,

೧೧ ೧೪ ಶೈಲೂಷನ ಮಕ್ಕಳು ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೋಪವುಳ್ಳವರಾಗಿ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಕೋಪಚೇಷ್ಟೆಗಳಂ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದರು ಉಕ್ಕಿಯುಕ್ಕಿ ಬರುವ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆ ಗಂಧರ್ವರಾಜಕುಮಾರರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಶ್ರು ಪ್ರವಾಹವೇ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು ಆಗ ಅವರ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರ ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಮೇಘಗಳಿಂದಾವೃತವಾದ ಆಕಾಶವು ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು ನಮೂಚಿಯ ಮುಖವು ಕೋಪವೆಂಬ ರಾಗದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿ ಮಹಾಸಂಗ್ರಾಮಸೂಚನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕಾಮಸಾಲನ ಹಣೆಯ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಗಂಟೆಕ್ಕಿದುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಿಮಾಚಲದಿಂದ ಗಂಗೆಯು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ಕೆಳಗಿಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಕೃಷ್ಣೇ ಸ ಶುಕ್ಲಪರ್ಯಂತೇ ಕ್ರೋಧರಾಗಾನುರಂಜಿತೇ ।
ಕುಮುದಾಪೀಡನೇತ್ರೇ ತು ಸಂಧ್ಯಾ ತಾಮ್ರೇ ಬಭೂವತುಃ ॥ ೧೫ ॥

ಕ್ರೋಧಾಕ್ರಾಂತೇನ ವಪುಷಾ ಕುಮುದಃ ಕುಮುದಪ್ರಭಃ ।
ರಕ್ತೋತ್ಪಲನಿಭಾಕಾರಃ ಕ್ಷಣೇನ ಸಮವದ್ಯತ ॥ ೧೬ ॥

ಚಂದ್ರಾಪೀಡಮುಖಂ ಚಾರು ಕ್ರೋಧಧೂಮ್ರಾನುಕಾರಿತಂ ।
ಬಭಾರ ರೂಪಂ ತನ್ನಭ್ರಸಂಭೃತಸ್ಯ ನಿಶಾಭೃತಃ ॥ ೧೭ ॥

ಕ್ರೋಧನಿಶ್ವಾಸಧೂಮೇನ ಭಾನೋರ್ವಕ್ತ್ರಮಧಾವೃತಂ ।
ಬಭೂವ ಭಾನೋಃ ಸದೃಶಮುಪರಾಗೇ ಯದೂತ್ತಮ ॥ ೧೮ ॥

ಕರನಿಷ್ಪೇಷಸಂಜಾತಧೂಮಧೂಮ್ರಮುಖಾಂಗಕಃ ।
ಅನ್ವರ್ಥನಾಮತಾಮಾಸ ತಸ್ಮಿನ್ನಾಲೇ ಸುದರ್ಶನಃ ॥ ೧೯ ॥

ಗವೇಷಣಸ್ತವೇಗೇನ ವಹ್ನಿಗರ್ಭೋಜ್ಜ್ವಲಾತ್ಮನಾ ।
ತಾರಾಭಿವರ್ಷಣೇನ್ಯೈವ ಸೂಚಿತೋ ಭೂಪತಿಕ್ಷಯಃ ॥ ೨೦ ॥

೧೫-೧೬ ಕುಸುಮಾಪೀಡನ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಿತು ಕನ್ನೈದಿಲೆ ಹೂವಿನಂತ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಕುಮುದನು ಕ್ರೋಧಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಶರೀರದಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ರಕ್ತೋತ್ಪಲಪುಷ್ಪ (ಕೆಂದಾವರೆ ಹೂ) ದಂತೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ಹೋದನು

೧೭. ಬಹು ಕೋಮಲವಾಗಿದ್ದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಖವು ಕೋಪವೆಂಬ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಳ್ಳ ಮೋಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಕಾಶವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು.

೧೮-೧೯. ಭಾನುವಿನ ಮುಖವು ಕ್ರೋಧವೆಂಬ ನಿಶ್ವಾಸಧೂಮದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಧೂಮ ಧೂಮ್ರನ ಮುಖವು ಅವನ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಗೆಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೋಪಭರದಿಂದ ಕಪ್ಪಾಗಿಹೋಯಿತು.

೨೦ ಗವೇಷಣನು ಅಗ್ನಿಗರ್ಭದಂತೆ ಉಜ್ವಲವಾದ ಕೆಂಡವನ್ನು ಕಕ್ಕುತ್ತಾ

ವೀರಬಾಹುಭುಜಾಘಾತರತ್ನನಿಷ್ಪೇಷರೇಣುನಾ |
ನಿಜ್ಜಂಭಿತಮಥಾಸ್ಥಾನೇ ಕ್ರೋಧಮೇವ ವಪುಷ್ಕತಾ || ೨೦ ||

ಸುಬಾಹುಬಾಹುನಿಷ್ಪೇಷೋ ಬಭೂವಾಶನಿಸ್ತನಃ |
ನಿರ್ಘಾತ ಇವ ಗಂಭೀರೋ ರಾಜ್ಞಾಂ ನಿಧನಸೂಚಕಃ || ೨೧ ||

ನಾಯುನೇಗಮಹಾವೇಗಚರಣೋಲ್ಲಿಖಿತಾ ಕ್ಷಿತಿಃ |
ಸಿದಧ್ಯೇ ಪೃಥಿವೀಪಾಲ ವಿನಾಶಭಯಶಂಸಿನೀ || ೨೨ ||

ಆಯಾಸಜಾತಸಂಸ್ಪೇದಪುಲಕೋದ್ಗಮಭೂಷಿತಂ |
ಸುವರ್ಚಾ ಧಾರಯಾಮಾಸ ಲಲಾಟಿತಟಿಪಟ್ಟಿಕಂ || ೨೩ ||

ಇವನ ಕೆಂಪಾದ ಕೆಂಡಗಣ್ಣುಗಳು ಭೂವತಿಗಳೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತಲಿ
ವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೨೦ ವೀರಬಾಹುವು ಬಹು ಕ್ರೋಧವರಿವೃತ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಭುಜಗಳನ್ನು
ಸ್ಥಾಲನೆ (ತಟ್ಟಲು) ಮಾಡಲು ಅವನ ಭುಜಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಭುಜಪುರಿ (ಬಾಹುಪುರಿ)
ಗಳ ರತ್ನಗಳು ಹುಡಿ ಹುಡಿಯಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು, ಕೋಪವೇ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ
ನಿಂತಿದಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು

೨೧ ಸುಬಾಹುವು ಕೋಪದಿಂದ ಕೈಕೈ ತಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದು ಮನೆಯಲು ಅದ
ರಿಂದುಂಟಾದ ಸದ್ದು ಸಿಡಿಲುಬಡಿದಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮತ್ತು
ಈ ಸಿಡಿಲಿನ ಬಡಿತದಿಂದ ಶತ್ರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವರೋ ಎಂಬುವಂತಿತ್ತು

೨೨ ವಾಯುನೇಗದಿಂದಲೂ, ಮಹಾವೇಗದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ವಾದಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಘಟ್ಟಿನೋಣ (ಒದೆಯೋಣ) ದರಿಂದುಂಟಾದ
ರಭಸಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯು ವಿನಾಶಭಯವನ್ನು ಸೂಚನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಕಂಪಿಸತೊಡಗಿತು

೨೩ ಸುವರ್ಚನ ಹಣೆಯು ಕೋಪದಿಂದಂಟಾದ ಆಯಾಸದಿಂದ ವಿಪರೀತ
ವಾಗಿ ಬೆವರು ನೀರು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲು ಅದನ್ನು ರೇಷ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಒರೆಸಿ
ಕೊಂಡನು.

ಪ್ರಸ್ಥಿನ್ನಗಾತ್ರಸಂಕ್ರಾಂತಕಾಂಚನಸ್ತಂಭಪಿಂಗಲಃ ।

ಬಭೂವ ಕುಂಭನಾಭಸ್ತು ಕ್ರೋಧೋ ವಿಗ್ರಹವಾನಿವ

॥ ೨೫ ॥

ಸುವಿನಿಃಸೃತರೋಮಾಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲಾಕೇಸರಮಾಲಿನಾ ।

ನೃಸಿಂಹವಪುಷಶ್ಚ ಕ್ರೇ ರವಿಣಾನುಕೃತಿಹರೇಃ

॥ ೨೬ ॥

ಪ್ರಸ್ಥಿನ್ನಗಾತ್ರಸಂಕ್ರಾಂತ ಸರ್ವಗಂಧರ್ವಮಂಡಲಃ ।

ವಿಶ್ವರೂಪಧರಂ ಮೌಲಃ ಪ್ರಜಹಾಸ ಜನಾರ್ದನಂ

॥ ೨೭ ॥

ಗಂಧರ್ವರಾಜಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ಮನ್ಯುನಾ ಹೃತಚೇತಸಃ ।

ತದಾ ಬಭೂವುಭೋಪಾಲ ಸರ್ವ ಏವ ವಿಶೇಷತಃ

॥ ೨೮ ॥

೨೫-೨೬ ಕ್ರೋಧಾತಿಶಯದಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಬೆವರಿ ನೀರಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ
ಲಿದ್ದ ಕುಂಭನಾಭನು ಕ್ರೋಧವೇ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದನು
ಹರಿಯ ದೇಹವು ಕ್ರೋಧ ನಿಶ್ವಾಸದಿಂದಂಟಾದ ಜ್ವಾಲಾಕೇಸರದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ್ದ
ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನರಸಿಂಹಾವತಾರಮಾಡಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಶರೀರವು ಸ್ಮರಣೆಗೆ
ಬರುತ್ತಿತ್ತು

೨೭ ವಿಪರೀತ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೌಲನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ,
ಬೆವರು ಹನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವನ ದೇಹವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದ ಸಕಲ ಗಂಧರ್ವ
ನಿವಹವೂ ವಿಶ್ವರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೨೮. ಈ ಮೇರೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹರಟು
ತ್ತಿದ್ದ ಆ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರಮಂಡಲಿಯು ಆ ಸಭೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ
ಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಇತ್ಯಂ ಸುತಾನಾಂ ಪ್ರಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಕೋಪಂ
ಸಂಸ್ಕೃತ್ಯ ವಾಕ್ಯಾನಿ ಪುರೋಹಿತಸ್ಯ |
ಜಗಾಮ ಮನ್ಯುಂ ಸುತರಾಂ ಸ ರಾಜಾ
ಸಂದಷ್ಟದಂತಚ್ಛದಭೀಮವಕ್ತ್ರಃ

॥ ೨೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಗಂಧರ್ವಸಭಾಕ್ಷೋಭವರ್ಣನೋನಾಮ
ದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿತೀತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

೨೯ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಕೋಪಾಟೀವದಿಂದ ಕುಣಿಯು
ತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಗಂಧರ್ವನು, ಪುರೋಹಿತನಾದ ಗಾರ್ಗ್ಯನ ಬಾಯಿಯಿಂದ
ಹೊರಟ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಸ್ಮರಿಸಿ, ತಾನೂ ಸಹ ಕೋಪ ವರವಶನಾಗಿ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು
ಕಬಿಕಟನೆ ಕಡಿಯುತ್ತಾ, ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರ ಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಗಾಂಧರ್ವಸಭಾಕ್ಷೋಭ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾವುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

|| ಏಕಾದಶೋತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಉವಾಚ ||

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಗಂಧರ್ವರಾಜಸ್ಯ ಕ್ರೋಧೇನಾಕುಲಿತಂ ಮನಃ |
ತಮೂಚುರ್ನ್ಯಪ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಸ್ವಬಾಹುಬಲದರ್ಪಿತಾಃ

|| ೧ ||

|| ಅಪರಾಜಿತ ಉವಾಚ ||

ಸರ್ವಮಾಲಭತೇ ರಾಜನ್ಯರೋಕಃ ಶರಬಾಹುಷು |
ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾರ್ಯೇಣ ನಿಧನಂ ರಘೂಣಾಂ ಮನು ರೋಚತೇ

|| ೨ ||

ಇನ್ನೂರ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಗಂಧರ್ವರಾಜನಾದ ಶೈಲಾಸನ ಮನಸ್ಸು ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೋಪದಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಭುಜ ಒಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ಗಂಧರ್ವರುಗಳು, ಆ ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರು ಯಾರು ಏನೇನು ಹೇಳಿದರೆಂಬುದನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರೆಯುವೆವು.

೨ ಅಪರಾಜಿತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ರಾಜ! ಆಗಜೇಕಾದುದು ಆಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಶೂರರು ವ್ಯಥೆಪಡಬಾರದು ಈಗ ನಾವು ನಮ್ಮ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ರಘು ವಂಶೋತ್ಪನ್ನರಾದ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ

॥ ನಿಕುಂಭ ಉವಾಚ ॥

ಯೋಽಯಂ ಮನ್ಯುಃ ಸಮುದ್ಭೂತಃ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಾಸ್ತ್ರತಿ ಮೇ ಪ್ರಭೋ !
ಅಸಿನಾಶಿ ಜಗತ್ಕೃತ್ಸ್ನಂ ವಿನಾಶಂ ಸಮುಪೈಷ್ಯತಿ ॥ ೩ ॥

॥ ಕಿನ್ನರ ಉವಾಚ ॥

ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀರನುಲಿಸ್ತಾಂಗೀ ವೈರಿಶೋಣಿತಕುಂಕುಮೈಃ |
ಕಾಂತಾಃ ಪಿ ಸರಸಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ ನ ಸಾ ಧತ್ತೇ ಮನಸ್ವಿನಾಂ ॥ ೪ ॥

॥ ವಸುನಾಭ ಉವಾಚ ॥

ಕೃಪಾಣಧಾರವಿಧ್ವಸ್ತಶತ್ರುಸಂಘಸಮುದ್ಭವಾ |
ನ ಯಾ ಶ್ರೀಃ ಕಿಂ ತಯಾ ರಾರ್ಜತಯಾಸತ್ತ್ವವತಾಂ ನೃಣಾಂ ॥ ೫ ॥

॥ ಅಜಗರ ಉವಾಚ ॥

ಅಜಿತಾರಿಗಣೋಸಾಂತಸಂವದೋ ಭೂಷಣಕ್ರಿಯಾ |
ವಿಪದ್ವರೀಯಸೀ ತಾಭಿಯಾರ್ ನ ಸಂವದ್ವಿಭೂಷಣಾ ॥ ೬ ॥

೩ ನಿಕುಂಭನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಈ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥರಾಜರಮೇಲೆ ನನಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಕೋಪವು, ಸುಖವಾಗಿ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಸಮಸ್ತ ವ್ರತಂಚವೂ ನಾಶವಾಗಿರುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಲಿದೆಯೆಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆಯೇ ಹೂರ್ತು ಅನ್ಯಥಾ ಇಲ್ಲ.

೪. ಕಿನ್ನರನೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಮಹಾರಾಜ ! ಕೇಳು ಶತ್ರುಗಳ ರಕ್ತವೆಂಬ ಕುಂಕುಮಗಳಿಂದ ಯಾವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅನುಲಿಪ್ತವಾದ (ಬಳವ) ಅವಯವವುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವಳೋ, ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮನಸ್ವೀ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಿಯರಾದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

೫ ವಸುನಾಭನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗುಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶತ್ರುಸಂಘದಿಂದ ತನ್ನವಾದ ಯಾವ ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬುವುದುಂಟೋ ಒಲಶಾಲಿಗಳಾದ ವೀರರಿಗೆ ಆ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದಾದ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ.

೬ ಅಜಗರನೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. — ಸೋತುಹೋದ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಒಳಿ ಸೇರಿರುವ ಸಂಪತ್ತೆಂಬುವುದು ಸಂಪತ್ತೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಅವರುಗಳಿಂದ ಆರ್ಜಿತವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಭೂಷಣವಾಗಿರುವುದರ ಬದಲು ಅದಕ್ಕೆ ವಿಸರ್ಜಿತವಾದ ವಿಸತ್ತನ್ನೇ ತಂದೊದ್ದುತ್ತದೆ.

॥ ರುನ ಉವಾಚ ॥

ಶೂಭಂತೇ ಕರ್ಕಶಾಃ ಶೂರಾಃ ಸ್ತನಾ ಇವ ಸಮುನ್ನತಾಃ ।

ಶೂರಾಣಾಂ ಚ ಸ್ತನಾನಾಂ ಚ ವರಾವಚ್ಛಾಕರೀ ರತಿಃ

॥ ೭ ॥

॥ ಕೇಶ ಉವಾಚ ॥

ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಭ್ಯುದಯಂ ವಂದನೀಯಂ ಜಗತ್ತಯೇ ।

ಯಥಾ ಭಾಸ್ಕರಮುದ್ಯಂತಂ ಜನಃ ಸರ್ವೋಭಿಸಂದತಿ

॥ ೮ ॥

॥ ವರವಾರಣ ಉವಾಚ ॥

ಸತ್ತಾಧಿಕಸ್ಯ ಸಿಂಹಸ್ಯ ಲೀಲೋನ್ಮುಖತವಾದನಾಃ ।

ನ ಶಕ್ತಾಃ ಪುರತಃ ಸ್ಥಾತುಂ ಶೃಲಕೂಟೋನಮಾ ಗಜಾಃ

॥ ೯ ॥

೭ ರುಹನೇಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಓ! ಮಹಾರಾಜ! ಕೇಳು ಶೂರರೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ತನಗಳೂ ತಾವು ಕುನವಾದವರೆಂದೂ ಉನ್ನತಿಹೊಂದಿರುವವರೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಆ ಶೂರರೂ, ಸ್ತನಗಳೂ ಯುದ್ಧ (ರತಿ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶತ್ರು (ಪತಿ) ಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ (ಅಂದರೆ ಪರರಾಜರು ಎಷ್ಟೇ ವೀರರಾದಾಗ್ಯೂ ನಮ್ಮಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂದರ್ಥ)

೮ ಕೇಶನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಜನರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದರಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಂದನೀಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದಂಥವರೆ — ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ನೆಕಲ ಜನರೂ ಸಂತೋಷವಡುವಂತೆಯೇ ತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ವಂದನೀಯರು

೯. ವರವಾರಣನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ಮಹಾ ಮಹಾ ವರ್ವತದಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಆನೆಗಳು ಎಂತಹ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷವನ್ನಾದರೂ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಉರುಳಿಸಬಲ್ಲವು ಆದರೆ ಅಂತಹ ಮಹಾಗಜಗಳು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಸಿಂಹದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವೆ?

॥ ಆಭಾವಹ ಉನಾಚ ॥

ನ ಜಾತು ರಮನಂ ಯಸ್ಯ ತೇಜಸ್ತೇಜಸಿ ತೇಜಸಾಂ ,
ವ್ಯಥಾ ಜಾತೇನ ಕಿಂ ತೇನ ಮಾತುರ್ವಾರ್ಧಕೈಕಾರಿಣಾ

॥ ೧೦ ॥

॥ ಏಕಲವ್ಯ ಉನಾಚ ॥

ನಾನ್ನಿ ಸಂಕೀರ್ತಿತೇ ಯಸ್ಯ ನ ಭವಂತ್ಯರಯೋ ಭಯಾತ್ ।
ವಿವರ್ಣವದನಚ್ಛಾಯಾಃ ಕಾ ದಯಾ ತಸ್ಯ ಜೀವನೇ

॥ ೧೧ ॥

॥ ವಿಶಾಲ ಉನಾಚ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಂಗಮಲುಬ್ಧಾನಾಂ ಶೂರಾಣಾಂ ಚ ರಣೋದ್ಭವಾ ।
ಕೀರ್ತಿಭರ್ವತಿ ಸೈನಾಶು ಸಂಯೋಗಕರಣಾ ಸಖೀ

॥ ೧೨ ॥

೧೦ ಆಭಾವಹನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಯಾವ ಶೂರನೆಂಬುವನ ಹೀನ ತೇಜಸ್ಸು, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯಾದವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಶಾಂತ ವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವುದೋ, ಅಂಥವನು ಹುಟ್ಟುವುದು, ತಾಯಿಯರ ಯೌವನ ವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಮುಷ್ಪನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೇ ವಿನಹ ಮತ್ತೇತಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ

೧೧ ಏಕಲವ್ಯನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಯಾವನ ಹೆಸರು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರನೆಯೇ ಅವನ ಶತ್ರುಗಳು ಭಯಗಿಂದ -ಅಂಜಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಬಾಡಿದವ ರಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುವರೋ ಅಂಥವರು ಬದುಕಿರುವುದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವೈ?

೧೨ ವಿಶಾಲನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಐಶ್ವರ್ಯಸಂತಹಾಗೇಕೆಂಬ ಆರ ಯುಳ್ಳವರಿಗೆ (ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ಯುಳ್ಳವರಿಗೆ) ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೂರಕಿವ ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಕಾಮಿನಿಯು ಅವರವರ (ವೀರಲಕ್ಷ್ಮಿ) ಸಂಯೋಗವನ್ನೊಂದು ಮಾಡಲು ಬಹುಬೇಗ ಸಖೀಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ ಶೈಲೂಷನೇ ಶೂರನೆಂದೂ ಸರರಾಜರನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸುಸಜ್ಜರೂ ಬಹು ಬಲಿಸ್ತರೆಂದೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಶೈಲೂಷನ ಮುಖಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾನು ವಿಧವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ

॥ ಕಲಿಪ್ರಿಯ ಉನಾಚ ॥

ರಿಪುರಕ್ತವರಾ ಸಿಕ್ತಾ ರಿಪುಸ್ತ್ರೀನೇತ್ರವಾರಿಣಾ ।

ನ ಯಸ್ಯ ಸಿಂಚಿತಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಕಾ ಸ್ಪೃಹಾ ತಸ್ಯ ಜೀವನೇ

॥ ೧೩ ॥

॥ ಭೀಮನಾದ ಉನಾಚ ॥

ಶೇಷಸೈವ ಸಮಾಕ್ರಾಂತಸಮಸ್ತಭುವನೋ ರವಿಃ ।

ಕರೋತಿ ಪದವಿನ್ಯಾಸಂ ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಮೂರ್ಧನು

॥ ೧೪ ॥

॥ ಮಹಾಧರ್ಮ ಉನಾಚ ॥

ಶತ್ರುಮಸ್ತಕವಿನ್ಯಸ್ತವದಕ್ರಮವಿಲಾಸಿನೀ ।

ಕವಿದತ್ತಕರಾಲಂಬಾ ಕೀರ್ತಿಯಾರ್ತು ದಿವಂ ತವ

॥ ೧೫ ॥

೧೩ ಕಲಿಪ್ರಿಯನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಶತ್ರುನರಿಯರ ಕಣ್ಣೀರುಗಳಿಂದ ಚುಮುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದಾಗಿ (ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ) ರಿಪುರಕ್ತಗಳಿಂದ ಲೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿಕಾಮಿನಿಯನ್ನಾವನು ಮಂಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ವ್ಯರ್ಥ

೧೪. ಭೀಮನಾದನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ಸಕಲರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೂ ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನಿಟ್ಟೇ ಇಡುತ್ತಾನೆ

೧೫ ಮಹಾಧರ್ಮನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಶತ್ರುಗಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ವಿಲಾಸದಿಂದ (ಆಟದಿಂದ) ಇರಿಸಿ ಕವಿಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರಾವಲಂಬನವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಕಾಮಿನಿಯು ಸ್ವರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಮೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ

ಟಿಪ್ಪಣಿ—ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಮುಂದೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು ಗೀರ್ವಾಣ ವಾಣಿಯೆಂಬುವುದು ಚಿನ್ನದ ಸರಿಗೆಯಂತೆ ಬೇಕುಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಎಳೆದು ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಾಭರಣವನ್ನು ಮಾಡಲನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ, ನವರಸಗಳನ್ನೂ ನಾನಾರ್ಥಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿ ರಸಿಕರನ್ನು ನವನವೀನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನರ್ತನಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ ಎಲ್ಲ

|| ವಾಸುಕಿರುನಾಚ ||

ಮಾಯಾನಿಹತಮಾತಂಗಮಧ್ಯದ್ವೀಪವಿದಾರಿತಾಂ ।

ಕ್ಷಿತಿಂ ಭಿತ್ತಾವಿಶತ್ಯನ್ಯಾ ಕೀರ್ತಿತೋ ವಸುಧಾತಲಂ

|| ೧೬ ||

ಶ್ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಈ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಕೊಡದ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆ ಗೀರ್ವಾಣಮಾತೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಸ್ಥಿರಿಸುವ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುರುರಾಜ ಕಟಾಕ್ಷಗಳಿಂದನುಗ್ರಹಿತರಾದ ನಾವು ಬರೆಯದೆ ಹೋದರೆ ಗುರುದ್ರೋಹ, ರಾಜದ್ರೋಹಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದೇವೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಗುರುರಾಜರ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಬರೆದು ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವೆವು

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪದಕ್ರಮವಿಲಾಸಿನೀಕೀತಿ: ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ 'ವೇದಪರವಾಗಿಯೂ ಒಂದರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು' ಅದಂತೆಂದರೆ -

ಭಗವಂತನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಪದಂಗಯುಕ್ತವಾದ ವೇದಗಳಿಗೆ, ಸದಕ್ರಮಜಙ್ಘಿ, ಘನಗಳೆಂಬ ಉಚ್ಚಾರಣಾ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂಟು ಇಂತಹ ಆಸ್ತಿ ಕಜನಾನು ಸ್ವೇಯವಾದ ವೇದವು ಪದಕ್ರಮಗಳೆಂಬ ತನ್ನೆರಡು ಮಾದಗಳನ್ನೂ ವಿಲಾಸದಿಂದ ನಾಸ್ತಿ ಕಜನರ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ತನಗೆ ಹಸ್ತಾಲಂಬನವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವಲ್ಲಿ (ಈ ನಾಸ್ತಿ ಕೃಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಕವಿದತ್ತಹಸ್ತಾಲಂಬಳುಗಿರುವಳೆಂದರೆ, ವೇದಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನೂ ವೇದಸಾರವಾದ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಷರಾಣಗಳನ್ನೂ ಬರೆದ ವ್ಯಾಸಾದಿರುಷಿ (ಕವಿ)ಗಳಿಂದ ಉದ್ಭೂತಳಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದಳೆಂದರೆ, ಲೋಕತ್ರಯವನ್ನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿ, ಅನಾಧ್ಯಂತರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವಳೆಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಕ್ರಮನುಸರಾಮಃ

೧೬. ವಾಸುಕಿಯೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಎಲೈ ಶೈಲಸುತರಾಜನೇ! ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹಬ್ಬಿರುವ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಶತ್ರುರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಕಾಮಿನಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ, ಮಾಯೆಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳಿಂದ ಭೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ (ಬಾಯಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ) ಭೂತಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರುವಳು

॥ ಪನಸ ಉನಾಚ ॥

ಹತಾರಿಲಕ್ಷ್ಮೀಸಂಯೋಗವಿಕಸದ್ವದನಸ್ಯ ತೇ ।

ಪ್ರಯಾತು ತ್ವರಿತಾ ಕೀರ್ತಿಃ ಕ್ರೋಧನೇವ ದಿಶೋ ದರ

॥ ೧೭ ॥

॥ ಗದ ಉನಾಚ ॥

ಸತೋಯತೋಯದಾಕಾರೈರ್ನಾಗೈರ್ದಾನಪ್ರವರ್ಷಿಭಿಃ ।

ಅಕ್ರಾಂತದಿಬ್ಬುಭೇ ಯುದ್ಧೇ ವಿದ್ಯುತ್ತ್ವಂಮೇ ಕರೋತ್ಪಸಿಃ

॥ ೧೮ ॥

॥ ಮಹಾನಾದ ಉನಾಚ ॥

ಮದೀಯಸಿಂಹನಾದೇನ ವಿತ್ರಾಸಿತಗಜಾಕುಲಂ ।

ಬಲಂ ನಿಸಾತಯಾರೀಣಾಂ ಶರೈಃ ಸನ್ನತವರ್ವಭಿಃ

॥ ೧೯ ॥

೧೭ ಪನಸನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಗಂಧರ್ವ ರಾಜನೇ! ನಾನು ವೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು ನಿನ್ನ ಶಾರ್ಯದಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟವಳಾಗಿ ಅವರ ಭಾಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಮುಖವು ಶುಭ್ರ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶತ್ರುಗಳ ಕೀರ್ತಿ ಯೆನಿಸಿದ ಕಾಮಿನಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲಿ

೧೮. ಗದನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೋಡಗಳಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಮದ್ದಾನೆಗಳ ಕಪ್ಪುಲದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟ ಮದೋದಕಧಾರೆಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕತ್ತಿಯು ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಎರಗಿ ಮೋಡ (ಅನೆ) ಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಲಿ

೧೯. ಮಹಾನಾದನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಎಲೈ ವೀರನಾದ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ! ಕೇಳು ನನ್ನ ಸಿಂಹನಾದದಿಂದ ಬೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಗಜ ತುರಗ ಸಹಿತ ವಾದ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರ ಹೊರಟ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣ ಗಳು ಚೂರುಚೂರಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಡವಲಿ

॥ ವಸುರುವಾಚ ॥

ಗಚಾಶ್ವರಥನಾಜಾತಚರಣೋಲ್ಲಿಖಿತಂ ರಜಃ ।

ದ್ರಷ್ಟ್ಯಾಸಿ ಪ್ರರಮಂ ಯಾತಂ ಪರಿತಸ್ತುರಿ ಶೋಣಿತ್ಯೈಃ

॥ ೨೦ ॥

॥ ವೃಂದಾರಕ ಉವಾಚ ॥

ಗಜಕುಂಭಸಮುದ್ರಸ್ಥ ಮುಕ್ತಾಫಲನಿಕಾಸಿಷು ।

ತಿಷ್ಠತ್ಸು ರಾಜನ್ವಡ್ಗೇಷು ಕಃ ಸಹೇತ ವರಾಭವಂ

॥ ೨೧ ॥

॥ ಜ್ಯೋತಿಷಿಕ ಉವಾಚ ॥

ಕುಪಿತಭಗ್ನಲತಾಭಂಗಕುಟಿಲದ್ವಯಕೋಟಿಷು ।

ವಿದ್ಯಮಾನೇಷು ಚಾವೇಷು ಕಃ ಸಹೇತ ವರಾಭವಂ

॥ ೨೨ ॥

॥ ದೃಢಸ್ಯುರುವಾಚ ॥

ರಾಜಂಸ್ತ್ರೀಕ್ಷ್ಣಾಃ ಸಂತಿ ಯಸ್ಯ ವಿಶಿಖಾಃ ವಂಚ ಮಾನಿನಃ ।

ಕಿಮನ್ಯೈಸ್ತಸ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪಕ್ಷಸಾತಿಭಿರಾಹವೇ

॥ ೨೩ ॥

೨೦. ವಸುವೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ --ಆನೆ ಕುದುರೆ ಕಾಲಾಳುಗಳ ಕಾಲು ತುಳಿತದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇದ್ದ ಧೂಳು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳ ರಕ್ತಗಳಿಂದಲೇ ಶಾಂತವಾಗುವದನ್ನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನೋಡುತ್ತೀಯೆ

೨೧ ಬೃಂದಾರಕನೆಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. —ಆನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ರತ್ನಗಳು ನಿನ್ನ ಬಡ್ಗದಲ್ಲೇ ಕೆತಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಅವಜಯವೆಂಬುದನ್ನು ಯಾವನು ತಾನೆ ಸಹಿಸಿಯಾನು?

೨೨. ದೃಢಸ್ಯ ಎಂಬುವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಯಾವ ಅಭಿಮಾನಶಾಲಿ ಯಾದ ವಿರೇನಿಗೆ ಏದೇ ಏದು ಬಾಣಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಇತರ ಪಕ್ಷಸಾತಿ (ಸಹಾಯ) ಗಳಿಂದ ಏನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ.

೨೩. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹೇಳಿದನು. —ಕೋಪಿಸ್ವರಾಗಿರುವ ಮನೋಹರನಾದ ದೋರ್ದಂಡಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನರಾದ ವಿರರಿಗೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವೈರವಾಗಿ ಬಿಡಲ್ಪಡುವ ಬಾಣಗಳಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು ?

॥ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಉವಾಚ ॥

ಕಿಮಾಯುಧೈಃ ಸತ್ತ್ವವತಾಂ ಚಾರುದೋರ್ದಂಡ ಶಾಲಿನಾಂ ।

ಸದ್ಯಃ ಸಂಜಾತಮನ್ಯೂನಾಂ ಯುದ್ಧವ್ಯಾಖ್ಯೇಪಕಾರಕೈಃ ॥ ೨೪ ॥

॥ ಗದ್ಯುರುವಾಚ ॥

ಖಡ್ಗಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಠಂತು ಮೇ ತುಚ್ಛಾ ಭುಕ್ತಭಂಗಾಟ್ಟಹಾಸಿನಃ ।

ಏಕದೋರ್ದಂಡಶೇಷೋಽಸಿ ಕಃ ಸಹೇತ ವರಾಭವಂ ॥ ೨೫ ॥

॥ ಕಲನಿಕ ಉವಾಚ ॥

ಮದ್ಬಾಹುಮಂದಕ್ಷುಭಿತವೈರಿಸೈನ್ಯಮಹಾರ್ಣವಾತ್ ।

ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾಂ ಚಿರಾಯ ಜಗತೀವತೇ ॥ ೨೬ ॥

॥ ಗಜ ಉವಾಚ ॥

ಕಿಮಾಯುಧೈಃ ಸತ್ತ್ವವತಾಂ ಕುಪುಂಸಾಂ ಚ ಕಿಮಾಯುಧೈಃ ।

ಅರಾತಿಶಸ್ತ್ರಾಣೈಕೇಷಾಮನ್ಯೇಷಾಮಫಲಾನಿ ಹಿ ॥ ೨೭ ॥

೨೪. ಜ್ಯೋತಿಸಿಕನು ಹೇಳಿದನು —ದುಂಡಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಗ್ಗಿರುವ ಹುಬ್ಬುಗಳಂತೆ ಇರುವ ಧನುಸ್ಸುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವೀರರು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯಾಕರಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನಾವನು ತಾನೇ ಸಹಿಸಿಯಾನು ?

೨೫. ಗದ್ಯುವೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಬರೀ ಅಟ್ಟಹಾಸ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನನ್ನ ನೂರಾರು ಕತ್ತಿಗಳ ಮಾತದಂತಿರಲಿ ಅವಿಶೇಷನ ದೇಹದಂತೆ ದೋರ್ದಂಡಬಲಶಾಲಿಯಾದ, ಒಬ್ಬನೇ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ನೀನಿರುವಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಅಸಹಯವೆಂಬುದನ್ನಾವನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲನು ?

೨೬. ಕಲನಿಕನು ಹೇಳಿದನು —ಎಲೈ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ ! ಕೇಳು ನನ್ನ ಉದ್ವನಾದ ಶೋಕಗಳೆಂಬ ಮಂದರಸರ್ವತದಿಂದ ಕಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟು, ವೈರಿಗಳ ಸೈನ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಹು ಕುಲಭೋಗಿನೈ ! ಭೂಪಾಲ !

೨೭. ಗಜನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ಬಲಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಆಯುಧದಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಹೇಡಿಗಳ ಹತ್ತಿರ ಆಯುಧವಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಶತ್ರುಗಳ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಅಸರ ಮುಂದೆ ವೃಥಾವೇ ಹೂರ್ತು ಮತ್ತೇನೂ ಸ್ತರೋಜನಲ್ಲ

॥ ಬಲಕ ಉನಾಚ ॥

ದುರ್ಬಲೋತ್ಪತ್ತಶಕ್ತೇಭದಶನಾಭಿಹತೇ ಹರೌ ।
ಮಯಾದ್ಯ ಸುರರಾಡಸ್ತು ಭವಾಂಸ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರಃ

॥ ೨೮ ॥

ಪ್ರನವ್ಯದೇವತಾಪೂಜಂ ಬಲಿದಾನಂ ಸುದುರ್ದರಂ ।
ಮಯಾ ಕೃತಮಧಾದ್ಯಾಸ್ತು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಪಿ ಸುಪ್ರಭೋ

॥ ೨೯ ॥

॥ ಹರಿತ ಉನಾಚ ॥

ಕೀನಾಶಮಹಿಷೇಣಾದ್ಯ ಹರಸ್ಯ ವ್ಯವಭೇಣ ತು ।
ಅಯೋಧ್ಯಾಂ ವಾಹಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಶೇಷಾಹೇರ್ಲಾಂಗಲೇನ ಚ

॥ ೩೦ ॥

೨೮ ಬಲಕನೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರನಾದ ಶೈಲೂಷ ರಾಜನಾದ ನೀನಿರುವಲ್ಲಿ, ಶೂರನಾದ ನಾನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡುವಾಗ, ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹುದುಗಲವೇಕ್ಷೆಮಾಡುವ ಐರಾವತದ ಹಲ್ಲಿನಿಂದ ಅಗಿಯಲ್ಪಡುವನು.

೨೯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. — ಗಂಧರ್ವರಾಜ ! ನಾನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ದೇವತಾಪೂಜೆಯೂ ಬರಿಹರಣಾದಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ದುರ್ದಶೆಯುಂಟಾಗಲಿ.

೩೦ ಹರಿತನೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಗಂಧರ್ವರಾಜ ! ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳು ಈ ಶತ್ರುರಾಜನಾದ ಭರತನ ಅಧಿವತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರಕ್ಕೆ ನಗರವನ್ನೇ ನಾನು ಈಗಿಂದಿಗಲೇ ಯಮನ ಕೋಣದ ಮೇಲೆಯೂ, ಈಶ್ವರನ ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆಯೂ, ಅದಿಶೇಷನ ಬಾಲದಿಂದಲೂ ಎಳೆಸಿ ಹಾಕಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ

॥ ಮಹೋದರ ಉವಾಚ ॥

ನಿರಸ್ತಮಯಮಾರ್ತಾಂಡೇ ನುಯಾ ಲೋಕೇ ಚರಾಚರೇ ।

ಯಮಸ್ಯ ಮಹಿಷಂ ಪಶ್ಯ ಕ್ರಮಂತಂ ಸೂರ್ಯವಾಜಿಷು

॥ ೩೧ ॥

॥ ಸೂರ್ಯ ಉವಾಚ ॥

ನಿಃಶೇಷದೇವತಾಸಂಘೇ ನುಯಾ ಲೋಕತ್ರಯೇ ಕೃತೇ ।

ದುರ್ಗಾಸಿಂಹವಿಭಿನ್ನಂ ಪಶ್ಯಾದ್ಯ ಮಘವದ್ಗಜಂ

॥ ೩೨ ॥

॥ ಪ್ರಭಸ ಉವಾಚ ॥

ನಿರಸ್ತಾಂಬುಪಿಪಾಸೇನ ಸಮಾಕೃಷ್ಟ ಧನೇಶ್ವರಾಃ ।

ಪ್ರಣಮಂತು ತವಾದ್ಯೈವ ದೇವಸಂಘಾ ಹತತ್ವಿಷಃ

॥ ೩೩ ॥

॥ ಭದ್ರಕ ಉವಾಚ ॥

ಸ್ತಂದಶಂಕರಶೂನ್ಯೈಃ ಸ್ತುನ್ಮಯಾ ತ್ರಿಭುವನೇ ಕೃತೇ ।

ಶಿಖೀ ಸಂಭಕ್ಷಯತ್ವದ್ಯ ಶರ್ವಾಭರಣವನ್ಮರ್ಗಾ

॥ ೩೪ ॥

೩೧ ಮಹೋದರನು ಹೇಳುವನು—ಅಯ್ಯಾ ಶೈಲಾಷರಾಜ! ನನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳು. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಮನ ಕೋಣನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನ ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರು.

೩೨. ಸೂರ್ಯನೆಂಬ ಗಂಧರ್ವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ನಾನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶಪಡಿಸಿದೊಡನೆಯೇ, ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕುವುದನ್ನು ನೋಡುವಿಯಂತೆ

೩೩. ಪ್ರಭಸನೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ನನ್ನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣಗಳು ಮಹಾದಹವಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳಾಗಿ, ಧನೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾ ಸಂಘವನ್ನೆ ಕೆಡೆಕೆಡು ಅವರ ವ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಹೀರಲು ಹೊರಟಾಗ ಅವೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿ.

೩೪. ಭದ್ರಕನೆಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಸೇನಾನಿಯಾದ ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ಅವನ ತಂದೆ ಈಶ್ವರನನ್ನೂ ನಾನು ಮೂರು ಲೋಕದೊಡನೆ ಸೇರಿಸಿ ನಾಶಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಆ ಪಡಾನನನ ವಾಹನವಾದ ನವಿಲು ನನ್ನ, ಈಶ್ವರನ ಒಡವೆಗಳಾದ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಿನ್ನಲಿ

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ
|| ದ್ವಾದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ನಾಡಾಯನ ಉನಾಚ ||

ಏಕಯಾ ದ್ವೇ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಶ್ರೀಂಶ್ಚ ತುರ್ಭಿರ್ವಶೀಕುರು |
ವಂಚ ಜಿತ್ವಾ ಪಡಾಶ್ರಿತ್ಯ ಸಪ್ತ ಹಿತ್ವಾ ಸುಖೀ ಭವ || ೧ ||

ಏಕಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ರಾಜನ್ಯಾರ್ಯಕಾರ್ಯದ್ವಯಂ ನರಃ |
ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ತು ಯಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಕಾರ್ಯಂ ತತ್ರ ಸ ಪಂಡಿತಃ || ೨ ||

ಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ಯದಿ ನಾ ಮಿತ್ರಂ ಶತ್ರುಂ ನಾ ಕಾರ್ಯಗೌರವಾತ್ |
ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೇಶಂ ಚ ಕಾಲಂ ಚ ಹ್ಯುಪಾಯೈರಭ್ಯುಪಕ್ರಮೇತ್ || ೩ ||

ಇನ್ನೂರ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲಾಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು. — ಮಹಾರಾಜ !
ಕೇಳು. ಒಂದರಿಂದ ಎರಡನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಮೂರನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ
ಮಾಡಿಕೊ ಐದನ್ನೂ ಆರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಏಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುಖವಾಗಿರು ಇದರ
ವಿವರಣೆ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

೨-೪. ಎಲೈ ಶೈಲಾಷರಾಜನೇ ! ಕೇಳು ಒಂದೇ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ
ಕಾರ್ಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಯಾವನು ಕೆಲಸಮಾಡುವನೋ ಅವನೇ ವಿವೇಕ
ಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಕಾರ್ಯಗೌರವದಿಂದಿರುವ ಶತ್ರುವನ್ನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದಾನೆಯೇ
ಅಥವಾ, ಇವನು ಮಿತ್ರನೇ ಅಥವಾ ಶತ್ರುವೇ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಚಾರವನ್ನು ದೇಶ

ಸಾಮಾಭೇದಪ್ರಗಾಢಾಶ್ಚ ಉಪಾಯಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ ।

ಉಪಾಯಶ್ಚ ಚತುರ್ಥೋತ್ತರ ದಂಡಸ್ತ್ವಗತಿಕಾ ಗತಿಃ

॥ ೪ ॥

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಜಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಗುಣಷಟ್ಕೈಃ ಸುಪಾತ್ರಯೇತ್ ।

ಬುಧ್ವಾ ಬಲಾಬಲಂ ಸಮ್ಯಗಾತ್ಮನಶ್ಚಾವರಸ್ಯ ಚ

॥ ೬ ॥

ರಾಜದೋಷಾಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯೇನ ಸವ್ತ ನರಾಧಿವ ।

ಸಿದ್ಧಿಂ ತಸ್ಯ ಸಮಾಯಾಂತಿ ಯಥಾಕಾಲಂ ಗುಣಾ ನೃಪ

॥ ೭ ॥

ಮೃಗಯಾಯಾನಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಶ್ಚ ಪುರುಷಾ ಗಿರಃ ।

ಅರ್ಥಸಂದೂಷಣಂ ಚೈವ ದಂಡವಾರುಷ್ಯಮೇವ ಚ

॥ ೮ ॥

ರಾಜದೋಷೈಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಾಘವಾಸ್ತತ್ರ ವಾರ್ಧಿವ ।

ಗುಣಾಶ್ರಯವಿಭಾಗಜ್ಞಾ ವಿಗ್ರಹಸ್ತೈರ್ನ ರೋಚತೇ

॥ ೯ ॥

ಕಾರೋಪಾಯಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅಂಥವನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಭೇದದಿಂದಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಗತಿಗಳಿಂದ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೫ ಯಾವನು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವನೋ ಅವನು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಾಗಿ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಲೋಕವನ್ನೂ ಜಯಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರೆ ಅಂಥವನಿಗೆ ವಿಜಯವು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರು ವೆನಿಸುತ್ತಿರ ಎಂದೇವಿಲ್ಲ

೬-೯ ಈ ರೀತಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆರು ಗುಣಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸ ಬೇಕು ಇವರಿಂದ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಶತ್ರುವಿನ ಬಲಾಬಲಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುವವು ರಾಜನಾದವನು ಸವ್ಯವ್ಯವನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡುವನಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯು ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಆ ಸವ್ಯವ್ಯವನ ಗಳಾವುವೆಂದರೆ—ಬೇಟೆ, ವಾಹನ, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ದುಸ್ಸಂಗ, ದುರ್ವಾಕ್ಯ, ದ್ರವ್ಯ ಸಂದೋಷಣ, ದಂಡ. ಇವುಗಳನ್ನು ರಾಜನು ದೋಷವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡ ಬೇಕು ಗುಣಾಶ್ರಯಗಳ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರು ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ಉಪಾಯ ದಿಂದ ಶತ್ರುವನ್ನು ಜಯಿಸುವರು.

ಭರತೇನ ವಯಂ ಸಾಮ್ನಾ ಬಲೇ ನುಹತಿ ತಿಷ್ಠತಾ |
ಪ್ರಥಮಂ ಸಮುಪಾಕ್ರಾಂತಂ ತದೇವ ತವ ರೋಚಿತಾಂ || ೧೦ ||

ಭರತಸ್ಯ ವಯಂ ಸಾಮ್ನಾ ಯದಿ ಗಚ್ಛೇಮ ಪರ್ವತಂ |
ಹಿತಂ ತತ್ತ್ಯಾನ್ಮಹಾಭಾಗ ಸಕುಲಸ್ಯ ತನ್ವಾನಘ || ೧೧ ||

ತ್ವಯಾ ಕೃತ್ವಾ ಸಮುಚ್ಛೇದಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಜನನಿವಾಸಿನಾಂ |
ಅಕಾರಣಾನ್ಮಹದ್ವೈರಂ ಕೃತಂ ಭೂಪತಿಭಿಃ ಸಹ || ೧೨ ||

ಜನೇ ನಿವಾಸಾದಸ್ಮಾಕಂ ಕೇವಲಂ ಲಘುತಾ ಭವೇತ್ |
ಮಾನುಷ್ಯೈಃ ಸಂಗಮಶ್ಚೈವ ವಿಗ್ರಹಶ್ಚ ಪುನಃಪುನಃ || ೧೩ ||

ನ ಕೃಷಿರ್ನ ಚ ವಾಣಿಜ್ಯಂ ಜನೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ |
ತೇ ವಯಂ ಸಜನಾಂ ಭೂಮಿಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಯಾನುಃ ಶಿಲೋಚ್ಚಯಂ ||

೧೦-೧೧. ಮಹಾಬಲದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಭರತನಿಂದ ನಾವು ಈಗ ಸಾಮೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಎಲೈ ಶೈಲಾಪರಾಜನೇ! ನಾವೂ ಸಹ ಈ ಸಾಮೋಪಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿರೋಣ ಈಗ ಸಾಮೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಭರತನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಾವು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲುಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ ಈ ರೀತಿ ನೀನು ಮಾಡಿದರೆ ನೀನೂ ನಿನ್ನ ವಂಶವೂ ಸುಖವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

೧೨-೧೩. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ನೀನು ಭೂತಲ ನಿವಾಸಿಗಳೊಡನೆ ವ್ಯರ್ಥ ವೈರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಅಕಾರಣವಾಗಿ ಭೂಪತಿಗಳನ್ನು ಕೆಣಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಈ ಜನ ನಿವಾಸಿಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಮಗೆ ಕೇವಲ ಲಾಘವವುಂಟಾಗುವುದೇ ಹೊರತು, ನಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು ಮನುಷ್ಯರ ಸಹವಾಸ ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ಸಹ ಗಂಧರ್ವರಾದ ನಮಗೆ ಸುತರಂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

೧೪. ಈ ಮನುಷ್ಯರು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೂ ಮಿ ಯಿಂ ದ ಲಾ ಗ ಲಿ ಇವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೂವ್ಯವಸಾಯದಿಂದಲಾಗಲಿ, ಲಾಭಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲಾಗಲಿ ಗಂಧರ್ವರಾದ ನಮಗೆ ಏನೇನು ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಚ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಗ್ರಹಮೇವ ಚ ।

ಫಲಂ ಚ ಬುಧ್ಧ್ಯಾ ಯಃ ಕುರ್ಮಾತ್ಸ ರಾಜಸ್ವಂದಿತೋ ನರಃ ॥ ೧೦೩ ॥

ಭೂಮಿಹಿರಣ್ಯಂ ಮಿತ್ರಂ ಚ ತ್ರಿವಿಧಂ ವಿಗ್ರಹಾಸ್ವದಂ ।

ಸ್ವಯಂಗ್ರಾಹೋ ಯದಸ್ಮಾಕಂ ಮೇರುಃ ಕನಕವರ್ವತಃ ॥ ೧೦೪ ॥

ಹಿರಣ್ಯೇನ ತದಾ ಕಾರ್ಯಂ ನ ನೋಽಸ್ತಿ ರಿವುಸೂದನ ।

ಕೃಷಿರ್ನಾಸ್ತಿ ಯತೋಽಸ್ಮಾಕಂ ತತೋ ಭೂರ್ನಿಷ್ಟ್ರೋದಯಾ ॥ ೧೦೫ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ಭರತಮುನ್ರಿಚ್ಛ ಮುನಿಂ ಸಾಮ್ನಾ ನರಾಧಿಪ ।

ಮಿತ್ರಂ ರಘುಕುಲಂ ಕೃತ್ವಾ ನಿವಾಸಸ್ತು ಹಿಮಾಚಲೇ ॥ ೧೦೬ ॥

ಅದೃಶ್ಯಂ ದೇವಸ್ಯ ನ್ಯಾನಾಂ ಸುಖಂ ಚಿರಮವಾಪ್ನುಹಿ ।

ನ ಮಾನುಷೋಽಯಮಿತ್ಯೇವಂ ಭರತಂ ಮಂತುಮರ್ಬಸಿ ॥ ೧೦೭ ॥

ಅದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಮತ್ತು ಈ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯು ಗೋಜನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಿಟ್ಟುಗಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ

೧೦೩-೧೦೭. ದೇಶಕಾಲಾವೇಕ್ಷಯಿಂದ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ, ಅದರಿಂದಾಗುವ ಫಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಯಾವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವನೋ ಅವನೇ ಪಂಡಿತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣುಗಳೇ ಮೈತ್ರಿಗೂ ಶತ್ರುತ್ವಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನಗಳು ನಮಗೆ ಹೊನ್ನೆಂದರೆ ಲಿಖುವೇ ಇಲ್ಲ. ಚಿನ್ನದ ಬಿಟ್ಟವಾದ ಮೇರುವರ್ವತವೇ ಸಮ್ಮತದಿರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಂದ ನಾವು ನಾವೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತರಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಗಂಧರ್ವರಾದ ನಮಗೆ ಚಿನ್ನದಿಂದೇನೂ ಉಪಯೋಗವೇ ಇಲ್ಲ - ನಮಗೆ ಉಟವೇ ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಭೂವ್ಯವಸಾಯವೂ ಸಹ ನಮಗೆ ಉಪಯೋಗವಾದುದು ಅದ್ದರಿಂದ ಭರತನನ್ನು ಮಿತ್ರನಂತೆ ಕಂಡು ಸಾಪೋಪಾಯದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಭೂರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗೋಣ

೧೦೮. ದೇವಸೇನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ ಇವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ. ಇರನಿಂದೇನಾದೀತೆಂದು ನೀನು ಭರತನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇಲ್ಲ

ಮುಷ್ಠಾನಾಂ ನಿಗ್ರಹಾರ್ಥಾಯ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿರ್ಜನಾರ್ದನಃ |

ಚಾತೋ ರಘುಕುಲೇ ರಾಜನ್ವತ್ತೋ ದಶರಥಸ್ಯ ತು || ೨೦ ||

ಅಂಶೇನ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಚಾತೋ ರಾಮೋ ಮಹಾಯಶಾಃ |

ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ಯ ಚಾಂಶೇನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪರನೀರಹಾ || ೨೧ ||

ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಸ್ಯ ತಥಾಂಶೇನ ಭರತೋ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ |

ಅನಿರುದ್ಧಸ್ಯ ಚಾಂಶೇನ ಶತ್ರುಘ್ನಃ ಸುಮಹಾಬಲಃ || ೨೨ ||

ತತ್ರ ರಾಘವಸಿಂಹೇನ ರಾಮೇಣಾಕ್ಷಿಷ್ಟಕರ್ಮಣಾ |

ರಾವಣೋಽಭಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಭಯಂಕರಃ || ೨೩ ||

ಮೇಘನಾದೋ ನಿರಸ್ತಶ್ಚ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ ಚ |

ಶತ್ರುಘ್ನೇನ ನಿರಸ್ತಶ್ಚ ಲವಣೋ ದುಷ್ಪರಾಕ್ಷಸಃ || ೨೪ ||

ಮನ್ಯೇ ನಿಶಿಷ್ಟಭಾವತ್ತಂ ಭರತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

ಯೇನ ಮಾಲೀ ಹತಃ ಪೂರ್ವಂ ಲಂಕಾವಾಸೀ ಸ ರಾಕ್ಷಸಃ || ೨೫ ||

೨೦-೨೨ ಕೇಳು, ಗಂಧರ್ವರಾಜ! ಜನಾರ್ದನನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಮತ್ಸರ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು. ವಾಸುದೇವನ ಅಂಶದಿಂದ ರಾಮನಾಗಿಯೂ, ಸಂಕರ್ಷಣಾಂಶದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಂಶದಿಂದ ಧರ್ಮವತ್ಸಲನಾದ ಭರತನಾಗಿಯೂ, ಅನಿರುದ್ಧಾಂಶದಿಂದ ಮಹಾಬಲವನ್ನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿರುವರು.

೨೩-೨೬ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ತಿಗಳ ಮೈಕೆ ತ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯು ಈಗು ಗಲೇ ಬಹು ಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಲೋಕಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಈ ಮಹಾಶೂರನಾದ ರಾವಣನ ಮಗನಾದ ಮೇಘನಾದನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸಂಹರಿಸಿ ಲೋಕೈಕವೀರನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ದುಷ್ಪರಾಕ್ಷಸನಾದ ಲವಣಾಸುರನನ್ನು ಶತ್ರುಘ್ನನು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಇನ್ನೂ ಭರತನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ಲಂಕಾವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಲಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಈಗ ನಿನಗಿಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವ ಭರತನು ಸಂಹರಮಾಡಿದನು. ಈ ಭರತನು ವಿಷ್ಣುವಿನ

ಸ ಏಷ ಭರತೋ ವಿಷ್ಣುರಸ್ತಿ ತೇ ತು ರಣಂಗಮಃ

॥ ೨೬ ॥

ಹಿತೇ ಸ್ಥಿತೋ ಯಃ ಸತತಂ ಸುರಾಣಾಂ
ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನಾಶಾಯ ನಿವಿಷ್ಟಬುದ್ಧಿಃ ।
ತೇನಾಪ್ರಮೇಯೇಣ ಜನಾರ್ದನೇನ
ಸಮಂ ವ್ರಜಸ್ವಾಶು ಮಹಾನುಭಾವ

॥ ೨೭ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ನಾಡಾಯನ ವಾಕ್ಯೇ ಶೈಲಾಪನಂ ಪ್ರತಿ
ನಾಡಾಯನಾನುಶಾಸನವರ್ಣನೋನಾಮು
ದ್ವಾದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿರತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅವತಾರಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ಈಗ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತಷ್ಟೆ? ಈ ಭರತನು ಯಾವನು
ಗಲೂ ದೇವತೆಗಳ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡತಕ್ಕವನು ದೈತ್ಯಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ
ಕಂಕಣನಾದವನು. ಎತ್ತಿ ಶೈಲಾಪನೆ! ಈಗ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ,
ನೀನು ಈಗಲೇ ಭರತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಯ್ಯ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳ
ವಾಗುವದೆಂದು ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲಾಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಶೈಲಾಪನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಡಾಯನ
ವಾಕ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ
ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ತ್ರಯೋದಲೋತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಶೈಲೂಷ ಉವಾಚ ॥

ಸುಮಾಲೀ ವಿಷ್ಣುನಾರ್ಪಣಂ ಕಥಂ ಯುದ್ಧೇ ನಿಸಾತಿತಃ ।

ಏತನ್ಮೇ ಸಂಶಯಂ ಭಿಂಭಿ ಶ್ರೂಯತೇ ಸ ಮಹಾಬಲಃ

॥ ೧ ॥

॥ ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ॥

ಕಥೇಯಂ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಪುರಾಣಸ್ಮೈನ ಧೀಮತಾ ।

ರಾಮಾಯ ಕಥಿತಾ ವೀರ ತಾಂ ಮೇ ನಿಗಾದತಃ ಶ್ರುಣು

॥ ೨ ॥

ಪುರಾ ವಿನಿಹತೇ ವೃತ್ರೇ ದೈತ್ಯಾ ನಿಗತನಾಯಕಾಃ ।

ಅಬ್ಧುರ್ಗಂ ಸಾಗರಂ ಕೃತ್ವಾ ರಾತ್ರೌ ನಿಷ್ಕಂತಿ ವೈ ಪ್ರಜಾಃ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಶೈಲೂಷನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸುಮಾಲಿಯೆಂಬ ಮಹಾಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನು ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ನಂಬ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳಬೇಕು.

೨. ನಾಡಾಯನ ಬುಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಎಲೈ ರಾಜಸಿಂಹನೇ! ಈ ಕಥೆಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಬುಷಿಗಳಿಂದ ರಾಮನಿಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು.

೩-೪. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೃತ್ರಾಸುರನು ಸಂಹೃತನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಅನುಚರರಾದ ಸಮಸ್ತ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಸಹ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ

ಸುರೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ತಥಾಸ್ಯಂ ನ ಪರೈರ್ವಧಂ ।

ಸಮುದ್ರೋದಕಸಾನಾಯ ಅಗಸ್ತ್ಯಶ್ಲೋದಿತಸ್ತದಾ

॥ ೪ ॥

ದೇವಕರ್ಮಪ್ರಮುಖಿತಸ್ತದಾಃಗಸ್ತ್ಯಮುನಿರ್ನೃಪ ।

ಹೀತ್ವಾ ಚಕಾರ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಿಶ್ಶೋಯಂ ಸಲಿಲಾರಯಂ

॥ ೫ ॥

ದೇವೈಶ್ಚ ನಿಹತಾ ದೈತ್ಯಾ ನಿಶ್ಶೋಯೇ ಸಲಿಲಾರಯೇ ।

ತತಃ ಕದಾಚಿದ್ವಿಂಧ್ಯಸ್ತು ಜಗಾದಾಕರ್ಷಣಿಕಾಕೌ

॥ ೬ ॥

ಮೇರುಂತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮಹಾಭಾಗೌ ಮಮ ಯಾತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ।

ಊಚತುಸ್ತಾ ತದಾ ವಿಂಧ್ಯಮಾವಯೋಸ್ತು ವಶಂ ಗಿರೇ

॥ ೭ ॥

ತೇನ ವಂಛಾಃ ಕೃತೋಃಸ್ಮಾಕಂ ಯೇನೇದಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ಜಗತ್ ।

ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ತು ವಿಂಧ್ಯಸ್ತು ತವಸ್ತಸ್ತಾಃ ಸಿತಾಮಹಾತ್

॥ ೮ ॥

ಯಾದ ಮೇಲೆ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದರು ಅಗ ಇವರ ದೌಷ್ಟ್ಯವನ್ನರಿತು ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸೇರಿ ಯೋಚಿಸಿದವರಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೊಲ್ಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸ್ವಾಮಿ! ನೀವು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದು ಬಯಲುಭೂಮಿ ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರೊಳಗಿರುವ ವೈಶ್ವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಸರಾಗವಾಗುವುದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

೫ ದೇವತೆಗಳ ಮಾರಿಗೆ ಸಂಶೋಧಿಸಿದ ಒಬ್ಬಕೊಂಡು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಶ್ವೀರಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಕುಡಿದು ಅದನ್ನು ಬರಿದಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

೬. ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಬಟ್ಟೆ ಬಯಲಾದ ಆ ಸಮುದ್ರದ ತಳದಲ್ಲಿಯೆ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳೂ ಒಂದು ಹೊದಿದು ಸಂಹರಿಸಿ ಲೋಕೋಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿದರು.

೭-೮ ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಂಧ್ಯಾದಿರಾಜನು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು --

ಎಲೈ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿರಾ! ನೀವು ಇದುವರಿಗೂ ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಕೂಡದು ನಾನು ಮೇರು

ಇಮುಸಾತನುಭೋಕ್ತೃಯಂ ವೃತ್ಯಹಂ ಸಮನಾಪ್ತನಾಥ |

ತತಃ ಕತಿಪಯಾಹಾನಿ ದಿಶಮಾವೃತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಂ

|| ೯ ||

ಅವೃತ್ಯ ತಸ್ಯಾ ಪಂಧಾನಂ ದಿನಾಕರನಿಶಾಭ್ಯತೋಃ |

ತತೋಽಂಧಮಭವತ್ಸರ್ವೋ ಭೂಲೋಕಃ ಪಾರ್ಥಿವೋತ್ತಮ || ೧೦ ||

ಪ್ರೇರಿತೋ ದೇವನಾಕೈನ ತತೋಽಗಸ್ತೋ ಮಹಾತಪಾಃ |

ಗತ್ತೋನಾಚ ತದಾ ನಿಂಧ್ಯಂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಂ ಕರೋಮ್ಯಹಂ || ೧೧ ||

ಮತ್ಕೃತೇ ಹ್ರಸ್ವತಾಂ ಗಚ್ಛ ಯೇನ ಯಾಸ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಸುಖೇ |

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತತಃ ಪ್ರಭಾವಂ ತು ಸೋಽಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾಗಿರಿಃ || ೧೨ ||

ಜಗಾನು ಹ್ರಸ್ವತಾಂ ಶೀಘ್ರಮಗಸ್ತೋಽಪಿ ತದಾ ಯಯಾ |

ದಕ್ಷಿಣಾರಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ನ ಯಾವದಪಮಾಗತಃ || ೧೩ ||

ಸರ್ವತಕ್ಕಿಂತ ಏನೂ ಕಡಿಮೆಯಾದವನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಲು — ಅಸರಿಬ್ಬರೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ — ಅಯ್ಯಾ! ಗಿರಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಈ ಜಗತ್ತನ್ನಾರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಆ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೇ ಈ ಮೇರುಗಿರಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ದಾರಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಂಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ದಾರಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು

೯-೧೦ ಆಗ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಗೆ ಮಹಾಕೋಪಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತನಸ್ಸುಮಾಡಿ ದಿನೇದಿನೇ ಬೆಳಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣವಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಆಕಾಶದವರಿಗಮುಚ್ಚಿಹೋಗುವಂತೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಬೆಳೆದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು

೧೧ ೧೩. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವಿಂಧ್ಯರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಬಂದು ದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಂಧ್ಯರಾಜನು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ವಿಂಧ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಯ್ಯಾ! ನಾನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾಗಿವೆ ಒಂದು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ನಿನ್ನ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಬೇಕು. ಆಗ ನನ್ನ

ಸಪುತ್ರದಾರಸ್ತಾವತ್ತ್ವಂ ಹ್ರಸ್ವ ಏವ ಭವಾಚಲ |
ಏವಮುಕ್ತಾ ಸ ವಿಂಧ್ಯಂತು ಸದಾರಾಪತ್ಯಬಾಂಧವಂ

|| ೧೪ ||

ಜಗಾಮ ದಕ್ಷಿಣಾಮಾಶಾಂ ತನುವಾಚ ಪಿತಾಮಹಃ |
ದೇವಕಾರ್ಯಂ ಮಹದ್ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತಯಾ ಕೃತಮಿದಂ ಶುಭಂ

|| ೧೫ ||

ತಸ್ಮಾತ್ಸ್ಥಾನಂ ಚ ತೇ ದದ್ಮಿ ವೈಶ್ವಾನರವಧಾದ್ಭುಃ |
ದಿವ್ಯದೇಹೋ ಭವಾಂಸ್ತತ್ರ ವಿಮಾನವರಮಾಸ್ಥಿತಃ

|| ೧೬ ||

ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಭೂಷಯ ದಿಶಮಸ್ತೋದಯಸಮನ್ವಿತಃ |
ಪ್ರಸಾದಮಂಭಸಾ ಶೈತ್ಯಂ ನಿರ್ವಿಷತ್ವಂ ತಪೋದಮೇ

|| ೧೭ ||

ಭದಿಷ್ಯತ್ಯಮಲನ್ರಜ್ಜ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ತವೈವ ತು |
ಶರತ್ಸಮುದಿತೋ ಭೂತ್ವಾ ವಸಂತೇಸ್ತಮಯಂ ವ್ರಜ

|| ೧೮ ||

ನ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದನ್ನು, ಆಗಸ್ಟ್ರರ ವ್ರಭಾವಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಆ ವಿಂಧ್ಯನು ಬಹಳ ಹ್ರಸ್ವವಾಗಿ (ಕುಗ್ಗಿ) ಬಿಟ್ಟನು ಆಗ ಆಗಸ್ಟ್ರರು ಸುಖವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದು ಮುಂದಹೋಗುವಾಗ ವಿಂಧ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆಂದರು ಆಮ್ಯಾ ಗಿರಿರಾಜನೇ ! ನಾನು ಯಾನಾಗ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿಬರುವೆನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀನು ಇದೇರೀತಿ ಹ್ರಸ್ವನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ವಕ್ಷೀಪುತ್ರ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು ವಿಂಧ್ಯನು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಹಾಗೇ ನಿಂತನು.

೧೫-೨೦ ವಿಂಧ್ಯನು ಕುಗ್ಗಿ ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಗಸ್ಟ್ರನು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಋಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ, ತಯ್ಯಾ ಆಗಸ್ಟ್ರನು ಹರ್ಷಿಯೇ ! ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಗತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಕ್ರಮಪಡಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ತ್ರಿಲೋಕಕ್ಕೂ ನೀನು ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಈ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನಗೊಂದು ದಿವ್ಯವಿಮಾನಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು ನಿನಗೆ ಆಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿನ ಹೊರಗಡೆ ಒಂದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ ನೀನು ದೇವತಾಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಮೃತಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಿಮಾನವಮೇಲೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅಸ್ತೋದಯ (ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು) ಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬಾ

ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಯುಕ್ತಶ್ಚ ತಥಾ ಸಮಗ್ರಾಂ ವಸುಧಾಂ ಚರ ।

ಪ್ರಧಾನಮೂರ್ತಿಯಾರ್ವತ್ತ್ವಂ ಸದಾರಾಪತ್ಯಬಾಂಧವಃ ॥ ೧೯ ॥

ನಾಕ್ರಮಿಷ್ಯತಿ ನೈ ವಿಂಧ್ಯಂ ತಾವದ್ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಃ ಸ್ಥಿತಃ ।

ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಮೂರ್ತಿಯುಕ್ತೇ ತು ಯತ್ರ ಕ್ವಚನ ಸಂಸ್ಥಿತೇ ॥ ೨೦ ॥

ತ್ವಯಿ ವಿಂಧ್ಯೋ ಮಹಾಶೈಲೋ ವೃದ್ಧಿಂ ನ ಸ ಗಮಿಷ್ಯತಿ ।

ಇಲ್ವಲಶ್ವಾಪಿ ದುರ್ಮೋಧಾ ಭ್ರಾತ್ರಾ ನೈ ಮೇಷರೂಪಿಣಾ ॥ ೨೧ ॥

ಯದಾ ಭೋಜಯತೇ ವಿಪ್ರಾನ್ಭುಕ್ತವತ್ಸು ದ್ವಿಜಾತಿಷು ।

ಕುಕ್ಷಿಭೇದಂತು ವಾತಾಪಿ ಕೃತ್ವಾ ನಿರ್ಗಚ್ಛತೇ ಪುನಃ ॥ ೨೨ ॥

ನೀನು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂತಾದ ಪರಿವಾರಜನರೊಡನೆ ನಿಶ್ಚಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಬಿಡು. ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಪೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಿಯು ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಚ್ಛಾಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕದಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ನೀನು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಧಾರಿಯಾಗಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಉದಯವು (ದಿವಸ) ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಅಸ್ತವು (ರಾತ್ರಿಯು) ವಸಂತಯುತುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಲಿ. ಈರಿತಿ ಅಸ್ತೋದಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀನು ದಕ್ಷಿಣವಿಕ್ಟಿ ನಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡು. ನೀನು ಬರುವವರಿಗೆ ವಿಂಧ್ಯನು ಏಳುವಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಇರುವಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯದ ಬಿದ್ದೇಯಿರುವುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಗತಿಗ ಇನ್ನೊಂದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಭಂಗಬರಲಾರದು. ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ದಾರಿಯೂ ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗಿರುವ ನೀರು ನಿರ್ದೋಷ (ನಿರ್ವಿಷ) ವಾಗಿರಲಿ. ವಿಂಧ್ಯಮಹಾಪರ್ವತವು ಮುಂದೆ ಮೇಲಕ್ಕೇಳದ (ವೃದ್ಧಿಯಾಗದೆ) ಇರಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಾಹಿತ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಗತ್ಯರೊಡನೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ವಲ ವಾತಾಪಿಗಳ ಕಥೆ.

೨೧-೨೨ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಗತ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, — ಇಲ್ವಲ ವಾತಾಪಿಗಳು ಇಬ್ಬರುರಾಕ್ಷಸರಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರನೆಯವನು ತನ್ನ ಭ್ರಾತೃವಾದ ವಾತಾಪಿಯನ್ನು ಒಂದು ಅಡಿನಹುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗುತ್ತಾ ದಿನದಿನವೂ ಅದನ್ನು ಕೊಂದು ಅದರ

ಏವಂ ನಿವಿಘ್ನ ತಸ್ತಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಯತ್ವಯಾ ಕೃತಂ ।

ಶರಣಂ ತೇನ ತುಷ್ಠೋಽಸ್ಮಿ ನಿಂದ್ಯಸಂಸ್ತಂಭನೇನ ಚ

॥ ೨೩ ॥

ಶರತ್ಸಮಯಮಾಸಾದ್ಯ ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಪ್ರ ನಮೋದಯೇ ।

ಪೂಜಾಂ ತ್ವಮಾವ್ಯಸೇ ಲೋಕೇ ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ॥ ೨೪ ॥

ಯೇ ಚ ತ್ವಾಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಫಲಾಕ್ಷತೈಃ ।

ದಧಿಕಾಂಚನರತ್ನೈಶ್ಚ ವರಮಾನ್ಮೇನ ಭೂರಿಣಾ

॥ ೨೫ ॥

ಪೂರ್ಣಕುಂಭೈಃ ಸಕೂಷ್ಮಾಂದೈಶ್ಚೈಶ್ರೋಪಾನಹಯಷ್ಟಿಭಿಃ ।

ಭೇನ್ವಾ ವೃಷೇಣ ಭಷ್ಟೈಶ್ಚ ವಾಸೋಭಿಃ ಕನಕೇನ ಚ

॥ ೨೬ ॥

ಮಾಂಸದಿಂದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಯಾರಾದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಊಟಮಾಡಿ ವಾತಾಪಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಭುಜಿಸಿದೊಡನ ಇಲ್ವಲನು ವಾತಾಪಿ ! ಈಚೆಗೆ ಬಾ ! ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದನು ಆ ಧ್ವನಿಗೆ ಕಿವಿಗ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ವಾತಾಪಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಲಿದ್ದನು ಹೀಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರು ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವಧಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ ! ನೀನೂ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋದೆ. ನಿನಗೂ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ವಾತಾಪಿಯ ಮೇಷ ಮಾಂಸವನ್ನು ಬಡಿಸಿ ಆ ಮಾಂಸವು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ, ವಾತಾಪಿ ! ಈಚೆಗೆ ಬಾ ! ಎಂದು ಇಲ್ವಲನು ಕೂಗಿ ಕರೆದಾಗ ನೀನು ವಾತಾಪಿ ! ಜೀರ್ಣೋಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ ಆ ಕೂಡಲೆ ವಾತಾಪಿಯು ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಹೋಗಲು ಅಂದಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಿಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡರು. ಇಲ್ವಲನು ಇಲ್ಲವಾದನು. ಎಲೈ ಅಗಸ್ತ್ಯನೆ ! ವಿಂಧ್ಯ ನನ್ನು ಸ್ತಂಭಿಸಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದಂತೆ ದುಷ್ಟ ರಕ್ತಸನಾದ ವಾತಾಪಿಯನ್ನೂ ನೀನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರುತ್ತೀಯೆ !

೨೪. ಇಂತಹ ಲೋಕೋಪಕಾರಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಾನು ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಶರದೃತುವು ಪ್ರಾವೃತವಾದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸೂರ್ಯೋದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವರೋ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವರು ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ

೨೫-೨೬. ಯಾರಾದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಗಂಧ, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಅಕ್ಷತೆಯೇ

ಸಂವತ್ಸರಂ ಚ ತ್ಯಾಗೇನ ಫಲಸ್ಯೈಕಸ್ಯ ಚಾಪ್ಯಥ |

ಪೂಜನೈಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಂದ್ರಾಣಾಂ ತತ್ಕರ್ಮಪರಿಕೀರ್ತನೈಃ

|| ೨೭ ||

ತೇ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ಸದಾ ಪುತ್ರಾ ಧನಮಾರೋಗ್ಯಮೇವ ಚ |

ಆಯುರಗ್ರ್ಯಂ ತಥಾ ಲೋಕೇ ಶತ್ರುಭಿಶ್ಚಾಪರಾಜಯಂ

|| ೨೮ ||

ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ವಿಪುಲಾನ್ಕಾಮಾ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಂ ತಥೈವ ಚ |

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಸ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ಪ್ರೇವಾಂತರಥೀಯತ

|| ೨೯ ||

ಅಸಸಾದ ತಥಾ ಸ್ಥಾನಮಗಸ್ತ್ಯೋಪಿ ಮಹಾತಪಾಃ |

ಯೇನ ಕ್ರತುಶತ್ಪರಿಷ್ಕಂ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ತಥಾ ಮಹತ್

|| ೩೦ ||

ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರೋ ಮತ್ತು ಮೊಸರು, ಜಿನ್ನ, ರತ್ನಗಳನ್ನೂ ಪಾಯಸವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ದಾನಮಾಡುವರೋ, ಪೂರ್ಣಕುಂಭದಾನ, ಕೊಣ್ಣಾಂಡದಾನ, ಭತ್ತವಾದುಕಾದಿದಾನ, ಬೆತ್ತದದಾನ, ಗೋದಾನ, ವೃಷಭದಾನ, ಭಕ್ಷ್ಯದಾನ, ವಸ್ತ್ರದಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಬೆಂದು ಯಾರು ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ದಾನಮಾಡುವರೋ ಅಥವಾ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ದಾನ ಮಾಡುವರೋ, ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಕೀರ್ತನೆಮಾಡುವರೋ, ಅಂಥವರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಧನ ಧಾನ್ಯ ಸಂವತ್ತಿಯೂ ಆಯುರಾರೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹವೂ ಉಂಟಾಗಿ ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನು ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸಿನ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವನೆಂದು ಅಗಸ್ತ್ಯರೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾಸನಾದನು (ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸದ ಮರೆಯಾದನು)

೩೦-೩೩ ಆ ಬಳಿಕ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು -ತೆರಳಿದನು ಇಂತಹ ಮಹಾಪ್ರಭವಶಾಲಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಯು ನೂರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿಗಂತೂ ಲೆಖ್ಪನೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ತನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರಿಯಂವದಯಾದ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದನು ಈ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ವಿದರ್ಭರಾಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಅವನ ಕುಮಾರಿಯಾದಳು ವಿದರ್ಭರಾಜನು ಈ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ವಿಧಿವಿಹಿತವಾಗಿ

ತೇನ ಸ್ವತಃಸಾ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾ ಲೋಪಮುದ್ರಾ ಪ್ರಿಯಂವದಾ ।

ವಿದರ್ಭರಾಜತನಯಾ ಧರ್ಮಪತ್ನೀ ತಥಾಃತ್ಮನಃ

॥ ೩೧ ॥

ದೃಢಸ್ಯಸ್ತನಯಸ್ತಸ್ಯ ತಪಸ್ವೀ ಚ ಮಹಾತಪಾಃ ।

ಪ್ರಮುಚುರ್ಮುಮುಚುಶ್ಚೈವ ತನ್ಮುಚುಶ್ಚ ಮಹಾತಪಾಃ

॥ ೩೨ ॥

ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾತ್ರೇಯಸ್ತಥಾ ವಿದ್ವಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯೋ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।

ಅಭೇದ್ಯಂ ಕವಚಂ ದತ್ತಂ ತಥಾಃಕ್ಷಯ್ಯೇ ಮಹೇಷುಧೀ

॥ ೩೩ ॥

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಯೋಸ್ತೇನ ಧನುಷೀ ಚ ಮಹಾಬಲೇ ।

ಘೋರೇಣಾವ್ಯಭ ಸಂಯುಕ್ತಃ ಸ ಚ ವೈಷ್ಣವತೇಜಸಾ

॥ ೩೪ ॥

ಕರ್ಮಣಾಂ ಕೀರ್ತನಂ ಯಸ್ಯ ನರೋ ವರ್ವಶತ್ಪರಪಿ ।

ಕರ್ತುಂ ಶಕ್ತೋ ನ ಸಹತೇ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯೇ ಚೈವ ರಾವಣೇ

॥ ೩೫ ॥

ಅಯೋಧ್ಯಾಂ ರಾಘವಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಜಗಾಮ ತ್ವರಿತೋ ಮುನಿಃ ।

ತಮಾಗತಮಭಿಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ರಾಘವಃ

॥ ೩೬ ॥

ದಾನಮಾಡಿದನು ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಮಗನೇ ದೃಢಸ್ಯಮಹರ್ಷಿ ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒರೆಯುತ್ತೇನೆ — ಪ್ರಮುಚು, ಮುಮುಚು, ತನ್ಮುಚು, ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾತ್ರೇಯ ಇವರೇ ಮುಖ್ಯರಾದ ಶಿಷ್ಯರು

೩೪-೩೫ ಹಿಂದೆ ರಾಮನಿಗೂ ರಾವಣನಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಯುದ್ಧಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾವಣ ಸಂಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಕವಚವನ್ನೂ, ಅಕ್ಷಯ ಬಾಣಗಳುಳ್ಳ ಬತ್ತಲಿಕೆಯನ್ನೂ, ಬಹು ಬಲವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ ಸಹ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು ಆ ಸಮಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಭಯಂಕರವಾದ ವೈಷ್ಣವ ತೇಜೋವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ರಾವಣ ಸಂಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಎಂತೆಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ನೂರು ವರ್ಷವಾದರೂ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ ಪ್ರಾಕಾಮ್ಯಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ರಾವಣನು ತಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ ?

೩೬-೩೮. ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಸಿಕ್ಕು ಅಯೋಧ್ಯಾ

ಸಾದ್ವ್ಯಾಘ್ನಾಚಮನೀಯಾದ್ವೈಃ ಸರ್ವೈ ರಾಜ್ಯನಿವೇದನೈಃ ।

ಸಂಪ್ರಾಜಿತಸ್ತದಾ ತೇನ ತತ್ರ ಚಕ್ರೇ ಕಥಾಃ ಶುಭಾಃ

॥ ೩೭ ॥

ತತಃ ಕಥಾಂತೇ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿತ್ತಮಪ್ಯಚ್ಛತ್ತು ರಾಘವಃ ।

ವಿಷ್ಣುನಾ ಮಾಲಿನಿಧನಂ ತೇನೋಕ್ತಂ ತಸ್ಯ ತಚ್ಛೃಣು

॥ ೩೮ ॥

ಯದುಕ್ತವಾನ್ರಾಘವನಂದನಸ್ಯ

ಚಂದ್ರಾರ್ಕವಹ್ನಿಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವಃ ।

ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಬಂದರು ಈ ರೀತಿ ಬಂದ ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅರ್ಘ್ಯಾದಿ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು ಅಗ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಾಮನಿಗೆ ಅನೇಕ ಮನೋಹರವಾದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಮನು, ಮಾಲಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಹತನಾದ ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದನು

೩೯ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳ ತೇಜಸ್ವಿನಂತೆ ಮಹಾವ್ರಭಾವದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಯು ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಚಂದ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೋಸ್ಕರ, ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲನಾಯಕನಾದ ಮಾಲಿಯು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಹತನಾದನೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದನೋ ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಈಗ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಯ್ಯ ! ವಜ್ರರಾಜ,

ರಕ್ಷೋ ಗಣೇಶಸ್ಯ ವಧಂ ಸುಘೋರಂ
ಮುನಿರ್ಮಹಾತ್ಮಾ ತದಿದಂ ನಿಬೋಧ

॥ ೩೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ನಾಡಾಯನವಾಕ್ಯೇ ಶೈಲೂಷಂ ಪ್ರತಿ
ನಾಡಾಯನೋಕ್ತಾಗ್ನೈಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವರ್ಣನೋ
ನಾನು ತ್ರಯೋದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಒಳಗೊಂಬುದಾಗಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರ
ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ನಾಡಾಯನಯುಷಿಯ ವಾಕ್ಯಾವಸರದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ
ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ
ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

|| ಚತುರ್ದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ ||

ಮಾಲೀ ಸುಮಾಲೀ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಲ್ಯವಾಂಕ್ಷ ರಣೋತ್ಕಟಃ |

ಲಂಕಾದುರ್ಗಮಥಾಸಾದ್ಯ ಚಿತ್ರಮೂಷುಃ ಪರಸ್ಪರಂ

|| ೧ ||

ಮಾಲೀ ಸುಮಾಲೀ ದುರ್ವೃತ್ತೌ ಪೀಡಯಂತೌ ಚ ದೇವತಾಃ |

ವಾರ್ಯಮಾಣಾವಪಿ ಸದಾ ತೇನ ಮಾಲ್ಯವತಾ ನೃಪ

|| ೨ ||

ತಯೋರ್ಭೀತ್ಯೈಃ ಸುರೈರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಜ್ಞಾಪಿತಃ ಸಂಪ್ರಯೋಜನಂ |

ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಹಿತೈರ್ಗತ್ವಾ ಜ್ಞಾಪಿತಸ್ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಃ

|| ೩ ||

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಎಲೈ ರಾಜ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಕೇಳು ಮಾಲಿ-ಸುಮಾಲಿ-ಮಾಲ್ಯವಂತರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮೂವರು ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರೂ ಸಹ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು

೨ ಇವರು ಮೂವರಲ್ಲಿ ಮಾಲೀ ಸುಮಾಲಿಗಳೆಂಬವರಿಬ್ಬರೂ ಮಹಾ ದುಷ್ಟರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಪೀಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು ಮಾಲ್ಯವಂತನು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರ ನಡತೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು

೩. ಈ ಕಾರ್ವರು ರಾಕ್ಷಸರ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು

ಬ್ರಹ್ಮೇಶ ಸಹಿತಾ ದೇವಾ ವಿಷ್ಣುಂ ಶರಣಮೀಯುಷಃ ।

ಜಗ್ದುರ್ಲವಣತೋಯಸ್ಥಂ ವಿಜ್ಞಾಪಯಿತುಮುದ್ಯತಂ

॥ ೪ ॥

ದದೃಶುಶ್ಚ ರಘುಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮುದ್ರಂ ಪಿತನುಂಭಸಾಂ ।

ಊರ್ಮಿವಗೈಃ ಪ್ರನೃತ್ಯದ್ಭಿರ್ವಲ್ಲಂತಮಿವ ವಾಯುನಾ

॥ ೫ ॥

ಹಸಂತಮಿವ ಫೇನೋಘೈಃ ಸ್ವಲಂತಂ ಕಂದರಾಸು ಚ ।

ಅಪಾರಮಿವ ಗರ್ಜಂತಂ ಸಾನಾಯಾದೋಗಣಾವೃತಂ

॥ ೬ ॥

ಪೀಚಿಹಸ್ತೈಃ ಪ್ರಚಲಿತ್ಪಿರಾದ್ವಯಾನಮಿವಾಮರಾಃ ।

ಫೇನವತ್ಯಃ ಪ್ರಕೀರ್ಣಾಶ್ಚ ಸಂಹತಾಶ್ಚ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಾಃ

॥ ೭ ॥

ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಈಶ್ವರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು

೪ ಆಗ ಈಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಕೊಂಡವನಾಗಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಆಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಲವಣಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು ದೇವರ್ಕಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರರೂ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭಗವಾ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಕೇಳಿದನು

೫-೬ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ನಾನು ಆಶ್ರೇಯನಾಗಿ ಕುಡಿದಿದ್ದ ಆ ಸಮುದ್ರವು ಹೇಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳಿ ರಘುರಾಮ! ರಾಜಲಲಾಮ! ಅಲೆಗಳ ಚಂಚಲ ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಲಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಆ ಅಲೆಗಳ ಕುಣಿತವನ್ನು ವಾಯುವು ಹಾರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನೊರೆಗಳು ಗೇಲಿ (ಹಾಸ್ಯ) ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಂತೆಯೂ, ಆ ಅಸಹಾಸ್ಯವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆ ನೊರೆಗಳು ದೂರದೂರಕ್ಕೆ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹುಗಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ಈ ನೊರೆಯ ಈ ವಿಧವಾದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೀರಿನೊಳಗೆ ವಾಸಮಾಡುವ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತುದಿಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿರುವಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಲಿತ್ತು,

೭-೮. ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಮಹಾವರ್ಷತಗಳ ಬಳಿಗೆ ಪದೇಪದೇ

ಉರ್ಮಯಶ್ಚಾಸ್ಯ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಚಲಂತ ಇವ ವರ್ವತಾಃ ।

ತಿಮಿಂಗಿಲಾಃ ಕಚ್ಛಸಾಶ್ಚ ತಥಾ ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಿಲಾಃ

॥ ೮ ॥

ಮಕರಾಶ್ಚಾಪಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಜಲೇ ಮಗ್ನಾ ಇಮಾದ್ರಯಃ ।

ಶಂಖಾನಾಂ ಚ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಮಗ್ನಾನ್ಯಪ್ಸು ಸಮಂತತಃ

॥ ೯ ॥

ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸ್ಮ ಯಥಾ ರಾತ್ರೌ ತಾರಾಸ್ತನ್ವಭ್ರಸಂವೃತಾಃ ।

ಕ್ಷಚಿತ್ಸಪ್ತಃ ಕ್ಷಚಿದ್ಗರ್ಜನ್ಯವರ್ಜಿ ದ್ವರ್ಧಾರಾನ್ಯಚಿತ್ಸಪ್ತಲ

॥ ೧೦ ॥

ಕ್ಷೇಬೋಪಮಂ ತಂ ದದೃಶುಃ ಸಮುದ್ರಂ ತ್ರಿದಶಾಧಿಪಾಃ ।

ಕ್ಷಚಿಚ್ಛಾನಾಸಿತೈರ್ವೈಶ್ವೈಃ ಕ್ಷಚಿದ್ವೈಶ್ವಾರಿಣಾ ತಥಾ

॥ ೧೧ ॥

ಬಂದು ವಾಯುರ್ವೇಗದಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಲಿರುವ, ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಸಿಂಹಿತವಾದ ಆ ಪರ್ವತಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅರೇಗಳು ನೋರೆನೋರೆ ಯಾಗಿ ಎತ್ತಿತ್ತಲೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೈಬೀಸಿ ಬೀಸಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಬಹು ಸೂಗಸಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು ಆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿರುವ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಆನೆಗಳನ್ನೂ, ಮೀನುಗಳನ್ನೂ ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಿಲಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ದೂಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪರ್ವತಗಳು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೯-೧೦ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡೇ ಇರುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೊಸಳೆಗಳನ್ನೂ, ಸಹಸ್ರಾರು ಶಂಖಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ದೂಡ್ಡ ದೂಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ಅನೇಕಾನ್ಯೇಕವಾದ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕೆಲವೆಡೆ ಮುಳುಗಿರುವುದನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಜಾರುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಅನಂತವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಂಡು ಕಾಣದಂತೆ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಿ, ಜಾರಿ, ಹಾರಿ, ಸುತ್ತು ಸುತ್ತು ಕಾಣುತ್ತಲಿರುವ ನಾನಾವಿಧ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೧೧-೧೨ ಇಂತಹ ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನೋಡಿದರು ಆ ಸಮುದ್ರದ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರು

ಕ್ಷಚಿಚ್ಛ ಭುಜಗೈರ್ಭೀಮೈರ್ಮಹಾಗಾಂಭೀರೈಸ್ಸಂಯುತಂ ।

ವಿಷ್ಣೋರ್ವರಾಹವಪುಷಾ ವಿಷ್ಣೋಭಿತಜಲಾನಿಲಂ

॥ ೧೨ ॥

ಅನಾಸಾದಿತಬಾಧಂ ಚ ವರ್ಷಾಣಾಂ ಶತವತ್ರಿಣಾ ।

ತೇನ ದೇವಾದಿದೇವೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುನಾ

॥ ೧೩ ॥

ನಿತ್ಯಮಂತರಸಂಸ್ಥೇನ ನಿರ್ಮಲೀಕೃತವಿಗ್ರಹಂ ।

ಶಕ್ರವಜ್ರಭಯತ್ರಸ್ಯ ಮಾನಶೈಲಶತಾಕುಲಂ

॥ ೧೪ ॥

ವಿದ್ರುಮಾಂಬರಮಾಪ್ತುಷ್ಟಸದೃಶಾಕಾರವಿದ್ರುಮಂ ।

ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಕಲಂಕಸ್ಯ ಕ್ಷಾಲನೇಪ್ಸುರಿವೋದ್ಧತ್ಯೈಃ

॥ ೧೫ ॥

ಋಮಾಕ್ರಮುತಿ ಕಲ್ಲೀಲೈಃ ಪೌರ್ಣಮಾಸೀಷು ಯಃ ಸದಾ ।

ಅಸಂಖ್ಯಾತಂ ತರಂಗೈಃ ಸಂಕ್ರಾಂತರಶಿಮುಂಡಲಂ

॥ ೧೬ ॥

ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು ವರಾಹಾವತಾರ
ಮಾಡಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಕಲಕಲ್ಪಬ್ಧ ಆ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಭಯಂ
ಕರವಾದ ಹೆಬ್ಬಾವು (ಘಟಸರ್ಪ) ಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು

೧೨-೧೪ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿಡಬಿಡಿಯಾಗಿ
ಸಾವಿರಾರು ಕಮಲವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಪರಿವೃತವಾದ ದಿವ್ಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಶುದ್ಧ
ವಾದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅನಂದಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿ
ದ್ದನು ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಏರಿಗೆ ಹೆದರಿದ ಅನೇಕ ಪರ್ವತಗಳು ಆ
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದವು

೧೫-೧೬ ಆ ಸಮುದ್ರವು ಆಕಾಶದೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರು
ತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆಯದಂತೆನೆ, — ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಅಂತರ್ದ್ರವು ಪೂರ್ಣಮಾ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
ದಿವ್ಯಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ (ಬಿಳುವು) ವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ
ಸ್ವಲ್ಪ ಕಳಂಕವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ
ಅಲೆಗಳು ಈ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಳಂಕವನ್ನೆಸಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು
ಆಕಾಶದವರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಸೋಕಿ ಬರುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿತ್ತು ಪೂರ್ಣಮಾರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮುದ್ರವು ಉಕ್ಕಿ

ಹಸಂತಂ ನಾಂತರಿಕ್ಷಸ್ಯ ಶ್ರಿಯಮೇವೇಂದುಧಾರಿಣಃ ।

ದಿಗ್ಭಾಗದಾನಕಾಲೇಪು ಯುಕ್ತಶ್ಚಂದನವಾರಿಣಾ

॥ ೧೭ ॥

ತಮಂತರಿಕ್ಷಪ್ರತೀಮಂ ವಿಶಾಲ-

ಲೋಲೋರ್ಮಿಮಾಲಾಕುಲದಿಗ್ವಿಭಾಗಂ ।

ಸಮುದ್ರಮಾಸಾದ್ಯ ದಿವಾಕಸಸ್ತ-

ಮಾತಸ್ಥುರುಗ್ರಂ ತವಸೋಗ್ರಸತ್ತ್ವಾಃ

॥ ೧೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಾಂಕೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲಾಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನ ವಾಕ್ಯೇ

ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೋನಾಮ ಚತುರ್ದಶೋತ್ತರ

ದ್ವಿರತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಯುಕ್ತೆ ಒರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಈ ಪುರುಣ (ಕಾವ್ಯ) ಕರ್ತೃವು ಇಂತು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತರಂಗತರಂಗವಾಗಿ ಶುಭ್ರವಾದ ನೀರಿನೊರೆಯಾದ ಅಲೆಗಳು ಆಕಾಶದವಾಗಿ ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಆಕಾಶಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ಇವುಗಳು ಆಣಕಿಸುತ್ತಲಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತು

೧೮ ಇಂತಹ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಗಂಧೋವಕವಿಂದ ಲೇಖಿತವಾದ ಅವಯವವುಳ್ಳ ಪದ್ಮನಾಭಮೂರ್ತಿಯು ಮಲಗಿದ್ದನು ಈ ವಿಧವಾದ ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಎತ್ತಿತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಲ್ಲೋಲಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನೂ, ಈಶ್ವರನೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಶೈಲಾಷನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಡಾಯನನು

ಮಾತನಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆಯೆಂಬ

ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೊರ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು.

ತೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರನುಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಪಂಚದಶೋತ್ತರದ್ವಿತೀತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ ॥

ತಪಸಾ ತೋಷಿತೋ ದೇವೈರ್ದೇವದೇವೋ ಜನಾರ್ದನಃ ।

ಮಹೋದನಾಸಂ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಸುರಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂ ದದೌ

॥ ೧ ॥

ತೇ ಚ ತತಂ ವಿಬುಧಾರಿಘ್ನಂ ಧರಣೀಪಾತಸಾಂಸುಲ್ಕೈಃ ।

ಜಾನುಸಾಣಿಲಲಾಟಾಂತ್ಯೈಃ ಪ್ರಣೇಮುನುರ್ದಿತಾ ಹರಿಂ

॥ ೨ ॥

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಘುರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ
ದೇವಾದಿದೇವನಾದ ಜನಾರ್ದನನು ದೇವತೆಗಳ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವನಾಗಿ ಸಮುದ್ರ
ವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಡೆಗೆ ಬಂದು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು
ಕೊಟ್ಟನು

೨ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗೋಚರವಾದೊಡನೆಯೇ, ಆ ದೇವತೆಗಳು ಭೂಮಿಯ
ಮೇಲೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು ಈರಿತಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ಮೊಳ
ಕಾಲು, ಕೈಕಾಲು, ಹಣೆಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಣ್ಣುಗಳು ವ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಂಡುವು
ಈರಿತಿ ಧೂಳಾದ ಧೂಳಿನಿಂದಂಟಿಕೊಂಡ ಮೈಕೈಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಕಲ
ದೇವತೆಗಳೂ ಅನಂದದಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದರು.

ತುಷ್ಪವುಶ್ಚ ತಥಾ ವಾಗ್ಗಿರಧೋಚುಃ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಂ ।
ವಧಾರ್ಥಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಸುಕೇಶತನಯಾನ್ಪ್ರತಿ

॥ ೩ ॥

ಪ್ರತಿಜಜ್ಞೇ ತದಾ ತೇಷಾಂ ದೇವೋ ಮಾಲಿನಧಂ ಹರಿಃ ।
ಯೂಯಂ ಸುಮಾಲಿನಿನಧನೇ ಶಕ್ತಾಃ ಸ್ಥ ಸುರಸತ್ತಮಾಃ

॥ ೪ ॥

ಮಾಲ್ಯವಾನವ್ಯವಧ್ಯೋಸೌ ಸತತಂ ಧರ್ಮವತ್ಸಲಃ ।
ಏವಮುಕ್ತೋ ತತಸ್ತತ್ತ್ವಮಾಹ್ವಯಾಮಾಸ ಕೇಶವಃ

॥ ೫ ॥

ತಮಾರುರೂಹ ಸರ್ವಾಕ್ಮಾ ಕಾಂಚನಂ ವಿನತಾಸುತಂ ।
ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪದ್ಮಲಾಂಭಿತೋ ಮಧುಸೂದನಃ

॥ ೬ ॥

೩ ಅಷ್ಟಬಿಡ್ಡು ಮೇಲಕ್ಕಿದ್ದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಾನಾಸ್ತಕಾರವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಸುಕೇಶತನಯರಾದ ಮಾಲಿ ಮತ್ತು ಸುಮಾಲಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಉಪಕಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು

೪ ಆಗ ಭಗವಾ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅರ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದುದೇನೆಂದರೆ — ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸಗರಿ ಸುಮಾಲಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿರಿ ನಾನು ಮಾಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತೇನೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಮುಂದೆ ಮಾಲಿ ವಧೆಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು

೫ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಲೈ ಗೀರ್ವಾಣರೇ! ಮೂರನೆಯ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ತುಂಬಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಅಹಿಂಸಾವ್ರತವಂ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ನಾನು ಬದುಕಿಸುತ್ತೇನೆ ನೀವಿನ್ನು ಹೊರಡಿರೆಂದು ಹೇಳಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡನನ್ನು ಕರೆದನು

೬. ಸುವರ್ಣಮಯಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗರುಡನು ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧನಾದನು ಮಧುಸೂದನನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಶಂಖ-ಚಕ್ರ-ಗದಾಪದ್ಮಗಳಂ ಧರಿಸಿದವನಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತನು.

ಆತಸೀಕುಸುಮಶ್ಯಾಮಃ ಕಾಂಚನೇ ಖಗಮೇ ಸ್ಥಿತಃ ।

ಶ್ರಿಯಮೂರ್ತೇ ಸತೋಯಸ್ಯ ತೋಯದಸ್ಯ ಸನಿದ್ಯುತಃ

॥ ೭ ॥

ಕಿರೀಟಕೌಸ್ತುಭಧರಂ ವರಭೂಷಣಭೂಷಿತಂ ।

ವಿಹಂಗವರಮಾರೂಢಮನುಜಗ್ಗುರ್ದಿವೌಕಸಃ

॥ ೮ ॥

ಸುಧಾವದಾತಸತ್ವಕ್ಷೈರ್ವಿತತಾಂಬರಧಾರಿಭಿಃ ।

ಹಂಸೈಸ್ತಮಸ್ತಯಾದ್ವ್ರಹ್ಮಾ ಜಟಾಮಂಡಲದುದ್ಯುತಃ

॥ ೯ ॥

ಚಂದ್ರರಶ್ಮಿಪ್ರತೀಕಾಶನಿಬಿಡಾಂಗಕಕುದ್ವಿಕಃ ।

ಹರಸ್ತೃತೀಯನೇತ್ರಾರ್ಚಿವಿದಾರಿತನಭೋ ಯಯೌ

॥ ೧೦ ॥

ಮಹೇಂದ್ರನೇತ್ರಸಂಕಾಶಕಲಾಸಾಟೋಪರೋಧಿನಾ ।

ಸ್ಯಂದಸ್ತಮಸ್ತಯೌ ತಸ್ಮಾನ್ಮಯೂರೇಣ ಷಡಾನನಃ

॥ ೧೧ ॥

೭ ಆಗ ಆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯು ಸುವರ್ಣಮಯ ದೇಹಧಾರಿಯಾದ ಗರುತ್ತಂತನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದರ, ಪೂರ್ಣ ಜಲಪೂರಿತವಾದ ಮೇಘವು ಮಿಂಚಿನೊಡನೆ ನೇರವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಂತಹ ಕಾಂತಿಯಿಂದಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ತೇಜಸ್ಸು ಕರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

೮ ಕಿರೀಟಕೌಸ್ತುಭಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೊರಟ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಅವನ ಹಿಂದೆ ತಾವೂ ಹೊರಟರು.

೯. ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಿಂದೆ, ಮೊದಲು ಸುಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಿದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಧಾರಣವಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೊರಟನು.

೧೦ ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ದೇಹ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ದಶವಿಕ್ರಗಳನ್ನೂ ಚೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ, ತೃತೀಯನೇತ್ರನಾದ ವರಮೇಶ್ವರನು ಆಕಾಶವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನ ಹಿಂದೆ ಸರಿದರು.

೧೧ ಇಂದ್ರನ ಕಣ್ಣುಗಳಂತಿರುವ ಚತುಃಪಿಚಿತ್ರನಾದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಕೆಡೆರಿ

ವಿನಾಯಕಾನ್ಯತುರ್ಮನಾ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಾನ್ವಿನಾಯಕಃ |
ವಾಯುಮಂಡಲಮಾರೂಢಃ ಪ್ರಯಯಾವನುಮಾಧನಂ || ೧೨ ||

ವಹ್ನಿ ಚ್ಚಾಲಾವಲೀಪುಂಜಸಮಕೇಸರಮಾಲಿನಾ |
ಸಿಂಹೇನಾನು ಯಯೌ ದೇವೀ ಭದ್ರಕಾಲೀ ಜನಾರ್ದನಂ || ೧೩ ||

ವರಸ್ತ್ರೀಕುಚಸಂಕಾಶಕುಂಭೈರಾವಣಪೃಷ್ಠಗಃ |
ಕಿರೀಟೇ ವಜ್ರಪಾಣಿಸ್ತಮನ್ವಯೌ ತ್ರಿದಶಾಧಿಪಃ || ೧೪ ||

ವಹ್ನಿ ಸ್ತಮನ್ವಯೌ ದೇವಂ ಶುಕಯಾನೇನ ಸಾರ್ಥವ |
ಸೇಂದ್ರಗೋಪಗಣಾಕೀರ್ಣಶಾದ್ವಲಸ್ಥಲಶೋಭಿನಾ || ೧೫ ||

ಕೊಂಡಿರುವ ಬಹು ಸುಂದರವಾದೊಂದು ನವಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪಡಾನನ (ಅರುಮುಖ) ನಾದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೊರಟನು.

೧೨ ದುಷ್ಕರಾದ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ವಿನಾಯಕ (ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವ ಅಥವಾ ಯಜಮಾನನಿಲ್ಲದವ) ರನ್ನು ಗಿರಿಯೊಡಲಿನಿಂದ ಆರೋಹಿಸಿ ವಾಯುಮಂಡಲ ವನ್ನೇರಿ ಮಾಧವಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಂದೆ ವಿನಾಯಕನು ತಾನು ಹೊರಟನು.

೧೩ ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿಗಳಂತಿರುವ ಕೇಸರ (ಜಟೆ) ಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನ ವಾದ ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಆ ಸಿಂಹವಾಹಿನಿಯಾದ ಬನಶಂಕರಿ (ಭದ್ರಕಾಳಿ) ಯು ಜನಾರ್ದನನ ಮಾರ್ಗವನ್ನನುಸರಿಸಿದಳು.

೧೪ ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀಯ ಕುಚಯುಗ್ಮಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಕುಂಭಸ್ಥಳ ದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಐರಾವತವನ್ನೇರಿ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿದ, ದೇವೇಂದ್ರನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೊರಟನು.

೧೫ ಯಕ್ಷೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಗಿಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮಾಲಿ ವಧಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ ಮಧುಸೂದನನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಗೋವು ಗಳನ್ನು ಕಾದ ಗೋಪೀ ವಲ್ಲಭನು ಭತ್ತಿಯಂತೆ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ ಮಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತದ ಕೆಳಗೆ ಹಲ್ಲು ಮೇಯುತ್ತಿರುವ ಹಸುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲೋ ಎನ್ನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಗಿರಿಕೂಟಸಮಾಕಾರಂ ಶೃಂಗಭೂಷಿತಮಸ್ತಕಂ ।

ವೈವಸ್ವತೋಽಪಿ ಮಹಿಷಮಾರುಹ್ಯಾನುಯಯೌ ಹರಿಂ ॥ ೧೬ ॥

ತಂಕುಕರ್ಣೋ ಮಹಾಗ್ರೀವೋ ವರೇಭಸ್ಯಂಧಸಂಸ್ಥಿತಃ ।

ಪಶ್ಚಾದನುಯಯೌ ದೇವಂ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೋ ಮಹಾಬಲಃ ॥ ೧೭ ॥

ಮಹಾಯಾನೇನ ರನ್ಯೋಣ ಮನೋಮಾರುತಮಂಹಸಾ ।

ವರುಣೋಽನುಯಯೌ ಪಶ್ಚಾತ್ಸಿಗ್ಧವೈದೂರ್ಯಸನ್ನಿಭಃ ॥ ೧೮ ॥

ಮನಃಶೀಘ್ರಗತಿರ್ದೇವೋ ವಾಯುಮಂಡಲಮಧ್ಯಗಃ ।

ವಾಯುಶ್ಚಾನುಯಯೌ ವಶ್ಚಾಪ್ತಾಯುಪೂರ್ಣಶುಭಾಂಶುಕಃ ॥ ೧೯ ॥

೧೬ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿರುವ ಎರಡು ನಿಖರವೂ ಎಂಬಂತಿರುವ, ಎರಡು ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಂಬುಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಕೋಣದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಯಮಧರ್ಮರಾಯನೂ ಸಹ ತ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು

೧೭ ಎರಡು ಗೂಟಗಳಂತಿರುವ ಕೆಪಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ, ಅಗಲವಾದ ಕಂಠಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅವರೆಲ್ಲರ ಹಿಂದೆ ತಾನೂ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು

೧೮ ಮನೋಹರವಾದ ವೈದೂರ್ಯಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾರಕಪ್ರಸಾದ ವರುಣನು ಬಹು ಸುಂದರವಾದ ಮಹಾಯಾನವನ್ನು ಡರಿ ಮಾರಮಣನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನುಸರಿಸಿದನು

೧೯ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಡೆ ಓಡಿಹೋಗುವುದೋ ಅದಿರುವುದಾದ ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾಯುವು, ವಾಯುಮಂಡಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಕೊಂಡು ತಾನೂ ಸಹ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟನು

ಧನದೋ ನರಯಾನೇನ ಸರ್ವರತ್ನೋಜ್ಜ್ವಲಾತ್ಮನಾ ।
ಗೋವಿಂದಮನುವನ್ವಾಜ ಶ್ರಿಯಾ ಪರಮಯಾ ಯುತಃ ॥ ೨೦ ॥

ಸಸ್ತಾಶ್ಚಮೇಕಚಕ್ರಂ ಚ ರಥಮಾರುಹ್ಯ ಭಾನುರ್ಮಾ ।
ತಥೈವಾನುಯಯೌ ದೇವಂ ಪ್ರಭಾಮಂಡಲದುದ್ಧೃತಃ ॥ ೨೧ ॥

ಚಂದ್ರಶ್ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾವಾರೋ ದಶಭಿಸ್ತರಗೋತ್ತಮೈಃ ।
ಮನೋಜ್ಞನೇನ ಚ ತಥಾ ರಥೇನಾನುಯಯೌ ಹರಿಂ ॥ ೨೨ ॥

ತುರಂಗನರಮಾರುಹ್ಯ ಭಾಸ್ಕರವ್ರತಿಸಾಕೃತಿಃ ।
ತಮನ್ವಯೌ ತದಾ ರಾಜಸ್ವ್ರಚಂಡೋ ರಸಿನಂದನಃ ॥ ೨೩ ॥

ಚತುರ್ಭಿಃ ಕುಂಜರೈರ್ಯುಕ್ತಂ ರಥಮಾಸ್ಥಾಯ ಸತ್ತರಾ ।
ತಮನ್ವಯೌ ಧರಾದೇವೀ ದೇವಂ ತ್ರಿದಶಪೂಜಿತಂ ॥ ೨೪ ॥

೨೦ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವ ಜನರ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕುಕ್ಕುವಂತೆ ಇರುವ ತೇಜಸ್ವಿ
ನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನು, ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಒಂದೇ ಗಾಲಿಯುಳ್ಳ
ತನ್ನ ರಥವನ್ನೇರಿ ದೇವೇಶ್ವರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಬನು

೨೧. ಹತ್ತು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ದ್ವಿವ್ರಥವನ್ನೇರಿ ಚಂದನದ ತುಂಬಿ
ನಂತೆ ತುಪಾಕಿ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನೂ ಸಹ
ಚಕ್ರಧಾರಿಯ ಹಿಂದೆ ಚಲಿಸಿದನು

೨೨ ಸೂರ್ಯನ ಮಗನಾದ ರಸ್ತೈಶ್ವರನೂ ಸಹ, ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಭಾಸ್ಕರ
ನಂತೆಯೇ ಭಾಸಮಾನನಾಗಿ, ಅವನಂತೆಯೇ ಆಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ
ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿರುಗಿದನು

೨೪ ನಾಲ್ಕು ಆನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಪರಮಸುಂದರವಾದ ರಥದ ಮೇಲೆ
ಕುಳಿತ ಭೂದೇವಿಯೂ ಸಹ ತ್ರಿಲೋಕಪೂಜಿತನಾದ ವರನುಪುರುಷನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ
ಬಹಳ ವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದಳು.

ಸಂಕಲ್ಪರಥಮಾರುಹ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಪುರಃಸರಃ ।

ಮನೋರಥೇನಾನುಯಯೌ ಕಾಮದೇವೋಽಪಿ ಕೇತವಂ ॥ ೨೫ ॥

ಪುಷ್ಪೇಷೋರಪಿ ಯಸ್ಯಾಜ್ಞಾಂ ಬಿಭರ್ತಿ ಸಕಲಂ ಜಗತ್ ।

ಅನಾಲಸ್ಯಂ ಸಮಾರೂಢಾ ತಥಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ ॥ ೨೬ ॥

ಅನ್ವಯೌ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲಂ ।

ಭೌಮಜ್ಞ ಜೀವಶುಕ್ರಾಶ್ಚ ರಾಹುಃ ಕೇತುಃ ಶನೈಶ್ಚರಃ ॥ ೨೭ ॥

ವಾಚಿಯುಕ್ತೈ ರಥೈಃ ಶೀಘ್ರಮನ್ವಯುಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ।

ದೇವಾಶ್ಚೈಕೋನವಂಚಾಶಸ್ತರುತಶ್ಚಾರುಮಂಡಲಾಃ ॥ ೨೮ ॥

೨೫ ಅನುಪಮಸುಂದರನಾದ ಅನಂಗ (ಮನ್ಮಥ) ನು ಸಂಕಲ್ಪವೆಂಬ ರಥ ವನ್ನು ಹತ್ತಿ ತನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಕೇಶವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನೋರಥದಿಂದ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣಮಾಡಿದನು

೨೬ ಯಾವ ಪುಷ್ಪಬಾಣ (ಮನ್ಮಥ) ನ ಅನ್ವೇಷೆಯನ್ನು ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ ಸಹ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಸರ್ವದಾ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಪಂಚಶರನ ಹಿಂದೆ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯೂ ಸಹ ಅನಾಲಸ್ಯವೆಂಬ ರಥವನ್ನೇರಿ ಮಾಲಿ ಸಂಹಾರವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿದಳು.

೨೭ ಈ ಮೇಲೆ ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಿಯ (ಅದೃಶ್ಯ) ರಾದ ಸಕಲ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಂಗಳ, ಬುಧ, ಗುರು, ಶುಕ್ರ, ರಾಹು, ಕೇತುವೇ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಹರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ತಾವೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಟರು.

೨೮ ನವಗ್ರಹಗಳು ಹೊರಟ ಬಳಿಕ ಅವರ ಹಿಂದೆ ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಮಂದಿ ಮನೋಹರಮುಖಮಂಡಲರಾದ ಮರುದ್ದೇವತೆ (ಗಣ) ಗಳು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಶ್ವ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು.

ಅನುಜಗ್ಮುಃ ಸುರಾಃ ಕೃಷ್ಣಂ ವಾಯುಮಂಡಲಮಧ್ಯಗಾಃ ।

ಅನುಜಗ್ಮುಸ್ತಮಾದಿತ್ಯಾ ರಥೈಃ ಕಾಂಚನಸುಪ್ರಭೈಃ ॥ ೨೯ ॥

ವಸವೋಽಂಗಿರಸಃ ಸಾಧ್ಯಾ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಸ್ತಥಾಃಶ್ಚಿನೌ ।

ಭೃಗವಶ್ಚಾಶ್ವಸಂಯುಕ್ತೌ ರಥೈಸ್ತಂ ದೇವಮನ್ವಯುಃ ॥ ೩೦ ॥

ರುದ್ರಾಶ್ಚಾನುಯಯಾದೇವಂ ಬಲೋದಗ್ರೈಃ ಕಕುದ್ಮಿಭಿಃ ।

ತಥೈವಾನ್ಯೇ ಬಲೋದಗ್ರಾ ದೇವಾ ದೇವಾನುಯಾಯಿನಃ ॥ ೩೧ ॥

ಗರ್ದಭೈಃ ಶಿಂಶುಮಾರೈಶ್ಚ ಮಹೋಷ್ಟೈರ್ಮುಹುಷೋರಗೈಃ ।

ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರತರಕ್ಷಸ್ವಕ್ಷಗಜನಾನವಮರ್ಕಟೈಃ ॥ ೩೨ ॥

ಚಮರೈಃ ಸ್ಯಮರೈಶ್ಚೈವ ಗೋಧಾಮಾರ್ಜಾರಮೂಷಕೈಃ ।

ವಿವಿಧೈಃ ಪಕ್ಷಿಯಾನ್ಯೈಶ್ಚ ತೇನುಜಗ್ಮುರ್ಜನಾರ್ದನಂ ॥ ೩೩ ॥

೨೯ ವಾಯುಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೇವತೆಗಳೂ, ಸೂರ್ಯಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಾ ಕುದುರೆ ಕಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸುವರ್ಣ ರಥಗಳನ್ನೇರಿ ಕೃಷ್ಣನ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದರು.

೩೦ ವಸುಗಳೂ, ಅಂಗಿರೋಗಣಗಳೂ, ಸಾಧ್ಯರೂ, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ, ಅಶ್ವಿನೀಕುಮಾರರೂ, ಭೃಗುವಂಶೀಯರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಥಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಾಲಿರಕ್ಕಸನ ಮಹಾಸಂಗರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟರು.

೩೧. ಏಕಾದಶರುದ್ರರೂ ಸಹ ಬಹು ವೇಗಶಾಲಿಗಳಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ತೇರುಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಳಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಇನ್ನಿತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ತಾವೂ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟರು.

೩೨-೩೩ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ನಾನಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ವಾಹನವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ವಾಹನಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಷ್ಟಮುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವಾಹನಗಳ ಹೆಸರನ್ನಿಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆವು —ಕತ್ತಿ, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆ, ಕೋಣ, ಹಾವು, ಸಿಂಹ,

ಸಿದ್ಧಮಾರ್ಗೇಣ ಸಿದ್ಧಾಶ್ಚ ಪ್ರಯಯುರ್ಮುನಯಸ್ತಥಾ ।

ಸ್ತುಪಂತಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ದೇವಸಂಘಭಯಾವಹಂ

॥ ೩೪ ॥

ಗೀತವಾದ್ಯೈಃ ಸುಮಧುರೈಃ ಸೇವಮಾನಾ ಜನಾರ್ದನಂ ।

ಪ್ರಹೃಷ್ಣಾಃ ಪ್ರಯಯುಸ್ತತ್ರ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಾಃ

॥ ೩೫ ॥

ತಪಃ ಸತ್ಯಂ ಕ್ಷಮಾ ದಾನಂ ವ್ರತಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।

ಯಜ್ಞಾಂಗಾನಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಕಾಲಸ್ಯಾವಯವಾಸ್ತಥಾ

॥ ೩೬ ॥

ಸಂವತ್ಸರಾಸ್ತಥಾ ಮಾಸಾಃ ಪಕ್ಷೌ ಚ ಕರಣೈಃ ಸಹ ।

ಯುಗಾಯನಮುಪಗತಾಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ

॥ ೩೭ ॥

ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಆನೆ, ಕೋತಿ, ಸಿಂಗಳಿಕ, ಕೊಂಡಮುಸುಕ, ಚಮರೀಮೃಗ, ಹಲ್ಲಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಇಲಿ, ನಾನಾವಿಧವಾದ ಹೆಸರೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹತ್ತಿ ಒಬ್ಬರೂ ಬಿಡದೆ ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಗುಂಪೇ ಜನಾರ್ದನನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟೇ ಹೊರಟರು

೩೪ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮಾಲೆಯಿಂದ ಬಂವಿರುವ ಮಹಾಭಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾವಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೊರಟಿರುವ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾದ ಸೋತ್ರಗಳಿಂದ ಮೊಗಳುತ್ತಾ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧವುರುಷರೂ ಸಹ ಸಿದ್ಧಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೊರಟ ಜನಾರ್ದನನ ಜತೆಯನ್ನು ನೇರಿಕೊಂಡರು ಸಿದ್ಧರು ಹೊರಟುದನ್ನು ನೋಡಿ ಋಷಿಗಳೂ ಬಂದು ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ಹೊರಟರು

೩೫ ಗಂಧರ್ವರೂ ಅಸ್ವರಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಪರಮಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿ ವೃದು ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾ, ಮಧುರಗೀತವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಗೋಪೀಜನವಲ್ಲಭನಾದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಾ ಗುಂಪನ್ನು ನೇರಿಕೊಂಡರು.

೩೬ ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯ, ಕ್ಷಮೆ, ದಾನ, ನಾನಾವಿಧ ವ್ರತಗಳು, ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳು ಸಕಲ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳೂ, ಕಾಲಾವಯವಗಳಾದ ವರ್ಷ, ತಿಂಗಳು, ಪಕ್ಷ, ಕರಣ, ಯುಗ, ಆಯನ, ಮುಹೂರ್ತ, ನಾನಾವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಶಿಗಳೂ ಸಹ ರುವವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೂರು ಲೋಕದ ಧೊರೆಯ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು

೩೭-೪೨ ಮತ್ತು ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಹಿಂದೆ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಶರೀರ

ಮೂರ್ತಿನಂತಿ ತಥಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಶಸ್ತ್ರಾಣಿ ಚ ಜಗತ್ಪತೇಃ |

ಸಮುದ್ರಪಥತದ್ವೀಪಶಾಖಿನಾಂ ವಿಗ್ರಹಾಣಿ ಚ

|| ೩೮ ||

ವರ್ಷಾಣಾಂ ಚ ಶರೀರಾಣಿ ಪಿತ್ಯುಣಾಂ ಚ ತಥಾ ಗಣಾಃ |

ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ದಿಶಶ್ಚೈವ ವಿವಿಶಶ್ಚ ಮಹೀಪತೇ

|| ೩೯ ||

ದೇವಾ ವನಸ್ಪತಿಶ್ಚೈವ ಯಾಶ್ಚ ಲೋಕಸ್ಯ ಮಾತರಃ |

ದೇವದೈತ್ಯಗಣಾ ಯೇ ಚ ತಥಾ ಪಿತೃಗಣಾಶ್ಚ ಯೇ

|| ೪೦ ||

ಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷನಾಗಾನಾಂ ಗಣಾ ಯೇ ಚ ನರೇಶ್ವರ |

ಘೋರಾವ್ಯಾಧಿಗಣಾಶ್ಚೈವ ಕಾಲಪಾಶೈಃ ಸುದಾರುಣೈಃ

|| ೪೧ ||

ಮೃತ್ಯುರ್ದಂಡಸ್ತಥಾ ಕ್ರೋಧೋ ಜರಾ ಚ ಮನುಜೇಶ್ವರ |

ಅನ್ವಯುಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ರಷೋಗಣವಧೈಷಿಣಂ

|| ೪೨ ||

ಜಯಶ್ರೀರಗ್ರತಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಯಾತಿ ರಘುನಂದನ |

ಸರಿತಶ್ಚ ತಥಾ ಯಾನೈಃ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಮಾತರಃ

|| ೪೩ ||

ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಶಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗಗಳೂ, ದ್ವೀಪಗಳೂ, ದ್ವೀಪಶಾಖೆಗಳೂ, ಪಿತೃಗಣಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವಯಕ್ಷನಾಗರ ಗಣಗಳೂ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ, ದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ವಿದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ವನಸ್ಪತಿಗಳೂ, ಲೋಕಮಾತೃಕೆಯರೂ, ದೇವದಾನವ ಗಣಗಳೂ, ಭಯಂಕರವಾದ ವಿವಿಧ ವ್ಯಾಧಿಗಣಗಳೂ, (ಭಯಂಕರ ಕಾಲಪಾಶದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರ ಕತ್ತನ್ನು ಬಿಗಿದು ತರಲು) ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯೂ, ದಂಡ, ಕ್ರೋಧ, ಮುಪ್ಪು ಇತ್ಯಾದಿ ಗಣಗಳೆಲ್ಲಾ ರಕ್ಷೋ ಗಣಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಲಾದ ನೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವನನ್ನನುಸರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದವು

೪೩ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ---ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜವರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಚಂದ್ರ ಮಹಾರಾಜ | ಈ ಮೂಲವಧೆಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಮಹಾನುಭಾವ | ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂದೆ

ಮಕರೇಣ ಯಯೌ ಗಂಗಾ ಕಾಲಿಂದೀ ಕಚ್ಚವೇನ ತು
ಸಾರಸೇನಾಪಿ ಸರಯೂಃ ಶಿಂಶುಮಾರೇಣ ಗೋಮತೀ || ೪೪ ||

ಗೋದಾವರೀ ಚ ಖಡ್ಗೇನ ಮಯೂರೇಣ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಕಕುಡ್ಮಿನಾ ಶತದ್ರುಶ್ಚ ವಿಪಾಶಾ ತುರಗೇಣ ಚ || ೪೫ ||

ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಚ ಸಿಂಹೇನ ದಂತಿನೇರಾವತೀ ತಥಾ ।
ಸಿಂಧುನ್ಯಾಘ್ರೇಣ ಮತ್ಸ್ಯೇನ ವಿತಸ್ತಾ ಚ ತಥಾ ಯಯೌ || ೪೬ ||

ದೇವಿಕಾ ಚೈವ ಹಂಸೇನ ಪುರುಷೇಣ ಚ ಗಂಡಕೀ ।
ಮಹಿಷೇಣ ಪಯೋಷ್ಣೀ ಚ ಕಾವೇರೀ ವೃಷಭೇಣ ತು || ೪೭ ||

ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹೊರಟ ಜಲಜನಾಭನನ್ನು ಮೊದಲು ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅವನ ಮುಂದೆ ತಾನೇ ಮೊದಲು
ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಯತ್ರಯೋಗೀಶ್ವರಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಯತ್ರ ವಾರ್ಧೋಧನುರ್ಧರಃ ।
ತತ್ರಪ್ರೀರ್ವಿಜಯೋಭೂತಿ ಧ್ರುವಾನೀತಿರ್ಮತಿರ್ಮಮ ||

ಎಲ್ಲಿ ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿರುವನೋ, ಮತ್ತುದೆಲ್ಲಿ ಗಾಂಡೀವ
ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ನಿಂತಿರುವನೋ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾಳೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಈ ಮಾಲಿಸಂಗರ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮೊದಲೇ ಹೊರಟಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೪೪-೪೯ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಕಲ ನದಿಗಳೂ, ಸಕಲ ಲೋಕಮಾತೃಗಳೂ
ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯಾನವನ್ನೇರಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು.

ಗಂಗೆಯು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಮೊಸಳೆಯ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು
ಯಮುನೆಯು ಆಮೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಸರಯೂನವಿಯು ಸಾರಸ (ಹಂಸ)
ದ ಮೇಲೆರಿದಳು ಗೋಮತೀನವಿಯು ಶಿಂಶುಮಾರವನ್ನೇರಿದಳು ಗೋದಾವರಿಯು

ಹಿರಣ್ಮತೀ ಸುವರ್ಣೇನ ಚಕ್ರೇಣೇಕ್ಷುಮತೀ ನದೀ ।

ಭುಜಗೇನ ಚ ಪರ್ಣಾಶಾ ವರಾಹೇಣ ಚ ಕೌಶಿಕೀ

॥ ೪೮ ॥

ವೇದಸ್ಮೃತಿರ್ಮಯೂರೇಣ ಸಾರಂಗೇಣ ಚ ನರ್ಮದಾ ।

ಜೀವಜೀವಕಮಾರೂಢಾ ಸೀತಾಪಿ ಪ್ರಯಯೌ ನದೀ

॥ ೪೯ ॥

ಹ್ರಾದಿನೀ ಚ ಸರೋರೂಢಾ ಸ್ಮಮರೇಣ ಚ ಪಾವನೀ ।

ಶಶಕೇನಾಪಿ ಲೌಹಿತ್ಯಾ ನದೀ ಸಿಂಧುಗರ್ಜೇನ ಚ

॥ ೫೦ ॥

ಉರಭ್ರೇಣ ತಥಾ ಚಕ್ಷುಃ ಸಿತಾ ಚಾಜೇನ ರಾಘವ ।

ಗೌಮತೀ ಕುಕ್ಕುಟೇನಾಪಿ ಚಾಪೇಣ ಚ ದೃಷದ್ವತೀ

॥ ೫೧ ॥

ಏಡ್ಗವ್ಯಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದಳು ಸರಸ್ವತಿಯು ನವಿಲನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತಳು ಶತದ್ರವ್ಯ ಎತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು ವಿಷಾಶಾನದಿಯು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯು ಸಿಂಹವಾಹಿನಿಯಾದಳು. ಇರಾವತಿಯು ಅನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಸಿಂಧೂನದಿಯು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿದಳು ವಿತಸ್ತಾನದಿಯು ಮಾನಿನ ಬಿನ್ನನ್ನಡರಿದಳು ದೇವಿಕಾನದಿಯು ಹಂಸದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದಳು ಗಂಡಕೇನದಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ಬಿನ್ನ ಹತ್ತಿದಳು ವಯೋಸ್ಥಾನದಿಯು ಮಹಿಷದ ಮಸ್ತಕವನ್ನೇರಿದಳು ಕಾವೇರಿಯು ಎತ್ತಿನ ಬಿನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕೂತಳು. ಹಿರಣ್ಮತಿಯು ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಗರುಡಮಾಹನೆಯಾದಳು ಇಕ್ಷ್ವಾಮತೀ ನದಿಯು ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಪರ್ಣಾಶಾನದಿಯು ಹಾವಿನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದಳು ಕೌಶಿಕಿಯು ಹಂದಿಯ ಮೇಲೆ ದತ್ತಿದಳು ವೇದಸ್ಮೃತೀ ನದಿಯು ನವಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು ನರ್ಮದೆಯು ಜಿಂಕೆಯ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿತಳು. ಸೀತಾನದಿಯು ಜೀವವ್ಯಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಹೊರಟಳು

೫೦. ಹ್ರಾದಿನೀನದಿಯು ಸರೋರೂಢೆಳಾಗಿಯೂ ಪಾವನಿಯು ಶಶಾ (ಮೊಲ) ರೂಢೆಳಾಗಿಯೂ, ರೋಹಿತೆಯೂ ಸಹ ಶಶಕಾರೂಢೆಳಾಗಿಯೂ, ಸಿಂಧೂ ನದಿಯು ಗಜಾರೂಢೆಳಾಗಿಯೂ ಹೊರಟರು

೫೧ ಚಕ್ಷುನದಿಯು ಕುರಿಯ ಮೇಲೂ, ಸಿತಾನದಿಯು ಅಡಿನ ಮೇಲೂ, ಗೌತಮಾನದಿಯು ಕೋಳಿಯ ಮೇಲೂ, ದೃಷದ್ವತೀನದಿಯು ಶಕುನದ ಹಕ್ಕಿಯ

ಸ್ವೈಃ ಸ್ವೈರ್ಯಾನೈಸ್ತದೈವಾನ್ಯಾಃ ಪ್ರಯಯುರ್ನಿಮ್ಮಗಾ ಹರಿಂ ।

ದೇವಾನುಯಾತ್ರಾಘೋಷೇಣ ವಾದಿತ್ರಾಣಾಂ ರವೇಣ ಚ ॥ ೫೨ ॥

ಸ್ತೂಯಮಾನೋ ದ್ವಿಜಾಗ್ರೈಶ್ಚ ಪ್ರಯಯೌ ಕಮಲೇಕ್ಷಣಃ ।

ತದ್ಬಲೋದ್ಯಮಪರ್ಯಂತಂ ದೇವಗಂಧರ್ವಸಂಕುಲಂ ॥ ೫೩ ॥

ಅತಃಪ್ರೈಃ ಪತಾಕಾಭಿಃ ಸ್ವಚಿಹ್ನೈಶ್ಚ ವಿರಾಜಿತಂ ।

ಕಂಕಿಣೇಶತಸಂಘೋಷಂ ಪ್ರಯಯಾವನುಕೇಶವಂ ॥ ೫೪ ॥

ರಶ್ಮಿತ್ಪರೈರ್ದೇವವಿಭೂಷಣಾನಾಂ

ಪ್ರದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಕನಕಾದಿಚಿತ್ರಂ ।

ಮೇಲೂ ಕುಳಿತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು

೫೨. ಇದರ ಮೇರೆ ಇತರ ನದಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳ ಮೇಲೆ

ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದುವು. ಈ ಸಮರಯಾತ್ರಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು. ಈರಿತಿಯಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಿಂದ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ವೇದಘೋಷಗಳಿಂದಲೂ ಕಮಲೇಕ್ಷಣನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸ್ತೂಯಮಾನನಾಗಿ ಮಾಲಿಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು

೫೩-೫೪. ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಸಹ ಭಕ್ತ ಚಾಮರಪತಾಕಾದಿಗಳಿಂದ ಸದ್ದುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರಥಗಳನ್ನೂ ರೋಹಿಸಿ ಹರಿಯ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟರು

೫೫ ಕನಕರತ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳ ಬಲವು ಅನೇಕಾಭರಣಗಳಿಂದ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿ ಆ ಪ್ರತಿಮೆ ವೀರನಾದ, ಲೋಕೈಕನಾಯಕನಾದ

ಬಲಂ ಯಯೌ ತತ್ಪ್ರಿದಶೋತ್ತಮಾನಾಂ
ನಾರಾಯಣೇನಾಪ್ರತಿಮೇನ ಗುಪ್ತಂ

॥ ೫೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ದೇವಪ್ರಯಾಣವರ್ಣನೋನಾಮ
ಪಂಚದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ನಾರಾಯಣನ ಮಹಾವೀರ್ಯವಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಹಿಂದೆ
ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದುವು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ದೇವಪ್ರಯಾಣ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂ ರಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ವ್ರಧನುಖಂಡೇ

॥ಷೋಡಶೋತ್ತರದ್ವಿತೀತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ॥

॥ ಅಗಸ್ಯ ಉವಾಚ ॥

ದೇವತಾನಾಂ ಸಮುದ್ಯೋಗಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಾಲಿಸುಮಾಲಿನಾ ।
ಚಕ್ರತುಃ ಸೃತನಾಂ ಘೋರಾಂ ತ್ರಿದೈರ್ಯುದ್ಧಕಾಂಕ್ಷಿಣಾ ॥ ೧ ॥

ತೌ ಕೃದ್ಧೌ ಭ್ರಾತೌ ಶ್ರೀಮಾನ್ಮಾಲ್ಯವಾನ್ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಆಶ್ರಯಸ್ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ಮಧುಸೂದನಃ ॥ ೨ ॥

ತೇನ ಯುದ್ಧಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸ ತು ಪೂಜ್ಯೋ ಜಗತ್ಪತಿಃ ।
ಅಗ್ರೇ ತು ಪ್ರಣೆಸಾತೇನ ತಂ ಯಜಾಮೋ ಜಗತ್ಪತಿಂ ॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಸರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಗಸ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಮೇಲಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಮೇರೆಗೆ ಸಕಲದೇವತೆಗಳೂ ಮಾಲಿ-ಸುಮಾಲಿಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವರಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಮಾಲಿ-ಸುಮಾಲಿಗಳ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜುಪಡಿಸಿದರು

೨-೬. ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಕ್ರೋಧಸರಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಈರ್ವಿತಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಕ್ಕವನಾದ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ಹೇಳಿ

ಪ್ರಣಿಪಾತವ್ರಸನ್ನೋ ಹಿ ಕಾಮಾನ್ದಾಸ್ಯತಿ ಕೇಶವಃ ।
ವಿಷ್ಣುರ್ಹಿ ಮಲಿನೇ ಚಿತ್ತೇತ್ಯಸ್ಮಾಕಂ ನೃಪ ಮರ್ಜಯಃ ॥ ೪ ॥

ಜೀವೇನೇ ಸುಚಿರಂ ಕಾಲಂ ಸ್ಥಿತಾ ದೇವಸ್ಯ ಶಾಸನೇ ।
ಪ್ರಸೀದ ರಾಜನ್ಮಾ ಯುದ್ಧಂ ವ್ರಜ ದೇವೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ॥ ೫ ॥

ಯಕ್ಷಾಣಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಚ ಕುರು ಶ್ರೇಯಸ್ತಥಾತ್ಮನಃ ।
ಏತದುಕ್ತಂ ಹಿತಂ ಭ್ರಾತ್ರಾ ರುರುಚೇ ನ ಚ ತಸ್ಯ ತತ್ ॥ ೬ ॥

ಮಹತಾ ಚ ಸ ಸೈನ್ಯೇನ ಪ್ರಯಯೌ ಯೇನ ಕೇಶವಃ ।
ತಮನ್ವಯೌ ಮಹಾತೇಜಾ ಸುಮಾಲೀ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ॥ ೭ ॥

ದುಡೇನೆಂದರೆ — ಎಲೈ ಭ್ರಾತೃಗಳಿರಾ! ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. ಅವನು ಲೋಕೈಕಸೂಚ್ಯನಾದ ಸರ್ವಾತ್ಮನು ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಸುತರಾಂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮೊದಲು ಹೋಗಿ ನೋಡಿ, ಆ ಜಗತ್ಪತಿಯ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಬೀಳೋಣ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮ ವಿನಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಾವು ಕೇಳಿದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಮಲಿನಚಿತ್ತರಾದ ನಾವು ಆ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಜಯಿಸಲಾರೆವು ಆದಕಾರಣದಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕೋಣ. ಎಲೈ ನನ್ನ ದೂಡ್ಡಣ್ಣನಾದ ಮಾಲಿಯೇ! ನೀನು ಈಗ ಹರಮಾಡಬೇಡ ನಡಿ! ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಹೋಗೋಣ ಈಗ ನೀನು ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸವೃಂದಕ್ಕೂ ನಿನಗೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೋ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದ ತಮ್ಮನ ಮಾತು ಮಾಲಿಗೆ ಸುತರಾಂ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಹಿತವಚನವೆಂದು ಅವನು ಅರಿಯಲಿಲ್ಲ

೭ ಕಡೆಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಮಾಲಿಯು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು ಅವನನ್ನು ಸಂಸಿ ಸುಮಾಲಿಯೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟನು

ಪಿತೃತುಲ್ಯಶ್ಚ ಸಾಧೂನಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತಾ ಗುರುರ್ಮತಃ |

ಅದೌ ನಾಚ್ಯಂ ಹಿತಂ ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ತದನುಚೇಷ್ಟಿತಂ

|| ೮ ||

ಏತಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಸಮಾಸ್ಥಾಯ ನಿಯಮಾ-ಶೋ ಮಾಲ್ಯವಾನಪಿ |

ತೇ ರಾಕ್ಷಸಾ ಸಹ ಭ್ರಾತ್ರಾ ಭೀಮನೇತ್ರಾಗ್ನಿ ಭೂಷಣಾಃ

|| ೯ ||

ಕೋಟೀಶತೇನ ಮುಖ್ಯಾನಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ವಿನಿರ್ಗತಾಃ |

ನಾನಾವಿಧೋಗ್ರವಸನಾ ನಾನಾವ್ರಹರಣಾಯುಧಾಃ

|| ೧೦ ||

ನಾನಾವಾದಿತ್ರಘೋಷೇಣ ವ್ರಯಾತು ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಾಃ |

ನಾನಾವ್ರಕಾರ್ಯವಿವಿಧೈಃ ಸ್ತ್ರಾಣಿಭಿರ್ಬಲವತ್ತರೈಃ

|| ೧೧ ||

೮-೧೦ ತಸ್ಯ ಣ್ಣಂವಿವಿಧ್ಯದೂ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನಲಕ್ಷಿಸಿ ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ಅಲೋಚಿಸಿದುದೇನೆಂದರೆ -- ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತಾ ಪಿತೃಸ್ತನುಃ ಎಂಬ ನೀತಿಸಾಕ್ಷ್ಯದಂತೆ ತಂದೆಗೆ ಸವೃಶನಾದ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಯಾವ ನೀತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಾದ್ದಿತ್ತೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಾಯಿತು ಅವನು ಅವನ್ನು ಕೇಳದೆ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದನು ನಾನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ರಮ್ಯನಾಗಿರಲಾರದಿಂದ ಅವನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಧರ್ಮವೆಂದಾ ಲೋಚಿಸಿ, ಆ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಬ್ಬರ ಹಿಂದೆ ತಾನೂ ಹೂರಲನು ಭಯಂಕರವಾದ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಆ ಮೂವರು ರ್ವಾಸರೂ ಸಹ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೂರಬೂಡನ ನಾನಾವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳ, ಭೋಗರವುವು ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯರಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ಸೈನ್ಯವು ಒಂದು ನೂರು ಕೋಟಿ ಸ್ತ್ರಮಾಣವುಳ್ಳದಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದವು

೧೧-೧೩ ಸಮರಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಮೊರಟ ಸುರಾಂಸೈನ್ಯವು ನಾನಾವಿಧವಾದ ಭಯಂಕರ ವಸನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರವರಿಸುವ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ವಿಧವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ, ಒಲವತ್ತರವಾದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಸ್ತ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೇರಿಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಈಮೇರೆ ಅನೇಕಾನೇಕವಾದ ಅಸಂಖ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಸೈನ್ಯವು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಕೊಂಡು ಉತ್ತ ರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮೊರಟು ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವರ ವರಿವಾರವು ನೇರಿದ್ದ

ವಾಹನೈಃ ಪ್ರಯಯುಘೋರಾ ರಾಕ್ಷಸಾಸ್ತ್ರಿದಶಾಧಿಪಂ ।

ಗಚ್ಛತಸ್ತು ಬಲೌಘಸ್ಯ ತದಾ ತಸ್ಯೋತ್ತರಾಂ ದಿಶಂ ।

ಬಭೂವಾಃಭಿಮುಖಂ ಘೋರಂ ವನಂ ತ್ರಿದಶಸಾಲಿತಂ

॥ ೧೨ ॥

ಹಿಮಾಚಲಸ್ಯೋತ್ತರದಿಗ್ವಿಭಾಗೇ

ಖಸ್ಯೇ ಬಲೇ ತೇ ಪುರುಷೌ ಪ್ರವೀರ ।

ಜಯಾರ್ಥಮಭ್ಯುದ್ಯತಚಾಪದಂಡೌ

ಪ್ರಚಕ್ರತುರ್ಯುದ್ಧಮದೀನಸತ್ತ್ವೌ

॥ ೧೩ ॥

ಇತಿ ತ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲೂಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನಾನು

ಶಾಸನೇ ರಾಕ್ಷಸಸೇನಾನಿರ್ಮಾಣವರ್ಣನೋನಾಮು

ಷೋಡಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ, ತ್ರಿದಶವಾಲಿತವಾದ ಭಯಂಕರವಾದ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರ ಅಭಿಮುಖರಾಗಿ ನಿಂತರಲ್ಲದೆ, -ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಡೆಮಾಡದೆ ತಾವು ಬೇಗ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ದೇವವೃಂದದ ಮೇಲೆ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾರಂಭ ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಶೈಲೂಷನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಡಾಯನನು

ಶಾಸನಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಸೇನಾ ಪ್ರಯಾಣ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ

ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

|| ಸಪ್ತದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ ||

ತತಃ ಸ್ತ್ರಾವರ್ತತ ರಣಂ ಖಸ್ಥಯೋರ್ಬಲಯೋಸ್ತಯೋಃ |

ನಾನಾಪ್ರಹರಣೋದಗ್ರಭುಜಯೋರ್ಜಯಮಿಚ್ಛತೋಃ || ೧ ||

ತದಾ ಬಲಾಭ್ರಸಂಚ್ಛನ್ನೇ ಗಗನೇ ಖಡ್ಗವಿದ್ಯುತಿ |

ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕ್ಷಣೇ ಜಾತೋ ಭಾನುಮಾನ್ಮೃಪವಿದ್ಯುತಿಃ || ೨ ||

ಚಲತ್ಪಡ್ಗಲತಾವಿದ್ಯುತ್ಸಮುದ್ಯೋತಿತನಿಗ್ರಹಾತ್ |

ರಕ್ತವೃಷ್ಟಿಃ ಪಸಾತೋವ್ಯಾಫಂ ಬಲಮೇಘಾನುನಿಗ್ರಹಾತ್ || ೩ ||

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೇಳೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಅಯ್ಯ ರಘುವೀರ ಸಮರ್ಥ! ಮುಂದೆ ನಡೆದುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು ಆ ಬಳಿಕ ದೇವಾಸುರ ರೀರ್ವರಿಗೂ ಮಹತ್ತಾದ ಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಯಿಸ ಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಾನಾವಿಧ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಯೋಗಿಸ ಲಾರಂಭಮಾಡಿದರು.

೨ ಬಲವಾದ ಮೇಘಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಮೇಘಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಫಕಾರನೆ ಮಿಂಚು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಭಯಂಕರ ವಾದ ಈ ದೇವದಾನವ ರಣರಂಗರೂಪವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೃನ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾಮೇಘ ಗಳು ಮುಸುಕಿದೊಡನೆ ಸೂರ್ಯನು ಕಾಂತಿಹೀನನಾದನು

೩ ಆ ಸೃನ್ಯರೂಪ ಮೇಘಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಖಟ್ ಖಟ್ ಎಂದು ಸದ್ದಾಗುತ್ತಿರುವ ಹೊಳೆಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೇಘಗಳನ್ನು ವದೇ ಪದೇ

ತತಃ ಶೋಣಿತವರ್ಷೇಣ ಸಿಚ್ಯಮಾನೇ ಮಹೀತಲೇ ।
ಗ್ರಾಹವೃಷ್ಟಿರ್ಮುಹರ್ತ್ಯಾಸೀಚ್ಯಾದಿತಂ ಭೂತಲಂ ಭಯಂ

॥ ೪ ॥

ಆಸೀದಗಮ್ಯಾ ವಸುಧಾ ಶೋಣಿತೌಘಪರಿಪ್ಲುತಾ ।
ರಜಸ್ವಲೇನ ಯುವತಿಸ್ತದಾ ತತ್ರ ನರಾಧಿಪ

॥ ೫ ॥

ಸ್ಫುರಮಾಣಾ ವಿದ್ಯಶ್ಯಂತೇ ಬಾಹವಶ್ಚಂದನೋಕ್ಷಿತಾಃ ।
ಖದ್ಗಪ್ರಹಾರವತಿತಾಃ ಪಂಚಶೀರ್ಷಾ ಇವೋರಗಾಃ

॥ ೬ ॥

ಮುಖಾನಿ ದಂತಪೂರಾಣಿ ತಥಾ ಸರುಧಿರಾಣಿ ಚ ।
ವಿರೇಜುರ್ದಾಡಿದಮಾನೀವ ಸಾಕಪ್ರಸ್ಫುರಿತಾನಿ ವಾ

॥ ೭ ॥

ಮಿಂಚುಗಳು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಸಿಡಿಲು ಹೂಡೆಯುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿತ್ತು. ಖದ್ಗ ರಾಶಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಏಟಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕುರುಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಸೈನಿಕರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ರಕ್ತವ್ರವಾಹವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೇಘಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ ಹೂರಹೂರಟಿ ವೃಷ್ಟಿರೂಪ ಪ್ರವಾಹವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

೪ ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾವೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಲಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಾಣಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಅದರಿಂದ ತುಂಬಿಹೋದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಸರಾದ ನೆಲವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಹು ಭಯನಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

೫ ರಕ್ತಧಾರೆಗಳಿಂದ ಪರಿಪ್ಲುತವಾದ ಆ ರಣರಂಗವು ಅಗಮ್ಯವಾಗಿ (ತಿರುಗಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ) ಇದ್ದುದನ್ನುನೋಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಮೃತ್ಯುಕಾಡ (ಅಗಮ್ಯಕಾಡ ಅಂದರೆ ಸಂಗಮಮಾಡಲಸರ್ವಕಾಡ) ಒಬ್ಬ ಯುವತಿಯು, ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿತ್ತು.

೬. ಚಂದನಾನುಲಿಪ್ತವಾದ ಸೈನಿಕರ ಬಾಹುದಂಡಗಳು ಕತ್ತಿಯ ಏಟಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಐದು ತಲೆಯುಳ್ಳ ಹಾವುಗಳು ಆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಲಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

೭. ರಕ್ತವಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಖಗಳು ಕೆಳಕ್ಕುರುಳುವಾಗ ಆ ಬಾಯಿಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿರುವ ಆ ರಕ್ತಾಕ್ಷವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಬಿರಿದ ದಾಡಿಮಾ (ದಾಳಿಂಬೆ) ಫಲದಿಂದ ಉದುರುವ ದಾಡಿಮಾ ಬೀಜಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವು.

ನಿಸತದ್ವಿಸ್ತಥಾ ಭತ್ಯೈಶ್ಚಾಮರವ್ಯಜನೈಸ್ತಥಾ ।

ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಹನಾಂಗೈಶ್ಚ ಖನಾಸೀದ್ವ್ಯಾಕುಲಂ ತಥಾ

॥ ೮ ॥

ಕಿರೀಟೈಃ ಕುಂಡಲ್ಪಿರ್ಹಾರೈಃ ಕೇಯೂರೈರಂಗದೈಸ್ತಥಾ ।

ಸಾತ್ಯನಾನೈಃ ಖನುಭನದ್ರಶ್ಮಿಪುಂಜವಿರಾಜಿತಂ

॥ ೯ ॥

ಕ್ಷುರಪ್ರನಿನಿಕೃತ್ತಾನಿ ರುಧಿರಾಕ್ಷೇ ಮಹೀತಲೇ ।

ಲುರಂತಿ ನಾಗಹಸ್ತಾನಿ ಭೋಗಿಭೋಗನಿಭಾನಿ ಚ

॥ ೧೦ ॥

ಅದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸತಿತಾನೀಹ ಶಿರಾಂಸಿ ವಸುಧಾತಲೇ ।

ಹತ್ವಾ ವಂಶಾನ್ತನಾಜಗ್ಮುರನ್ವೇಷಂತ ಇವಾಸವಃ

॥ ೧೧ ॥

೮ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಭತ್ತಚಾಮರವ್ಯಜನಗಳೂ, ತುಂಡು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಥದ ಚೂರುಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಆಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು

೯ ಮತ್ತು ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಕಿರೀಟಗಳೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳಾದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲ ರತ್ನ ಪಾರ, ಭುಜಪುರಿಗಳೇ ಮುಂತಾದುವು ಗಳು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲಿರುವಾಗ ಆ ಆಭರಣಕಾಂತಿಗಳು ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು

೧೦. ಕತ್ತಿಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲುಗಳು ಆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಉರುಳಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರ ಹೆಡೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾವುಗಳು ಉಸಿ ರಾಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು

೧೧ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಯ ಎಟೆನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉರುಳಿಹೋದ ಶಿರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದ ಪ್ರಾಣಗಳು ಮೇಲಕ್ಕೆ (ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ) ಹಾರಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರುಂಡಮುಂಡಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು (ಅಂದರೆ ಅನೇಕವಾದ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವೆಂದರ್ಥ)

ಶರೀರೈರ್ಭೂತಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ದಿನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಶರೀರಿಭಿಃ ।

ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ವಿನಿಹಿತಾ ಲೋಕತ್ರಯಜಿಗೀಷವಃ

॥ ೧೨ ॥

ಭಿನ್ನ ರಾಕ್ಷಸಮೂರ್ಧಾನೋ ಗಲದ್ರುಧಿರಬಿಂಬವಃ ।

ನ್ಯಸತನ್ನುತ್ತರಾದೇವ ಶ್ಯೇನ್ವಿರುಪಹೃತಾಶಯಾತ್

॥ ೧೩ ॥

ಶ್ಯೇನಾನಾಂ ಭ್ರಮತಾಂ ತತ್ರ ರಾಕ್ಷಸಾಮಿಷಲಿಪ್ಸಯಾ ।

ಬಭೂವ ಸದೃಶಂ ರೂಪಂ ಶೀರ್ಷಾಣಾಂ ಭ್ರಮತಾಂ ತಥಾ

॥ ೧೪ ॥

ನಿಕೃತ್ತಾಂಗನಿಸಾತೇನ ಪತಿತಾ ಬದವಸ್ತದಾ ।

ಸುಷುಪ್ತುರ್ಗಾಂ ಸಮಾಲಿಂಗ್ಯ ಕ್ರನ್ಯಾದಾ ರುಧಿರಾವಿಲಾಃ

॥ ೧೫ ॥

೧೨ ಶತ್ರು ರಾಕ್ಷಸರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪ್ರಾಣ (ಜೀವ) ಗಳಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಮೋತು ಮಾಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದರು

೧೩ ಮೋರುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತಗಲಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಕ್ಷಸರ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡಗಗಳು ಆ ತಲೆಗಳಿಗೆರಗಿ ಅವು ಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು

೧೪ ರಾಕ್ಷಸರ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನ ಲಾಶಿಯಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹದ್ದುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರ ಅಸು ರಹಿತ ಶಿರಸ್ಸುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು

೧೫ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉರುಳು ತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ರಕ್ತಸುನಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯಲಾಶಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು

ನಿಪತನ್ಮತ್ತಮಾತಂಗವ್ರಸ್ಥಂಭನಿರ್ಗತಾ ।

ಮುಕ್ತಾಫಲೈರ್ಜಹಾಸೋರ್ವೀ ಶೂರಾಲಿಂಗನನಿರ್ವೃತಾ ॥ ೧೬ ॥

ದೃತಕುಂಜರದಂತಾಗ್ರನಿಲಗ್ನಾಂಗಾಸ್ತುರಂಗನಾಃ ।

ಅಸೇದುಃ ಸುಚಿರೇಣೋರ್ವೀಂ ನಭಸ್ಯೇವ ಗತಾಸವಃ ॥ ೧೭ ॥

ಸಂಪ್ರಾಪ್ತರುಧಿರಾಂ ಭೂಮಿಂ ರಕ್ತಾಸ್ಯಾಸ್ತು ನಿಶಾಚರಾಃ ।

ಯಯುಃ ಶರೀರೈರ್ನಿಹತಾಃ ಸಮರೇ ರುಧಿರಪ್ರಿಯಾಃ ॥ ೧೮ ॥

ವರ್ತಮಾನೇ ತಥಾ ಭೀಮೇ ಯುದ್ಧೇ ಭೀರುಭಯಂಕರೇ ।

ಲೋಕಪಾಲಶರವ್ರಾತಾನಿರ್ಭಿನ್ನಾ ರಜನೀಚರಾಃ ॥ ೧೯ ॥

೧೬ ಏಟು ತಿಂದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಮದಿಸಿದ ಆನೆಗಳ ಕುಂಭಸ್ಥಳ ದಲ್ಲಿನ ರತ್ನಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಭೂಮಿಯು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಶೂರರನ್ನಾಲಂಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಆನಂದವಡುತ್ತಾ ರತ್ನಗಳೆಂಬ ಮುಕ್ತಾಫಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು

೧೭ ಏಟು ತಿಂದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆನೆಗಳ ಕೊಂಬುಗಳ ಎಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅನೇಕ ಕುದುರೆಗಳು ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಮೇಲುಗಡೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ದೇಹಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಡುತ್ತ ಬಂದುವು

೧೮ ರಕ್ತಪಾನಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ತಮ್ಮ ದೇಹಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಹ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತಗಳ ಮೇಲಿನ ಆಶೆಯಿಂದ ಬಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವೈ, ಅಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಕ್ತಸರ ಮುಖಗಳು ಕೇಳೈ ರಾಮ ! ರಘುಕುಲಲಲಾಮ ! ರಣರಂಗಭೀಮ !

೧೯ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭೀರುಭಯಂಕರವಾದ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಲೋಕಪಾಲರಾದ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪರಾಜಿತರಾದ ರಕ್ತಸರು, ದೇವತೆಗಳ ಬಾಣಗಳ ಎಟುಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಲಿರುವಲ್ಲಿ, ಉಳಿದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಾಣದೇಟುಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕು

ದುದ್ರುವೈರ್ಭಯಸಂವಿಗ್ನಾಸ್ತದಾ ರಾಮ ದಿಶೋ ದಶ ।

ವಿಪದ್ರಿತಂ ಬಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ದಿನೌಕಸ್ಯಃ ॥ ೨೦ ॥

ಸುಮಾಲಿನ್ಮಾಲ್ಯವದ್ಗುಪ್ತೋ ಮಾಲೀ ದೇವಾನಥಾಬ್ರವೀತ್ ।

ಕಿರಂಚ್ಛರಾಘ್ಯವಿಮಲೈಸ್ತ್ವಲಧೌತೈಃ ಸಿತಾತಿತ್ಯೈಃ ॥ ೨೧ ॥

ಸಾನುಜೇನ ರಣೇಮುಕ್ತಾ ಶರವೃಷ್ಟಿದುರಾಸದಾ ।

ಸಂಭಾದಯಾಮಾಸ ದಿಶಃ ಪ್ರದಿಶತ್ ದಿನೌಕಸಾಂ ॥ ೨೨ ॥

ಯಥಾರಕ್ತಿಶರವ್ರಾತಾನ್ವಾರಯಂಕೋಽಪಿ ದೇವತಾಃ ।

ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಶರೈರ್ಭಿನ್ನಾಃ ಕೇಶವಂ ಶರಣಂ ಯಯುಃ ॥ ೨೩ ॥

ಗಳಿಗೂ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಲಿಯು, ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಸುಮಾಲಿಯನ್ನೂ ಮಾಲ್ಯವಂಶನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ, ಬಾಣ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಲವೆಲವೋ! ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಗೆದ್ದೆವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ನಾನು ಬಿಡುವ ಮೊನೆಯಾದ ಬಾಣಗಳೆಟುಗಳನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ, ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕರೆದನು.

೨೨ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಲಿಯು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಗಳನ್ನೇ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಕರೆಯುತ್ತಾ ಬರಲು ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಆ ಬಾಣಗಳು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡವು

೨೩. ಈರೀತಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಬಾಣಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಮಿಾರಿ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವುಗಳ ಎಟುಗಳು ಬಲವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರಲು ದೇವತೆಗಳು ಆ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಗಾಯಗೊಂಡವರಾಗಿ ಏನೂ ತೋರದೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಕೇಶವನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕರು

ಸ ನಿವಾರ್ಯ ತದಾ ಸರ್ವಂ ದೇವಸೈನ್ಯಂ ಪತತ್ರಿಣಾಂ ।

ಪ್ರತ್ಯುದ್ಯಯೌ ಯುಧಾ ಯೋಧಾಃ ಧನುಷಾಂ ಸ ಪತತ್ರಿಣಾಂ ॥ ೨೪ ॥

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ರಕ್ಷಸಾಂ ಪೀನವಕ್ಷಸಾಂ ।

ವಿನಿವೃತ್ತಂ ಬಲಂ ಸರ್ವಮಮುರೈಃ ಸಮರೋತ್ಸುಕಂ ॥ ೨೫ ॥

ತದ್ಬಲಂ ಸಕಲಂ ಚಕ್ರೇ ಶರೈಃ ಶಾರ್ಙ್ಗಪ್ರಚೋದಿತೈಃ ।

ಭಾದಯಾಮಾಸ ಸಮರೇ ಗೋಭಿಃ ಸೂರ್ಯ ಇವಾನಿಶಂ ॥ ೨೬ ॥

ನಾನಾಪ್ರಹರಣೋದಗ್ರಗರ್ಜಮಾನೋ ಜನಾರ್ದನಂ ।

ಸಂಭಾದಯಾಮಾಸ ತದಾ ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರಹರಣೋತ್ಕರೈಃ ॥ ೨೭ ॥

೨೪ ಹೀಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಬಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಗರುಡನ ರೆಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಹೇಳಿ ತಾನೇ ಬಾಣಒತ್ತಲಿಕೆ ಧನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಯುದ್ಧವಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು

೨೫ ಯಾವಾಗ ಕೇಶವನೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟನೋ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನಿತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ತಾವೂ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ರಣೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ರಾಕ್ಷಸರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದರು

೨೬ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಶಾರ್ಙ್ಗಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಹೂಡಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಬರಲು, ಎತ್ತಿತ್ತಲೂ ಪ್ರಸರಿಸಿದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಂತೆ ಆ ಬಾಣಕಿರಣಗಳು ಅಸುರವೃಂದವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುತ್ತಿಕೊಂಡುವು.

೨೭. ಈ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸರೇನು ಹೆದರಿದರೇ? ಇಲ್ಲ ತಾವೂ ಸಹ ಆ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಅನೇಕವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಆಲುತ್ತಾ, ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾ, ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಮತ್ತು ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟರು

ಸಂಭಾದ್ಯಮಾನೈಸ್ತೈರ್ಘೋರೈಃ ಕೇಶವೋ ರಜನೀಚರೈಃ |

ಜಹಾರ ಶೀರ್ಷಾಣಿ ತದಾ ತೇಷಾಂ ಸಂನತಪರ್ವಭಿಃ

|| ೨೮ ||

ರಥನೀಡೇ ಧನುರ್ಯಸ್ಯ ಮಾಲೀ ರಾಕ್ಷಸಪುಂಗವಃ |

ಸುಪರ್ಣಂ ತಾಡಯಾಮಾಸ ಗದಯಾ ಭೀಮವೇಗಯಾ

|| ೨೯ ||

ಗದಾಪ್ರಹಾರಾಭಿಹತಸ್ತಾಕ್ಷ್ಯಃ ಪರಪುರಂಜಯಃ |

ವರಾಬ್ಜುಖಂ ರಣಾಚ್ಚಕ್ರೇ ವೇದನಾರ್ತೋ ಜನಾರ್ದನಂ

|| ೩೦ ||

ವರಾಬ್ಜುಖೇ ತದಾ ತಾಕ್ಷ್ಯೇ ವರಿವೃತ್ತಾನನೋ ಹರಿಃ |

ಶೀರ್ಷಂ ಜಹಾರ ಚಕ್ರೇಣ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮಾಲಿನಃ

|| ೩೧ ||

೨೮. ಈ ಮೇರೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಆಕ್ರಮ್ಯಾದರನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕೇಶವನು ಕ್ರೋಧತಪ್ತನಾಗಿ ಮೊನೆಯಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಆ ರಜನೀಚರರ ತಲೆಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ದಿಂಡನ್ನು ಕೊಚ್ಚುವಂತೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬೀಳಿಸಿದನು

೨೯ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಆ ಮಾಲಿಯು, ರಥವೆಂಬ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೆಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಿಡಿದು, ಭಯಂಕರ ವೇಗಶಾಲಿಯಾದ ಆ ಗದೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುರಥವೆನಿಸಿದ ಗರುಡನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಹಾರಮಾಡಿವಿಟ್ಟನು

೩೦. ಆ ಗದೆಯ ಏಟನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆ ಗರುಡನು ಬಹಳ ನೋವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ವೇದನೆಯಿಂದ ಅಳುತ್ತಾ, ಜನಾರ್ದನನ ಮುಖವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾ ಆ ರಣರಂಗದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಓಡಿಹೋಗಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು

೩೧ ಪರಮಭಕ್ತನಾದ ಗರುಡನಿಗುಂಟಾದ ವೇದನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಆ ವೇದನೆಯು ಅವನದಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದು ತನಗಾದ ವೇದನೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಆ ಗರುಡನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವನ ಮುಖವನ್ನು ರಣರಂಗದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದವನಾಗಿ, ಇನ್ನು ಕಾಲವಿಳಂಬದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸ್ಫುರತ್ಪಹಸ್ವಾರುಶಿಖೆಗಳಿಂದ ಅತಿ -ತೀವ್ರವಾದುದಾಗಿಯೂ, ಸೂರ್ಯಕೋಟಿ ಪ್ರಭೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿಯೂ ರಕ್ತಕೃಷರ ಅಸು

ಸಕುಂಡಲಂ ಚಾರುಕಿರೀಟಜುಷ್ಪಂ

ನಿಕಾಚರೇಶಸ್ಯ ಶಿರಃ ವೃಧಿನ್ಯಾಂ ।

ನಿಸಾತಿತಂ ನೀಕ್ಷ್ಯ ಮುದಾನ್ವಿತಾಸ್ತಾ

ನಾರ್ಯೋ ಬಭೂವುಸ್ತ್ರಿದಶೋತ್ತಮಾನಾಂ

॥ ೩೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೃಲೂಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನಾನುಶಾಸನೇ

ಮಾಲಿ ರಾಕ್ಷಸವಧವರ್ಣನೋನಾಮು

ಸಪ್ತದಶೋತ್ತರ ದ್ವಿತೀತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಗಳನ್ನು ಹೀರುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಯೂ ಇರುವ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನು
ಮಾಲಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು

೩೨ ಸುಂದರವಾದ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಗಳಿಂದಲೂ, ಮನೋಹರವಾದ ಕಿರೀಟ
ದಿಂದಲೂ ಸ್ವಕಾಶಮಾನವಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಾಲಿಯ ಶಿರಸ್ಸು ಚಕ್ರದಿಂದ ನಿಕೃತ್ತವಾಗಿ
ನಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ದೇವನಾರಿಯರು ಪರಮಾನಂದ
ದಿಂದ ನರ್ತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು (ಅಂದರೆ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾದರು)

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಮಾಲಿ ರಾಕ್ಷಸವಧೆಯ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ

ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೇಳೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಂಧೇ

॥ ಅಷ್ಟಾದಶೋತ್ತರದ್ವಿಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ ॥

ಹತೇ ಮಾಲಿನಿ ದೇವೇನ ಸ್ವಾಂತಿತಃ ಪಕ್ಷಿರಾಡಸೌ ।

ಜಹಾರ ಪಕ್ಷವಾತೇನ ನಿವೃತ್ತೋ ರಕ್ಷಸಾಂ ಬಲಂ

॥ ೧ ॥

ತೇ ತಾಕ್ಷ್ಯವಪ್ತಪಾತೇನ ಶುಷ್ಕಪರ್ಣಚಯೋ ಯಥಾ ।

ದ್ರುತಾ ರಾಕ್ಷಸಶಾರ್ದೂಲಾಸ್ತದಾ ರಾಮ ದಿಶೋ ದಶ

॥ ೨ ॥

ಇನ್ನೂರ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧. ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಘುಕುಲತಿಲಕನಾದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಮಾಲಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಇತ್ತ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಮಾಲಿಯ ಗದೆಯ ಏಟಿನಿಂದ ಬಾಧೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗರುಡನನ್ನು ಸಂತವಿಸಿ ಮೈದಡವಿದೊಡನೆಯೇ ಆ ಗರುಡನು ಹರ್ಷಾನ್ವಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೈದ್ದನು ಆಗ ಕೊಡವಿಕೊಂಡ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದುತ್ಪನ್ನವಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಹತಶೇಷವಾದ ರಾಕ್ಷಸಸೈನ್ಯವು ತೂರಿಕೊಂಡು ಬಹು ದೂರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದುಹೋಯಿತು

೨. ಆಗ ಗರುಡನ ರೆಕ್ಕೆಯ ಕೊಪವೂಣದರಿಂದಂಟಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಚಿದರಿಹೋದ ಆ ಹತಶೇಷ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದುದೇ ಅದರ ಗಾಳಿಯ ಬಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮರಗಳ ಪಕ್ಷ (ಕೊಂಬೆ ಅಥವಾ ಶಾಖ) ಗಳಿಂದ ಉದುರುತ್ತಿರುವ ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳಂತೆ ತರಲೆ, ಕಾಣಿಸಿದುವು

ಅವಿಂದಮಾನಾಸ್ತೇ ಶರ್ಮ ವಾಸುದೇವಭಯಾದಿ ತಾಃ ।

ಪಾತಾಲತಲಮಾಸೇದುಃ ಸರ್ವ ಏವ ವೃಥಾಕ್ಷೃಣ್ಣಾಃ

|| ೩ ||

ತ್ರಿದಶಾನ್ಯಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾ ಚ ವಿಷ್ಣು ಸ್ತ್ರಿದಶಪೂಜಿತಃ ।

ಅಂತರ್ಧಾನಂ ಯಯೌ ತತ್ರ ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ವಶ್ಯತಾಂ

|| ೪ ||

ಲಂಕಾಃ ಪಿ ಶೂನ್ಯಾ ರಾಜೇಂದ್ರ ದತ್ತಾ ನೈಶ್ರವಣಾಯ ಸಾ ।

ಸ್ವಯಂ ವಿಶ್ರವಸ್ತಸ್ಯ ರಾವಣೇನ ಹೃತಾ ಬಲಾತ್

|| ೫ ||

ವಿಭೀಷಣಾಯ ಸಾ ದತ್ತಾ ತ್ವಯಾ ಹತ್ವಾ ಚ ರಾವಣಂ ।

ರಾಮ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಮುತ್ಪನ್ನ ಸ್ವಂ ವಧಾಯೇಹ ರಕ್ಷಸಾಂ

|| ೬ ||

೩ ಆ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳನಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸುಖವು ಇಂದಿಗೆ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಪಾತಾಳವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು.

೪ ಆ ಬಳಿಕ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ತಾನೂ ಸಹ ಅವರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಆವರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವಾದನು

೫ ಮಹಾಬಾಹುವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಮಾತ್ಮ! ಕೇಳು ಆಗ ಲಂಕಾವಟ್ಟಣವು ಮಾಲಿ ಮುಂತಾದವರ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾಗಲು ಆ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಕುಬೇರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು ಅಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಕುಬೇರನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಅವನು ಕಿತ್ತಕೊಂಡನು

೬ ಆ ರಾವಣನನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿ ಆ ಲಂಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನೀನೇ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ವಹಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ! ಅದುದರಿಂದಲೈ ಜಗದಭಿರಾಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನೇ! ಆ ಮಾಲಿಯನ್ನು ಆಗ ಸಂಹರಿಸಿದ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ನೀನಯ್ಯ! ಈಗ ಅವನೇ ನೀನಾಗಿ (ರಾಮನಾಗಿ) ಹುಟ್ಟಿ ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವಿಯ್ಯೆ! ಮಹಾನುಭಾವ! ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪದೇ ಪದೇ ಅವತರಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೀಯೆ!

ತ್ವಯ್ಯೇನ ಯುದ್ಧೇ ನಿಹತಾ ಯೇ ತು ಮಾತುಲಸಂಕಟಾಃ |

ಪಾಲಸ್ತ್ಯರಾಕ್ಷಸಾ ಯೇ ತು ತೇ ಹತಾಃ ಸಾಂಪ್ರತಂ ತ್ವಯಾ

|| ೭ ||

ಹರ್ತಾ ನ ವಿದ್ಯತೇ ರಾಮ ರಕ್ಷಸಾಂ ಕೇಶವಂ ವಿನಾ |

ದೃಷ್ಟೋಽಸ್ಮಿ ಭಾಷಿತಶ್ಚೇತಿ ಪ್ರಯಯೌ ಸ ಯಥಾಗತಂ

|| ೮ ||

|| ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ||

ನಿವಮುಕ್ತ್ವಾ ತತೋಽಗಸ್ತೋ ಯಥಾಗತಮರಿಂದನು |

ತಸ್ಮಾದ್ಯುದ್ಧಂ ನ ಮೇ ರಾಜನ್ಯದ್ಯ ನೈ ತವ ರೋಚತೇ

|| ೯ ||

೭. ಮಹಾತುಂಟರಾದ ಕಂಸನೇ ಮೊದಲಾದ ನೋದರಮಾವಿಂದರ ದುಷ್ಟ ಸೃಷ್ಟವನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುವವನೂ ನೀನೇ ಈಗ ಪಾಲಸ್ತ್ಯ (ರಾವಣ) ನೇ ಮುಂತಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿ ಲೋಕೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೀಯೆ

೮. ರಾಮ! ನೀನೇ ಚತುರ್ದಶಭುವನಾಂತರ್ಗತನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಯ್ಯ! ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಯಾವಾಗಲೂ ರಾಕ್ಷಸರ ವಿನಾಶವಾಗುತ್ತಲಿವೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಹತನಾಗದ ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸನೇ ಇಲ್ಲ ರಾಮ! ವ್ರಸಂಗಾಢು ವ್ರಸಂಗದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯಾಯಿತು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿಯಾಯಿತು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಭಕ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಿರುವಿಯ್ಯೆ! ಶ್ರೀರಾಮ! ನಾನಿನ್ನ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ ಅನುಗ್ರಹವಿರಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಹೊರಟುಹೋದರು

ನಾಡಾಯನರು ಶೈಲಾಷ ಗಂಧರ್ವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —

(ನಾಡಾಯನ ನೀತಿ)

೯. ಶೈಲಾಷ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ತಾವು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಹಿಂತಿರುಗಿದರನ್ನೈ? ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ಭರತನೊಡನೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಕೋಗು ವುದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ

ಉತ್ಸಾಹಶಕ್ತ್ಯಾ ಸಂಪನ್ನೋ ಮಂತ್ರಶಕ್ತ್ಯಾ ಚ ರಾಘವಃ ।

ಪ್ರಭುಶಕ್ತ್ಯಾ ತಥಾ ಯುಕ್ತೋ ದೇವಶಕ್ತ್ಯಾ ತಥೈವ ಚ ॥ ೧೦ ॥

ಸಾಧುಸಾಧ್ಯೇಷು ಕಾರ್ಯೇಷು ಕಃ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಗ್ರಹಂ ಬುಧಃ ।

ಕೇವಲಂ ಕೋಪಮಾಸ್ಥಾಯ ವಿಗ್ರಹಂ ನೃಪದೋಷದಂ ॥ ೧೧ ॥

ಕಾಮಕ್ರೋಧೌ ಚಿತೌ ಯೇನ ತೇನಾತ್ಮಾ ವಿಜಿತಸ್ತಥಾ ।

ಯೇನಾತ್ಮಾ ವಿಜಿತಸ್ತೇನ ವಿಜಿತೇಯಂ ವಸುಂಧರಾ ॥ ೧೨ ॥

ರಾಜ್ಞೋಽವಿಜಿತಚಿತ್ತಸ್ಯ ಪರಚಕ್ರಜಯಃ ಕುತಃ ।

ನ ಚಕ್ರಸ್ಯ ಜಯಂ ಕರ್ತುಂ ಶಕ್ನೋತ್ಯವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥ ೧೩ ॥

೧೦ ವಿಷ್ಣುಶಕ್ತಿಯಿಂದುತ್ತನ್ನನಾಗಿರುವ ಈ ಭರತನು ಉತ್ಸಾಹ, ಮಂತ್ರ ಶಕ್ತಿ, ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿ, ದೇವಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ

೧೧ ಸಾಧುಗಳಿಂದ ನಾಭ್ಯನಾದ ಸಾಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಒದುಕೆ ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಕಾಯ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಜಗಳ (ಯುದ್ಧ) ಕೈ ನಿಂತಾನು? ಯೋಚಿಸಯ್ಯ! ಶೈಲಾಸ! ಬರೀ ಕೋಪವನ್ನೇ ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧವು ನೃಪರಿಂದಾಗುವ ದೋಷವೆಂದು ತಿಳಿ

೧೨ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳೆರಡೂ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು ವುವೋ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನೆಂದು ಭಾವಿಸು ಯಾವನು ಕಾರೀತಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಜಯಿಸಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಿಂದ ಜಗವೆಲ್ಲವೂ ಜಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿ.

೧೩. ತನ್ನ ಮನ್ನಸ್ಸನ್ನೇ ತಾನು ಗೆಲ್ಲದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಚಕ್ರವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವನೆಂಬುದು ತಿಳಿಗೇಡಿತನವಲ್ಲವೇ? ಅಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದ (ಕಾಮಾಧಿಗಳಿಗೆ ಧೀನನಾದ) ಪುರುಷನು ಪರಚಕ್ರ (ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ) ವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಗೆಲ್ಲಲಾರನು

ನಾನಜ್ಞಾ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಕಾರ್ಯಾ ಬಲೋ ವಾ ಬಹುಮನ್ಯತೇ |

ನಿತ್ಯಂ ಲೋಕೇ ಹಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಶಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಶಕ್ತಿಮತ್ತರಾಃ

|| ೧೪ ||

ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಚಿಕೀರ್ಷಂತಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಚ ಕುರ್ವತೇ |

ನ ಕಿಂಚಿದವಮನ್ಯಂತೇ ನರಾಃ ಪಂಡಿತಬುದ್ಧಯಃ

|| ೧೫ ||

ದ್ವಾನಿಮೌ ಕಂಟಿಕೌ ತೀಕ್ಷ್ಣೌ ಶರೀರಪರಿಶೋಷಣೌ |

ಯಶ್ಚಾಧನಃ ಕಾನುಯತೇ ಯಶ್ಚ ಕುಸ್ಕೃತ್ಯನೀಶ್ವರಃ

|| ೧೬ ||

ದ್ವಾನಿಮೌ ಪುರುಷೌ ಲೋಕೇ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯೋವರಿ ತಿಷ್ಠತಃ |

ಪ್ರಭುಶ್ಚ ಕ್ಷಮಯಾ ಯುಕ್ತೋ ದರಿದ್ರಶ್ಚ ಪ್ರದಾನವಾಃ

|| ೧೭ ||

೧೪ ಯಾವನೇ ಆಗಲಿ ತಾನೇ ಒಲಿಕ್ಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರಬಾರದು ಅವನಿಗಿಂತ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದರು ಬಹು ಜನರಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಾವು ಶಕ್ತಿವಂತರನ್ನೂ, ಅವರಿಗಿಂತಿನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಶಕ್ತಿವಂತರಾದ ಜನರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೇವೆ

೧೫ ಪಂಡಿತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವ (ಪ್ರಾಜ್ಞರು) ರ.ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಆದರಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಅವರು ಯಾರನ್ನೂ ಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ

೧೬-೧೭ ಕೇಳು ಶೈಲೂಷ! ಈಗ ನಾನು ಇಬ್ಬರು ಕೇಡಿಗರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಲೋಕಕಂಟಕರಾದವರು, ಕರಿನಚಿತ್ತರು ವೃಥಾವಾಗಿ ಪರಪೀಡೆಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನೇ ಶೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವರು. ಅವರಾರೆನ್ನುವಿಯೋ—ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ಪರಿಪರಿಯಾದ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಬಡವನೊಬ್ಬ ತನಗೇನೇನೂ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ರೇಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೀನಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬ

ಕಃ ಕುರ್ಮಾದ್ವಬಲೇ ಕ್ರೋಧಂ ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ನಿರ್ಜಿತೇ ।

ಬಲವತ್ಕಪಿ ಕಃ ಕ್ರೋಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರಾಣಹರಂ ನರಃ ॥ ೧೮ ॥

ಅಪಹಾರಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ಕೋವಪ್ತೇಜಸ್ವಿನೋಚ್ಯತೇ ।

ಯಸ್ಮಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ಭುಧೈಃ ಕೋಪಃ ಕೋವಂ ಕೃತ್ವಾ ವಿನಿರ್ಜಿತಃ ॥ ೧೯ ॥

ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನಾರನಮಾತ್ಮನಃ ।

ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾ ಲೋಭಸ್ತಸ್ಮಾದೇತತ್ತಯಂ ತ್ಯಜೇತ್ ॥ ೨೦ ॥

ಟಿಪ್ಪಣಿ --- ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಚಕರು ಈ ನೀತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾದ ಎರಡು ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬೇಕು “ ಬದವನ ಕೋರ ಪವಡಗೆ ಮೂಲ ”, “ ಕೆರೆಯಮೇಲೆ ಕೋನಮಾಡಿದ ಹಾಗ ”

೧೮ ಈಗ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಸತ್ಪುರುಷರ ಪೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಮೇಲೆಯೇ ವಾಸಮಾಡುವವರೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನು ಕ್ಷಮಾ (ಶಾಂತಿ) ಶಾಲಿಯಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಎರಡನೆಯವನು ಪೆಸರನ್ನು ಕೇಳು ದಾನಶೌಂಡನಾದ ದರಿಪ್ರನೇ ಆ ಎರಡನೆಯ ಮಹಾನುಭಾವ

೧೯ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಮೊದಲೇ ತನ್ನಿಂದ ಸೋತುಹೋಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಮೇಲೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಕೋಪಮಾಡಿಯಾನು ? ಆ ಕೋಪಗಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವು ತಾನೇ ಏನಿದೆ ? ಅದರಂತೆ ತನಗಿಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಶತ್ರುವಿನಮೇಲೆ ತಾನೇ ಕೋರಮಾಡುವವನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಂಚಕಾರ ತಂದುಕೊಂಡಹಾಗೆ

೨೦. ಅಪ್ಪಾ ಶೈಲೂಷಾ ! ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡು ನರಕದ ದಾರಿಗೆ ನುಗ್ಗುವವನಿಗೆ ಮೂರು ದಾರಿಗಳಿವೆ ಅವಾವೆನ್ನುವಿಯೋ — ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಪ ಅದ್ವರಿಂದ ಈ ಮೂರು ದಾರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗದೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು (ಇದೇ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ)

ಅನುಬಂಧಂ ಚ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವಿಪಾಕಂ ಚೈವ ಕರ್ಮಣಾಂ ।

ಉತ್ಥಾನಮಾತ್ಮನಶ್ಚೈವ ತತಃ ಕರ್ಮ ಸಮಾರಭೇತ್

॥ ೨೦ ॥

ನ ರಾಜ್ಯಂ ಲಬ್ಧಮಿತ್ಯೇವಂ ವರ್ತಿತವ್ಯಂ ಚ ಸಾಂಪ್ರತಂ ।

ಪ್ರಿಯಂ ಹೃದಿನಯೋ ಹಂತಿ ಜರಾರೂಪಮಿವೋತ್ತಮಂ

॥ ೨೧ ॥

ತೃಕ್ಷ್ಣಾ ಜನಪದೇ ವಾಸಂ ಯಾಹಿ ರಾಜನ್ವಿ ಮಾಚಲಂ ।

ಅವಿಷಹ್ಯತಮಂ ಹತ್ವಾ ರಾವಣಂ ಲೋಕರಾವಣಂ ।

ಲಂಕಾಂ ತೃಕ್ಷ್ಣಾ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ಪಠ್ಯ ಕೈಲಾಸಮಾಶ್ರಿತಂ

॥ ೨೨ ॥

೨೦ ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಅನುಬಂಧ (ಜವಾಬುದಾರಿ) ವನ್ನೂ ಕರ್ಮದ ಪರಿಪಾಕ ವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಶನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೇ ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು ಇದನ್ನು ಲೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು.

೨೧ ಈಗ ನನಗೆ ಇಂತಹ ರಾಜ್ಯಭೋಗವು ಲಬ್ಧವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಮನಸ್ವೀ ನಡೆಯಬಾರದು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮುಪ್ಪು ಮುರಿದುಹಾಕುವಂತೆ ಅವಿನಯವು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುವುದು.

೨೨ ಎಲೈ ಶೈಲಾಷಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ !—ಈ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ವಾಸವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ನೀನು ಸಾಧಿಸಿಕೋ.

೨೩ ಸಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ರಾವಣನು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಏವೇಕಿಯಾದ (ಕುಬೇರ) ನು, ಲಂಕಾವಾಸವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇದೀಯೆ !

ಸ ರಾವಣೋ ರಾಘವಸಾಯಕಾರ್ತ-

ಸ್ತುಕ್ತ್ವಾ ಶ್ರಿಯಂ ಭೂಮಿತಲೇ ವಿಪನ್ನಃ ।

ಧನಾಧಿಪೋಽದ್ವ್ಯಾಪಿ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿಃ ।

ಕರೋತಿ ರಾಜ್ಯಂ ಕ್ಷಣದಾಚರಾಣಾಂ

॥ ೨೪ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ರಾಕ್ಷಸಸಾತಾಲ

ಪ್ರವೇಶವರ್ಣನೋನಾಮಾಸ್ವಾದಶೋತ್ತರ

ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

೨೫. ಆ ರಾವಣನು ಅಣ್ಣನಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟುದಿನ ಬದುಕಿದ ನೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸು ಅವನು ರಾಮನ ಬಾಣದೇಟೆನಿಂದ ಹತನಾಗಿ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯಕೋಶಗಳನ್ನೂ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಡೆಗೆ ತಾನೂ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದನು ಕುಬೇರನು ಆಗ ಕೋಪಿಸದೆ ವಿನಯವಾಗಿದ್ದು ಜಾಣತನದಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಈದಿನಕ್ಕೂ ರಾಕ್ಷಸರ ರಾಜನಾಗಿ ಧನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಕೈಲಾಸ ದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸುಖವಾಗಿದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಾನಿನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಸಲಶಕ್ತನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲೂಷನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ರಾಕ್ಷಸ

ನಾತಾಳ ಪ್ರವೇಶವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಏಕೋನವಿಂಶೋತ್ತರ ದ್ವಿಶತತನೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಶೈಲೂಷ ಉನಾಚ ॥

ಕಥಂ ನೈಶ್ರವಣೇ ದತ್ತಾ ಪುರಾ ಲಂಕಾ ದ್ವಿಚೋತ್ತಮ ।

ಕಥಂ ಚಾಪಹೃತಾ ತಸ್ಯ ರಾವಣೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ

॥ ೧ ॥

ಚರಿತಂ ರಾವಣಸ್ಯಾಹಂ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ತ್ವತಃ ।

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ವಿಜಿತಂ ಯೇನ ತವಸಾ ಪೌರುಷೇಣ ಚ

॥ ೨ ॥

॥ ನಾಡಾಯನ ಉನಾಚ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಮಾನಸಃ ಪುತ್ರಃ ಪುಲಸ್ತ್ಯೋ ವಿದಿತಸ್ತಥಾ ।

ತಸ್ಯಾಸೀದ್ವಿಶ್ರವಾ ನಾಮ ಪುತ್ರಸ್ಮೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತಃ

॥ ೩ ॥

ಇನ್ನೂರ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಶೈಲೂಷನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದ ನಾಡಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡು ತ್ತಾನೆ -- ಆ ಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ ! ನೀ ನೀ ಗ ಕು ಬೇರ ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು ಕುಬೇರನಿಗೆ ಲಂಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟವರಾರು ? ಆಮೇಲೆ ಅದು ರಾವಣನಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?

೨ ಅಂತಹ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ರಾವಣನ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳ ಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಆಶೆಯುಂಟಾಗಿದೆ ಯಾವವಿಧವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅದಂತಹ ವೌರುಷದಿಂದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ರಾವಣನು ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಜಯಿಸಿ ದನೋ ಅದನ್ನಷ್ಟು ಹೇಳಯ್ಯಾ ವಿಸ್ತರವಸಂತ !

ರಾವಣಾಸುರನ ಚರಿತ್ರೆ.

೩ ಶೈಲೂಷನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಡಾಯನಖುಷಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ --

ಪೌತ್ರೀ ಬೃಹಸ್ಪತೇಃ ಪತ್ನೀ ಭರದ್ವಾಜಸುತಾ ಶುಭಾ ।

ಬಭೂವ ತಸ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮ್ನಾ ವೈ ದೇವವರ್ಣಿನೀ ॥ ೪ ॥

ತಸ್ಯಾಂ ಸ ಜನಯಾಮಾಸ ಪುತ್ರಂ ವೈಶ್ರವಣಂ ಪ್ರಭುಂ ।

ಆರಾಧಿತಃ ಸುತವಸಾ ಪ್ರಾದಾತ್ತಸ್ಯ ಪಿತಾಮಹಃ ॥ ೫ ॥

ಯಕ್ಷೇಶತ್ವಂ ಧನೇಶತ್ವಂ ಲೋಕವಾಲತ್ವಮೇವ ಚ ।

ಪುಷ್ಪಕಂ ಚ ತಥಾ ಯಾನಂ ಕಾನುಗಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಂ ॥ ೬ ॥

ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಶುಲಸ್ತ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಮಗನವಸ್ತುತ್ರನಿದ್ದನೆಂದುಕೇಳಿರುವೆಯಷ್ಟೆ? ಆ ಪುಲಸ್ತ್ರನಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಸರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ ವಿಶ್ರವಣೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು.

೪ ಭಾರದ್ವಾಜಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ವೇವರ್ಣಿನೀ ಎಂಬ ಬಲು ಚೆಲುವೆಯಾದ ಮಗಳೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು ಈ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೂ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಷ್ಟೆ? ಈ ಭಾರದ್ವಾಜರ ಮಗಳನ್ನು ಪುಲಸ್ತ್ರಪುತ್ರ ವಿಶ್ರವಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನವಾಗಿತ್ತು.

೫-೬ ಆ ದೇವವರ್ಣಿನಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರವಣನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ವೈಶ್ರವಣ (ಕುಬೇರ) ನೆಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು ಈ ವೈಶ್ರವಣನು ಮಹಾತನಸ್ತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು ಇವನು ಬಹುಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮ (ತನ್ನ ಮುತ್ತಾತ) ನನ್ನು ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಸಸ್ಸುವಾಡಲು ಆ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮರಿಮಗ ಕುಬೇರ (ವೈಶ್ರವಣನಿಗೆ) ನಿಗೆ ಯಕ್ಷರವೇಲಿನಘೋರತನವನ್ನೂ ಧನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ದಿಕ್ಪಾಲಕತ್ವವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನಲ್ಲದೆ, ಇಚ್ಛಾನಾತ್ರದಿಂದ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಾಮರೂಪಿಯಾದ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆಕಾಶವಿಮಾನವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಟ್ಟನು.

ಪುತ್ರಂ ಲಬ್ಧವರಂ ರಾಜನ್ವಿಶ್ರವಾ ಅಭ್ಯಭಾಷತ |

ತ್ರಿಕೂಟೇ ಪರ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠೇ ನಿರ್ಮಿತಾ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಾ

|| ೭ ||

ಲಂಕಾ ನಾನು ಪುರೀ ರನ್ಯಾ ದೇವರಾಜಕೃತೇ ಪುರಾ |

ಹೃತ್ವಾ ತಾಂ ದೇವರಾಜಸ್ಯ ಸುಕೇರತನಯೈಃ ಪುರಾ

|| ೮ ||

ಆಯಾಸಿತಾ ಮಹಾರಾಜ ತೇಷಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ತು ಮಾಲಿನಂ |

ನಿಸಾತ್ಯ ವಾಸುದೇವೇನ ತೇ ತು ವಿದ್ರಾವಿತಾಸ್ತತಃ

|| ೯ ||

ಪಾತಾಲತಲಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ತೇ ವಸಂತೀಹ ನಿರ್ಭಯಾಃ

|| ೧೦ ||

ತಾಂ ತ್ವಂ ಲಂಕಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ವಸ ಯಕ್ಷಸಮಸ್ತಿತಃ |

ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಲಯನ್ಪ್ರಾಜ್ಯಂ ಸತತಂ ರಾಕ್ಷಸೇಶ್ವರ

|| ೧೧ ||

೭-೧೦ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಪಿತಾಮಹನು ಕರುಣಿಸಿದ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ರವನು ಒಹಳ ಸಂತೋಷವಡುತ್ತಾ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆಂದನು — ಮಗು ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಾತನಿಂದ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ವರಗಳನ್ನು ವಡೆದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ ನೀನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವಾಸಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲ ವಾಗಿರುವ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವಾಸ ಮಾಡ ಆ ಸ್ಥಳವಾವುದೆನ್ನುವಿಯೋ ಕೇಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೂಟವೆಂಬ ಒಂದು ಪರ್ವತದ ಮೇಲಾಗಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ವಾಸಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಲಂಕೆಯೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು ಆದರೆ ಇಂದ್ರನು ಆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುದಿವಸ ವಾಸಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಸುರೇಶನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮಾಲಿ-ಸುಮಾಲಿ-ಮಾಲ್ಯವಂತರಂಬ ಮೂರುಮಂದಿಯೂ ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವನನ್ನೊಡಿಸಿ ಆ ಲಂಕೆಯನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತರು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಕ್ಷಸರು ಬಂದು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟರು ಈ ಮಾಲಿಯ ಮೊಂಡಾಟವು ಮಹತ್ತರವಾದ ಮೇಲೆ ಮಿರಿಮೋಗಲು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಮಾಲಿಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ಶಮನನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು ಮಾಲಿಯು ಮಾಯನಾದಮೇಲೆ ಮೃತ ಶೇಷರಾದ ರಕ್ತಸರು ಓಡಿಹೋಗಿ ಸಾಗರದ ಮಡುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಕೊಂಡ ವರಾಗಿ ಪಾತಾಲತಲದಲ್ಲಿ ಔತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು ಈಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ದಿಗಿಲಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಧರ್ಮೇ ತೇ ದೀಯತಾಂ ಬುದ್ಧಿಃ ಸರ್ವಾವಸ್ಥಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ ।

ಧರ್ಮಾದರ್ಥಶ್ಚ ಕಾಮಶ್ಚ ಧರ್ಮಮೂಲಮಿದಂ ಜಪತ್

॥ ೧೨ ॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಿತುರ್ವಾಕ್ಯಮುದೀನಸತ್ತೋತ್ತರೇ

ಲಂಕಾಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಧನಾಧಿನಾಥಃ ।

೧೧-೧೨ ಈಗ ಆ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಆ ಲಂಕೆಗೆ ಈಗ ನೀನು
ಮೋಗಿ ಅವನ್ನು ಅಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಯಕ್ಷರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು
ಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಧೊರೆಯಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳವು ! ಧೊರೆತನ ಒಂತೆಂದು ಧರ್ಮ
ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೀಯೆ, ಜೋಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು
ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳವು ಮಗು ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿವೆನಲ್ಲ ಅವರ ವಿಚಾರವನ್ನು
ಇನ್ನೊಂದುಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ
ತಗಲಿಕೊಂಡಿರಲಿ ಸಕಲವಿಧವಾದ ಅವಸ್ಥೆ (ಎಚ್ಚರ, ಕನಸು, ಎದ್ದು) ಗಳೆಲ್ಲೂ
ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥ (ಧನ) ವೂ,
ಕಾಮವೂ ಲಭಿಸುವುವು ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದರೇನು ? ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಧರ್ಮ
ಮೂಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು ಇಂತು ಮಗನಿಗೆ ವಿಶ್ವವನು ಹೇಳಿವನು.

೧೩ ವರಮಸಾತ್ವಿಕನಾದ ವೈಶ್ರವಣನು ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದ ಧರ್ಮಸಮ್ಮ
ತವಾದ ಉಪದೇಶವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ
ಪ್ರಯಾಣಬೆಳಸಿದನು ಆ ಕುಬೇರನು ಅಲ್ಲಿ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯ

ಧರ್ಮೇಣ ಲೋಕಂ ಸ ತು ರಂಜಯಾನ
ಶ್ವಕಾರ ರಾಜ್ಯಂ ಕ್ಷಣದಾಚರಾಣಾಂ

|| ೧೩ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಾಂಶೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲಾಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನಾನುಶಾಸನೇ
ಲಂಕಾಕಥಾಯಾಂ ವೈಶ್ರವಣಾಖ್ಯಾನವರ್ಣನೋ
ನಾಮೈಕೋನನಿಂತತ್ಕುತ್ರರ ದ್ವಿತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಸರಿಸಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಸಕಲ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸವೃಂದಕ್ಕೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು
ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಾಂಶದಲ್ಲಿ
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಶೈಲಾಷನನ್ನು
ಕುರಿತು ನಾಡಾಯನನ ಅನುಶಾಸನ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ
ಲಂಕಾಕಥಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ರವಣನ ಚರಿತ್ರೆ
ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ॥

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ಸುಮಾಲೀ ವಸುಧಾತಲಂ ।

ಚಚಾರಾದಾಯ ತನಯಾಂ ಕೈಕಸೀಂ ನಾಮ ನಾನುತಃ

॥ ೧ ॥

ಚರನ್ನ ವಸುಧಾಂ ಸ್ವೀತಾಂ ದದರ್ಶಾಥ ನರಾಧಿಪಂ ।

ಪುಷ್ಪಕಂ ಯಾನಮಾರೂಢಂ ಶ್ರಿಯಾ ವರಮಯಾ ಯುತಂ

॥ ೨ ॥

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ನಾಡಾಯನ ಋಷಿಗಳು ಶೈಲಾಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ —
ಶೈಲಾಷ! ಮುಂದೆ ನಾನು ಹೇಳುವ ರಾವಣಾಸುರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು
ಕೇಳಿ. ಕುಬೇರನು ಸುಖವಾಗಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯ
ದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಲಿಯ ತನ್ಮ ಸುಮಾಲಿಯು, ಮದುವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ
ಇದ್ದ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕೈಕಸೀಯೆಂಬ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಭೂಮಂಡಲ
ದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು

೨. ಹೀಗೆ ಭೂಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದ
ಕುಬೇರನು ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು
ಸುಮಾಲಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೈಕಸೀಂ ವಾಕ್ಯಂ ಚೋನಾಚ ರಜನೀಚರಃ .

ಪುತ್ರೀಪ್ರದಾನಕಾಲಸ್ತೇ ನ ಕಶ್ಚಿತ್ತ್ವಾಂ ವೃಣೋತ್ತಿಮಾಂ

॥ ೩ ॥

ಅಸ್ಮಾರ್ಥಿತಪ್ರದಾನಂ ಚ ಧರ್ಷಣಾಭಯಶಂಕಯಾ |

ನ ಕರೋಮಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ತವಾರ್ಥಂ ವರವರ್ಣಿನಿ

॥ ೪ ॥

ಕಷ್ಟಂ ಕನ್ಯಾಪಿತೃತ್ವಂ ಹಿ ನರಾಣಾಂ ಮಾನಕಾಂಕ್ಷಿಕಾಂ |

ಧ್ರುವಂ ಕನ್ಯಾಪಿತೃತ್ವಂ ಹಿ ಶಕ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಧರ್ಷಣಂ

॥ ೫ ॥

ಮಾತುಃ ಕುಲಂ ಪಿತೃಕುಲಂ ಯತ್ರ ಕನ್ಯಾ ಪ್ರದೀಯತೇ |

ಕುಲತ್ರಯಂ ಸಂತರೀತಂ ಕನ್ಯಾಂ ಕೃತ್ವೇಹ ತಿಷ್ಠತಿ

॥ ೬ ॥

೩. ಕುಬೇರನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಅವನ ವೈಖರಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸುಮಾಲಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕೈಕಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು — ಮಗಳೇ! ನಿನಗೆ ವಿವಾಹ ವಯಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಕೊಂಡು ವರಾಸ್ತೇಷಣಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಸಾಕಾಯಿತು ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ತಾವಾಗಿ ಒಂದು ವರಿಸಲಿಲ್ಲ.

೪. ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸೋಣವೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಿ ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಬಿಡುವರೋ? ಎಂಬ ಭಯವುಂಟಾಗಿದೆ ಅಮ್ಮ! ನಿನ್ನ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಇನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೇನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾರೆನಮ್ಮ!

೫. ಅಯ್ಯೋ! ಕನ್ಯಾಪಿತೃತ್ವವು ಎಂತಹ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಪ್ಪ! ಅದರಲ್ಲೂ ಮಾನವಾಗಿ ಸಂಸಾರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಗಿರುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂದ್ರನ ಪದವಿಯಂತಹ ಅಧಿಕಾರ ಪದವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗೂ (ಇಂದ್ರನಿಗೂ ಸಹ) ಕನ್ಯಾಪಿತೃತ್ವವೆಂಬುದು ಬಹಳ ಲಾಘವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಬಿಡು ತಕ್ಕದಾಗಿದೆ.

೬. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅಂತಹವನ ಮಾತೃಕುಲ, ಪಿತೃಕುಲವೇ ಮುಂತಾದ ಕುಲತ್ರಯಗಳೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯ ವಾಗಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತವೆ.

ತೇನಾಹಂ ತ್ವಾಂ ನ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಸಾ ತ್ವಂ ಗಚ್ಛ ಸ್ವಯಂ ಶುಭೇ ।

ಭರ್ತಾರಂ ವರಯಸ್ವಾಶು ಮುನಿಂ ವಿಶ್ವವಸಂ ವಿಭುಂ

॥ ೭ ॥

ಯತಃ ಸೋಽಯಂ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಶ್ರಿಯಾ ಪರಮಯಾ ಯುತಃ ।

ತಾದ್ಯಶಂ ತನಯಂ ತಸ್ಮಾಜ್ಜನಯಿಷ್ಯಸಿ ಜಾಮಿನಿ

॥ ೮ ॥

ಜಗಾಮ ಕೈಕಸೀ ರಾಜಂಸ್ತತೋ ವಿಶ್ವವಸಂ ಮುನಿಂ ।

ರೌದ್ರೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ನೃಪಸತ್ತಮಾ

॥ ೯ ॥

ಸಾಙ್ಗಿವಂದ್ಯ ತತಃ ಸಾದೌ ತಸ್ಯ ವಿಶ್ವವಸೋ ಮುನೇಃ ।

ಬಲವ ಪುರತಸ್ತನ್ವೀ ಪ್ರೀಡಮಾನೇವ ಲಜ್ಜಯಾ

॥ ೧೦ ॥

೭ ಮಗಕೇ! ನಿನಗೆ ನಾನು ಗಂಡನನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಲಾರನಾದ್ದರಿಂದ ನೀನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸ್ವಯಂವರಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೋ! ನೋಡು ನಾನೊಂದು ವರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಒರುವುದಿಲ್ಲ ನೀನೇ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೋ ಆ ವರನಾರೆನ್ನುವಿಯೋ—ಅವನೇ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ವಿಶ್ವವಸಮುನಿಯು.

೮. ಈ ವಿಶ್ವವಸನನ್ನೇ ನೀನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡದಾದರೆ, ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಕವಿಮಾನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕುಬೇರನನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಅವನಂತಹ ಮಗನೇ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ನೋಡು.

೯ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಸುಮಾಲಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಸನ ಅಶ್ರಮದ ಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು ಅಗ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಅಂತಹ ರೌದ್ರಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಕೈಕಸಯು ವಿಶ್ವವಸಮುನಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು

೧೦ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ಆ ಮುನಿಯ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಅವನ ಮುಂದೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆದದ ಸುಮ್ಮನ ಸಿಂತುಕೊಂಡಳು

ಉನಾಚ ತಾಂ ಮುನಿಃ ಪ್ರಹ್ಲಾಂ ಕೈಕಸೀಂ ಚಾರುಹಾಸಿನೀಂ ।

ವಿಜ್ಞಾತಸ್ತ್ವದಭಿಪ್ರಾಯೋ ಮಯಾದ್ಯ ವರವರ್ಣಿನಿ

॥ ೧೧ ॥

ಪುತ್ರಾರ್ಥಂ ತ್ವಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮತ್ಸಮಾಸಮನಿಂದಿತೇ ।

ಪುತ್ರಾರ್ಥಂ ತ್ವಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ತಾದ್ಯಶಂ ಜನಯಿಷ್ಯಸಿ

॥ ೧೨ ॥

ಏವಮಸ್ತಿಸ್ತ್ಯಥೋಕ್ತಾ ಸಾ ತತ್ತೋವಾಸ ಸುಖಂ ತದಾ ।

ತತಃ ಕಾಲೇನ ಸಾ ಪುತ್ರಂ ಜನಯಾಮಾಸ ಭಾಮಿನೀ

॥ ೧೩ ॥

ದಶಾಸ್ಯಂ ವಿಂಶತಿಭುಜಮೇಕದೇಹಂ ಮಹಾಬಲಂ ।

ನಾಮ ತಸ್ಯ ಪಿತಾ ಚಕ್ರೇ ದಶಗ್ರೀವೇತಿ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್

॥ ೧೪ ॥

೧೧ ಬಲು ಚೆಲುವೆಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಸುಂದರಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಶ್ರವಸನಿಂದನು — ಎಲೆ ಹುಡುಗಿ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ?

೧೨ ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯು ತುಂಬಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಆದರೆ ನನ್ನ ಒಳಗೆ ನೀನು ಬಂದಿರುವ ಮುಹೂರ್ತವು ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾದುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ನನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗನು ತ್ರಿಲೋಕಭೀಕರನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವನು

೧೩. ಈ ರೀತಿ ವಿಶ್ರವಸನು ನುಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೈಕಸಿಯು, ತನ್ನನ್ನು ಈ ಮುನಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಸಾಕೆಂದು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ, ಸ್ವಾಮಿ! ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಎದುರಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಕೈಕಸಿಯು ಮುಷಿಯೊಡನೆ ಬೇಕಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನನು ಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಕೈಕಸಿಯು ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಪ್ರಸುವಿಸಿದಳು.

೧೪. ಆಗ ಕೈಕಸಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿತ್ತು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಹತ್ತು ತಲೆ, ಇಪ್ಪತ್ತು ತೋಳು, ಕತ್ತಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದೇ

ತತೋ ದ್ವಿತೀಯಂ ತನಯಂ ಮಹಾಕಾಯಂ ಸುಷಾವ ಸಾ ।

ಕುಂಭಕರ್ಣೇತಿ ತಸ್ಯಾಪಿ ನಾನು ಚಕ್ರೇ ತದಾ ಪಿತಾ

॥ ೧೫ ॥

ತತ್ರ ಶೂರ್ಪಣಖಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಜನಯಾಮಾಸ ಸಾ ತದಾ ।

ತತಃ ಕದಾಚಿತ್ಸಾ ಪುತ್ರಂ ಕೇಕಸೀ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಬ್ರವೀತ್

॥ ೧೬ ॥

ದರ್ಶಯಂತೀ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ಸನ್ನಿಡೇನ ಪರಂತಪ ।

ವಶ್ಯ ಸ್ವೀಯಾಗ್ರಜಸ್ಯಾಸ್ಯ ಶ್ರಿಯಂ ಭ್ರಾತುರ್ದಶಾನನ

॥ ೧೭ ॥

ಸ ತ್ವಂ ಯತ್ನಮುಭಾಸ್ಥಾಯ ಭವ ನೈಶ್ರವಣೋಪಮಃ ।

ಏವಮುಕ್ತಸ್ತು ಗೋಕರ್ಣಂ ಪ್ರಯಯಾ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ

॥ ೧೮ ॥

ವೇದ ಅವರೆ ಆ ಮಗುವು ಬಹು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಆ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವವಸುವು ಅವರ ರಚನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಯೋಗಿಸಿ ದಶಗ್ರೀವನೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದನು

೧೫ ಈ ದಶಗ್ರೀವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಕೈಕಸಿಗ ಇನ್ನೊಂದು ಗಂಡು ಮಗುವಾಯಿತು ಅದಕ್ಕೋ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ದೇಹ, ದಪ್ಪ ಪೊಟ್ಟಿ, ಕಿವಿಗಳೇ ದೊಡ್ಡ ಗುಡಾಣದ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಎರಡನೆಯ ಮಗನಿಗೆ ವಿಶ್ವವಮುಷಿಯು ಕುಂಭಕರ್ಣನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದನು

೧೬ ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಕೈಕಸಿಯು ಹೆತ್ತಳು ಅದರ ಉಗುರು ದೊಡ್ಡಮೋರ (ಅರಮನೇ ಬಾಗಿಲದ ಮೋರ) ದಂತೆ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು ದನ್ನು ನೋಡಿ ತಂದೆಯು ತದನುರೂಪವಾಗಿ ಶೂರ್ಪನಖಿಯೆಂಬ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮವನ್ನು ಇಟ್ಟನು

೧೭-೧೮ ಮಕ್ಕಳು ದಿನೇ ದಿನೇ ದೊಡ್ಡವರಾಗುತ್ತ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾಯಿಯಾದ ಕೈಕಸಿಯು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹಿರಿಯ ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು, ಅವನ ತಲೆದಡವಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದಳು — ಮಗು ' ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ, ನೋಡಪ್ಪ ಅವನ ವಿಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನೋಡು. ಲೋಕದ ಹಣವೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ ಅವನಿಗೆ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನೆಂಬ ಹೆಸರು

ಶೀರ್ಷಪರ್ಣಾಶನಸ್ತತ್ರ ಚಕಾರ ಸುಮದತ್ತಪಃ |

ಪೂರ್ಣೇ ವರ್ಷಸಹಸ್ರೇ ತು ಶಿರಶ್ಚಿತ್ತಾ ದಶಾನನಃ

|| ೧೯ ||

ಜುಹಾವಾಗ್ನಾ ಮಹಾಭಾಗ ಏಕೈಕಂ ತಪಸಾ ಕೃತಃ |

ಗ್ರೀಷ್ಮೇ ಪಂಚತಪಾ ಭೂತ್ವಾ ವರ್ಷಾಸ್ವಾಕಾಶಶಾಯಿಕಃ

|| ೨೦ ||

ಆದ್ರವಾಸತ್ವ ಶಿಶಿರೇ ಕುಂಭಕರ್ಣೋವ್ಯತಪ್ಯತ |

ವಿಭೀಷಣಸ್ತತಃ ಕಾಲೇ ಸಸ್ಯೇ ಸಸ್ಯೇ ಫಲಾಶನಃ

|| ೨೧ ||

ಬೇರೆ ಬಂದಿದೆ ನೀನೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಂತೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿ
ಅವನ ಸರಿಸಮನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆನ್ನು ಎಂದು, ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕುಚೇರನ
ಕಡೆಗೆ ಮಗನನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳು ತಾಯಿಯ
ಬಾಯಿಯಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೊರಬೊಡನೆಯೇ ಬಹು ಚಟುವಟಿಕೆಯುಳ್ಳ ಆ
ದಶಗ್ರೀವನೂ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿಮ್ಮ! ಅದರಂತೆಯೇ ಅತೀರ್ವಾದ ಮಾಡೆಂದು ತಿಳಿಯಿಗ
ಹೇಳಿ, ಆ ಕೂಡಲೆ ತಪಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು,
ನೀನೂ ಬಾರೋ! ಹೋಗೋಣ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಹಣಗಾರ
ರಾಗೋಣ ಅಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ,
ಮಾತೃವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಮಾತನಾಡದೆ ತಪಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರ ಗೋಕರ್ಣ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ
ಅರೆನಿಮಿಷ ತಡ ಮಾಡದೆ ಹೊರಟಿಬಿಟ್ಟನು

೧೯-೨೦ ಅಲ್ಲಿ ದಶಗ್ರೀವನು ಒಣಗಿದ ತರಗಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡು
ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಈ ಮೇರೆ
ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ
ಕತ್ತರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ
ಕೃಶನಾದ ಆ ರಾವಣನು ಬಿಸಿಲುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ವರ್ಷ
ಮಿತುವಿನಲ್ಲಿ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು

೨೧ ದಶಗ್ರೀವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಕುಂಭಕರ್ಣನೂ ಸಹ ಅಣ್ಣನ
ಮಾದರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಒದ್ದೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಪಸ್ಸು
ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು ಕೈಕನೆಯ ಕಿರೀಮಗ ವಿಭೀಷಣನೂ ಈ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಜತೆ
ಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಫಲಾಶಾರಮಾಡುತ್ತಾ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು

ಪರಿಚರ್ಯಾಂ ತದಾ ತೇಷಾಂ ಚಕ್ರೇ ಶೂರ್ಪಣಖಾ ಸ್ವಸಾ ।

ದಶವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಂತೇ ತದಾ ಕಾಲೇ ದಶಾನನಃ ॥ ೨೨ ॥

ದಶಮಂ ನುಸ್ತಕಂ ವಹ್ಯೌ ಜುಹೂಷತಿ ಯದಾ ಪ್ರಭೋ ।

ತತಸ್ತಂ ದೇಶಮಾಗನ್ಯು ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೨೩ ॥

॥ ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ ॥

ವರಂ ವರಯ ಭದ್ರಂತೇ ವರಿತುಷ್ಠೋಸ್ಥಿ ಪುತ್ರಕ ।

ತಪಸಾ ತೇ ಸುತಪ್ತೇನ ಸತ್ತ್ವೇನ ವಿಪುಲೇನ ಚ ॥ ೨೪ ॥

೨೨ ಶೂರ್ಪನಖಿಯು ತನ್ನ ಸಹೋದರರು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಟೊಡನೆ ತಾನೂ ಸಹ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಅವರೊಡನೆ ಓಡಿ ಬುದುಬಿಟ್ಟಳು ಗೋಕರ್ಣದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ಇವಳು ನೇವೆಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು ಹೀಗೆಯೇ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು

೨೩ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದವರಿಗೆ ದಶಗ್ರೀವನು ಒಂಭತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹೋಮಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ತಲೆಯನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಆಹುತಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಕತ್ತಿನ ಬಳಿಗೆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನು ವೇಗವಾಗಿ ಬಂದು ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತನು. ಆ ಕೈಯ ಕೂಸನ್ನು ಕುರಿತು, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಂತೆಂದನು

೨೪ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ -- ಎಲೋ ಮಗು! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ನಿನ್ನ ಬಹುಕಾಲದ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಬಹು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ನಾನು, ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿಕೊ

|| ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ||

ದೇವಾದೀನಿ ಸ ಭೂತಾನಿ ಕೀರ್ತಯಾಮಾಸ ರಾಕ್ಷಸಃ |
ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವಾನಿಶೇಷೇಣ ನರ್ಜಯಿತ್ವಾ ತು ಮಾನುಷಂ || ೨೫ ||

ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ತೇಭ್ಯೋಽವಧ್ಯತ್ವಂ ವರಯಾಮಾಸ ಭೂಮಿಪ |
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯನಿಷಯಂ ಚೈವ ತಚ್ಚ ತಸ್ಯ ದದೌ ಪ್ರಭುಃ || ೨೬ ||

ಛಂದಯಿತ್ವಾ ವರೇಣ್ಯಾಥ ದಶಗ್ರೀವಂ ನಿಶಾಚರಂ |
ನ್ಯಸ್ತ್ವಾ ಸರಸ್ವತೀಂ ವಕ್ತ್ರೇ ಕುಂಭಕರ್ಣಂ ಸ ರಾಕ್ಷಸಂ || ೨೭ ||

೨೫ ನಾಡಾಯನ ಮುನಿಗಳು ಶೈಲಾಪನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ --ಅಯ್ಯಾ! ಗಂಧರ್ವರಾಜ! ಅಡ್ಡಜ್ಞಾನವಿಡದೆ ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಯ್ಯಾ ದಶಗ್ರೀವನು ತನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದು ಸಿಂಹದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು, ದೇವತೆಗಳನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ಎಂಭತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಜೀವ ರಾಗಿಗಳ ಹಸರನ್ನೂ ಒಂದೂ ಬಿಡದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಂದ ರಿಂದಲೂ ತನಗೆ ಮರಣವಾಗದಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದು ಕಡೆಗೆ ಮನುಷ್ಯಜೀವಿಯ ಹಸರನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟನು ಅಥವಾ ಹುಲುಮನುಜರಿಂದೇ ನಾಡೀತಂಜ ತುಚ್ಛಭಾವನೆಯಿಂದ ಎಟ್ಟರೂ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಮನುಷ್ಯ ರೆಂದರ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಆದೊಂದು ತಿನ್ನುವ ತಿಂಡಿಯೆಂದೂ ಭಾವನೆ

೨೬ ಸರಿ! ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿನ್ನೇನು ಕೆಲಸ? ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದರ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಅವನ ಕೆಲಸ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು ದಶಗ್ರೀವನಿಗೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಅವಧ್ಯತನನ್ನೂ, ಮೂರು ಲೋಕದ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟೇಬಿಟ್ಟನು.

೨೭ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದಶಗ್ರೀವನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಸಿದ ಬಳಿಕ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಅದೇ ಮೇರೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ವರೇಣಭಂದಯಾಮಾಸ ತದಾಗತ್ಯ ವಿಭೀಷಣಂ ।

ಸ ವನ್ರೇ ನಿತ್ಯಕಾಲಂ ತು ಮತಿಂ ಧರ್ಮೇ ಸನಾತನೀಂ ॥ ೨೮ ॥

ತೇನ ತಸ್ಯ ತದಾ ತುಷ್ಟಸ್ತಮರತ್ನಂ ದದೌ ಪ್ರಭುಃ ।

ವರೇಣಚ್ಛಂದಯಿತ್ವಾ ತಾನ್ಪ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಭವನಂ ಗತಃ ॥ ೨೯ ॥

ವರಲಬ್ಧಂ ದಶಗ್ರೀವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ರಕ್ಷೋ ಗಣಸ್ತದಾ ।

ಪಾತಾಲಾತ್ಮು ವಿನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಮಹಾರಾಜ್ಯೇ ಭೃಷೇಚಯುತಃ ॥ ೩೦ ॥

ಸ ತು ರಾಜ್ಯಂ ತದಾ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।

ಕುಬೇರಾಯ ತದಾ ದೂತಂ ಪ್ರಹಸ್ತಂ ನಾಮ ನಾನುತಃ ॥ ೩೧ ॥

೨೮-೨೯ ಆ ಬಳಿಕ ಪರಮವೈಷ್ಣವನಾದ ವಿಭೀಷಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಅವನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಯಾನಾಗಲೂ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನಿಗೆ ಅಮರತ್ವವನ್ನೂ ಚರಜೀವಿತ್ವವನ್ನೂ ಸಹ ಕರುಣಿಸಿದವನಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮೂರು ಮಂದಿ ಸಹೋದರರಿಗೂ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು

೩೦ ದಶಗ್ರೀವನು ವರಪಡೆದ ಸಂಗತಿಯು ಆ ಕೂಡಲೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಹೋಯಿತು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಪರಮಸಂತೋಷಯುಕ್ತರಾಗಿ ಆ ಪಾತಾಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ರಾತ್ರಿಂಚರನಿಗೆ ಮಹಾರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿದನು

೩೧ ಈ ಮೇರೆ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆ ದಶಗ್ರೀವನು ಕುಬೇರನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ (ಲಂಕೆಗೆ) ಪ್ರಹಸ್ತನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯೊಡನೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ದೌತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದನು

ರಾಕ್ಷಸಾನಾಮಧೀವಾಸೋ ಲಂಕೇಯಂ ನಿರ್ಮಿತಾ ಪುರಾ |

ತಾಂ ತ್ಯಜಸ್ವ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷ ಸಾನ್ನಿವ ನುನು ನೂ ಚಿರಂ || ೩೨ ||

ಪ್ರಹಸ್ತವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಮಹಾಮತಿಃ |

ದಶಗ್ರೀವಂ ವರೋನ್ಮತ್ತಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತತ್ಯಾಜ ತಾಂ ಪುರೀಂ || ೩೩ ||

ಕೃಲಾಸಂ ಪರ್ವತಂ ಗತ್ವಾ ತದಾ ಚಕ್ರೇ ಪುರೀಂ ಶುಭಾಂ |

ಅಲಕಾಂ ನಾನು ರಾಜೇಂದ್ರ ಯತ್ರಾಸ್ತೇ ಸ ಸುಖೇ ಸದಾ || ೩೪ ||

ದಶಗ್ರೀವೋ ಮಹಾರಾಜ ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಂ ತಥಾ |

ಚಕ್ರೇ ಲಂಕಾಮಥಾಸಾದ್ಯ ವರದಾನಾತ್ಸಯಂಭುನಃ || ೩೫ ||

೩೨ ಪ್ರಹಸ್ತನು ಲಂಕಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಬೇರನ ಸಂಗಡ ದಶಗ್ರೀವನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು ---ಎಲೋ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷ! ನೀನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿರುವ ರಾಕ್ಷಸರ ವಾಸಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿನಿಂದ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗಬೇಕು

೩೩ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಹಸ್ತನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಯಾದ ಕುಬೇರನು, ದಶಗ್ರೀವನು ಬ್ರಹ್ಮನ ವರಬಲದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದವನಾಗಿ, ಲಂಕಾನಗರವನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಹೊರಟನು.

೩೪ ಲಂಕಾನಗರಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕುಬೇರನು ಕೃಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು ಅದಕ್ಕೆ ಅಲಕಾ ಪಟ್ಟಣವೆಂದು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ

೩೫ ಎಲೈ ಶೈಲಾಸಮಹಾರಾಜನೇ! ಕೇಳ, ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಿಯಾದ ದಶಗ್ರೀವನು, ಬ್ರಹ್ಮನ ವರದಾನ ಬಲದಿಂದ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು

ಮಂಡೋದರೀ ನಾಮ ಭಾರ್ಯಾಂ ತದಾ ಲೇಭೇ ಮಯೂತ್ಮಜಾಂ ।

ತಸ್ಯಾಂ ಸ ಜನಯಾಮಾಸ ಮೇಘಾನಾದಂ ತಥಾ ಸುತಂ ॥ ೩೬ ॥

ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಿಾ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಂಟಕಃ ।

ನಿಹತಃ ಸ ತು ಕಾಲೇನ ವಿಷ್ಣುನಾ ಸರರೂಪಿಣಾ ॥ ೩೭ ॥

ರಾಘವೇಣ ಮಹಾರಾಜ ರಾಮೇಣಾಕ್ಷಿವ್ಯಕರ್ಮಣಾ ।

ಲಂಕಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷಃ ಕೈಲಾಸೇ ಸರ್ವತೋತ್ತಮೇ ॥ ೩೮ ॥

ಅದ್ವ್ಯಾಪಿ ಪಾಲಯನ್ಮಾಸ್ತೇ ರಾಜ್ಯಂ ನಿಹತಕಂಟಕಂ ।

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ದೇಶಮಿಮಂ ಸ್ವಯಂ ।

ಹಿಸುವಂತಮುಧಾಸಾದ್ಯ ವಸ ವೈಶ್ರವಣೋವನಃ ॥ ೩೯ ॥

೩೬ ದೇವಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ಮಯನು ಈ ದಶಗ್ರೀವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಧೂರತನವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕುರಮಾನವಭರಿತನಾಗಿ ಪರಮಸುಂದರಿಯಾದ ತನ್ನ ಮಗಳು ಮಂಡೋದರಿಯನ್ನು ಅನವಿಗಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು ಮದುವೆ ಯಾದ ಮೇಲೆ ಮಂಡೋದರಿಯ ಮೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಘನಾದನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು

೩೭ ಶ್ರೀಲಾಷ್ ! ಈ ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳು ಈ ಮೇರೆ ದಶಗ್ರೀವನು ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕಂಟಕನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಿ (ರಾಮ) ನಿಂದ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೇ ?

೩೮. ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಕುಬೇರನು ಆ ಲಂಕೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮನಿರತ ನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಯಾರ ತಂಟೆಗೂ ಹೋಗದೆ ಅಲಂಕಾರಗರಿಯನ್ನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತ ದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶತ್ರುಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಖ ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಲಾದರೂ ನೀನು ಈ ಮನುಷ್ಯರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭರತನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಬೇರನಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡು

ತಸ್ಮಾನ್ನ ಕಾರ್ಯಂ ಭರತೇನ ವೈರಂ
ಮಹಾಬಲಾಸ್ತ್ರಾರಘವಃ ಪ್ರತೀತಾಃ ।
ಪ್ರಸೀದ ಜೀವಂತು ಸುಪುತ್ರಪೌತ್ರಾಃ
ಪುತ್ರಾಸ್ತವೇಮೇ ತುಹಿನಾದ್ರಿಸಂಸ್ಥಾಃ

॥ ೪೦ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ರಾವಣವರಪ್ರಾಪ್ತಿವರ್ಣನೋನಾಮು
ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

೪೦ ಶೈಲಾಪ ! ಭರತನ ಮೇಲೆ ಹಗೆತನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ ರಘು
ವಂಶೋತ್ಪನ್ನರಾದ ರಾಜರು ಸಾಮಾನ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾ
ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು ನಾನಾಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಕುಶಲರು ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತನಾಗು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕ
ಳಾದ ಈ ಗಂಧರ್ವರ ಗುಂಪನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಡ ಪುತ್ರಪೌತ್ರರಿಂದೊಡಗೂಡಿ
ದವರಾಗಿ ಈ ಗಂಧರ್ವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ
ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಲಿ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರ
ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ರಾವಣ ವರಪ್ರಾಪ್ತಿ ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಂಧೇಃ

॥ ಏಕವಿಂಶತ್ಪುತ್ರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಶೈಲಾಪ ಉವಾಚ ॥

ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ತಸ್ಯ ದಶಗ್ರೀವಸ್ಯ ರಕ್ಷಸಃ ।

ತ್ರಿಲೋಕವಿಜಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತತ್ರ ಮೇ ಸಂಶಯೋ ಮಹಾರ್ ॥ ೧ ॥

॥ ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ॥

ನರಪ್ರದಾನಾತ್ಪಂಮತ್ತೋ ದಶಗ್ರೀವೋ ನಿಶಾಚರಃ ।

ದೇವಗಂಧರ್ವದೈತ್ಯಾನಾಂ ನಾಗೇಂದ್ರೋರಗರಕ್ಷಸಾಂ ॥ ೨ ॥

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಶೈಲಾಪನು ನಾಡಾಯನ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ — ಅಯ್ಯಾ, ನಾಡಾಯನನೇ! ಆ ರಾವಣನು ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಯಷ್ಟೆ? ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿದೆಯಾದುದರಿಂದ ಅವನು ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ನನಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು

೨ ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲಾಪನಿಗೆ ರಾವಣದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ — ಬ್ರಹ್ಮನ ವರದಾನದಿಂದ ಮದಿಸಿದ ಆ ರಾವಣನು ಮೊದಲು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಗಂಧರ್ವ ದೈತ್ಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲೂ, ಪಾತಾಲಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಳಿಕ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗೇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದ ಅಮೂಲ್ಯರತ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಭರ್ತಿಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು

ಆಕ್ರಮ್ಯಾಕ್ರಮ್ಯ ರತ್ನಾನಿ ಸ ಜಹಾರ ತದಾ ಬಲಾತ್ |

ಸತ್ತ್ವಶ್ಚ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತದಾ ದುಹಿತರಃ ಶುಭಾಃ

|| ೩ ||

ನರೇಂದ್ರಾ ಧರ್ಮಸಂಸಕ್ತಾನ್ಭ್ರಾತೃಣಾಂಶ್ಚ ಜಿಘಾಂಸತಿ |

ಅಯೋಧ್ಯಾವಾಸಿನಂ ವೀರಮನರಣ್ಯಂ ಚ ಜಘ್ನಿರ್ವಾ

|| ೪ ||

ಸಂಗ್ರಾಮೇ ನಿಹತಸ್ತೇನ ದಶಗ್ರೀವಂ ಸ ರಪ್ತರ್ವಾ |

ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯತಿ ಕುಲೇ ನೀಚ ಪುರುಷೋ ಮಮಾ ವೀರೈರ್ವಾ

|| ೫ ||

ಯಸ್ತವಾದಾಸ್ಯತಿ ಪ್ರಾಣಾನ್ಸಮರೇ ಸಮರಪ್ರಿಯ |

ಯುಯುಧೇ ಚ ತಥಾ ರಾಜ್ಞಾ ಮಾಂಧಾತ್ರಾ ರಣಶಾಲಿನಾ

|| ೬ ||

೩-೪ ಆ ಬಳಿಕ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನೂ ಒಳ್ಳೇ ರೂಪವತಿಯರಾದ ಅವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಎದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡನು. ಆಮೇಲೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾದ ರಾಜರನ್ನೂ ಧರ್ಮ ನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಹಿಂಸೆಮಾಡಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಯೋಧ್ಯಾಸಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೆ ಅನರಣ್ಯ ರಾಜನನ್ನು ಇವನು ಕೊಂದು ಬಿಟ್ಟನು.

೫ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಆ ರಾಜನು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ರಾವಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು ಎಲೋ ನೀಚ! ನನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಒಬ್ಬ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಗಳನ್ನು ಹೀರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ಶಪಿಸಿದನು ಶೈಲಾಸ! ಇದು ರಾವಣನಿಗೆ ದೂರತ ಮೊದಲನೆಯ ಶಾಪವಯ್ಯು!

೬-೭ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಕೇಳುತ್ತಾ ಬಾ! ರಣಚಂಡಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮಾಂಧಾತ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಡನೆ ಈ ರಾವಣನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದಕ್ಕುವಕ್ರಮ ಸಿದ್ಧನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ್ಷಿಯಾದ ನಾರದನು ರಾವಣನನ್ನು ತಡೆದು ಆ

ತತ್ಪ್ರೇನಂ ನಾರಯಾಮಾಸ ನಾರದೋ ಮುನಿಸತ್ತಮಃ ।

ಮಯೂರಸ್ಯ ತತೋ ಯಜ್ಞೇ ಭಕ್ಷಯಾಮಾಸ ವೈ ದ್ವಿಜಾಃ ॥ ೭ ॥

ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯೂರರೂಪೇಣ ತಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞಾದಪಾಕ್ರಮತ್ ।

ಮಯೂರಸ್ಯ ವರಂ ಪ್ರಾದಾನ್ಮೇಘೇ ವರ್ಷತಿ ಸರ್ವದಾ ॥ ೮ ॥

ಗಮಿಷ್ಯಸ್ಯ ತುಲಾಂ ಪ್ರೀತಿಂ ಮಮ ನೇತ್ರಗಣಾಕೃತಿಂ ।

ಧಾರಯಿಷ್ಯಸಿ ಲೋಕೇಷಿಸ್ಮಿನ್ಮಲಾವಂ ಸುಮನೋಹರಂ ॥ ೯ ॥

ಕೃಕಲಾಸಸ್ಯ ರೂಪೇಣ ಧನಾಧ್ಯಕ್ಷೋವ್ಯಪಾಕ್ರಮತ್ ।

ವರ್ಣಂ ತಸ್ಯ ಸುವರ್ಣಭಂ ಸದ್ರವ್ಯಂ ಚ ತಥಾ ಶಿಃ ॥ ೧೦ ॥

ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ರಾವಣನು ಮರುತ್ತ (ಮಯೂರ) ರಾಜನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದುಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು

೮ ಈ ರೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲರನ್ನೂ ತಿಂದು ತೇಗಿದ ಈ ರಾವಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾವಿಧ ವ್ಯಗ್ರಹ ರೂಪಗಳಂ ಧರಿಸಿ ಆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು ಮೊದಲು ಇಂದ್ರನು ನವಿಲಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು ತಾನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನವಿಲಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನವಿಲುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು

೯ ಆ ವರವೇನೆಂದರೆ — ಓ ನವಿಲುಗಳರಾ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮೇಘೋದಯವಾಗಿ ಮಳೆಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಕೆದರಿ (ಬಿಚ್ಚಿ) ಕೊಂಡು ಕುಣಿಯಿರಿ ನಿಮ್ಮ (ನವಿಲು) ಗರಿಗಳಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿರಲಿ ನಿಮ್ಮ ಗರಿಗಳು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಲಿ ಇದೇ ಇಂದ್ರನ ವರ

೧೦ ಇಂದ್ರನ ಹಿಂದೆ ಕುದೇರನು ಹೆಂಟೇಗೊದ್ದವಾಗಿ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೊರಟನು ತಾನು ಆ ರೂಪವನ್ನು ಆಗ್ಗೆ ಧರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಟೇಗೊದ್ದದ ಮೈ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣವಾಗಿರಲೆಂದೂ, ಅದರ ತಲೆಯೂ ಸಹ ಅದೇ ಮೇರೆ ಕಾಂಚನ ಸದೃಶವಾಗಿರಲೆಂದೂ ವರಪ್ರದಾನಮಾಡಿದನು

ಪ್ರಾದಾದ್ವೈಯಮನೋಯಾತ್ಮಾ ರಾಜರಾಜೇನ ವಾನನ |

ವರುಣಶ್ಚ ತದಾ ರಾಜನ್ದ್ರಂಸರೂಪೇಣ ನಿರ್ಗತಃ

|| ೧೧ ||

ಹಂಸಸ್ಯ ಚ ವರಂ ಪ್ರಾದಾತ್ತೋಯೇ ರತಿಮನಾಪ್ಸ್ಯಸಿ |

ವರ್ಣತಶ್ಚಂದ್ರಶ್ಚಾಭೋ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ತಥೈವ ಚ

|| ೧೨ ||

ಯನೋ ವಾಯಸರೂಪೇಣ ತಸ್ಮಾದ್ಯಜ್ಞಾದಸಾಕ್ರಮತ್ |

ನಾಯಸಸ್ಯ ವರಂ ಪ್ರಾದಾದಮರತ್ನಂ ವಿನಂ ವಧಾತ್

|| ೧೩ ||

ಯುಷ್ಮದ್ವತ್ತೇನ ಚಾನ್ನೇನ ಘೋರಾ ಮದ್ವಿಷಯೇ ಸ್ಥಿತಾಃ |

ಪರಾಂ ತೃಪ್ತಿಂ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ತದಾ ಪುಣ್ಯೇನ ಯೋಕ್ಷ್ಯಸೇ

|| ೧೪ ||

೧೧-೧೨ ಕುಬೇರನು ಹೆಂಟೇಗೊದ್ದದ ಆಕಾರದಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ಅವನ ಜತೆಯನ್ನೇ ಕಾದಿದ್ದ ವರುಣನು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಆಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಟನು ಆದಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನು ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಇಂತು ವರಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಎಲೈ ಹಂಸಗಳರಾ, ನನ್ನಲ್ಲಿ (ನೀರಿನಲ್ಲಿ) ನೀವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸುಖವಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮೈಬಣ್ಣವು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ (ಬಿಳುಪಾಗಿ) ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಲಿರಲಿ

೧೩. ಮರುತ್ತರಾಜನ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಿಂದ ಯಮಧರ್ಮರಾಜನು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಕಾಗೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ, ಎಲೈ ಕಾಗೆಗಳೇ! ನಿಮ್ಮನ್ನಾರೂ ಕೊಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನೀವು ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿಯೇ ಇರಿ, ಎಂದು ವರಕೊಟ್ಟನು (ಅಮರದಲ್ಲಿ ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಚಿರಜೀವಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿದೆ.)

೧೪ ಮತ್ತು ಕಾಗೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯಮನು ಹೇಳುವನು — ನನಗೋಸ್ಕರ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅಂಥವನು ನಿಮಗೇ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಲಿ ನೀವು ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದಾದರೆ ನಾನು ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ವರವನ್ನೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೂ ಆ ಪುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಬರಲಿ

ವಕ್ಷ್ಯಧ್ವಂ ಬಲಿದಾತ್ಮಣಾಂ ದಿಗ್ವಿಲಾಸಗತಚೇಷ್ಟಿತ್ಯೈಃ |

ಶುಭಾಶುಭಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ತತ್ರಾತಿಥ್ಯಂ ಭವಿಸ್ಯತಿ

|| ೧೫ ||

ವಜ್ರತುಂಡಾಶ್ಚ ಯೇ ಕಾಕಾ ಘೋರಾಮದ್ವಿಷಯೇ ಸ್ಥಿತಾಃ |

ಬಲಿಪಿಂಡಾಶ್ಚ ದಾತ್ಮಣಾಂ ಭವಿಸ್ಯಂತಿ ತತಃ ಶಿವಂ

|| ೧೬ ||

ಮರುತ್ತಯಚ್ಛೇ ವಿತ್ರಾಸಂ ಜನಯಿತ್ವಾ ದಿನೌಕಸಾಂ |

ಬಭ್ರಾಮ ವಸುಧಾಂ ರಾಜಾ ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ಪ್ರತಾಪನಾ

|| ೧೭ ||

ದದರ್ಶ ಸ ತದಾ ಕನ್ಯಾಂ ತಪಸ್ಯಂತೀಂ ಮದತ್ತವಃ |

ರೂಪೇಣಾಪ್ರತಿಮಾಂ ಲೋಕೇ ಯೌವನೇ ಪ್ರಥಮೇ ಸ್ಥಿತಾಂ

|| ೧೮ ||

೧೫ ನಿಮಗೆ (ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ) ಬಲಿರೂಪವಾಗಿ (ಕಾಕಬಲಿ) ಹುಕಿವ ಅನ್ನ ದಿಂದ ನೀವು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬಲಿಯನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಿ — ಎಲೈ ಮನುಷ್ಯರಿರಾ, ನೀವು ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನವನ್ನು ನಾವು ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ನೀವು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡುವಿರೋ ಅವರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯಮಾಡಿಸುತ್ತೇ ವೆಂದು ಹೇಳಿರಿ

೧೬ ಮತ್ತು ಯಮನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ನನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಯುಧ ದಂತೆ ಕೊಕ್ಕುಳ್ಳ ಕಾಗೆಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಇವೆ ಆ ಕಾಕರಾಜರು ಬಲಿ (ಶ್ರಾದ್ಧ) ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಾಕುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮಂಗಳಪರಂಪರೆಗಳ ನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ

೧೭ ಶೈಲೂಷರಾಜ! ಕೇಳು ಮೇಲೆ ಬರದಂತೆ ಮರುತ್ತರಾಜನ ಯುದ್ಧ ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಸ ರಾವಣನಿಗೆ ಹೆದರಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರೂಪ ಗಳನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಆ ಸ್ವತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸರಾಜನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿದನು

೧೮ ಭೂಮಂಡಲ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು, ಆಗ ತಾನೇ ಪ್ರಾಯ ದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಬ್ಬಳು ಅಸ್ತರಿತ ಮಂದಿರಿಯಾದ ಹುಡುಗಿಯು ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದನು

ದಶಗ್ರೀವಃ ಸ ಪಪ್ರಚ್ಛ ತಾಂ ಕನ್ಯಾಂ ಲೋಕಸುಂದರಿಣಿ ।
ಕಾತ್ವಂ ಕಿಮರ್ಥಂ ಸುಶ್ರೋಣಿ ಚಾಸ್ಥಿತಾ ಯೌವನೇ ತಪಃ ॥ ೧೯ ॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ತಸ್ಯ ತು ಸಾ ಕನ್ಯಾ ಸತ್ಯಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಬೃಹಸ್ಪತಿಸುತೋ ವಿದ್ವಾನ್ನಿತಾ ಮಮ ಕುಶಧ್ವಜಃ ॥ ೨೦ ॥

ನೇದಾಭ್ಯಾಸಪ್ರವೃತ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಹಂ ನೃಪಬಾಂಧವ ।
ಸುತಾಪರಾ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ತತ್ಪತ್ನಾಂ ವಿದಿತಾ ತಥಾ ॥ ೨೧ ॥

ನಾಮ್ನಾ ನೇದವತೀತ್ಯೇವಂ ಖ್ಯಾತಾ ಲೋಕೇಷು ರಾಕ್ಷಸ ।
ವಿಷ್ಣೋರ್ಮರ್ಯೇಯಂ ದಾತವ್ಯಾ ತಸ್ಯಾಸೀನ್ನೇ ಪಿತುರ್ಮತಿಃ ॥ ೨೨ ॥

೧೯ ಆ ರಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ರಾವಣನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದುದೇನೆಂದರೆ
ಓ ಮನಮೋಹಿನಿಯಾದ ಮಾನಿನಿಯೇ, ಒಳ್ಳೇ ಯೌವನ ಸುಪನ್ನಳಾದ ನೀನು
ಯಾರು? ಈ ಭೋಗಾರ್ಹವಾದ ಈ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ
ಘೋರ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವಿ?

೨೦-೨೧ ರಾವಣನು ಹೇಳಿದ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ
ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವನೊಡನೆ ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಳು. ನಾನು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ
ಮಗನಾದ ಕುಶಧ್ವಜನ ಮಗಳು. ನನ್ನ ತಂದೆ ವೇದಾಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ
ತಾಯಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಸುವಿಸಿದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ವೇದವತಿಯೆಂದು ತಾಯಿ
ತಂದೆಗಳು ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದರು. ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ತಂದೆಯು ವೇದವಾಕ್ಯ
ಗಳಿಂದಲೂ ವೇದ್ಯನಲ್ಲದ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು, ಮದುವೆ
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದನು.

೨೨ ಈ ಮೇರೆ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಶಂಭು
ವೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ತನಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡೆಂದು ಕೇಳಲು,
ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ಶಂಭುವು
ಮಹತ್ತರವಾದ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು
ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು.

ಮನ್ಯಾಚನ- ನಿರಸ್ತೇನ ದೈತ್ಯನಾಥೇನ ಶಂಭುನಾ ।

ಹಿತಾ ಮನು ಹತೋ ರಾತ್ರೌ ತಮಾಲಿಂಗ್ಯ ವಿಭಾವಸುಂ

॥ ೨೩ ॥

ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಜನಯಿತ್ರೇ ಮೇ ಯಥಾಹಂ ವಿಧೃತಾ ಚಿರಂ ।

ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಸ್ಯ ಪಿತುಃ ಕಾಮಂ ಸ್ಯಾಹಂ ಸತ್ಯಮಭೀಪ್ಸ್ಯತೀ

॥ ೨೪ ॥

ಆರಾಧಯಾಮಿ ತಪಸಾ ಪತ್ಯರ್ಥಂ ಮಧುಸೂದನಂ ।

ತತಸ್ತಾನುಬ್ರವೀದ್ರಕ್ಷೋ ಮಾ ತ್ವಂ ಕ್ಲೇಶೇ ಮತಿಂ ಕೃಥಾಃ

॥ ೨೫ ॥

ಭವಸ್ತು ಮೇ ವರಾರೋಹೇ ಭಾರ್ಯಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸುಂದರಿ ।

ರೂಪಸ್ಯ ವಯಸಶ್ಚೈವ ನಾನುರೂಪಂ ತಪಸ್ತವ

॥ ೨೬ ॥

ತ್ವಾಂ ಕೃತ್ವೋಪರತೋ ಮನ್ಯೇ ರೂಪಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ ವಿಶ್ವಕೃತ್ ।

ನ ಹಿ ರೂಪೋಪಮಾ ತ್ವನ್ಯಾ ತಥಾಸ್ತಿ ಸದೃಶೀ ಯತಃ

॥ ೨೭ ॥

೨೩ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಮೃತವಾಗಲು ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಸಹ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಚಿತಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಸಹಗಮನವಿಧಿಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದಳು

೨೪-೨೫ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ತಂದತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಪರಲೋಕಗತರಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಆ ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಇದೇ ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವೆಂದು ವೇದವತಿಯು ರಾವಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು

೨೬ ವೇದವತಿಯು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾವಣನಿಂತೆಂದನು — ಎಲೆ ಹುಡುಗಿ! ನೀನು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ದೇಹವನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಕ್ಲೇಶವನ್ನೇಕೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ನೀನು ತ್ರಿಲೋಕಸುಂದರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ರೂಪಯೌವನವೂ ತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು

೨೭. ನಿನ್ನಂತಹ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಇದುವರಿಗೆ ನಾನು ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಾರದೆಂದು ವಿಶ್ವಾಂತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ

ಸಂಪೂರ್ಣಾಕಾಂತಿನುತ್ಸಾನ್ಯಂ ವದನಂ ತೇ ವರಾನನೇ ।

ಸಕಲಂಕೇನ ಚಂದ್ರೇಣ ಕಥಮೌಪಮ್ಯಮರ್ಹತಿ

॥ ೨೮ ॥

ಭವ ಭೂಷಣಜಾತಾನಾಂ ಭೂಷಣಂ ತ್ವಂ ಶುಚಿಸ್ಥಿತೇ ।

ವ್ಯಣೇಷ್ವಂ ಮಾಂ ವರಾರೋಹೇ ಪತಿತ್ವೇ ವರವರ್ಣಿನಿ

॥ ೨೯ ॥

ಆಕ್ರಮ್ಯಾಕ್ರಮ್ಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಪ್ರಧಾನಾ ಯಾ ಮಯಾ ಹೃತಾಃ ।

ಸ್ತ್ರಿಯಃ ಕುರುಷ್ವ ಸರ್ವಾಸಾಂ ತಾಸಾಂ ಸ್ವಾಮ್ಯಮನಿದಿತೇ

॥ ೩೦ ॥

ಜಟಾಮಾಲಾಜಿನಧರೀ ತ್ವಮೇವಂ ರತಿವರ್ಧಿನೀ ।

ನ ಜಾನೇ ಮಂಡನಾಂ ಸ್ರಾಪ್ಯ ಕಥಂ ಭೀರು ಭವಿಷ್ಯಸಿ

॥ ೩೧ ॥

೨೮ ಎಲೌ ಚಂದ್ರಮುಖಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಮೋಡಕಲಾ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಮುಖಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಳಂಕ ಸಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರನು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಸಮನಾದಾನು ?

೨೯. ಎಲೌ ಮಂದಹಾಸಿನಿಯೆ! ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವು ರಾಶಿರಾಶಿ ಒಡನೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಷಣವುಳ್ಳದಾಗಿದೆ. ಎಲೌ, ಮತ್ತಕಾಶಿನಿಯೇ, ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ವರಿಸು.

೩೦ ನಾನು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸುಂದರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು ತಂದು ನನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೀನೆ ನೀನು ಅವರಿಗಿಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ

೩೧ ನಿನ್ನ ಜಟಿಗಳೇನು? ಹಾರಗಳೇನು? ವ್ಯಗಚರ್ಮಗಳೇನು ? ಇವೆಲ್ಲವೂ ರತಿವರ್ಧಿನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ ಇಂತಹ ಪರಮಸುಂದರಿಯಾದ ನೀನು ಹೀಗೆಕೆ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯೋ ನಾನು ಬೇರೆ ಕಾಣೆನು

ರೂಪೇಣ ವಯಸಾ ಲಕ್ಷಣೈಶ್ಚ ತದೈವ ಗುಣಸಂಪದಾ |
ವಿಕ್ರಮೇ ಮೇ ವರಾರೋಹೇ ನ ಸಮೋ ಹಿ ಜನಾರ್ದನಃ || ೩೨ ||

ಜನ್ಮ ತಸ್ಯ ನ ಜಾನಂತಿ ವರೇಭ್ಯೋ ಯೇ ಪರೇ ಜನಾಃ |
ತೇನ ತ್ವಮಕುಲೀನೇನ ಕಿಂಕರಿಷ್ಯಸಿ ಸುಂದರಿ || ೩೩ ||

ಅನಿಂದ್ರಂ ಲೋಕಮಿಚ್ಛಂತೀ ಸುರಾಣಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ |
ದತಾ ಯೇನಾನುವೃತ್ತೇನ ಯೋಷಿತಾನ್ಯಾರಣಿಃ ಪುರಾ || ೩೪ ||

ಪುರಾಣಾ ಯೇ ಜಗತ್ಸ್ಮಿಸ್ತೇಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವತರಾತ್ಯ ಯೇ |
ತೇಭ್ಯೋಽಸ್ಯತಿ ಪುರಾಣಂ ತಂ ಭರ್ತಾರಂ ಕಥಮಿಚ್ಛಸಿ || ೩೫ ||

೩೨ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು ನೀನಾರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತ
ಲಿರುವಿಯೋ ಆ ಜನಾರ್ದನನು ರೂಪದಿಂದಲಾಗಲೀ, ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲಾಗಲೀ,
ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲಾಗಲೀ, ಗುಣಗಣ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲಾಗಲೀ, ಶೌರ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ನನ್ನ
ಸರಿಸಮಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬರಲಾರರು

೩೩ ಇವನು ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು, ವರಾಪ್ತರ ವಸ್ತುವನ್ನು
ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವವರೂ ಸಹ ಇದುವರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಇಂತಹ ಕುಲವಿಹೀನನನ್ನು
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೀನೇನು ತಾನೇ ಮಾಡೀಯೆ ?

೩೪ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿತಮಾಡಲಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇವನನ್ನನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು
ಇಂದ್ರನಿಲ್ಲದ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಹೋದ ಕಾವ್ಯಾರಣಿಯೆಂಬ ಹಂಗಸು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ
ಮರಣಹೊಂದಿದಳು

೩೫ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮುದಕರಿರುವರೋ, ಅವರಿಗಿಂತ
ಪೂರ್ವಕರು ಅದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮುದಕರಾಗಿದ್ದರೋ, ಅವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಮುಂಚೆ
ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದಕರಿದ್ದರೋ, ಅಂತಹ ಮುದಕರ ಮಂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನಾರ್ದ
ನನು ಬಲು ಮುಸ್ತಿನ ಮುದಕನು ಇವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆಯೋ ಅದು
ಇದುವರಿಗೂ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದೇ ತಿಳಿಯದು ಇಂತಹ ಪುರಾಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು
ನೀನು ಹೇಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿರುವಿ ? ಹೇಳು.

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವರದಾನೇನ ಯಸ್ತ್ವವಧ್ಯೋ ದಿನಾಕಸಾಂ ।

ತೇ ದೈತ್ಯನಾಥಾಃ ಸಬಲಶ್ವದ್ವನಾ ತೇನ ಘಾತಿತಾಃ

॥ ೩೬ ॥

ತಪ್ತತಾಪನಿವಿಷ್ಟೇನ ಚೇತಸಾ ರಕ್ಷಸಾಂ ಶ್ರಿಯಂ ।

ಯೋ ಬಿಭತ್ಯಸಿ ತಾಂ ತೇನ ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ ಭಾಮಿನಿ

॥ ೩೭ ॥

ವೃದ್ಧೇಭ್ಯೋ ನ ಶ್ರುತಂ ತಸ್ಯ ತ್ವಯಾ ರೂಪಮನಿಂದಿತೇ ।

ನಿದಿತಂ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ನಿಶ್ಚರೂಪಧರಸ್ತ್ವಸೌ

॥ ೩೮ ॥

ಶೇಷಾಹಿಭೋಗಪರ್ಯಂಕೇ ತೇನ ತ್ವಂ ಶಯಿತಾ ಸಹ ।

ಸವಿಷ್ಯೆಭ್ಯೋಗನಿಶ್ವಾಸೈಃ ಪರಾಂ ಗ್ಲಾನಿಮುಪೈಷ್ಯಸಿ

॥ ೩೯ ॥

೩೬ ಇನ್ನೂ ಅವನ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ಇವನು ಬಲು ಮೋಸಗಾರನು. ಯಾವನಾದರೂ ಶೂರನಾದ ರಾಕ್ಷಸನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮರಣವೇ ಆಗಬಾರದೆಂದು ವರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ವೀರರಾಕ್ಷಸ ರಾಜರನ್ನು ಇವನು ಎಂಥದೋ ಒಂದು ಹೀನವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮೋಸದಿಂದ ಕೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮನ ವರದ ಗೌರವವನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ

೩೭ ಇನ್ನೂ ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳು ಇವನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕೊಂದು ಕೊಂದು ಅವರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೆತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದೇ ಹೊರತು, ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಂತೂ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಇಂತಹ ಅಯೋಗ್ಯನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೀನೇನು ತಾನೇ ಸುಖಪಟ್ಟೀಯೆ ?

೩೮. ಎಲಾ ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮಕೇ! ಯಾರಾದರೂ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕರನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಡು ಅವನ ರೂಪವೆಂತಹುದೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುವರು ಇವನು ನಿಶ್ಚರೂಪಧರನೆಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಲೋಕವೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು.

೩೯. ನೀನು ಅವನನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನಿನಗೆ ಒದಗುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು ಆ ಶೇಷಶಾಯಿಯು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅದೇ ಅವನು ಮಲಗುವ ಮಂಚ ಆ ಸರ್ಪಶಯನದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಾಗ, ಆ ಹಾವಿನ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತವಾದ ನಿಶ್ವಾಸ (ಉಸುರು) ವಾಯುವು ನಿನಗೆ ಬೀಸಿ ನೀನು ಬಹಳ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ

ಕಂರಗ್ರಹೇಣ ನಿಹತೌ ಯೇನ ತೌ ಮಧುಕೈಟಭೌ ।

ಕಥಂ ಕಂರಗ್ರಹಂ ತಸ್ಯ ಸಮುಪೈಷ್ಯಸಿ ಸುಂದರಿ

॥ ೪೦ ॥

ಹಿರಣ್ಯಕತಿಪುರ್ಯೇನ ನಖೈರುತ್ಕ್ರಾಂತಜೀವಿತಃ ।

ಕಥಂ ರತ್ನಂತರೇ ತಸ್ಯ ನಖಾಘಾತಂ ಸಹಿಷ್ಯಸಿ

॥ ೪೧ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ಭಾವಂ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಚಾರುಗಾತ್ರೀ ಜನಾರ್ದನೇ ।

ಭಜಸ್ವ ಭಜಮಾನಂ ಮಾಂ ಚಿರಂ ಪ್ರೀತಿಸುನಾಪ್ನುಹಿ

॥ ೪೨ ॥

॥ ನೇದವತ್ಯುನಾಚ ॥

ಗುಣಾ ಏವ ಸುರೇಶಸ್ಯ ದೋಷಾಸ್ತೇ ರಜನೀಚರ ।

ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶಕಾ ಭಾನೋರುಲೂಕಸ್ಯೇವ ರತ್ನಯಃ

॥ ೪೩ ॥

೪೦ ಅವನ ಕಂರಾಲಿಂಗನಿಂದ ಮಧುಕೈಟಭರೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಾಣ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರು ಆ ರಾಕ್ಷಸರೇ ಅವನ ಕಂರಗ್ರಹಣದಿಂದ ಮಡಿದಿರುವಲ್ಲಿ ಸುಮ ಕೋಮಲೆಯಾದ ನೀನು ಅವನ ಕಂರಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಯಾವ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವಿಯೋ, ನಾನು ಬೇರೆ ಅರಿಯೆನು

೪೧ ನರಸಿಂಹಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕತಿಪುವು ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ವರದನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಂಭೋಗಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲೆ ನಖಕ್ಷತ (ಉಗುರಿನ ಗುರುತು) ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ನೀನೆಂತು ಸಹಿಸಬಲ್ಲೆ ?

೪೨ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ, ಅವನನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊ ಇದರಿಂದ ನೀನು ಬಹಳ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ

೪೩. ಈ ಮೇರೆ ನುಡಿದ ರಾವಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ವೇದವತಿಯು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ —

ಎಲೋ, ಹುಲುರಕ್ತಸ! ಆ ಭಗವಂತನ ಸಕಲ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ನೀನು ದೋಷತ್ವೇನ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೀಯೆ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಗೂಬೆಗಳು ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶಕನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ

ಕಿಂ ತ್ವಯಾ ಸಹ ವಾದೇನ ವರಣೇಯಃ ಸ ಮೇ ಪ್ರಭುಃ |
ಯಾದೃಶಸ್ತಾದೃಶೋ ವಾಽಪಿ ಪತಿತ್ವೇ ರಜನೀಚರ

|| ೪೪ ||

ಇತಿ ವೇದವತೀನಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕೋಪಸಮುನ್ಮಿತಃ |
ಕಾಮೇನ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಸ್ತಾಂ ಕೇಶಪಾಶೇ ಪರಾಮೃಶತ್

|| ೪೫ ||

ತ್ವಯಾ ಸಂಘರ್ಷಿತಾ ಪಾಪ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹುತಾಶನಂ |
ಅಯೋನಿಜಾ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ವಧಾರ್ಥಂ ಚ ತಥಾ ತವ

|| ೪೬ ||

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಚಿತಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರನಿಷ್ಠಾ ಜಾತವೇದಸಂ |
ಭೂಯಃ ಸೀತಾ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಜನಕಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ

|| ೪೭ ||

೪೪ ಅಯೋಗ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಮಾತನಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಆ ಲೋಕನಾಯಕನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಇರಲಿ ನಾನು ಅವನನ್ನೇ ಮದುವೆಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನೇ ವಿನಹ ಇತರರಾರನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಮರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ತಿಳಿದುಕೋ

೪೫. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವೇದವತಿಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ನೆಯೇ ರಾವಣನಿಗೆ ಒಹು ಕೋಪ ಬಂದು, ಕಾಮುಕನಾದ ಆ ರಾವಣನು ಅವಳ ಜಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು

೪೬ ಆಗ ವೇದವತಿಯು ದುಃಖಿಸುತ್ತಾ, ಎಲೋ ಪಾಪಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಹಸ್ತ ಸ್ಪರ್ಶವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಮುಂದೆ ಇದೇ ನಾನು ಅಯೋನಿಜಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನನ್ನು ವಧೆಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

೪೭ ಹೀಗೆ ಹೇಳು ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿಸಿ ಆ ವೇದವತಿಯು ಅಗ್ನಿ ದೇವರಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಹ ವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು ಅದೇ ವೇದವತಿಯೇ ಮುಂದೆ ಜನಕನ ಯಜ್ಞ ಭೂಮಿ ಶುದ್ಧಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇಗಲಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತೆಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು ಆ ಸೀತೆ ಯನ್ನು ಜನಕಮಹಾರಾಜನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದನು

ಅಯೋನಿಜಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ಕರ್ಷತೋ ಯಜ್ಞಮೇದಿನೀಂ ।

ಭರ್ತಾರಂ ತಪಸಾ ವಿಷ್ಣುಂ ರಾಮಂ ಲಬ್ಧವತೀ ಯಥಾ ॥ ೪೮ ॥

ಯಸ್ಯಾ ಅರ್ಘೇ ಸ ರಾಮೇಣ ದಶಗ್ರೀವೋ ಹತೋ ರಣೇ ।

ಲೋಕೋಪವಾದಭೀತೇನ ದಶಗ್ರೀವಗೃಹೋಷಿತಾ ॥ ೪೯ ॥

ಅತಃ ಪತ್ನೀ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಾ ಸೀತಾ ಭೂಯೋ ಜನೇಶ್ವರ ।

ವಾಲ್ಮೀಕೇರಾಶ್ರಮೇ ಸಾ ತು ಪ್ರಸೂತಾ ದಾರಕದ್ವಯಂ ॥ ೫೦ ॥

೪೮ ಓ! ಶೃಲೂಷರಾಜನೇ! ಕೇಳು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಯಜ್ಞಭೂಮಿಯನ್ನು ನೇಗಿಲಿನಿಂದ ಉಳಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಅಯೋನಿಜೆ (ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಇದ್ದವಳು) ಯಾದ ಸೀತೆಯು ದೊರೆತು ಜನಕನ ಮಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀ ರಘುರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದಳು

೪೯. ಮುಂದಿನ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿಯೇ ಇರುವ ಯಷ್ಟೆ? ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ಸನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಜಾನಕಿ (ವೇದವತಿ) ಯನ್ನ ಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ವೃತ್ತಾಂತವೂ, ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಮೇಣ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಸುಗ್ರೀವ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹೋಗಿ, ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಸೀತೆಯನ್ನು ತಂದುದೂ ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆಯಷ್ಟೆ?

೫೦. ರಾಮನು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬ ರಜಕನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪುನಃ ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದವನಾಗಿ, ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದುದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಯು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಗಳಿಂದ ಪೋಷಿತಳಾಗಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಸಮಾಚಾರವೂ ಸಹ ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ

ಕುಶಂ ಲವಂ ಚ ನಿಕ್ರಾಂತೌ ಯಯೋಃ ಸರ್ವಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ ಕೃತಾಃ ।

ವಾಲ್ಮೀಕಿನಾ ಮಹಾಭಾಗೌ ವೇದಮಧ್ಯಾಪಿತೌ ಯಥಾ ॥ ೫೧ ॥

ಪ್ರಕರ್ಷಂ ಚ ಧನುರ್ವೇದೇ ಪಾರಂ ನೀತೌ ತು ತೌ ಶಿಶೂ ।

ವಾಲ್ಮೀಕಿನಾ ತಥಾ ಕೃತ್ವಾ ರಾಮಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಶುಭಂ ॥ ೫೨ ॥

ಅಧ್ಯಾಪಿತೌ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೌ ದಾರಕೌ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನೌ ।

ಅಗಾಯತಾಂ ತತಸ್ತೌ ತು ರಾಮಯಜ್ಞೇ ಕುನಾರಕೌ ॥ ೫೩ ॥

ರಾಮಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಕೃತ್ವಾ ರಾಮಸ್ಯ ಪುರತಃ ಸ್ಥಿತೌ ।

ತಸ್ಮಾತ್ಕೃತ್ವಾತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞಾಯ ಪುತ್ರೌ ತೌ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನೌ ॥ ೫೪ ॥

೫೧ ಈ ಮೇರೆ ಸೀತಾದೇವಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಲವಕುಶರಿಬ್ಬರಿಗೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಜಾತಕರ್ಮ, ನಾಮಕರಣ, ಅನ್ನ ಪ್ರಾಶನ, ಜಾತೋಪನಯನಾದಿಗಳನ್ನು ವೇದವಿಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಾವೇ ಆ ಬಾಲಕರಿಗೆ ವೇದವೇದಾಂಗಾದಿ ವಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸಿದರು.

೫೨ ಆ ಬಳಿಕ ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರಕ್ರಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಚಿತವಾದ ಧನುರ್ವೇದವನ್ನೂ ಸಹ ಕಲಿಸಿದವರಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಾಮಾಯಣ (ಆದಿ) ಕಾವ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಆ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿಸಿದರು.

೫೩ ವಿಶಾಲನಯನರೂ ಪರಮಸೂದರರೂ ಆದ ಆ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟರಾಗಿ ಆ ಪರಮಸವಿತ್ರವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ನಾನಾವಿಧ ಮಧುರರಾಗಾಲಾಪನೆಗಳಿಂದ ರಾಮನ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಪ್ರಚಂಡಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡಿದರು.

೫೪ ಶ್ರೀಯಃಪತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೊನೆಯವರಿಗೂ ಹಾಡಿದ ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯನ್ನು ರಾಮನು ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ, ಆ ಕಾವ್ಯಶ್ರವಣದಿಂದ ಈ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನರಾದ ಪುತ್ರರಿಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ವರದೇ ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು.

ಯಜ್ಞೇ ತಾಂ ಚ ತಥಾಭೂತಾಮಾನಯಾಮಾಸ ಸತ್ಪರಃ ।

ಉನಾಚ ಚ ವರಾರೋಹಾಂ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಕುರು ಮೇ ಶುಭೇ || ೫೫ ||

ರಾಮಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೀತಾ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ।

ಯಥ್ಯಾಹಂ ರಾಘವಾದನ್ಯಂ ಮನಸ್ಯಾಸಿ ನ ಕಾಮಯೇ || ೫೬ ||

ತೇನ ಸತ್ಯೇನ ಮೇ ದೇವೀ ವಿನರಂ ಸಂವ್ರಯಚ್ಛತು ।

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇನ ಕಾಲೇತು ಭುವಂ ಭಿತ್ತಾ ಸಮುತ್ಥಿತಂ || ೫೭ ||

ಧೃತಂ ಸಿಂಹಾಸನಂ ನಾಗೈಸ್ತತ್ಪ್ರಿಯಾಂಮುಪನೇಶಯತ್ ।

ಸ್ವಯಂ ವಸುಮತಿ ದೇವೀ ಸಾತಾಲಂ ಸಾ ತಸೋ ಗತಾ || ೫೮ ||

೫೫ ಈ ವಿಷಯವು ವ ನಸ್ಸಿಗೆ ಮಂದಟ್ಟಾಹೀಷನೆಯೇ ಸೀತಾದೇವಿ ಯನ್ನೂ ಲವಕುಶರನ್ನೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಶ್ವರನಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿ ಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಾಯಾವೇಶಿತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಈ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನವರೇ ಎಂದು ಏನಾದರೊಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡೆಂದು ಹೇಳಿದನು

೫೬ ರಾಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮಹಾಲೋಕಮಾತೆ, ಸೀತಾಮಾತೆಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಇದು ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ರಾಮನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮೂರನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಂದಟ್ಟಾಗಿ ಇನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರ ಬಾರದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಒಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು

೫೭. ಸೀತೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಭೂದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಇಂತು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು — 'ಅಮ್ಮಾ! ತಾಯಿ! ನಾನು ಸತ್ಯ ವಾಗಿಯೂ, ಕಾಯೇನ-ವಾಚಾ-ಮನಸಾ ರಾಮನ ವಿನಹ ಅನ್ಯನನ್ನು ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯ ದಲ್ಲೂ ಚಿಂತಿಸದೇ ಇರುವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನೀನು ದಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನೊಳಕ್ಕೆ ಕರೆದು (ಎಳೆದು) ಕೊಂಡು ಬಿಡು (ನಾನಿನ್ನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರಲಾರೆನಮ್ಮಾ!)

೫೮ ವಾಚಕರೇ! ಆಗ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಶಾಂತಚಿತ್ತದಿಂದ

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನೇನ ಪತತಾ ಪುಷ್ಪವರ್ಣೇನ ಸಾರ್ಥವ |

ತಸ್ಯಾಂ ಭೂಮಿಪ್ರವಿಷ್ಟಾಯಾಂ ರಾಘವಂ ಕ್ರೋಧಸಂಯುತಂ || ೫೯ ||

ಸಾಂತ್ವಯಾಮಾಸ ನೈ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಕೃತಃ |

ರಾಮೋಽಪಿ ಕೃತ್ವಾ ಸೌವರ್ಣೀಂ ಸೀತಾಂ ಪತ್ನೀಂ ಯಶಸ್ವಿನೀಂ || ೬೦ ||

ಈಜೇ ಯಜ್ಞೈರ್ಬಹುವಿದ್ಯೈಃ ಸಹ ಭ್ರಾತೃಭಿರಚ್ಯುತಃ |

ನಾಪದ್ಧಯಂ ನ ವಿಧವಾ ನ ಚ ವ್ಯಾಲಕೃತಂ ಭಯಂ || ೬೧ ||

ಕೇಳರಿ ಸೀತೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೊರಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಭೂಮಿಯು ಎರಡು ಪಾಲಾಗಿ ಬಿಂದುಹೋಯಿತು ಆರೀತಿ ಬಿಂದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟ ಈ ಭೂಗರ್ಭ ದಿಂದ ಎಂಟು ಆನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬೃಷ್ಟ ಒಂದು ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನವು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬಂದಿತು ಆ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಭೂದೇವಿಯೇ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಸಿಂಹಾಸನವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾಮನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತೊಡನೆಯೇ ಭೂದೇವಿಯು, ಭೂಜಾತಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಆಲಂ ಗಿಸಿ ಬರಸೆಳೆದು ಆ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡೊಡನೆಯೇ, ಆ ಸಿಂಹಾಸ ನವು ಭೂಗರ್ಭದೊಳಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ರೆವೆ ಮುಚ್ಚು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು.

೫೯ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ (ಸೀತಾ ಭೂಪ್ರವೇಶಕಾಲದಲ್ಲಿ) ದೇವತೆಗಳು ಎಡೆ ಬಿಡದೆ ಹೂಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆದರು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಮನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕುಳಿ ತಿದ್ದನು ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಮಗಳೂ ಸೇರಿ ತನಗೆ ದೇವರಾದ ಕೇಳದೆ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದುದನ್ನು, ಭಗವಾ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು (ರಾಮನು) ನೋಡಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲ ರುದ್ರನಂತೆ ಕ್ರೋಧ ಪರವಶನಾದನು

೬೦. ಕ್ರೋಧೋದ್ವಿಗಿತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಕಲ ದೇವತೆ ಗಳೂ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿಹೋದರು ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನ ಗೊಳಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಭಗವಂತನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಭವಿಷ್ಯತ್ಪಾರ್ಯ ಗೌರವವನ್ನು ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಕೋಪವನ್ನಿಳಿಸಿದನು.

೬೧-೬೨ ಬಳಿಕ ರಾಮನು ಏನೂ ತೋರದೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೌನವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನು ಯಜ್ಞವು ಕೆಟ್ಟುಹೋದೀತೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಸೀತಾದೇವಿಯ ಆಕೃತಿಯಂತೆ

ನ ಚ ನ್ಯಾಧಿಕೃತಂ ಕಿಂಚಿದ್ರಾಮೋ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಶಾಸತಿ ।

ಅಜಾನುಬಾಹುರ್ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸಿಂಹಸ್ಯಂಧೋ ನರೇಶ್ವರಃ

॥ ೬೨ ॥

ಪೃಥ್ವೀಂ ಸಸಾಗರಾಂ ರಾಮೋ ಧರ್ಮೇಣಾನ್ವಷಿಷತ್ಪ್ರಭುಃ ।

ದೇವಾಶ್ಚ ಋಷಯಶ್ಚೈವ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಾಃ

॥ ೬೩ ॥

ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ಭೂತಾನಿ ತಥಾ ಕಿನ್ನರಾಶ್ಚೈವ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।

ಮಾನುಷ್ಯಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂ ತೇ ಸೌಮ್ಯಾಃ ಸಂತೋ ಯುಯುತ್ಸದಾ ॥

ಯದರ್ಥಮೇತಾ ಚರತಿ ಗಾಥಾ ಲೋಕೇ ಪುರಾತನೀ ।

ಅಜಾನುಬಾಹುಃ ಸಿಂಹಾಸ್ಯಃ ಕಂಬುಗ್ರೀವೋ ಮಹಾಬಲಃ

॥ ೬೪ ॥

ಒಂವ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ, ಆ ಸುವರ್ಣ ಸೀತಾ ಸುಯಾದಿಂದ ಭ್ರಾತೃಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ವನ್ನೂ, ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕ್ರತುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು ಆ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತ ಲಿದ್ದಾಗ ಜನರಿಗೆ ಕಷ್ಟವೆಂದರೇನೆಂಬುದೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆ ಯರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಹಾವುಗಳ ಭಯವೂ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಗಾದ್ಯುಪದ್ರವಗಳ ಸೂಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಜಾನುಬಾಹುವೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ, ಸಿಂಹಸ್ಯಂಧನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನು ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸುಖಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು

೬೨ ಚತುಸ್ಸಮುದ್ರ ಪರಿವೃತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಾಮನು ಧರ್ಮ ದಿಂದ ಪರಿಪಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು

೬೪ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಯಕ್ಷರೂ, ಭೂತರೂ, ಕಿನ್ನರರೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ ಸಹ ಪದೇ ಪದೇ ಬಂದು ರಾಮನನ್ನೂ, ಆ ರಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಧರ್ಮಾತ್ಮರಾದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು

೬೫-೬೯ ಆ ರಾಮಾಯಣ (ಪುರಾಣ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಯನ್ನು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅನೇಕರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆ

ಸರ್ವಭೂತಶರಣ್ಯಶ್ಚ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಾನುಷ್ಯತಾಂ ಗತಃ ।

ಸತ್ಯವಾನನ್ಯಶಂಸಶ್ಚ ಜಾತೋ ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯಃ

॥ ೬೬ ॥

ಧೃತಿಯುಕ್ತೋ ದಯಾಶೀಲೋ ಧರ್ಮಯುಕ್ತೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।

ಮಿತವಾಗಮಿ ಕಾರ್ಯೇಷು ವಕ್ತಾ ನಾಚಸ್ಯತೇಃ ಸನುಃ

॥ ೬೭ ॥

ವೀರ್ಯವಾನ್ ಚ ವೀರ್ಯೇಣ ಮಹತಾ ತೇನ ವಿಸ್ಮಿತಃ ।

ತೇಜಸಾ ಭಾಸ್ಕರಸನುಃ ಕ್ಷಮಯಾ ಪೃಥಿವೀಸನುಃ

॥ ೬೮ ॥

ಮಹೇಶ್ವರಸನುಃ ಕ್ರೋಧೇ ನೀತಾವುಶನಸಾ ಸನುಃ ।

ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು ಭೂತೇಷು ಗುಣೈರ್ವಾರಶರಥಿರ್ಬಭೌ

॥ ೬೯ ॥

ವರ್ಣಾನಾಮಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಚ ನ ಸಾಂಕರ್ಯಂ ನೃಪೋತ್ತಮೇ ।

ಧರ್ಮಿಷ್ಠಾಶ್ಚ ಜನಾಃ ಸರ್ವೇ ರಾಮೇ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಶಾಸತಿ

॥ ೭೦ ॥

ದಿರುವರು ಆದರಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಷಯ (ಗಾಡೆ-ಗಾಧಾ) ಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ

ವಿಷ್ಣುವು ರಾಮಾವತಾರಮಾಡಿದ್ದಾಗ ಆ ಮಹಾತ್ಮನು ಸಿಂಹ (ಸುಂದರ) ಮುಖನಾಗಿಯೂ ಆಜಾನುಬಾಹುವಾಗಿಯೂ, ಶಂಖದಂತೆ ಇರುವ ಕತ್ತುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಕಲ ಭೂತಶರಣ್ಯನಾಗಿಯೂ, ವೀರ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ, ತನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ನಡುಗಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯಭಾಷಿಯಾಗಿಯೂ, ಬಹು ಕರುಣಾಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ, ದಯಾಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ, ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ. ಮಿತಭಾಷಿಯಾಗಿಯೂ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಂತವಾಗಿಯೂ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ, ಭೂಮಿಯಂತ ಕ್ಷಮಾಸಂಪನ್ನನಾಗಿಯೂ, ಮಹೇಶ್ವರನಂತಹ ಕೋಪಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ, ಶುಕ್ರನಂತೆ ನೀತಿಬೋಧಕನಾಗಿಯೂ, ಸಕಲ ಭೂತಗಳಲ್ಲೂ ಸಮವರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಭರಿತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು

೭೦ ರಾಮನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಲಿದ್ದಾಗ ವರ್ಣಸಾಂಕರ್ಯದ ಮಾತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಸಕಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪನೂ ಮೀರದೆ ಸತ್ಯಸಂಧರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು

ನಿರ್ದಸ್ಯುರಭವಲ್ಲೋಕೋ ನಾನರ್ಥಃ ಕಿಂಚಿದಸ್ಯ ಶತ್ ।

ನಾಕಾಲವರ್ಷೀ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸರ್ವಸಸ್ಯಧರಾ ಧರಾ ।

ಜನಾನುರಾಗಶ್ಚ ಮಹಾನ್ರಾಮಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ

॥ ೭೦ ॥

• ನ ತೇ ಹೃಮಂ ತೇನ ನರೇಂದ್ರಚಂದ್ರ

ವೈರಂ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸ ತು ಲೋಕಪೂಜ್ಯಃ ।

ತಸ್ಯಾಸ್ತ್ರವೇಗಸ್ಯ ರಣೇ ಚ ವೇಗಂ

ಸೋಢುಂ ನ ಶಕ್ತಾಸ್ತ್ರಿದಶಾಃ ಸಶಕ್ತ್ರಾಃ

॥ ೭೧ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲೂಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನವಾಕ್ಯೇ

ಭೂಲೋಕವಿಜಯಂ ನಾಮೈಕ

ವಿಂಶತ್ಕುತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ.

೭೦ ಆಗ ಕಳ್ಳರ ಕಾಟವಿರಲಿಲ್ಲ ಯಾವ ಅನರ್ಥವೂ ಆಗ ಸಂಭವಿಸು
ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು ಭೂಮಿಯು ಸಕಲ ಸಸ್ಯ
ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಪಚ್ಚಿ ವೈರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಂತೋಷ
ವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಆ ಶ್ರೀರಾಮಮೂರ್ತಿಯು ಜನಾನುರಾಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ
ನಾಗಿ, ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಇಂತಹ ಧೊರೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು

೭೧ ಎಲೈ ಶೈಲೂಷರಾಜನೇ! ಕೇಳು ಆ ರಾಮನಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಶಾಂತ
ಚಿತ್ತವಿರಲಾರದು ನೀನು ಅವನನ್ನು ಸರಿಹೋಲಲಾರೆ ರಾಮನು (ಭರತನು)
ಲೋಕಪೂಜ್ಯನಾದ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನು. ಅವನ ಸಂಗಡ ನೀನು ದ್ವೇಷವನ್ನು
ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡ. ಆ ಮಹಾನುಭಾವನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರೆ
ಅವನ ಅಸ್ತ್ರವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ದೇವೇಂದ್ರರಿಗಾಗಲೀ ಇನ್ನಾವ
ಪರಾಕ್ರಮಿಯಿಂದಲಾಗಲೀ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ರಾವಣನ ದಿಗ್ವಿಜಯ ರಾಮರಾಜ್ಯವರ್ಣನೆ

ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂ ರಿಪುತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

ಮುಗಿದುದು

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರನುಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಂಢೇ

॥ದ್ವಾವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ॥

॥ ಶೈಲೂಷ ಉವಾಚ ॥

ವಹ್ನಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾಂ ಸಂಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ತದಾ ವೇದವತೀಂ ದ್ವಿಜ ।

ಕಿಂ ಚಕಾರ ನುಹಾತೇಜಾ ದಶಗ್ರೀವಃ ಪ್ರತಾವನಾನ್

॥ ೧ ॥

॥ ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ॥

ಜಗಾಮ ಸ ತದಾ ಲಂಕಾಂ ಪೂಜ್ಯಮಾನೋ ನಿಶಾಚರೈಃ ।

ತತ್ರಸ್ಥಂ ಪ್ರೇರಯಾಮಾಸ ದೂತಂ ಧನಪತಿಃ ಸ್ವಯಂ

॥ ೨ ॥

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಶೈಲೂಷನು ನಾಡಾಯನರನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ —

ವೇದವತಿಯು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾವಣನ ಚರಿತ್ರೆ—ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದಿರಿ ವೇದವತಿಯ ರಾಮಣನಿಗೆ ಹೆದರಿ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ, ಆ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ರಾವಣನು ಮುಂದೇನು ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಿರಿ

೨ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಡಾಯನನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —ವೇದವತಿಯ ಶಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾವಣನು ಕದ್ದ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಯಾವ ಮಾತೂ ಆಡದೆ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟು, ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನೇರಿಕೊಂಡನು ರಾವಣನು ಮಾಡಿದ ಈ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಅಲಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾವಣನ ಅಣ್ಣ ಕುಬೇರನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ತನ್ನ ದೂತನೊಬ್ಬನ ಮೂಲಕ ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದುದೇನೆಂದರೆ .—

ಅಕಾರ್ಯಾದ್ವಿನಿವರ್ತಸ್ಯ ಸುರೈಸ್ತೇ ಚಿಂತ್ಯತೇ ವಧಃ |

ದೂತಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೂತಂ ಹತ್ವಾ ನಿಶಾಚರಃ

|| ೩ ||

ಗತ್ವಾ ವಿಜಿಗ್ಮೇ ಧನದಂ ವಿಜಹಾರಾಸ್ಯ ಪುಷ್ಪಕಂ |

ಪುಷ್ಪಕೇಣ ವಿನಾ ನೇನ ಕೈಲಾಸಂ ಸ ತದಾ ಯಯೌ

|| ೪ ||

ಪುಷ್ಪಕಸ್ಯ ಗತಿಂ ರುದ್ಧಾಂ ತತ್ರ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನಿಶಾಚರಃ |

ದದರ್ಶ ಶೈಲಶೃಂಗಸ್ಥಂ ನಂದಿನಂ ವಾನರಾಕೃತಿಂ

|| ೫ ||

ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮುಮುಚೇ ಹಾಸಂ ನಂದೀ ತಂ ಶಪ್ತವಾಂಸ್ತತಃ |

ಗಿರಾವಸ್ಥಿ ದಶಗ್ರೀವ ಸ್ವಯಂ ಕ್ರೀಡತಿ ಶಂಕರಃ

|| ೬ ||

೩ ನೀನು ಇಂತಹ ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಡ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಹೀನಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಭೆಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ವಧೆಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನಾ ಲೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೇನೆ ಯೆಂದು ತಮ್ಮ ನ ಮೇಲಿನ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಕುಬೇರನ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ರಾವಣನು ಅರಿತಿ ಕುಬೇರನಿಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿದ್ದ ದೂತನನ್ನು ವಧೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು

೪. ರಾಜಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರಿ ದೂತವಧೆಮಾಡಿದ ರಾವಣನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಾಗದೆ, ಆ ಕೂಡಲೇ ಅಲಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಅರಿತಿ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಆ ಕುಬೇರನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅವನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಲಂಕೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು ಲಂಕೆಗೆ ತಲಪಿದ ಕೂಡಲೆ ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೈಮಾಡಿ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಕೆಟ್ಟ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆ ಪುಷ್ಪಕವಿಮಾನದ ಮೇಲೆಹತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣುರೆವೆ ಹೊಯ್ಯುವುದರೂಳಾಗಿ ಕೈಲಾಸದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು

೫ ಕೈಲಾಸದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆ ವಿಮಾನವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಧಟ್ಟನೆ ನಿಂತುಕೊಯಿತು ಇದೇಕೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂದು ರಾವಣನು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗ ದೊಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟದ ಶಿಖರದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಾನರಾಕೃತಿಯುಳ್ಳ ಪರಮ ಶಿವಭಕ್ತ (ಕೈಲಾಸ ದ್ವಾರಪಾಲಕ) ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡನು

೬. ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನ ವಾನರಾಕೃತಿಯನ್ನು ಕಂಡು

ವಿಮಾನೇನ ಯದಾ ತಸ್ಯ ಸಮಾಪಮುಪಯಾಸ್ಯಸಿ ।

ಕರೋಷಿ ಚಾವಹಾಸ್ಯಂ ಮಾಂ ತಸ್ಮಾಚ್ಛಸ್ಪ್ಯಾನ್ಯಹಂ ತವ || ೭ ||

ಮದ್ವಕ್ತ್ರಸದೃಶಾ ಘೋರಾಃ ಪುಲಹಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ।

ಉತ್ಪತ್ಸ್ಯಂತಿ ಕುಲೇ ಭೀನಾಃ ಕ್ಷಯಾರ್ಥಂ ನಾನರಾಸ್ತವ || ೮ ||

ಶ್ರುತ್ವೈನಂ ನಂದಿನೋ ವಾಕ್ಯಂ ಸಕೈಲಾಸಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ ।

ನೇತುಕಾಮಸ್ತದಾ ಲಂಕಾಂ ಭುಜಂತ್ರಿಕ್ಷೇಪ ಪರ್ವತೇ || ೯ ||

ಸೌಲಸ್ತ್ಯಭುಜಸಂಕ್ಷುಬ್ಧಕೈಲಾಸಚಲಿತಾಸನಾ ।

ಜಗ್ರಾಹ ನಿರ್ಭರಂ ಕಂಠೇ ತದೋಮಾತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ || ೧೦ ||

ರಾವಣನು ಹಲ್ಲುಕಿರಿದು ನಂದಿಯನ್ನು ಅಣಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ನಂದಿಯು ಇವನ ಕಪಿಜೇಷ್ಠೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೂಡಲೆ ಶಾಕಕೊಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆಂದನು — ಎಲೋ ರಾವಣ ! ಈ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನೃಪೇಶ್ವರನು ವಿಕಾರಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ

೭ ನೀನೇನಾದರೂ ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತೀಯೆ ! ಈ ರೀತಿ ಇರುವಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನೀನು ಅಣಕಿಸುತ್ತೀಯಾ ? ತೆಗೆದುಕೋ ! ಈ ಶಾಪವನ್ನು , ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ನಂದಿಯು ರಾವಣನನ್ನು ಶಪಿಸಿದನೆಂತೆಂದರೆ —

೮. ಎಲೋ ದುರುಳ ರಾವಣ ! ಪುಲಹಬ್ರಹ್ಮನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಖವುಳ್ಳ ಮಹಾ ಭಯಂಕರಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದ ಬಹುಮಂದಿ ವಾನರರು ನಿನ್ನ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ

೯ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ಆ ರಾವಣನು, ಈ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವನ ಸಹಿತ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಆ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕೀಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಿಪ್ಪತ್ತು ತೋಳಗ ಳನೂ ಬಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಚಾಚಿ ಅಳಾಡಿಸಿದನು

೧೦. ಆ ರಾವಣನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಅಳಾಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ

ತತೋ ಗರ್ಜನ್ಮಹಾದೇವೋ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರವರೋ ಹರಃ ।

ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇನ ತಂ ಶೈಲಂ ಪೀಡಯಾಮಾಸ ಲೀಲಯಾ ॥ ೧೧ ॥

ರಕ್ಷಸಾ ತೇನ ರೋಷಾಚ್ಚ ಭುಜಾನಾಂ ರುಜಯಾ ತಥಾ ।

ಮುಕ್ತೋ ವಿರಾಜಃ ಸುನುಹಾಂಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಯೇನ ರಾವಿತಂ ॥ ೧೨ ॥

ಮೇನಿರೇ ವಕ್ತ್ರನಿಷ್ಪೇಷಂ ತಸ್ಯಾಮಾತ್ಮಾ ಯುಗಕ್ಷಯಂ ।

ಅಸನೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಚಲಿತಾ ದೇವಾಃ ಶಕ್ರಪುರೋಗಮಾಃ ॥ ೧೩ ॥

ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ವಿತ್ರಸ್ತಾ ಸುತರಾಂ ವರ್ವತಾತ್ಮಜಾ ।

ಹರಸ್ಯಾಲಿಂಗನಂ ಚಕ್ರೇ ಭಯಲೋಲೇಕ್ಷಣಾ ಭೃಶಂ ॥ ೧೪ ॥

ಮೇಲುಗಡೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಾಡಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಪಾರ್ವತಿಯು ಬೇಗ ಓಡಿ ಬಂದು ಆ ಕಾಲಕಂಠನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು

೧೧ ಈ ಕಂಪನದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದ ಕೃತುಭುಜರೊಡೆಯನಾದ ಕಾಲ ಕಾಲನೆ, ಒಂದಾವರ್ತಿ ಕುಲಾಚಲಗಳು ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಕೂಗಿ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬಿಟ್ಟಿನ ಕೊನೆಯಿಂದ ಆ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಆಟಾಟವಾಗಿಯೇ ಮೆಟ್ಟಿದನು

೧೨ ಈರಿತಿ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದಾಗ ಬೆಟ್ಟದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೈಗಳೂ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಆ ರಾವಣನಿಗೆ ಬಲು ನೋವಾಯಿತು. ಕೋಪ ದಿಂದಲೂ ನೋವಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ದರಕಂಠನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು ಆ ಕೂಗಿನ ಸದ್ದು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಕೊಟ್ಟಿತು

೧೩ ಈ ಮೇರೆ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಜಜ್ಜಿಸಿಕೊಂಡು ಪೆಚ್ಚು ಮುಖವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಲಂಕೆಗೆ ಬಂದ ರಾವಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಅಮಾ ತ್ಯರು, ಅವನ ಮುಖದಿಂದಲೇ, ಈಗೇನೋ ಪ್ರಳಯಕಾಲವುಂಟಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂಹಿಸಿ ದರು. ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ತಾವು ಕೂತಿದ್ದ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉರುಳಿಕೊಂಡರು.

೧೪ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೈಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಕಿರಿಚಿಕೊಂಡ ರಾವಣನ ಕೂಗಿನ ಸದ್ದನ್ನು

ಅಕೃತ್ರಿನಾಲಿಂಗನಜಾಂ ಸೀತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತದಾ ಹರಃ ।

ಮುಕ್ತಾ ಚಾಸ್ಯ ಭುಜಾನ್ರಾಜನ್ಪ್ರಾಪ್ತವಾಕ್ಯಂ ದಶಾನನಂ || ೧೫ ||

ಪ್ರೀತೋಽಸ್ಮಿ ತವ ವೀರೈಶ್ಚ ಶೌಂಡಿರೈಶ್ಚ ದಶಾನನ ।

ಯಸ್ಮಾದ್ರಾಕ್ಷಸೋ ರಾವಸ್ತ್ವಯಾ ಮುಕ್ತೋ ಭಯಂಕರಃ || ೧೬ ||

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ರಾವಣೋ ನಾಮ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ಜಗತ್ತಯೇ ।

ತತಃ ಪ್ರಭೃತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ರಾವಣೋ ಲೋಕರಾವಣಃ || ೧೭ ||

ಶಾತಕುಂಭಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಶಾಲಿನಃ ।

ಸಂಪೂಜಯತಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರದ್ಧಾಸಮನ್ವಿತಃ || ೧೮ ||

ಕೇಳಿ ವಾರ್ವತಿಯು ತುಂಬಾ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಈಶ್ವರನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಆಲಂಗಿಸಿ (ತಬ್ಬಿ) ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು

೧೫. ಪಾರ್ವತಿಯ ನಿಸ್ಸುಪಟವಾದ ಆಲಿಂಗನದಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಂಠದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ದಶಾನನನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆಂದನು.

೧೬-೧೭ ಎಲೋ! ದಶಾನನ! ನಿನ್ನ ಬಲವೀರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವೆನು ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಕೂಗಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೂಗನ್ನು ನೀನು ಲೋಕವೇ ಭಯಪಟ್ಟು ನಡುಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡುದರಿಂದ, ಇಂತಹ ರಾವ (ಧ್ವನಿ) ವುಳ್ಳ ನಿನ್ನನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ, ರಾವಣನೆಂದು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಕರೆಯುತ್ತ ಬರಲಿ ಎಲೈ ಶೈಲೂಷನೇ! ಕೇಳು ಆ ದಶಗ್ರೀವನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ರಾವಣನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು.

೧೮ ಈ ರಾವಣನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಶಿವಲಿಂಗವಿತ್ತು ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ಈ ರಾವಣನು ಪ್ರತಿ ದಿವಸವೂ ಒಹಳ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು

ಯತ್ರಯತ್ರ ಯಥಾ ಯಾತಿ ತತ್ರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸಾರ್ಥಿವ ।

ಸೌವರ್ಣಂ ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಲಿಂಗಂ ತದನುನೀಯತೇ || ೧೯ ||

ತತಃಪು ರಾನಣೋ ರಾಜಾ ಯಯೌ ಸಂಯಮನೀಂ ಪುರೀಂ ।

ಯುಯುಧೇ ಕಾಲಪಾಶೇಭ್ಯೋ ದೂತೈಶ್ಚ ಸಹ ನೃತ್ಯುನಾ || ೨೦ ||

ಜಿತ್ವಾ ಪಿತೃಗಣಾಂಶ್ಚೈನ ಮೋಕ್ಷಯಿತ್ವಾ ಚ ನಾರಕಾಃ ।

ಯಮೇನ ಯುಯುಧೇ ಸಾರ್ಧಂ ಕ್ರೋಧಾದ್ಭೈವಸ್ತತಸ್ತತಃ || ೨೧ ||

ಹಂತುಮಿಚ್ಛನ್ಮಹೀಪಾಲ ದಂಡಾಸ್ತ್ರೇಣ ನಿಶಾಚರಂ ।

ವಾರಯಾಮಾಸ ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಾಕ್ಯಂ ಚೇದಮುನಾಚ ಹ || ೨೨ ||

೧೯ ರಾವಣನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಆ ಚಿನ್ನದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಾನಿದ್ದ ಕಡೆಯಲ್ಲೇ ಆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು

೨೦ ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಈ ರಾವಣನು ಒಂದು ದಿನ ಯಮನಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು (ಆದರೆ ಸತ್ತನೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಕೂಡದು) ನಿಜವಾಗಿ ಯಮರಾಜ್ಯವಾದ ಸಂಯಮಿಸೀ ಪುರಕ್ಕೆ ದಂಡೆತ್ತಿಯೇ ಹೊರಟನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲಪಾಶವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಯಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಗೆದ್ದನು

೨೧-೨೨ ಈರೀತಿ ಅವನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಿತೃಗಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಯಮನು ಪುನಃ ಅವನೊಡನೆ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಕೊಂದು ತನ್ನ ನಗರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ, ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲದಂಡವನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು ಯಮನ ಈ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಓಡಿಬಂದು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಂಡವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಯಮನೊಡನೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು

ಅನೋಘಸ್ತನ ದಂಡೋಯಮನಧ್ಯಶ್ಚೈವ ರಾವಣಃ |

ಏಕಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ನಿಷ್ಕಾಂತೇ ಭೂಯಾಮನ್ಯತನಾಗಹಂ || ೨೩ ||

ಪಿತಾಮಹನಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವಸ್ತೋತ್ರಂ ತದರ್ಥೇ ತತಃ |

ರಾವಣಃ ಸಹ ಸೈನ್ಯೇನ ಯಯೌ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಂ || ೨೪ ||

ಉನಾಸ ಶರ್ವರೀಂ ತತ್ರ ಯೋದ್ಧಾ ಕಾನೋ ದಿನಾಲಯೈಃ |

ಸ ತು ಚಂದ್ರೋದಯೇ ರಾತ್ರೌ ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರಾಭಿಸಾರಿಕಾಂ || ೨೫ ||

ದದರ್ಶ ರಂಭಾಂ ರಾಜಂತೀಂ ಮೇಘಸ್ಯೇವ ಶತಹೃದಾಂ |

ಅಕಾಮಾಂ ಕಾಮಸಂತಪ್ತೋ ವಿಧ್ವಂಸ್ಯ ಸುರಯೋಷಿತಂ | ೨೬ ||

೨೩ ಎಲೈ ಯಮನೇ! ನಿನ್ನ ಕಾಲದಂಡವು ವೈಧವನಾಗಬಾರದು. ನನ್ನ ವರವೂ ಸುಳ್ಳಾಗಬಾರದು. ರಾವಣನಿಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನಿಂದ ಅವಧ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದರಿಂದ, ಅವನನ್ನು ನೀನು ಕೊಂದರೆ ನನ್ನ ಗೌರವವೂ ಮಾತೂ ಸಹ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಆಗ ನಾನು ಸುಳ್ಳಾಗಾರನೆಂದು ವ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ತಪ್ಪಿಹೋಗುವ ಗತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

೨೪ ಒಮ್ಮನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಮನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅಂತರ್ಧಾನನಾ (ಮರೆಯಾ) ದನು. ಯಮನು ಅದೃಶ್ಯನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾವಣನೂ ಸಹ ಸೈನ್ಯಸಹಿತನಾಗಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

೨೫ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯ ವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ರಾತ್ರಿ ರಾವಣನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಾರಮಾಡಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ ಬೆಳಗ್ಗಾ ದೊಡನೆ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾದೊಡನೆಯೇ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ಈ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಿನೋದವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

೨೬ ಹೀಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಕುಬೇರನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮೇಘ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುಕೊಡದಂತೆ ಒಂದು ಪ್ರಕಾಶವಾದ ರೂಪವು

ಅದ್ಯಪ್ರಭೃತಿ ಮೂರ್ಧಾ ತೇ ಶತಧಾ ತು ಗಮಿಷ್ಯತಿ ।

ಪ್ರಭಾತಸಮಯೇ ಗತ್ವಾ ಸುರಸದ್ವ ಸ ರಾಕ್ಷಸಃ

॥ ೨೭ ॥

ಮೇಘನಾದೇನ ಸಹಿತಃ ಕುಂಭಕರ್ಣೇನ ರಕ್ಷಸಾ ।

ದೇವಾನಾಂ ಕದನಂ ಚಕ್ರೇ ತಥಾನ್ಯೈ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮೈಃ

॥ ೨೮ ॥

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು ಅದೇನೆಂದು ರಾವಣನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ - ಆ ವ್ರಕಾಶವು ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಳಾದ ಅವರಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಆ ಅವರನಾರಿಯು ರಂಭೆಯೆಂದೂ, ಅವಳು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಜಯಂತನ ಅಭಿವಾರಿಕೆ (ಉಪಸಕ್ತಿ) ಯೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಆ ಕೂಡಲೆ ಬಹು ಕಾಮುಕನಾದ ರಾವಣನು ಕಾನಾತುರತೆಯಿಂದ ಆ ರಂಭೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಸಮಾಡಿದನು

೨೭. ಆಗ ರಂಭೆಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಆ ರಾವಣನನ್ನು ಇಂತು ಶಪಿಸಿದಳು ಎಲೋ ಕಾಮುಕನಾದ ರಾವಣ! ಆಕಾಮಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನೀನು ಯಾವ ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕಾಮುಕನಾಗಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಉಪಭೋಗಿಸುವೆಯೋ (ಅವಳಿಗಿಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವಳೊಡನೆ ಭೋಗಿಸಲವೇಕ್ಷಿಸುವೆಯೋ) ಆ ಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನ ತಲೆ ನೂರು ಸಾಲುಾಗಿ ಆಗ ಸೀಳೋಗಲಿ, ಹೀಗೆಂದು ಶಪಿಸಿದಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿ — ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ನೃಧನು ಎಂಡದ ೧೪೧ ನೇ ಪುಟದ ಉತ್ತರಪೃಷ್ಠ (ಕೆಳಗಿನ ಹಾಳೆ) ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವು ಪೂರ್ಣವಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಪುಟದ ಕೆಳಗೆ ಗೀಟುಹಾಕಿ “ಅತ್ರ ಖಂಡಿತಃ ಪಾರೋ ಲೇಖಕ ಪ್ರಮಾದಾತ್”, ಒರೆಯುವರ ಪ್ರಮಾದದೋಷದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪಾರವು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆಯೆಂದು ಸ್ಪಿಂಟ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಆದರೂ ಕಥಾಸರಣಿಯು ಕೆಡದಂತೆ ನಾವು, ಈ ರಂಭೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ (ಕವಿಗಳೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೂ ನಾವೂ, ನಾನು ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ)

೨೮. ಇಂತು ಶಾವಗ್ರಸ್ತನಾದ ರಾವಣನು ವೆಚ್ಚುವೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟನು ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಆ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಮಗ ಮೇಘನಾದನನ್ನೂ, ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಕುಂಭಕರ್ಣನನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸರಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮವಾಯಿತು

ತಸ್ಮಿನ್ನಣಮುಖೇ ಘೋರೇ ಸಾವಿತ್ರೇಣ ತದ್ವಾಸಘಃ ।

ಸುಮಾಲೀ ನಿಹತಃ ಸಂಖ್ಯೇ ರಾವಣಸ್ಯಾರ್ಭಕೋ ಬಲಾತ್

॥ ೨೯ ॥

ಅಜೇರ್ಯಾ ರಾಕ್ಷಸಾ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಪುಲೋಮಾ ನಾನು ದಾನವಃ ।

ಜಯಂತಮಿಂದ್ರತನಯಂ ದೌಹಿತ್ರಂ ಸ್ವಂ ರಣಾಜಿರಾತ್

॥ ೩೦ ॥

ರಕ್ಷಾರ್ಥಮನಯಚ್ಛ್ರೀಮಾನ್ಸತ್ಸಗೃಹಂ ವಸುಧಾತಲೇ ।

ಅಪಶ್ಯಮಾನಂ ಪುತ್ರಂ ಸ್ವಂ ಶಕ್ರಂ ವಿಹ್ವಲಚೇತಸಂ

॥ ೩೧ ॥

ಬಬಂಧ ಮೇಘನಾದಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲಬ್ಧವರಃ ಶನೈಃ ।

ಅನಯಚ್ಛ ತಥಾ ಲಂಕಾಂ ತತೋ ದೇವಃ ಸಿತಾಮಹಃ

॥ ೩೨ ॥

೨೯. ಆಗ ಸಂಭವಿಸಿದ ಘೋರಕದನದಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಒಂದು ಎಳೇ ಹುಡುಗ ಸುಮಾಲಿಯೆಂಬ ಬಾಲಕನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದು ಯಮಸಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು

೩೦. ಹೀಗೆ ಸುಮಾಲಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸಬಾಲಕನು ಮಡಿದುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪುಲೋಮನು ತನ್ನ ದೌಹಿತ್ರ (ಶಚಿಯ ಮಗ) ನಾದ ಜಯಂತನೆಂಬ ಬಾಲಕನನ್ನು ಅವನಿಗಿಲ್ಲಿ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸಿತೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ರಣರಂಗದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು

೩೧ ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗು (ಮಗಳ ಮಗು) ಬದುಕಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಆ ಪುಲೋಮನು ಅವನನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು

೩೨ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮಾವನು ಮಾಡಿದ ಈ ಕೆಲಸ ವನ್ನರಿಯದೆ ತನ್ನ ಮಗ ಜಯಂತನನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೆ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಾ ಅದೇ ಯೋಚನೆಯಿಂದ ವಿಹ್ವಲನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮೇಘನಾದನು ಇವೇ ಸಮಯವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪಡೆದ ಅಸ್ತ್ರ (ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರ) ದಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಲಂಕೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು ರಾವಣನ ಮಗ ಮೇಘನಾದನು ತನ್ನ ಅಸ್ತ್ರಬಲದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಲಂಕೆಗೆ ಹೊರಟನು

ಗತ್ತಾ ತಂ ನೋಚಯಾಮಾಸ ಶಕ್ರಂ ತ್ರಿಭುವನೇಶ್ವರಂ ।

ಮೇಘನಾದಸ್ಯ ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮಾಯಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಸ್ತಧಾ

॥ ೩೩ ॥

ಅಮರತ್ವಂ ತದಾ ಸ್ತಾದಾದ್ಭಿಷ್ಣುಕರ್ಮಾಂತರಂ ವಿನಾ ।

ನಾನು ಚಕ್ರೇ ತದಾ ಚಾಸ್ಯ ಶಕ್ರಜಿತ್ ತ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ

॥ ೩೪ ॥

ಮೇಘನಾದಂ ಸಾಂತಯಿತ್ವಾ ನೋಚಯಿತ್ವಾ ಶತಕ್ರತುಂ ।

ಉನಾಚ ಭಗರ್ವಾ ಬ್ರಂಹ್ಮಾ ದೇವಂ ದಶಶತೇಕ್ಷಣಂ

॥ ೩೫ ॥

ಗೌತಮಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ ಭಾಯಾ ಮನಸಾ ನಿರ್ಮಿತಾ ಮಯಾ ।

ರೂಪೇಣಾಪ್ರತಿಮಾ ಶಕ್ರ ತ್ವಯಾ ವಿದ್ವಂಸಿತಾ ಯದಾ

॥ ೩೬ ॥

೩೩ ಅಲ್ಲ ಮೇಘನಾದನು ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಂತೆ ಮೇಘನಾದನಿಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಆರೀತಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಮೇಘನಾದನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು

೩೪ ಆ ವರಗಳೇನೆಂದರೆ — ಮಾಯಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಮೋಸಪಡಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಅಸ್ತ್ರಗಳು ಮೇಘನಾದನ ದೇಹವು ಅಗ್ನಿ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಮರತ್ವವಂ ವಡೆಯಲೆಂದು ಒಂದು ವರ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಎಂಬ ಬಿರುದು

೩೫ ಈ ಮೇರೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆ ಇಂದ್ರಜಿತನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೆಲವು ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು —

೩೬ ಇಂದ್ರ ! ನೀನು ಏಕೋ ಈಚೆಗೆ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟುಹೋದಯ್ಯಪ್ಪ ! ನೀನು ಧರ್ಮದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರುತ್ತ ಬಂದಿದೀಯೆ ! ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ಎಂತಹ ಬಂಧನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಇದರ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು — ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲೋಕಸುಂದರಿಯಾದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಗೌತಮರಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟೆ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋತು ನೀನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಮೋಸದಿಂದ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ

ತದಾ ಗೌತಮಶಾಪೇನ ವಿಫಲತ್ವಂ ಗತಃ ಸ್ವಯಂ ।

ದೇವೈಃ ಕೃತಸ್ತ್ವಂ ಸಂಭೂಯ ಶೇಷಸ್ತಂಭಃ ಪುರಂದರ ॥ ೩೭ ॥

ಅಹಲ್ಯಾ ಚ ತದಾ ಶಸ್ತ್ರಾ ಗೌತಮೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।

ಅದೃಶ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿಚರಿಸ್ಯ ಸಿ ದುಃಖಿತಾ ॥ ೩೮ ॥

ಪರದಾರರತಶ್ಚಾಸೌ ದ್ವೇ ಪಾಪಂ ಸಮನಾಪ್ಸ್ಯ ಸಿ ।

ತೇನ ಶಾಪೇನ ಸಂಭೋಗಾತ್ ಪರದಾರೈಶ್ಚ ವಾಸವ ॥ ೩೯ ॥

ಬಂಧನಂ ತತ್ತ್ವಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ತಸ್ಯ ಪಾಪಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ ।

ಫಲಾತ್ತಿಭುವನಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮರೇಷು ಪರಾಜಯಂ ॥ ೪೦ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ಧರ್ಮೋಣ ಧರ್ಮಜ್ಞಪಾಲಯಸ್ವ ಜಗತ್ತಯಂ ।

ಧರ್ಮೋ ಧಾರಯತೇ ಲೋಕಾನ್ಯತೋ ಧರ್ಮಸ್ತತೋ ಜಯಃ ॥ ೪೧ ॥

೩೭-೩೮ ನಿನ್ನ ಈ ಕೆಟ್ಟುಟವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಗೌತಮರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೀನು ವಿಫಲನಾಗಿ ಅವರ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ ನಿನಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮದನನ ಕದನದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತ ಆ ಲೋಕೈಕ ಸುಂದರಿಯು ಗಂಡನ ಶಾಪವನ್ನು ತಿರಸುವಹಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಅಳುತ್ತಾ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಅವಸ್ಥೆ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ

೩೯ ನಿನ್ನ ಕಾಮುಕತ್ವವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಎರಡು ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿತು. ಕಂಡವರ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದುದೊಂದು ಪಾಪ ಅರಿಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಲೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದೊಂದು ಪಾಪ ಆ ಪಾಪದಿಂದಂಟಾದ ಶಾಪದಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈ ವಿಧ ಬಂಧನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.

೪೦. ನೀನು ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯೇ ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಮರೇಂದ್ರನೇ ಆದಾಗ್ಯೂ ನಿನ್ನ ಪಾಪಕೃತ್ಯವು ನಿನ್ನನ್ನು ಈರಿತೆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿತಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ “ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಹಾರಾಯ” ಎಂಬ ಗಾದೆಗೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ನೀನು ಆಗ ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯದಿಂದಲೇ ಈಗ ರಾಕ್ಷಸ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸೋತು ಹೋದೆ, ಕಂಡೆಯಾ ?

೪೧. ಇಂದ್ರ ! ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ಅಪರ್ಮಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕಬೇಡ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಲೋಕ

ಗತೇ ಸ್ವಲೋಕಂ ಭುವನಪ್ರಧಾನೇ
 ಪದ್ಮೋದ್ಭವೇ ದಾನವಪೂಗಹರ್ತಾ ।
 ತ್ರಿವಿಷ್ಣುಪಂ ಸ್ರಾಪ್ಯ ಶಶಾಸ ರಾಜ್ಯಂ
 ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಮಿದಶಾಧಿನಾಥಃ

॥ ೪೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
 ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಸ್ವರ್ಗವಿಜಯೋನಾಮ ದ್ವಾವಿಂಶತ್ಕುತ್ರರ
 ದ್ವಿಶತತನೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಕಲ್ಯಾಣವು ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಲೋಕವು ನಿಂತಿದೆ ಎಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ
 ಜಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆ ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮ
 ವಾಲನೆಮಾಡುತ್ತಾ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಬದುಕು.

೪೨ ಹೀಗೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ
 ಅಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿ ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದನು ಇಂತು ಪದ್ಮೋದ್ಭವನು
 ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ರಾಕ್ಷಸರೆಂಬ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡು
 ವುದರಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಕತ್ತರಿಯಂತಿರುವ ಇಂದ್ರನು, ಸುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ತನ್ನ
 ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೇರಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಪರ
 ಹಿತನಿರತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರ
 ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಸ್ವರ್ಗವಿಜಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರ
 ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
 ಮುಗಿದುದು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಅಥ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರನುಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ತ್ರಯೋವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

॥ ಶೈಲಾಪ ಉವಾಚ ॥

ಪಾತಾಲವಿಜಯಂ ತಸ್ಯ ರಾವಣಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।

ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತತ್ಸ್ವೇನ ತತ್ರ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ

॥ ೧ ॥

॥ ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ॥

ತತಃ ಸ ಗತ್ವಾ ಪಾತಾಲಂ ಯುಯುಧೇ ದೈತ್ಯಸತ್ತಮೈಃ ।

ಕಾಲಖಂಜೈರ್ನುಹಾಭಾಗೈಃ ಕಾಲಕೇಯೈಶ್ಚ ದಾರುಣೈಃ

॥ ೨ ॥

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕೇಳುತ್ತಾ ಶೈಲಾಪನಿಗೆ ಕಥೆಯ ಹುಚ್ಚು ನೆತ್ತಿಗೆರಿ ನಾಡಾಯನರನ್ನು ಬಿಡದೆ ಮರುನುಡಿ ನುಡಿದನೆಂತನೆ --

ನಾಡಾಯನರೆ ! ರಾವಣನು ಭೂಲೋಕ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯಾಯಿತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ರಾವಣನು ಪಾತಾಲಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅದೆಂತು ವಿಜಯ ಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬಂದನಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲಪಡುತ್ತ ಲಿವೆ ದಯಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವಿರಾ ?

೨. ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲಾಪನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನೆ —

ಆ ಬಳಿಕ ರಾವಣನು ಪಾತಾಲಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಕಾಲಖಂಜ, ಕಾಲಕೇಯ, ಮುಂತಾದ ಭಯಂಕರ ವೀರ ರಕ್ತಸರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿನನು

ನಿನಾತಕವಚೈಶ್ಚೈವ ಸಂವತ್ಸರಮತಂದ್ರಿತಃ ।

ಸತಿಂ ಶೂರ್ಪಣಖಾಯಾಸ್ತು ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಂ ತು ದಾನವಂ

॥ ೩ ॥

ಅಜಾವಕ್ತ್ರವತ್ಸ್ತತ್ರ ಜಘಾನ ರಣಗರ್ವಿತಂ ।

ತತ್ರಾಗತ್ಯ ತದಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನಿನಾತಕವಚೈಃ ಸಹ

॥ ೪ ॥

ಚಕಾರ ಸಖ್ಯಂ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ದಶಗ್ರೀವಸ್ಯ ರಕ್ಷಸಃ ।

ತತಸ್ತು ಯುಯುಧೇ ನಾಗೈರ್ಘೋರರೂಪೈರ್ವಿಷೋಲ್ಪವೈಃ

॥ ೫ ॥

ವಶೀ ಕೃತ್ವಾ ತತೋ ನಾಗಾನ್ವರುಣಸ್ಯ ಪುರಂ ಯಯೌ ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಲೇ ರಾಜಸ್ವರುಣೇ ಸುಮಹಾತ್ಮನಿ

॥ ೬ ॥

೩-೫ ನಿವಾತಕವಚರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಗಡ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದನಾದಾಗ್ಯೂ ಆ ನಿವಾತಕವಾಚರು ಸೋಲಲಿಲ್ಲ ಆಗ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ಶೂರ್ಪನಖಿಯ ಗಂಡ ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವನನ್ನು ರಾವಣನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟನು ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ರಣರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿವಾತಕವಚ ರೂಪನೆ ಸಂಧಿಯನ್ನೂ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ರಾವಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದನು ಬಳಿಕ ಆ ರಾವಣನು ಕಾಲಕೂಟ ವಿಸವನ್ನು ಕಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರರಾದ ನಾಗ (ಘಟಸರ್ಪ) ರೊಡನೆ ಘೋರ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೬ ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆ ಸರ್ಪರಾಜರನ್ನು ಗೆದ್ದು ತನ್ನ ಅಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡ ವನಾಗಿ ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರುಣನು ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ವರುಣನ ಮಗ ಯುವರಾಜನಾದ ಪುಷ್ಕರನು ಮಾತ್ರ ಊರಿನಲ್ಲಿದ್ದನು ಆ ವರುಣನ ಮಗ ಪುಷ್ಕರನಿಗೆ ಬಲಿಚಕ್ರ ವರ್ತಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು. ರಾವಣನು ಅವನೊಡನೆಯೇ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು

ಪುಷ್ಕರಃ ಪ್ರದದೌ ಯುದ್ಧಂ ರಾವಣಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ |
 ವರುಣಸ್ಯ ಸುತಃ ಶ್ರೀನಾರ್ ಜಾನಾತಾ ಬಲಿನಸ್ತಥಾ || ೭ ||

ಸೋಮಪುತ್ರಾ ಮಹಾರಾಜ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಯಾ ಯಃ ಸ್ವಯಂ ವೃತಃ |
 ಅರ್ಧಶಾಸ್ತ್ರಂ ವಿಜಾನಾತಿ ಯಃ ಸಮಗ್ರಂ ಮಹಾಯಶಾಃ || ೮ ||

ಅಸ್ತ್ರಗ್ರಾಮಂ ಸಮಗ್ರಂ ಚ ತಥಾ ಶಸ್ತ್ರಾಣ್ಯನೇಕಶಃ |
 ರೂಪದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಲಾವಣ್ಯಧರ್ಮಚರ್ಯೈಃ ಸಮನ್ವಿತೇ || ೯ ||

ಬಲೇ ಶೌರೈ ತಥಾ ದಾನೇ ತುಲ್ಯೋ ಯಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತೇ |
 ಭಾತೃಭಿಭಾತೃಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಸೈನ್ಯೇನ ಮಹತಾ ಯಥಾ || ೧೦ ||

ದತ್ತಾ ಯುದ್ಧಂ ಮಹಾಘೋರಂ ಸಾಂತ್ವಯಾಮಾಸ ರಾಕ್ಷಸಂ |
 ತತಃ ಸ ನಗರಂ ಜಿತ್ವಾ ವರುಣಂ ಸುಮಹಾಬಲಂ || ೧೧ ||

ಸೈನ್ಯೈರ್ವಿಶ್ರವಸಃ ಪುತ್ರೋ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಪುನರಾಗತಃ |
 ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ಸ ತತೋ ಗತ್ವಾ ಪುರೀಂ ವಾನರಪಾಲಿತಾಂ || ೧೨ ||

೭ ಅದಲ್ಲದೆ ಆ ಪುಷ್ಕರನನ್ನು ಚಂದ್ರನ ಮಗಳಾದ ಚಂದ್ರಿಕೆ (ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ದೇವಿ (ಬೆಳದಿಂಗಳು) ಯು ಸ್ವಯಂವರ ರೂಪದಿಂದ ವರಿಸಿ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದಳು

೮-೧೧ ಆ ಪುಷ್ಕರನು ಅರ್ಧಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದ್ದನು. ಧನುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದನು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿದ್ದುವು ರೂಪಲಾವಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಧರ್ಮಚರ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಬಲ, ಶೌರ್ಯ, ದಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಹೋಲುವವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಕಲ ಗುಣಗಣಭರಿತನಾದ ಪುಷ್ಕರನು, ಯುದ್ಧದ ತೀಟೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದ ರಾವಣನೊಡನೆಯೂ ಅವನ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆಯೂ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆಯೂ ಬಹಳ ವಿಧವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ರಾವಣನ ತೀಟೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಅವನ ಮಗನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು ಕೊನೆಗೂ ರಾವಣನು ವರುಣನನ್ನು ಪರ ಜಿತನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಪುನಃ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು (ಈ ಪುಷ್ಕರನೇ ಈ ಪುರಾಣದ ೨ ನೇ ಖಂಡದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪರಶುರಾಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿಯು)

ಪ್ರಪುಚ್ಛ ವಾನರಾಂಶ್ಚೈವ ಕ್ವಾಸೌ ವಾಲೀ ಮಹಾಬಲಃ ।

ತಂ ಜಗಾದ ಮಹಾತೇಜಾ ತಾರೋ ಗಹನಗೋಚರಃ

॥ ೧೩ ॥

ಕಿಂ ಸ್ಯಾತ್ತೇ ವಾಲಿನಾ ಕಾರ್ಯಂ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ಮ ಪೃಚ್ಛತಃ ।

॥ ರಾವಣ ಉವಾಚ ॥

ಯುದ್ಧಾತಿಥ್ಯಮಹಂ ತಸ್ಮಾತ್ಸಾರ್ಥಯಾಮಿ ವಲೀಮುಖಾತ್

॥ ೧೪ ॥

ಬಲವಾ ಶ್ರೂಯತೇ ರಾಜಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ತಸ್ಯ ನೇ ಬಲೇ ।

॥ ತಾರ ಉವಾಚ ॥

ಜಿಜ್ಞಾಸಿತೋ ಯದಾ ವಾಲೀತ್ವತೋಽನ್ಯೈರ್ಬಲವತ್ತರೈಃ

॥ ೧೫ ॥

ನಿಹತಾಃ ಶತಶಸ್ತ್ರೇನ ತ್ವತ್ತೋ ವೀರ್ಯಬಲಾಧಿಕಾಃ ।

ಇದಾನೀಮೇವ ನಿಹತೋ ದುಂದುಭಿಸ್ತೇನ ರಾಕ್ಷಸಃ

॥ ೧೬ ॥

೧೨ ರಾವಣನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ ವಾಲಿಯಿಂದ ಸರಿಪಾಲಿತವಾದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದನು

೧೩. ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೆನಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಧೊರೆ ವಾಲಿಯು ಎಲ್ಲಿಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಾನರರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಮಾಡಿದನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರನಲ್ಲದ ತಾರಕನೆಂಬ ವಾನರನು ರಾವಣನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆಂದನು —

೧೪ ನೀನು ಯಾರೋ? ಎಲ್ಲಿಂದಬಂದಿದ್ದೀಯೋ? ವಾಲಿಯಿಂದ ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ಮೊದಲು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೇಳೋ! ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ರಾವಣನು ತಾರನೊಡನೆ ನಾನು ವಾಲಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿನೇನೆ ಅವನಿಂದ ನನಗೆ ಯುದ್ಧಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆ

೧೫ ಆ ವಾಲಿಯು ಬಹು ಬಲಶಾಲಿಯೆಂದು ನಾನು ಅನೇಕಕಡೆ ಕೇಳಿದೇನೆ ನನ್ನ ಬಲವೂ ನಿನ್ನ ಧೊರೆಯಾದ ವಾಲಿಯ ಬಲವೂ ಸರಿಸಮವೋ? ಹೆಚ್ಚುಕಡಿ ಮೆಯೋ? ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬಂದಿರುವೆನೆನಲು ಅದಕ್ಕೆ ತಾರನು ಇಂತುಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು.

೧೬ ಹಾಗೋ? ಅವನ ಬಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಬಲವನ್ನೂ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯೋ? ನಿನಗಿಂತಲೂ ನೂರುಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಲವುಳ್ಳ ನೂರಾರುಮಂದಿ ವೀರರು ವಾಲಿಯಿಂದ ಇದುವರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋಮಂದಿ ಹತರಾಗಿ

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ವಿನರಂ ಘೋರಂ ಮಾಯಾನೀ ತೇನ ಘಾತಿತಃ ।

ಬಿಲೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟಸ್ಯ ತದಾ ರಾಜ್ಞ ಸಂವತ್ಸರಂ ಗತಂ

॥ ೧೭ ॥

ಸುಗ್ರೀವೇಣ ತದಾ ತಸ್ಯ ದ್ವಾರಂ ಪಿಹಿತಮಾತ್ಮನಾ ।

ಸ ತು ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯಾಂತೇ ಹತ್ವಾ ಮಾಯಾನಿನಂ ರಣೇ

॥ ೧೮ ॥

ದದರ್ಶ ರಾಜಸ್ಸುಗ್ರೀವಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಯಾಂ ತದ್ವಾನ್ಮಜಂ ।

ಸ್ವಪತ್ನಾ ರುಮಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ವಾಲಿಪತ್ನಾ ಚ ತಾರಯಾ

॥ ೧೯ ॥

ಹೋಗಿರುವರು ಈಗತಾನೇ ದುಂದುಬಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು ವಾಲಿಯು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿದಾನೆ

೧೭ ಆ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ದುಂದುಭಿಯು ಗುಹೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಾಲಿಯನ್ನು ಕರ್ಷಿಸಿ ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು ವಾಲಿಯು ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದುವರ್ಷ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು

೧೮. ಆಗ ವಾಲಿಯು ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವನ ತಮ್ಮ ಸುಗ್ರೀವನು, ದುಂದುಭಿ ವಾಲಿಯರು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವರ್ಷದವರಿಗೂ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಾದಿದಾಗ್ಯೂ ಅವರಾರೂ ಈಚೆಗೆ ಬರದಿದ್ದರಿಂದ ಆ (ಗವಿಯಿಂದ ರಕ್ತದ ಕೋಡಿ ಹರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದುಂದುಭಿಯಿಂದ -ವಾಲಿಯು ಹತನಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂಹಿಸಿ, ಈ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ದುಂದುಭಿಯು ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಇನ್ನೇನು ಅನರ್ಧಮಾಡುವನೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಆ ಗುಹೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಈಚೆಗೆ ಯಾರೂ ಬರದಂತೆ ತಡೆಮಾಡಿ)ತಾನು ಈಚೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು ಈರೀತಿ ಸುಗ್ರೀವನು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ವಾಲಿಯು ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ನೋಲಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಒಂದು ವರ್ಷವಾದ ಬಳಿಕ ಬಂಡೆಗಳನ್ನೊದ್ದು ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು.

೧೯ ಅಣ್ಣನು ಸತ್ತನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಅಂತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿ ಸುಗ್ರೀವನು ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಇಂತಿರುವಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯು ಊರಿಗೆ ಬಂದೇ ಬಂದನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಿರಲಿ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ

ಕ್ರೀಡಮಾನಂ ಯಥಾ ಶಕ್ತಂ ಕ್ರೋಧಸ್ಯ ವಶಮನ್ವಗಾತ್ ।

ರುಮಾಂ ತಾರಂ ತಥಾ ಹೃತ್ವಾ ತೇನ ನಿರ್ವಾಸಿತಸ್ತಸೌ ॥ ೨೦ ॥

ನಿರ್ವಾಸಿತೇ ಶು ಸುಗ್ರೀವೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಸಮನ್ವಿತಃ ।

ಹಂತುಕಾಮಸ್ತು ಸುಗ್ರೀವಂ ವಾಲೀ ಪರ್ಯಚರನ್ಮಹೀಂ ॥ ೨೧ ॥

ತದಾ ವಾಲಿಭಯತ್ರಸ್ತಃ ಸುಗ್ರಿವೋಽಪಿ ಪಲಾಯಿತಃ ।

ನ ಸ ಲೇಭೇ ಸನಾ ತ್ರಾಣಂ ತದಾ ಸಸ್ಮಾರ ರಾಕ್ಷಸಂ ॥ ೨೨ ॥

ಮತಂಗಶಾಪಂ ರಾಜೇಂದ್ರ ವಾಲಿನಃ ಸ ತಥಾ ಸ್ವಯಂ ।

ಹತ್ವಾ ತು ದುಂದುಭಿಂ ವಾಲೀ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇನ ಯೋಜಯತ್ ॥ ೨೩ ॥

ರುಮೆಯನ್ನೂ, ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ತಾರೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು

೨೦ ಅವರಾವತೀ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಭೋಗಪಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ನಿಶ್ಯಂಕನಾಗಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ತನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿ ವಾಲಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಊರನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೋಡಿಸಿ ಆ ಒಳಕೆ ಆ ಸುಗ್ರೀವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ (ರುಮೆ), ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತಾರೆಯನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು

೨೧ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಊರನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಗೊ್ಯ ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸುಮ್ಮನಾಗದ ವಾಲಿಯು ಅವನನ್ನು ತೀರಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಸುಗ್ರೀವನ ಅಸುವನ್ನು ಹೀರುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದನು ಸುಗ್ರೀವನು ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ವ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಲು ಅವನ ಹಿಂದೆ ವಾಲಿಯೂ ಸಹ ಓಡುತ್ತಾ, ಈ ಮೇರೆ ಭೂಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿದನು.

೨೨ ಸುಗ್ರೀವನು ಮುಂದೆ, ವಾಲಿಯು ಅವನ ಹಿಂದೆ, ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರ ಹಿಂದೊಬ್ಬರು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಿಯಾಡಿ ತೀರಾಸೋತು ಬೆಂಡಾದಾಗ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಔತುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ದುಂದುಭಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಯಿತು

೨೩ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದುಂದುಭಿಯು ವಾಲಿಯನ್ನು ಕೊಂದಮೇಲೆ ನಡೆದ ಕಥೆಯೊಂದಷ್ಟನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಚಾರವು ವಾಲಿಗೆ ಮತಂಗ ಋಷಿಯಿಂದ ಶಾಪ ಒಂದ ವೃತ್ತಾಂತ ಇದಿಷ್ಟನ್ನು ವಾಚಕರು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ ದುಂದುಭಿಯು ತನ್ನಿಂದ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಬಳಿಕ ವಾಲಿಯು ಅವನ ಹೆಣವನ್ನು ಕಾಲುಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಚೆಮ್ಮಿಬಿಟ್ಟನು

ಚಿಕ್ಷೇಪ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮತಂಗಸ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ ।

ಮತಂಗಸ್ಯಾಶ್ರಮಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರುಧಿರೇಣ ಸಮನ್ವಿತಂ

॥ ೨೪ ॥

ಶಶಾಪ ವಾಲಿನಂ ರೋಷಾತ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿನೋ ಮಹದ್ವನೇ ।

ಸದ್ಯಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಮಾತ್ರಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ

॥ ೨೫ ॥

ಅಗಮ್ಯಂ ವಾಲಿನೋ ಚ್ಛಾತ್ವಾ ಮತಂಗಸ್ಯ ಮಹದ್ವನಂ ।

ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಚಿವೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತಮುಕ್ತಾತ್ರಃ

॥ ೨೬ ॥

ನಲೇನ ರಾಜನ್ನೀಲೇನ ತಾರೇಣ ಚ ಹನೂಮತಾ ।

ಹನೂಮಾನ್ಸಚಿವಸ್ತಸ್ಯ ದೇವಾನಾಮಪಿ ನಿರ್ಭಯಃ

॥ ೨೭ ॥

೨೪ ಆ ಮಹಾಮೇರುಗಿರಿಯಂತಹ ದುಂದುಭಿಯ ದೇಶವು ವಾಲಿಯು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿದೊಡನೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಮತಂಗಮುಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮವ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಆ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಟ ರಕ್ತದಿಂದ ಆ ಮುಷ್ಯಾಶ್ರಮವೆಲ್ಲಾ ನೆನೆದು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

೨೫ ತನ್ನಾಶ್ರಮವು ಶನದ ರಕ್ತದಿಂದ ಅಸರಿಶುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತಂಗಮುಷಿಗೆ ಬಹು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಇದು ವಾಲಿಯು ಮಾಡಿದ ಚೇಷ್ಟೆಯೆಂದರಿತು, ವಾಲಿಗೆ ಆಗ ಒಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಈ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಾಲಿಯು ಎಂದಾದರೂ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ಅವನ ಜೀವವೇ ಹಾರಿಹೋಗಲಿ (ಸಾಯಲಿ) ಇದೇ ಮತಂತನಿಂದ ವಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಶಾಪವೃತ್ತಾಂತ

೨೬. ಹೀಗೆ ಶಾಪ ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು ಇದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಬಹು ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಆ ಮತಂಗಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು

೨೭. ಸುಗ್ರೀವನ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾರಾರಿಂದರೆ --ನಲ, ನೀಲ, ತಾರ, ಹನುಮಂತ ಈ ನಾಲ್ವರು ಸಚಿವರೊಳಗೆ ಹನುಮಂತನೇ ಮುಖ್ಯನಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದನು ಇವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ತೃಣಗಣಾಯಮಾನರಾಗಿದ್ದರು

ಚೂತಮಾತ್ರಗ್ತು ಯೋ ಬಾಲೋ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸೂರ್ಯಂ ಖಮಾಪ್ಲುತಃ ।

ಚಕ್ಷುರ್ಧೀ ತಸ್ಯ ವಾರ್ತೃಸ್ಥಂ ರಾಹುಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಶಾಚರಂ ॥ ೨೮ ॥

ಸೂರ್ಯಮುತ್ಪ್ರಜ್ಯ ಭಕ್ಷುರ್ಧೀ ತದಾ ರಾಹುಂ ಪ್ರದುದ್ರುವೇ ।

ರಾಹುರ್ಜಗಾಮ ಶರಣಂ ಭಯಾದ್ಭೀತಂ ಚ ವಾಸವಂ ॥ ೨೯ ॥

ತಸ್ಯಾನು ಪ್ರಯಯಾವೇನ ಸ ತು ಬಾಲೋ ಮಹಾಬಲಃ ।

ಸ ಪದಾರ್ಥ ಮಹಾಕಾಯಂ ತದಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ದಂತಿನಂ ॥ ೩೦ ॥

ಅಂಜನೇಯನ ಏಚಿತ್ರವಾದ ಚರಿತ್ರೆ.

೨೮ ರೈಸಕ್ತನು ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಹನುಮಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಬರೆದು ಮೂವಿನ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ತಿರುಗೋಣ -- ಹನುಮಂತನು ಅಂಜನಾದೇವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಮಹಾನುಭಾವನು ವಕಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇರಬಹುದು ಈ ಹನುಮಂತನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ಕಾಲ ಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಘಳ ಘಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಫಲಗುಣಘಜನು, ಇದೊಂದು ಫಲಾಹಾರಕ್ಕರ್ಹವಾದ ಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಫಲವನ್ನು ತನ್ನ ಬೇಕೆಂದು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ, ಹರಿದತ್ವ (ಸೂರ್ಯ) ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು ಆಗ ಆ ಅಹಸ್ವರನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಪುಗ್ರಹಿಸಲು ರಾಕುಗ್ರಹವು ಬಾಯಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಕೂತಿತ್ತು.

೨೯ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ಭಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ಅಂಜನಾನಂದನು ಅವನ ಬಳಿ ಕೂತಿದ್ದ ರಾಹುವನ್ನೇ ಫಲಹಾರಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ ಸೂರ್ಯನ ತುಂಬಗೇ ಹೋಗದೆ ರಾಹುವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿಬಂದನು ಆಗ ಆ ರಾಹುವು ಆ ಅಂಜನೇಯನಿಗೆ ಅಂಜಿ, ಇಂದ್ರನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಬದುಕಿಸೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದನು

೩೦ ಇಂದ್ರನ ಮರೆಹೊಂದಿದ ರಾಹುವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಬಾಲಾಂಜನೇಯನು, ತನಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ಆ ರಾಹುವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರನನ್ನೂ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿಂದು ತೇಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವತಾಕಾರದಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಐರಾವತವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು.

ಚಿಕ್ಷೇಪ ರಾಕ್ಷಸಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಮತಂಗಸ್ಯಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ ।

ಮತಂಗಸ್ಯಾಶ್ರಮಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರುಧಿರೇಣ ಸಮನ್ವಿತಂ

॥ ೨೪ ॥

ಶಶಾಪ ವಾಲಿನಂ ರೋಷಾತ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಿನೋ ಮಹದ್ವನೇ ।

ಸದ್ಯಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಮಾತ್ರಸ್ಯ ಜೀವಿತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ

॥ ೨೫ ॥

ಅಗಮ್ಯಂ ವಾಲಿನೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮತಂಗಸ್ಯ ಮಹದ್ವನಂ ।

ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಚಿವೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸುಗ್ರೀವಸ್ತಮುಕ್ತಾತ್ರತಃ

॥ ೨೬ ॥

ನಲೇನ ರಾಜನ್ನೀಲೇನ ತಾರೇಣ ಚ ಹನೂಮತಾ ।

ಹನೂಮಾನ್ಸಚಿವಸ್ತಸ್ಯ ದೇವಾನಾಮಪಿ ನಿರ್ಭಯಃ

॥ ೨೭ ॥

೨೪ ಆ ಮಹಾಮೇರುಗಿರಿಯಂತಹ ದುರ್ಮುಖಿಯ ದೇಹವು ವಾಲಿಯು ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ದೊಡನೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಮತಂಗಮುಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮವು ವೇಶದಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದು ಆ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಟ ರಕ್ತದಿಂದ ಅ ಮುಷ್ಯಾಶ್ರಮವೆಲ್ಲಾ ನೆನೆಸು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು.

೨೫ ತನ್ನಾಶ್ರಮವು ಶವದ ರಕ್ತದಿಂದ ಅಸರಿಶುದ್ಧವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತಂಗಮುಷಿಗೆ ಬಹು ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು ಇದು ವಾಲಿಯು ಮಾಡಿದ ಜೇಷ್ಠೆಯೆಂದರಿತು, ವಾಲಿಗೆ ಆಗ ಒಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಈ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಾಲಿಯು ಎಂದಾದರೂ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟರೆ ಅವನ ಜೀವವೇ ಹಾರಿಹೋಗಲಿ (ಸಾಯಲಿ) ಇದೇ ಮತಂತನಿಂದ ವಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಶಾಪವೃತ್ತಾಂತ

೨೬ ಹೀಗೆ ಶಾಪ ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು ಇದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುಗ್ರೀವನಿಗೆ ಬಹು ಧೈರ್ಯವುಂಟಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ವಾಲಿಯ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಆ ಮತಂಗಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು

೨೭. ಸುಗ್ರೀವನ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಮಂತ್ರಿಗಳಾರಾರಿಂದರೆ --ನಲ, ನೀಲ, ತಾರ, ಹನುಮಂತ ಈ ನಾಲ್ವರು ಸಚಿವರೊಳಗೆ ಹನುಮಂತನೇ ಮುಖ್ಯಮಾತ್ಯನಾಗಿದ್ದನು ಇವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ತೃಣಗಣಾಯಮಾನರಾಗಿದ್ದರು

ಜಾತಮಾತ್ರೈಶ್ಚ ಬಾಲೋ ಬಾಲೈಃ ವೀಕ್ಷ್ಯ ಸೂರ್ಯಂ ಖಮಾಪ್ಲುತಃ |

ಭಕ್ತ್ಯೈರ್ಭೀತಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವಸ್ಥಂ ರಾಹುಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿಶಾಚರಂ || ೨೮ ||

ಸೂರ್ಯಮುಪ್ಸೃಜ್ಯ ಭಕ್ತ್ಯೈರ್ಭೀತದಾ ರಾಹುಂ ಪ್ರದುದ್ರುವೇ |

ರಾಹುರ್ಜಗಾಮ ಶರಣಂ ಭಯಾದ್ವೀತಂ ಚ ನಾಸನಂ || ೨೯ ||

ತಸ್ಯಾನು ಪ್ರಯಯಾವೇನ ಸ ತು ಬಾಲೋ ಮಹಾಬಲಃ |

ಸ ದದರ್ಶ ಮಹಾಕಾಯಂ ತದಾ ಶಕ್ರಸ್ಯ ದಂತಿನಂ || ೩೦ ||

ಅಂಜನೇಯನ ಏಚಿತ್ರನಾದ ಚರಿತ್ರೆ.

೨೮ ಪ್ರಸಕ್ತನು ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಹನುಮಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಬರೆದು ಮೂವಿನ ವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ತಿರುಗೋಣ -- ಹನುಮಂತನು ಅಂಜನಾದೇವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯುವಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಮಹಾನುಭಾವ ನೆಂದು ಸಕಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇರಬಹುದು ಈ ಹನುಮಂತನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸೂರ್ಯ ಗ್ರಹಣ ಕಾಲ ಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಘಟ ಘಟೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಫಲಗ್ರಣಸ್ವಜನು, ಇಮೊಂದು ಫಲಾಹಾರಕ್ಕರ್ಹನಾದ ಫಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಫಲವನ್ನು ಅನ್ನಬೇಕೆಂದು ಆಕಾಶವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹರಿದಶ್ಚ (ಸೂರ್ಯ) ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು ಆಗ ಆ ಅಹಸ್ವರನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು ಆಹಾರ ವಾಗಿ ಪುಗ್ಗುಹಿಸಲು, ರಾಕುಗ್ರವವು ಬಾಯಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಕೂತಿತ್ತು.

೨೯ ಸೂರ್ಯನನ್ನೇ ಭಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ಅಂಜನಾನಂದನು ಅವನ ಬಳಿ ಕೂತಿದ್ದ ರಾಹುವನ್ನೇ ಫಲಹಾರಮಾಡಿಬಿಡ ಬೇಕೆಂದಾಲೋಚಿಸಿ ಸೂರ್ಯನ ತುಂಬಗೇ ಹೋಗದ ರಾಹುವನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಓಡಿಬಂದನು ಆಗ ಆ ರಾಹುವು ಆ ಅಂಜನೇಯನಿಗೆ ಅಂಜಿ, ಇಂದ್ರನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಬದುಕಿಸೆಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದನು

೩೦ ಇಂದ್ರನ ಮರೆಹೊಂದಿದ ರಾಹುವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿ ಯಾದ ಬಾಲಾಂಜನೇಯನು, ತನಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಂಡಿ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ಆ ರಾಹುವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರನನ್ನೂ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿಂದು ತೇಗಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟನು ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವತಾಕಾರದಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಐರಾವತವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು.

ತಂ ಪ್ರದುದ್ರಾವ ಭಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥೇ ಸಶಕ್ರಂ ಕುಂಜರೋತ್ತಮಂ ।

ಸ್ರಾಹರತ್ವರಯಾ ವಜ್ರಂ ತತಸ್ತಸ್ಯ ಸುರಾಧಿವಃ

|| ೬೧ ||

ತಸ್ಯ ವಜ್ರಪ್ರಹಾರೇಣ ವಾನೋ ಹನುರಭಜ್ಯತ ।

ಹನುಮಾನಿತಿ ತೇನಾಸ್ಯ ನಾಮ ಚಕ್ರೇ ಸಿತಾಮಹಃ

|| ೬೨ ||

ಕ್ರುದ್ಧಂ ಚ ಜಗತಾಂ ನಾಯುಂ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾ ಸಿತಾ ಮಹಃ ।

ವರೇಣ ಭಂದಯಾಮಾಸ ಹನುಮಂತಂ ಮಹಾಬಲಂ

|| ೬೩ ||

ಸರ್ವೈರ್ದೇವಗಣೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ।

ಅಜರಾಮರತಾಂ ತಸ್ಯ ಅಜೇಯತ್ವಂ ತಥಾ ರಣೇ

|| ೬೪ ||

೬೧ ಆಗಲೀಗ ಅಂಜನೇಯನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿಹೋದನು ಇಂದ್ರ, ರಾಹು, ಐರಾವತ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ತಿಂದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಬಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಇನ್ನು ತಾವು ಉಳಿಯುವ ಸಂಭವ ವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತೋರಲು ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಹಾರಮಾಡಿದನು

೬೨. ಆ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಏಟು ಅಂಜನೇಯನ ಎಸಕೆನ್ನೆಗೆ ತಗುಲಿ, ಆ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಏಟು ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಂಜನೇಯನು ಬಿದ್ದುಹೋದನು ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಂದು ಅವರವರಿಗೆ ರಾಜಿಮಾಡಿಸಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಏಟು ತಿಂದ ಅಂಜನೇಯನಿಗೆ ಹನುಮಂತನೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಕರೆದನು

೬೩ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅರಿಯದ ಹಸುಳೆಯಾದ ಹನುಮನಿಗೆ ಹೊಡೆದು ದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಾಯುವು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಹಳ ಕೋಪದಿಂದ ಎಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ಔತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು ಜಗತ್ಪ್ರಾಣನಾದ ಪ್ರಾಣ ದೇವರೇ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಉಳಿದೀತು ? ಲೋಕವೆಲ್ಲಾ ಉಸುರು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ವಾಯುವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ, ಅವನ ಮಗನಾದ ಬಹು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಹನುಮಂತನಿಗೆ, ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಇದರ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸುವಂತೆ ವರ ವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೬೪. ನಿನಗೆ ಮುಪ್ಪು, ಮರಣವೂ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಂಭವಿಸದೇ ಇರಲಿ

ಪ್ರದದುದ್ದೇವತಾಃ ಸರ್ವೇ ಬಲಂ ಚಾಪ್ರತಿಮಂ ತಥಾ |
ಸ್ವಯಂ ಭಗವತಾ ತಸ್ಯ ಸೂರೈಣಿ ಸುನುಹಾತ್ಮನಾ

॥ ೩೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂನಾದೇ ಶೈಲೂಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನಾನುಶಾಸನೇ
ಮಾ ಲಿ ರಾಕ್ಷ ಸ ವ ಧ ವ ಣ ಫ ನೋ ನಾ ಮ
ತ್ರಯೋವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ನೀನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತೀಯೆ! ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ
ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಸಂಚಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡರು

೩೫ ಆಗ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸೂರ್ಯನು ಹನುಮಂತನ
ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನೀನು ಅವ್ರತಿಮ ಒಲಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬದುಕೆಂದು ವರವನ್ನು ಅನು
ಗ್ರಹಿಸಿದನು

ಟಿಪ್ಪಣಿ — ಬೊಂಬಾಯಿ ಶ್ರೀವೇಂಕಟೇಶ್ವರ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾ
ಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಈ ೩೫ ನೇ ಶ್ಲೋಕವಾದ ಬಳಿಕ
.. ಈ ರೀತಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ಗ್ರಂಥದ ೧೪೨ನೇ ಪುಟದ
ಕೊನೆಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೀಟಿಕೆದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ —

ಅತ್ರ ಸಾರೋ ಭ್ರಷ್ಟ ಇತಿ ಪ್ರತೀಯತೇ
ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾರವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ,
ಎಂದರ್ಥ.

ಹನುಮಂತನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯು
ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರ ಕಥೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಈಶ್ವರನು ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗಣಪತಿಯ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ

ಹಿಂದಿನ ೨೨ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಈಗ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವ ೨೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ೩೫ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಇದರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ೨೫ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೧೨ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೂರಿಷ್ಟ ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ೨೩ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೆಲವು ಭಾಗವೂ, ೨೪ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ

ಬೊಂಬಾಯಿ ಅಧಿಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಮಹಾ ಪ್ರಚಂಡ ಪಂಡಿತರು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದಂತಹ ಪಂಡಿತರಿದ್ದಾರೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತತ್ಕೃಂತೆ ಏನಾದರೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಬರೆಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಬರೆಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಶೋಧಕರು ಹಾಗೆಯೇಬರೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ “ರವಿ ಕಾಣದುದನ್ನು ಕವಿ ಕಂಡನೆಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ” ಈಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಕಥಾಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯೋಣವೆಂದು ಬಹಳಹೊತ್ತು ಯೋಚನೆಮಾಡಿದವಾದರೂ, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅಪರಾಧವೆಂದು ತೋರಿದುದರಿಂದ ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಮುಂದೆ ಗಣಪತಿಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ

ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯುಶ್ಚುಭಮಸ್ತು ನಿತ್ಯಂ |
ಲೋಕಾಸ್ಸಮಸ್ತಾ ಸ್ಸುಖಿನೋಭವಂತು |
ಸರ್ವೇಜನಾಸ್ಸುಖಿನೋಭವಂತು ||

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

॥ ಸಂಚರಿಸತ್ಯುತ್ತರದ್ವಿಶತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

ವಿನಾಯಕಂ ತು ತುಷ್ಠಾವ ತತಃ ಶಂಭುಸ್ತ್ರಿಲೋಕಧೃಕ್ |
ಪುರಾಣಾಂ ಸಂಗಮಾರ್ಥಾಯ ಅನಿದ್ಯೇನೇತಿ ಮಾನದ

॥ ೧ ॥

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ತ್ರಿಪುರ ಸಂಹಾರದ ಕಥೆ

೧ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರರೆಂಬ ಹಸರಿನ ಮೂರು ಮಂದಿ ರಾಕ್ಷಸರು ಲೋಕ ಹಿಂಸಕರಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರು ಮೂವರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಯಾವಾಗ ಸೇರುವರೋ ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಮರಣವುಂಟಾಗಲೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನ ಶಾಸನವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇವರ ಉಪಟಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ದೇವತೆಗಳು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಳಿಗ ಹೋಗಿ ಶರಣಾ ಗತರಾದರು ಆಗ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಇಂತು ಹೇಳಿದನು.—ನೀವು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ ಆ ಮೂವರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಸೇರಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲಿ ನಾನು ಅವನ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತ್ರಿಪುರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹ ರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಅದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ಈಶ್ವರನು ತ್ರಿಪುರರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವಂತೆ ಸರ್ವವಿಷ್ಣುಪರಿ ಹಾರಕನಾದ ವಿನಾಯಕನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಸೋತ್ರಮಾಡಿದನು.

ತ್ರಿಲೋಕಧರನಾದ ಶಂಭುವು ಆ ಮೂವರಿಗೂ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಆ ತ್ರಿಪುರರೂ ಸಂಗಮವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನನ್ನಿಂತು ಸ್ತುತಿಗೈದನು.

॥ ಶಂಕರ ಉವಾಚ ॥

ನಮಸ್ಕಾಮಿ ಮಹಾಬಾಹುಂ ದೇವದೇವಂ ಗಣೇಶ್ವರಂ ।
ದಸ್ತಿವಕ್ತ್ರಂ ಮಾಹಾಕಾಯಂ ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಾಂಬರಚ್ಛದಂ ॥ ೨ ॥

ಚಂದ್ರರಶ್ಮಿಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಚಾರುದಂಷ್ಟೋಬ್ಜ್ವಲಾನನಂ ।
ಭಕ್ತಾನಾಂ ವಿಘ್ನಶಮನಂ ಸುರಾದ್ಯಂ ಪಾರ್ವತೀಸುತಂ ॥ ೩ ॥

ಪರಶ್ವಧಧರಂ ವೀರಮಕ್ಷಮಾಲಾ ವಿಭೂಷಿತಂ ।
ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ವರದಂ ಸೌಮ್ಯಂ ವಿಘ್ನಾನಾಂ ಪತಿಮೂರ್ಚಿತಂ ॥ ೪ ॥

ಪೀನಾಸ್ಯಂ ಲಂಬಜರರಂ ಹಾರಭಾರಾರ್ಪಿತೋದರಂ ।
ಅಷ್ಟಮಿಾ ಚ ಚತುರ್ಧೀ ಚ ವೃತಾ ಯೇನ ಚತುರ್ದಶೀ ॥ ೫ ॥

೨ ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ, ದೇವದೇವೋತ್ತಮನೂ ಗಜಮುಖನೂ, ಮಾಹಾಕಾಮನೂ, ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮಾಂಬರವನ್ನು ಹೊದಿರುವವನೂ, ಆದ ಎಲೈ ಗಣನಾಯಕನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

೩. ಚಂದ್ರರಶ್ಮಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಎಲೈ ಗಜಮುಖನೇ! ನೀನು ಪಾರ್ವತೀ ಸುತನಾಗಿದ್ದರೂ, ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಗನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತೇನೆ

೪ ನೀನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಿಚ್ಚುಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೀಯೆ ನೀನು ಸಮಸ್ತ ವಿಘ್ನಗಳಿಗೂ ರಾಜನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೂ, ವರದನೂ, ಸೌಮ್ಯನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಸೋತ್ರಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೫ ಉದ್ದನಾದ ಸೊಂಡಿಲುಳ್ಳ, ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಹೊಟ್ಟೆಯುಳ್ಳ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡಿರುವ, ಅಷ್ಟಮಿಾ, ಚತುರ್ಧೀ, ಚತುರ್ದಶೀ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಶೆಯುಳ್ಳ ಗಣಪತಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಕುಲ್ಮಾಷೋತ್ಕೋಶಸಿಂಹಾಪೂಜ್ಯಮೋದಕೈರೋದನೇನ ಚ |

ಪೂಜಯಂತಿ ಜನಾ ಲೋಕೇ ಧೂಪಮಾಲಾಃ ಸುಲೇಪನೈಃ || ೬ ||

ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಕೈಶ್ಚೈವ ತೇಷಾಂ ನಾಸ್ತೀಹ ದುರ್ಲಭಂ |

ಪುತ್ರಾರ್ಥೇ ಲಭತೇ ಪುತ್ರಾ ಧನಾರ್ಥೇ ಧನಮುತ್ತಮಂ || ೭ ||

ವ್ಯಾಧಿತಶ್ಚ ತಥ್ಯಾರೋಗ್ಯಂ ಬದ್ಧೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಬಂಧನಾತ್ |

ತ್ವಾಂ ತು ಸಂಪೂಜಯಿತ್ವಾ ನೈ ವರದಂ ಕಾಮರೂಪಿಣಂ || ೮ ||

ಇಷ್ಟಾನ್ಯಾಮಾನವಾಪ್ನೋತಿ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ |

ಯಶ್ಚಾಧೀತೇ ಸ್ತವಮಿದಂ ತವ ನಿತ್ಯಂ ಗಣೇಶ್ವರ || ೯ ||

ತಸ್ಯಾಪಿ ಸರ್ವಕಾಮಾನಾಂ ಸದಾ ದಾತಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ |

|| ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ||

ಇತ್ಯೇವಂ ಸಂಸ್ತುತಃ ಶ್ರೀನಾರ್ಕ ಶಂಕರೇಣ ವಿನಾಯಕಃ || ೧೦ ||

೬ ಎಲೈ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಗಜಾನನನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸನವಾಹನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಿ ಅನ್ನ, ಕಡುಬು, ಹಲಸದೆಯ ಅಂಜೂಡೆಗಳನ್ನು ನೀವೆದನ ಮಾಡಿ ಧೂಪವೀಪಾದಿಗಳನ್ನು ಫಿಫಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತೀಯೆ

೭ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಯಾರು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದುದಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರೋ ಅವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾಗಿದೀಯೆ

೮ ಖಾಯಿಲೆ ಇವ್ವ ಮನುಷ್ಯನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿರೆ ಆರೋಗ್ಯವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಬಂಧನವಿಂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ನೀನು ಕಾಮರೂಪಿಯೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದನೂ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ.

೯. ಈಗ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಯಾರು ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇತ್ರಮಾಡುವರೋ, ಯಾರು ಈ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ

೧೦ ನೀನು ಸಕಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಕರುಣಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾನು

ಏಕಸ್ಮಾನ್‌ಗತಂ ಚಕ್ರೇ ವಿನಾ ವಿಷ್ಣುಂ ಪುರತ್ರಯಂ |

ಏಕಸ್ಮಂ ತ್ರಿಪುರಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಶರಾಗ್ರಸ್ಥೋ ಧನುಸ್ತ್ವರಃ |

ಶಂಕರತ್ರೇಠಿತಃ ಶೀನ್ರಂ ತದಾ ಚಕ್ರೇ ಸ ಭಸ್ಮಸಾತ್

|| ೧೦ ||

ಪುರತ್ರಯೇ ದೇವವರ್ಣೇಣ ತೇನ

ವಿನಿರ್ಮಿತೇಭೂಜ್ಜಗತಾಂ ಪ್ರಕರ್ಷಃ |

ಜಗ್ಮುಸ್ತದಾ ದೇವಗಣಾಃ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ

ಸ್ಥಾನಾನಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಥಾ ಸ್ವಕಾನಿ

|| ೧೧ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲಾಸನಂ ಪ್ರತಿ

ನಾಡಾಯ ನಮಾಕೈ ತ್ರಿಪುರಮಾಹವರ್ಣನೋನಾಮ

ವಂಚನಿರತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

ಭಾವನು! ಹೀಗೆಂದು ಶೈಲಾಸನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಡಾಯನ ಪುರುಷರು ಹೇಳುತ್ತಾ
ತ್ರಿಪುರಾಸುರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮುಂಬರಿಸಿದರು

೧೧ ಕೇಶೈ! ಶೈಲಾಸನ! ಯಾವಾಗ ಈರಿತಿ ಶಂಕರನು ಗಣಪತಿ
ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸೋತ್ರಮಾಡಿದನೋ, ಆ ಕೂಡಲೆ ಆ ವಿನಾಯಕನು ಆ ತ್ರಿಪುರರಿಗೆ
ಮಂಕುಬೂದಿಯನ್ನೇರಚಿ ಮೂವರೂ ಒಂದೇಕಡೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು ಆ
ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕೂಡಲೆ ಈಶ್ವರನು ತನ್ನ ಶೈವಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಾಸ್ತ್ರ
ವನ್ನು ಹೂಡಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಆ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾ
ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ತೇಜೋಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಆ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಆ ತ್ರಿಪುರ
ರನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಿ ಲೋಕವನ್ನು ಧ್ವರಿಸಿದನು

೧೨ ಯಾವಾಗ ತ್ರಿಪುರರು ಸಂಪೃತರಾದರೋ ಆ ಕೂಡಲೇ ದೇವತೆಗಳು
ಬಹು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಶೈಲಾಸನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಡಾಯನರು

ಹೇಳುವ ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾಸುರ ಸಂಹಾರ

ವರ್ಣನೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇನ್ನೂರಿಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ

ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಶ್ರೀಃ

ಅಥ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರಸುಹಾಫುರಾಣೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ

|| ಷಡ್ವಿಂಶತ್ಯುತ್ತರ ದ್ವಿತೀತತಮೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ||

ತಸ್ಯೈವ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಶೃಣು ಕರ್ಮೋದಮುತ್ತಮಂ ।

ಅಸೀದ್ವೈತ್ಯೊಂಧಕೋ ನಾಮ ಭಿಕ್ಷಾಂಜನಚಯೋಪಮಃ

|| ೧ ||

ತಪಸಾ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತಸ್ತ್ವನಧ್ಯಶ್ಚ ದಿವಾಕಸಾಂ ।

ಸ ಕದಾಚಿನ್ಮಹಾದೇವಂ ಪಾರ್ವತ್ಯಾ ಸಹಿತಂ ವ್ರಭುಂ

|| ೨ ||

ಶ್ರೀಡಮಾನಂ ತದಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹರ್ತುಂ ದೇವೀಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ ।

ತಸ್ಯ ಯುದ್ಧಂ ತದಾ ಘೋರಮಭವತ್ಸಹ ಶಂಭುನಾ

|| ೩ ||

ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

೧. ನಾಡಾಯನರು ಶೈಲಾಸನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ — ಶೈಲಾಸನೇ ಕೇಳು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿನೆಂಬುದನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಅಂಧಕಾಸುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನಿದ್ದನು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಾಡಿಗೆಯ ಬೆಟ್ಟವೇ ನಿಂತಿದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೨ ಆ ಅಂಧಕನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತನಸ್ಸುಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳು ರಿಂದಲೂ ಮರಣವಾಗಬಾರದೆಂದು ವರವನ್ನು ಸಡಿಮಕೊಂಡನು

೩. ಈಗೀತಿ ವರವನ್ನು ವಡೆವಬಳಿಕ ಆ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು ಅಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನೂ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಆನಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದವನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಅವಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದನು ಆಗ ಈಶ್ವರನಿಗೂ ಅಂಧಕಾಸುರನಿಗೂ ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು

ರುದ್ರವರ್ಣವಿನಿರ್ಭೇದೇ ರುಧಿರಾದಂಧಕಸ್ಯ ತು ।

ಅಂಧಕಾಶ್ಚ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಶತಶೋಢ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೪ ॥

ತೇಷಾಂ ಚ ದಾರ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ರುಧಿರಾದಪರೇ ಪುನಃ । ॥ ೫ ॥

ಬಭೂವುರಂಧಕಾ ಘೋರಾ ಯೈರ್ವ್ಯಾಪ್ತಮುಖಿಲಂ ಜಗತ್ ।

ಏನಂ ಮಾಯಾವಿನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವದೇವಸ್ತದಾಂಧಕಂ ॥ ೬ ॥

ಸಾನಾರ್ಥಮಂಧಕಾಸ್ರಸ್ಯ ಸಸೃಜೇ ಮಾತರಸ್ತಥಾ ।

ಮಾಹೇಶ್ವರೀಂ ತಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಂ ಕೌಬೇರೀಂ ಚಾನಲೀಂ ತಥಾ ॥ ೭ ॥

ಸೌಸರ್ಣೀಮಥ ನಾಯುನ್ಯಾಂ ಶಾಕ್ರೀಂ ವೈ ನೈರ್ಮತೀಂ ತಥಾ

ಸೌರೀಂ ಸೌನ್ಯಾಂ ಶಿವಾಂ ದೂತೀಂ ಚಾಮುಂಡಾಮಥ ವಾರುಣೀಂ ॥ ೮ ॥

ವಾರಾಹೀಂ ನಾರಸಿಂಹೀಂ ಚ ವೈಷ್ಣವೀಂ ಚ ಲಲಿತ್ಪಿ ಕಾಂ ।

ಶತಾನಂದಾಂ ಭಗಾನಂದಾಂ ಪಿಚ್ಛಿಲಾಂ ಭಗಮಾಲಿನೀಂ ॥ ೯ ॥

೪ ಈಶ್ವರನು ಆ ಅಂಧಕಾಸುರನ ಮೇಲೆ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದೊಡನೆ ಯೇ, ಆ ಬಾಣವು ಅವನ ಮೈಗೆ ತಗಲಿ ಅವನ ಪೇಹಗಿಂದ ರಕ್ತವು ಈಚೆಗೆ ಹೊರಟಿತು. ರಕ್ತವು ಹೊರಬೀಡಿಸೆಯೇ ಆ ರಕ್ತಮಿಮಗಳಿಂದ ಅವೇ ಅಂಧಕನಂತೆ ರೂಪವುಳ್ಳ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಅಂಧಕರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು

೫ ಈಶ್ವರನು ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಅವರೆಲ್ಲರ ದೇಹಗಳಿಂದ ರಕ್ತವು ಸೋರುತ್ತಾ ಸೋರುತ್ತಾ ಎಣಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಜನ ಅಂಧಕರು ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಬಂದು ಪ್ರಪಂಚವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಬರೀ ಅಂಧಕಾಸುರರ ಮಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು

೬. ಈ ಮೇಲೆ ಆ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಿ ನರಮೇಶ್ವರನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು

೭-೯೬ ಆ ಮಾತೃಕೆಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ!—ಮಾಹೇಶ್ವರೀ,

ಬಲಾಮತಿಬಲಾಂ ರಕ್ತಾಂ ಸುರಭೀಂ ಮುಖಮಂಡಿಕಾಂ ।

ಮಾತೃನಂದಾಂ ಸುನಂದಾಂ ಚ ಬಿಡಾಲೀಂ ಶಾಕುನೀಂ ತಥಾ ॥ ೧೦ ॥

ರೇವತೀಂ ಚ ಮಹಾರಕ್ತಾಂ ತಥೈವ ಪಿಲಿಪಿಚ್ಛಕಾಂ ।

ಜಯಾಂ ಚ ವಿಜಯಾಂ ಚೈವ ಜಯಂತೀಂ ಚಾಪರಾಜಿತಾಂ ॥ ೧೧ ॥

ಕಾಲೀಂ ಚೈವ ಮಹಾಕಾಲೀಂ ಕಾಲದೂತೀಂ ತಥೈವ ಚ ।

ಸುಭಗಾಂ ದುರ್ಭಗಾಂ ಚೈವ ಕರಾಲೀಂ ದೇಹನೀಂ ತಥಾ ॥ ೧೨ ॥

ಅದಿತಿಂ ಚ ದಿತಿಂ ಚೈವ ಮಾಲಿನೀಂ ಮೃತ್ಯುಮೇವ ಚ ।

ಕರ್ಣಮೋಟೀಂ ತದಾ ಯಾಮ್ಯಾಂ ಉಲೂಕೀಂ ಚ ಘಟೋದರೀಂ ॥

ಕಪಾಲೀಂ ವಜ್ರಹಸ್ತಾಂ ಚ ಪಿಶಾಚೀಂ ರಾಕ್ಷಸೀಂ ತಥಾ ।

ಭುರುಂಡೀಂ ಹಾಂಕರೀಂ ಚಂಡಾಂ ಶೃಂಗಾಂ ಚ ಕಟಿಕೀಂ ತಥಾ ॥ ೧೪ ॥

ಘಂಟಾಂ ಸುಲೋಚನಾಂ ಧೂಮ್ರಾಮೇಕವಾಲೀಂ ಕಪಾಲಿನೀಂ ।

ವಿಶಾಲಾಂ ದ್ರಷ್ಟಿಕಾಂ ಶ್ಯಾಮಾಂ ತ್ರಿಜಟೀಂ ಕುಕುಹೂಂ ತಥಾ ॥ ೧೫ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮೀ, ಕೌಬೇರೀ, ಆನಲೀ, ಸೌಪರ್ಣೀ, ವಾಯವ್ಯಾ, ಶಾರ್ಕ್ರೀ, ನೈಋತೀ
ಸೌಮ್ಯಾ, ಶಿವಾ, ದೂತೀ, ಚಾಮುಂಡಾ, ವಾರುಣೀ, ವಾರಾಹೀ, ನಾರಸಿಂಹೀ, ವೈಷ್ಣವೀ
ಲಲಿತ್ಥಿಕಾ, ಶತಾನಂದಾ, ಭಗಾನಂದಾ, ಪಿಚ್ಛಲಾ, ಭಗಮಾಲಿನೀ, ಬಲಾ, ಅತಿಬಲಾ
ರಕ್ತಾ, ಸುರಭೀ, ಮುಖಮಂಡಿಕಾ, ಮಾತೃನಂದಾ, ಸುನಂದಾ, ಬಿಡಾಲೀ ಶಾಕುನೀ,
ರೇವತೀ, ಮಹಾರಕ್ತಾ, ಪಿಲಿಪಿಚ್ಛಿಕಾ, ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ, ಜಯಂತೀ, ಅಪರಾಜಿತಾ
ಕಾಳೀ, ಮಹಾಕಾಳೀ, ಕಾಲದೂತೀ, ಸುಭಗಾ, ದುರ್ಭಗಾ, ಕರಾಳೀ, ದೇಹನೀ,
ಅದಿತಿ, ದಿತಿ, ಮಾಲಿನೀ, ಮೃತ್ಯು, ಕರ್ಣಮೋಟೀ, ಯಾಮ್ಯಾ, ಉಲೂಕೀ, ಘಟೋ
ದರೀ, ಕಪಾಲೀ, ವಜ್ರಹಸ್ತಾ, ಪಿಶಾಚೀ, ರಾಕ್ಷಸೀ, ಭುರುಂಡೀ, ಹಾಂಕಾರೀ, ಚಂಡಿ,
ಶೈವಾ, ಕಟಿಕೀ, ಘಂಟಾ, ಸುಲೋಚನಾ, ಧೂಮ್ರಾ, ಏಕವಾಲೀ, ಕವಾಲಿನೀ,
ವಿಶಾಲಾ, ದ್ರಷ್ಟಿಕಾ, ಶ್ಯಾಮಾ, ತ್ರಿಜಟೀ, ಕುಕುಹೂ, ವಿನಾಯಕೀ, ಬೇತಾಳೀ,
ಉನ್ನತ್ತಾ, ಶುಭನಾ, ಸಿದ್ಧಿ, ಲೇಲಿಕಾನಾ, ಕೇಕರಾ, ಗರ್ದಭೀ, ತರ್ಕಟೀ, ಬಹು
ವೃತ್ತಾ, ಪ್ರೇತಯಾನಾ, ವಿಟಂಪುರಾ, ಕ್ರೌಂಚಿ, ಸೂಕರಮುಖೀ, ವಿತತಾ, ಸರಮಾ,
ದನು, ಉಷಾರಂಭಾ, ಸಿಂಹಾಕಾ, ಲಲಿತಾ, ಚಿತ್ರರೂಪಿಣೀ, ಸ್ವಧಾಕಾರ, ವಷಟ್ಕಾರ

ವಿನಾಯಕೀಂ ಚ ವೈತಾಲೀಮುನ್ಮತ್ತಾಂ ಶುಭನಾಂ ತಥಾ ।
ಸಿದ್ಧಿಂ ಚ ಲೇಲಿಹಾನಾಂ ಚ ಕೇಕರಾಂ ಗರ್ದಭೀಂ ತಥಾ ॥ ೧೬ ॥

ತರ್ಕಟೀಂ ಬಹುಪುತ್ರಾಂ ಚ ಪ್ರೇತಯಾನಾಂ ನಿಟಿಂಪುರಾಂ ।
ಕ್ರೌಂಚೀಂಚ ಸೂಕರಮುಖೀಂ ವಿತತಾಂ ಸರನಾಂ ದನುಂ ॥ ೧೭ ॥

ಉಷಾರಂಭಾಂ ಪಿನಾಕಾಂ ಚ ಲಲಿತಾಂ ಚಿತ್ರರೂಪಿನೀಂ ।
ಸ್ವಧಾಕಾರಾಂ ವಷಟ್ಸ್ಪಾಹಾಂ ಧೃತಿಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಂ ಕಪರ್ದಿನೀಂ ॥ ೧೮ ॥

ಮಾಯಾವಿಚಿತ್ರರೂಪಾಂ ಚ ಕಾಮರೂಪಾಂ ವಶಂಗಮಾಂ ।
ಸ್ವಕಂಬಲಾಂ ಸಿಂಜಿಕಾಂ ಚ ಮಹಾನಾಸಾಂ ಮಹಾಮುಖೀಂ ॥ ೧೯ ॥

ಕೌಮಾರೀಂ ರೋಚನಾಂ ಭೀಮಾಂ ಸದಾಹಾಸಾಂ ಮದೋದ್ಧತಾಂ ।
ಆರಕ್ತಾಕ್ಷೀಂ ಕಾಲಕರ್ಣೀಂ ಭರ್ತುಕರ್ಣೀಂ ಮಹಾಸ್ವನೀಂ ॥ ೨೦ ॥

ಕೇಶಿನೀಂ ಶಿಖಿನೀಂ ಲಂಬಾಂ ಪಿಂಗಾಕ್ಷೀಂ ಲೋಹಿತಾಮುಖೀಂ ।
ಘಂಟಾರವಾಂ ಚ ದಂಷ್ಟ್ರಾಳಾಂ ಲೋಚನಾಂ ಕಾಚಜಂಘಿಕಾಂ ॥ ೨೧ ॥

ಗೋಕರ್ಣಿಕಾಂ ಗೋಮುಖಿಕಾಂ ಮಹಾಗ್ರೀವಾಂ ಮಹಾಮುಖೀಂ ।
ಉಲ್ಕಾಮುಖೀಂ ಧೂಮ್ರಶಿಖಾಂ ಕವನಾಂ ಪರಿಕಂಪಿತಾಂ ॥ ೨೨ ॥

ಮೋಹಿನೀಂ ಕುಂಡಿನೀಂ ತ್ವೇಡಾಂ ನಿರ್ಭಯಾಂ ಬಾಹುಶಾಲಿನೀಂ ।
ಶೂರ್ಪಕರ್ಣೀಂ ತಥೈಕಾಕ್ಷೀಂ ವಿಶೋಕಾಂ ನಂದಿನೀಂ ರುಚಂ ॥ ೨೩ ॥

ಧೃತಿ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ, ಕಪರ್ದಿನೀ, ಮಾಯಾವಿನೀ, ಚಿತ್ರರೂಪಾ, ಕಾಮರೂಪಾ, ವಶಂ
ಗಮಾ, ಸ್ವಕಂಬಲಾ, ಸಿಂಜಿಕಾ, ಮಹಾನಾಸಾ, ಮಹಾಮುಖೀ, ಕೌಮಾರೀ,
ರೋಚನಾ, ಭೀಮಾ, ಸದಾಹಾಸಾ, ಮದೋದ್ಧತಾ, ಆರಕ್ತಾಕ್ಷೀ, ಕಾಲಕರ್ಣೀ,
ಭರ್ತುಕರ್ಣೀ, ಮಹಾಸ್ವನೀ, ಕೇಶಿನೀ, ಶಿಖಿನೀ, ಲಂಬಾ, ಪಿಂಗಾಕ್ಷೀ ಲೋಹಿತಾ
ಮುಖೀ, ಘಂಟಾರವಾ, ದಂಷ್ಟ್ರಾಳಾ, ಲೋಚನಾ, ಕಾಚಜಂಘಿಕಾ, ಗೋಕರ್ಣಿಕಾ,
ಗೋಮುಖಿಕಾ, ಮಹಾಗ್ರೀವಾ, ಮಹಾಮುಖೀ, ಉಲ್ಕಾಮುಖೀ ಧೂಮ್ರಶಿಖಾ,
ಕವನಾ, ಪರಿಕಂಪಿತಾ, ಮೋಹಿನೀ, ಕುಂಡಿನೀ, ತ್ವೇಡಾ, ನಿರ್ಭಯಾ, ಬಾಹುಶಾಲಿನಿ,
ಶೂರ್ಪಕರ್ಣೀ, ಏಕಾಕ್ಷೀ, ವಿಶೋಕಾ, ನಂದಿನೀ, ರುಚಿ, ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಮುಖೀ ವರ

ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಮುಖೀಂ ವರಪರಾಂ ನಿಕುಂಭಾಂ ರಕ್ತಕಂಪನಾಂ ।
ಅವಿಕಾರಾಂ ಮಹಾಚಿತ್ತಾಂ ಚಿತ್ರಸೇನಾಂ ಮನೋರಮಾಂ ॥ ೨೪ ॥

ಸುದರ್ಶನಾಂ ಹರತ್ವಾಸಾಂ ಮಾತಂಗೀಂ ಲಂಬಮೇಖಲಾಂ ।
ಸುಬಾಲಾಂ ಬಾಲತರ್ಕಾರೀಂ ಪ್ರೇಮೋದಾಂ ಲಾಂಗಲಾವತೀಂ ॥ ೨೫ ॥

ಚಿತ್ತಾಂ ವಿತ್ತಾಂ ಜಡಾಂ ಕೋಣಾಂ ಶಾಂತಿಕಾಂ ಭಸಿತಾಶನೀಂ ।
ಲಂಬಸ್ತನೀಂ ಲಂಬಘಂಟಾಂ ವಿತತಾಂ ವಾಮುಚೂಡಿನೀಂ ॥ ೨೬ ॥

ಸ್ವಲತೀದೀರ್ಘಕೇಶೀ ಚ ಸುಲತಾ ಸುಂದರೀ ಸಮಾ ।
ಅಧೋಮುಖೀ ಕಟುಮುಖೀ ಕ್ರೋಧಿನೀ ವಸುವಾಶಿನೀ ॥ ೨೭ ॥

ಅರಾವಿಣೀ ವತ್ಸರುತಾ ಮಾಷಾಭಾಜಿನಶಾಲಿನೀ ।
ಕುಟುಂಬಿಕಾ ಶುಕ್ತಿಕಾ ಚ ಚಂಡಿಕಾ ಬಲಮೋಹಿನೀ ॥ ೨೮ ॥

ಮಾಂಸಾನ್ಯಹಾಸಿನೀ ಲಂಬಾ ಗೋವಿಧಾರೀ ಸಮಾಗಧೀ ।
ವಿತಾಶ್ಚಾನ್ಯಾಃ ಸ ದೇವೇಂದ್ರ ಸಸ್ಯಜೇ ಮಾತರಸ್ತದಾ ॥ ೨೯ ॥

ಪರಾ, ನಿಕುಂಭಾ, ರಕ್ತಕಂಪನಾ, ಅವಿಕಾರಾ, ಮಹಾಚಿತ್ತಾ, ಚಿತ್ರಸೇನಾ, ಮನೋರಮಾ, ಸುದರ್ಶನಾ, ಹರತ್ವಾಸಾ, ಮಾತಂಗೀ, ಲಂಬಮೇಖಲಾ, ಸುಬಾಲಾ, ಬಾಲತರ್ಕಾರೀ, ಪ್ರೇಮೋದಾ, ಲಾಂಗಲಾವತೀ, ಚಿತ್ತಾ, ವಿತ್ತಾ, ಜಡಾ, ಕೋಣಾ, ಶಾಂತಿಕಾ, ಭಸಿತಾಶನೀ, ಲಂಬಸ್ತನೀ, ಲಂಬಘಂಟಾ, ವಿನೀತಾ, ವಾಮುಚೂಡಿನೀ, ಸ್ವಲತೀ ದೀರ್ಘಕೇಶೀ, ಸುಲತಾ, ಸುಂದರೀ, ಸಮಾ ಅಧೋಮುಖೀ, ಕಟುಮುಖೀ, ಕ್ರೋಧಿನೀ ವಸುವಾಶಿನೀ, ಇವರಲ್ಲದೇ,—

೨೭-೨೮ ವಿರಾವಿಣೀ, ವತ್ಸರುತಾ, ಮಾಷಾಭಾಜನಶಾಲಿನೀ, ಕುಟುಂಬಿಕಾ, ಶುಕ್ತಿಕಾ, ಚಂಡಿಕಾ, ಬಲಮೋಹಿನೀ, ಮಾಂಸಾನ್ಯಹಾಸಿನೀ, ಲಂಬಾ, ಗೋವಿಧಾರೀ, ಸಮಾಗಧೀ

೨೯ ಕೇಳಯ್ಯ! ಶೈಲಾಷರಾಜ! ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಮಾತೃಗೃಹಗಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೊಡನೆ, ಆ ಮಾತೃ ಮಹಾಮಂಡಲವು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ ಅಂಧಕರ ದೇಹದಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರಕ್ತ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಸೊರೈಂದು ಹೀರಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅಂಧಕಾನಾಂ ಮಹಾಘೋರಂ ಪಪುಸ್ತದ್ರುಧಿರಂ ತದಾ |
ತತೋಂಧಕಾಸೃಜಾ ಸರ್ವಾಃ ಪರಾಂ ತೃಪ್ತಿಮುಪಾಗತಾಃ || ೩೦ ||

ತಾಸ್ತು ತೃಪ್ತಾಃ ಸುಸಂಭೂತಾ ಭೂಯ ಏನಾಂಧಕಾಸೃಜಾ |
ಅರ್ಧಿತೋಯೈರ್ಮಹಾದೇವಃ ಶೂಲಮುದ್ಗರಪಟ್ಟಿಶ್ಚ || ೩೧ ||

ತತಃ ಸ ಶಂಕರೋ ದೇವಸ್ತ್ವಂಧಕೈರ್ವ್ಯಾಕುಲೀಕೃತಃ |
ಜಗಾಮ ಶರಣಂ ದೇವಂ ವಾಸುದೇವಮಜಂ ವಿಭುಂ || ೩೨ ||

ತತಸ್ತು ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುಃ ಸೃಷ್ಟ್ಯನಾಂಚ್ಛುಷ್ಕರೇವತೀಂ |
ಸಾ ಪಪೌ ಸತ್ವರಂ ತೇಷಾಮಂಧಕಾನಾಮಸೃಕ್ಕ್ಷಣಾತ್ || ೩೩ ||

೩೦. ಇಂತಹ ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿ, ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳು ಕುಣಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಅಂಧಕರ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಟ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಿ ಹೀರಿ ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

೩೧ ಮಾತೃಗಳು ಎಷ್ಟೋ ರಕ್ತಪಾನ ಮಾಡಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದಾಗ್ಯೂ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ರಕ್ತವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಧಕರು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳು ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಿ ಹೀರಿ ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಕೊನೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಅಂಧಕರುಗಳು, ಶೂಲ ಮುದ್ಗರ ಪಟ್ಟಿಸಾದ್ಯಾಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಈಶ್ವರನ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

೩೨. ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಅಂಧಕವೃಂದವನ್ನು ನೋಡಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಗಿ ಬಹು ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅನಾದ್ಯಂತ ರಹಿತದಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದಿದನು.

೩೩. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಶಂಕರನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ಒಂದುಕಡೆ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರಿ ಹೀರಿ ಹೊಟ್ಟೆಯುಬ್ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಅಗಾಧ ಮಾತೃಗಣಗಳನ್ನೂ, ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಅಂಧಕಪರಿವಾರವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಶಂಕರನ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರಗೊಂಡು ಶುಷ್ಕರೇವತಿಯೆಂಬ ಗ್ರಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು

ಯಥಾಯಥಾ ಚ ರುಧಿರಂ ಪಿಬಂತ್ಯಂಧಕಸಂಭವಂ ।

ತಥಾ ತಥಾಽಧಿಕಂ ದೇವೀ ಸಂಶುಷ್ಕತಿ ಜನಾಧಿಪ

॥ ೩೪ ॥

ಪ್ನೀಯಮಾನೇ ತದಾ ತೇಷಾನ್ಯಂಧಕಾನಾಂ ತಥಾಸ್ತುಜಿ ।

ಅಂಧಕಾಸ್ತು ಕ್ಷಯಂ ನೀತಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ತ್ರಿಪುರಾರಿಣಾ

॥ ೩೫ ॥

ಮೂಲಾಂಧಕಂ ತು ವಿಕ್ರಮ್ಯ ತದಾ ಸರ್ವತ್ರ ಲೋಕಕೃತ್ ।

ಚಕಾರ ವೇಗಾಂಚ್ಯೂಲಾಗ್ರೇ ತದಾ ತುಷ್ಪಾವ ಶಂಕರಂ

॥ ೩೬ ॥

ಅಂಧಕಃ ಸುಮಹಾವೀರೈಃ ತಸ್ಯ ತುಷ್ಪೋಽಭವದ್ಭವಃ ।

ಸಾಮಾಪ್ಯಂ ಪ್ರದದೌ ನಿತ್ಯಂ ಗಣೇಶತ್ವಂ ತಥೈವ ಚ

॥ ೩೭ ॥

೩೪. ಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪಸಂಭೂತಳಾದ ರೇವತಿಯು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಗಣಿತ ರಾದ ಅಂಧಕರ ರಕ್ತವನ್ನೂ ಒಂದುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೀರಿಬಿಡಲು (ರಕ್ತವು ಶೋಷಿಸುತ್ತಾ ಒಂದಂತೆ ಅಂಧಕರೂ ಶೋಷಿಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಅಂಧಕರ ರಕ್ತವು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿದ್ದರೂ ಸಹ ಆ ಶುಷ್ಕರೇವತಿಯು ಶುಷ್ಕ (ಚಕ್ಕೆ) ದಂತೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಳೇ ಹೊರ್ತು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವೃತ್ಯಾಸ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ

೩೫. ಅಂಧಕರ ರಕ್ತವು ಶುಷ್ಕರೇವತಿಯಿಂದ ಹೀರಲ್ಪಡಲಾರಂಭವಾದೊಡ ನೆಯೇ ಆ ಅಂಧಕರರಕ್ತವೂ ಸಹ ಶೋಷಿಸಿ ಅವರೂ ಶುಷ್ಕರಂತಾಗುತ್ತಾ ಬರಲು, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಶಂಕರನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ರಕ್ತ ವರ್ಷವು ನಿಂತು ಶೋಷಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಸಕಲಾಂಧಕರೂ ಶಂಕರನಿಂದ ನಾಶಹೊಂದಿದರು.

೩೬. ಕಡೆಗೆ ಶುಷ್ಕರೇವತಿಯೂ ಸಹ ಮೂಲ (ಮೊದಲು ಇದ್ದ) ಅಂಧಕನ ರಕ್ತವನ್ನೂ ಶೋಷಿಸಿ ಹೀರಿದೊಡನೆ ಶೂಲಿಯು ಆ ಅಂಧಕನನ್ನು ತನ್ನ ತ್ರಿಶೂಲ ದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಂಧಕನ ಅವತಾರವು ಸೂರ್ತಿಯಾಗಲು • ಈಶ್ವರನ ತ್ರಿಶೂಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು

೩೭. ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಅಂಧಕನ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂತೃಪ್ತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಆ ಅಂಧಕನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಗಾಣಾಪತ್ಯಪದವಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಟ್ಟನು

ತತೋ ಮಾತೃಗಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಶಂಕರಂ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರುವತ್ |

ಭಗವತ್ ಭಕ್ಷಯಿಷ್ಯಾಮುಃ ಸದೇವಾಸುರಮಾನುಷಂ

|| ೩೮ ||

ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾಜ್ಜಗತ್ಸರ್ವಂ ತದನುಜ್ಞಾತುಮರ್ಹಸಿ |

|| ಶಂಕರ ಉವಾಚ ||

ಭವತೀಭಿಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾ ರಕ್ಷಣೀಯಾ ನ ಸಂಶಯಃ

|| ೩೯ ||

ತಸ್ಮಾದ್ಭೋರಾದಭಿಪ್ರಾಯಾನ್ಮನಃ ಶೀಘ್ರಂ ನಿವರ್ತ್ಯತಾಂ |

|| ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ||

ಇತ್ಯೇವಂ ಶಂಕರೇಣೋಕ್ತಂ ತ್ವನಾದೃತ್ಯ ವಚಸ್ತು ತಾಃ

|| ೪೦ ||

ಹೋಭಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಸಚರಾಚರಂ |

ತ್ಪೈಲೋಕ್ಯೇ ಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣೇ ತು ತದಾ ಮಾತೃಗಣೈರ್ನವೈಃ

|| ೪೧ ||

೩೮ ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಆಗಣಿತವಾದ ಆ ಮಾತೃಕಾಗಣವು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದುವು —

ಸ್ವಾಮಿ! ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ನಮಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವುಂಟಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಈ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲೂ ಇರುವ ದೇವಮನುಷ್ಯರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಿಡಿದು ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತೇವೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡುವು

೩೯ ಆಗ ಶಂಕರನು ಮಾತೃಗಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದುದೇನೆಂದರೆ —

ತಾಯಿಯರಾ! ನಿಮ್ಮಿಂದ ಈ ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಲ್ಲದ, ಸಂಹೃತವಾಗಕೂಡದು ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಕಿತ್ತೊಗೆಯಿರಿ

೪೦ ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲೂಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಕೇಳಿ ದೆಯಾ? ಶೈಲೂಷರಾಜ! ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಮಾತೃಗಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಶ್ವರನು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಕಲ ಮಾತೃಗಣವೂ ಆ ಈಶ್ವರನ ಮಾತನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಹರವನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದುವು.

೪೧. ಹೀಗೆ ಹರಹಿಡಿದ ಆ ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತುರುಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದುವು.

ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಂ ದೇವಂ ಚ ಪ್ರದಧೌ ಭಗವಾಂಚ್ಛಿನಃ ।

ಅನಾದಿನಿಧನಂ ದೇವಂ ಸರ್ವಲೋಕಭವೋದ್ಭವಂ

॥ ೪೨ ॥

ದೈತ್ಯೇಂದ್ರವಕ್ಷೋರುಧಿರಪ್ರೋಕ್ಷಿತೋರುಮಹಾನಮಿಂ ।

ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವಂ ಮಹಾದಂಷ್ಟ್ರಂ ಸ್ಫುಟಿಕೇಸರಸಂಕಟಂ

॥ ೪೩ ॥

ಕಲ್ಪಾಂತಮಾರುತಕ್ಷುಬ್ಧಸಪ್ತಾರ್ಣವಮಹಾಸ್ವನಂ ।

ವಜ್ರಾಂಗತೀಕ್ಷ್ಣನಖರಮಾ ಕರ್ಣಾದ್ಧಾರಿತಾನನಂ

॥ ೪೪ ॥

ಮೇರುಶೈಲಪ್ರತೀಕಾಶಮುದಯಾರ್ಕಸಮೇಕ್ಷಣಂ ।

ಹಿಮಾದ್ರಿಶಿಖರಾಕಾರಂ ಚಾರುದಂಷ್ಟ್ರೋಜ್ಜ್ವಲಾನನಂ

॥ ೪೫ ॥

ಖನಿನಿಸ್ಪೃತರೋಮಾಗ್ನಿಂ ಜ್ವಾಲಾಕೇಸರಮಾಲಿನಂ ।

ಬದ್ಧಾಂಗದಂ ಸುಮಕುಟಂ ಚಾರುಕೇಯೂರಭೂಷಣಂ

॥ ೪೬ ॥

೪೨ ಆಗ ವರಮೇಶ್ವರನು ಈ ಮಾತೃಗ್ರಹ ಜೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ಅವುಗಳ ಉಪಸಂಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಭಗವಾನ್ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಡೆಕಾಯುತ್ತ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು

ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಾಡಿದ ನರಸಿಂಹ ಸ್ತೋತ್ರ.

೪೩-೪೯. ಸ್ವಾಮಿ ! ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತರಹಿತನೇ, ಸಕಲ ಲೋಕಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೂ, ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಕಾರಣನೇ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಎಡೆಯನ್ನು ಉಗುರಿನಿಂದ ಬಗಿದು ರಕ್ತವನ್ನು ಬಾಯಿನಲ್ಲಿ ಹೀರಿದಾಗ ಬಾಯಿ ಕೈಯೆಲ್ಲಾ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಯೇ, ಮೇರುಪರ್ವತದಂತೆ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿ ಉನ್ನತಾಕಾರನಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ನರಹರಿಮೂರ್ತಿಯೇ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಾಯಂಕಾಲಗಳ ಉದಯಾಸ್ತಗಳಂತಿರುವ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನೇ, ಹಿಮಾದ್ರಿಯಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳ, ನಾರಸಿಂಹನೇ, ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರದಾಡೆಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮುಖವುಳ್ಳ ಮೂರ್ತಿಯೇ, ಕಿಡಿಗಳನ್ನೆರಚುತ್ತಿರುವಂತಿರುವ ಅಗ್ನಿರೋಮರಾಜಿಯುಳ್ಳ ವರಮ ಪುರುಷನೇ, ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳಂತಿರುವ ಕೇಸರ (ಸುಖ ಅಥವಾ ತಲೆಗೂಡಲು) ವುಳ್ಳ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಕಿರಿಟುಂಗದ ಕೇಯೂರ ಭೂಷಣಗಳಿಂದ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ವಿಶ್ವ

ಶ್ರೋಣೀಸೂತ್ರೇಣ ಮಹತಾ ಕಾಂಚನೇನ ವಿರಾಜಿತಂ ।
ನೀಲೋತ್ಪಲದಲಶ್ಯಾಮಂ ವಾಸೋಯುಗವಿಭೂಷಿತಂ

॥ ೪೭ ॥

ತೇಜಸಾಕ್ರಾಂತಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಂತರಮಂಡಪಂ ।
ಸಾದರಂಬ್ರಾಹ್ಮಮಾಣಾನಾಂ ಹುತಹವ್ಯಘನಾರ್ಚಿಸಾಂ

॥ ೪೮ ॥

ಆವರ್ತೈಃ ಸದೃಶಾಕಾರೈಃ ಸಂಯುಕ್ತಂ ದೇಹಲೋಮಜೈಃ ।
ಸರ್ವಪುಷ್ಪವಿಚಿತ್ರಾಂ ಚ ಧಾರಯಾನಂ ಮಹಾಸೃಜಂ

॥ ೪೯ ॥

ಸ ಧ್ಯಾತಮಾತ್ರೋ ಭಗವಾನ್ಸ್ತದದೌ ತಸ್ಯ ದರ್ಶನಂ ।
ಯಾದೃಶೇನೈವ ರೂಪೇಣ ಧ್ಯಾತೋ ರುದ್ರೇಣ ಭಕ್ತಿತಃ

॥ ೫೦ ॥

ತಾದೃಶೇನೈವ ರೂಪೇಣ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯೇಣ ದೇವತೈಃ ।
ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ತು ದೇವೇಶಂ ತದಾ ತುಷ್ಠಾನ ಶಂಕರಃ

॥ ೫೧ ॥

ವಿಭುವೇ, ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಉಡಿದಾರದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ನರಹರಿಯೇ, ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮಲನಾದ ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮದಿಂದ ವೇಷ್ಣಿತನಾದ ವನ ಮಾಲಿಯೇ, ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂಡಲವುಳ್ಳ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಸುತ್ತಲೂ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರರೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಶರೀರದ ಮೇಲಿನ ರೋಮವುಳ್ಳ ರಮಾರಮಣನೇ, ಸಕಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವುಳ್ಳ ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕಿತನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೫೦. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೋತ್ರಮಾಡಿ ದೊಡನೆಯೇ ಆ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನು, ತನ್ನನ್ನು ಈಶ್ವರನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದನೋ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು.

೫೧ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭದರ್ಶನವಾದ ಆ ನರಸಿಂಹನು ಈಶ್ವರನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಈಶ್ವರನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು.

॥ ಶಂಕರ ಉವಾಚ ॥

ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಜಗನ್ನಾಥ ನರಸಿಂಹವಪುರ್ಧರ ।

ದೈತ್ಯನಾಥಾಸ್ಥಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಖಶುಕ್ತನಿರಾಜಿತ

॥ ೫೨ ॥

ತದಸ್ರಕಣಸಂಲಗ್ನಹೇಮಸಿಂಗಲವಿಗ್ರಹ ।

ಮೇರೋಃ ಸಪದ್ಮರಾಗಸ್ಯ ಶೋಭಾಂ ಧತ್ಸೇ ಜಗದ್ಗುರೋ

॥ ೫೩ ॥

ಕಲ್ಪಾಂತಾಂಭೋದನಿಘೋಷ ಸೂರ್ಯಕೋಟಿಸಮಪ್ರಭ ।

ಸಹಸ್ರಯಮಸಂಕ್ರೋಧ ಸಹಸ್ರೇಂದ್ರಪರಾಕ್ರಮ

॥ ೫೪ ॥

ಸಹಸ್ರಧನದಸ್ಪೀತ ಸಹಸ್ರವರುಣಾತ್ಮಕ ।

ಸಹಸ್ರಕಾಲಚರಿತ ಸಹಸ್ರನಿಯತೇಂದ್ರಿಯ

॥ ೫೫ ॥

೫೨-೫೮ ಶಂಕರನು ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ —

ಶ್ಲೋಕ ॥ ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಜ್ವಲಂತಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಂ ।

ನೃಸಿಂಹಂ ಭೀಷಣಂ ಭದ್ರಂ ಮೃತ್ಯು ಮೃತ್ಯುಂ ಸಮಾಮೃಹಂ ॥

ಈ ಲೇಖಕನ ಕುಲದೇವತೆಯೂ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಮೇಲಿನ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮೊದಲು ಬರೆದು, ಅನಂತರ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ

ಓ ಜಗದೊಡೆಯನೇ ! ನರಸಿಂಹನಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮ ಸ್ತೂತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ದೈತ್ಯರ ಧೂರೆಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಶರೀರದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೂಳೆಯನ್ನೂ ಉಗುರಿನ ತುದಿಯಿಂದಲೇ ಬಗಿದು ಚೂರುಚೂರು ಮಾಡಿದ ಚಾರುಲೋಚನನಾದ ನರಹರಿಯೇ, ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ರಕ್ತದ ಹನಿಗಳಿಂದ ತಗಲಿಕೊಂಡಿರುವ ಹೇಮದಂತೆ ಹೊಂಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಮನೋಹರ ವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನೀನು ಪದ್ಮರಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮೇರುಪರ್ವತದಂತೆ ಮಿರುಮಿರುಗುವವನಾಗಿ ಮನೋಹರಾಕಾರನಾಗಿರುವಿ ನೀನು (ಸಿಂಹ) ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಘವು ಗುಡುಗಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲಿದೆ ನಿನ್ನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ

ಸಹಸ್ರಭೂಮಿಸದ್ಧೈರ್ಯ ಸಹಸ್ರಾನಂತಮೂರ್ತಿಮತ್ ।

ಸಹಸ್ರಚಂದ್ರವ್ರತಿಮ ಸಹಸ್ರಹರಿವಿಕ್ರಮ

॥ ೫೬ ॥

ಸಹಸ್ರರುದ್ರತೇಜಸ್ಯ ಸಹಸ್ರಬ್ರಹ್ಮಸಂಸ್ತುತ ।

ಸಹಸ್ರನಾಯುನೇಗೋಗ್ರ ಸಹಸ್ರಜ್ಯೋತಿರೀಕ್ಷಣ

॥ ೫೭ ॥

ಸಹಸ್ರಯಂತ್ರನುಥನ ಸಹಸ್ರಾಬಾಧನೋಚನ ।

ಅಂಧಕಸ್ಯ ವಿನಾಶಾಯ ಸೃಷ್ಟಾ ಯಾ ಮಾತರೋ ಮಯಾ

॥ ೫೮ ॥

ಅನಾದೃತ್ಯ ತು ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಭಕ್ಷಯಂತ್ಯಶ್ಚ ತಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ।

ಕೃತ್ವಾ ತಾಶ್ಚ ನ ಶಕ್ತೋಽಹಂ ಸಂಹಂತುಮಪರಾಜಿತ

॥ ೫೯ ॥

ಸರಿಹೋಲಲಾರರು ಸಹಸ್ರ ಮಂದಿ ಯಮರಾದರೂ ನಿನ್ನ ಒಬ್ಬನ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಸರಿಬರಲಾರು ಎಲೈ ಸಹಸ್ರ ಇಂದ್ರರಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಪ್ರಭುವೇ, ಸಹಸ್ರ ಕುಬೇರರಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ, ಸಹಸ್ರ ಕಾಲಪುರುಷರಂತೆ ಚರಿತ್ರೆಯುಳ್ಳವನೇ, ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ (ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆ) ನೇ, ಸಹಸ್ರ ಭೂಮಿಯರನ್ನು ಹೋಲುವ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳ ಧೀರನೇ, ಅನಂತಾನಂತ ಸಹಸ್ರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲ ಧೂರಿಯೇ ! ಸಹಸ್ರ ಚಂದ್ರರಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದವನೇ, ಸಹಸ್ರ ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನೇ, ಸಹಸ್ರ ರುದ್ರರಂತೆ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನೇ ಸಹಸ್ರ ಬ್ರಹ್ಮರಿಂದ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ಸಹಸ್ರ ನಾಯುಗಳಂತೆ ಉಗ್ರವಾದ ವೇಗವುಳ್ಳವನೇ, ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೇ, ಸಹಸ್ರ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನಾದರೂ ಒಂದೇ ಏಕೆಗೆ ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಪ್ರಭುವೇ, ಸಹಸ್ರ ಮಂದಿ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾವಾಡುವ ಬಾಲಮುಕುಂದನೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಲಾಲಿಸೈ ಪ್ರಭುವೇ, ಅಂಧಕಾಸುರನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅನೇಕ ಮಾತೃಗಣಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದೆನು

೫೯ ಅಂಧಕಾಸುರನು ಸಂಹೃತನಾದ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಸೃಷ್ಟರಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಲೋಕವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆನಾದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಲ್ಲಂಘಿಸಿ, ಲೋಕದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿನ್ನುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನು ಮೊದಲು ನಾನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನಾದರೂ ಈಗ ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ನನಗಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಕಥಂ ತಾಸಾಂ ವಿನಾಶಮಪಿ ರೋಚತೇ |

|| ನಾಡಾಯನ ಉವಾಚ ||

ಏವಮುಕ್ತಃ ಸ ರುದ್ರೇಣ ನಾರಸಿಂಹವಪುರ್ಧರಃ || ೬೦ ||

ಸರ್ವಜ್ಞ ದೇವೀಂ ಜಿಹ್ವಾತಃ ತದಾ ವಾಗೀಶ್ವರೀಂ ಹರಿಃ |

ಹೃದಯಾಚ್ಚ ತಥಾ ಮಾಯಾಂ ಗುಹ್ಯಾಚ್ಚ ಭಗಮಾಲಿನೀಂ || ೬೧ ||

ಅಸ್ಥಿಭ್ಯಶ್ಚ ತದಾ ಕಾಲೀ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೂರ್ವಂ ಮಹಾತ್ಮನಾ |

ಯಯಾ ತದ್ರುಧಿರಂ ಪೀತಮಂಧಕಾನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ || ೬೨ ||

ಯಾ ತಸ್ಮಿನ್ಮಥಿತಾ ಲೋಕೇ ನಾಮತಃ ಶುಷ್ಕರೇವತೀ |

ದ್ವಾತ್ರಿಂಶನ್ಮಾತರಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಗಾತ್ರೇಭ್ಯಶ್ಚ ಕ್ರಿಣಾ ತತಃ || ೬೩ ||

೬೦ ಅದಲ್ಲದ ನಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅವರನ್ನು ನಾನೇ ಕೈಯಾರ ಕೊಲ್ಲಲು ಮನಸ್ಸು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮಹಾಪ್ರಭು, ಇವರಿಂದ ನಾನು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದು ವಂತೆಯೂ, ಇಲ್ಲ

ಮಧ್ಯೆ ನಾಡಾಯನನು ಶೈಲಾಷನೊಡನೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಕೇಳಿದೆಯಾ ? ಶೈಲಾಷ ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಮುಂದೇನು ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು

೬೧ ಆ ಕೂಡಲೆ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಉದ್ದವಾಗಿ ನೀಡಿ, ಆ ನಾಲಿಗೆಯ ತುದಿಯಿಂದ ವಾಗೀಶ್ವರಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹೃದಯದಿಂದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ರಹಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಭಗಮಾಲಿನೀದೇವಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು

೬೨ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೂಳೆ ಗಳಿಂದ ಕಾಳಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದನು ಆ ಕಾಳಿಯೇ ಅಂಧಕಾಸುರ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಗಳ ರುಧಿರವನ್ನು ಹೀರಿದವಳು

೬೩ ಎಂದಯೇ ಶುಷ್ಕರೇವತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ ? ಆ ಶುಷ್ಕರೇವತಿ ಯೆಂಬವಳೇ ಈ ಕಾಳಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದಲ್ಲದೆ ಆಗ ಭಗವಾಃ ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಂದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಯ ರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು

ತಾಸಾಂ ನಾಮಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತಾನಿ ಮೇ ಗದತಃ ಶೃಣು |

ಸರ್ವಕ್ಷಿಪ್ತ್ವಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ಕಂಠಕರ್ಣೇ ತಥೈವ ಚ || ೬೪ ||

ತ್ವೈಲೋಕ್ಯಮೋಹಿನೀ ಪುಣ್ಯಾ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವವಶಂಕರೀ |

ತಥಾ ಚ ಚಕ್ರಹೃದಯಾ ಪಂಚಮಾ ವೈದ್ಯಮಚಾರಿಣೀ || ೬೫ ||

ಶಂಖಿನೀ ಲೇಖಿನೀ ಚೈವ ಕಾಲಸಂಕರ್ಷಿಣೀ ತಥಾ |

ಇತಿ ದೇವ್ಯಷ್ಟಕಂ ರಾಜನ್ಯಾಗೀಶ್ಯನುಚರಂ ಸ್ತೂತಂ || ೬೬ ||

ಅಜಿತಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಹೃದಯಾ ವೃಕ್ಷಾವೇಶಾಶ್ಚದರ್ಶನಾ |

ನೃಸಿಂಹಭೈರವಾ ಚಿಲ್ಲಾ ಗರುತ್ಪಕ್ಷಹೃದಾನಯಾ || ೬೭ ||

ಭಗಮಾಲಿನ್ಯನುಚರಾ ಇತ್ಯಷ್ಟೌ ನೃಪ ಮಾತರಃ |

ಆಕರ್ಷಿಣೀ ಚ ಭಾರೂಟೀ ತಥೈವೋತ್ತರಮಾಲಿಕಾ || ೬೮ ||

೬೪-೬೯ ಓ, ಶೈಲಾಷ! ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಸರ್ವಕ್ಷಿಪ್ತೆಯೆನಿಸಿದ ಮಹಾಭಾಗೆ, ಕಂಠಕರ್ಣೀ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮೋಹಿನಿ, ಪುಣ್ಯಾಧಿಕಳಾದ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವವಶಂಕರೀ, ಚಕ್ರಹೃದಯಾ, ಐದನೆಯ ವೈದ್ಯಮ ಚಾರಿಣೀ, ಶಂಖಿನೀ, ಲೇಖಿನೀ, ಕಾಲಸಂಕರ್ಷಿಣೀ, ಈ ಎಂಟು ಮಂದಿಯೂ ನಾಗೀಶ್ವರಿಯ ಅನುಚಾರಿಣಿಯರಾದ ಮಾತೃಕೆಯರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು

ಅಜಿತಾ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಹೃದಯಾ ವೃಕ್ಷಾವೇಶಾ, ಅಶ್ವದರ್ಶನಾ, ನೃಸಿಂಹಭೈರವಿ, ಚಿಲ್ಲಾ, ಗರುತ್ಪಕ್ಷಹೃದಾ, ನಯಾ ಈ ಎಂಟು ಮಂದಿಯೂ ಭಗಮಾಲಿನಿಯ ಅನುಚರರಾದ ಮಾತೃಕೆಯರು .

ಆಕರ್ಷಿಣೀ, ಭಾರೂಟೀ, ಉತ್ತರಮಾಲಿಕಾ, ಜ್ವಾಲಾಮುಖೀ, ಭೀಷಣಿಕಾ, ಕಾಮಧೇನು, ಬಾಲಿಕಾ, ಪದ್ಮಕರಾ ಈ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳೂ ಶುಕ್ಲ ರೇವತೀ ಮಾತೆಯ ಅನುಚಾರಿಣಿಯರು

ಇದರಂತೆ ಮಾಯೆಯ ಅನುಚರಿಯರೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಾತೃಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳ ದೇಹಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಮತ್ತು ಈ ಸಕಲ

ಜ್ವಾಲಾಮುಖೀ ಭೀಷಣಿಕಾ ಕಾಮಧೇನುಶ್ಚ ಬಾಲಿಕಾ ।
ತಥಾ ಪದ್ಮಕರಾ ರಾಜನ್ರೀವತ್ಯನುಚರಾಃ ಸ್ಪೃತಾಃ

॥ ೬೯ ॥

ಅಷ್ಟೌ ಮಹಾಬಲಾಃ ಸರ್ವಾ ದೇವಗಾತ್ರಸಮುದ್ಭವಾಃ ।
ತ್ಯಲೋಕ್ಯಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಸಮರ್ಥಾಃ ಸರ್ವದೇವತಾಃ

॥ ೭೦ ॥

ತಾಃ ಸೃಷ್ಟ್ಯನಾತ್ರಾ ದೇವೇನ ಕೃದ್ಧಾ ಮಾತೃಗಣಸ್ಯ ತು ।
ಪ್ರಧಾನಿತಾ ಮಹಾರಾಜ ಕ್ರೋಧವಿಸ್ಫೂರ್ಜಿತೇಕ್ಷಣಾಃ

॥ ೭೧ ॥

ಅವಿಷಹೃತಮಂ ತಾಸಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇಜಃ ಸುದಾರುಣಂ ।
ಭಯೇನ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ದೇವೇಶಂ ಪೂರ್ವಮಾತರಃ

॥ ೭೨ ॥

ಶರಣಾರ್ಥಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾ ನೃಸಿಂಹೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ ।
॥ ನರಸಿಂಹ ಉವಾಚ ॥

ಯಥಾ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಶವಃ ಪಾಲಯಂತಿ ವರಾನನಾಃ

॥ ೭೩ ॥

ದೇವತೆಯರೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದವರು

೭೦-೭೨ ಈ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶನ್ಮಾತೃಕೆಯರು ಸೃಷ್ಟರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಅಂಧಕರ ರಕ್ತವಂ ಹೀರಿದ್ದ, ಮಾತೃಗ್ರಹಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರೋಧಪೂರಿತರಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರೋಶಮಾಡುತ್ತಾ ಕ್ರೂರದೃಷ್ಟಿಯಂ ಬೀರಲಾಗಿ, ಆ ಅಗಣಿತ ಮಾತೃವೃಂದವೆಲ್ಲವೂ ತಾವೂ ಹುಬ್ಬುಗಂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೋಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ರಾದಾಗ್ಯೂ, ಈ ನವೀನ ಮಾತೃಕೆಯರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ದಿಕ್ಕಾವಾಲಾಗಿ ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಓಡಲಿಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪೂರ್ವ ಮಾತೃಗಳು ನವೀನ ಮಾತೃಗಣಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಅವರ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಶರಣಾಗತರಾದರು

೭೩ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟರಾದ ಮಾತೃಗಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರಿ ಅವರಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದ ಪೂರ್ವಮಾತೃಕೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದುದೇನೆಂದರೆ — ಎಲಾ ಮಾತೃಗ್ರಹಗಣಗಳಿರಾ ! ನೀವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮನುಷ್ಯ, ಪಶು, ದೇವತೆಗಳೇ ಮುಂತಾದವರ ತುಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿರಿ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಸೆಮಾಡಬೇಡಿ

ಯಜಂತಿ ತೈಶ್ಚ ಪಶುಭಿಃ ತಥಾ ವೈ ದೇವತಾಗರ್ಣಾಃ ।

ಭವತ್ಯಶ್ಚ ತಥಾ ಲೋಕಾನ್ಪಾಲಯಂತು ಮಯೇರಿತಾಃ

॥ ೭೪ ॥

ಮನುಜೈಶ್ಚ ತಥಾ ದೇವಂ ಯಜಧ್ವಂ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ ।

ಯೇ ಚ ಮಾಂ ಸಂಸ್ಕರಂತೀಹ ತೇ ಚ ರಕ್ಷಾಸ್ವ ಸದಾ ನರಾಃ

॥ ೭೫ ॥

ಬಲಿಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಯೇ ಸದಾ ನರಾಃ ।

ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಾಸ್ತೇಷಾಂ ಭವಿಷ್ಯಧ್ವಂ ತಥೈವ ಚ

॥ ೭೬ ॥

ತತ್ಸಾದನಾದಿಕಂ ಯೇ ಚ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಹರೇರಿತಂ ।

ತೇ ಚ ರಕ್ಷಾಸ್ವ ಸದಾ ಲೋಕೇ ರಕ್ಷಿತವ್ಯಂ ಚ ಶಾಸನಂ

॥ ೭೭ ॥

೭೪ ಮನುಷ್ಯರು ಪಶುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾ (ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ) ಹೇಗೆ ವರಸ್ವರ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರುವರೋ, ಅದರಂತೆ ನೀವೂ ಸಹ ಲೋಕದ ಜನರನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಒರಬೇಕು

೭೫ ಮನುಷ್ಯರೂ ಕೂಡ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈಶ್ವರ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು (ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು) ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರ ತಂಬಗೆ ನೀವು ಹೋಗಬೇಡಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ ಬನ್ನಿ

೭೬ ಎಲೌ, ಮಾತೃಗೃಹ ದೇವತೆಗಳೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ಬಲಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನೀವು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಬನ್ನಿರಿ

೭೭ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೇರೆ ಈಶ್ವರೋಕ್ತವಾದ ಕ್ರಮದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೀವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ಯಶಸ್ಸನ್ನಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಈ ಮೂಲಕ ಶಾಸನ (ಅಪ್ಪಣೆ) ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ

ರಾದ್ರಾಂ ಚೈವ ಪರಾಂ ಮೂರ್ತಿಂ ಮಹಾದೇವಃ ಪ್ರದಾಸ್ಯತಿ |

ಯುಷ್ಮಭ್ಯಂ ಸಮಯಾಸಾರ್ಥಂ ತೇನ ಸಾರ್ಥಂ ವರಸ್ಯಥ || ೨೮ ||

ಸೂಯಾ ಮಾತೃಗಣಾಃ ಸೃಷ್ಟೋ ಯೋಯಂ ವಿಗತಸಾಧ್ವಸಃ |

ಏಷ ನಿತ್ಯಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೋ ಮಯೈವ ಸಹರಂಸ್ಯತಿ || ೨೯ ||

ಮಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ತಥಾ ಪೂಜಾಂ ವೀರೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ಲಪ್ಸ್ಯಸಿ |

ಪೃಥಕ್ ಚ ಪೂಜಿತೋ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಾನ್ಯಾಮಾನ್ಸ್ರದಾಸ್ಯತಿ || ೩೦ ||

ಶುಷ್ಕಾಂ ಸಂಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ಯೇ ತು ಪುತ್ರಾರ್ಥಿತೋ ಜನಾಃ |

ತೇಷಾಂ ಪುತ್ರಪ್ರದಾ ದೇವೀ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ || ೩೧ ||

೨೮ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈಶ್ವರನು ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ನೀವು ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಲವಲೇಶವೂ ಮೀರದೆ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಲೋಕವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು ಅವನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವುದು

೨೯ ಈಗ ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಯಾವ ವೈಷ್ಣವೀ ಮಾಯಾಮಾತೃಗಳುಂಟೋ ಆ ಮಾತೃಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿರಲಿ

೩೦ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಶೂರರಾದ ಜನರು ಈ ವೈಷ್ಣವೀಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಬರುವರೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಯಾದರೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ

೩೧. ಮಕ್ಕಳಾಗದೆ ಇದ್ದವರು ಈ ಶುಷ್ಕರೇವತಿ (ಕಾಳಿ) ಯನ್ನು ಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತ ಬಂದವರಾದರೆ, ಅಂಥವರಿಗೆ ಈ ಮಾತೆಯು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುವಳು

॥ ನಾಡಾಯನ ಉನಾಚೆ ॥

ಏತಾವದುಕ್ತ್ವಾ ಭಗವಾನ್ಸಹ ಮಾತೃಗಣೇನ ಚ |
ಜ್ವಾಲಾನಾಲಾಕುಲವಪುಸ್ತತ್ಪ್ರೇವಾಂತರಧೀಯತ

॥ ೮೨ ॥

ಸಮಾತ್ಮವರ್ಗೋಪಿ ಹರಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿಂ |
ಸದಾ ಯಜಂಸ್ತಿಸ್ವತಿ ತತ್ಸನಿವಾಪೇ |
ದೇವೇಶ್ವರಸ್ಯಾಪಿ ನೃಸಿಂಹಮೂರ್ತೇಃ
ಪೂಜಾಂ ವಿಧತ್ತೇ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಾರೀ

॥ ೮೩ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರೇ ಪ್ರಥಮಖಂಡೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದೇ ಶೈಲಾಷಂ ಪ್ರತಿ ನಾಡಾಯನವಾಕ್ಯೇ
ಅಂಧಕಾರಜಯವರ್ಣನೋ ನಾಮ
ಷಡ್ವಿಂಶತ್ಕುತರ ದ್ವಿಶತತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೮೨ ಕೇಳಿದೆಯಾ ? ಶೈಲಾಷ ! ಮಾತೃಗಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಈ ವರಪ್ರದಾನ
ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು, ಹೀಗೆಂದು ನಾಡಾಯವರು ವಿವರಿಸಿ, ಶೈಲಾಷನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳು
ತ್ತಾರೆ --- ಇಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಸುತ್ತಲೂ ಜ್ವಾಲಾನಾಲೆಯಿಂದ
ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ ಆ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯು ಆ ಮಾತೃಗಣಗಳೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ
ಅಂತರ್ಧಾನನಾ (ಮರೆಯಾ) ದನು

೮೩ ಈ ಮೇರೆ ನೃಸಿಂಹಾಂತರ್ಧಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ
ವಾಗಿದ್ದ ಸಕಲ ಮಾತೃವರ್ಗವೂ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಮಾತಿನಂತೆ ಈಶ್ವರನ ಮಾತನ್ನು
ಮೀರದೆ ಈಶ್ವರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಪೂಜೆಮಾಡುತ್ತಾ, ಆ ಈಶ್ವರನೂ ಸಹ
ತ್ರಿಪುರಸಂಹಾರ, ಅಂಧಕಾಸುರ ಸಂಹಾರಗಳ ಸಮನಂತರದೊಳ್ ನೃಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ
ಯನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿದ್ದನೆಂದು ನಾಡಾಯಣರು ಹೇಳಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಥಮಖಂಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ
ವಜ್ರಸಂವಾದ ರೂಪವಾದ ಅಂಧಕಾಸುರ ಸಂಹಾರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ
ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

—ಮಂಗಳು—

